

AZ

ÚJPESTI BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Átdolgozva: 2020

MIRE VALÓ AZ ISKOLA?

"Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni,
hogy felébredjen tudásvágya, hogy megismerje a jól végzett
munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni,
amit csinál, és megtalálja azt a munkát, melyet szeretni fog."

Szent-Györgyi Albert

ELFOGADÁS

A jelen Pedagógiai Programot és Helyi Tantervet a nevelőtestület a 2020. szeptember 29.-én tartott félévi nevelőtestületi értekezleten elfogadta

Pataki Marianna
Pataki Marianna
intézményvezető

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

TARTALOMJEGYZÉK	3
JOGI STÁTUSZ	6
1.2. SZEMÉLYI ÖSSZETÉTEL	8
1.3. TÁRGYI FELTÉTELEK	8
2. PEDAGÓGIAI ALAPELVEK.....	8
3. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELÉS ÉS OKTATÁS CÉLJA.....	11
3.1 SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK	11
3.2 KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK	12
3.3 BEILLESZKEDÉSI ÉS MAGATARTÁSI ZAVAROKKAL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG SORÁN	13
3.4 TEHETSÉG, KÉPESSÉG KIBONTAKOZÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG FORMÁI	13
3.5 GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS FELADATOK.....	13
3.6 TANULÁSI KUDARCNÁK KITETT TANULÓK FELZÁRKÓZTATÁSÁT SEGÍTŐ PROGRAMOK	14
3.7 SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	14
4. A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS FELADATAINAK MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ TEVÉKENYSÉGI RENDSZER ÉS SZERVEZETI FORMÁK.....	15
4.1 HAGYOMÁNYÓRZÓ TEVÉKENYSÉGEK	15
4.2 DIÁKÖNKORMÁNYZAT	16
4.3 KORREPETÁLÁS, EGYÉNI FOGLALKOZÁS	16
4.4 DIÁKÉTEKEZTETÉS	16
4.5 TEHETSÉGGONDOZÓ FOGLALKOZÁSOK, VERSENY ELŐKÉSZÍTŐK, SZAKKÖRÖK	16
4.6 SPORTKÖRI FOGLALKOZÁSOK, DSE	17
4.7 VERSENYEK, VETÉLKEDŐK	17
4.8 TANULMÁNYI KIRÁNDULÁSOK, KULTURÁLIS PROGRAMOK	17
4.9 A NEM INGYENES SZOLGÁLTATÁSOK KÖRÉBEN VÁLLALT SZABADIDŐS PROGRAMOK	17
4.10 AZ ISKOLAI KÖNYVTÁR.....	17
4.11 AZ ISKOLA LÉTESÍTMÉNYEINEK, ESZKÖZEINEK EGYÉNI VAGY CSOPORTOS HASZNÁLATA	17
5. A SZÜLŐK, A TANULÓK ÉS A PEDAGÓGUSOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI	18
5.1 TÁJÉKOZTATÁSI FORMÁK	18
5.2 EGYÜTTMŰKÖDÉSI FORMÁK	19
5.2.1 Szülői értekezlet	19
5.2.2 Fogadóóra	19
5.2.3 Írásbeli tájékoztató, kérelem, felvetés.....	19
6. AZ ISKOLAI ÉRTÉKELÉSI RENDSZER CÉLJA ÉS ALAPELVEI.....	20
6.1 AZ ÉRTÉKELÉS SZINTJEI	20
6.1.1 A stratégiai célok értékelése	20
6.1.2 Funkcionális ellenőrzés, értékelés.....	20
6.2 A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ELBÍRÁLÁSA	24
6.2.1. A nyolcosztályos vizsgák, osztályozó vizsgák, beszámolók, szintfelmérők	24
6.2.2 Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai, minősítései:	25
6.2.3. A magatartás és szorgalom minősítése	25
6.2.3.1 A tanulók jutalmazásával összefüggő elvek	26
6.3 . A TANULÓK MAGASABB ÉVFOLYAMBA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI	27
7. A TANÓRAI OKTATÁS SZERVEZETI FORMÁI.....	28
8. TANTERVEINKRŐL.....	29
9. A TANKÖNYVEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI.....	36
10. A BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMJA	36
10. 1. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok	36
10. 2. Taneszközök	37

10.3. Minőségbiztosítás, minőség-ellenőrzés.....	38
10. 4. Továbbképzés.....	38
11. A FOGYASZTÓVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ ISKOLAI FELADATOK.....	39
11.1. BEVEZETÉS	39
11.2 A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS CÉLJA	39
11.3. A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS TARTALMI ELEMEI	39
11.4. A FOGYASZTÓVÉDELMI OKTATÁS SZÍNTEREI AZ OKTATÁSBAN	40
11.5. MÓDSZERTANI ELEMEK	41
12. A BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM DROGSTRATÉGIÁJA.....	41
12.1. ALAPELVEK	41
12.2. A DROGSTRATÉGIA CSELEKVÉSI TERVE:.....	41
12.3. CÉLOK	42
12.4 SEGÍTŐ SZERVEZETEINK, INTÉZMÉNYEINK	42
12.5 VÉGREHAJTÁS	43
13. A BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAMJA.....	43
13.1. ÁLTALÁNOS CÉLOK	43
13.2. HELYI CÉLKITŰZÉSEK	44
13.2.1 Egészséges „Oktatási Intézmény” tanulóink részére.....	44
13.2.2 Egészséges munkahelyi környezetet biztosítunk dolgozóink részére.....	44
13.2.3 Az alkohol és drogprevenció	44
13.2.4 Egészséges táplálkozás elterjesztése.....	44
13.2.5 Aktív testmozgás elterjesztése	45
13.2.6 AIDS prevenció	45
13.3 Felelősök köre.....	45
13.4. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS A TANÓRÁKON KÍVÜL	45
13.5. AZ ELSŐSEGÉLY NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁNAK ISKOLAI TERVE	45
13.6. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK	45
13.5.1. A VIZSGÁLATOK MEGSZERVEZÉSE	46
13.5.2 A MÉRÉSEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI.....	46
13.5.3 A MOTOROS TESZTEK	46
MELLÉKLETEK	47
A KÖZÉP SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁK TÉTELEINEK ÖSSZEÁLLÍTÁSI SZEMPONTJAI	48
SZINTFELMÉRŐ, JAVÍTÓ, PÓTLÓ ÉS KÜLÖNBÖZETI VIZSGÁK LEBONYOLÍTÁSA, TANANYAGAI ÉS KÖVETELMÉNYEI	48
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.....	49
TÖRTÉNELEM.....	75
5. osztály	75
6. osztály	77
7. osztály	78
8. osztály	79
A 8. év végi tantárgyi vizsgájához.....	80
9. osztály	80
10. osztály	81
11. osztály	82
12. osztály	82
ANGOL	84
5. évfolyam	84
6. évfolyam	84
9.A/B osztály/ I. idegen nyelv	85
9.A/B osztály/ II. idegen nyelv és 9.C/D. osztály/ kezdő csoport.....	86
9.C/D osztály/haladó csoport	88
A 8 osztályos ANGOL NYELVI VIZSGÁJA (írásbeli+ szóbeli)	88
10.A/B osztály I. idegen nyelv.....	89
10.A/B osztály /II. idegen nyelv 10.C osztály /kezdő csoport.....	91
10.C osztály /haladó csoport	91
11.A/B osztály I. idegen nyelv.....	92

11.A/B osztály II. idegen nyelv 11.C osztály – kezdő csoport	93
11.C osztály – haladó csoport	95
Osztályozó vizsga követelményei – 12. évfolyam	95
NÉMET	98
Német, mint első idegen nyelv	98
5.osztály: A1- szint.....	99
6. osztály: A1 szint	100
7. osztály.....A1 - A2 szint.....	100
8. osztály: A2 szint	101
9.osztály: A2 - B1 szint.....	101
10. osztály: B1 szint	102
11. osztály: B1 – B2 szint	102
12.osztály: B1 - B2 szint.....	103
Német, mint második idegen nyelv.....	104
9.osztály: (A1 szint): direkt 1	105
10. osztály: (A2 szint): direkt 2 (11-17.lecke).....	105
11. osztály: (A2-B1 szint): direkt 2,3 (18-24.lecke)	105
12. osztály: (B1 szint): direkt3 (25-30. lecke).....	105
BIOLÓGIA	136
KÉMIA.....	140
FÖLDRAJZ	144
7. osztály	144
8. osztály	146
9. osztály	147
10. osztály	148
11. osztály TÁRSADALOMISMERET	149
FIZIKA.....	152
INFORMATIKA.....	164
5.-6. OSZTÁLY	164
5. OSZTÁLY:.....	165
6. OSZTÁLY:.....	165
7.-8. OSZTÁLY	166
7. OSZTÁLY:.....	167
8. ÉVFOLYAM.....	167
9.-10. ÉVFOLYAM.....	168
9. OSZTÁLY	169
10. ÉVFOLYAM.....	171
11.-12. ÉVFOLYAM, FAKULTÁCIÓ	172
11. ÉVFOLYAM.....	172
12. ÉVFOLYAM.....	173
A vizsga lebonyolítása:	203
A vizsgázónak szóbeli vizsgát kell tennie.....	203
A vizsgára készüléshöz használható segédeszközök:	203
A vizsga lebonyolítása:	204
A vizsgázónak szóbeli vizsgát kell tennie.....	204
A vizsgára készüléshöz használható segédeszközök:	204
Óratervek.....	205
Helyi Tanterv.....	210

Jogi státusz

Az intézmény neve: Újpesti Babits Mihály Gimnázium

Az intézmény rövid neve: Babits Mihály Gimnázium

OM azonosító: 035228

Az intézmény székhelye: 1047 Budapest, Tóth Aladár u. 16-20.

Az intézmény fenntartója: Északbudapesti Tankerületi Központ

Az intézmény működési területe és beiskolázási körzete:

- Budapest,
- a Pest megyei agglomerációs körzet települései,
- a speciális osztályokba országos beiskolázás

A BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A képzés belső szerkezete:

A Babits Mihály Gimnázium négy- és nyolcosztályos gimnáziumi képzést folytat,

- az iskola a nyolcosztályos évfolyamon két párhuzamos osztályt indít,
- a négyosztályos képzésben két osztályt indít
- az intézményben osztályok száma - a felmenő rendszer kiépülését követően – 24 lesz

Az intézmény alaptevékenysége: nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés, oktatás

Az alapítás éve: 1986

A Babits Mihály Gimnázium Pedagógiai Programját a szülői közösség (SZMK), a tantestület és az Iskolai Diákönkormányzat megismerte és elfogadta.

A program felülvizsgálata 3 évenként történik.

A Pedagógiai Program hozzáférhető az iskolai könyvtárban, az igazgatói irodában, elektronikus formában a tanári szobában és az intézmény honlapján.

1.1. AZ ISKOLA BEMUTATÁSA

A Babits Mihály Gimnázium 1986-ban nyitotta meg kapuit. Az időközben kialakított pedagógiai elképzelések megfelelnek a gimnáziumi követelményeknek. Alapvető feladatunknak tartjuk, hogy fejlesszük növendékeink általános műveltségét, segítsük eligazodásukat a világ dolgaiban. Támogatjuk diákjainkat képességeik kibontakoztatásában, a megfelelő életpálya választásban, az előttük álló érettségi vizsgák minél eredményesebb teljesítésében, hogy minél sikeresebben tudjanak kapcsolódni a felsőoktatásba.

Ennek megvalósításához alakítottuk ki az idegen nyelvi képzési struktúránkat, és az emelt szintű érettségire való felkészítési programunkat is.

Az első idegen nyelvet a kerettantervi óraszámnál magasabb óraszámokban tanulhatják a diákok. E mellett biztosított az idegen nyelv osztott csoportban történő oktatása. A képzési rendszernek, a pedagógusok munkájának, valamint a diákjaink céltudatos munkájának köszönhetően a végzett diákjaink egyre nagyobb számban szereznek állami nyelvvizsgát.

A 11-12. évfolyamra választható emelt szintű érettségire felkészítést szolgáló kínálatunkat úgy állítottuk össze, hogy lehetőség szerint minden továbbtanulni szándékozó diák találjon a felvételi tárgyhöz kapcsolódó csoportot.

A későbbiekben szereplő óratervek mutatják, hogy a kötelező érettségi tantárgyakból valamint biológia, kémia, fizika tantárgyakból emelt szintű felkészítését heti 2 órában végezzük. A közép szintű érettségire felkészítést szolgálja az igényeknek megfelelően biztosított többlet heti 1 óra. Nem készítjük fel diákjainkat az érettségire dráma és tánc, etika /erkölcstan, filozófia és technika életvitel és gyakorlat tantárgyakból.

Az emeltszintű felkészítés előkészítéseként, valamint a pályaválasztás és pályaeorientációs munka erősítéseként - a nyolcosztályos képzésben résztvevők kivételével - a 9. évfolyamon bevezettünk választható tantárgyakat: német, japán valamint angol nyelv. Ezeket a tantárgyakat a kerettantervi rendeletben meghatározott szabadon felhasználható órakeret terhére szervezzük.

A tudatosan formált és az elmúlt években kialakított rendszer is hozzájárult ahhoz, hogy a felsőfokú tanintézetekbe felvételt nyert diákjaink aránya stabilan igen magas.

Eddigi munkánk sikerét jelzik a kompetencia méréseken elért eredményeink, az érettségi vizsgák eredményei és az elnökök jegyzőkönyvi értékelése, az érettségizettek nyelvvizsga aránya, a különböző tanulmányi versenyeken elért eredményeink. (Ezen eredmények az iskola honlapján megtekinthetők.)

Az elmúlt években sikerült a sokszínű idegen nyelvi kínálatunkat kialakítani, ezt fenntartani, és biztosítani a szaktanári ellátottságot. Igaz ez annak ellenére is, hogy az elmúlt években végrehajtott oktatási struktúra változtatása az alkalmazott nyelvszakos kollégák számát is módosította.

A japán nyelvet az országban elsőként kezdtük tanítani középiskolás korosztálynak, s így lehetővé tettük a gimnáziumi korosztály számára is ennek a nyelvnek az elsajátítását. A japán nyelv oktatásához kollégáink dolgozták ki a tantervet.

Az eredményeink megerősítik a képzés sikerét, hiszen a japán nyelvet tanuló diákjainkból sokan folytatták tanulmányaikat valamelyik egyetem megfelelő szakán, s több tanulónk szerzett ösztöndíjat Japánban, így ők felsőfokú tanulmányaikat ott folytathatják.

1991-ben az országban elsőként indíthattunk el nyolcosztályos gimnáziumi képzést. Az előkészítő munka során kidolgoztuk a pedagógiai koncepciót, tantárgyi tanterveinket, valamint a vizsgarendszert. Erre a képzésre nagy a társadalmi igény, s az eredményeink mutatják a képzés sikerét.

Az elmúlt években a nyolcosztályos képzési rendszerünket összehangoltuk a NAT és a Kerettanterv előírásainak megfelelően és az megtörtént a 2013. szeptember 1-jétől belépő új NAT esetében is.

Az iskolai munkánkban nagy szerepet kap a nevelés is. A szülők, és a mikrokörnyezetből érkező visszajelzések azt erősítik meg, hogy ezen a téren végzett tevékenységünket elismerik. Iskolánkban határozott követelménye van a diákokkal szemben, melyeket igyekszünk következetesen érvényesíteni. Elvárásainkat már a beiratkozás előtt megismertetjük a hozzánk jelentkezni szándékozókkal, ezzel is megerősítve, hogy intézményünket, a nevelési és oktatási célkitűzéseinket tudatosan elfogadva jelentkezzenek iskolánkba.

A Babits Mihály Gimnázium kialakította, és környezetével megismertette elvárásait, magatartási, viselkedési követelményeit, az erkölcsi, etikai értékrendjét, melynek szellemében a gyereket a pedagógusok nevelni igyekeznek. Javasoljuk, hogy csak akkor válasszák iskolánkat, ha ezt az értékrendet elfogadhatónak, követendőnek tartják a szülők és a diákok egyaránt.

Iskolánk a nevelés terén sokat tesz, és tett a tanulók érdekében, s eredményeink mutatják, hogy talán

nem járunk rossz úton. Több alkalommal fogalmazódott meg mikrokörnyezetünk részéről, hogy diákjaink fegyelmezettek, udvariasak, érdeklődők. Ennek ellenére sem lehetünk elégedettek, és az iskola eddig kialakított szellemében szeretnénk munkánkat folytatni.

Gimnáziumunk hagyományosan sok lehetőséget biztosít arra, hogy a nagyon kemény tanulmányi követelmények teljesítése mellett is diákjaink, egészséges fiatalok maradhassanak.

Középiskoláktól szokatlan módon, nagyon sok szabadidős tevékenységet kínálunk növendékeinknek, melyek egy része szervesen kapcsolódik az életpályára való felkészítéshez (szakkör, diákkör, érettségi-, felvételi-, verseny-előkészítők), egyéb programok pedig szabadidős tevékenységet biztosítanak. (Színjátszó Kör, Tájékozódási futó szakosztály, sakk szakkör, énekkar, DSE szakosztályok.)

Az iskolai diákbizottság eredményesen működik. A gyerekek egyre több eseményt, rendezvényt szerveznek és bonyolítanak le, s válnak öntevékenyen szerveződő közösséggé. Munkájuk eredményeként valósul meg a Gólyatábor, a Diáknap és a Babits újság.

Az iskolánkban működő szülői munkaközösség az oktatási törvényben meghatározott módon él jogaival, képviseli a szülők és diákok érdekeit.

Iskolánk igyekszik minél szélesebb körben megismertetni magát. Rendezvényeinkről, eseményeinkről rendszeresen hírt adunk a helyi médiákban az iskola honlapján és az iskola újságban.

1.2. SZEMÉLYI ÖSSZETÉTEL

Nevelőtestületünk összetétele stabilnak mondható. Törekszünk 100%-os a szakos ellátottságra, tanári képesítéssel mindenki rendelkezik. Idegen nyelvi oktatásunkat egy japán anyanyelvi tanár is segíti. A pedagógusok munkáját nevelő-oktató munkát segítők is előmozdítják. Ők biztosítják mindazokat a feltételeket, melyeket az iskola működtetése megkövetel.

A nevelőtestület tagjai a törvényi előírásoknak megfelelően folyamatosan képzik magukat.

1.3. TÁRGYI FELTÉTELEK

Iskolánk indulásakor modern, szépen kivitelezett épületben kezdődhetett a munka. A használat során jelentkeztek azok a problémák, melyeket csak részben sikerült eddig megoldani. A tanulócsoporthoz száma - a felfutó szerkezetváltó évfolyamok miatt - egyre nőtt, így 1999-ben a mellettünk lévő 10 tantermes tagiskola a használatunkba került. 1998-ban készült el a két részt összekötő függőfolyosó, mellyel szervesen eggyé vált a két épület.

A tárgyi felszereltség az elmúlt időszakban leromlott. Az iskola épületének állagmegóvására tett erőfeszítéseink eredményesek voltak, azonban a szemléltető eszközeink az elmúlt években jelentősen elhasználódtak, karbantartásukra csak elenyésző összegeket tudtunk fordítani. Pótlásra, javításra szorulnak a szaktárgyak szemléltető eszközei, melyek az elmúlt években elhasználódtak. Folyamatos fejlesztést igényelnek az elhasználódott audiovizuális eszközeink, hangosítási rendszerünk. Elavultság miatt teljes cserére szorulna a számítógépes hálózat az egész intézményben, hiszen csak így biztosítható, hogy a tanárok szakóráikon is használhassák az iskolai alapítványa és az Önkormányzat által beszerzett laptopokat. A XX. századi tanulási, tanítási technikák elengedhetetlen feltétele, hogy iskolánkban minden teremben legyen projektor, interaktív tábla.

2. Pedagógiai alapelvek

A Babits Mihály Gimnáziumban dolgozó pedagógusok nevelő-oktató munkájukat a következő alapelvek figyelembevételével végzik:

- a gyermek életkorához és személyiségéhez alkalmazott eljárások megválasztása,
- az egyes tanítványokkal való szüntelen, fejlesztő törődés,
- az iskola által közvetített nevelési elvek érvényesítése a gyermeki személyiség méltóságának egyidejű tiszteletben tartása mellett,
- az intézményes nevelés során keletkező konfliktushelyzetek megelőzése, illetve szakszerű feloldása a gyerekek szocializációs készségének fejlesztése és lelki épségének megóvása érdekében,

- baráti segítségnyújtás a gyermek magánemberi, szociális jellegű problémáinak megoldásában,
- reális, következetes értékeléssel serkenteni diákjainkat teljesítményeik fokozására.

Az iskolában a tanulók korszerű ismereteinek, képességeinek, készségeinek kialakítása és bővítése, valamint a tanulók teljes személyiségének fejlesztése a legfontosabb feladat.

Iskolánk pedagógusai szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedéket kívánnak nevelni a rájuk bízott diákokból. Ennek érdekében:

- tervszerű nevelő és oktató munkával fejlesztjük diákjaink készségeit, képességeit
- korszerű ismereteket, továbbbepíthető, alkalmazásképes tudást, magas szintű műveltséget nyújtunk,
- az iskola olyan - az emberre, a társadalomra, a művészetre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó - ismereteket közöl, melyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását, eligazodásukat szűkebb és tágabb környezetükben,
- képessé kell tennünk diákjainkat az egyéni tanulásra, új ismeretek szerzésére,

Elérendő cél, hogy a tanulók körében kialakítsuk a szorgalomnak, a tudásnak, a tisztességesen elvégzett munka becsületét.

- Törekedni kell diákjaink körében az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáinak és helyes formáinak kialakítására.
- Tanulóinkat meg kell ismertetnünk a nemzeti kultúra és történelem eseményeivel, személyiségeivel és hagyományaival, hogy ezek megbecsülése révén kialakuljon és fejlődjön bennük a haza, a szülőföld iránti tisztelet és megbecsülés. Mindezek azonban nem lehetnek a napi politikának kiszolgáltatói.
- Törekszünk arra, hogy tanulóink nemzeti értékeink megtartása mellett megismerkedjenek az európai kultúrával, történeti eseményeivel, gazdasági, társadalmi intézményeivel. Ennek jegyében kapcsolódunk be európai oktatási projektekbe. (ESN,PBS)

A fentiek alapján olyan tanulókat kívánunk nevelni, akikben a következő tulajdonságok egyesülnek:

- humánus,
- erkölcsös,
- fegyelmezett,
- művelt,
- kötelességtudó,
- érdeklődő és nyitott,
- kreatív és alkotó,
- becsüli a szorgalmas tanulást, a munkát,
- képes a problémák érzékelésére és megoldására,
- gyakorlatias,
- képes eligazodni szűkebb és tágabb környezetében,
- jó eredmények elérésére törekszik (játékban, munkában, tanulásban),
- van elképzelése a jövőjét illetően,
- becsüli a tudást,
- öntevékenyen, aktívan vesz részt a tanulásban,
- ismeri a tanulás helyes és hatékony módszereit,
- képes tudását továbbfejleszteni és önállóan ismereteket szerezni,
- tudását folyamatosan gyarapítja, bővíti,
- képes az értő olvasásra, gondolatait helyesen és szabatosan tudja megfogalmazni szóban és írásban,
- a mindennapi életben felhasználható képességekkel rendelkezik,
- ismeri, tiszteli, óvja, ápolja:
 - * nemzeti kultúránkat, történelmünket, anyanyelvünket,
 - * a természet, a környezet értékeit,
 - * más népek értékeit, hagyományait,
 - * az egyetemes kultúra legnagyobb eredményeit,
- a társadalmilag elfogadott normák szerint viselkedik az emberi és a természeti környezetben,

- ismeri és alkalmazza a közösségben éléshez szükséges magatartásformákat,
- ismeri és betartja a különféle közösségek (család, iskola, társadalom) együttélését biztosító szabályokat,
- ismeri és alkalmazza az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott formáit és módszereit,
- viselkedése udvarias,
- beszéde kulturált,
- társaival együttműködik,
- szüleit, nevelőit, társait szereti és tiszteli,
- képes szeretetet adni és kapni,
- szereti hazáját,
- megérti, tiszteletben tartja a sajátjától eltérő nézeteket,
- szellemileg és testileg egészséges, edzett,
- egészségesen él,
- szeret sportolni, mozogni,
- megjelenése és személyes környezete tiszta, ápolat, gondozott.

Tudjuk, hogy a felnővekvő nemzedék nevelésében mi csak egy tényező lehetünk; a fenti tulajdonságok közül sokat nem kellő mértékben tudunk kialakítani. Nevelő és oktató munkánk során azonban arra kell törekednünk, hogy a legtöbb diákunk rendelkezzen minél több egyéniségét gazdagító tulajdonsággal.

3. Az iskolában folyó nevelés és oktatás célja

Az iskolánkban folyó nevelő-oktató munka céljait az általános emberi és a nemzeti értékek tanulókkal történő megismertetése, elfogadtatása és átadása határozza meg.

Pedagógiai munkánk alapvető feladata, hogy a gyermeki nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésre és aktivitásra építve a személyiségfejlődés szempontjából is kiemelten fontos célokat megvalósítsuk.

A gimnázium általánosan művelő iskola

- melynek célja, hogy a rá bízott tanulók ismereteit bővítse, kiegészítse;
- az adott életkor lehetőségeit kihasználva rendszerezett, bővíthető ismereteket nyújtson;
- tegye képessé tanulóit a felsőfokú tanintézetekben való továbbtanulásra, szakképzettség megszerzésére, a végzés utáni munkába állásra;
- fejlessze ki tanulóiban az önművelés, az önnevelés és önmegvalósítás igényét, képességeit,
- nyújtson minden tanulójának egységes, korszerű és továbbfejleszthető ismereteket az élet minden területén.

Minden tanulási folyamatban alapvető az anyanyelvi készségek magasszintű, biztonságos birtoklása.

Ezért fontosnak tartjuk, hogy tanítványaink, már az alsóbb évfolyamokon is, mind az olvasás-szövegértés, mind a szóbeli és írásbeli fogalmazási készség, mind pedig a helyesírási ismeretek tekintetében is alkalmassá váljanak az ismeret eredményes elsajátítására.

- Fontosnak tekintjük, hogy tanulóink - különösen az alsóbb évfolyamokon - sok olvasmányélményhez jussanak, kapjanak lehetőséget irodalmi élményeik megbeszélésére, az olvasottak szóbeli értelmezésére.
- Rá kell ébresztenünk őket, hogy népünk számarányát messze meghaladó mértékben járult hozzá az európai kultúra és a világ tudományos fejlődéséhez. Az egyes szaktárgyak oktatása során ismerjék meg az adott terület jelentősebb magyar felfedezéseit és a tudományok, művészetek legkiemelkedőbb hazai képviselőit.
- Meg kell ismertetnünk diákjainkat a természettudományos gondolkodás alapelemeivel, a természet alapvető jelenségeivel és a tudományok új eredményeivel.
- Fontosnak tartjuk, hogy az anyanyelv magas szintű művelése mellett diákjaink egy vagy két beszélt idegen nyelven kommunikációképes tudással rendelkezzenek.
- Iskolánk egyik alapvető célja, hogy az érettségi vizsgák mellett minél többen teljesítsék az állami nyelvvizsga szintjét.
- Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a diákok rendelkezzenek korszerű informatikai, számítástechnikai ismeretekkel és algoritmikus gondolkodásmóddal. A jövő értelmisége számára az egyik legnagyobb kihívás az lesz, hogy mennyire tud eligazodni és mennyire lesz képes rendet teremteni a hozzá eljutó óriási mennyiségű információhalmazban.
- Kiemelten kívánjuk kezelni a különböző információszerezési technikák elsajátítását, s ezen belül a számítástechnika és tanulásmódszertan oktatását. Az iskolai képzés lehető legtöbb területén kell lehetőséget teremteni a számítógép használatára, ugyanakkor kerülni kell az öncélú alkalmazásokat.
- Fontosnak tartjuk, hogy az iskolai testnevelést kötelező órai keretben tudjuk megvalósítani, kialakítva és fejlesztve diákjaink testi és lelki egészségét és az életre szóló mozgásigényt.
- Iskolánkban olyan környezetet biztosítunk, amelyben tanítványaink jól érzik magukat, tükrözi az ott élők kulturális színvonalát. Elvárjuk tőlük a rend és tisztaság fenntartását, az otthonos környezet megteremtésében való közreműködést azt, hogy védjék és óvják az iskola és egymás vagyonát.

3.1 Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Nevelési céljaink megvalósítását segítik az iskola pedagógusai által alkalmazott személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek.

Nevelési módszereink két nagy csoportra oszthatóak:

1. Közvetlen (direkt) módszerek azok, amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra.
2. Közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül.

Iskolánk pedagógusai által alkalmazott közvetlen és közvetett nevelési eljárások:

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. Szokások kialakítását célzó, beidegző módszerek	- Követelés - Gyakoroltatás - Segítségadás - Ellenőrzés - Ösztönzés	- A tanulói közösség tevékenységének megszervezése - Közös (közelebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása - Hagyományok kialakítása - Követelés - Ellenőrzés - Ösztönzés
2. Magatartási modellek bemutatása, közvetítése	- A nevelő személyes példamutatása - Elbeszélés - Tények és jelenségek bemutatása - Műalkotások bemutatása	- A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében - A követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből
3. Tudatosítás (meggyőződés kialakítása)	- Magyarázat, beszélgetés - A tanulók önálló elemző munkája	- Felvilágosítás a betartandó magatartási normákról - Vita

3.2 Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink:

1. A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása.
Feladat: Az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.
2. A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében.
Feladat: A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz: a kisgyermek heteronóm - a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró - személyiségének lassú átalakulásától az autonóm - önmagát értékelni és irányítani képes - személyiséggé válásig.
3. Az önkormányzás képességének kialakítása.
Feladat: A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.
4. A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése.
Feladat: A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata, a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.
5. A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.
Feladat: A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

3.3 Beilleszkedési és magatartási zavarokkal összefüggő pedagógiai tevékenység során

- szoros kapcsolatot kell kialakítani a helyi nevelési tanácsadóval és gyermekjóléti szolgálattal, valamint az iskolapszichológussal;
- törekednünk kell a nevelők és a tanulók személyes kapcsolatának kialakítására;
- szükség esetén el kell érniük szorosabb szülő-pedagógus kapcsolat kiépítését;
- fontos, hogy részt vegyünk a szülők és a családok nevelési gondjainak segítésében, illetve a problémák megoldásában szakmai segítőket vonjunk be.

3.4 Tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenység formái

- a tehetséggondozó foglalkozások;
- egyéni foglalkozások;
- a iskolai sportkör;
- a szakkörök;
- versenyek, vetélkedők, bemutatók szervezése, ezekre mozgósítás;
- a szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások);
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás kiemelt segítése;
- a tanár szabadon választható módszere alapján.

3.5 Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

- a) A nevelők és a tanulók, valamint a családok személyes kapcsolatainak egyik fő célja a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő problémák feltárása, megelőzése. Minden pedagógus közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- b) Az iskolában a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat egy kerületben alkalmazott külső munkatárs végzi. Feladata, hogy segítse a pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját. Ezen belül feladatai közé tartozik különösen:
 - a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak,
 - szükség esetén személyesen vesz részt problémák megoldásában, a veszélyeztető okok feltárásában,
 - a veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot,
 - segíti a gyermekjóléti szolgálat tevékenységét,
 - a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi.

Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, megszüntetésére. A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat. Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:

- fel kell ismerni és fel kell tárni a tanulók problémáit,
- meg kell keresni a problémák okait,
- segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
- jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti szolgálattal,

- családsegítő szolgálattal,
- polgármesteri hivatallal,
- gyermekorvossal,
- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- egyéni felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés,
- a pályaválasztás segítése,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás),
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

3.6 Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok

- Szükség esetén az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- egyéni foglalkozások és a felzárkóztató jellegű foglalkozások;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

3.7 Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

- támogatjuk és segítjük a hátrányos helyzetű diákok ösztöndíj pályázatát (fővárosi és kerületi tanulmányi ösztöndíj pályázat)
- a diákétkeztetés biztosítása minden valószínűleg rászorulóknak;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése;
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége;
- a tankönyvvásárláshoz nyújtott segélyek biztosítása;
- az étkezési díjak kifizetéséhez nyújtott segélyek;
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.

4. A személyiségfejlesztés és közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák

A tanulói személyiség-fejlesztésének legfontosabb színtere a kötelező és nem kötelező (választható) tanítási óra.

Az iskolánkba kerülő diákokat az átlagosnál szélesebb merítési körből választhatjuk ki, ezért a kezdeti időszakban kevés gondot jelent a tanulók motiválása, a tanulói aktivitás biztosítása és a differenciálás. Az 5-6. évfolyamokon a tanórák szervezésével és tervezésével szeretnénk biztosítani, hogy mindenkinél és minden tantárgyból felszínre kerülhessenek a jó átlagot is meghaladó sajátos képességek. A csoportbontások matematikából még nem a kiválasztást, hanem az egyéni foglalkozásokat, az esetleges alapképességek kialakítását, kiegészítését szolgálják.

Kiemelt szempontnak tartjuk, hogy legyen kellő idejük olvasmány élményeik megbeszélésére, az azokból kiolvasott érzelmi élmények feldolgozására és tanulságok leszűrésére.

A tananyag tartalmát illetően nem kívánunk lényegesen többet tanítani, inkább a tanultak elmélyítésével szeretnénk biztosabb tudáshoz, hatékonyabb tanulási módszerekhez juttatni diákjainkat. Már ebben a képzési szakaszban lehetőség van az iskolai könyvtárunk és az internet kínálta lehetőségekkel élve megkezdeni az egyéni ismeretszerzés technikáinak bevonásával tökéletesíteni tanulási módszereiket, szélesíteni ismereteiket.

Különösen vigyázunk arra, hogy diákjaink tanulmányi munkájának értékelésekor a viszonyítási alapot nem a csoportokban kiugró teljesítményt nyújtók jelentsék, hanem a tantervben megfogalmazott követelmények. El akarjuk kerülni a relatív viszonyítási szint okozta túlterhelést tanulóinknál.

A nyolcosztályos képzés során nem kívánunk specializációt bevezetni, hiszen a homogén, jobb képességű tanulóknak az alkalmazásképesebb tudás megszerzését tűzzük ki célul. A kerettantervi óraszámok és a felhasznált szabadon tervezhető órakeret biztosítja, hogy mind a közismereti tárgyakból, mind informatikából és az idegen nyelvből stabil, a továbbtanulást lehetővé tevő minőségi tudáshoz jussanak. A 11-12. év folyamán elérhetővé tesszük számukra az emelt szintű érettségire felkészüléshez szükséges többlet órát.

A 9.c osztályban a NAT által biztosított szabadon tervezhető órakeret terhére emelt szintű képzést biztosítunk német és japán nyelvből. A jelentkezéskor megválasztott képzési iránynak megfelelő tantárgy heti óraszámát 2-vel növeljük meg. Ennek célja, hogy a tantervi követelményeket nem túllépve olyan mélyebb ismeretekhez juttassuk tanítványainkat, ami képessé teszi őket arra, hogy megalapozottabb döntést hozhassanak az emelt szintű érettségi tantárgyainak megválasztásában. Nem titkolt célja a képzésnek, hogy a tanulók nagy számban vegyenek részt a választott tantárgy tanulmányi versenyein is.

A 9.d osztály emelt szintű angol nyelvi oktatásban vesz részt. A programunk célja, hogy a tanulók 10. évfolyam végére angolból a B2 és/vagy a C1 nyelvvizsgát megszerezzék. Ezt követően az emelt szintű képzésben folytathatják az angol nyelv tanulását és/vagy más tárgyból is készülhetnek az érettségi vizsgára.

Iskolánkban a nevelési és oktatási célok megvalósítását az alábbi tanítási órán kívüli tevékenységek és közösségi formák segítik:

4.1 Hagyományőrző tevékenységek

Fontos feladatunknak tartjuk iskolai ünnepeink magas szintű megrendezését, melyeket a szülők és külső érdeklődők számára is elérhetővé teszünk. Ezek színvonala egyrészt biztosítja történelmünk kiemelkedő eseményeinek megismerését, a hazaszeretet érzésének megtartását, osztály és egyéb iskolai közösségeink, művészeti alkotócsoportjaink bemutatkozását.

Kiemelt hagyományőrző iskolai programjaink és ünnepeink az alábbiak:

- Október 6-a, az aradi vértanúkról való megemlékezés ünnepe;
- Október 23-a, az 56-os forradalom és szabadságharc ünnepe;
- Babits-nap;
- Szalagavató ünnepség;
- Március 15-e, Nemzeti ünnep;

- Holokauszt emléknap
- Kommunista diktatúra áldozatairól való megemlékezés
- Ballagás;
- Nemzeti összetartozás napja.

Közösségi rendezvényeink:

- Gólyatábor;
- Öregdiák találkozó
- Gólyabál;
- Farsangi programok (a kisgimnazistáknál);
- Diáknapi;
- Fáklyás ballagás (kerületi középiskolákkal közösen)
- Tanévnnyitó és tanévzáró ünnepség
- Szalagavató
- Föld és a víz napja
- Mikulásnap sportverseny

4.2 Diákönkormányzat

A tanulók és tanuló közösségek érdekképviselését és a szabadidős tevékenységeket segítő legitim önkormányzati elven működő szervezet, mely korosztályi szinteknek megfelelően szerveződik, és egymással kapcsolatot tartanak. Összefogja az osztályok diák-önkormányzati szerveinek működését, szervezi az iskolai diáknapi, a diákköszgyűlés, az iskolai táncos rendezvények programját, képviseli az iskola diákjait, ellátja az oktatási törvény által ráruházott egyéb képviselői, részvételi, egyetértési és döntési jogokat. Igény esetén keresi más diákönkormányzatokkal a kapcsolatot, közös programokat is szervezhetnek. Segítségét ad az iskola web-oldalának szerkesztésében. Szervezett formában véleményt formálnak az iskola oktató-nevelő tevékenységéről. Lehetőség szerint jótékonyági akciókban is részt vesz.

4.3 Korrepetálás, egyéni foglalkozás

Mivel tanulóink képességei általában nem teszik szükségessé szervezett korrepetálások tartását, az esetleg felmerülő hiányosságok pótlására kollégáink egyéni foglalkozásokkal előre egyeztetett időpontokban lehetőséget adhatnak. Azonban az így rendelkezésünkre álló órakeretet a kiemelkedő képességű tanulóinkból álló csoportjaink képességfejlesztésére, orientációs foglalkozásaira, verseny-előkészítőire, szabadidős tevékenységekre, öntevékenységi köreink működtetésére, érettségi előkészítőkre használhatjuk fel.

4.4 Diákétkeztetés

Valamennyi jelentkező számára menzai ellátást tudunk biztosítani. A térítési díjakat az iskola fenntartója állapítja meg. A befizetést az iskolában a hónap meghatározott napjain lehet megtenni, lemondásra írásban, e-naplón keresztül, e-mailben, faxon vagy személyesen van mód.

4.5 Tehetséggondozó foglalkozások, verseny előkészítők, szakkörök

Az egyéni képességek minél hatékonyabb fejlesztését segíti az a tanórán kívüli foglalkozási rendszer, mellyel biztosítani szeretnénk tanulóink szerteágazó igényeit, a mind magasabb továbbtanulási elvárásoknak való megfelelésüket. Az eddig alkalmazott és bevált szervezeti formák:

- szakkörök,
- differenciált képességfejlesztő foglalkozások
- öntevékenységi körök (néptánc, énekkar, színjátszó kör),
- közép és emeltszintű érettségi előkészítő foglalkozások,
- verseny előkészítő foglalkozások.

A fejlesztő foglalkozásokat heti 1 órában tartjuk a tanulók igényeinek figyelembevételével. Az érettségi előkészítők az utolsó két évfolyamon vehetők fel, igazodva a tanulók választásához. A középszintű érettségi tantárgyakból az utolsó évben lehet ilyen foglalkozásokra jelentkezni, a meghirdetését követően.

4.6 Sportköri foglalkozások, DSE

A tanórai foglalkozásokkal együtt biztosítjuk tanulóink mindennapi testedzését. A DSE szakosztályok foglalkozásaiba csak a rendszeresen, versenysport szerűen munkát végzők kapcsolódhatnak be. Az iskolai DSE-nek minden tanulónk tagja. A DSE anyagi lehetőségeinek biztosítása érdekében éves tagdíjat szed, melynek összegét az iskolai SZMK-val egyeztetni.

4.7 Versenyek, vetélkedők

Több éve szervezi iskolánk Zrínyi matematika és a Bolyai matematika, magyar és természettudományos versenyeket, mely jó alkalmat teremt a környező kerületek iskoláival való kapcsolatteremtésre, erősíti iskolánk ismertségét. Ezen kívül bekapcsolódunk az EMMI által szervezett, finanszírozott tanulmányi versenyekbe, a kerületi, a fővárosi, és más országos versenyekbe. A nevezés díjjal járó versenyek nevezési díjait a fenntartó vagy a kerület támogatásával kívánjuk biztosítani. Amennyiben erre nincs lehetőség, a résztvevőnek magának kell vállalnia a nevezési díjat. Az országos döntőbe jutott tanuló és kísérő tanár költségeit az iskolai alapítvány biztosítja. (A fentiek nemcsak a tanulmányi, hanem a sportversenyekre is értendők.)

4.8 Tanulmányi kirándulások, kulturális programok

Az iskola tanárai a nevelői munka elősegítése és az osztályközösségek fejlesztése, hazánk természeti és kulturális értékeinek megismertetése érdekében 1 napos osztálykirándulásokat szervezhetnek, a nem ingyenes iskolai szolgáltatások körében. Ezek költségeit teljes egészében a szülőknek kell vállalniuk, de a törvényi előírásoknak megfelelően minden finanszírozási kérdésben kötelező egyeztetni a szülőkkel. Az iskola a kísérő tanárok költségeit sem tudja fedezni, esetükben az utazás szervezőkkel kell megállapodást kötni.

Ezekén túl vannak még olyan kulturális programok, szakmai kirándulások, (pl. planetárium vagy TIT előadások látogatása, paksi atomerőmű megtekintése, múzeumi és művészeti előadások megtekintéséhez kapcsolódó foglalkozások), amelyek egy-egy szűkebb terület speciális fejlesztési igényeit elégítik ki. Ezek költségeit a szülőknek kell vállalniuk. Ezekre a programokra a tanulók részvétele nem kötelező.

4.9 A nem ingyenes szolgáltatások körében vállalt szabadidős programok

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésének lehetőségét kínálja iskolánk azzal, hogy a tanulók igényeihez és a szülők anyagi teherbíró képességéhez igazodó szabadidős programokat szervezünk. Nagy hagyományai vannak a nyári táborainknak, a DSE szakosztály edzőtáborainak, sítábornak külföldi nyelvi képzést segítő vagy kulturális utazásnak. Ezekhez kapcsolódhatnak a hétfői szabadidős programok, melyeket egy-egy iskolai közösség vezetője vagy az osztályfőnökök szerveznek. A részvétel természetesen nem kötelező, a költségeket a résztvevőknek kell vállalnia.

Iskolánk részvevője az ESN hálózathoz, melynek keretében lehetősége van diákjainknak külföldi iskolákban 10-12 napot tanulni. Ennek költségei a szülőket terhelik.

A nem ingyenes programok körébe tartozó projektek finanszírozását az érintett szülői és tanulói csoportok bevonásával kell lebonyolítani, de az elszámolás kötelezettsége minden esetben fenn áll. Az iskola nevében csak az iskola pedagógusa szervezhet programot, melyhez kötelező az igazgató jóváhagyását kérni.

4.10 Az iskolai könyvtár

Könyvtárosunk a gyerekek szabadidejéhez és az iskolai szükségletekhez igazodóan biztosítja tanulóink egyéni tanulását, felkészülését a könyvtári kutatómunkára. A korosztály számára legfontosabb ismeretterjesztő művek, sorozatok, kötelező olvasmányok elégséges számban állnak diákjaink rendelkezésére. A könyvtárban az internet – korlátozott mértékben - is hozzáférhető az adatokat és információkat kereső diákjainknak. A könyvtár használatával kapcsolatos részlet és szabályok az SZMSZ-ben találhatóak.

4.11 Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata

A tanulók és egyéb iskolai közösségeink számára lehetővé tesszük – előzetes egyeztetés után – az iskola

létesítményeinek tanári felügyelet melletti használatát. Azonban ez idő alatt is csak a rendeltetésszerű használatot tudjuk engedélyezni. Lehetőség van osztály jellegű klubdelutánok tartására, azonban ezek nem veszélyeztethetik a tanórán kívüli foglalkozások megtartását, illetve a másnapi tanítás indulását. A szülők iskolai célú összejöveteleire, megbeszéléseire ingyenesen helyet biztosítunk, rendelkezésükre bocsátjuk ezen összejövetelek megtartásához szükséges technikai eszközeinket. Új elemként kell figyelembe venni, hogy az iskola működtetője – előnyben részesítve az iskolai programokat – a le nem kötött időben szabadon bérbe adhatja az iskola létesítményeit.

5. A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái

A demográfiai változások, az oktatási rendszer hagyományos belső szerkezeti rendszerének változásai, a társadalom demokratizálódása, az oktatási és nevelési programok sokfélesége mára komoly versenyhelyzetet teremtett a középiskolák vonatkozásában. Úgy érzékeljük, hogy elsősorban a továbbtanulás felé igyekvők szempontjából felértékelődött a gimnáziumi oktatás és nevelés, mely talán legnagyobb biztonsággal juttatja be tanulóit a felsőoktatási intézményekbe. Gyorsan változó világunk azonban számtalan olyan veszélyt is hozott, amelyek a modern kor társadalmának betegségeit, tradicionális értékeinek lebomlását jelzik, mint pl. a családok instabilitása, a munkabiztonság és a közbiztonság romlása, a környezeti ártalmak, valamint a fiatalokra leselkedő veszélyek (drog, AIDS, erkölcsi züllés, káros fogyasztói szokások kialakulása) növekedése. Ezek a tények azt jelzik, hogy a társadalmi beilleszkedés előtt álló fiataljainknak olyan felkészítést, útravalót kell adnunk, mellyel képesek lesznek a káros hatások jelentette veszélyeknek ellenállni, maguk és kortársaik számára pedig biztonságosabb társadalmi környezetet tudnak majd felépíteni. Ennek a feladatnak a teljesítéséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskola közvetlen partnerei között a korábbiaknál szorosabb, nyíltabb kapcsolat épüljön ki és ez folyamatosan működjön is.

5.1 Tájékoztatási formák

A tanulókat az iskola életéről, az iskola munkatervéről, az aktuális feladatokról az igazgatója vagy közvetlenül, vagy a diákönkormányzat iskolai és osztályszintű vezetősége, vagy az osztályfőnök tájékoztatja. Ezek lehetséges módjai a következők:

Az igazgatói közvetlen tájékoztatás történhet:

- tanévnnyitó és tanévzáró ünnepségen;
- igazgatói utasítással az iskolarádióon, vagy az igazgatói faliújságon keresztül;
- az évenként megrendezésre kerülő diákközségi ülésen;
- az iskolai honlapja útján;
- a tanulók és szülők értesítését szolgáló sokszorosított levél útján.

A diákönkormányzat vezetőjének tájékoztatása történhet:

- iskolagyűlésen;
- diák-önkormányzati vezetőségi ülésen;
- iskolarádióon vagy az iskolai újságon keresztül;
- sokszorosított levél útján.

Az osztályfőnöki tájékoztatás történhet:

- folyamatosan az osztályfőnöki órákon;
- elektronikus napló útján;

A tanulókat és szüleiket a tanuló fejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről, a különböző országos mérések eredményeiről az osztályfőnök és a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják. Ezek történhetnek szóban, az iskolai honlapon, elektronikus naplón keresztül vagy írásban. Az osztályközösség fejlődésének alakulásáról, a felmerülő problémákról szülői értekezleteken az osztályfőnök, rendkívüli – egyedi – esetekben az igazgató, vagy valamelyik helyettese ad tájékoztatást.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatójával, az osztályfőnökükkel, az iskola tanáraival, a tantestülettel.

A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az iskolai munka értékeléséről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója vagy az osztályfőnök tájékoztatja. Az igazgatói tájékoztatás fórumai és formái a szülői értekezletek összevont részei, az SZMK ülései, illetve az iskolai honlap.

5.2 Együttműködési formák

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

5.2.1 Szülői értekezlet

Alapvetően három fő feladata van:

- A szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása;
- A szülők tájékoztatása különösen az alábbi témákban:
 - * az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről;
 - * a közoktatás-politika alakulásáról, ezek hatásai miatti változásokról;
 - * a helyi tanterv követelményeiről;
 - * az emelt szintű oktatás rendszeréről;
 - * a továbbtanulási lehetőségekről, annak rendszeréről;
 - * az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról;
 - * saját gyermekük előmeneteléről, iskolai magatartásáról;
 - * a középiskolai felvételre jelentkező tanulók szülei vonatkozásában az iskola pedagógiai programjáról;
 - * gyermeke osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi helyzetéről;
 - * az iskolai és osztályközösség céljairól, feladatairól, eseményeiről, gondjairól;
- A szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatója felé, ugyanakkor az iskola kéréseinek tolmácsolása a szülők felé.

5.2.2 Fogadóóra

Elsődleges célja a szülők és pedagógusok közötti személyes találkozás, információ és véleménycsere, mely során nem csak a pedagógus ad tájékoztatást, tanácsokat a tanuló egyéni fejlesztése érdekében, hanem információkat kap a tanuló otthoni és iskolán kívüli kapcsolatairól, tevékenységi köréről. Csak ettől a kölcsönös tájékoztatási folyamattól várható, hogy a gyermek érdekében a szülők és a pedagógusaink együttműködő, fejlesztő munkát végezhesenek. A fogadóórára bejelentkezni a KRÉTA rendszer felületén keresztül lehet, annak időpontja előtt egy héttel, a fogadó napján 12 óráig. A be nem jelentkezett szülők szabad időpontban kereshetik meg a tanárt, illetve külön egyeztetett időpontban is felkereshetik a kollégákat.

5.2.3 Írásbeli tájékoztató, kérelem, felvetés

Feladata, hogy a szülők tájékoztatást kapjanak gyermekük tanulmányi előmenetelével, magatartásával összefüggő eseményekről, különféle iskolai és osztály szintű programokról. Ugyanakkor lehetőség van arra is, hogy a szülő gyermeke iskolai életével összefüggésben (családi ok miatti hiányzás, osztályozóvizsga, független bizottság előtt teendő vizsga stb.) kéréseket fogalmazzon meg, vagy gyermeke ügyében az iskola munkájára vonatkozóan észrevételt, véleményt fogalmazzon meg, s azzal kapcsolatban intézkedést kérjen pedagógusainktól vagy az iskola igazgatójától.

A szülői értekezleteket, fogadóórák időpontjait az iskolai munkatervben közzé tesszük, és azokról az első szülői értekezleten az osztályfőnökök tájékoztatást adnak.

A szülő egyéni problémával a szaktanárt, az osztályfőnököt majd az igazgatót keresse meg.

Amennyiben szülői közösségnek problémája van, azzal kapcsolatban együttesen vagy képviselőik útján, akár szóban, akár írásban tehetnek észrevételt az osztályfőnöknek vagy az érintett pedagógusoknak illetve az iskola igazgatójának.

Az iskola az éves munkaterv legfontosabb feladatairól és célkitűzéseiről, az előző tanév iskolai szintű tanulmányi eredményeiről, a szülőktől kért támogatásokról évenként legalább egy alkalommal tájékoztatót ad ki, melyet az iskolai honlapon teszünk közzé, kivételes esetben írásbeli tájékoztatót küldünk.

6. Az iskolai értékelési rendszer célja és alapelvei

Iskolánk értékelési rendszerének célja, hogy a tanítás-tanulás rendszerét folyamatosan javíthassuk a pedagógiai folyamatok átfogó ellenőrzése, vizsgálata, elemzése, minősítése segítségével. A különböző értékelési formák alapján kapott információk egyrészt a tantestület, a tanulók, a szülők, a fenntartók és a tágabb környezet tájékoztatását szolgálják, másrészt a dokumentumokban megfogalmazott célkitűzések állandó kontrollját, esetleges korrekcióját segítik elő. Az értékelési elvek és minősítések megfogalmazásában tekintettel kell lenni arra, hogy az iskola nevelő intézmény, így minden pedagógiai szituáció egyszeri és megismételhetetlen, de az értékelő munkánkban az alábbi vezérelveket kell szem előtt tartanunk:

- Az értékelésnek, minősítésnek tárgyyszerűnek, ösztönző hatásúnak, nyilvánosnak, folyamatosnak, kiszámíthatónak és az önállóságot erősítőnek kell lenni. Az értékelt területtől függően törekedni kell a személyre szóló megállapítások megfogalmazására.
- Tárgyszerű, azaz érveken alapuló, a hibák lehetséges okait feltáró, a megoldások lehetőségeit kereső, azokra rámutató objektív megfogalmazású legyen.
- Ösztönző hatású, azaz az eredményes munkát ismerje fel és ismerje el, mutasson rá az esetleges további fejlődéslehetőségekre.
- Nyilvános, folyamatos és kiszámítható legyen, vagyis a követelmények, minősítési elvek írásbeli megfogalmazására kell törekedni, s ezeket az iskolahasználók számára hozzáférhetővé kell tenni.

6.1 Az értékelés szintjei

Értékelési rendszerünk két nagy területre osztható. Egyrészt értékelnünk, minősítenünk kell

- az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott célok, feladatok megvalósítását (**stratégiai értékelés**), melyhez felhasználjuk a 20/2012.sz EMMI rendeletben leírt külső szakértői megállapításokat;
- másrészt az iskolai működés minden területét (**funkcionális ellenőrzés, értékelés**) ;

A funkcionális ellenőrzés, értékelés alábbi szintekre tagolódik:

- a nevelő-oktatómunka átfogó, iskolai szintű értékelése az iskola által nyújtott nevelés-oktatás minőségének értékelése;
- a pedagógusok munkájának értékelése, minősítése;
- a tanulók értékelése.

6.1.1 A stratégiai célok értékelése

Iskolánk pedagógiai programja és helyi tanterve akkor biztosítja a nevelő-oktató munka megfelelő színvonalát, ha a közösen megfogalmazott vezérelveket és prioritásokat valósítja meg. Ennek érdekében folyamatosan értékelnünk kell, hogy a programunk megfelel-e a megfogalmazott céloknak, nem szorul-e korrekcióra.

Ennek érdekében az iskolavezetés a tantestület tagjaiból felkérhet egy bizottságot, akik az előző három év tapasztalatai alapján tesznek javaslatot a pedagógiai program módosítására. A bizottság munkájára egy tanév áll rendelkezésre.

6.1.2 Funkcionális ellenőrzés, értékelés

6.1.2.1 A nevelő-oktatómunka átfogó, iskolai szintű értékelése

A nevelő-oktatómunka átfogó értékelését az igazgató vagy az általa felkért iskolavezető végzi évente két alkalommal: félévkor és év végén. Az igazgató öt évente készít nagyobb időszakot átfogó vezetői beszámolót. A beszámoló az iskolavezetőségi tagok (igazgatóhelyettesek, szakmai munkaközösség-vezetők, DÖK vezető, SZMK összekötő tanár, ifjúságvédelmi feladatokkal megbízott vezető) értékelésén alapul.

Az értékelésnek a következő területeket kell érinteni:

Az oktatás-nevelés eredményessége

Az értékelés legfontosabb szempontjai:

A tanulók teljesítménye és előrehaladása

Ennek kapcsán értékeljük az osztályok és tanulók év végi tanulmányi eredményét, az érettségi vizsgák eredményeit, a nyelvvizsgát szerzett tanulók számának alakulását, a tanuláshoz való hozzáállást, a magatartás és a személyiség fejlődését.

A tanulmányi eredmények elemzése során megvizsgáljuk a tanulmányi átlagok alakulását, valamint a tantárgyi átlagok alakulását iskola és évfolyam szinten. Külön ki kell térni azokra az osztályokra vagy tantárgyakra, ahol az előző évhez képest 0,4 vagy ezt meghaladó eltérés tapasztalható. Az okok elemzése a munkaközösség-vezetők feladata.

Az érettségi eredményeinek értékelésénél összehasonlítást végzünk az előző évek átlagával osztály és tantárgy szinten, valamint összehasonlítjuk az eredményeket a félévi és a 11. év végi eredményekkel. Azt értékelés során kell kitérni a nyelvvizsga és a felvételi tapasztalataira is. Ezen értékeléseket minden tanév nyitóértekezletén végzik el a végzős osztályok osztályfőnökei.

A tanulmányi versenyek értékelésére minden tanév végén, a tanévzáró értekezleten kerül sor. Az értékelést az illetékes igazgatóhelyettes a szakmai munkaközösségi-vezetők jelentései alapján végzi.

Az iskolai nevelés eredményessége, a pedagógiai munka

Ennek kapcsán értékeljük a magatartás- és szorgalomjegyeket, a hiányzások alakulását, diák-önkormányzati tevékenységet, a tanórán kívüli tevékenységeken, illetve a különböző iskolai közösségekben való részvételt.

A hiányzások alakulásának elemzésekor vizsgáljuk az osztályonkénti és iskolai igazolt és igazolatlan hiányzás alakulását, ennek okait, elemezzük, hogy a hiányzott órák a megtartott szakórák hány százalékát tették ki. Ezt minden félévi értekezleten és az osztályozó értekezleteken az osztályfőnökök és a szaktanárok végzik el.

A tanévzáró értekezleten elemezzük, hogy az éves óratervi órák hány százaléka maradt el a tanárok távolléte miatt, hogyan és milyen mértékben sikerült a szakos helyettesítéseket biztosítani..

A diákönkormányzati munkában való részvétel kapcsán

Értékeljük, hogy az egyes osztályok milyen aktivitással, milyen formában, milyen gyakorisággal vettek részt ebben a tevékenységben. Az értékelést minden tanév végén a DÖK segítő tanár végzi.

6.1.2.2 Az iskola által nyújtott nevelés-oktatás minőségének értékelése

A következőkben azokat a területeket és ismérveket soroljuk fel, melyek alapján az iskolai tevékenység helyzetének elemzése, intézkedési, fejlesztési tervek elkészítése történhet.

Ezen tevékenységek objektív értékeléséhez felhasználjuk a következő forrásokat:

- külső szakmai értékelések;
- a külső szakmai mérések (az ezekről készített tanulmányok elemzése);
- érettségi vizsga eredménye (a jegyzőkönyvek, osztályozóívek, elnöki jelentések értékelése);
- a belső vizsgarendszer elemzése (vizsgajegyzőkönyvek, munkaközösségi megbeszélések alapján)

Az oktatás kapcsán értékelnünk kell a tanítás minőségét, hogy ez a minőség mennyiben járul hozzá a tanulók

teljesítményének fokozásához, melyek az oktató és nevelő munkánk erősségei és gyengéi.

Ezen terület értékelésének alapjául szolgál, hogy a tanárok:

- birtokában vannak-e a tantárgy tanításához szükséges szakmai és módszertani ismereteknek, rendszeresen végeznek-e értékelő, vagy szakmai kutatómunkát, részt vesznek-e szakmai továbbképzésen, tanulmányozzák-e a szakirodalmat;
- rendelkeznek-e olyan követelményrendszerrel, amely megfelel az iskola célkitűzésének, magas, de teljesíthető követelményeket támasztanak-e a tanulókkal szemben;
- milyen hatékonyságú a tervező munkájuk; tanmenetük, munkatervük mennyire felel meg a tantervi követelményeknek, mennyire veszik figyelembe a tanulók eltérő adottságait, mennyire élnek a differenciált foglalkozás lehetőségével;
- megfelelő módszerekkel dolgozzák-e fel a tantervi követelményeket; mennyire változatosak az alkalmazott módszerek, mennyire differenciálnak, milyen hatékonysággal tudják alkalmazni a különböző oktatási segédeszközöket, mennyire tudják bevonni a tanulókat az ismeretszerzés folyamatába, milyen hatékonysággal tudják – a tanulókat nem túlterhelve – felhasználni a házi feladatokat az ismeretszerzés és a gyakorlás folyamatába;
- hogyan tudják menedzselni tanítványait; hogyan tudják kiválasztani és gondozni a tehetségeket, benevezik-e és milyen eredményességgel tudják tanítványait felkészíteni tanulmányi versenyekre, hogyan fejlesztik képességeiket; pótoltatják-e a hiányzás, vagy más egyéb okok miatt lemaradó tanulókkal a tananyagot;
- megfelelően fegyelmeznek-e; milyen fegyelmet tudnak tartani a különböző foglalkozásokon, milyen hatékonysággal alkalmazzák a fegyelmező eszközöket, fegyelmező eljárásaik mennyire felelnek meg az iskola nevelési célkitűzésének és szellemiségének, intézkedéseiket mennyire tudják elfogadtatni a tanulókkal, szüleikkel és kollégáival;
- alaposan és alkotó módon értékeli-e a tanulók munkáját; megfelelő-e az írásbeli és szóbeli értékelések aránya, értékeléseik, mennyire reálisak és következetesek, értékelésüket mennyire és hogyan fogadtatják el a tanulókkal, szülőkkel, az értékeléseik elősegíti-e a tanuló szakmai és emberi fejlődését.

A tanterv megítélésénél azt kell vizsgálni, hogy melyek a tantervek formai és tartalmi erősségei, gyengéi valamint, hogy a tanterv és az értékelési rendszer miképpen járul hozzá a nevelés-oktatás iskolai programunkban megfogalmazott követelményeinek elsajátíttatásához, hogyan veszi figyelembe a tanulók korát, nemét, szociális háttérét.

Az értékelés alapjául szolgál, hogy a helyi tanterv:

- mennyire kiegyensúlyozott és széleskörű, elősegíti-e a tanulók intellektuális, testi és személyiség-fejlődését, hogyan készíti fel a tanulók a következő időszak oktatás-nevelési szakaszára; a helyi tantervünkben milyen arányban vannak a különböző szaktárgyak, műveltségi területek, az érettségire való felkészítés hány tantárgyból és milyen eredményességgel biztosított;
- milyen mértékben felel meg a törvényi előírásoknak, a Kerettanterv és a GÉV előírásainak;
- mennyire biztosítja az esélyegyenlőséget a tanulók számára a tanulás és az előrehaladás tekintetében; a tantervek mennyire teszik lehetővé az eltérő előképzettségű, adottságú tanulók megfelelő haladását, a lemaradások pótlását;
- mennyire tartalmaz tanórán kívüli tevékenységre lehetőséget; van-e elegendő sport, művészeti és kulturális foglalkozások, milyen széles ezek köre, lehetővé teszi-e a tanulók minél nagyobb számban való bekapcsolódását.

A tanulók értékelési rendszerénél az vizsgáljuk, hogy:

- van-e hatékony rendszer a tanulók teljesítményének értékeléséhez; a programban megfogalmazott értékelési formák kellően hatékonyak-e;
- az értékelésből nyert információkat mennyire tudjuk felhasználni a tantervek megerősítéséhez és korrekciójához; milyen a szaktanári jelentések, az iskolai belső és külső mérések, vizsgák tapasztalatának beépülése a pedagógiai programunkba.

A tanulók lelki, morális, szocializációs és kulturális fejlődése kapcsán az értékeljük, hogy a helyi tanterv, az iskolai élet és a pedagógusok személyes ráhatása mennyire segíti elő a tulajdonságok fejlődését.

Az vizsgáljuk, hogy iskolánk:

- elegendő ismeretet nyújt-e a tanulóknak a különböző értékekről és világnézetekről; képessé teszi-

e őket arra, hogy ismereteiket, tapasztalataikat feldolgozzák, fejlesszék lelki tudatosságukat és önismeretüket; a különböző tantervekbe mennyire épülnek be az egyetemes, nemzeti és iskolai hagyományok és értékek, mennyire segíti elő a vallásokról és emberi értékekről való gondolkodást a különböző műveltségi területek tantárgyai, az önismeret fejlesztését milyen formában és mennyire hatékonyan valósítjuk meg, a tanórán kívüli tevékenységek mennyire segítik elő az értékközpontú gondolkodást; mennyire biztosítja a tanulók egyéniségének, világnézetének szabad kibontakozását;

- megtanítja-e azokat az alapelveket, amelyek révén a tanulók meg tudják ítélni a jót és a rosszat; ismerik-e, vallják-e az alapvető egyetemes erkölcsi normákat, mennyire ítélik el, utasítják el az egészségkárosító szenvedélyeket;
- bátorítja-e a tanulókat, hogy elfogadják a másságot, vállalják-e tetteikért a felelősséget, részt vesznek-e közösségek munkáiban, a közösségi élet alakításában, kifejlődik-e bennük a felelősségteljes gondolkodás; milyen magatartást tanúsítanak a hátrányos szociális helyzetű társaikkal, a testi, érzékszervi fogyatékosokkal, vannak-e faji, vallási vagy etnikai előítéleteik;
- megtanítja-e a tanulókat arra, hogy értékeljék saját népük, nemzetük, szűkebb környezetük kulturális hagyományait, más kultúrák sokszínűségét; hogyan tudja elhelyezni kulturális értékeinket az egyetemes kultúrában.

A szociális hátrányok leküzdése kapcsán azt vizsgáljuk, hogy mennyire tudja figyelembe venni a tanulók eltérő képességeit, milyen intézkedések történtek, milyen az ifjúságvédelmi tevékenység az iskolában.

Azt vizsgáljuk, hogy az iskola:

- hatékony segítséget, tanácsot tud-e adni az iskola a lemaradó tanulók számára, folyamatosan ellenőrzi-e a lassabb haladási ütemű diákok munkáját, megfelelően tájékoztatja-e a szülőket;
- hatékony intézkedéseket tesz-e a fegyelem és a jó magatartási szokások kialakítása érdekében, fellép-e az erőszakos viselkedéssel szemben; mennyire tudjuk betartatni a házirend előírásait, hatékonyan tudunk-e fellépni az egészségkárosító szokások, szenvedélyek ellen, a megfelelő viselkedési normák mennyire válnak diákjaink sajátjává, milyenek egymás közti érintkezésükben, mennyire segítik, vagy gátolják egymás munkáját;
- rendelkezik-e hatékony ifjúságvédelmi eljárásokkal;
- biztosítja-e a tanulók egészséges munkavégzésének feltételeit; milyen az épület tisztasága, milyen a tanulói balesetek alakulása, a munka és tűzvédelmi szabályok betartása, a diákétkeztetés és a büfé színvonala.

A szülőkkel, a társsszervezetekkel és a helyi közösségekkel való kapcsolat értékelése azon alapszik, hogy mindezen kapcsolatok milyen mértékben járulnak hozzá az iskola alapvető célkitűzéseinek megvalósításához, ezen kapcsolatok mennyire színesítik az iskola munkát.

Azt vizsgáljuk, hogy:

- megfelelő-e az iskoláról, a tanulók munkájáról és magatartásáról a szülők tájékoztatása; milyen írásos dokumentumok kerülnek a szülők kezébe, milyen szöveges és írásbeli értékelést kapnak gyermekükről, milyen gyakorisággal értesülnek gyermekük tanulmányi eredményéről, esetleges magatartási, munkafegyelmi problémájáról, hogyan alakul a szülői értekezletek és fogadóórák látogatottsága, milyen ezek hangulata, a szaktanárok, osztályfőnökök és a szülők kapcsolattartásának minősége;
- mennyire vonja be az iskola a szülői szervezeteket az iskola munkájába; vállalnak-e a szülők feladatokat a nevelés-oktatási folyamatokban, s ezen folyamatok tárgyi feltételeinek biztosításában;
- az iskola mennyiben tud programot, helyet adni az öntevékeny helyi közösségek tevékenységéhez.

6.1.2.3 A pedagógusok munkájának értékelése, minősítése

A tanári munka értékelése folyamatos feladat, melynek középpontjában a tanórai tevékenység áll. Az egyes szaktanárokat a szakmai munkaközösség-vezetők, az osztályfőnököket az osztályfőnöki munkaközösség-vezetők, valamint az iskola vezetői értékelik, minősítik. Az értékelés, minősítés célja az, hogy a tanárok egyéni célkitűzései összhangba kerüljenek az iskolai célkitűzésekkel, módszerei, pedagógiai elvei minél nagyobb mértékben támassza alá az iskola célkitűzéseit. A minősítés segíti a tanárokat, hogy munkájukban a képességüknek megfelelő lehető legjobb teljesítményt nyújtsák, ösztönzi őket, hogy átgondolják egyéni céljaikat, továbbá a megfelelő továbbképzés megtalálásával biztosítsa a szakmai és pedagógiai fejlődésüket.

A minősítés alapját az értékelendő tanárral készített interjú képezi, melyet a minősítésért felelős személy végez.

6.1.2.4 A tanuló értékelésének, minősítésének elvei

Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését. Ennek megfelelően:

Minden tanár kötelezően ismerteti egyéni értékelési rendszerét minden csoportjában a tanév első óráján. Fontos, hogy a diákok számára világos legyen, hogy mi a követelmény velük szemben, milyen az értékrend tantárgyanként.

A tanár egyéni szempontjai, értékelési szokásai tudatosításakor kitér a

- szóbeli számonkérésekre
- házi feladat értékelésére
- házi feladat hiányának következményeire
- órai munka értékelésére
- arra, hogy ad-e kisjegyeket, pontokat, azokat hogyan veszi figyelembe
- javítási lehetőségekre

A pedagógusok értékelésének fajtái

Belső értékelések

- Alkalmi értékelések;
- Időszakos értékelések (igazgató, igazgatóhelyettesek, munkaközösség-vezetők óralátogatása után);
- Átfogó értékelések (a vezetőség minősítő értékelés a kolléga iskolai munkájáról).

Külső értékelések

- Direkt ellenőrzés (az igazgató által felkért szaktanácsadó, szakértő tapasztalata alapján)
- Indirekt formák (tanulmányi és egyéb versenyek eredményei, felvételi vizsgák eredménye, az érettségi jegyzőkönyvek megállapítása)

6.1.2.4 A tanuló értékelésének, minősítésének elvei¹

Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

Az előírt követelmények teljesítését az egyes szaktárgyak jellegzetességének megfelelően tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége, valamint - a nyolcosztályos gimnáziumi tanulók számára - belső vizsgarend alapján szervezett év végi vizsgákon ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjed a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

Kiemelten fontos, hogy a tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében minél többször kerüljön sor szóbeli ellenőrzésre.

A tanulók tanulmányi teljesítményeinek és előmenetelének értékelése és minősítése azon alapul, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez. Figyelembe vehető a tanulók tudásának, eredményének fejlődési tendenciája is.

6.2 A tanulói teljesítmények elbírálása

6.2.1. A nyolcosztályos vizsgák, osztályozó vizsgák, beszámolók, szintfelmérők

A vizsgák célja: a felkészülés során segítse elő a tanult ismereteket rendszerezését, rutint, gyakorlatot biztosítson az adott tárgy speciális vizsgakövetelményeinek teljesítéséhez, készítse elő az utolsó két év specializációját.

- A vizsgák a szakmai munkaközösségek döntése alapján írásbeli, szóbeli vagy írásbeli és szóbeli részekből állhatnak. A vizsgák minősítése megfelel az adott tárgy minősítési rendszerének. A vizsgák eredményeinek rögzítése a bizonyítványban történik. A vizsgákon szerzett osztályzat a tanuló adott évi teljesítményébe beszámít. Értékéről a szakmai munkaközösség dönt.

¹ A magatartás és szorgalom minősítési rendszere az iskolai házirend része

A nyolcosztályos év végi vizsgák szervezését a következő ütemezéssel végezzük:

6. évfolyam	→ nincs vizsga
7. évfolyam	→ magyar
8. évfolyam	→ természettudomány (természettudományos tárgy választható: fizika, kémia, biológia, földrajz tantárgyakból)
9. évfolyam	→ 1. idegen nyelv és történelem
10. évfolyam	→ matematika és magyar

A nyolcosztályos vizsgák lebonyolítási rendje:

A vizsga évében november 15-ig a tanulókkal ismertetni kell a szakmai munkaközösségek által elfogadott:

7., 8. osztályokban tételsorokat,

9., 10., 11. osztályokban vizsga tematikát (témajegyzéket).

A nyolcosztályos vizsgák időtartama nem lépheti túl a 15 percet

Az osztályozó és szintfelmérő vizsgák lebonyolítási rendje:

Az osztályozó vizsgára a tanulók kötelezhetők, vagy önként jelentkezhetnek. Osztályozóvizsgára a tanuló a vonatkozó rendeletek alapján kötelezhető. Erről a nevelőtestület dönt.

Önként jelentkezhet a tanuló előrehozott osztályozóvizsgára. Erre írásban kell jelentkezni. Az iskola ilyen vizsgára két időszakot jelöl ki. Az előrehozott vizsga részeit és témáit a PP mellékletében leírt vizsgakövetelmények határozzák meg.

Szintfelmérő vizsgát tesznek azok a tanulók, akik időközi felvételre jelentkeznek iskolánkban. A vizsga időpontja minden év augusztus 20-25 között van, tárgyai kötelező érettségi tárgyak valamint az igazgató által meghatározott egyéb tárgyak. A vizsga részei és követelményeit a mellékletben leírt vizsgakövetelmények határozzák meg.

6.2.2 Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai, minősítései:

magatartás: 5 - példás, 4 - jó, 3 - változó, 2 – rossz;

szorgalom: 5 - példás, 4 - jó, 3 - változó, 2 – hanyag;

minden más tantárgy: 5 - jeles, 4 - jó, 3 - közepes, 2 - elégséges, 1 - elégtelen.

A szóbeli és írásbeli érdemjegyek száma a heti 1 vagy 2 órás tantárgyakból félénként legalább 3, a heti 3 vagy annál nagyobb óraszámú tantárgyaknál - átlagban - havonta 1. Biztosítani kell a szóbeli és írásbeli érdemjegyek megfelelő arányát és a számonkérések időbeli egyenletes elosztását.

A szaktanárok a tanulói teljesítményt az egyes érdemjegyek súlyozásával értékelheti.

- A pirossal jelölt osztályzat a témazáró dolgozatok, vagy azzal egyenértékű teljesítményeket jelzik,
- a kék a tanórai feleleteket, vagy azzal egyenlő értékű munkákat,
- a zöld pedig elsősorban szorgalmi jellegű, rövid időtartamú vagy egyszerű tartalmú (pl. szó dolgozat) tanulói teljesítményt jelöl.

A naplóban megjelenő átlag a jegyek súlyozott átlagát jelenti. (Piros jegy háromszoros, a kék jegy kétszeres, a zöld jegy egyszeres szorzóval számolandó.)

A továbbhaladáshoz szükséges osztályzatok számát a piros, illetve a kék jegyek számának összege adja.

A magántanulók az adott tanév anyagából osztályozó vizsgát tenni kötelesek. A vonatkozó rendeletek alapján külön kell megállapítani a félévre vonatkozó követelmények és külön az év végi követelmények teljesítését. Amennyiben a körülmények indokolják, így a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő – írásban kérheti, hogy a két vizsgát egy vizsgaidőszakban teljesíthesse a tanuló. A vizsga részei és követelményeit a mellékletben leírt vizsgakövetelmények határozzák meg.

6.2.3. A magatartás és szorgalom minősítése

A nevelőtestület és a diákbizottság közös feladata az iskolai közösség fejlettségének megfelelő magatartási és szorgalmi követelmények megállapítása. A tanulók magatartásának és szorgalmának értékelése az osztályozó konferencia feladata, melyre javaslatot az osztályfőnök az osztály diákbizottsága véleményének meghallgatásával tesz.

A minősítés a Házirendben megfogalmazott elvek alapján történik. Az ott megfogalmazottak irányelvek, ettől kismértékben eltérni az osztályozó konferenciának van lehetősége, nagymértékű eltérésre irányuló javaslatról dönteni a nevelőtestületnek van joga. Ez irányú javaslatot az érintett tanuló osztályfőnöke kezdeményezhet.

A tanulmányi eredmény elbírálása a tantervi követelmények és a tanuló szóbeli, írásbeli, gyakorlati teljesítményének egybevetése alapján az illető szaktanár által történik.

6.2.3.1 A tanulók jutalmazásával összefüggő elvek

- Év végi jutalomkönyvek
- Babits-díj, emlékérem, oklevél közösségi munkáért
- Felterjesztés kerületi, fővárosi elismerésekre

Az év végi jutalomkönyvekre javaslatot az osztályfőnök illetve kiemelkedő eredmények esetén a szaktanárok tehetnek. A legkiemelkedőbb tanulók a jutalom könyveket a tanévzáró ünnepségen az igazgatótól, illetve a bizonyítván kiosztásánál az osztályfőnöktől veszik át.

A Babits-díj, a Babits Emlékérem elismerések kritériumait is az iskolai Házirend tartalmazza. Ezekre az elismerésekre javaslatot az osztályfőnök, illetve a nevelőtestület bármely tagja tehet. A javaslatot írásban kell beterjesztetni az iskolavezetőségnek. A díjak odaítéléséről a nevelőtestület dönt.

Kiváló Községi Munkáért elismerésre odaítélésére a DÖK tesz javaslatot. A díj a ballagási ünnepségen az iskola nyilvánossága előtt kerül átadásra. Az elismerés odaítéléséről a nevelőtestület dönt.

A kerületi, fővárosi díjakra felterjesztési javaslatot az osztályfőnök vagy a nevelőtestület bármely tagja tehet. A javaslatot írásban kell megtenni az iskola vezetőségéhez. A felterjesztésről a nevelőtestület dönt.

6.2.4. A tanulók otthoni, tanulószobai felkészüléséhez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai:

A tanulók otthoni önálló munkájának megszervezése és tervezése fontos eleme képességeik fejlesztésének. Kiemelkedő szerepe van az önálló tanulási készség kialakításában, az egyéni ismeretszerzési technikák elmélyítésében és megszilárdításában. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy az otthonra adható feladatok mennyisége függ a tanulók életkori sajátosságaitól és képességeitől is. Tekintettel kell lennünk arra is, hogy diákjaink eltérő tanulmányi szintje eltérő követelményeknek való megfelelést ír elő. Az önálló munka szervezésében – különösen az utolsó két évfolyamon – dominánsnak kell tekinteni azt a számonkérési módot (írásbeli, szóbeli, gyakorlati), amely a kimeneti pont adott vizsga szintjén elvárt a diákoktól.

Az otthoni feladatok mennyiségét illetően általános elvként kell elfogadnunk, hogy a tanulók önálló munkája ne haladhassa meg, az adott életkorra előírt tanórai elfoglaltság

30%-át az 5-6. évfolyamon,

40 %-át a 7-8. évfolyamon

50%-át a 9-12. évfolyamokon,

100%-át az utolsó két évfolyamon a kötelező érettségi tantárgyakból és a fakultációs választott tárgyakból.

Ennek betartása érdekében tanárainknak törekednie kell arra, hogy a házi feladatokat úgy tervezzék meg, hogy azok várható elkészítési ideje átlagos képességű tanulóknál se lépje túl, az általuk tanított tantárgy heti óraszámának fent megadott százalékait. Az utolsó két évfolyam kivételével a tanítási szünetekre nem adunk a napi mértéket meghaladó írásbeli házi feladatot. A szünetekben módot kell teremteni arra, hogy diákjaink elolvassák kötelező és ajánlott olvasmányaikat, megnézhesseken ajánlott filmalkotásokat, lehetőséget kapjanak sportolásra és a szabadidő egyéb módon való hasznos eltöltésére.

Az otthoni feladatok jellege szerint lehet:

- kötelezően előírt írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati feladat (pl. rajz, makett elkészítése, mozgássor begyakorlása, stb.) Ezen belül különösen a végzős évfolyamokon projekt jellegű, átfogóbb és összegző feladatok is adhatók, melyeknél több tanuló közös vagy önálló munkájára építünk.
- önállóan vállalt feladat (pl. kiselőadás, gyűjtőmunka, versenyfeladat megoldása, iskolai szabadidős vagy közösségi program összeállítása)

Aki alapos indokkal nem készíti el írásbeli házi feladatát, annak pótlási lehetőséget kell biztosítani megadott és teljesíthető határidővel, amennyiben az új időpontig sem pótolja azt a tanuló, akkor otthoni feladatát elégtelennel kell minősíteni. Ha a tanuló otthoni kötelező feladatát hanyagságból, feledékenységből nem készíti el, akkor ezt a szaktanár elégtelen érdemjeggyel minősítheti, vagy részére pótlást írhat elő. A tanuló által önállóan vállalt feladatot értékelni kell. Diákjaink szóbeli feleleteit lehetőség szerint nem csak érdemjegyekkel értékeljük, hanem annak tanulságait kiemelve, a tanulói közösség előtt – azok bevonásával – célszerű röviden elemezni.

6.3 . A tanulók magasabb évfolyamba lépésének feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket az adott évfolyamon teljesítette. A követelmények teljesítését a nevelőtestület a tanulók évközi tanulmányi munkája és érdemjegyei alapján bírálja el. Magasabb osztályba léphet a tanuló, ha év végi minősítése minden tárgyból legalább az elégséges minősítést elérte.
- A nyolcosztályos gimnáziumi évfolyamokon a magasabb évfolyamba lépéshez, illetve az év végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie abból a tantárgyból, melynek előírt vizsgáján nem vett részt.

7. A tanórai oktatás szervezeti formái

7.1. A tanórai oktatás a szabadon tervezhető órakeret terhére

A Babits Mihály Gimnáziumba felvétel 4. és 8. év végén történik. A leendő 5. osztályosok egy nyolc évre tervezett egységes képzésben vesznek részt. Tagozatot, speciális képzést ezeknél az évfolyamoknál nem tervezünk. A 8. év után beérkező tanulók számára biztosítjuk az általános gimnáziumi képzést, s az arra jelentkező és felvett tanulók számára emelt szintű angol, matematika, magyar nyelv- és irodalomképzést, valamint a japán nyelv tanulását.

A 4. és 8. osztályos belépési pontokon kívül is lehetőséget biztosítunk más iskolából történő átvételre, ha az érintett évfolyam osztályainak létszáma erre lehetőséget biztosít. Ebben az esetben a felvételtől szóló döntést megelőzően a jelentkezőnek az addig eredményesen lezárt tanévek anyagából a kötelező érettségi tantárgyakból szintfelmérésen kell részt vennie. A tanuló átvételéről az igazgató dönt.

A tanulók a követelményeket két óra típuson való részvétellel teljesíthetik:

- Kötelező tanítási óra, mely az óratervben szereplő órákat foglalja magában. (A csoport bontások és egyéb foglalkozások szervezésének elveit figyelembe véve). A 9-10. évfolyamon a jelentkezéskor választott tantárgyak óraszámai kötelező órának minősülnek.
- Választható órák. Ezek az óratervben megjelölt tantárgyakból szabadon választható órák. Ezen órák választásával a tanulók nem lépik túl az Oktatási törvényben meghatározott maximális tanulói óraszámokat. Ezen órák választása nem kötelező.

A választható foglalkozások célja:

A választható órák célja, hogy a tanulókat segítse a választott tantárgy alaposabb megismerésére, a tanulói érdeklődés megerősítésére, a későbbi megalapozott pályaválasztás előkészítésére.

- 9-10. évfolyamon: Olyan tananyagok feldolgozása, melyek az alapórán szerzett ismereteket mélyítik el, olyan összetettebb feladatok, problémák megoldása, melyek az alapóra vonatkozó követelményeket meghaladják, az alapkészségek erősítése, fejlesztése. A foglalkozásokra építve segíteni a tanulmányi versenyekre való felkészítést, segíteni a pályaaorientációs munkát, orientációt adni az érettségi szintjének kiválasztásához.
- 11-12. évfolyamon: Olyan tananyagok feldolgozása, melyek az alapórán szerzett ismereteket mélyítik el, olyan összetettebb feladatok, problémák megoldása, melyek az alapóra vonatkozó követelményeket meghaladják, az alapkészségek erősítése, fejlesztése. A foglalkozásokra építve segíteni a tanulmányi versenyekre való felkészítést, segíteni a pályaaorientációs munkát, az érettségi megfelelő szintjének megállapításához segítséget adni. Kiemelt feladata az emelt szintű érettségire és a továbbtanulásra való felkészítés.

A választható órakeretekből történt választás esetén a mulasztásra vonatkozó szabályok a kötelező tanórai foglalkozásnak megfelelően történik. A választás év közben nem módosítható. Egy változtatást követően ugyanazon tantárgy másodszor nem választható

A választott tantárgyak értékelése:

A választható órák esetén:

- Azokból a tárgyakból, ahol az alapóra és a választott óra együtt van, ott egy osztályzattal, ahol ez nem biztosítható, ott az alapórán és a külön megtartott órákon szerzett osztályzatokból képzett egyetlen osztályzattal.

A pedagógus választás szabályai:

A pedagógus megválasztására csak azokból a választható tantárgyakból van lehetőség, ahol több azonos csoport indul. (Ez a kínálatból, idő- és létszámkorlát alapján történik.) A vonatkozó EMMI rendelet alapján a nem kötelező foglalkozásokat minden év áprilisában nyilvánosságra kell hozni, s ebben lehetőleg meg kell jelölni azt is, hogy az adott tárgyat vélhetően ki fogja tartani. A nem kötelező tanórákra jelentkezni minden év május 20-ig kell.

Az érettségi vizsgákra való felkészítés

A 11-12. évfolyamon a tanulók az érettségi vizsga szabályzatában megfogalmazottaknak megfelelően vehetnek részt tanórai foglalkozásokon. Az iskola tantestületének összetétele, szakmai színvonala biztosítja az emelt szintű érettségire való felkészítést. A törvény által meghatározott szabadon tervezhető órakeret adta lehetőséget felhasználva az iskola biztosítani kívánja minden évben az emelt szintű érettségire való felkészítést: **magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika és az első idegen nyelv** tantárgyakból, és a tanulók választásának megfelelően a többi tantárgyból is, amennyiben a tárgyi feltételek ezt megengedik. A tanulónak a maximált tanulói óraszám miatt azonban legfeljebb 3 tantárgy megválasztására van lehetősége. A tantárgyak sávós elhelyezése alapján a harmadik tantárgy csak idegen nyelv lehet. Középszintű érettségire minden az iskolánkban oktatott és egyben törvényileg is választható tárgyból felkészítjük tanulóinkat.

7.2. A tanórai oktatás a heti foglalkoztatási órakeret terhére

Az intézményben az alábbi tanórán kívüli szervezett foglalkozási formák vannak: szakkörök, előkészítők, önképzőkörök, énekkar, diák sportkör, korrepetálás, tanulmányi és sportversenyek, kulturális rendezvények, önköltséges tanfolyamok. A fenti foglalkozások helyét és időtartamát az igazgatóhelyettesek rögzítik a tanórán kívüli órarendben, terembeosztással együtt.

- Szakköröket a tanulók érdeklődésétől függően az iskolai tantárgyfelosztás lehetőségeinek figyelembevételével a munkaközösség-vezetők javaslata alapján lehet indítani. A jelentkezés egész tanévre szól. A szakköri aktivitás tükröződhet a tanuló szorgalom és szaktárgyi osztályzatában. A szakkörök vezetőit az igazgató bízta meg. A foglalkozások előre meghatározott tematika alapján történnek, erről, valamint a látogatottságról szakköri naplót kell vezetni. A szakkörök térítésmentesek.
- Az önképzőkörök a művészetek, a természettudományok és a technika területén teszik lehetővé a kiemelkedő képességekkel rendelkező fiatalok szaktanári irányítás melletti tehetséggondozását. Az önképzőkör munkája során nagymértékben hagyatkozik a kreatív tanulók aktivitására és önfejlesztő tevékenységére.
- Az énekkar a tantárgyfelosztásban meghatározott időkeretben működik. Az énekkarba való belépés önkéntes, a kórusvezető javaslatára történik. Az énekkarból való kilépést, - a kilépés indoklásával - a kórusvezetőtől lehet kérni.
- A diáksporkör /DSE/ a gyermekek mozgásigényének kielégítésére, a mozgás, a sport megszerettetésére alakul meg. A DSE mint szervezeti forma az iskola tanulóinak nyújt lehetőséget sportköri foglalkozásokon, versenyeken. A DSE bekapcsolódik a mindennapos testnevelés megvalósításába.
- Tanfolyamokat az iskola a tanulók érdeklődésének és a szaktanár vállalkozásának függvényében indít. Az iskolában működő önköltséges tanfolyamok működését, szakmai felügyeletét az iskola biztosítja.
- Egyéni foglalkozások a tantárgyfelosztásban tervezetteknek megfelelően lehet indítani. Kötelező egyéni felzárkóztatást biztosítani a BTM-es tanulóknak, de egyéni foglalkozás keretében lehet pótolni a tartósan beteg diákok lemaradását, versenyre felkészíteni a tehetséges tanulókat.
- A korrepetálás célja az alapképességek fejlesztése és a tantervi követelményekhez való felzárkóztatás. A korrepetálások órarendbe illesztett időpontban az osztályfőnök, szaktanár javaslatára kötelező jelleggel történnek. A korrepetálás, differenciált foglalkoztatás egyes tanulókra vagy az egész osztályra kötelező jelleggel tantárgyanként legfeljebb heti 1 órában történhet. A korrepetálások heti órászáma ugyanazon osztályban heti 3 óránál többre nem emelhető. A korrepetálás ingyenes.
- A tanulmányi és sportversenyeken való részvétel a kiemelkedő teljesítmények függvényében lehetséges. Tanulók az intézmény, a település és az országos meghirdetésű versenyeken vehetnek részt, szaktanári felkészítést igénybe véve.
- Az iskola könyvtára nyitvatartási idejében, valamint könyvtári tanórákon áll a tanulók rendelkezésére. Használatáról a könyvtár használati rendje intézkedik.

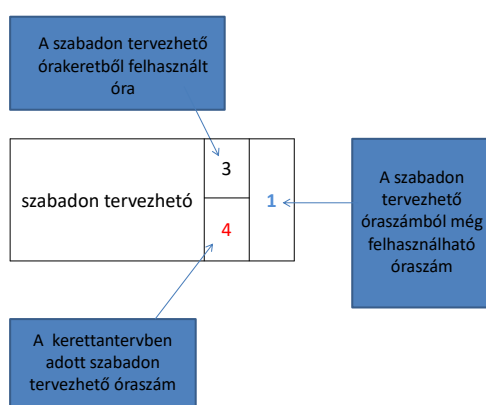
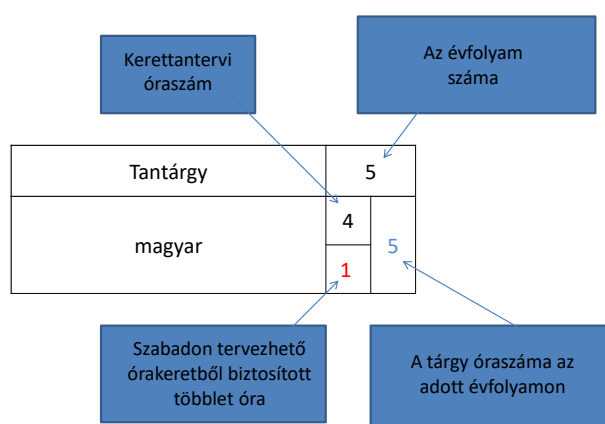
8. TANTERVEINKRŐL

A nevelőtestület döntése értelmében iskolánk *A kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről* szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 5. sz. melléklete szerinti tantervi ajánlást használja a nyolcosztályos képzésben résztvevő tanulóira, illetve 6. sz. mellékletben szereplő kerettantervi javaslatot a négyosztályos képzésben résztvevők számára.

Ezekben megadott óratervek szabad órakereteinek felhasználásával alakítottuk ki azokat a specialitásokat, melyeket a korábbiakban leírtunk.

Az egyes tantervek elkészítésénél figyelembe vesszük a NAT és a kerettantervek tantárgyakra vonatkozó követelményrendszerét, valamint a 100/1997 MKM rendeletet a GÉV-ről. A helyi tanterveink követelményrendszerét alapvetően a NAT-ban illetve a kerettantervi ajánlatban leírt követelmények határozzák meg, ahol az óraszám eltér az eredeti javaslattól, ott pedig a megnövelt óraszámhoz tartozó követelményeket külön feltüntetjük. Az egyes évfolyamokra vonatkozó követelményeinket a mellékletben található, évfolyamokra bontott vizsgakövetelményekben tüntetjük fel.

Az óratervek értelmezéséhez segítenek hozzá az alábbi ábrák:

2020-a NAT Óraterv

nyolcévfolyamos NAT-os óraterv

Tantárgy	5		6		7		8		9		10		11		12	
magyar	4	4	4	5	3	4	3	4	3	4	4	4	4	5	4	5
			1		1		1		1				1		1	
I. idegennyelv	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4
	1		1		1		1		1		1					
II. idegennyelv		0		0		0		0	3	3	3	3	3	4	3	4
													1		1	
matematika	4	4	4	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4
					1		1		1		1		1		1	
erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0
történelem és társadalomismeret	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	4	3	4
													1		1	
Állampolgári ismeretek		0		0		0	1	1							1	1
természettudomány	2	2	2	2				0		0		0	2	2		0
fizika		0		0	1	1,5	2	2	2	2	3	3		0		0
					0,5											
kémia		0		0	1	1,5	2	2	1	2	2	2		0		0
					0,5				1							
biológia-egészségtan		0		0	2	2	1	1,5	3	3	2	2		0		0
							0,5									
földrajz		0		0	2	2	1	1,5	2	2	1	2		0		0
							0,5				1					
ének	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0
dráma/honismeret	1	1		0		0		0		0		0		0		0
dráma/mozgóképfelkészítés		0		0		0	1	1		0		0		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0
művészetek		0		0		0		0		0		0	1	1	1	1
digitális kultúra	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2		0
	1										1					
technika/életvitel	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0	1	1
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Kötött célú órakeret													4	4	4	4
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	27	30	26	28	28	32	28	33	32	36	32	36	30	36	29	34
szabadon tervezhető/tehetséggondozás	1	0	2	0	2	0	2	0	2		2		4		5	
	2		2		2		2		2		2		2		2	
Maximális óraszám	28		28		30		30		34		34		34		34	
Tehetséggondozás	30		30		32		32		36		36		36		36	

C osztály óraterve

Tantárgy	9		10		11		12	
magyar	3	3	4	4	4	5	4	5
					1		1	
I. idegennyelv	3	3	3	3	4	4	4	4
II. idegennyelv	3	5	3	5	3	4	3	4
	2		2		1		1	
matematika	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
történelem	2	2	2	2	3	4	3	4
					1		1	
Állampolgári ismeretek							1	1
fizika	2	2	3	3		0		0
kémia	1	1	2	2		0		0
biológia-egészségtan	3	3	2	2		0		0
földrajz	2	2	1	1		0		0
természettudomány					2	2		
ének	1	1	1	1		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1		0		0
Mozgókép és média		0		0		0	1	1
művészetek		0		0	1	1		0
digitális kultúra	2	2	1	1	2	2		0
Kötött célú órakeret		0		0	4	4	4	4
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	32	34	32	34	32	36	29	33
szabadon tervezhető	2		2		4		5	

D osztály óraterve

Tantárgy	9		10		11		12	
magyar	3	3	4	4	4	5	4	5
					1		1	
I. idegennyelv	3	5	3	5	4	4	4	4
	2		2					
II. idegennyelv	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
matematika	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
történelem	2	2	2	2	3	4	3	4
					1		1	
Állampolgári Ismeretek							1	1
fizika	2	2	3	3		0		0
kémia	1	1	2	2		0		0
biológia	3	3	2	2		0		0
földrajz	2	2	1	1		0		0
Természettudomány		0		0	2	2		0
ének	1	1	1	1		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1		0		0
Mozgókép és média		0		0		0	1	1
művészetek		0		0	1	1		0
digitális kultúra	2	2	1	1	2	2		0
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
Kötött célú órakeret					4	4	4	4
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	32	34	32	34	32	36	29	33
szabadon tervezhető	2	0	2	0	4		5	

A nyolcosztályos képzés óraterve 2013

Tantárgy	5		6		7		8		9		10		11		12	
magyar	4	4	4	5	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
			1		1											
I. idegennyelv	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	3	3	3
	1		1		1		1		1		1					
II. idegennyelv		0		0		0		0	3	3	3	3	3	3	3	3
matematika	4	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	3	3	4
			1		1		1		1		1				1	
erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1,0		0		0		1	1		0
történelem és társadalomismeret	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	4
	1		1												1	
természetismeret	2	2	2	2		0		0		0		0		0		0
fizika		0		0	2	2	1	1,5	2	2	2	2	2	2		0
							0,5									
kémia		0		0	1	1	2	2	2	2	2	2		0		0
biológia-egészségtan		0		0	2	2	1	1,5		0	2	2	2	2	2	2
							0,5									
földrajz		0		0	1	1	2	2	2	2	2	2		0		0
ének	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1															
dráma/honismeret	1	1		0		0		0		0		0		0		0
dráma/mozgóképek		0		0		0		0	1	1		0		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
			1													
művészetek		0		0		0		0		0		0		0		0
informatika		1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2		0		0
	1								1		1					
technika/életvitel	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0	1	1
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
szabadon tervezhető	4	0	5	0	3	0	3	0	3	1	3	1	0	6	2	6
	4		5		3		3		4		4		6		8	
tanulói óraszám	28	0	28	0	31	0	31	0	34	1	35	1	29	6	29	6
	28		28		31		31		35		36		35		35	

A négyosztályos képzés óraterve

„c” osztály

óraterve

„d” osztály

Tantárgy	9	10	11	12
magyar	4	4	4	4
I. idegennyelv	3	3	3	3
II. idegennyelv	3	3	3	3
matematika	3	3	3	3
etika	0	0	1	0
történelem és állampolgári ismeretek	2	2	3	3
fizika	2	2	2	0
kémia	2	2	0	0
biológia-egészségtan	0	2	2	2
földrajz	2	2	0	0
ének	1	1	1	1
vizuális kultúra	1	1	1	1
dráma és tánc/Mozgókép és média	1	0	0	0
művészetek	0	0	0	0
informatika	1	1	0	0
életvitel és gyakorlat	0	0	0	1
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
szabadon tervezhető	8	8	0	2
tanulói óraszám	35	36	29	29

Tantárgy	9	10	11	12
magyar	4	4	4	4
I. idegennyelv	3	3	3	3
II. idegennyelv	3	3	3	3
matematika	3	3	3	3
etika	0	0	1	0
történelem és állampolgári ismeretek	2	2	3	3
fizika	2	2	2	0
kémia	2	2	0	0
biológia-egészségtan	0	2	2	2
földrajz	2	2	0	0
ének	1	1	1	1
vizuális kultúra	1	1	1	1
dráma és tánc/Mozgókép és média	1	0	0	0
művészetek	0	0	0	0
informatika	1	1	0	0
életvitel és gyakorlat	0	0	0	1
testnevelés	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
szabadon tervezhető	4	4	0	2
tanulói óraszám	35	36	29	29

Mindkét osztályban a 11-12. évfolyamokon művészetek tantárgy keretében a rajz és vizuális kultúra és az ének-zene tantárgyakat tanítjuk biztosítjuk.

9. A tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az Újpesti Babits Mihály Gimnáziumban a tankönyvválasztás során a 2012. évi CXXV. törvény (a tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény módosításáról) értelmében járunk el.

A tankönyvek, taneszközök kiválasztása a szakmai munkaközösségek feladata.

A tankönyvekkel kapcsolatos követelmények:

- * a tananyag feldolgozása feleljen meg az iskola helyi tantervében leírtaknak, vagy csak minimális korrekcióra szoruljon,
- * tegye lehetővé a tanulók önálló ismeretszerzését.
- * Azon tankönyvek, segédletek beszerzését szorgalmazzuk, melyek több éven át használhatóak.
- * A kiválasztott taneszközök stabilitására törekszünk, az új taneszköz használatát csak nagyon indokolt esetben, az oktatás minőségét jelentősen jobbító esetben vezetjük be.

Az iskola mindenkorai pénzügyi lehetőségéhez mérten törekszik könyvtári könyvállományát (nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumait) úgy bővíteni, hogy diákjaink tanulásához, művelődéséhez szükséges könyveket, szükséges korszerű információhordozókat, segédleteket megtalálhassák.

A gimnázium a matematika tantárgy tanításához 5-8. osztályban - a 17/2014. EMMI rendelet által meghatározott tankönyvjegyzékben szereplő- *EKE-OFI kiadó Csahóczy Erzsébet, Csatár Katalin, Kovács Csongorné, Morvai Éva, Széplaki Györgyné, Szeredi Éva szerzők által jegyzett* matematika tankönyveket és feladatgyűjteményeket használja.

A gimnázium a matematika tantárgy tanításához 9-12. osztályban, illetve 11-12. osztályban matematika fakultáción a tankönyvjegyzékben szereplő *Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó által kiadott Négyjegyű függvénytáblázatokat és a Nemzeti Tankönyvkiadó* példatárait használja. A tanulók és pedagógusok számára a régi kiadású tankönyvek is rendelkezésre állnak az iskola könyvtárában.

10. A Babits Mihály Gimnázium környezeti nevelési programja

A 2012-es kerettanterv bevezetőjében szereplő I/1.1 Fejlesztési tervek és nevelési célokban megfogalmazottak alapján:

10. 1. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok

Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk szem előtt az iskolai élet valamennyi színterén, valamennyi tevékenységünket áthatva.

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát körül kell járnunk, meg kell világítanunk:

- a fenntartható fejlődés;
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- alapvető emberi szükségletek;
- elővigyázatosság;
- biológiai és társadalmi sokféleség.

Hosszú távú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink. Ennek érdekében

diákjainkban ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást, életvitelt;
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;
- a környezet értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát;
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését;
- rendszerszemléletet;
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését;
- az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban. Ilyenek például:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód,
- szintetizálás és analízis;
- problémaérzékenység;
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- értékelés és mérlegelés készsége.

Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden területén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területen is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan módszert kell az iskolának biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Interaktív eszközök segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását. A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Munkánk az iskolai élet sok területére kiterjed. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk. A kémia, biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már látszik az együttműködés.

Tanórán, laboratóriumban, nyári táborokban megismertetjük a tanulókkal a természetet, gyakoroltatjuk az egyszerű komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő és óvó felnőtté.

10. 2. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyeket a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott vegyszereket, eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel, új eszközöket kell beszerezni. Az iskolai programok, szakkörök, nyári táborok számára biztosítani kell a biológiai és kémiai vizsgálatokhoz, illetve a levegő- és talajvizsgálatokhoz szükséges eszközöket, vegyszereket.

Folyamatosan frissíteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell, hogy környezeti nevelési tanórák és programok számára megfelelő audiovizuális, ill. multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítőeszközök és felszerelések jegyzékébe beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is.

Ismerethordozók tanulók számára:

Állatismeret, Növényismeret, különböző határozók, ökológiai (terep- és laboratóriumi) vizsgálatok elvégzéséhez

kiadványok, térképek, ismeretterjesztő kiadványok (pl. nemzeti parkokról, tájvédelmi körzetekről, helyi értékekről).

Tanárok számára:

Szakmai módszertani kiadványok, különös tekintettel a környezeti nevelésben nem hagyományos tantárgyakat tanítók segítésére.

Eszközök:

Multimédiás segédanyagok, videofilmek, internet-hozzáférés, vízvizsgálati és egyéb terepi mérőkészlet, távcsövek, mikroszkópok, fényképezőgépek, transzparens- és diasorozatok, faliképek, plakátok.

10.3. Minőségbiztosítás, minőség-ellenőrzés

10. 4. Továbbképzés

Az élethosszig tartó tanulás egy pedagógus számára nélkülözhetetlen. Ennek egyszerre kell tartalmaznia a szakmai és a módszertani ismeretekben való fejlődést.

A fizikai és adminisztratív dolgozók számára iskolai tájékoztatás szervezése az iskolai környezeti nevelési program megismertetésére, beszélgetés feladatairól és lehetőségeikről a szemléletmód formálásában.

11. A fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok

11.1. Bevezetés

A fogyasztóvédelemről szóló törvénynek, valamint az EU jogharmonizációs követelményeknek is eleget téve a 2003. évi LXI törvénnyel módosított Közoktatási törvényben (1993. évi LXXIX törvény) is megjelenik a fogyasztóvédelem oktatása.

A Nemzeti alaptanterv (NAT) értelmében a helyi tanterveknek biztosítaniuk kell, hogy az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák a fogyasztóvédelemmel összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására. Kiemelt fejlesztési feladat a NAT-ban a felkészülés a felnőtt életre, amelyben a fogyasztói kultúra kialakítása is jelentős szerepet kap.

11.2 A fogyasztóvédelmi oktatás célja

“A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál.” (NAT)

A cél elérését a fenntarthatóság, azon belül a fenntartható fogyasztás fogalmának kialakítása, elterjesztése és a fenntarthatóságnak a mindennapi életünkben fogyasztóként való képviselése jelenti.

11.3. A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiaiilag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.

Szükséges a társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakításának elősegítése, a jogait érvényesíteni tudó, a közéletben részt vevő és közreműködő fiatalok képzése. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség szoros összefüggése, az ún. cselekvési kompetenciák fejlesztése. (NAT)

Fogyasztói magatartásunk sokféle hatás mentén, a szociális tanulás útján alakul, fejlődik. A tudatos fogyasztóvá válás és az ennek megfelelő magatartás kialakítása hosszú, sokoldalú folyamat. Ennek során az egyén megismeri a fogyasztási javakat és szolgáltatásokat, megtanulja, hogyan viselkedjen a piaci viszonyok között, hogyan legyen képes fogyasztói érdekeinek érvényesítésére a természeti erőforrások védelme mellett.

A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlődése szempontjából a nevelés-oktatás különösen nagy jelentőségű. Mivel ismereteket kell elsajátítani, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni a fenntartható fogyasztás érdekében, ezért a gyermekkorban elkezdett fejlesztés döntő hatású. Amíg a kisiskolás korban leginkább jellemző fogyasztói magatartások a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése, addig a kamaszkorban már megjelenik a jogérzés, kellő fejlesztés esetén a jogismeret, a szolgáltatásismeret, a fogyasztói értékrend és a vállalkozásismeret is.

A fogyasztás elemi meghatározója a család. A fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélelénkebbek, ezért is fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba.

A napi gazdasági tapasztalatok, a gazdasági élet mind alaposabb és tudatosabb megismerése és megértése segít a fenntarthatóság eszméjének elfogadtatásában. Az emberek sokszor az olcsó, akciós termékeket részesítik előnyben, általában keveset költenek kultúrára, utazásra, erősen differenciálódnak abból a szempontból is, hogy mennyire akarnak vagy tudnak megtakarítani. E gyakorlattal szemben a fenntarthatóság irányába ható fogyasztói minták kialakítását segítheti a korrekt sokoldalú tájékoztatás és információ áramlás.

Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás nem annyira tudományos vagy technikai kérdés, hanem inkább az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Az értékek formálásában lényeges például:

- a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázása és elkülönítése;

- az egyéni és társadalmi jogok tiszteletben tartása;
- a természeti értékek védelme.

Fontos továbbá a fogyasztás során:

- a tájékozódás képessége;
- a döntési helyzet felismerése és
- a döntésre való felkészülés.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosságot és a takarékoskást.

A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében különösen fontos, hogy az általános és a középiskola befejezésekor a diákok értsék, valamint a saját életükre alkalmazzák az alábbi fogalmakat:

Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás: Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez.

Ökológiai fogyasztóvédelem: Az elmúlt években sokan felismerték, hogy a környezeti problémáink túlnyomó többségének gyökere a mai fogyasztói társadalmunkban keresendő. Mind a javak pazarló előállítás technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profitcélú volta, mennyisége, valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. E szemlélet a környezet szempontjait is figyelembe veszi, ökológiailag tudatos fogyasztókat nevel, akik vásárlási választásaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.

Környezettudatos fogyasztás: kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás között.

Fenntartható fogyasztás: A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb általános társadalmi életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti források és a mérgező anyagok használatát, valamint a hulladék- és szennyező anyagok kibocsátását az adott szolgáltatás, illetve termék teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy a jövő nemzedékek szükségletei – és egészsége – ne kerüljenek veszélybe.

Preventív, vagyis megelőző fogyasztóvédelem: Amikor a vevő már a kezdet kezdetén érvényesíteni tudja jogait és nincs szükség panaszbejelentésre, bírósági perekre.

11.4. A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásaiba jól beépíthetők a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak.

- Technika – áruismeret, a gyártás és a termékminőség összefüggései;
- Matematika – banki, biztosítási vagy üzemanyag-fogyasztási számítások;
- Fizika – mérés, mértékegységek, mérőeszközök (villany-, gáz-, vízmérőórák);
- Földrajz: eltérő fogyasztási struktúrák és szokások;
- Magyar: reklámnyelv, feliratok; a reklám kommunikációs csapdái;
- Idegen nyelv: reklámnyelv, feliratok;
- Biológia – génmódosított élelmiszerek (GMO), amíg egy élelmiszer a boltba kerül, táplálkozás-kiegészítők és divatjaik, egészséges táplálkozás;
- Kémia – élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok (E-számok), vegyszermaradványok, háztartási vegyszerek, kozmetikumok célszerű és tudatos használatuk;
- Informatika – elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások;
- Történelem – EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet és fogyasztóvédelem, a reklám története stb.
- Médiaismeret: a reklám képi nyelve és hatásai;
- Tantárgyközi projektek (pl. Hogyan készül a reklám? A zsebpénz);
- Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények);
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása);
- Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel);
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások;

11.5. Módszertani elemek

Valószínűleg akkor járunk a legjobban, ha az amúgy is zsúfolt iskolai tantervbe nem a hagyományos módszertani elemekkel és merev tanórai keretek között folyó oktatásból préselünk bele még többet, hanem bizonyos készségek fejlesztésével a fenntarthatóság és a fenntartható fogyasztás területén. Ilyen készségek: a kritikus gondolkodás, az egyéni és csoportos döntéshozás és a problémamegoldás. A készségfejlesztésnek tartalmazni kell az egyén és társadalom viszonyáról szóló információgyűjtés, információfeldolgozás, a feldolgozott információk alapján való döntés és végrehajtás módszereit.

A fogyasztói szokásalakítás egyik fontos célja a szülők és a helyi közösségek együttműködésének megnyerése és bevonása az iskolai nevelési programokba, így a családok és közösségek fenntartható fogyasztásra való törekvése is kialakulhat.

A tudatos fogyasztóvá nevelés gyakorlatában a szülők lehetnek a pedagógus legfontosabb segítői és viszont. Amennyiben rendszeresen adunk az áruismerettel, vásárlással, fogyasztói döntésekkel kapcsolatos házi feladatokat, bizonyos idő után segíthetünk abban, hogy a gyerekek minél tudatosabban éljék meg családjuk fogyasztói szokásait. Az adatkezelési szabályokat betartva ismereteket gyűjthetünk a családok vásárlási szokásairól. Az információk adott esetben lehetővé teszik azt is, hogy a pedagógus pozitívan befolyásolja a család vásárlói magatartását.

A hagyományostól eltérő tanulásszervezési formák alkalmazása, projektprogramok indítása megfelelő keretet teremthet a fogyasztóvédelem oktatásának, a kritikus, független gondolkodás fejlesztésének.

Fontos, hogy a diákok e módszereket minél többször alkalmazzák, napjainkban tipikus helyi és globális problémákon keresztül:

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól;
- Riportkészítés az eladókkal;
- Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika;
- Egyéni és csoportos döntéshozatal;
- Helyi, országos- és EU-s szabályozások tanulmányozása;
- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, információörögzítés csoportmunkában;
- Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel;
- Szimulációs játék, esettanulmány;
- Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása, fogyasztói kosár készítése);
- Érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony érdekvégyesítés);

12. A Babits Mihály Gimnázium drogstratégiája

12.1. Alapelvek

Iskolánk helyi drogstratégiája a választott szakmai szervezettel (2P Oktatási Bt.) szoros és hosszú távú együttműködés keretében készült, összhangban az e tárgy körben kiadott minisztériumi szintű egészségfejlesztési és drogmegelőzési programokkal. Céljaink és feladataink, valamint a kiemelten fejlesztendő területek kijelölésekor követjük a Nemzeti stratégia irányvonalát, az abban foglaltak szerint alakítjuk kapcsolatainkat a segítő szervezetekkel. A drogstratégia szorosan illeszkedik az iskola nevelési – oktatási, azon belül az egészségnevelési programjához, annak szerves és különleges aktualitással bíró részeként.

Kiemelt fontosságot tulajdonítunk diákjaink körében a helyes önismeret, önbecsülés kialakításának, a konfliktuskezelés helyes módozatai elsajátításának, valamint, hogy ellent tudjanak állni a kortárs csoport nyomásának, tudjanak NEM-et mondani.

12.2. A drogstratégia cselekvési terve:

- Helyzetfelmérés (problémák, tények, legyőzendő akadályok, veszélyeztető és védő tényezők)
- Célok (főcélok, részcélok, „vágyott állapot”)
- Eszközök (a megvalósítás konkrét lehetőségei, források)

- Végrehajtás (ki, mit, mikor, hogyan)

Veszélyeztető tényezők:

Testi és lelki magány, szellemi elhanyagoltság, unalom, elidegenedés, szegényes és zárva tartó könyvtárak, agyonhajszolt felnőtt társadalom (szülők és tanárok), munkanélküliség, szegénység, „kulcsos gyerekek”, torz reklámok, a divatkövetés kényszere, a képernyők, veszélyes „helyek” (játéktermek, vendéglátó egységek), ápolatlan, elhanyagolt, züllött lakókörnyezet, kevés játszótér, bandák, vandalizmus, a társas felelőtlenység „megnyugtató” érzése, a társadalom által elfogadott legális, ún. „kapu” drogok, a cigaretta és az alkohol fogyasztása. A tizenévesek természetes kíváncsisága és az esetleges iskolai sikertelenség, vagy az elfogadottság hiánya akár otthon, akár az iskolában vagy a kortárs csoportban.

Védő tényezők:

A megfelelő és helyesen alkalmazható és alkalmazott törvényi háttér, a jó iskolai légkör, megfelelő szabadidős programok biztosítása, sporttáborok, kulturális rendezvények, színvonalas ünnepek, megtartó és öntudatot adó tradíciók kialakítása – az iskola és a társadalom részéről egyaránt, a biztonságot (és nem pénzt) adó szülői ház, jó barátok, jól megszervezett osztályközösség, érték közvetítő, szakszerű, időben felvilágosító és információt nyújtó nevelési-oktatási munka, az ezt végző kiegyensúlyozott, elkötelezett, személyes példájukkal hatni tudó nevelők, tanárok, szülők, sikerélmények az iskolában, sportban, szerelemben, a jó ifjúsági irodalom olvasása, helyes és határozott életcélok kijelölése.

12.3. CÉLOK

Minden közösség számára az aktív részvétel, a büszkén vállalt tanulási vágy, a fejlődés igénye és a teljesítményt szüntelenül dicsérő elismerés az elkötelezettség elengedhetetlen kellékei.

Általános célok:

- személyiségfejlesztés;
- tolerancia kialakítása a témával kapcsolatban;
- az aktivitás fokozása ebben a problémakörben;
- a kapcsolatfelvétel szorgalmazása más intézményekkel;

Tevékenységek

- iskolai **helyzetfelmérés** (kérdőívek kitöltése), törekvés arra, hogy naprakész információk álljanak rendelkezésre;
- évenkénti részvétel a kortárssegítő képzéseken;
- bekapcsolódunk a Kronodrog programba;
- **pályázatok** benyújtása, a pénzügyi háttér megteremtése;
- prevenció **programok és képzések** elindítása, a későbbiekben folyamatos szinten tartása és lehetséges bővítése;
- állandó együttműködés, konzultáció és **munkakapcsolat a segítő szervezetekkel**.

12.4 Segítő szervezeteink, intézményeink

- **Budapest Főváros IV. kerület Újpest Polgármesteri Hivatal Gyermek és Ifjúsági Iroda** 1042 Bp. IV. István út 14. II. 67. Kóródi Mariann osztályvezető. Tel.: 369-3333/228. FAX: 379-6967.
- **Újpest Szociális és Egészségügyi Intézmény Gyermekjóléti Szolgálat** 1042 Budapest, Deák Ferenc u. 93. Horváth-Papp Zsuzsanna csoportvezető. Tel.: 370-41-07.
- **KAPOCS Ifjúsági Önsegítő Szolgálat.** Dr. Csorba József pszichiáter – addiktológus. (Képzés: „Kortárs segítő képzése” 2001. június 11 – 14. Résztvett a Babits Mihály Gimnáziumból a 11. C osztály négy tanulója.)
- **BRFK IV. Kerületi Rendőrkapitányság 1040 Budapest, Árpád u. 87.** Bacsa Katalin ifjúságvédelmi előadó.

Tel: 06-3-693-500/149.

- **SZIGET Droginformációs Alapítvány.** 1074 Budapest, Rottenbiller u. 10. Kály-Kullai Károly képző. Tel.: 322-55-72. (Képzés: 2000. Szept. 25 – 28. „Eszközeim, lehetőségeim, határait a drog-prevencióban”. Részt vett a Babits Mihály Gimnázium gyermekvédelmi felelőse és az osztályfőnöki munkaközösség vezetője.)

12.5 VÉGREHAJTÁS

A programhoz tartozó pályázatok, az ezekkel kapcsolatos egyeztető feladatok, természetesen igénylik az iskola vezetésével és a választott szakmai szervezettel való állandó munkakapcsolatot is.

A program sikerének elengedhetetlen feltétele, hogy az iskola drogstratégiája és prevenciós programja, valamint az ezt közvetítő pedagógusok személye és ezirányú munkája (az iskolavezetés e témával foglalkozó képviselője, a drog-koordinátor, a gyermekvédelmi felelős, az egészségnevelő tanár, az osztályfőnöki munkaközösség vezetője, az SZMK vezetője, az Iskolaszék képviselője, a DÖK segítő tanára, valamint a prevenciós program továbbképzésében részt vett és képesítést szerzett osztályfőnökök és tanárok) **a nevelői testület körében ismert és elfogadott legyen.**

Az **osztályfőnöki munkaközösséget** a vezetője rendszeresen és részletesen tájékoztatja a programról és a feladatokról. Az osztályfőnöki foglalkozási tervekben négy órát kifejezetten a **drog-prevencióra** kell fordítani.

A szülőkkel külön e célra szervezett fórumon ismertetjük a drogstratégiát, ahol a szakmai szervezet képviselője is jelen lesz. A szülői értekezletek tematikája mindenképpen bővíüljön ki a **drog-prevencióval!** Gondosan tájékoztassuk a szülőket a társadalom és az iskola ez irányú erőfeszítéseiről - ezzel is felhívjuk figyelmüket a dolog fontosságára és súlyosságára.

A diákság a DÖK ülésén és az osztályfőnöki órákon ismerkedjen meg a programmal!

13. A Babits Mihály Gimnázium Egészségnevelési programja

13.1. Általános célok

Az **egészségfejlesztés** az a folyamat, amely lehetőséget teremt, és képessé teszi az embereket arra, hogy egyre fokozódó kontrollt szerezzenek saját egészségi állapotuk felett, és ezáltal képessé váljanak annak javítására, alakítására. A teljes fizikai, szellemi és szociális jólét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy meg tudja fogalmazni, és meg tudja valósítani vágyait, hogy kielégítse megfogalmazódott szükségleteit, valamint környezetével változzék, vagy alkalmazkodjék ahhoz. **Az egészséget tehát, mint a mindennapi élet erőforrását, nem mint életcélt kell értelmezni.** Az egészség pozitív fogalom, amely a társadalmi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi képességeket hangsúlyozza. (Ottawai NEMZETKÖZI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI KONFERENCIA anyaga, 1986.)

A harmadik évezredben egy szabad, magabiztos és produktív társadalom kialakítása lenne számunkra kívánatos. Ez a társadalom az emberi méltóságot, testi, lelki és szociális jólétet valamint az alkotóképességet kiemelt fontosságúnak tartja. Mindannyian tudjuk és tapasztaljuk, hogy az utóbbi évtizedekben milyen kedvezőtlenül alakult a népesség egészségi állapota. A helyzet kialakulásáért az egészségtelen életmód, a hiányos egészségkultúra, a környezeti tényezők és a hiányos prevenciós tevékenység felelős. Az egészségtelen életmód egyes elemeit illetően (dohányzás, alkoholfogyasztás, táplálkozási szokások, mozgáshiány) Magyarország a nemzetközi statisztikák élén foglal helyet. A halálozások felét az önpusztító életmód következményeként kialakult megbetegedések okozzák. Az egyének egészségi állapota szorosan összefügg társadalmi-gazdasági státuszukkal, jövedelmi helyzetükkel.

A kedvezőtlen halálozási arányokért az alábbi kockázati tényezők felelősek: a mozgásszegény életmód, az egészségtelen táplálkozás, a dohányzás, a mértéktelen alkoholfogyasztás, az egészséget károsító környezet

hatásai, felelőtlen magatartás a közlekedésben, a ház körüli tevékenységekben, az élet megpróbáltatásaival való megbirkózás képességének hiánya és a rendezetlen, felelőtlen párkapcsolatok.

A lakosság egészségügyi állapotának javítása érdekében készült el az „Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja”. Ez a nemzeti egészségpolitikai stratégia. Célja, hogy **minden magyar állampolgár a lehető legegészségesebben éljen**. A program átfogó keretet ad a prioritások kiválasztásához és megvalósításához, az erőforrások és közösségek mozgósításához. Merít a nemzetközi tapasztalatokból, hiszen az Egészségügyi Világszervezet 1986-os Ottawai Chartájában megfogalmazott korszerű egészségfejlesztés főbb kulcsterületeit építette be. Sikeres végrehajtásához ágazati, ágazatközi együttműködés szükséges. Az oktatásban dolgozókra is fontos feladat vár: a 2003 júniusában módosított közoktatási törvény szerint az iskola a nevelési programjának részeként egészségnevelési és környezeti nevelési programot készít. Az egészségnevelési programnak tartalmaznia kell az egészségfejlesztéssel összefüggő iskolai feladatokat, beleépítve a mindennapos testedzés végrehajtásával kapcsolatos programot. (Az Ottawai Charta és az Egészség Évtizedének Nemzeti Programja szellemében készülő intézményi programok az egészségvédelemmel, egészségfejlesztéssel és az egészséges életmódra történő felkészítéssel kapcsolatos rövid-, közép és hosszú távú terveiket is rögzítik. Ebbe beletartozik a drogprevenció is, hiszen a drog elleni küzdelem igényli a megelőzés és védekezés koordinálását is.)

13.2. Helyi célkitűzések

Az egészségnevelés lényegét nem az akciókban, hanem a gondolkodás megváltoztatásában, megváltozásában látjuk. Abban, hogy mindennapi tevékenységeink nagyon fontos nézőpontja az egészség megőrzése legyen, mert enélkül semmi sem valósítható meg az életben.

13.2.1 Egészséges „Oktatási Intézmény” tanulóink részére

Lehetőséget biztosítunk tanulóinknak az egészséges életmód gyakorlására:

- közétkeztetésben szorgalmazzuk az egészséges táplálkozást;
- a mindennapi testedzést, és mozgást az Nkt. 27.§ (11) bekezdése alapján meghatározottak szerint szervezzük meg;
- foglalkozunk a stresszt okozó környezeti tényezőkkel, s igyekszünk csökkenteni hatásukat.

13.2.2 Egészséges munkahelyi környezetet biztosítunk dolgozóink részére

- törekszünk a dohányzás s egyéb káros szenvedélyek visszaszorítására.

Cél: a gyermekek, tanulók dohányzásra való rászokásának csökkentése olyan környezet kialakításával, melyben a nemdohányzó életmód a társadalmi norma.

13.2.3 Az alkohol és drogprevenció

Cél: az alkohol – és drogfogyasztás és az általuk okozott egészségi és szociális károk visszaszorítása és megelőzése.

- A tanulóifjúság alkoholfogyasztás ennyiségének jelentős csökkenése. Az alkohol gyermekkori és ifjúsági kipróbálásnak lényeges csökkenése.
Kirándulásokon, iskolán kívüli közös programokon is tiltjuk az alkoholfogyasztást, s szigorúan betartatjuk.
- Az elsődleges és másodlagos prevenció fejlesztése, melynek tartalmilag fontos része a drog-prevenció.
- Figyelmet fordítunk a szektákra, az antiszociális értékeket képviselő radikális referenciacsoportokra és mozgalmakra, különös tekintettel a fiatalok csoportjaira (pl. sporteseményeken deviáns viselkedést mutató csoportok) tevékenységére, számolva ezek alkohol- és drogérzékenységgel is.)

13.2.4 Egészséges táplálkozás elterjesztése

Cél: a táplálkozással összefüggő betegségek gyakoriságának csökkentése és a gyerekek egészségi állapotának javítása egészséges táplálkozással.

13.2.5 Aktív testmozgás elterjesztése

Cél: kialakuljon a mozgásban gazdag életmód, a testedzés szerves szükségletté váljon, a sportolás közösségi és társadalmi programként általánosan elfogadott legyen. Az optimálisnak tartott kötelező órakeretben kialakuljon a mozgásban gazdag életmód, a testedzés szerves szükségletté váljon; a sportolás közösségi és társadalmi programként általánosan elfogadott legyen.

Biztosítjuk minden tanuló számára minden iskolai évfolyamon (5-12.) a mindennapos testedzést, egészségfejlesztő testmozgást.

13.2.6 AIDS prevenció

Prevenció: Az iskolákban az egészségnevelés részeként családi életre nevelési ismereteket oktatunk, elősegítve a fiatalok értékrendjének, személyiségének fejlődését, felelős szexuális és drogelkerülő magatartásának kialakítását.

Interaktív egészségfejlesztési program kialakítása, melynek során a tanulók aktív, cselekvő részesei lesznek egészségük fejlesztésének.

13.3 Felelősök köre

Egészségnevelési programunk megvalósítása, de az alábbiakat érinti különösen:

A különböző tantárgyak helyi tanterveibe kerülő témák képviselői (osztályfőnöki, emberismeret, biológia, testnevelés, kémia stb.) a szaktárgyakhoz kapcsolódó egészségvédő ismereteket állítják össze.

Az iskolapszichológus (külsős), iskolaorvos, védőnő, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős (külsős), balesetvédelmi felelős (külsős) a program speciális területeinek kidolgozásában működik közre.

Szülői munkaközösség képviselője a családi háttér feltérképezésében s a fejlesztésben segít.

Az így összeállított programhoz beszerezzük az iskola-egészségügyi szolgálat véleményét.

13.4. Egészségfejlesztés a tanórákon kívül

- Szorgalmazzuk az iskolai bajnokságok szervezését és kerületi, budapesti és országos diákolimpia versenyeken való részvétel. Propagáljuk a DSE szakosztályaiban való sportolást.
- Megszervezzük azokat a hagyományos iskolai sportprogramokat, melyek a hagyományainkban szerepelnek. (Mikulásnap sportverseny, csoki-kereső verseny, csapatversenyek a Föld napja alkalmából, túlélő-versenyek, nyár és téli táborok, kirándulások szervezése)

13.5. Az elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátításának iskolai terve

Fontos, hogy folyamatosan, tartósan érje a gyerekeket az egészséges életmóddal, környezetvédelemmel kapcsolatos hatás, információ. Ne passzív befogadója legyen a diák az ilyen jellegű ismereteknek, hanem lehetőleg aktív részese. Tudatosítanunk kell a szülőknél és a diákokban, hogy egészségük megőrzése nemcsak egyéni, hanem társadalmi érdek.

Az ezzel kapcsolatos feladatokat ne teherként éljük át, hanem annak tudatában, hogy mindannyiunk jövőjéről van szó! Mértéktartás, kellő motiváltság, vonzóerő – ezekre fektessük a hangsúlyt!

13.6. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

A köznevelésről szóló törvény kimondja, hogy a köznevelési intézményekben évente egy alkalommal tavasszal gondoskodni kell a tanulók fizikai állapotának méréséről. Az általános teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

A motorikus képességek fejlődésének legfőbb faktorai: kondicionális képességek és koordináció. A motorikus

képességek fejlődését és fejlesztését befolyásoló tényezők: biológiai fejlődés/érés és sokoldalú általános és speciális fizikai képzés. A motorikus képességek színvonala függ az adottságoktól (öröklött fiziológiai, biológiai, testi adottságok) és a gyakorlástól.

13.5.1. A vizsgálatok megszervezése

- A teszt-vizsgálat értéke és hatékonysága nagymértékben a szigorú gyakorlati végrehajtáson és a tanulóknak motiváltságán múlik. (Ez utóbbit a testnevelő tanárok hozzáállása meghatározza!)
- A vizsgálatot testnevelő tanár végzi az osztályban
- A tesztek évente egyszer, tanév áprilisában a tanév helyi rendjében rögzített időpontban végezzük el.
- Az összehasonlíthatóság érdekében a tesztek végrehajtási körülményei hasonlóak minden diáknál, minden részletben.
- A tesztek eredményeit minden gyermeknek személyre szólóan adjuk meg.
- Az eredményeket számítógépen dolgozzuk fel.

13.5.2 A mérések általános szempontjai

- A tanulók valamennyi tesztet sportfelszerelésben hajtják végbe.
- Valamennyi tesztet jól szellőző teremben kell elvégezni.
- Minden tesztre vonatkozóan külön utasítások vannak, amelyeket gondosan tanulmányozni kell.
- A tesztek között a tanulók pihenjenek.

13.5.3 A motoros tesztek

- Aerob állólépességet mérő teszt
- Futási sebességet mérő teszt
- Dinamikus láberőt mérő teszt
- Törzserőt mérő teszt
- Funkcionális karerőt mérő teszt

MELLÉKLETEK

A közép szintű érettségi vizsgák tételeinek összeállítási szempontjai

A középszintű érettségi vizsgatételek összeállítási szempontjait és a velük szemben támasztott követelményeket az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet tartalmazza. A középszintű szóbeli érettségi vizsgatételeket a szakmai munkaközösségek állítják össze.

Szintfelmérő, javító, pótló és különbözeti vizsgák lebonyolítása, tananyagai és követelményei

1. ÁLTALÁNOS FOGALMAK

Tanulmányok alatti vizsgák

Az osztályozó vizsgát, a különbözeti vizsgát, nyolcosztályos valamint a javítóvizsgát együtt: tanulmányok alatti vizsgának nevezzük.

Osztályozó vizsga

Az osztályozó vizsgával a félévi, ill. az év végi osztályzatok megállapítása történik. Az osztályozó vizsgára a tanulók kötelezhetők, vagy önként jelentkezhetnek. Osztályozóvizsgára a tanuló a vonatkozó rendeletek alapján kötelezhető. *Az iskolának az egyéni munkarendben tanuló diákok osztályzatait osztályozó vizsgán kell megállapítania.* Ezt a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet előírásai deklarálják. Egy osztályozó vizsga egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni. Önként jelentkezhet a tanuló előrehozott osztályozóvizsgára. Erre írásban kell jelentkezni.

Az írásbeli és a szóbeli osztályozó vizsgán elérhető maximális pontszám aránya 2:1

Az osztályozó írásbeli és szóbeli vizsgán együttesen elérhető maximális pontszám 35% -ától elégséges (2), 50%-tól közepes (3), 70%-tól jó (4), 85%-tól jeles (5), értékelést jelent.

Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsga célja annak megállapítása, hogy a tanuló rendelkezik-e a tanulmányok folytatásához szükséges ismeretekkel. Pl. iskolaváltáskor, vagy egyik tanulmányi területről egy másikra átmenetkor az addig nem tanult vagy alacsonyabb fokon tanult tárgyakból teendő számonkérés. A különbözeti vizsga esetén az igazgatónak kell egyedileg határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében. A különbözeti vizsga anyaga az adott évfolyam tantárgyi követelménye. A vizsgázók írásbeli és szóbeli vizsgát kötelesek tenni, amelynek eredménye megfelelt vagy nem megfelelt minősítésű lehet.

A fakultációhoz 12. évfolyamban csatlakozó tanulók különbözeti vizsgáig részt vehetnek az órákon, a létszámba beleszámítanak, de amennyiben a felzárkózásra kitűzött határidő elteltével a különbözeti vizsgát nem megfelelt minősítéssel teszik le, úgy kizárásra kerülnek a további képzésből.

Javítóvizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott, illetve akik számára az igazgató határozata előírja.

Nyolcosztályos vizsgák:

A vizsgák célja: a felkészülés során segítse elő a tanult ismereteket rendszerezését, rutint, gyakorlatot biztosítson az adott tárgy speciális vizgák követelményeinek teljesítéséhez, készítse elő az utolsó két év specializációját.

A vizsgák a szakmai munkaközösségek döntése alapján írásbeli, szóbeli vagy írásbeli és szóbeli vagy gyakorlati részekből állhatnak. A vizsgák minősítése megfelel az adott tárgy minősítési rendszerének. A vizsgák eredményeinek rögzítése a bizonyítványban történik. A vizsgákon szerzett osztályzat a tanuló adott évi teljesítményébe beszámít.

Az osztályozó, pótló és javító és a különbözeti vizsga két részből, írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll. Informatika

tantárgyból gyakorlati írásbeli (a továbbiakban írásbeli) és szóbeli vizsgarészt tesz a vizsgázó. Az írásbeli vizsga időtartama tantárgyanként 60 perc, emelt szintű tantárgyból 90 perc. A szóbeli vizsgán tantárgyanként – kivéve az idegen nyelveket - legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. Egy tantárgyból a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.

A fakultációválasztás szempontjai:

Tanítványainknak javasoljuk, hogy emelt szintű érettségi vizsgára csak az jelentkezzen, aki 11. és 12. évfolyamon az emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő csoportban, az adott fakultáción tanult.

Kémia, földrajz és informatika tárgyakból 10. évfolyam végén fizika tantárgyból 11. évfolyam végén a tanulók tanulmányaikat befejezik, ezért 10. év után, vagy 11. év után közép vagy emelt szinten érettségi vizsgát tehetnek. A fakultáció választás nem befolyásolja az érettségire való jelentkezést.

Amennyiben a tanuló földrajz, kémia, informatika, fizika előrehozott érettségét tett, de ezt követően szeretne az adott tantárgyból fakultációra jelentkezni, azt a következő feltételekkel megteheti: Kérelmet nyújt be az iskolavezetésnél a fakultáción való részvételhez, amelyben elfogadja, hogy a tantárggyal kapcsolatos minden kötelezettségnek eleget tesz. Amennyiben a fakultáción nem tudja teljesíteni a minimum követelményt és megbukik, úgy a tanuló pótvizsgára kényszerül.

A következőkben összefoglaljuk azokat a vizsgakövetelményeket, amelyeket a különböző vizsgákra kötelezett tanulóknak kell teljesíteni.

Magyar nyelv és irodalom

A vizsgák anyaga:

A tantárgy adott évfolyamra meghatározott követelményei.

Az évfolyam számára kijelölt kötelező olvasmányok ismerete, melynek listája a tanévre aktualizálva a honlapon elérhető.

Vizsgakövetelmények

Irodalom

A tantárgy adott évfolyamra meghatározott követelményei.

Az évfolyam számára aktuálisan kijelölt kötelező olvasmányok ismerete. A lista megtalálható iskolánk honlapján.

5.évfolyam

I. MESÉK

- Mesék és típusai
- Hazai nemzetiségek és más népek meséi
- Verses és prózai formájú mesék. Meseregény(ek), meseregény-részletek
- Példák különféle műfaji változatokra (pl. tündér-varázsmese, valódi mese, hősmese, csalimese, láncmese, hazugságmese, tréfás mese)

- Állatmesék verses és prózai formában (egy téma több variánsa, pl. Aiszóposz, Phaedrus, La Fontaine klasszikus történetei és új átdolgozások)

Kulcsfogalmak:

népmese, tündérmese, csalímese, állatmese (fabula), meseregény, mesealak, meseformula, meseszám

II. JÁNOS VITÉZ

- *A János vitéz* cselekménye, szerkezete
- A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese.
- A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás, kérdés)

Kulcsfogalmak:

epika, elbeszélő költemény, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam, ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím

III. A MAGYAR TÁJ

- Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, vallomások a szülőföldről
- Petőfi Sándor: *Az Alföld*

Kulcsfogalmak:

tájleíró költemény, úti levél, útleírás, téma, motívum

IV. CSALÁDI ÉS BARÁTI KAPCSOLATOK IRODALMI MŰVEKBEN

- Megjelenésük mitológiai és bibliai történetekben (pl. Daidalosz és Ikarosz, A tékozló fiú története) a kortárs irodalomig, magyar és világirodalmi szemelvényekkel
- Arany János: Családi kör, Petőfi Sándor: Egy estém otthon – versértelmezések
- Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?

Kulcsfogalmak:

Biblia, mitológiai történet, életkép, elbeszélés, novella, regény

V. A PÁL UTCAI FIÚK

- Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* – sok szempontú megközelítés.
- Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok, elbeszélői nézőpont
- A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás)

Kulcsfogalmak:

ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszonyok, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont

6.évfolyam**I. MONDA ÉS BALLADA**

- Két-három magyar történeti monda, köztük népmonda, egy népballada és műballadaként *A walesi bárdok* és még egy Arany-ballada
- Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*
- Egy népballada értelmezése és előadása (pl. *Kőmíves Kelemen*)
- A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.)
- Arany János: *A walesi bárdok* – egy műballada értelmezése
- Műfaji sajátosságok (pl. kihagyásosság) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség)
- Magatartásformák; bűn és bűnhődés, lélektaniség

Kulcsfogalmak:

monda, rege, ballada

II. LÚDAS MATYI

- Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi* – műértelmezés.

- Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás); a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma

Kulcsfogalmak:

vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter

III.TOLDI

- Emberi kapcsolatok, konfliktusok, lélekábrázolás a Toldiban
- Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés)
- Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás)
- A történetmondás eszközei – szerkezeti, előadásmódbeli, nyelvi sajátosságok
- A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótőismétlés)

Kulcsfogalmak:

mottó, páros rím, hangsúly, tiszta rím és asszonánc, beszélő, elbeszélő, próbatétel

IV. TÉMÁK, MOTÍVUMOK

- Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem).
- A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások
- Szemelvények a magyar irodalom különféle műfajú alkotásaiból, pl. Csokonai Vitéz Mihály, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor műveiből

Kulcsfogalmak:

líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet

V. EGRI CSILLAGOK

- Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* – sok szempontú megközelítés

- Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok
- Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód
- A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű)

Kulcsfogalmak:

történelmi regény, ifjúsági regény, kalandregény; téma, motívum

7.évfolyam

I. EGY KORSTÍLUS – A ROMANTIKA

- Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség)
- Szemelvények Kölcsey, Petőfi, Arany korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (Kölcsey: *Huszt*; Petőfi: *Egy gondolat bánt engemet...*, *Reszket a bokor, mert...*, *Szeptember végén*, Arany: *Nemzetőr-dal*, Szondi két *apródja*)

Kulcsfogalmak:

műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia, kétszólamú ballada); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás, reformkor, romantika, mecénás, kritika, népies-nemzeti irányzat

II. NEMZETI HIMNUSZAINK, ÓDÁINK

Kölcsey: *Hymnus*; Vörösmarty: *Szózat*; Petőfi: *Nemzeti dal* – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma)

Kulcsfogalmak:

óda, himnusz, dal

III. KISEPIKAI ALKOTÁSOK

- Anekdotikus történetek, kisépikai alkotások a magyar és a világirodalom különböző korszakaiból, különös tekintettel Mikszáth Kálmán novelláira, elbeszéléseire
- Néhány novella és elbeszélés feldolgozása, értelmezése (A néhai bárány, Bede Anna tartozása)

Kulcsfogalmak:

anekdota, mesélő, elbeszélő, novella, elbeszélés

IV. JÓKAI MÓR ÉS MIKSZÁTH KÁLMÁN

- Magyar történelmi események és korszakok megidézése az irodalomban, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán műveiben
- Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa, Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője
- Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet
- Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással)
- A romantika megjelenési formái a két műben (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód)

Kulcsfogalmak:

cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma, regény, regénytér, regényidő, regényszerkezet

V. DRÁMA

- Drámai műfajok – egy komédia sok szempontú megközelítése
- Molière: *Fösvény*
- Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok
- Drámai szerkezet
- A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum)
- Komikus jellem, jellemtípus

Kulcsfogalmak:

dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum

8.évfolyam**I. KLASSZIKUS MODERNSÉG**

- Stílusirányzatok a 20. század elején
- Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei
- Jellemző művek, ábrázolásmódok Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből
 - Ady: Góg és Magóg fia vagyok én..., A magyar Ugaron, A föl-földobott kő, Lédával a bálban, Őrizem a szemed
 - Babits: Új leoninusok, A csengetyűsfű
 - Juhász Gyula: Milyen volt ..., Anna örök
 - Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú

Kulcsfogalmak:

impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép

II. KISEPIKAI ÉS NAGYEPIKAI ALKOTÁSOK

- Szabó Magda: Abigél és Móricz Zsigmond: Hét krajcár
- Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód
- Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással)

Kulcsfogalmak:

novella, fordulópont

III. GYERMEKKOR

- A gyermekkor megjelenése a lírában és az epikában
- Kosztolányi: A szegény kisgyermek panaszai
- Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (A jó tanuló felel, A rossz tanuló felel)

- Tamási Áron: Ábel a rengetegben
- Golding: A Legyek Ura

Kulcsfogalmak:

humanizmus, versciklus, fejlődésregény

IV. ÍRÓK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

- József Attila és Radnóti Miklós életútja
- József Attila: Curriculum vitae, Tiszta szívvel, A Dunánál
- Radnóti Miklós: Nem tudhatom, Erőltetett menet

Kulcsfogalmak:

gondolati költemény, óda

V. ÚJABB IRODALMUNK

- Örkény István pályaképének rövid bemutatása, az egyperces novellák és azok jellemzői
- Örkény: Arról, hogy mi a groteszk
- Ballada a költészet hatalmáról - A műfaji jellemzők azonosítása a műben
- Groteszk és abszurd vonások keresése
- Ellentétek megfigyelése a műben
- Kányádi Sándor pályaképének rövid bemutatása, Nyergestető – a mű értelmezése
- Kertész Imre: Sorstalanság - A regényrészlet elbeszélésmódjának vizsgálata, a jellemzés eszközeinek a megfigyelése

Kulcsfogalmak:

groteszk, abszurd, toposz

VI. DRÁMA

- Drámai műfajok – egy tragédia sok szempontú megközelítése
- Shakespeare: Hamlet / Romeo és Júlia
- Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok, drámai szerkezet
- Tragikus bukás, értékvesztés

Kulcsfogalmak:

dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem

9. évfolyam**I. A görög mitológia, az antik görög epika, líra és dráma**

- Görög mitológiai történetek és hősök
- Homérosz: *Iliász*, *Odüsszeia* (részletek).
- Szemelvények a görög lírából (Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész)
- Aiszóposz fabulái
- Az antik görög színház jellemzői, a drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok
- Szophoklész: *Antigoné*

Fogalmak: szóbeliség, írásbeliség, antikvitás, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, fabula, archetípus, toposz, színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis

II. Az antik római irodalom

- Horatius ódái (néhány vers)
- Vergilius eklogái (4. és 9. ekloga)
- Catullus versei (1-2)
- Ovidius, Phaedruss – részletek

Fogalmak: dal, óda, strófaszerkezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozástörténet

III. A Biblia

- A Biblia fogalma, részei, fordítások, kanonizáció

- Szemelvények az Ószövetségből

Teremtéstörténet, Káin és Ábel; A vízözön, Babel tornya, József története, Mózes és a tízparancsolat, próféták, Jónás története, zsoltárok

- Szemelvények az Újszövetségből

Máté evangéliuma; példabeszédek, pl. *A tékozló fiú, Az irgalmas szamaritánus*; a passió, Pál apostol

Fogalmak: Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis

IV. A középkor

- himnusz-költészet (Szent Ferenc)
- vallomás, legendák; hősi ének,
- trubadúr- és lovagi költészet, vágánsdalok
- Dante: *Isteni színjáték* (részletek a *Pokolból*).
- Villon művei (részlet a *Nagy testamentumból*)
- Drámai műfajok a középkorban
- Középkori nyelvemlékeink: *Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom*

Fogalmak: Középkori irodalom, himnusz, legenda, vallomás, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, tercina, testamentum, balladaforma, refrén, commedia dell'arte, farce, misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, állandó típusok, színpadformák, írásbeliség, szóbeliség, nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció

V. A reneszánsz a világirodalomban

- A reneszánsz fogalma, európai terjedése
- Petrarca: *Daloskönyv* (egy-két szonett),
- Boccaccio: *Dekameron* (egy novella).
- Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia)
- Shakespeare egy drámája (*Rómeó és Júlia* vagy *Hamlet*)

Fogalmak: reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus, drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse

VI. Janus Pannonius portréja

- A magyar reneszánsz Mátyás udvarában
- Janus Pannonius portréja, epigrammák és elégiák (*Pannónia dicsérete, Egy dunántúli mandulafáról, Búcsú Váradtól*)

Fogalmak: Elégia, epigrama, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus

VII. Balassi Bálint portréja

- Magyar reneszánsz a 16. században, Balassi portréja
- *Egy katonaének* (kompozíció, értékrend).
- *Hogy Júliára talál...* , *Kiben az kesergő Céliáról írt* – szerelmes költészet
- *Adj már csendességet* – istenes versek

Fogalmak: kötetkompozíció, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa

VIII. A barokk

- Barokk, korstílus, stílusirányzat
- Cervantes: *Don Quijote* (részlet)
- Magyar barokk irodalom, Pázmány Péter értekező prózája, Mikes Kelemen (részletek)
- Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* (részletek)

Fogalmak: szerkezet; koncepció; embereszmény/a főhős mint Krisztus katonája
barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat

10. évfolyam

I. A francia klasszicista színház

- A klasszicizmus fogalma
- A francia színház a 17. században

- Molière: *Tartuffe*

Fogalmak: felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr

II. Felvilágosodás a világirodalomban – az európai irodalom a 18. században

- A felvilágosodás fogalma, a Nagy francia enciklopédia
- Defoe: *Robinson*, Swift: *Gulliver* (részletek)
- Voltaire: *Candide*
- Goethe: *Faust* (részletek), *Az ifjú Werther szenvedései*
- Schiller: *Örömóda*

Fogalmak: felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, énregény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem)

III. Felvilágosodás a magyar irodalomban

- A felvilágosodás Magyarországon. Művelődési programok.
- Bessenyei György: *Magyarság*
- Batsányi János, Kármán József alakja (részletek alapján). *A franciaországi változásokra*
- Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága (egy epigrammája)
- Csokonai Vitéz Mihály portréja; *Az estve, Tartózkodó kérelem, A Reményhez, A tihanyi Ekhóhoz, A Magánossághoz*
- Berzsenyi Dániel portréja; *A magyarokhoz I., Osztályrészem, Levéltöredék barátnémhoz, A közelítő tél*

Fogalmak: Nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés,

időszembesítő verstípus

IV. Romantika a világirodalomban

- A romantika mint utolsó összművészeti stílusirányzat
- Byron, Shelley, Keats; Poe, Victor Hugo karaktere, jelentősége (részletek)
- E. T. A. Hoffmann: *Az arany virágcserep*
- Puskin: *Anyegin*

Fogalmak: Műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, irónia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény.

V. Katona József: *Bánk bán*

- Sok szempontú műértelmezés, magánéleti és közéleti konfliktus
- a szereplők körei, Bánk összeomlása; a címszereplő megítélésének változatai;
- felépítés, szerkezeti megoldások

Fogalmak: vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika, konfliktusos és középpontos dráma

VI. Magyar irodalom a reformkorban

- Irodalmi élet a reformkorban; orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok.
- Kölcsey Ferenc alkotói portréja; *Hymnus*, *Huszt*, *Elfojtódás*; *Vanitatum vanitas*; *Zrínyi dala*; *Zrínyi második éneke*, értekező prózája: *Nemzeti hagyományok*, *Parainesis* (részletek)
- Vörösmarty Mihály portréja. *Szózat*; *Késő vágy*; *Gondolatok a könyvtárban*; *Az emberek*, *Előszó*, *A vén cigány*, *a Csongor és Tünde*

Fogalmak: Irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, rapszódia, romantikus irónia, drámai költemény

VII. Petőfi Sándor

- Petőfi Sándor életműve, pályaszakaszok és jellemző alkotások.

- A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség, témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), versciklusok; lírai műfajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszódia; tájlíra, forradalmi látomásvers)
- *Befordultam a konyhára, Az alföld, A puszta, télen; A természet vadvirága, Dalaim, A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén, Az ítélet, Minek nevezzetek?*
- Verses epika: *A helység kalapácsa* mint eposzparódia; *Az apostol*.

Fogalmak: Népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő

VIII. Jókai Mór

- Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében.
- Jókai Mór: *Az arany ember* elemző értelmezése

Fogalmak: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák; hangnemi és motivikus összetettség. Történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota

11. évfolyam

I. Arany János

- Arany János életműve, pályaszakaszok
- Elégiák, ars poeticák a nagykőrösi és a kései költészetben, *Letésem a lantot, Epilogus, Az örök zsidó, Visszatekintés*
- A ballada, *A walesi bárdok, Szondi kt apródja, Ágnes asszony, Tengeri-hántás*
- *A Toldi estéje* elemző bemutatása.

Fogalmak: Elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együtthatásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés)

II. Madách Imre: *Az ember tragédiája*

- Madách Imre: *Az ember tragédiája* – sok szempontú műértelmezés.

- A drámai költemény műfaja
- Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat).

Fogalmak: problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus). Az idő, tér, anyag szerepe, drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus

III. Klasszikus modernség: realizmus az európai epikában és drámában

- A társadalmi regények világának áttekintése (Stendhaltól Flaubert-ig)
- Balzac: *Goriot apó*
- Gogol: *A köpönyeg*
- Lev Tolsztoj: *Ivan Iljics halála*
- Dosztojevszkij: *Bűn és bűnhődés*
- Az európai dráma és színház
- Ibsen: *A vadkacsa*
- Csehov: *A sirály*

Fogalmak: Realizmus, naturalizmus, eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, analitikus szerkesztésmód, középponti szimbólumok, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés, élethazugság, drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvésképtelenség; párhuzamos monológok, ironikus látásmód; új műfaji változatok

IV. A líra megújulása a klasszikus modernség idején

- Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása
- Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman versei (1-2 példával)
- Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői (*Húsz év múlva, A vadli erdőben, Az üstökös*)

Fogalmak: impresszionizmus, szimbolizmus; l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers,

hangulatlíra, filozófiai vers

V. Mikszáth Kálmán

- Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok, stíluszintézise.
- *Tót atyafiak, Az a fekete folt*
- *A jó palócok* novelláinak világa (legalább két mű elemzése).
- *Beszterce ostroma*
- A századvég és századelő novellisztikája (műelemzési lehetőségek, pl. Gozsdu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből).

Fogalmak: szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).

VI. A Nyugat és első nemzedéke

- *A Nyugat* bemutatása
- Juhász Gyula költészetének sajátosságai, *Tiszai csönd, Milyen volt; Tápai lagzi*
- Tóth Árpád lírájának jellemzői, *Esti sugárkoszorú, Elégia egy reketttyebokorhoz, Lélektől lélekig, Jó éjszakát!*

Fogalmak: impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió

VII. Ady Endre

- Ady Endre életműve, kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.
- Meghatározó korszakok, kötetek, témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar)
- *A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában, Párisban járt az Ősz; A magyar ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára*

Fogalmak: Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés

VIII. Móricz Zsigmond

- Móricz alkotásainak jellemzői, tárgykörök, témák, műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).
- Novelláinak világa, *Tragédia*, *Szegény emberek*, *Barbárok*
- Egy Móricz-regény: *Úri muri* / *Rokonok*

Fogalmak: szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentrí-ábrázolás), realista és naturalista ábrázolásmód

12. évfolyam

I. Avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd

- Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből).
- A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-két művének ismerete, pl. *Mesteremberek*; *A ló meghal...*).

Fogalmak: Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers

II. Kosztolányi Dezső

- Kosztolányi Dezső életműve, pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok,
- *A szegény kisgyermek panaszai* (2-3 vers)
- *Számadás*-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább négy lírai alkotás, köztük: *Hajnali részegség*, *Halotti beszéd*.
- Novellák (pl. *A kulcs*, *Fürdés*) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák).
- Egy Kosztolányi-regény: *Édes Anna*

Fogalmak: versciklus, novellaciklus, példázat, lélektani regény

III. Karinthy Frigyes

- Karinthy kisepikája: *Találkozás egy fiatalemberrel*
- Humorfelfogása (humoreszkjei), irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző/mű és paródiája) az *Így írtok ti* szemelvényei alapján.

Fogalmak: Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia

IV. Babits Mihály

- Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); szerepe a *Nyugat* mozgalmában
- *In Horatium, A lírikus epilógja, Messze... messze..., Esti kérdés, Húsvét előtt; Mint különös hírmondó, Ősz és tavasz között, Cigány a siralomházban; Csak posta voltál, Jónás könyve*

Fogalmak: Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás

V. József Attila

- József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák, stílusirányzatok
- *Tiszta szívvel; Medáliák, Klárisok*
- *Külvárosi éj; Óda, Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén*
- *Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése, Levegőt!, A Dunánál, Hazám*
- *Nagyon fáj, Tudod, hogy nincs bocsánat, az utolsó vershármás*
- Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László).

Fogalmak: expresszionizmus, szürrealizmus, komplex költői képek, síkváltás, szabadvers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás, freudizmus

VI. Világirodalom a 20. században, kortárs irodalom

- Bezető – válság, stílusok, értékkeresés
- Kafka: *Az átváltozás,*
- Thomas Mann: *Mario és a varázsló.*

- Egy lírikus: pl. T. S. Eliot
- Brecht: *Kurácsi mama*

Fogalmak: egzisztencializmus, epikus színház, elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon

VII. Radnóti Miklós

- Radnóti Miklós portréja. Tragédiája és költői magatartásformái
- *Mint a bika..., Töredék, Nem tudhatom,*
- *Tétova óda, Levél a hitveshez*
- Eklogaciklusa: *Első ekloga, Hetedik ecloga*
- *Tajtékos ég és a bori notesz, Erőltetett menet, Razglednicák*

Fogalmak: neoklasszicizmus, kulturális veszteség, eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica

VIII. Magyar irodalom a 20.sz. második felében

- Portrék: Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor vagy Ottlik Géza portréja választott művek alapján
- Látásmódok: Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László vagy Füst Milán bemutatása választott művek alapján
- Örkény István groteszk látásmódja, néhány egyperces novella és a *Tóték*

Fogalmak: A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek

IX. A kortárs irodalom

- Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból (pl. Kertész Imre *Sorstalanság*, Dragomán György: *A fehér király*)
- A kortárs dráma és színház világa (pl. Spiró György: *Csirkefej*).
- Kortárs líra (pl. Kányádi Sándor, Varró Dániel)

Fogalmak: A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.

X. Regionális kultúra

- Babits esztergomi háza, iskolánk névadója és Esztergom
- Irodalmi kávéházak a 20. század elején

Fogalmak: A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek

XI. Az irodalom határterületei

- Az irodalom filmen; Örkény: *Tóték* és az *Isten hozta, őrnagy úr!* összehasonlítása.

Fakultáció

A vastagon szedett művek a kötelező olvasmányok, azok ismerete elengedhetetlen.

A szerzőkhöz és a művekhez kapcsolódó életrajz, pályakép, elméleti anyag. Az irodalomtörténeti korszakok pontos ismerete.

11. évfolyam

Petőfi: A helység kalapácsa

Arany: Buda halála

Arany: Bolond Istók

Jókai Mór: Egy magyar nábob

Jókai Mór: Fekete gyémántok

Mikszáth: Tót atyafiak/ A jó palócok

Mikszáth: Gavallérok

Móricz: Az Isten háta mögött

Móricz: Árvácska

A realista regény – **Balzac** és az Emberi színjáték

Stendhal: Vörös és fekete

Flaubert: Bovaryné

Zola és a naturalizmus

Maupassant: Gömböc

Impresszionizmus; szimbolizmus – **Baudelaire** költészete

– **Verlaine**

- Rimbaud
- Mallarmé
- Rilke
- Vajda János

Az orosz irodalom a XIX. sz. második felében – **Tolsztoj: Anna Karenina**

Dosztojevszkij: A félkegyelmű

Csehov: Három nővér

Ibsen: Babaszoba (Nóra)

Ibsen: Solness építőmester

12. évfolyam

Brecht – az epikus színház – **Brecht: A kaukázusi krétakör**

Gorkij: Éjjeli menedékhely

Beckett és az abszurd dráma – **Beckett: Godot-ra várva**

Dürrenmatt: Fizikusok

A magyar dráma (Örkény; Sarkadi; Németh László)

Sarkadi Imre: Az elveszett Paradicsom

Sütő András drámái – **Sütő András: Káin és Ábel**

Babits Mihály: A gólyakalifa

Kosztolányi: Esti Kornél

Németh László: Iszony (Gyász; Égető Eszter)

Illyés Gyula: Puszták népe

Ottlik Géza: Iskola a határon

Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek

Szabó Magda: Az ajtó

Thomas Mann: Tonio Kröger

Albert Camus: A közöny; Sziszüphosz mítosza

Bulgakov: A Mester és Margarita

Orwell: 1984

Magyar lírikusok a XX. és XXI. században – **Tóth Árpád**

– **Juhász Gyula**

– **Kassák Lajos**

- Illyés Gyula
- Szabó Lőrinc
- Nagy László
- Nemes Nagy Ágnes
- Weöres Sándor
- Pilinszky János
- Parti Nagy Lajos

+ az adott év emelt szintű szóbeli érettségi témakörei, hiszen a 2. félév jelentős részében az emelt szintű érettségi témaköreivel foglalkozunk.

Vizsgakövetelmények

Magyar nyelv

Minden évfolyamon elvárás a szövegértő olvasás, valamint az elsajátított kommunikációs, grammatikai, szövegszerkesztési és helyesírási ismeretek adekvát alkalmazása. A nyelvi tudatosság és elemző képesség fejlődésének mérése 5-12. évfolyam magyar nyelv tárgyból az alábbi kötelező ismeretanyagra épül

5. évfolyam

A kommunikáció fogalma, a kommunikációs kapcsolat tényezőinek ismerete, gyakorlati alkalmazásuk

Gyakorlati szövegműfajok ismerete, alkalmazása: kérés, a tudakozódás, a levél, a felelet
Szövegszerkesztés, szövegtípusok jellemzése: Az elbeszélés, a leírás, jellemzés felismerése és ilyen típusú szövegek alkotása

Anyanyelv, nyelv fogalmának értelmezése, a nyelvi rendszer fogalmának ismerete, elemei
A hangok világa: A beszéd hangjai: hangképzés, a magánhangzók képzése, a mássalhangzók képzése

A magyar ábécé és betűrendbe sorolás

Helyesírási alapelvek: A kiejtés szerinti írásmód, a szóelemző írásmód, a hagyományos írásmód, az egyszerűsítő írásmód elvének ismerete, az elválasztás, a keltezés

szabályainak tudása

Szóelemek és szavak: szótő és a toldaléktípusok felismerése

Az állandósult szókapcsolatok, a szokványos kifejezésmódok szólások, közmondások, szállóigék fogalma és ismerete

A szavak jelentése: a hangalak és a jelentés kapcsolata, a hangutánzó szavak, a hangulatfestő szavak, az egyjelentésű szavak, a többjelentésű szavak, az azonos alakú szavak, a hasonló alakú szavak, a rokon értelmű szavak, az ellentétes jelentésű szavak

6. évfolyam

Kommunikáció, kommunikációs folyamat fogalma, Az írott és a szóbeli kommunikáció nem nyelvi jelei

Jellemzés, véleménynyilvánítás, jegyzetkészítés, internetes szövegalkotás bemutatása és gyakorlati alkalmazása

Szófajok jelentésének, típusainak, toldalékolhatóságának, mondatbeli, szövegbeli szerepének és helyes leírásának ismerete

Az alapszófajok és helyesírásuk: az ige, a főnév, a melléknév, a számnév, a határozószó, a névmások fajtái, az igenevek fajtái

A viszonyszók és helyesírásuk: a névelő, a névutó, az igekötő, segédige, kötőszó, szóértékű módosítószó

Mondatszók és helyesírásuk

7. évfolyam

Az ismeretterjesztő szövegek feldolgozása

Könyv- és könyvtárhasználat, A hivatkozás, A szövegszerkesztés állomásai

Gyakorlati szövegműfajok: kiselőadás, hozzászólás, felszólalás

A szószerkezetek: alárendelő és mellérendelő szószerkezetek

Az alárendelő szószerkezetek:

Az állítmány és az alany, az alanyos szószerkezet

A tárgyas szószerkezet

A határozós szószerkezet: a helyhatározós szószerkezet, az időhatározós szószerkezet, a számhatározós szószerkezet, a módhatározós szószerkezet, az eszközhatározós szószerkezet, az okhatározós szószerkezet, a célhatározós szószerkezet, a fok-mérték határozós szószerkezet, az állapothatározós szószerkezet, az

eredethatározós szószerkezet, az eredményhatározós szószerkezet, a társhatározós szószerkezet, a részeshatározós szószerkezet, a tekintethatározós szószerkezet, alaptag és a bővítmények kapcsolata, az állandó határozós szószerkezet

A jelzős szószerkezet: a minőségjelzős szószerkezet, a mennyiségjelzős szószerkezet, a birtokos jelzős szószerkezet, az értelmező jelzős szószerkezet

A mellérendelő szószerkezetek: a kapcsolatos szószerkezet, az ellentétes szószerkezet, a választó szószerkezet, a magyarázó szószerkezet, a következtető szószerkezet

Az egyszerű mondat elemzése

Gyakorlati szövegműfajok:

A köszöntés és a köszönetnyilvánítás felismerése, ilyen típusú szövegek alkotása

Az internetes szövegek típusainak ismerete

Szóalkotásmódok: A szóösszetételek

A szerves szóösszetételek: az alárendelő szóösszetételek, a mellérendelő szóösszetételek. Szervetlen szóösszetételek

A különírás és az egybeírás szabályai

A ritkább szóalkotási módok

8. évfolyam

Milyen lehet a kommunikáció: az egyirányú és a kétirányú kommunikáció, a közvetett és a közvetlen kommunikáció: a fogalmak ismerete és gyakorlati alkalmazása; a párbeszéd, a monológ

A mondatfajták

A mondatok fajtái és a szófajok a kommunikációs tartalom és a beszélő szándéka szerint: a kijelentő mondat, a felkiáltó mondat, az óhajtó mondat, a felszólító mondat, a kérdő mondat

A mondatok fajtái szerkezetük szerint: az egyszerű mondat, az összetett mondat, az alárendelő összetett mondatok

Az alárendelő összetett mondat: állítmányi alárendelő összetett mondatok, az alanyi alárendelő összetett mondatok, a tárgyi alárendelő összetett mondatok, a határozói alárendelő összetett mondatok, a jelzői alárendelő összetett mondatok és a sajátos jelentéstartalmú mellékmondatok

A mellérendelő összetett mondatok fajtái

A többszörösen összetett mondatok

Az írásjelek: a mondatzáró írásjelek, a mondatrészek közötti írásjelek, a tagmondatok közötti írásjelek az idézés

Gyakorlati szövegműfaj: A vélemény és a vita, az önéletrajz, bemutatkozás az interneten, a kérvény, az ismertetés; ilyen típusú szövegek megalkotása

A magyar nyelv története: Nyelvünk eredete

Az első írott nyelvi emlékeink

A magyar nyelv típusa

Területi és társadalmi nyelvváltozatok: a köznyelv, a nyelvjárások, csoportnyelvek

A tömegkommunikáció: sajtószövegek, sajtóműfajok: tájékoztató és véleményközlő sajtóműfajok felismerése, az adott műfaj jellemző jegyeinek értelmező bemutatása

A nyelvi tudatosság és elemző képesség, önálló szövegalkotás és szövegértés fejlődésének mérése

9. évfolyam

Kommunikáció, tömegkommunikáció: kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói (kapcsolatteremtés, -tartás, -zárás, esztétikai, metanyelvi, tájékoztatás, felhívás) és tényezői (adó, vevő, üzenet, kód, csatorna, kapcsolat, beszédhelyzet, háttérismeret, közös valóság, zaj, redundancia), kontextus, nem nyelvi jel (gesztus, térköz, mimika, tekintet), tömegkommunikáció, tájékoztató sajtóműfajok (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú), véleményközlő sajtóműfajok (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás)

Nyelvi szintek, grammatikai jellemzők: hang, fonéma, hangtörvény (és helyesírása), szóelem (morféma) (szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag), szófajok (alapszófaj, viszonszó, mondatszó), szószerkezet (szintagma) (alárendelő, mellérendelő), mondatrész (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző), vonzat, mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta (egyszerű mondat, összetett mondat)

Helyesírási ismeretek: helyesírási alapelv, nyelvi norma

10. évfolyam

Szövegértés, szövegalkotás: hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény, esszé, értekezés, tanulmány

A szöveg: szöveg, szövegösszefüggés (kontextus), beszédhelyzet, szövegmondat, bekezdés, mondattömb, szakasz, szövegkohézió (téma-réma, topik, kulcsszó, cím), szövegvilág, tudáskeret, nyelvtani tényezők (kötőszó, névmásítás, névelő, határozószó, anafora, katafora, deixis, egyeztetés), intertextualitás, szövegtípusok (monologikus, dialogikus, polilogikus; beszélt és írott; spontán és tervezett), szövegműfajok (elbeszélő, leíró, érvelő), nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi), szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó)

Stilisztikai alapismeretek: stílus, stilisztika, stílusréteg (társadalmi, közéleti (szónoki), tudományos, publicisztikai, hivatalos, szépirodalmi), stílusárnyalat (bizalmas, közömbös, választékos, stb.), stílusérték, stílushatás, szókép (metafora, szinesztézia, metonímia,

szinekdoché, komplex kép, allegória, szimbólum), alakzat (ellipszis, hasonlat, kihagyás, ismétlés (szó, szótő, szószerkezet, mondat), gondolatritmus, ellentét (oximoron, paradoxon), mondatstilisztikai eszköz (körmondat, verbális és nominális stílus, szófaji átcsapás), hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etymologica, expresszivitás, eufemizmus, kakofemizmus, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció

Jelentéstan: hangalak, jelentés, jelentéselem, jelentésmező, jel és jelhasználat, ikon, index, szimbólum, természetes jel, mesterséges jel, denotatív jelentés, konnotatív jelentés, metaforikus jelentés, motivált és motiválatlan szó, hangutánzó és hangulatfestő szó, egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentésű szópár

11. évfolyam

Kommunikáció: kommunikációs zavar, manipuláció

Retorika: retorika, szónok, szónoklat, beszéd fajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki, alkalmi), meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás), a szónoki beszéd felépítése (bevezetés, elbeszélés, érv, bizonyítás, cáfolat, befejezés), érv, tétel, bizonyítás, összekötő elem, indukció, dedukció

Pragmatikai ismeretek: megnyilatkozás, beszédaktus, társalgás, deixis, együttműködési alapelv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási)

Szövegalkotás: szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé

Nyelv és társadalom: nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma, nyelvváltozat, vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus), nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó, csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv, szleng, argó, kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség

12. évfolyam

Általános nyelvészeti ismeretek: nyelvek, nyelvtípusok (agglutináló, flektáló, izoláló),

korlátozott kód, jelnyelv, gesztusnyelv

Nyelvtörténet: nyelvtípus, nyelvcsalád (uráli), finnugor rokonság, monogenezis, poligenezis, nyelvtörténeti korok (ősmagyar, ómagyar, középmagyar, újmagyar, újabb magyar), nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány, szövegemlék), alapnyelvi szó, belső keletkezésű szó, jövevényszó, idegen szó, nyelvújítás (ortológusok, neológusok), szinkrónia, diakrónia

Ismeretek a nyelvről: nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás

Történelem

5 . osztály

A vizsga célja:

Az 5. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percben **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Mozaik Kiadó: Történelem 5. tk és mf, füzet, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok, amelyek a vizsga során szerepelhetnek.

1. *Az őskori ember*
 - az ember születése
 - az őskőkori ember életmódja
 - az újkőkori ember életmódja
2. *Az ókori kelet*
 - Mezopotámia
 - Egyiptomi Birodalom
 - Az ókori India
 - Az ókori Kína
3. *Az ókori Hellász*
 - A görög történelem kezdetei
 - Az athéni társadalom és állam
 - Spárta, a katonaállam
 - A görög-perzsa háborúk
 - Athén fénykora és bukása
 - Nagy Sándor uralkodása
4. *Az ókori Róma*

- Róma születése
 - A köztársaság kialakulása és válsága
 - Caesar és Augustus uralkodása
 - Oktatás, kultúra és vallás az ókori Rómában
 - A kereszténység születése és viszonya a Római Birodalomhoz
 - A Római Birodalom bukása
5. *A magyar történelem kezdetei*
- A magyar nép vándorlásának kezdete
 - Életmód a vándorlás kezdetén
 - Levédia, Etelköz
 - Honfoglalás

6. osztály

A vizsga célja:

A 6. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percen **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percen **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Mozaik Kiadó: Történelem 6. tk és mf, füzet, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok, amelyek a vizsga során szerepelhetnek.

1. *A Középkori Európa*
 - Az iszlám vallás kialakulása
 - Nagy Károly uralkodása
 - Középkori városok és falvak
2. *Magyarország az Árpád házi királyok idején*
 - Kalandozások, Szent István uralkodása
 - Szent László és Könyves Kálmán uralkodása
 - IV. Béla és a tatárveszély, a tatárjárás következményei
3. *Virágzó és hanyatló középkor Magyarországon*
 - I. Károly uralkodása
 - Nagy Lajos uralkodása
 - Hunyadi János tevékenysége
 - Hunyadi Mátyás uralkodása
 - Mohácshoz vezető út
4. *Az újkor kezdetén*
 - A nagy földrajzi felfedezések
 - A reformáció
 - A spanyol birodalom és Németalföld a 16. században
 - Anglia a 16-17.században
 - A „napkirályok” százada
5. *A Magyarország az újkor kezdetén*
 - Az ország három részre szakadása
 - Hódoltság, Királyi Magyarország
 - Az Erdélyi Fejedelemség
 - A hosszú háború és a Bocskai - felkelés
 - Habsburg- és törökellenes küzdelmek
 - Rákóczi-szabadságharc

7. osztály

A vizsga célja:

A 7. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percben **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Mozaik Kiadó: Történelem 7. tk és mf, füzet, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok, amelyek a vizsga során szerepelhetnek.

1. *A polgári átalakulás kora*
 - A felvilágosodás
 - Az észak-amerikai függetlenségi háború
 - A francia forradalom
 - Napóleon tevékenysége
 - Az ipari forradalom és következményei
2. *Magyarország a 18. században*
 - Magyarország a Habsburg Birodalomban
 - Társadalom és gazdaság a 18. században
 - Mária Terézia és II. József uralkodása
3. *Reformkor, forradalom és szabadságharc*
 - A reformkor
 - Széchenyi István és Kossuth Lajos programja
 - Az áprilisi törvények és a Batthyány-kormány működése
 - Szabadságharc eseményei, vereség és megtorlás
4. *Nemzetállamok kora*
 - Franciaország a 19. században
 - Az olasz egység létrejötte
 - A német egység megteremtése
 - A 19. századi brit világbirodalom
 - Az Amerikai Egyesült Államok polgárháborúja
 - Az ipari forradalom térhódítása, a munkásmozgalom irányzatai
5. *Magyarország a dualizmus időszakában*
 - Az önkényuralom évei és a kiegyezés
 - A dualizmus korának politikai változásai
 - A magyar gazdaság és társadalom
6. *Az első világháború*
 - Az első világháború kitörése
 - A frontok és a háttország
 - Az első világháború befejezése
 - Az oroszországi forradalom
 - Magyarország az első világháborúban

8. osztály

A vizsga célja:

A 8. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percben **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshoz használható segédeszközök:

Mozaik Kiadó: Történelem 8. tk és mf, füzet, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok, amelyek a vizsga során szerepelhetnek.

1. A két világháború között

Európa az első világháború után –A Párizs környéki békék

- A sztálini Szovjetunió
- A nagy gazdasági válság
- A Harmadik Birodalom és a második világháborút megelőző konfliktusok

2. Magyarország a két világháború között

- Az Őszirózsás forradalom
- A Tanácsköztársaság
- Az ellenforradalom és Horthy hatalomra jutása és a trianoni béke
- A Bethleni – konszolidáció
- Válság és kiűtkeresés a náci Németország árnyékában

3. A második világháború

- A villámháború időszak és a fordulat évei
- Magyarország a második világháborúban
- Az antifasiszta koalíció győzelme
- Magyarország német megszállása

4. A kétpólusú világ

- A hidegháború kialakulása és kibontakozása
- Enyhülés és a hidegháború vége
- Az EU
- A globalizáció

5. Magyarország a második világháború után

- Magyarország szovjetizálása a második világháború után
- A Rákosi – korszak
- Nagy Imre miniszterelnöksége
- Az 1956-os forradalom
- Megtorlás és konszolidáció
- A Kádár-rendszer és válsága és a rendszerváltás

A 8. év végi tantárgyi vizsgájához

A vizsga célja:

Lemérni a 5- 8. osztályos tananyag **átfogó ismeretét**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

Célként fogalmazzuk meg, az érettségire való felkészülés modellezését, ezért a kiadott témakörök összevethetők a középszintű érettségi témáival.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percben **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Mozaik Kiadó: Történelem 5-8. tk és mf, füzetek, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok a tételek, amelyek a vizsga során szerepelhetnek. Általában 12-15 tétel szerepel a tételsorban

1. *Az ókori Hellász vagy az ókori Róma*
2. *A középkor*
3. *Az Árpád-házi királyok kora Magyarországon*
4. *A velyesházi királyok kora Magyarországon*
5. *A kora újkor története*
6. *A három részre szakadt ország története*
7. *A polgári átalakulás kora*
8. *Magyarország a XVIII. században*
9. *Reformkor, forradalom és szabadságharc*
10. *A nemzetállamok kora*
11. *A dualizmus időszaka*
12. *Az első világháború*
13. *A két világháború között*
14. *Magyarország a két világháború között*
15. *A második világháború*

9. osztály

A vizsga célja:

Lemérni a 9. osztályos tananyag **átfogó ismeretét**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

Célként fogalmazzuk meg, az érettségire való felkészülés modellezését, ezért a kiadott témakörök összevethetők a középszintű érettségi témáival.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percben **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Száray Miklós: Történelem I. tk, füzetek, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok a tételek, amelyek a vizsga során szerepelhetnek. A tételsor összeállításánál leginkább a **kétszintű érettségi követelményrendszerét** vettük figyelembe.

- Neolit forradalom
- Mezopotámia
- Az ókori Egyiptom
- India és Kína
- Kréta-Mükéné
- Spárta
- Az athéni demokrácia kialakulása és fénykora
- Nagy Sándor és a hellenizmus kora
- A patrícius-plebejus polgárjogi küzdelmek
- A Földközi-tenger medencéjének megszerzése
- Julius Caesar és Augustus tevékenysége
- A császárság
- A kereszténység kialakulása és elterjedése a Római Birodalomban
- A Nyugat-római Birodalom bukása
- A Frank Birodalom története
- Nyugat-Európa társadalmi és gazdasági helyzete az V-X. század között
- Az iszlám és az arab hódítás
- A magyarság kialakulásának kérdései és vándorlásunk a puszta
- A magyarság a X. században

10. osztály

A vizsga célja:

Lemérni a 10. osztályos tananyag **átfogó ismeretét**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percen **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

Célként fogalmazzuk meg, az érettségire való felkészülés modellezését, ezért a kiadott témakörök összevethetők a középszintű érettségi témáival.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percen **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Száray Miklós: Történelem II. tk, füzetek, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok a tételek, amelyek a vizsga során szerepelhetnek. A tételsor összeállításánál leginkább a **kétszintű érettségi követelményrendszerét** vettük figyelembe.

- A középkori város
- Az investitúra küzdelmek
- Az angol és francia rendiség kialakulása
- I. István uralkodása
- II. András uralkodása
- IV. Béla uralkodása – tatárjárás és a második honalapítás
- Az Oszmán-török Birodalom története a XIV-XV. században
- Károly Róbert uralkodása
- Luxemburgi Zsigmond uralkodása
- Hunyadi Mátyás uralkodása
- Nagy földrajzi felfedezések
- Reformáció
- Az angol polgári forradalom
- A francia abszolutizmus

- Az ország három részre szakadása
- Erdély
- A török kiűzése
- Rákóczi- szabadságharc

11. osztály

A vizsga célja:

Lemérni a 11. osztályos tananyag **átfogó ismeretét**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percen **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

Célként fogalmazzuk meg, az érettségire való felkészülés modellezését, ezért a kiadott témakörök összevethetők a középszintű érettségi témáival.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percen **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Száray Miklós: Történelem III. tk, füzetek, Történelmi atlasz

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok a tételek, amelyek a vizsga során szerepelhetnek. A tételsor összeállításánál leginkább a **kétszintű érettségi követelményrendszerét** vettük figyelembe.

- A felvilágosodás
- Függetlenségi háború Észak-Amerikában
- Mária Terézia és II. József uralkodása
- Nagy francia forradalom
- A napóleoni kor
- Az ipari forradalom
- Széchenyi István és Kossuth Lajos reformprogramja
- Az áprilisi törvények
- A '48-49-es forradalom és szabadságharc hadtörténete
- A kiegyezéshez vezető út és a kiegyezési törvény
- Az olasz egység létrejötte
- A német egység létrejötte
- Polgárháború az USA-ban

12. osztály

A vizsga célja:

Lemérni a 12. osztályos tananyag **átfogó ismeretét**, az egyes témák **összefüggéseinek**, ezen kívül fontosabb történelmi **személyeknek, fogalmaknak, évszámoknak, földrajzi helyeknek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percen **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

Célként fogalmazzuk meg, az érettségire való felkészülés modellezését, ezért a kiadott témakörök összevethetők a középszintű érettségi témáival.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy **egy megadott témát** önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.10 percen **összefüggően előadja**. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos **kérdéseire kell válaszolnia**. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsga során használható eszköz:

Történelmi atlasz

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Az alábbiakban **megadott témakörök** közül kerülnek ki azok a tételek, amelyek a vizsga során szerepelhetnek. .
A tételsor összeállításánál leginkább a **kétszintű érettségi követelményrendszerét** vettük figyelembe.

- Nagyhatalmi szövetségek létrejötte és a háborús válságok a századelőn
- A dualista rendszer kiépítése és megszilárdulása, pártviszonyok a dualizmus korában
- A gazdaság új jelenségei Magyarországon
- Népeségi és nemzetiségi viszonyok a 19. század II. felében
- Az első világháború
- Magyarország. az I.VH-ban
- A versaillesi békerendszer
- A nagy világgazdasági válság és a kilábalás
- A fasiszmus Németországban
- A sztálinista diktatúra a SZU-ban
- Előkészületek a Világháborúra
- A forradalmak Magyarországon
- A Horthy-rendszer konszolidációja
- Magyarország háborúba sodródása
- A második világháború
- Magyarország. a második világháborúban
- A hidegháború kibontakozása és tetőpontja,
- Az EU
- A Rákosi rendszer
- Az 1956-os forradalom és leverése
- A Kádár-rendszer
- Gazdaság társadalom
- A rendszerváltás, politikatörténet napjainkig

5. évfolyam

(a New Friends 1 tankönyvre építve)

Grammar

- adverbs of frequency
- articles (indefinite & definite)
- *can/can't* (ability)
- countable & uncountable
- directions
- imperative (positive & negative)
- *like, love, hate* + noun/-ing
- *must/mustn't*
- object pronouns
- personal pronouns
- plurals (regular & irregular)
- possessive adjectives & pronouns
- possessive 's
- prepositions of time and place
- question words
- *some/any* & *How much?/How many?*
- tenses: present simple, present continuous & past simple (regular verbs) (affirmative, negative & questions)
- *there is/there are*
- the verb *have got*
- the verb *to be* (present & past) (affirmative, negative & questions)
- *this/that* & *these/those*
- Why? – Because ...

Topic and vocabulary

- In the classroom: Classroom objects
- London: favourite places in town
- Describing people: nouns and adjectives
- Countries and nationalities
- The plane crash
- Places

- Family members
- Appearance and possessions
- Pets
- Body parts
- A historical town: Esztergom
- In the forest: rules and instructions
- Sports and musical instruments
- Time zones: telling the time
- Hobbies
- Market
- School subjects
- Healthy lifestyle: school and exercise
- The fire
- Activities
- The seasons
- Weather
- A picnic: food and drink
- Healthy and unhealthy food
- A quick way home
- Notting Hill carnival
- Clothes
- Jobs
- House rules
- Hungaricums- food and drinks
- A bus tour of London
- Magician's show: adjectives describing objects
- Holidays: sports and leisure activities
- A strange house: furniture
- Family histories: time expressions
- Travelling: transport
- Save the animals!
- The secret room
- Wild animals

6. évfolyam

(a New Friends 2 tankönyvre építve)

Grammar

- adjectives with prepositions + noun/-ing
- adverbs of frequency & manner
- articles (indefinite, definite & zero)
- *can/can't* (ability)
- *can/could/be able to*
- comparative & superlative forms of adjectives
- countable & uncountable
- directions

- *going to*
- imperative (positive & negative)
- *like, love, hate* + noun/-ing
- *must/mustn't*
- *(not) as* + adjective + *as*
- object pronouns
- personal pronouns
- plurals (regular & irregular)
- possessive adjectives & pronouns
- possessive 's
- prepositions of time and place
- question tags
- question words
- *should*
- *some/any* & *How much?/How many?*
- *some-/any-/no-*
- tenses: present simple, present continuous, past simple (regular & irregular verbs), past continuous & present perfect (affirmative, negative & questions)
- *there is/there are* (present & past)
- the verb *have got*
- the verb *have to*
- the verb *to be* (present & past) (affirmative, negative & questions)
- *this/that* & *these/those*
- *too* & *enough* (*too much/many* & *not enough*)
- Why? – Because ...
- *will* for prediction

Topic and vocabulary

- People and places
- The house: household activities
- Intelligent animals: body parts
- Describing animals
- Piccadilly Circus: street words
- The robbery at Lord Rich's house
- Outdoor activities
- Equipment
- City centre
- The USA and Great Britain
- A visit to the New Forest: adjectives with opposite meanings
- A burglary: investigation
- Quiz: the Earth
- Famous trees in Hungary
- A visit to Madame Tussaud's Museum: expressing opinions
- A visit to a fortune teller

- Computers and the internet
- Going to Mars: space words
- Canada
- A visit to the RSPCA
- Our hobbies
- Welcome to Kitra
- A pet dog
- Theatre
- Expressions with time
- New Zealand
- English gardens: gardening
- Animal robots
- My friend
- Animals living in the wild in Hungary
- Preparations for the play: phrasal verbs
- Personality: adjectives with opposite meanings
- Our countries
- Geography
- Australia

Skills:

Listening

- -for specific information
- -for general understanding
- -putting events in order

Speaking

- -description
- -sequencing words
- expressions for prediction
- making questions politely
- -question tags

Writing

- - a description
- - putting events in order
- - a paragraph
- - an email
- -joining sentences
- -a story
- -a friendly letter to a magazine

Reading

- - for general understanding
- - putting events in order
- - understanding new words
- - reference word

9.A/B osztály/ I. idegen nyelv

(a Solutions intermediate tankönyvre építve)

Vocabulary

- Fashion and clothes
- Describing clothes (baggy, trendy)
- Compound adjectives (high-heeled, short-sleeved)
- Order of adjectives
- Feelings
- Noun formation
- Jobs and gender
- Places of work
- Activities at work (answer the phone, do paperwork)
- Describing work (menial, stressful)
- The human body
- Idioms with parts of the body (to be head over hills)
- Computing
- House and garden
- Dating and relationships
- Stages of a relationship
- Travel and transport
- Money and payment
- Prepositions+ noun phrases
- Visual and performing arts (abstract painting, graffiti)
- Artists and artistic activities

Grammar

- Present tense contrast
- Verb patterns (infinitive or –ing)
- Used to
- Past tense contrast
- Defining and non-defining relative clauses

- Past simple and present perfect contrast
- Present perfect continuous
- Talking about the future (could, may, might, will)
- Future perfect and future perfect continuous
- Indefinite pronouns: some-, any-, no
- Reported speech
- Comparisons
- Comparatives and clauses
- Superlatives and the present perfect
- The passive
- Causative: have something done
- Participle clauses
- First, second and third conditionals
- Determiners: all, each, every, few, little

Everyday English

- Talking about photos
- Narrating events
- A job interview
- At the doctor's
- Talking about plans
- Deciding what to do
- Making conversations
- At the airport (exchanging information)
- Arguing your case
- Evaluating an experience

Writing

- A letter from an exchange student
- A narrative
- A job application
- An informal letter: giving news
- An essay: for and against
- A formal letter: making a reservation
- An informal letter: reply to an invitation
- A postcard
- A formal letter: asking for information
- A discursive essay
- Listening
- Fashion show commentary
- People speaking about past events
- An interview for a summer job
- Patients at the doctor's
- In a computer shop
- Making plans for the weekend
- Interviews with a police inspector
- Deciding what to do
- Stages of a relationship
- A disastrous journey
- At the airport
- Arguing your case
- Talking about money
- Talking about performances

9.A/B osztály/ II. idegen nyelv és 9.C/D. osztály/ kezdő csoport

(a Solutions elementary tankönyvre építve)

Vocabulary

- Family and friends
- Free-time activities
- Hobbies and sports
- Noun collocations (play football, do karate)
- School subjects
- Things in the classroom
- Prepositions of place
- Clothes
- Geographical features
- Adjectives for measurements (deep, high, long)

- Places in a town
- Countries, nationalities
- Expressions with make, do, have and take
- Food and drink
- Countable and uncountable nouns
- Partitives (a bottle of water, a bowl of cereal)
- Vehicles
- Prepositions (on foot, by bike)
- Phrasal verbs (get off, slow down)

- Jobs
- Suffixes

Grammar

- Be, possessives and pronouns
- There is, there are
- Possessive adjectives, demonstrative pronouns
- Present simple: affirmative, negative and questions
- Adverbs of frequency
- Present continuous: affirmative, negative and questions

- Have/has to
- Can and adverbs
- Comparative adjectives, comparisons with than
- Superlative adjectives
- Past simple: be and can
- Past simple: irregular verbs
- Past simple: affirmative, negative and questions
- Articles
- Some and any
- How much, how many
- Present Perfect: affirmative, negative and questions
- Be going to: affirmative, negative and questions
- Future with will: affirmative, negative and questions
- Would like
- Should and shouldn't (giving advice)

Everyday English

- Introducing people
- Giving opinion
- Giving and following directions
- Present continuous for future arrangements
- Let's for suggestions
- Making a phone call
- Talking about your weekend
- In a café
- Buying a train ticket
- Giving advice

Writing

- An informal letter
- An announcement
- A description
- An invitation
- A postcard
- A message
- An e-mail
- A formal letter
- A letter of application

Listening

- Introducing myself
- Describing family and friends
- Talking about hobbies (I like, I don't like)
- What people wear to school and in their free time
- Describing where famous places are
- Describing famous people
- Ordering food
- Offers with will
- How do you get to school?
- Descriptions of jobs

9.C/D osztály/haladó csoport

(a Solutions pre-intermediate könyvre építve)

Vocabulary

- Family and friends
- Free- time activities
- Hobbies and sports
- Noun collocations (play football, do karate)
- School subjects
- Things in the classroom
- Prepositions of place
- Clothes
- Geographical features
- Adjectives for measurements (deep, high, long)
- Places in a town
- Countries, nationalities
- Expressions with make, do, have and take
- Food and drink
- Countable and uncountable nouns
- Partitives (a bottle of water, a bowl of cereal)
- Vehicles
- Prepositions (on foot, by bike)
- Phrasal verbs (get off, slow down)
- Jobs
- Suffixes
- Feeling and emotions
- Adverbs of frequency
- Present continuous: affirmative, negative and questions
- Have/has to
- Can and adverbs
- Comparative adjectives, comparisons with than
- Superlative adjectives
- Past simple: be and can
- Past simple: irregular verbs
- Past simple: affirmative, negative and questions
- Articles
- Some and any
- How much, how many
- Present Perfect: affirmative, negative and questions
- Be going to: affirmative, negative and questions
- Future with will: affirmative, negative and questions
- Would like
- Reported speech
- Passive
- Past continuous
- Past perfect
- Zero and first conditionals

Grammar

- Be, possessives and pronouns
- There is, there are
- Possessive adjectives, demonstrative pronouns
- Present simple: affirmative, negative and questions

Everyday English

- Introducing people
- Giving opinion
- Giving and following directions
- Present continuous for future arrangements
- Let's for suggestions

- Making a phone call
- Talking about your weekend
- In a café
- Buying a train ticket
- Giving advice

Writing

- An informal letter
- An announcement
- A description
- An invitation
- A postcard
- A message
- An e- mail
- A formal letter
- A letter of application
- An invitation
- A thank- you letter

Listening

- Introducing myself and others
- Describing family and friends
- Talking about hobbies (I like, I don't like)
- What people wear to school and in their free time
- Describing where famous places are
- Describing famous people
- Ordering food
- Offers with will
- How do you get to school?
- Descriptions of jobs
- Should and shouldn't (giving advice)

A 8 osztályos ANGOL NYELVI VIZSGÁJA (írásbeli+ szóbeli)

ÍRÁSBELI VIZSGA:

- 1./ Nyelvtani teszt / főbb területei: - tenses / 3 present, 3 past, future with WILL and BE GOING TO
- passive
- conditionals (0-1-2-3 types)
- reported speech
- modal verbs (must, have to, can, should, need to, may
→ használatuk a tanult igeidőkből, a tagadó/kérdő alakok is)

2./ Olvasott szöveg értése

3./ Hallott szöveg értése

SZÓBELI VIZSGA:

1./ Képleírás + beszélgetés a kép alapján

2./ Beszélgetés egy adott témakörhöz kapcsolódó kérdések alapján

A szóbeli vizsga témakörei:

1./ My family and me

2./ Free time and hobbies

- 3./ My home
- 4./ The area where I live in. Getting about and giving directions
- 5./ Daily routine and housework
- 6./ Food and eating
- 7./ Shopping
- 8./ Clothes and fashion
- 9./ Holidays
- 10./ School and studying

Segédanyagok a vizsgához a kurzuskönyveken kívül:

- Némethné Hock Ildikó: 1000 questions -1000 answers (CD melléklettel)
- Twenty but one (Padlás Kiadó)
- Haavisto Kirsi-Bajnóczi Beatrix: Kérdések és válaszok angol nyelvből (Maxim Kiadó, Szeged)
- Oxford angol nyelvtan (OUP Kiadó)
- English grammar in use (OUP Kiadó)

10.A/B osztály I. idegen nyelv

(a Solutions upper-intermediate tankönyvre építve)

Skill based requirements

Use of English

- **Tenses:** Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous, Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Future in the Past
- **Adjectives:** Comparative, Superlative
- **Adverbs**
- **Determiners** (articles and quantifiers)
- **Passive Voice** (in all tenses)
- **Indirect Speech** (statements, questions, imperatives)
- **Conditionals** (0.,1.,2.,3., mixed)
- **Modal verbs / modals in the past** (ability, obligation, prohibition, possibility, suggestion; advice; habitual behaviour)
- **Relative Clauses** (defining; non-defining)
- **Question tags**
- **Verb patterns** (infinitive or –ing form)
- **Infinitive /Perfect Infinitive**
- **Participle /Perfect Participle**
- **Adverbial participle clauses**
- **Causative** (make sb. do sg./ have sg. done / get sb.to do sg.)
- **Phrasal verbs**
- **Stylistic inversion**

Types of tests: banked gap filling test, open cloze test, multiple-choice cloze test, word formation

Vocabulary

- Personality adjectives, Extreme adjectives
- Expressions connected with money and finance, Non-metric measures, Expressing
- Stages of life, Phrasal verbs with up and down, Formation of adjectives

- Animal parts, collective nouns, animal idioms, Connectors: reason, purpose, result
- Headline language, abbreviations, Expressions for disagreeing and partially agreeing
- Expressions for giving opinions
- Environmental protection, compound nouns, trees and plants, diets
- The Internet , Phrasal verbs with off and on
- Working life, The job market, Education systems
- Space, Phrasal verbs with get, Intensifying adverbs, homonyms

Reading

Types of tests: True/false and finding evidence, multiple matching, multiple choice statements, missing sentences

Listening

Types of tests: multiple matching, multiple choice statements, true/false or not stated

Writing

- **Informal letter** (e-mail, postcard, invitation, leaflet)
- **Magazine article**
- **Argumentative essay: for and against** (presenting both sides of the argument/ summing up/giving your opinion)
- **Discursive essay**
- **Description of a person** (summing up a description)
- **Descriptive essay**
- **Biography**
- **Formal letters** (information request, complaint, application)
- **Review** (book, film)

Speaking topics

- **Describing people**
- **Money and finance**

- **Stages of life / generations**
- **Animals**
- **The press / news / headlines**
- **Religion** (opinion and belief)
- **Environmental protection** (global warming)
- **The Internet** (social networking sites)
- **Working life** (the job market, the English education system)
- **Space** (space tourism, science fiction)

Speaking tasks: picture-based discussion, debate, statistics-based discussion, role-play, presentation

10.A/B osztály /II. idegen nyelv 10.C osztály /kezdő csoport

(a Solutions pre-intermediate tankönyvre építve)

Vocabulary

- Family and friends
- Free- time activities
- Hobbies and sports
- Noun collocations (play football, do karate)
- School subjects
- Things in the classroom
- Prepositions of place
- Clothes
- Geographical features
- Adjectives for measurements (deep, high, long)
- Places in a town
- Countries, nationalities
- Expressions with make, do, have and take
- Food and drink
- Countable and uncountable nouns
- Partitives (a bottle of water, a bowl of cereal)
- Vehicles
- Prepositions (on foot, by bike)
- Phrasal verbs (get off, slow down)
- Jobs
- Suffixes
- Feeling and emotions
- Adverbs of frequency
- Present continuous: affirmative, negative and questions
- Have/has to
- Can and adverbs
- Comparative adjectives, comparisons with than
- Superlative adjectives
- Past simple: be and can
- Past simple: irregular verbs
- Past simple: affirmative, negative and questions
- Articles
- Some and any
- How much, how many
- Present Perfect: affirmative, negative and questions
- Be going to: affirmative, negative and questions
- Future with will: affirmative, negative and questions
- Would like
- Reported speech
- Passive
- Past continuous
- Past perfect
- Zero and first conditionals

Grammar

- Be, possessives and pronouns
- There is, there are
- Possessive adjectives, demonstrative pronouns
- Present simple: affirmative, negative and questions

Everyday English

- Introducing people
- Giving opinion
- Giving and following directions
- Present continuous for future arrangements
- Let's for suggestions

- Making a phone call
- Talking about your weekend
- In a café
- Buying a train ticket
- Giving advice

Writing

- An informal letter
- An announcement
- A description
- An invitation
- A postcard
- A message
- An e- mail
- A formal letter
- A letter of application
- An invitation
- A thank-you letter

Listening

- Introducing myself and others
- Describing family and friends
- Talking about hobbies (I like, I don't like)
- What people wear to school and in their free time
- Describing where famous places are
- Describing famous people
- Ordering food
- Offers with will
- How do you get to school?
- Descriptions of jobs
- Should and shouldn't (giving advice)

10.C osztály /haladó csoport

(a Solutions intermediate tankönyvre építve)

Vocabulary

- Fashion and clothes
- Describing clothes (baggy, trendy)
- Compound adjectives (high-heeled, short- sleeved)
- Order of adjectives
- Feelings
- Noun formation
- Jobs and gender
- Places of work
- Activities at work (answer the phone, do paperwork)
- Describing work (menial, stressful)
- The human body
- Idioms with parts of the body (to be head over hills)
- Computing
- House and garden
- Dating and relationships
- Stages of a relationship
- Travel and transport
- Money and payment
- Prepositions+ noun phrases

- Visual and performing arts (abstract painting, graffiti)
- Artists and artistic activities

Grammar

- Present tense contrast
- Verb patterns (infinitive or – ing)
- Used to
- Past tense contrast
- Defining and non- defining relative clauses

- Past simple and present perfect contrast
- Present perfect continuous
- Talking about the future (could, may, might, will)
- Future perfect and future perfect continuous
- Indefinite pronouns: some-, any-, no
- Reported speech
- Comparisons
- Comparatives and clauses
- Superlatives and the present perfect
- The passive
- Causative: have something done
- Participle clauses
- First, second and third conditionals
- Determiners: all, each, every, few, little

Everyday English

- Talking about photos
- Narrating events
- A job interview
- At the doctor's
- Talking about plans
- Deciding what to do
- Making conversations
- At the airport (exchanging information)
- Arguing your case
- Evaluating an experience

Writing

- A letter from an exchange student
- A narrative
- A job application
- An informal letter: giving news
- An essay: for and against
- A formal letter: making a reservation
- An informal letter: reply to an invitation

- A postcard
- A formal letter: asking for information
- A discursive essay
- **Listening**
- Fashion show commentary
- People speaking about past events
- An interview for a summer job
- Patients at the doctor's
- In a computer shop
- Making plans for the weekend
- Interviews with a police inspector
- Deciding what to do
- Stages of a relationship
- A disastrous journey
- At the airport
- Arguing your case
- Talking about money
- Talking about performances

11.A/B osztály I. idegen nyelv

(a Longman Exam accelerator tankönyvre építve)

Skill based requirements

Use of English

- **Tenses:** Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous, Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Future in the Past
- **Adjectives:** Comparative, Superlative
- **Adverbs**
- **Determiners** (articles and quantifiers)
- **Passive Voice** (in all tenses)
- **Indirect Speech** (statements, questions, imperatives)
- **Conditionals** (0.,1.,2.,3., mixed)
- **Modal verbs / modals in the past**(ability, obligation, prohibition, possibility, suggestion; advice; habitual behaviour)
- **Relative Clauses** (defining; non-defining)
- **Question tags**
- **Verb patterns** (infinitive or –ing form)
- **Infinitive /Perfect Infinitive**
- **Participle /Perfect Participle**
- **Adverbial participle clauses**
- **Causative** (make sb. do sg./ have sg. done / get sb.to do sg.)
- **Phrasal verbs**
- **Stylistic inversion**

Types of tests: banked gap filling test, open cloze test, multiple-choice cloze test, word formation, sentence transformation, error correction

Vocabulary

- **People:** body, body language, clothes and fashion, personality, feelings and emotions, the mind, attitudes and beliefs, phrasal verbs
- **Home:** types of houses and flats, outside the house, furniture and furnishings, interior, neighbourhoods, redecoration, real estate, house and homes, phrasal verbs
- **School:** types of schools, the education system, school objects, school subjects and school work, assessment and examinations, at university, problems and solutions, learning, phrasal verbs
- **Work:** jobs, departments in the company, functions in a company, work and money, adjectives to describe jobs, skills and qualities, employment and the job market, working conditions
- **Family and social life:** relatives, family arrangements, family and money, family celebrations, births and funerals, other celebrations, friends and acquaintances, relationships, leisure time, phrasal verbs
- **Food/shopping and services:** food, nutrients, preparing food, shopping and services, types of shops, at the checkout, bargains, paying, banking, complaining

- **Travelling and tourism:** travelling by road/driving, cycling, rail travel, air travel, sea travel, journeys and trips, holidays, accommodation, public transport, phrasal verbs
- **Culture:** art, people's reaction to art, literature, film, music, visual arts, theatre, the media
- **Health/sport:** the human body, sickness and health, injuries, diseases/illnesses, disabilities, health care professionals, sport-general, sports, football, tennis, sports equipment, people in sport, sporting events
- **Science and technology:** areas of science, scientists at work, technology, computers
- **Nature and environment:** landscape features, the weather, natural disaster, trees, flowers, birds, animals/things animals do, threats to the environment, protecting the environment, action for environmental sustainability
- **State and society:** the three branches of government, civil rights and liberties, politics, the economy, religion, crime, foreign affairs

Reading

Types of tests: True/false and finding evidence, multiple matching, multiple choice statements, missing sentences

Listening

Types of tests: multiple matching, multiple choice statements, true/false or not stated

Writing

- **Informal letter** (e-mail, postcard, invitation, leaflet)
- **Magazine article**
- **Argumentative essay: for and against** (presenting both sides of the argument/ summing up/giving your opinion)
- **Discursive essay**
- **Description of a person** (summing up a description)
- **Descriptive essay**
- **Biography**
- **Formal letters** (information request, complaint, application)
- **Review** (book, film)

Speaking topics

- **People:** body, body language, clothes and fashion, personality, feelings and emotions, the mind, attitudes and beliefs, phrasal verbs
- **Home:** types of houses and flats, outside the house, furniture and furnishings, interior, neighbourhoods, redecoration, real estate, house and homes, phrasal verbs
- **School:** types of schools, the education system, school objects, school subjects and school work, assessment and examinations, at university, problems and solutions, learning, phrasal verbs
- **Work:** jobs, departments in the company, functions in a company, work and money, adjectives to describe jobs, skills and qualities, employment and the job market, working conditions
- **Family and social life:** relatives, family arrangements, family and money, family celebrations, births and funerals, other celebrations, friends and acquaintances, relationships, leisure time, phrasal verbs
- **Food/shopping and services:** food, nutrients, preparing food, shopping and services, types of shops, at the checkout, bargains, paying, banking, complaining
- **Travelling and tourism:** travelling by road/driving, cycling, rail travel, air travel, sea travel, journeys and trips, holidays, accommodation, public transport, phrasal verbs
- **Culture:** art, people's reaction to art, literature, film, music, visual arts, theatre, the media
- **Health/sport:** the human body, sickness and health, injuries, diseases/illnesses, disabilities, health care professionals, sport-general, sports, football, tennis, sports equipment, people in sport, sporting events
- **Science and technology:** areas of science, scientists at work, technology, computers
- **Nature and environment:** landscape features, the weather, natural disaster, trees, flowers, birds, animals/things animals do, threats to the environment, protecting the environment, action for environmental sustainability
- **State and society:** the three branches of government, civil rights and liberties, politics, the economy, religion, crime, foreign affairs

Speaking tasks: picture-based discussion, debate, statistics-based discussion, role-play, presentation

11.A/B osztály II. idegen nyelv 11.C osztály – kezdő csoport

(a Solutions intermediate tankönyvre építve)

Vocabulary

• Fashion and clothes	• Compound adjectives (high-heeled, short-sleeved)	• Jobs and gender
• Describing clothes (baggy, trendy)	• Order of adjectives	• Places of work
	• Feelings	• Activities at work (answer the phone, do paperwork)
	• Noun formation	

- Describing work (menial, stressful)
- The human body
- Idioms with parts of the body (to be head over hills)
- Computing
- House and garden
- Dating and relationships
- Stages of a relationship
- Travel and transport
- Money and payment
- Prepositions+ noun phrases
- Visual and performing arts (abstract painting, graffiti)
- Artists and artistic activities

Grammar

- Present tense contrast
- Verb patterns (infinitive or –ing)
- Used to
- Past tense contrast
- Defining and non- defining relative clauses
- Past simple and present perfect contrast
- Present perfect continuous
- Talking about the future (could, may, might, will)
- Future perfect and future perfect continuous
- Indefinite pronouns: some-, any-, no
- Reported speech
- Comparisons
- Comparatives and clauses
- Superlatives and the present perfect
- The passive
- Causative: have something done
- Participle clauses
- First, second and third conditionals
- Determiners: all, each, every, few, little

Everyday English

- Talking about photos
- Narrating events
- A job interview
- At the doctor's
- Talking about plans
- Deciding what to do
- Making conversations
- At the airport (exchanging information)
- Arguing your case
- Evaluating an experience

Writing

- A letter from an exchange student
- A narrative
- A job application
- An informal letter: giving news
- An essay: for and against
- A formal letter: making a reservation
- An informal letter: reply to an invitation
- A postcard
- A formal letter: asking for information
- A discursive essay

Listening

- Fashion show commentary
- People speaking about past events
- An interview for a summer job
- Patients at the doctor's
- In a computer shop
- Making plans for the weekend
- Interviews with a police inspector
- Deciding what to do
- Stages of a relationship
- A disastrous journey
- At the airport
- Arguing your case
- Talking about money
- Talking about performances

11.C osztály – haladó csoport

(a Solutions upper-intermediate könyvre építve)

Skill based requirements

Use of English

- **Tenses:** Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous, Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Future in the Past
- **Adjectives:** Comparative, Superlative
- **Adverbs**
- **Determiners** (articles and quantifiers)
- **Passive Voice** (in all tenses)
- **Indirect Speech** (statements, questions, imperatives)
- **Conditionals** (0.,1.,2.,3., mixed)
- **Modal verbs / modals in the past**(ability, obligation, prohibition, possibility, suggestion; advice; habitual behaviour)
- **Relative Clauses** (defining; non-defining)
- **Question tags**
- **Verb patterns** (infinitive or –ing form)
- **Infinitive /Perfect Infinitive**
- **Participle /Perfect Participle**
- **Adverbial participle clauses**
- **Causative** (make sb. do sg./ have sg. done / get sb.to do sg.)
- **Phrasal verbs**
- **Stylistic inversion**

Types of tests: banked gap filling test, open cloze test, multiple-choice cloze test, word formation

Vocabulary

- Personality adjectives, Extreme adjectives
- Expressions connected with money and finance, Non-metric measures, Expressing
- Stages of life, Phrasal verbs with up and down, Formation of adjectives
- Animal parts, collective nouns, animal idioms, Connectors: reason, purpose, result
- Headline language, abbreviations, Expressions for disagreeing and partially agreeing
- Expressions for giving opinions
- Environmental protection, compound nouns, trees and plants, diets

- The Internet , Phrasal verbs with off and on
- Working life, The job market, Education systems
- Space, Phrasal verbs with get, Intensifying adverbs, homonyms

Reading

Types of tests: True/false and finding evidence, multiple matching, multiple choice statements, missing sentences

Listening

Types of tests: multiple matching, multiple choice statements, true/false or not stated

Writing

- **Informal letter** (e-mail, postcard, invitation, leaflet)
- **Magazine article**
- **Argumentative essay: for and against** (presenting both sides of the argument/ summing up/giving your opinion)
- **Discursive essay**
- **Description of a person** (summing up a description)
- **Descriptive essay**
- **Biography**
- **Formal letters** (information request, complaint, application)
- **Review** (book, film)

Speaking topics

- **Describing people**
- **Money and finance**
- **Stages of life / generations**
- **Animals**
- **The press / news / headlines**
- **Religion** (opinion and belief)
- **Environmental protection** (global warming)
- **The Internet** (social networking sites)
- **Working life** (the job market, the English education system)
- **Space** (space tourism, science fiction)

Speaking tasks: picture-based discussion, debate, statistics-based discussion, role-play, presentation

Osztályozó vizsga követelményei – 12. évfolyam

(az Oxford Exam Excellence tankönyvre építve)

Skill based requirements

Use of English

- **Tenses:** Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect

Continuous, Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Future in the Past

- **Adjectives:** Comparative, Superlative
- **Adverbs**
- **Determiners** (articles and quantifiers)
- **Passive Voice** (in all tenses)
- **Indirect Speech** (statements, questions, imperatives)
- **Conditionals** (0.,1.,2.,3., mixed)
- **Modal verbs / modals in the past**(ability, obligation, prohibition, possibility, suggestion; advice; habitual behaviour)
- **Relative Clauses** (defining; non-defining)
- **Question tags**
- **Verb patterns** (infinitive or –ing form)
- **Infinitive /Perfect Infinitive**
- **Participle /Perfect Participle**
- **Adverbial participle clauses**
- **Causative** (make sb. do sg./ have sg. done / get sb.to do sg.)
- **Phrasal verbs**
- **Stylistic inversion**

Types of tests: banked gap filling test, open cloze test, multiple-choice cloze test, word formation

Vocabulary

- **Family life:** stages in life, people in your life, relationships, family history, daily routine, special days
- **People and society:** personal information, marital status, describing people, body, describing personality, things you wear, feelings and emotions, countries, politics, economy
- **Shops and services:** food, quantities, meals, restaurants, shopping, advertising, banking and insurance
- **Home:** types of housing, size and condition, location, in the house, equipment/decoration, looking after a house, leaving and returning to your house, renting/buying/selling a home
- **Nature:** weather, plants, animals, pets, environment,
- **School:** types of schools, people in a school, school building, going to leaving, finishing school, studying at school, school year, examinations, school subjects, teachers and students
- **Work:** types of work, at work, not working, looking for a job, people at work, jobs
- **Health:** healthy/unhealthy lifestyle, food and health, diet, health problems, treatment, healthcare, alternative medicine
- **Sport:** sports,
- **Free time and culture:** art, literature, theatre, film, press, radio, television, music, dance, leisure time

- **Travel:** means of transport, travelling, travelling abroad, at the airport/railway/coach station, at a hotel, going on holiday
- **Science and technology:** technology in our lives, sciences and scientists, computers, space

Reading

Types of tests: True/false and finding evidence, multiple matching, multiple choice statements, missing sentences

Listening

Types of tests: multiple matching, multiple choice statements, true/false or not stated

Writing

- **Informal letter** (e-mail, postcard, invitation, leaflet)
- **Magazine article**
- **Argumentative essay: for and against** (presenting both sides of the argument/ summing up/giving your opinion)
- **Discursive essay**
- **Description of a person** (summing up a description)
- **Descriptive essay**
- **Biography**
- **Formal letters** (information request, complaint, application)
- **Review** (book, film)

Speaking topics

- **Family life:** stages in life, people in your life, relationships, family history, daily routine, special days
- **People and society:** personal information, marital status, describing people, body, describing personality, things you wear, feelings and emotions, countries, politics, economy
- **Shops and services:** food, quantities, meals, restaurants, shopping, advertising, banking and insurance
- **Home:** types of housing, size and condition, location, in the house, equipment/decoration, looking after a house, leaving and returning to your house, renting/buying/selling a home
- **Nature:** weather, plants, animals, pets, environment,
- **School:** types of schools, people in a school, school building, going to leaving, finishing school, studying

at school, school year, examinations, school subjects, teachers and students

- **Work:** types of work, at work, not working, looking for a job, people at work, jobs
- **Health:** healthy/unhealthy lifestyle, food and health, diet, health problems, treatment, healthcare, alternative medicine
- **Sport:** sports,
- **Free time and culture:** art, literature, theatre, film, press, radio, television, music, dance, leisure time

- **Travel:** means of transport, travelling, travelling abroad, at the airport/railway/coach station, at a hotel, going on holiday
- **Science and technology:** technology in our lives, sciences and scientists, computers, space

Speaking tasks: picture-based discussion, debate, statistics-based discussion, role-play, presentation

Német

Német, mint első idegen nyelv

A négy alapkészség (olvasott szöveg és hallott szöveg értése, beszéd- és íráskészség) területén elérendő szintek (melyek megfelelnek az európai hatfokú skálán meghatározott szinteknek A1-A2-B1-B2-C1-C2) és követelmények az általunk használt tankönyvek (Das neue Deutschmobil, Stufengrammatik, Szóbeli témakörök és szituációk, AusBlick1,2, Abitraining) alapján a következők:

Az A1-, A1, A2, B1, B2 szintek meghatározása

Az európai minimumszint fele: A1-

Ezen a szinten a tanuló megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra.

Beszédértés:

Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat.

Beszédkészség:

Képes egyszerű kérdéseket feltenni és azokra válaszolni, helyes kiejtéssel és intonációval.

Olvasásértés:

Felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat.

Írás:

A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni.

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre, dolgokra vonatkozóan, és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit egyszerű fordulatokkal le tudja írni.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

Írás

Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözetet megírni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szóincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai középszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkézség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal elmondja élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza a véleményét. El tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, amely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, aktuális témákról képes kifejezni a véleményét a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.

Beszédkézség

Folyékonyan és természetesen vesz részt anyanyelvű beszélővel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen kifejti, megindokolja, megmagyarázza és megvédi a véleményét, el tud mondani egy történetet.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Beszámol élményeiről, kifejti véleményét, érvel egy álláspont mellett és ellen.

5.osztály: A1- szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 1

Témakörök:

Bemutakozás, köszönés

Család
Iskola, órarend, tantárgyak
Hobby, háziállatok
A hét napjai, napirend, óra
Hónapok, évszakok, tevékenységek, születésnap, meghívás, ajándékok Lakásberendezés, színek,
Állatok és azok jellemzése, cirkusz
Étkezés, rendelés étteremben
Ruházat, időjárás, utazás

Nyelvtani fogalomkörök:

Igék ragozása (szabályos igék, „sein, haben”, töhangváltos igék, elváló igekötős igék, módbeli segéd igék), „es
gibt”
Kijelentő, kérdő és felszólító mondat, tagadás,
Személyes és birtokos névmás, határozott és határozatlan névmás, „man”
Tő- és sorszámnevek
Főnevek neme, alany- és tárgyesete (Akkusativ),
Melléknevek
Elöljárószók tárgyesettel

6. osztály: A1 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 2 (Lektion1-10)

Témakörök:

Utazás, érdekességek Svájcra (alpesi vasút, mentőkutya, sajtkészítés) híres európaiak, nyelvek, ajánlatok,
tippek adása
Mesék, az ősember a vikingek, a középkori és a mai ember élete, összehasonlítások, történetek mesélése,
Barátok, tulajdonságok,
Egészséges életmód, betegség orvosnál, tanácsadás
Macskák, kutyák, /nem/ tetszés, véleménykifejtés
Ház, lakás, berendezés
Városi élet, üzletek, útleírás, információadás, és – kérés
Sport
Tanulás, tanítás, iskola, állásfoglalás
Zene, karnevál,

Nyelvtani fogalomkörök:

Az igék múlt ideje (Präteritum, Perfekt)
A főnevek, személyes névmások részesesete (Dativ)
Összetett mondatok (egyeses szórend- und, sondern, oder, denn, aber; fordított szórend – dann, danach,
deshalb.; KATI-szórend – wenn, weil, dass, W-Fragen)
Melléknévfokozás, hasonlító mondatok, melléknévragozás
Elöljárószók részesesettel, mit, zu, bei, von, aus

7. osztály.....A1 - A2 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 2 (Lektion11-14)
Das neue Deutschmobil 3 (Lektion1-5)

Témakörök:

Sport
Tanulás, nyelvtanulás, tanítás, iskola, állásfoglalás tippek
Zene, karnevál,
Tálmányok

Étkezési szokások, receptek, a krumpli története
Környezetvédelem a mindennapokban
Az Északi-tengernél (Wattenmeer), turizmus, környezetszennyezés, fókák

Nyelvtani fogalomkörök:

Visszaható igék (Sich Verben)
Elöljárószók tárgy- és részesesettel (Wechselpräpositionen)
Melléknévragozás, Kérdőszavak Was für ein?, welcher?
Kötőszavak (trotzdem, außerdem, ob)
Vonatközi mellékmondat
Zu + Infinitiv, Célhatározói mellékmondatok (damit, umzu)
Mellékmondatok .anstatt dass, ohne dass, anstatt/ ohnezu + Inf.
Zu + Infinitiv
Határozatlan névmások (man-einen-einem)
Vonzatos igék, névmási határozószók (damit darauf,...) kérdőnévmások (Worauf ...)
időhatározói mellékmondatok (bis, während)

8. osztály: A2 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 3 (Lektion 6-14)

Témakörök:

Médiák, TV, film, számítógép, internet, könyvtár, véleménynyilvánítás, vita
Foglalkozások, érettségi, a munka világa, érvelés, javaslattétel, sejtés kifejezése
Ruházat, bevásárlás, divat
Közlekedés
Környezeti problémák
Tanulás, jegyek, vizsgák
Diákok, baráti kör, diákcsera, konfliktusok az iskolában, ifjúsági szervezetek
Utazás, utazási előkészületek, osztálykirándulás, nyári tervek, táborok, közösen szervezni vmit

Nyelvtani fogalomkörök:

Szenvedő szerkezetek (Passiv Präsens, Präteritum, Perfekt)
Feltételes mód –jelen és múlt időben (Konjunktiv II)
Birtokos eset, elöljárószavak. trotz/ wegen/ während + Genitiv
Jövő idő (Futur I), Plusquamperfekt
Megengedő, következtető, okhatározó időhatározói mellékmondatok: „so dass, obwohl, deswegen, seitdem, bevor nachdem, solange, ...”, kötőszavakkal
Határozatlan névmás (einer, keiner, jemand, irgend...,)
Folyamatos és befejezett melléknévi igenevek, főnévvé vált melléknévek

9.osztály: A2 - B1 szint

Tankönyv: Szóbeli témakörök és szituációk ..., Stufengrammatik (Kiegészítő anyagok az olvasásértéshez és hallás utáni értéshez)

A 9. osztályban német nyelvből vizsgáznak a tanulók. Ebben az évben az eddig tanult témákat rendszerezzük, a nyelvtant ismételjük és elmélyítjük. Az olvasásértést és beszédértést a témákhoz kapcsolódó szövegek olvasásával és hallgatásával gyakorolják a diákok, ill. személyes leveleket írnak.
A vizsga írásbeli és szóbeli részből áll, mely a négy nyelvi készséget méri.

Az írásbeli vizsga részei: (időtartama 90 perc)

1.Olvasásértés (Címek, újságcikkek egymáshoz rendelése, összefüggő szöveg alapján az igaz állítás kiválasztása)

2. Nyelvtani teszt (Lyukas szövegek kiegészítése)
3. Hallás utáni értés (igaz – hamis állítások, szöveg kiegészítés)
4. Személyes levél írása

Szóbeli vizsga: (időtartama: kb. 10 perc) A megadott témák közül kell egyről (tételhúzás) összefüggően beszélni, kérdésekre válaszolni, egy a témához kapcsolódó képet leírni, arról beszélni. (Felkészülési idő nincs.)

Témakörök:

Schule und Lernen
 Freizeit und Hobbys
 Tägliches Leben (Tagesablauf, Hausarbeit)
 Mode und Einkaufen
 Feste
 Familie
 Sport
 Essen und Trinken
 Reisen
 Gesundheit und Krankheiten
 Wohnen
 Jahreszeiten, Wetter

10. osztály: B1 szint

Tankönyv: AusBlick1

Témakörök:

Emberi kapcsolatok, család, családtípusok, barátok, fiatalok életmódja (érvelés)
 Diákcseré, szokások, hagyományok, étkezési szokások (kutatás az interneten, kiselőadás, hasonlítás, meghívás)
 Iskola, iskolatípusok Németországban és itthon, iskolai problémák, továbbtanulás, munka, foglalkozások (érvelés)
 Szabadidős tevékenységek
 Utazás, beszámolók, bel- és külföldi utak, érvelés (hová, mivel, mit, mikor? ...), érdeklődés, útiterv összeállítás - internetes kutatás
 Sport, extrém sportágak, versenysport, táj, klíma, veszélyek
 Divat, kinézet, ruhák, bevásárlás, (tanácsadás (mit, hol?), érvelés)

Nyelvtani fogalomkörök:

Feltételes mód (önálló alakok, als ob, udvarias kérés, felszólítás)
 Módbeli segédigék Perfektben, másodlagos jelentésük (valószínűség, sejtés, ...)
 Összetett mondatok: célhatározói, időhatározói, vonatkozó, okhatározói, következtető, hasonlító, tárgyi, alanyi, jelzői ...
 Elöljárószók (helyhat, időhat...)
 Vonzatos igék és mellénevek
 Melléknévragozás
 Zu + Infinitiv-es szerkezetek (sein / haben + zu + Inf.)
 Tagadás, fokozás
 Személyes és hivatalos levél: reklamáció, érdeklődő (utazás, szállás, olvasói levél)

11. osztály: B1 – B2 szint

Tankönyv. AusBlick2

Témakörök:

Emberek külső és belső tulajdonságai, jellemvonásai, életrajz (német hírességek bemutatása- internetes kutatás német honlapokon szépségideál)
Olvasási szokások, könyvek, nyelvtanulás, érvelés (miért fontos / nem fontos?)
Iskolarendszer, tanulási technikák, online-iskola
Városok német nyelvterületen és Magyarországon, nevezetességek, városok, vidékek összehasonlítása, bemutatása, (kiselőadások, projektmunkák, érvelés)
Fogyasztás, reklám, vásárlási szokások, és lehetőségek (érvelés)
Médiák (film, újság, rádió, TV,) veszélyek, könyv <> számítógép, érvelés
Jövő, munkahely, pályázat, elvárás, pályaválasztás
Környezetszennyezés, és –védelem
Életmód, wellness, természetes gyógymódok, bioélelmiszer, gyorséttermek, stressz, szenvedélybetegségek
Mobilitás, közlekedés, ingázás

Nyelvtani fogalomkörök:

Folyamatos, befejezett, beálló melléknévi igenevek
Főnév- és melléknévképzés
Állandó szókapcsolatok, szinonimák, szólások
Vonzatos igék, igék különböző igekötővel
Műveltetés
Szórend (többszörösen bővített mondatok)
Tagadás
Kötőszavak
Függőbeszéd
Passiv módbeli segédigével, Zustandspassiv, a Passiv szerkezet alternatívái
Nyelvi stílusok személyes és hivatalos levélben
Olvasásértés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk
A diákok nagy többsége a 11. osztályban megszerzi a középfokú nyelvvizsgát, ami a B2 szintnek felel meg.

12.osztály: B1 - B2 szint

Tankönyv: Szóbeli témakörök és szituációk a német középszintű érettségire, Abitaining Mittelstufe

A 12. osztályban alapóraszámban a középszintű érettségire való felkészítés (ami a B1 szintnek felel meg) a feladat, így a követelmények is megegyeznek a középszintű érettségi követelményrendszerével.

Témakörök, amik megegyeznek a középszintű érettségi témaköreivel:

1. Személyes vonatkozások,

A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)
Családi élet, családi kapcsolatok
A családi élet mindennapjai, otthoni teendők
Személyes tervek

2. Ember és társadalom

A másik ember külső és belső jellemzése
Baráti kör, A tizenévesek világa: kapcsolata kortársakkal, felnőttekkel
Női és férfiszerepek
Ünnepek, családi ünnepek
Öltözködés, divat -
Vásárlás, szolgáltatások (posta) -
Hasonlóságok és különbségek az emberek között

3. Környezetünk

Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakás, a ház bemutatása)
A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
A városi és a vidéki élet összehasonlítása –
Növények és állatok a környezetünkben, Időjárás

Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

4. Az iskola-

Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok)

Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka

A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága

Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

Diákmunka, nyári munkavállalás - itthon és más országokban

Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Életmód

Napirend, időbeosztás

Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)

Étkezési szokások a családban, ételek, kedvenc ételek -

Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

Gyakori betegségek, sérülések, baleset

Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

Szabadidős elfoglaltságok, hobbik, színház, mozi, koncert, kiállítás stb.

Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport -

Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet

Kulturális események

8. Utazás, turizmus

A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés

Nyaralás itthon, illetve külföldön

Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése

Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

9. Tudomány és technika

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés

A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Nyelvtani fogalomkörök:

A tanult nyelvtani jelenségek tudatosítása, ismeretek elmélyítése, bővítése; rendszerezés és ismétlő gyakorlás; érettségi tesztek folyamatos feldolgozása, megoldása a cél és követelmény.

Ige (ragozás, szabályos igék, „sein, haben”, tőhangváltos igék, elváló igekötős igék, módbeli segédigék, „sich” -es igék), „es gibt”, lassen, werden, jelen, múlt (Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I) idő, vonzatos igék

Felszólító mód, feltételes mód, kötőmód (Konjunktiv I, II)

Kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó, feltételes mondat,

Szenvedő szerkezet (Vorgangs-, Zustandspassiv)

Főnévi igeneves szerkezetek (Infinitiv mit zu)

Tagadás,

Személyes, birtokos, visszaható, vonatkozó mutató, kérdő névmás, határozott és határozatlan névmás, „man”, „es”

Tő- és sor- és törtszámnevek

Főnevek neme, száma, alany, tárgy, részes és birtokos esete

Főnévvé vált melléknevek

Melléknevek ragozása, fokozása, vonzatai, melléknévi igenevek

Előljárószók tárgy- részes- és birtokos esettel

Határozószók

Mondattan (egyszerű, bővített, összetett mondatok)

Kötőszavak (egyenes, fordított, KATI szórend)

Főnév-, melléknév-, igeképzés

Német, mint második idegen nyelv

A német, mint második idegen nyelvből a négy alapkészség (olvasott szöveg és hallott szöveg értése, beszéd- és íráskészség) területén elérendő szintek az általunk használt tankönyv (*direkt* tankönyvcsalád) alapján - melyek megfelelnek az európai hatfokú skálán meghatározott szinteknek – a következők:

9.osztály: (A1 szint): direkt 1

Témakörök: Bemutatkozás, köszönés, család, iskola, lakás, étkezés, orientáció a városban, napirend, barátok, szabadidős tevékenységek

Nyelvtani fogalomkörök: igeragozás, jelen idő, kijelentő és kérdő mondat, általános alany, tagadás, módbeli segédigék, felszólító mód, visszaható igék, főnévragozás (Nominativ, Akkusativ, Dativ), elöljárószók tárgy- és részesesettel (+zu, mit), zu + Infinitiv, személyes névmás ragozása

10. osztály: (A2 szint): direkt 2 (11-17.lecke)

Témakörök: Egészséges életmód, sport, betegség, híres személyek, nevezetes események, események elbeszélése, nyaralás, utazás, divat, öltözködés, életrajz

Nyelvtani fogalomkörök: Alárendelt összetett mondatok (dass, ob, W-fragen, weil, wenn), múlt idő (Perfekt, Präteritum), melléknévragozás, főnévragozás (Genitiv), célhatározói mellékmondatok (damit, um+zu)

11. osztály: (A2-B1 szint): direkt 2,3 (18-24.lecke)

Témakörök: Jövőkép, továbbtanulás, párkapcsolatok, érzelmek kifejezése, családtípusok, férfi és női szerepek, házimunka, álmok, kívánságok példaképek, ünnepek, országunk, városunk nevezetességei

Nyelvtani fogalomkörök: Időhatározói mellékmondatok (als, wenn, während, bis, solange, nachdem seitdem bevor) , 3. múlt idő (Plusquamperfekt), jövő idő (Futur I), megengedő mondatok (obwohl, trotzdem), feltételes mód, vonatkozó mellékmondatok, vonzatos igék és melléknevek, szenvedő szerkezetek, melléknévi igenevek

12. osztály: (B1 szint): direkt3 (25-30. lecke)

Témakörök: Környezetvédelem, szolgáltatás, diákmunka, nyelvtanulás és a középszintű érettségi témaköreinek ismételése

Nyelvtani fogalomkörök: Szenvető szerkezet módbeli segédigével és a sein igével (Zustandspassiv). függőbeszéd (Konjunktiv I), műveltetés, és az összes eddig tanult nyelvtani szerkezet ismételése tesztek, lyukas szövegek

Az A1, A2, B1 és B2 szintek meghatározása

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre, dolgokra vonatkozóan, és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit egyszerű fordulatokkal le tudja írni.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. *Írás*

Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvöletet megírni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai középszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkészség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal elmondja élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza a véleményét. El tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, amely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, aktuális témákról képes kifejteni a véleményét a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.

Beszédkészség

Folyékonyan és természetesen vesz részt anyanyelvű beszélőkkel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen kifejti, megindokolja, megmagyarázza és megvédi a véleményét, el tud mondani egy történetet.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Beszámol élményeiről, kifejtí véleményét, érvel egy álláspont mellett és ellen.

Vizgakovetelmények matematikából

5. osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika

Halmazok

Halmazok megadása, részhalmaz, komplementer halmaz. Halmazok uniója, metszete.
Üres halmaz, egyenlő halmazok.
Halmazok megadása elemek felsorolásával.
Halmazábra használata.
Adott véges halmaz részhalmazai.
Halmazműveletek elvégzése véges halmazokon.

Természetes számok

A tízes számrendszer.

A számfogalom milliós számkörben.
Helyi érték, alaki érték, számok kiolvasása.
A számok helyesírása.
Kapcsolat a mindennapi élettel (pénzegységek, mértékegységek átváltása).

Római számok.

A számegyenes.

Számok összehasonlítása.
Számok elhelyezése számegyenesen.

Kerekítés, becslés.

A kerekítés szabályai.

Összeadás, kivonás, szorzás.

Osztó, többszörös, oszthatóság.

Osztás, maradékos osztás.

Műveletek tulajdonságai, zárójelek használata, műveletek sorrendje.

Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.

Alkalmazásuk mértékegységek átváltása során.

Számrendszerek.

A tízestől különböző számrendszerek kialakítása.

Egész számok

Negatív számok.

Egy szám ellentettje, abszolútértéke.

Nagyobb, kisebb fogalma az egész számok körében.

Egész számok a számegyenesen.

A derékszögű koordináta-rendszer.

I., II., III., IV. síknegyed.

Első jelzőszám, második jelzőszám.

Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása.

Többtagú kifejezések összevonása.

Zárójelek használata, műveleti sorrend.

Törtek

A törtek értelmezése.

Törtek egyszerűsítése, bővítése.

Közönséges tört, vegyes tört.

Törtek ábrázolása a számegyenesen.

Törtek összehasonlítása egyenlő nevezőjű, egyenlő számlálójú törtek esetében.

Törtek összeadása, kivonása.

Közös nevező keresése.

Tört szorzása, osztása egész számmal.

Műveleti tulajdonságok, zárójelek használata, műveleti sorrend.

Tizedes törtek

A tizedes törtek értelmezése, használata.

Tizedes törtek jelentése, kiolvasása, leírása.

Helyiérték-táblázat.

Mértékegységek kifejezése tizedes törtekkel: dm, cl, mm...

Tizedes törtek leolvasása a számegyenesről.

Tizedes törtek elhelyezése a számegyenesen.

Tizedes törtek egyszerűsítése, bővítése.

Tizedes törtek összehasonlítása.

Tizedes törtek kerekítése.

Tizedes törtek összeadása, kivonása.

Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal.

Tizedes törtek szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel.

Alkalmazás a mértékegységekkel való számolásban: terület, terület, úrtartalom, átváltások.

Tört alakban írt szám tizedes tört alakja.

Véges, végtelen szakaszos tizedes törtek előállítása osztással.

Mérés, mértékegységek.

Hosszúság, tömeg, idő mérése, mértékegységek.

Geometriai alapfogalmak

Pont, egyenes, sík, félegyenes, szakasz.

Síkidom, sokszög, oldal, átló, konvexitás.

Test, csúcs, él, lap.

Merőleges egyenesek.

Párhuzamos egyenesek.

Kitérő egyenesek.

Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése vonalzóval.

Ponthalmazok távolsága.

Két pont, pont és egyenes, távolsága.

Két egyenes távolsága.

Szögek fajtái.

Nullszög, hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.

Szögmérés szögmérővel.

Fok, szögperc, szögmásodperc.

Speciális négyszögek ismerete: négyzet, téglalap.

Kör.

Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.

Körív, körcikk, körszelet.

Adott tulajdonságú ponthalmazok

Távolsággal jellemzett ponthalmazok: adott térelemről adott távolságra lévő pontok halmaza – síkban és térben (kör és gömb).

Kerület, terület, felszín, térfogat

A kerület mérése, mértékegységei.

A téglalap, a négyzet, kerülete.

A terület mérése, mértékegységei.

A téglalap, négyzet, területe.

A téglalap hálójának felszíne.

A térfogat, űrtartalom mérése.

Mértékegységek.

A téglalap térfogata.

Statisztika

Átlag.

Az átlag kiszámítása, értelmezése.

Vizsgakövetelmények matematikából 6. osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika

Logikai állítások.

Igaz, hamis állítás.

És; vagy.

Sorba rendezések.

Kiválasztások.

Néhány elem sorba rendezése.

Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint.

Egész számok

Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása.

Többtagú kifejezések összevonása.

Zárójelek használata, műveleti sorrend.

Műveleti tulajdonságok alkalmazása: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás.

Törtek, tizedes törtek, racionális számok

Negatív törtek.

Törtek összeadása, kivonása.

Közös nevező keresése.

Törtek szorzása.

A reciprok fogalma.

Törtek osztása.

Tört szorzása, osztása egész számmal, törtszámmal.
Műveleti tulajdonságok, zárójelek használata, műveleti sorrend.
Szorzás tizedes törttel.
Osztás tizedes törttel.
Tört alakban írt szám tizedes tört alakja. Tizedes tört alakban írt szám tört alakja.
Racionális számok.
Véges, végtelen szakaszos tizedes törtek előállítása osztással.

Oszthatóság

Osztó, többszörös. A számok osztási maradékai.
Osztók meghatározása, osztópárok, valódi osztók.
Osztók, többszörösök halmaza
Prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás.
A számelmélet alaptétele.
Oszthatósági szabályok.
2-vel, 4-gyel, 8-cal, 5-tel, 25-tel, 125-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság eldöntése a szám végződése alapján.
3-mal, 9-cel való oszthatóság eldöntése a számjegyek összege alapján.
Közös osztók.
Közös többszörösök.
Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, relatív prímek.
A legnagyobb közös osztó, a legkisebb közös többszörös meghatározása.
Felhasználás törtek egyszerűsítése, törtek bővítése során.

Arányos következtetések

Két szám aránya.
Az arány fogalma
Arányos osztás.
Szöveges feladatok mennyiségek adott arányban való felosztására.
Egyenes arányosság.
Fordított arányosság.
Táblázatok, grafikonok elemzése arányosság szempontjából.
Törtrész.
A törtrész kiszámítása következtetéssel és törtek használatával.
Az egészrész meghatározása.
Százalékszámítás: Százalékérték, százalékalap, százalékláb.
Százalékszámítás arányos következtetéssel.

Egyenletek, egyenlőtlenségek

Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása próbálgatással, lebontogatással, következtetéssel, mérlegelvvel.
Szöveges feladatok.

Sorozat

Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint.
Sorozatok készítése.
Koordináta-rendszer, grafikonok.
Egyenes arányosság grafikonja.
Egyszerű grafikonok értelmezése.
Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.

Geometria

Szögmásolás, szögfelezés.

Nevezetes szögek szerkesztése.

A háromszög belső és külső szögeinek összege.

Összefüggés a háromszög oldalai és szögei között.

Háromszögek szögeinek meghatározása méréssel.

Hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű háromszög.

Egyenlőszárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög.

Háromszögek szerkesztése.

Háromszög-egyenlőtlenség.

Sokszögek.

Speciális négyszögek ismerete: négyzet, téglalap, trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, rombusz, deltoid.

A sokszög belső és külső szögeinek összege.

Adott tulajdonságú ponthalmazok

Távolsággal jellemzett ponthalmazok: két térelemről egyenlő távol lévő pontok halmaza a síkban és térben (szakaszfelező merőleges, szögfelező).

Szerkesztési feladatok: a háromszög oldalfelező merőlegesei, szögfelezői, köré írható köre, beírható köre.

Kerület, terület, felszín, térfoga

Derékszögű háromszög, tengelyesen szimmetrikus háromszög, tengelyesen szimmetrikus négyszög kerülete, területe

Tengelyes tükrözés

A tengelyes tükrözés.

Tükrözés körzővel, vonalzóval.

Tükrözés koordináta-rendszerben.

A tengelyes tükrözés tulajdonságai. Pont, egyenes, szög, háromszög, kör képe, irányításváltás.

Fixpont, fixegyenes.

Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése, tulajdonságainak megfogalmazása a szemlélet alapján.

Egyenlő szárú és egyenlő oldalú háromszögek, tulajdonságai.

Szerkesztési feladatok az egyenlőszárú háromszög tulajdonságai alapján.

Tengelyesen szimmetrikus négyszögek: deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet.

A kapcsolatok szemléltetése halmazábrával.

Szabályos sokszögek.

Statisztika, valószínűségszámítás

Adatok ábrázolása.

Adatok gyűjtése, elemzése.

Oszlopdiagram, vonaldiagram, kördiagram elemzése.

Biztos esemény, lehetetlen esemény.

Vizsgakövetelmények matematikából

6. osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika

Logikai állítások.

Igaz, hamis állítás.

És; vagy.

Sorba rendezések.

Kiválasztások.

Néhány elem sorba rendezése.

Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint.

Egész számok

Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása.

Többtagú kifejezések összevonása.

Zárójelek használata, műveleti sorrend.

Műveleti tulajdonságok alkalmazása: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás.

Törtek, tizedes törtek, racionális számok

Negatív törtek.

Törtek összeadása, kivonása.

Közös nevező keresése.

Törtek szorzása.

A reciprok fogalma.

Törtek osztása.

Tört szorzása, osztása egész számmal, törtszámmal.

Műveleti tulajdonságok, zárójelek használata, műveleti sorrend.

Szorzás tizedes törttel.

Osztás tizedes törttel.

Tört alakban írt szám tizedes tört alakja. Tizedes tört alakban írt szám tört alakja.

Racionális számok.

Véges, végtelen szakaszos tizedes törtek előállítása osztással.

Oszthatóság

Osztó, többszörös. A számok osztási maradékai.

Osztók meghatározása, osztópárok, valódi osztók.

Osztók, többszörösök halmaza

Prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás.

A számelmélet alaptétele.

Oszthatósági szabályok.

2-vel, 4-gyel, 8-cal, 5-tel, 25-tel, 125-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság eldöntése a szám végződése alapján.

3-mal, 9-cel való oszthatóság eldöntése a számjegyek összege alapján.

Közös osztók.

Közös többszörösök.

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, relatív prímek.

A legnagyobb közös osztó, a legkisebb közös többszörös meghatározása.
Felhasználás törtek egyszerűsítése, törtek bővítése során.

Arányos következtetések

Két szám aránya.
Az arány fogalma
Arányos osztás.
Szöveges feladatok mennyiségek adott arányban való felosztására.
Egyenes arányosság.
Fordított arányosság.
Táblázatok, grafikonok elemzése arányosság szempontjából.
Törtrész.
A törtrész kiszámítása következtetéssel és törtek használatával.
Az egészrész meghatározása.
Százalékszámítás: Százalékérték, százalékalap, százalékláb.
Százalékszámítás arányos következtetéssel.

Egyenletek, egyenlőtlenségek

Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása próbálgatással, lebontogatással, következtetéssel, mérlegelvvel.
Szöveges feladatok.

Sorozat

Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint.
Sorozatok készítése.
Koordináta-rendszer, grafikonok.
Egyenes arányosság grafikonja.
Egyszerű grafikonok értelmezése.
Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.

Geometria

Szögmásolás, szögfelezés.
Nevezetes szögek szerkesztése.
A háromszög belső és külső szögeinek összege.
Összefüggés a háromszög oldalai és szögei között.
Háromszögek szögeinek meghatározása méréssel.
Hegyeszögű, derékszögű, tompaszögű háromszög.
Egyenlőszárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög.
Háromszögek szerkesztése.
Háromszög-egyenlőtlenség.
Sokszögek.
Speciális négyszögek ismerete: négyzet, téglalap, trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, rombusz, deltoid.
A sokszög belső és külső szögeinek összege.

Adott tulajdonságú pontthalmazok

Távolsággal jellemzett pontthalmazok: két térelemtől egyenlő távol lévő pontok halmaza a síkban és térben (szakaszfelező merőleges, szögfelező).
Szerkesztési feladatok: a háromszög oldalfelező merőlegesei, szögfelezői, köré írható köre,

beírható köre.

Kerület, terület, felszín, térfoga

Derékszögű háromszög, tengelyesen szimmetrikus háromszög, tengelyesen szimmetrikus négyszög kerülete, területe

Tengelyes tükrözés

A tengelyes tükrözés.

Tükrözés körzővel, vonalzóval.

Tükrözés koordináta-rendszerben.

A tengelyes tükrözés tulajdonságai. Pont, egyenes, szög, háromszög, kör képe, irányításváltás.

Fixpont, fixegyenes.

Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése, tulajdonságainak megfogalmazása a szemlélet alapján.

Egyenlő szárú és egyenlő oldalú háromszögek, tulajdonságai.

Szerkesztési feladatok az egyenlőszárú háromszög tulajdonságai alapján.

Tengelyesen szimmetrikus négyszögek: deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet.

A kapcsolatok szemléltetése halmazábrával.

Szabályos sokszögek.

Statisztika, valószínűségyszámítás

Adatok ábrázolása.

Adatok gyűjtése, elemzése.

Oszlopdiaagram, vonaldiaagram, kördiaagram elemzése.

Biztos esemény, lehetetlen esemény.

Vizsgakövetelmények matematikából

8. osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

Skatulyaelv.

Logikai szita.

Logikai állítások és azok tagadása.

Sorbarendezési feladatok.

Kiválasztási feladatok.

Szemléltetés gráfokkal.

Racionális számok

Számok négyzete, négyzetgyöke. A négyzetgyökvonás azonosságai.

Négyzetgyökök meghatározása számológéppel.

Pitagorasz tétele, $\sqrt{2}$ szerkesztése.

Racionális számok tizedestört alakja.

Létezik nem racionális szám is.

Végtelen nem szakaszos tizedestörtek.

Műveleti tulajdonságok alkalmazása: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás.

A valós számok és a számegyenes kapcsolata.

Algebrai kifejezések

Algebrai törtkifejezések.

Műveletek többtagú egész algebrai kifejezésekkel.

Többtagú kifejezés szorzása többtagú kifejezésekkel - zárójelfelbontás, előjelszabályok.

Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel, osztása egytagú kifejezéssel.

Nevezetes azonosságok: $(a + b)^2$; $(a - b)^2$; $(a + b)(a - b)$.

Azonosságok szemléltetése területtel.

Egyenletek, egyenlőtlenségek

Szöveges feladatok

Típusfeladatok egyszerű példákkal:

- számok helyi értékével kapcsolatos feladatok;
- geometriai számításokkal kapcsolatos feladatok;
- fizikai számításokkal kapcsolatos feladatok;
- százalékszámítási feladatok (leértékelés, béremelés, kamatszámítás stb);
- keverési feladatok;
- együttes munkavégzéssel kapcsolatos feladatok.

Függvény, sorozat

Függvényvizsgálat (értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, monotonitás, szélsőérték).

Grafikonról való leolvasás.

Fordított arányosság: $x \mapsto \frac{a}{x}$ ($x \neq 0$)

Az abszolútérték-függvény: $x \mapsto |x|$.

A másodfokú függvény: $x \mapsto x^2$.

Függvénytranszformációk.

A tanult függvények többlépéses transzformációi az alábbiak összetételével: $f(x) + c$;

$f(x + c)$; $(-1) \cdot f(x)$.

A számtani sorozat.

A számtani sorozat megadása az első taggal és a differenciával. Az első n tag összegének kiszámítása.

Geometriai transzformációk

Eltolás szerkesztése, tulajdonságai (távolságtartás, szögtartás, alakzat és képének irányítása).

Fixpontok, fixalakzatok)

A vektor – irányított szakasz.

Középpontos nagyítás, kicsinyítés elvégzése.

A középpontos hasonlóság tulajdonságainak felismerése: aránytartás, szögtartás, alakzat és

képének irányítása.

Térgeometria

Szabályos testek.

Gúla hálóját, felszíne, térfogata.

Tetraéder.

A kúp.

A kúp származtatása, alaplappal, alkotó, palást.

Egyenes körkúp felszíne, térfogata.

A gömb.

A gömb felszíne, térfogata.

Statisztika, valószínűség

Adatok gyűjtése, elemzése, becslés.

Táblázat, vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram.

Adathalmazok szemléltetése táblázat és diagramok segítségével. A célszerű diagram típusának kiválasztása.

Középértékek (számtani közép, módusz, medián) számolása.

A középértékek segítségével az adatok elemzése, következtetések levonása.

Gyakoriság, relatív gyakoriság.

A relatív gyakoriság számolása.

A valószínűség kiszámítása egyszerűbb esetekben – a valószínűség klasszikus modellje.

Vizsgakövetelmények matematikából

9. c, d osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Halmazok:

-Halmaz, részhalmaz. n elemű halmaz részhalmazainak száma.

-Halmazműveletek: unió, metszet, különbség, komplementer halmaz. Műveleti tulajdonságok.

-Descartes szorzat, szimmetrikus differencia

- Valós számok és részhalmazai, intervallumok

-Ponthalmazok a koordináta-rendszerben

Algebra:

- Hatványozás pozitív egész, 0 és negatív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai bizonyítással.

- Számok normálalakja.

- Egyszerű feladatok polinomok, illetve algebrai törtek közötti műveletekre. A tanult azonosságok alkalmazása.

- $(a \pm b)^2$, $(a \pm b)^3$ polinom alakja, $a^2 - b^2$ szorzat alakja.

- Algebrai tört értelmezési tartománya. Algebrai kifejezések egyszerűbb alakra hozása.

- Oszthatóság, prímtenyezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. relatív prímelek. Számelmélet alaptétele. Osztók száma.
- Számrendszerek. Átváltások a 10-es számrendszerbe és a 10-ből más számrendszerbe.
- Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek.
- Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszerek.
- Egy és két abszolútértéket tartalmazó egyenletek.
- A négyzetgyökök definíciója.

Függvények:

- A lineáris függvény és tulajdonságai
- Az abszolútérték-függvény. Az $x \mapsto |ax + b|$ függvény grafikonja, tulajdonságai ($a \neq 0$).
- A négyzetgyökfüggvény. Az $x \mapsto \sqrt{x}$ ($x \geq 0$) függvény grafikonja, tulajdonságai.
- A fordított arányosság függvénye. $x \mapsto \frac{a}{x}$ ($ax \neq 0$) grafikonja, tulajdonságai.
- Függvénytranszformációk: $x \mapsto \frac{a}{x+b} + c$
- Az $x \mapsto ax^2 + bx + c$ ($a \neq 0$) másodfokú függvény ábrázolása és tulajdonságai. Teljes négyzetté alakítás. Függvénytranszformációk áttekintése az $x \mapsto a(x-u)^2 + v$ alak segítségével.

Geometria:

- Geometriai alapfogalmak. Tételek, távolságok és szögek értelmezése
- háromszögek, konvex sokszögek általános tulajdonságai.
- Átlók száma, belső –külső szögek összege bizonyításokkal.
- Szabályos sokszög belső szöge.
- A háromszög nevezetes vonalai, köreire vonatkozó tételek bizonyítással: oldalfelező merőlegesek, belső szögfelezők, magasságvonalak, súlyvonalak, középvonalak, körülírt kör, beírt kör.
- Thalész tétele és bizonyításossal, a tétel megfordítása.
- Pitagorasz-tétel és bizonyítása, alkalmazásai. A tétel megfordítása
- A tengelyes és a középpontos tükrözés, az eltolás, a pont körüli elforgatás. A transzformációk tulajdonságai. Alkalmazásként: körhöz külső pontból érintő szerkesztése.
- Egybevágóság, szimmetria.
- Szimmetrikus négyszögek. Négyszögek csoportosítása szimmetriáik szerint. Trapéz, paralelogramma középvonalai. Érintőnégyszögek, érintőnégyszög tétel és megfordítása.
- Szabályos sokszögek.
- vektorok, vektorműveletek (összeadás, kivonás, valós számmal szorzás, felbontása komponensekre)

Statisztika:

- Statisztikai adatok és ábrázolásuk.
- Különböző diagramfajták készítése: vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram .
- Adathalmazok jellemzői: átlag, medián, módusz.

-vektorok, vektorműveletek (összeadás, kivonás, valós számmal szorzás, felbontása komponensekre)

VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

9.a,b osztály

HALMAZOK, PONTALMAZOK

Intervallumok: zárt, nyílt, félig zárt, félig nyílt, számegyenes

Halmazok

Részhalmaz, n elemű halmaz részhalmazainak száma

Halmazműveletek: unióképzés, metszetképzés, különbségképzés, diszjunkt halmazok, szimmetrikus differencia, komplementer halmaz. – definíciók

Halmazok elemszáma: véges és végtelen halmazok, megszámlálható és megszámlálhatatlan halmazok, logikai szita. De Morgan azonosságok ismerete és alkalmazása

Ponthalmazok a koordinátasíkon, Descartes szorzat

ALGEBRA ÉS SZÁMELMÉLET

A valós számkör.

Műveleti tulajdonságok alkalmazása: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás.

Számok tizedes tört alakja. Véges, végtelen szakaszos, végtelen nem szakaszos tizedes törtek.

Hatványozás egész kitevőre – definíció

Hatványozás azonosságai – kimondása és bizonyítás

Számok normálalakja.

A valós számok és a számegyenes kapcsolata

Algebrai kifejezések. A kifejezés értelmezési tartománya. Helyettesítési érték.

Nevezetes azonosságok:

$$(a + b)^2; (a - b)^2; (a + b)(a - b)$$

$$(a \pm b)^3; (a + b + c)^2; a^3 - b^3; a^3 + b^3$$

Azonos átalakítások.

Polinomok összeadása, kivonása, szorzása, hatványozása. Kiemelés, szorzattá alakítás. Kifejezések legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse.

Algebrai törtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Egyszerűsítés. Bővítés.

Osztthatóság

Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös: prímszám, relatív prímelek, összetett szám, prímtényezős felbontás.

A számelmélet alaptétele.

Végtelen sok prímszám van.

Osztók számának meghatározása a prímtényezős felbontásból

Számrendszerek

FÜGGVÉNYEK

Függvény fogalma. Értelmezési tartomány, értékkészlet.

A függvény megadási módjai, ábrázolása, jellemzése (periodicitás, paritás, korlátosság fogalma is)

Egyenes arányosság.

Elsőfokú függvények, lineáris függvények.

Abszolútérték-függvény.

Égészrész-, törtrész-, előjelfüggvény.

Másodfokú függvények. Teljes négyzetté kiegészítés.

Hatványfüggvények.

Négyzetgyökfüggvények.

A függvénygrafikonok elkészítése és használata a függvény jellemzésére.

Fordított arányosság, elsőfokú törtfüggvény (hiperbola átalakítás)

Függvénytranszformációk.

A tanult függvények többlépéses transzformációi az alábbiak összetételével:

$$f(x)+c; f(x+c); c \cdot f(x); f(c \cdot x); |f(x)|.$$

Függvények jellemzése.

EGYENLET, EGYENLŐTLENSÉG, EGYENLETRENDSZER

Elsőfokú egyenletek. Alaphalmaz, megoldáshalmaz, igazsághalmaz. Ekvivalens átalakítások. Mérlegelv. - definíciók

Egyenletek megoldása grafikus úton, szorzattá alakítással, ÉT és ÉK vizsgálattal.

Elsőfokú egyenlettel megoldható szöveges feladatok.

Törtes egyenletek, egyenlőtlenségek.

Abszolút értéket tartalmazó egyenletek, egyenlőtlenségek. $|ax + b| = cx + d$ típusú egyenlet megoldása)

Elsőfokú egyenletrendszerek: egyenletrendszerek grafikus megoldása, behelyettesítő módszer, egyenlő együtthatók módszere.

Új ismeretlen bevezetése.

Egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok.

Egyenlőtlenségek grafikus megoldása.

Egyenlőtlenségek algebrai megoldása.

Egyismeretlenes egyenlőtlenségrendszer.

GEOMETRIA - SOKSZÖGEK

Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge.

Háromszög-egyenlőtlenség. - tétel

Összefüggések a háromszög szögei között – belső szögek, külső szögek. – tételek kimondása és bizonyítása

Összefüggések a háromszög oldalai és szögei között. – tételek kimondása

A háromszögek szögeiről, oldalairól tanult tételek bizonyítása

A háromszög oldalfelező merőlegesei, a háromszög köré írt köre. – definíció és tétel + bizonyítása

A háromszög magasságvonalai, magasságpontja. – definíció, tétel + bizonyítása

A háromszög szögfelező egyenesei, a háromszög beírt köre, hozzáírt körei. – tételek és bizonyításuk

A háromszög súlyvonalai, súlypontja. – definíció, tétel és bizonyítás

Négyszögek, sokszögek, szabályos sokszögek. Belső és külső szögek összege. Átlók száma. Tételek bizonyítással.

Pitagorasz tétel bizonyítással, a tétel megfordítása, alkalmazásuk.

Thalész tétele bizonyítással, a tétel megfordítása, és alkalmazásuk.

Körhöz húzott érintők, érintőszakaszok tétele. Körérintő szerkesztése.

Érintőnéyszögek, érintő sokszögek. – definíció, tételek

GEOMETRIA – GEOMETRIAI TRANSZFORMÁCIÓK

Geometriai transzformáció fogalma.

Egybevágósági transzformációk rendszerezése.

Tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli elforgatás, eltolás.

A geometriai transzformációk tulajdonságai: fixpont, fixegyenes, invariáns alakzatok, szögtartás, távolságtartás, irányítástartás; szimmetrikus és nem szimmetrikus transzformáció.

Geometriai transzformációk szorzata.

Az egybevágóság fogalma.

Egybevágó alakzatok felismerése.

Alakzatok egybevágósága. A háromszögek egybevágóságának alapesetei.

Szimmetrikus alakzatok.

A paralelogramma, a háromszög és a trapéz középvonala.

A középpontos tükrözés alkalmazása.

STATISZTIKA

Statisztikai adatok gyűjtése, elemzése és ábrázolása.

Adatok rendezése, osztályokba sorolása, táblázatba rendezése, ábrázolása.

Adathalmazok jellemzői: terjedelem, átlag, súlyozott átlag, medián, módusz, szórás, gyakoriság, relatív gyakoriság, terjedelem, átlagos abszolút eltérés.

Véletlen jelenségek: kockadobások, pénzérme.

Esemény, eseménytér, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény.

Műveletek eseményekkel. Kétváltozós műveletek értelmezése. Egyszerűbb események valószínűségének kiszámítása.

Klasszikus valószínűségi modell.

10.a,b osztály

MATEMATIKAI LOGIKA

Matematika tartalmú szöveg értelmezése, állítások és tételek kimondása, bizonyítása: Szükséges, elégséges, illetve szükséges és elégséges feltétel hangsúlyozása. Állítások megsejtése, bizonyítás vagy cáfolat megadása. Direkt és indirekt bizonyítás

Logikai műveletek: „vagy”, „és”, „van olyan”, „ha akkor”, „minden”...stb.

Skatulya elv

KOMBINATORIKA

Permutáció, variáció (ismétlés nélküli és ismétléses).

GRÁFOK

Gráfok: csúcs, él, fokszám, teljes gráf.

VALÓS SZÁMOK

Racionális, irracionális számok - $\sqrt{2}$ irracionálisának bizonyítása

A négyzetgyökvonás azonosságai és bizonyításuk

A négyzetgyökvonás azonosságainak alkalmazása

Számok n-edik gyöke

Az n-edik gyökvonás azonosságai

EGYENLET, EGYENLŐTLENSÉG, EGYENLETRENDSZER

A másodfokú egyenlet és függvény. Másodfokú függvények vizsgálata, teljes négyzetté alakítás.

A másodfokú egyenlet és megoldóképlete – tétel és bizonyítása, diszkrimináns fogalma, tétel kimondása, másodfokú függvény diszkussziója – definíciók

A gyöktényezős alak – tétel

Gyökök és együtthatók közötti összefüggés (Viéte formulák) – tétel

Másodfokúra visszavezethető magasabb fokszámú egyenletek, új ismeretlen bevezetése

Másodfokú egyenlőtlenségek, megoldásuk másodfokú függvények vizsgálatával

Két szám számtani- és mértani közepe, a köztük lévő egyenlőtlenség. Definíció, tétel és bizonyítása.

Szélsőérték feladatok: Másodfokú függvény vizsgálatával, számtani és mértani közép közötti egyenlőtlenség felhasználásával.

Másodfokú egyenletrendszer.

Másodfokú egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok.

Négyzetgyökös egyenletek: ekvivalens és nem ekvivalens egyenlet-megoldási lépések, hamisgyök, gyökvesztés. ($\sqrt{ax + b} = cx + d$ típusú egyenlet megoldása, illetve két négyzetre emeléssel megoldható egyenletek megoldása)

Összetett abszolútértékes egyenletek megoldása.

Paraméteres egyenletek: egyszerű első- és másodfokú paraméteres egyenletek.

GEOMETRIA - GEOMETRIAI TRANSZFORMÁCIÓ

Vektorok: ellentett vektorok, nullvektor, egyenlő vektorok, vektor abszolútértéke.

Műveletek vektorokkal (összeadás (paralelogramma-módszer, láncmódszer); kivonás; számmal való szorzás, vektor felbontása összetevőkre. A vektorműveletek tulajdonságai.

Bázisvektorok, bázisrendszer, Vektorok koordinátái, Vektor hosszának számítása, Helyvektor, szabadvektor.

Kerületi és középponti szögek tétele – definíció, tétel

Kerületi szögek tétele

Húrnégyszögek és érintőnégyszögek definíciója és tételei és bizonyítása

Látókörív - definíció. Látókörív szerkesztése.

Körhöz húzott érintő- és szelőszakaszok tétele - bizonyítással

A párhuzamos szelők tétele és megfordítása.

A párhuzamos szelőszakaszok tétele.

Szakasz arányos osztása.

Számítási és bizonyítási feladatok.

A középpontos hasonlóság fogalma és tulajdonságai.

A hasonlósági transzformáció fogalma és tulajdonságai.

Hasonló alakzatok: a háromszögek hasonlóságának alapesetei, illetve a sokszögek hasonlósága.

A hasonló síkidomok területének aránya.

A hasonló testek felszínének és térfogatának aránya.

Arányossági tételek háromszögekben.

Szögfelező tétel.

Magasságtétel, befogótétel – bizonyítással.

Távolságok, magasságok meghatározása arányokkal.

TRIGONOMETRIA

A hegyesszögek szögfüggvényeinek definíciója.

Nevezetes szögek szögfüggvényei: 30° ; 60° ; 45° .

Összefüggések egy hegyesszög szögfüggvényei között.

Pótszögek szögfüggvényei

A szög ívmértéke. A radián mint mértékegység. Átváltás fok és radián között

A szögfüggvények általános értelmezése

Szögfüggvények közötti összefüggések

A trigonometrikus függvények ($x \mapsto \sin x$; $x \mapsto \cos x$; $x \mapsto \tan x$) ábrázolása, jellemzése.

Függvény-transzformáció, függvényvizsgálat.

Egyszerű trigonometrikus egyenletek.

11.a,b osztály

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Az emelt szintre jelentkezőknek a (Oktatási Hivatal által kiadott „Részletes érettségi vizsga követelmények”-ben előírt) tételek bizonyításait is ismerniük kell, illetve az egyes témakörök matematika történeti háttérét, összefüggéseit, alkalmazási területeit.

GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK, HALMAZOK, MATEMATIKAI LOGIKA, KOMBINATORIKA, GRÁFOK

Logikai műveletek: negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia, igazságtáblázat. A köznapi szóhasználat és a matematikai szóhasználat összevetése. Logikai és halmazelméleti műveletek kapcsolata. Eseményalgebra.

Bizonyítási módszerek. Direkt bizonyítás, indirekt bizonyítás, logikai szitaformula, skatulya elv. Sejtés és igazolása.

Permutáció – ismétlés nélkül és ismétléssel.

Variáció – ismétlés nélkül és ismétléssel.

Kombináció – ismétlés nélkül

Jelek használata: $n!$, $\binom{n}{k}$.

Binomiális tétel.

Binomiális együtthatók, tulajdonságaik.

Pascal-háromszög.

Gráfelméleti alapfogalmak: Csúcs, él, foksám. Foksámra vonatkozó összefüggések. Többszörös él, hurokél. Egyszerű gráf, teljes gráf, komplementer gráf, részgráf, összefüggő gráf.

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Binomiális tétel, Pascal háromszög és alapvető tulajdonságai

Teljes indukció

Kombináció – ismétléses

Fagráf, kör, út

HATVÁNY, GYÖK, LOGARITMUS

A hatványfogalom kiterjesztése - törtekitevőjű hatványok, permanencia elv

Exponenciális függvény – a hatványfogalom kiterjesztése irracionális kitevőre.

Exponenciális egyenletek, egyenlőtlenségek

A logaritmus fogalma

A logaritmus azonosságai

A logaritmusfüggvény

Adott alaphoz tartozó exponenciális és logaritmusfüggvény kapcsolata.

Az inverz függvény fogalma.

Logaritmosos egyenletek, egyenlőtlenségek

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Hatványozás irracionális kitevőre (szemléletes értelmezés). Hatványfüggvény és gyökfüggvény Összetettebb egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek a gyökök, az exponenciális és a logaritmus témakörökből.

TRIGONOMETRIA

A szögfüggvények általános értelmezése.

Szögfüggvények közötti összefüggések.

A trigonometrikus függvények. A szögfüggvények értelmezési tartománya, értékkészlete, zérushelyek, szélsőérték, periódus, monotonitás. Függvény-transzformáció, függvényvizsgálat

Geometriai alkalmazások: Háromszög területe – két oldal és a közbezárt szög felhasználásával.

A háromszög oldalának kifejezése a szemben lévő szöggel és a körülírt kör sugarával. Négyyszög területe – két átló és a közbezárt szög felhasználásával.

Két vektor skaláris szorzata. Jelölések. A skaláris szorzat tulajdonságai. A skaláris szorzás alkalmazása számítási és bizonyítási feladatokban. Merőleges vektorok skaláris szorzata. Szükséges és elégséges feltétel. Két vektor skaláris szorzatának kifejezése a vektorkoordináták segítségével.

Színusztétel.

Koszínusztétel.

Addíciós tételek: két szög összegének és különbségének szögfüggvényei, illetve egy szög kétszeresének szögfüggvényei

Trigonometrikus egyenletek.

Trigonometrikus egyenlőtlenségek.

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Trigonometrikus függvények konvexitásának vizsgálata. Összetett trigonometrikus egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek. Különböző megoldási módszerek alkalmazása

KOORDINÁTAGEOMETRIA

Két vektor hajlásszöge. Skaláris szorzat használata

Két pont távolsága. Szakasz osztópontjának koordinátái.

A háromszög súlypontjának koordinátái.

Az egyenes helyzetét jellemző adatok: irányvektor, normálvektor, irányszög, iránytangens.

Az egyenes egyenlete: normálvektoros egyenlet, irányvektoros egyenlet, iránytényező egyenlet.

Két egyenes metszéspontja.

Pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága

Két egyenes szöge.

A kör egyenlete. Kör egyenletének felírása a középpont és a sugár ismeretében. Kétismeretlenes másodfokú egyenletről annak eldöntése, hogy kör egyenlete-e.

Kör és egyenes kölcsönös helyzete.

A kör érintőjének egyenlete.

Két kör közös pontjainak meghatározása. Másodfokú, kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása. A diszkrimináns vizsgálata, diszkusszió.

Ponthalmazok a koordinátasíkon. Egyenlőséggel, egyenlőtlenséggel megadott feltételek.

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

A tetraéder súlypontjának koordinátái. Elemi geometriai ismereteket alkalmazunk, vektorokat használunk, koordinátákat számolunk.

Egyenes egyenlete: egyenes paraméteres egyenlete

Két egyenes szögfelezőinek egyenlete.

Egyenes egyenlete térbeli koordinátarendszerben. Paraméteres egyenletrendszer. Irányvektoros egyenletrendszer. Adott ponton áthaladó, adott normálvektorú sík egyenlete. Síkbeli feladatok térbeli analógiái.

A parabola mint ponthalmaz. Fókuszpont, vezéregyenes. A parabola tengelyponti egyenlete. Különböző helyzetű parabolák egyenlete, a tengely iránya, a parabola állása. A parabola és a másodfokú függvény. A parabola és az egyenes kölcsönös helyzete. A diszkrimináns vizsgálata, diszkusszió.

STATISZTIKA, VALÓSZÍNŰSÉG

Statisztikai adatok gyűjtése, elemzése és ábrázolása. Adatok rendezése, osztályokba sorolása, táblázatba rendezése, ábrázolása. Következtetések levonása.

Diagramok típusai, célszerű használat.

Vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram.

Adathalmazok jellemzői: terjedelem, gyakoriság, relatív gyakoriság, átlag, medián, módusz, szórás.

Esemény és komplementerének valószínűsége.

Visszatevéses és visszatevés nélküli valószínűség.

Binomiális eloszlás alkalmazása

12.a,b osztály

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Az emelt szintre jelentkezőknek a (Oktatási Hivatal által kiadott „Részletes érettségi vizsga követelmények”-ben előírt) tételek bizonyításait is ismerniük kell, illetve az egyes témakörök matematika történeti háttérét, összefüggéseit, alkalmazási területeit.

SOROZATOK

A sorozat fogalma, megadása, ábrázolása. Sorozat megadása rekurzióval – Fibonacci-sorozat.

Számtani sorozat. A számtani sorozat n -edik tagja. A számtani sorozat első n tagjának összege. A számtani közép.

Mértani sorozat. A mértani sorozat n -edik tagja. A mértani sorozat első n tagjának összege. A mértani közép.

Gyakorlati alkalmazások – kamatszámítás. Pénzügyi alapfogalmak – kamatos kamat, törlesztőrészlet, hitel, THM, gyűjtőjáradék.

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

Teljes indukció

Korlátos és monoton sorozatok. Sorozatok konvergenciája – véges és végtelen határérték. Szemléletes megközelítés után, a fogalmak megértése után adjuk meg a definíciókat. Konvergens sorozatok tulajdonságai. Konvergens sorozatnak egy határértéke van. Minden konvergens sorozat korlátos. Műveletek konvergens sorozatokkal. Összeg, szorzat, hányados. Monoton és korlátos sorozatok.

Néhány nevezetes sorozat határértéke, pl.:

$$q^n, \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n, \sqrt[n]{a}.$$

A végtelen mértani sor.

A racionális számok és a végtelen szakaszos tizedes törtek. Végtelen szakaszos tizedes törtek megadása közösleges törttel. Valós számok közelítése racionális számokkal.

TÉRGEOMETRIA, FELSZÍN, TÉRFOGAT

Térelemek illeszkedése, szöge, távolság.

Síkidomok kerülete, területe.

Testek, szabályos testek. Térbeli modellek használata, készítése. Ábrakészítés térbeli testekről.

A térfogatszámítás alapelvei

Egyenes hasáb felszíne, térfogata.

Forgáshenger felszíne, térfogata.

A gúla felszíne és térfogata.

A kúp felszíne, térfogata.

Csonkagúla, csonkakúp. A csonkagúla, csonkakúp térfogata és felszíne.

A hasonlóság alkalmazása.

STATISZTIKA, VALÓSZÍNŰSÉG

Események – eseménytér – elemi események. Biztos esemény, lehetetlen esemény. Események közötti műveletek – kapcsolat a halmazműveletekkel.

Klasszikus valószínűségi modell.

A tanult kombinatorikai módszerek használata.

A valószínűség becslése, számolása, összevetés a valósággal – „nagy számok törvénye”.

Valószínűségi problémák szemléltetése gráffal

Várható érték kiszámítása diszkrét egyenletes és binomiális eloszlás esetén

Binomiális eloszlás

FAKTOS KIEGÉSZÍTÉS

geometriai valószínűség, feltételes valószínűség, események függetlensége és függősége, várható érték és szórás (binomiális és hipergeometriai eloszlás)

Feltételes valószínűség $P(A|B) = \frac{P(AB)}{P(B)}$.

Független események $P(AB) = P(A)P(B)$.

Geometriai valószínűség. Az eseménytér mérhető - van hossza, területe, térfogata.

Valószínűségi változó. A valószínűségi változó várható értéke: diszkrét egyenletes és binomiális eloszlás.

Speciális valószínűségi változók. Egyenletes eloszlás. Binomiális eloszlás – visszatevéses mintavétel. Hipergeometrikus eloszlás – visszatevés nélküli mintavétel.

Hisztogramm készítése, a nevezetes közepek kapcsolata

CSAK FAKTRA JELENTKEZŐK SZÁMÁRA

FÜGGVÉNYANALÍZIS I. – DIFFERENCIÁLSZÁMÍTÁS

A valós számok halmazán értelmezett függvények jellemzése. Korábbi ismeretek rendszerező ismételése. Összetett függvény fogalma, képzési módja. Alapvető függvények transzformáltjának ábrázolása és $c \cdot f(ax + b) + d$ ábrázolása.

A függvények folytonossága. Példák folytonos és nem folytonos függvényekre. A folytonosság definíciói. Műveletek folytonos függvényekkel:

$$f + g, f - g, f \cdot g, \frac{f}{g}, f \circ g.$$

Intervallumon folytonos függvények. Korlátos és zárt intervallumon folytonos függvények tulajdonságai.

Függvény határértéke. A határérték definíciói, jelölés. Véges és végtelen helyen vett határérték.

Véges és végtelen határérték. A sorozatok és a függvények határértékének kapcsolata. Az $\frac{1}{x}$ függvény végtelenben vett határértéke. Alkalmazás racionális törtfüggvények végtelenben vett

határértékének meghatározására.

A függvénygörbe érintőjének iránytangense.

A differenciálhatóság fogalma. A szemléletes megközelítésre alapozva a pontos definíció. A különbségi hányados függvény, a differenciálhányados (derivált), a deriváltfüggvény. Kapcsolat a differenciálható és a folytonos függvények között.

Alapfüggvények deriváltja.

Műveletek differenciálható függvényekkel. Függvény konstansszorosának deriváltja, összeg-, szorzat-, hányados-, összetett függvény deriváltja. Trigonometrikus függvények deriváltja. Második derivált.

A függvény tulajdonságai és a deriváltak kapcsolata.

Szélsőérték-feladatok. Pénzügyi ismeretek: profit maximalizálása, költség minimalizálása.

FÜGGVÉNYANALÍZIS II. – INTEGRÁLSZÁMÍTÁS

Függvény grafikonja alatti terület.

Alsó és felső közelítő összegek. Az intervallum felosztása, a felosztás finomítása. Közelítés véges összegekkel.

A határozott integrál fogalma, jelölése. A határozott integrál és a terület - előjeles terület.

A határozott integrál tulajdonságai.

A függvény konstansszorosának határozott integrálja, összeg és különbség határozott integrálja.

A primitív függvény fogalma, határozatlan integrál.

A Newton–Leibniz-tétel.

A határozatlan integrál néhány tulajdonsága. A függvény konstans szorosának határozatlan integrálja, összeg és különbség határozatlan integrálja. Integrálási módszerek.

Két függvénygörbe közötti terület meghatározása. Forgástest térfogatának meghatározása.

Vizsgakövetelmények matematikából 10. c, d osztály

Az írásbeli és a szóbeli vizsgákon az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon..

Gondolkodási és megismerési módszerek:

- Skatulyaelv, sorba rendezési, kiválasztási problémák
- Állítás és megfordítása. „Akkor és csak akkor” típusú állítások

Algebra:

- négyzetgyökvonás és azonosságai, ezek bizonyítása, alkalmazása
- megoldóképlet bizonyítással
- másodfokú és erre visszavezethető magasabbfokú egyenletek megoldása
- gyöktényezős alak. Másodfokú polinom szorzattá alakítása
- gyökök és együtthatók összefüggései
- másodfokú, kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása
- másodfokú egyenletre vagy egyenletrendszerre vezető szöveges feladatok

- egyszerűbb négyzetgyökös egyenletek
- egyszerűbb másodfokú egyenlőtlenségek megoldása
- két szám számtani és mértani közepe definíció és a kapcsolatokra vonatkozó tétel bizonyítással, alkalmazása szélsőérték feladatok megoldásában

Geometria:

- kerületi és középponti szögek tétele
- kör és részeinek (pl. körcikk, körszelet) ívhossza, területe
- érintő- és húrnégyszögek, ezekre vonatkozó tételek bizonyítással, a tételek megfordítása
- hasonlóság és alkalmazásai :
 - párhuzamos szelők tétele,
 - párhuzamos szelők tétele megfordítása
 - párhuzamos szelőszakaszok tétele
 - szögfelezőtétel
 - a háromszögek hasonlóságának alapesetei,
 - befogó- és magasságtétel bizonyítással,
 - kör szelőire-érintőjére vonatkozó tétel bizonyítással ,
 - hasonló síkidomok kerülete, területe, hasonló testek térfogata,
- vektorok, vektorműveletek (összeadás, kivonás, valós számmal szorzás, felbontása komponensekre)
- vektorok a koordináta-rendszerben
- vektorműveletek koordinátákkal

Szögfüggvények:

- Hegyesszög szinusza, koszinusza, tangense és kotangense. Összefüggések a szögfüggvények között.
- Távolságok és szögek számítása gyakorlati feladatokban, síkban és térben

Valószínűség-számítás:

- Műveletek eseményekkel. Gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség. A valószínűség klasszikus modellje

Vizgakovetelmények matematikából

11. c, d osztály emelt szintű kiegészítéssel

Az írásbelin és a szóbelin az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Az emelt szinten vizsgázóknak az Oktatási Hivatal által kiadott „Részletes érettségi vizsga követelmények”-ben előírt tételeket és azok bizonyításait is ismerniük kell.

Kombinatorika, gráfok:

- Permutációk, variációk, ismétlés nélküli kombináció. Binomiális együtthatók.
- Gráfelméleti alapfogalmak, alkalmazásuk. (pont, él, fokszám, teljes gráf)
- Fokszám összeg és az élek száma közötti összefüggés -tétel- ismerete, alkalmazása.

Emelt szintű kiegészítés: Ismétléses kombináció, Pascal háromszög.

Többszörös él, hurokél, út, kör, összefüggő gráf, fagráf definíciók.

Fokszám összeg és az élek száma közötti összefüggés bizonyítása.

Fagráf élei és pontjai száma közötti összefüggés ismerete.

Algebra:

-n-dik gyökvonás, hatványozás törtekitevőre

-logaritmus fogalma és azonosságainak alkalmazása

-exponenciális és logaritmusos függvények, egyenletek

Emelt szintű kiegészítés: hatványozás irracionális kitevőre (szemléletes értelmezés). Hatvány- ($f(x)=x^n$) és gyökfüggvények, inverz függvény.

Összetettebb egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek a gyökös, az exponenciális és a logaritmus témakörökből.

Trigonometria:

-szögfüggvények általánosítása, trigonometrikus függvények, egyszerűbb fv.transzformációk

-a háromszög területe, szinusz- és koszinusztétel

-egyszerűbb trigonometrikus egyenletek

- alkalmazások síkidomok és testek különböző adatainak kiszámításában

Emelt szintű kiegészítés: összetett trigonometrikus függvények, addíciós tételek, összetettebb trigonometrikus egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek

Koordinátageometria

-vektorműveletek koordinátákkal, skaláris szorzat, merőlegesség feltétele,

-vektor 90° -os elforgatottjának koordinátái

-szakasz osztópontjának helyvektora, két pont távolsága

-egyenes egyenletei

-kör egyenlete

-pontokkal, egyenesekkel, körökkel kapcsolatos feladatok

-kör adott pontbeli érintőjének egyenlete

Emelt szintű kiegészítés: körhöz külső pontból húzott érintő egyenletének felírása, körök kölcsönös helyzete. Parabola egyenletei, metszési feladatok, parabola érintője.

Valószínűségszámítás

-A valószínűség klasszikus modellje.

-Valószínűségek visszatevéses mintavétel esetén.

-Visszatevés nélküli mintavétel.

Emelt szintű kiegészítés: Tételek pontos ismerete. Feltételes valószínűség, függőség, függetlenség Geometriai valószínűség modelljének ismerete és alkalmazása. Várható érték kiszámítása diszkrét egyenletes és binomiális eloszlás esetén.

Vizsgakövetelmények matematikából

12. c, d osztály

emelt szintű kiegészítéssel

Az írásbelin és a szóbelin az alábbi témakörökhöz tartozó elméletet és feladatokat kérjük számon.

Külön felhívjuk a figyelmét az emelt szintű anyagból vizsgázóknak, hogy az Oktatási Hivatal által kiadott „Részletes érettségi vizsga követelmények”-ben előírt tételek **bizonyításait** is ismerniük kell.

Logika, bizonyítási módszerek:

- logikai műveletek: konjunkció, diszjunkció, negáció, implikáció, ekvivalencia ismerete.
- igazságtáblázat készítése

Emelt szintű kiegészítés: A direkt és indirekt bizonyítás, teljes indukció, mint bizonyítási módszerek ismerete, alkalmazásuk tételek bizonyításában. Konkrét esetekben tételek megfordításának megfogalmazása.

Sorozatok:

- számítási és mértani sorozatok, n -dik tag, első n tag összege
- kamatok számítása

Emelt szintű kiegészítés: sorozatok jellemzése: monotonitás, korlátosság, határérték
Műveletek konvergens sorozatokkal, végtelen mértani sor.
Törlesztőrészlet és járadékszámítás.

Kerület, terület, felszín és térfogat számítás:

- a fogalmak szemléletes ismerete
- háromszög, nevezetes négyszögek, a kör és részeinek kerülete, területe kiszámítása
- hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp felszínének, térfogatjának kiszámítása

Emelt szintű kiegészítés: Héron képlet

Statisztika:

- adatgyűjtés, diagrammok fajtái, ezek készítése, ezekről információk leolvasása
- adatsokaság jellemzői (átlag, módusz, medián, terjedelem, szórás), ezek kiszámítása

Emelt szintű kiegészítés: hisztogram készítése, a számtani, mértani, harmónikus, négyzetes közepek definíciói, kapcsolataikra vonatkozó tétel

Csak emelt szintű vizsgára jelentkezők számára: differenciál és integrálszámítás, valamint ezek alkalmazása függvények jellemzésében, szélsőérték feladatok megoldásában, terület és térfogat számításban.

Osztályozóvizsga követelmények biológiából

7. évfolyam

1. Az élőlények környezete, a Föld élővilága, övezetesség.
2. Trópusi esőerdők és szavannák növény és állatvilága.
3. A sivatagok és mediterrán - szubtrópusi tájak élővilága.
4. Mérsékeltövi lombhullató erdők és füves puszták élővilága.
5. A tajga és tundra élővilága.
6. Magashegységek, tengerek, tengerpartok élővilága.
7. Élőlények rendszerezése. Sejtmagnélküli és sejtmagvas egysejtűek.
8. A gombák és moszatok.
9. Mohák és harasztok.
10. Nyitvatermők és zárvatermők
11. Szivacsok és csalánozók.
12. Gyűrűsférgesek és puhatestűek.
13. Ízeltlábúak.
14. Halak és kételtűek.
15. Hüllők és madarak.
16. Emlősök.
17. Természetes és mesterséges életközösségek.
18. Az emberi tevékenység káros hatásai a környezetre.

8. évfolyam

1. Az emberi bőr felépítése. Bőrápolás.
2. A csontváz. Csontok összeköttetései.
3. Az izomszövet felépítése. Az izmok működése, fajtái.
4. Tápanyagok és az egészséges táplálkozás.
5. Az ember tápcsatornája.
6. A légzőkészülék felépítése és működése.
7. A vér, vércsoportok, immunitás.
8. A szív és a keringési rendszer.
9. A kiválasztás.
10. Az idegrendszer felépítése
11. A központi idegrendszer. Reflexek, mozgások szabályozása.
12. A szem felépítése. A látás.
13. A fül felépítése. A hallás és egyensúlyozás.
14. Ízlelés, szaglás, bőrérzékelés.
15. Az ember hormonális szabályozása.
16. Az emberi viselkedés alapjai.
17. A férfi szaporítószervei.
18. A női szaporítószervek.
19. Terhesség és szülés. Az ember egyedfejlődése.

10. évfolyam

1. A rendszerezés alapjai. A vírusok.
2. Baktériumok és eukarióta egysejtűek.
3. Gombák és zuzmók testfelépítése és rendszerezése.

4. A szivacsok és csalánozók testfelépítése.
5. Férges és puhatestűek testfelépítése és rendszerezése.
6. Az ízeltlábúak testfelépítése és rendszerezése.
7. A tüskésbőrűek, elő-és fejgerinchúrosok testfelépítése.
8. A halak és kételtűek testfelépítése és rendszerezése.
9. A hüllők és madarak testfelépítése és rendszerezése.
10. Az emlősök testfelépítése és rendszerezése.
11. Az állati szövetek.
12. Öröklött és tanult magatartásformák.
13. Az állatok létfenntartási, szaporodási és társas viselkedése. Az állatok kommunikációja.
14. A növényi szövetek
15. A növények szervei
16. A moszatok és mohák felépítése és rendszerezése.
17. A harasztok felépítése és rendszerezése.
18. A nyitvatermők felépítése és rendszerezése.
19. A zárvatermők felépítése és rendszerezése.
20. A növények vízháztartása és táplálkozása.
21. A növények gázcseréje és anyagszállítása.
22. A növények szaporodása.
23. A növényi hormonok.

11. évfolyam

1. Egyed feletti szerveződési szintek. A környezet és a tűrőképesség. A napsugárzás, mint környezeti tényező.
2. A levegő és víz hatása az élőlényekre.
3. A talaj.
4. Populációk szerkezete, mennyiségi változásai és kölcsönhatásai.
5. A társulások szerkezete és időbeli változásai.
6. Hazai fás és fátlan társulások. Természetvédelem Magyarországon.
7. Ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalma.
8. A bioszféra és a természetvédelem.
9. A biogén elemek és a víz.
10. A lipidek és szénhidrátok felépítése és jelentősége.
11. A fehérjék és nukleinsavak felépítése és jelentősége.
12. A sejtplazma, a sejtmembrán. Anyagforgalom a membránon keresztül.
13. A mitokondrium és a színtest.
13. A sejtmag és a sejtosztódások.
14. Az anyagcsere általános jellemzői. Az enzimek
15. Felépítő anyagcsere-folyamatok.
16. Lebontó anyagcsere-folyamatok.
17. A DNS megkettőződése.
18. A fehérjeszintézis.
19. A genetikai kód. Gének és allélok.
20. A gének megváltozása, géntechnológia.
21. Egygénes öröklődés.
22. Kétgénes öröklődés. Nemhez kötött öröklődés.
23. Családfa-elemzés. Populációgenetika

12. évfolyam

1. A hipotalamusz-hipofízis rendszer felépítése, hormontermelése.

2. A pajzsmirigy és mellékpajzsmirigy felépítése, hormonjai.
3. A hasnyálmirigy felépítése, hormonjai.
4. A mellékvese felépítése, hormonjai.
5. A here felépítése, hormontermelése.
6. A petefészek felépítése, hormonjai.
7. Az idegszövet felépítése, az ingerület vezetése.
8. Az idegrendszer részei, felépítése.
9. A vegetatív idegrendszer működése, működés szerinti csoportosítása.
10. Mozgató pályarendszerek.
11. A szem felépítése, a látás.
12. A fül felépítése, a hallás és az egyensúlyérzékelés.
13. Az ember kültakarója.
14. Az ember vázrendszere, izomzata.
15. Az ember tápcsatornája.
16. Az ember légzése.
17. Az ember kiválasztása.
18. Az ember keringési rendszere.
19. A vér és az ember immunrendszere.
20. A férfi szaporítószerv felépítése és működése.
21. A női szaporítószerv felépítése és működése.
22. Az ember szaporodása és embrionális fejlődése.

11. évfolyam fakultáció

Minden témakörhöz a hozzá kapcsolódó emelt szintű érettségi feladatok.

1. A rendszerezés alapjai. A vírusok. Baktériumok és eukarióta egysejtűek.
2. Gombák és zuzmók testfelépítése és rendszerezése.
3. A szivacsok, a csalánozók, férgek és puhatestűek testfelépítése és rendszerezése.
4. Az ízeltlábúak testfelépítése és rendszerezése. A tüskésbőrűek, elő-és fejgerinchúrosok testfelépítése.
5. A halak, a kételtűek és a hüllők testfelépítése és rendszerezése.
6. A madarak és az emlősök testfelépítése és rendszerezése.
7. Az állati szövetek.
8. Öröklött és tanult magatartásformák.
9. Az állatok létfenntartási, szaporodási és társas viselkedése. Az állatok kommunikációja.
10. A növényi szövetek és szervek
11. A moszatok, a mohák és a harasztok felépítése és rendszerezése.
12. A nyitvatermők és zárvatermők felépítése és rendszerezése.
13. A növények vízháztartása és táplálkozása.
14. A növények gázcseréje és anyagszállítása.
15. A növények szaporodása. A növényi hormonok.
16. Az evolúció.
17. A sejteket felépítő anyagok.
18. Anyagcserefolyamatok a sejtben.
19. A sejtalkotók.

12. évfolyam fakultáció

Minden témakörhöz a hozzá kapcsolódó emelt szintű érettségi feladatok.

1. Egyed feletti szerveződési szintek. A környezet és a tűrőképesség. A napsugárzás, mint környezeti tényező.

2. A levegő és víz hatása az élőlényekre. A talaj.
3. Populációk szerkezete, mennyiségi változásai és kölcsönhatásai.
4. A társulások szerkezete és időbeli változásai.
5. Hazai fás és fátlan társulások. Természetvédelem Magyarországon.
6. Ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalma.
7. A bioszféra és a természetvédelem.
8. A genetikai kód. Gének és allélok. A gének megváltozása, géntechnológia.
9. Egygénes öröklődés. Nemhez kötött öröklődés.
10. Kétgénes öröklődés. Kapcsolt öröklődés, géntérképezés.
11. Családfa-elemzés. Populációgenetika.
12. A hipotalamusz-hipofízis rendszer felépítése, hormontermelése.
13. A pajzsmirigy és mellékpajzsmirigy felépítése, hormonjai.
14. A hasnyálmirigy és mellékvese felépítése, hormonjai.
15. A here és a petefészkek felépítése, hormontermelése.
16. Az idegszövet felépítése, az ingerület vezetése. Az idegrendszer részei, felépítése.
17. A vegetatív idegrendszer működése, működés szerinti csoportosítása.
18. Mozgató pályarendszerek.
19. A szem felépítése, a látás.
20. A fül felépítése, a hallás és az egyensúlyérzékelés.
21. Az ember kültakarója, vázrendszere, izomzata.
22. Az ember tápcsatornája és légzése.
23. Az ember kiválasztása, keringési rendszere és immunrendszere.
24. A férfi és női szaporítószerv felépítése és működése.
25. Az ember szaporodása és embrionális fejlődése.

Osztályozóvizsga követelmények kémiából

7. évfolyam

1. Az anyag részecskéi.
2. Az anyagok csoportosítása.
3. Az anyagok tulajdonságai.
4. Egyesülés és bomlás.
5. Halmazállapotok, halmazállapot-változások.
6. Az oldódás és az oldatok.
7. Az oldatok töménysége.
8. Oldhatóság.
9. Oldatok kémhatása, indikátorok.
10. Szilárd anyagok szétválasztási módszerei.
11. Vizes oldatok alkotórészeinek szétválasztása, desztillált víz előállítása.
12. A levegő és a földgáz összetétele. A szén-dioxid és a metán tulajdonságai.
13. Az atomok szerkezetének felfedezése. Atommodellek.
14. Az atom szerkezete

8. évfolyam

1. Az atom felépítése, elektronszerkezete.
2. A periódusos rendszer, az anyagmennyiség.
3. Ionok kialakulása, köztük lévő kölcsönhatás. Ionvegyületek tulajdonságai.
4. Molekulák kialakulása, köztük lévő kölcsönhatás.
5. A molekularács és az atomrács. A gyémánt és a grafit szerkezete és tulajdonságai.
6. A fémek. Az ötvözetek.
7. Redoxireakciók.
8. Sav-bázis reakciók.
9. A földkéreg anyagai.
10. Természetes vizek kémiája. Vízszennyezés.
11. A légkör kémiája. Levegőszennyezés.
12. Az élet molekulái.
13. A házépítés anyagai.
14. Fémek előállítása, újrahasznosítás.
15. A kénsav és a nitrogén. Robbanóanyagok.
16. Műanyagok és ruházatunk anyagai.
17. Élelmiszerek gyártása, összetevőik. Gyógyító szereink.
18. Mosó-és fertőtlenítőszer.
19. Fémek korróziója. Elemek és akkumulátorok.
20. Energiaforrások. Hulladékok.

9. évfolyam

1. Az atom felépítése, az elektronburok szerkezete, a periódusos rendszer
2. Elsőrendű kötések, az ionrács és a fémrács
3. Molekulák térbeli alakja, kötés -és molekulapolaritása
4. Másodrendű kötések
5. Az atomrács és a molekularács
6. Az összetett ionok
7. Gázok és gázelegyek

8. A folyadékok
9. Az oldatok, az oldódás
10. Szilárd anyagok, halmazállapot változások
11. Kolloidkémiai alapfogalmak, kolloidok és heterogén rendszerek
12. Kémia reakciók és feltételeik
13. Kémiai reakciók energiaviszonyai
14. A reakciósebesség és befolyásolása
15. A kémiai egyensúly és befolyásolása
16. Sav-bázis reakciók, a víz disszociációja, a kémhatás, közömbösítés
17. Oxidációs szám, oxidáció és redukció, oxidációszám-változás a redoxireakciókban
18. Galvánelemek
19. Az elektrolízis
10. évfolyam

1. A szén és szervesetlen vegyületei
2. Szén vegyületek nagy száma. Szénvegyületek csoportosítása. Izoméria.
3. Az alkánok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai.
4. Földgáz és kőolaj. Összetételük, feldolgozásuk, felhasználásuk.
5. Az alkének elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik, felhasználásuk.
6. Az alkinek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik, felhasználásuk.
7. A benzol szerkezete, fizikai és kémiai tulajdonsága, felhasználása.
8. Halogénezett szénhidrogének, fizikai és kémiai tulajdonságaik, felhasználásuk.
9. Az alkoholok elnevezése, értékűsége, rendűsége. Az alkoholok fizikai és kémiai tulajdonságai.
10. Az etanol fizikai és kémiai tulajdonságai, előállítás, felhasználása.
11. A fenolok elnevezése. A fenol fizikai és kémiai tulajdonságai, felhasználása.
12. Az éterek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. A dietil-éter.
13. Az aldehidek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. A formaldehid és az acetaldehid.
14. A ketonok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. Az acetone.
15. A karbonsavak elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai.
16. Fontosabb karbonsavak tulajdonságai és felhasználásuk.
17. Az észterek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
18. Zsírok és olajok. Mosószerek.
19. A szénhidrátok csoportosítása, felépítésük. A glükóz.
20. Fontosabb monoszacharidok, diszacharidok és poliszacharidok.
21. Az aminosavak és amidok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
22. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
23. Aminosavak és fehérjék.
24. Nukleotidok és nukleinsavak.

11. évfolyam fakultáció

Minden témakörhöz a hozzá kapcsolódó emelt szintű érettségi feladatok és emelt szintű számolási feladatok.

1. Az atom felépítése, az elektronburok szerkezete, a periódusos rendszer
2. Elsőrendű kötések, az ionrács és a fémrács
3. Molekulák térbeli alakja, kötés -és molekulapolaritása
4. Másodrendű kötések
5. Az atomrács és a molekularács
6. Az összetett ionok
7. Gázok és gázelegyek, emelt szintű számolási feladatok
8. A folyadékok

9. Az oldatok, az oldódás, emelt szintű számolási feladatok
10. Szilárd anyagok, halmazállapot változások
11. Kolloidkémiai alapfogalmak, kolloidok és heterogén rendszerek
12. Kémia reakciók és feltételeik, emelt szintű számolási feladatok
13. Kémiai reakciók energiaviszonyai, emelt szintű számolási feladatok
14. A reakciósebesség és befolyásolása, emelt szintű számolási feladatok
15. A kémiai egyensúly és befolyásolása, emelt szintű számolási feladatok
16. Sav-bázis reakciók, a víz disszociációja, a kémhatás, közömbösítés, emelt szintű számolási feladatok
17. Oxidációs szám, oxidáció és redukció, oxidációszám-változás a redoxireakciókban, emelt szintű számolási feladatok
18. Galvánelemek, emelt szintű számolási feladatok
19. Az elektrolízis, emelt szintű számolási feladatok
20. A hidrogén, a nemesgázok, a halogének és vegyületeik
21. Az oxigén, a kén és vegyületeik
22. A nitrogén, a foszfor és vegyületeik

12. évfolyam fakultáció

Minden témakörhöz a hozzá kapcsolódó emelt szintű érettségi feladatok és emelt szintű számolási feladatok.

1. A szilícium és vegyületei, a szén és szervesetlen vegyületei.
2. Alkáli fémek és vegyületeik.
3. Alkáli földfémek és vegyületeik.
4. Az alumínium, az ón, az ólom és vegyületeik.
5. A vas csoport elemei és vegyületeik.
6. A réz, az arany, az ezüst és vegyületeik.
7. A cink csoport elemei és vegyületeik.
8. Szén vegyületek nagy száma. Szénvegyületek csoportosítása. Izoméria.
9. Az alkánok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai.
10. Földgáz és kőolaj. Összetételük, feldolgozásuk, felhasználásuk.
11. Az alkének elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik, felhasználásuk.
12. Az alkinek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik, felhasználásuk.
13. A benzol szerkezete, fizikai és kémiai tulajdonsága, felhasználása.
14. Halogénezett szénhidrogének, fizikai és kémiai tulajdonságai, felhasználásuk.
15. Az alkoholok elnevezése, értékűsége, rendűsége. Az alkoholok fizikai és kémiai tulajdonságai.
16. Az etanol fizikai és kémiai tulajdonságai, előállítása, felhasználása.
17. A fenolok elnevezése. A fenol fizikai és kémiai tulajdonságai, felhasználása.
18. Az éterek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. A dietil-éter.
19. Az aldehidek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. A formaldehid és az acetaldehid.
20. A ketonok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai. Az aceton.
21. A karbonsavak elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságai.
22. Fontosabb karbonsavak tulajdonságai és felhasználásuk.
23. Az észterek elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
33. Zsírok és olajok. Mosószerek.
34. A szénhidrátok csoportosítása, felépítésük. A glükóz.
35. Fontosabb monoszacharidok, diszacharidok és poliszacharidok.
36. Az aminosavak és amidok elnevezése, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
37. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek, fizikai és kémiai tulajdonságaik.
38. Aminosavak és fehérjék.

39. Nukleotidok és nukleinsavak.

7. osztály

1.) Vizsga célja:

- A vizsgára való felkészülés segítse elő a tanult ismeretek rendszerezését, összefoglalását.
- A vizsgán tudjon a tanuló egy-egy témakörben önállóan megalkotott gondolatsor alapján, a földrajzi atlasz tematikus térképeit felhasználva, azt a feleletbe beépítve 10 percben önállóan, logikusan felépítetten beszélni. A felelet során pontosan és szabatosan használja a szaknyelvet.

2.) Eszközök, segédanyagok:

- Tankönyv: Földrajz 7. Kontinensek földrajza, MOZAIK Kiadó, MS-2609T
Segédanyag: Középiskolai földrajzi atlasz, Cartographia

- NAT -ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A **földrajzoktatás** megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

A **tartalmak feldolgozása** a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. A távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóban az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti **térképolvasás** képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken).

3.) Vizsga lebonyolítása

- A vizsga a szakmai munkaközösségek döntése alapján szóbeli részből áll.
- A vizsga az előzetesen biztosított felkészülést követően 15 percig tart. Ebből a tanuló 10 percben kifejti gondolatait a kihúzott tétellel kapcsolatban, majd válaszol a vizsgáztató által feltett, a témában való tájékozottságot mutató kérdésekre.
- A vizsga során a következő pontban megadott tételek szerepelnek.

4.) Konkrét tételek, témakörök

- o Földtörténet
- o Afrika kialakulása, tájai
- o Afrika éghajlata, növényzete, állatvilága
- o Élet Afrikában
- o A Dél-afrikai Köztársaság
- o Ausztrália természeti viszonyai
- o Ausztrália: egy-kontinens – egy ország
- o Óceánia

- Élet a sarkvidékeken
- Amerika kialakulása és tájai
- Amerika éghajlata, növényzete, állatvilága
- A USA gazdasági élete, gazdasági körzetei
- Kanada
- Dél-Amerika országai
- Ázsia népessége
- Ázsia természeti viszonyai
- Kína és India
- Japán és Délkelet-Ázsia
- Délnyugat-Ázsia
- Európa születése, mai felszíne
- Európa éghajlata, növényzete
- Az Európai Unió

5.) Vizsga értékelése

- A vizsga minősítése megfelel a földrajz tantárgy minősítési rendszerének. A vizsga eredményének rögzítése a bizonyítványban történik.

8. osztály

1.) Vizsga célja:

- A vizsgára való felkészülés segítse elő a tanult ismeretek rendszerezését, összefoglalását.
- A vizsgán tudjon a tanuló egy-egy témakörben önállóan megalkotott gondolatsor alapján, a földrajzi atlasz tematikus térképeit felhasználva, azt a feleletbe beépítve 10 percben önállóan, logikusan felépítetten beszélni. A felelet során pontosan és szabatosan használja a szaknyelvet.

2.) Eszközök, segédanyagok:

- Tankönyvek: Kontinensek földrajza, Nemzeti Tankönyvkiadó
Európa közepén, Nemzeti Tankönyvkiadó
- Segédanyag: Középiskolai földrajzi atlasz, Cartographia
- NAT -ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A **földrajzoktatás** megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

A **tartalmak feldolgozása** a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. A távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknak az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti **térképolvasás** képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken).

3.) Vizsga lebonyolítása

- A vizsga a szakmai munkaközösségek döntése alapján szóbeli részből áll.
- A vizsga az előzetesen biztosított felkészülést követően 15 percig tart. Ebből a tanuló 10 percben kifejti gondolatait a kihúzott tétellel kapcsolatban, majd válaszol a vizsgáztató által feltett, a témában való tájékozottságot mutató kérdésekre.
- A vizsga során a következő pontban megadott tételek szerepelnek.

4.) Konkrét tételek, témakörök

- Ázsia népessége, országai
- Délnyugat-Ázsia természeti és gazdasági adottságai
- India és Kína jellemzése
- Japán és a „kis tigrisek”
- Európa kialakulása, felszíne, tájai
- Európa népessége, az Európai Unió
- Észak- és Nyugat-Európa tájai, országai
- Nagy-Britannia természeti viszonyai és gazdasága
- Franciaország természeti viszonyai és gazdasága
- Dél-Európa természeti viszonyai

- Spanyolország és Olaszország természeti viszonyai és gazdasága
- Közép-Európa természeti viszonyai
- Németország
- Az Alpok országai
- Lengyelország és Csehország
- Szomszédos országaink
- Magyarország természeti viszonyai
- Magyarország tájai
- Magyarország népessége, településszerkezete

5.) Vizsga értékelése

- A vizsga minősítése megfelel a földrajz tantárgy minősítési rendszerének. A vizsga eredményének rögzítése a bizonyítványban történik.

9. osztály

1.) Vizsga célja:

- A vizsgára való felkészülés segítse elő a tanult ismeretek rendszerezését, összefoglalását.
- A vizsgán tudjon a tanuló egy-egy témakörben önállóan megalkotott gondolatsor alapján, a földrajzi atlasz tematikus térképeit felhasználva, azt a feleletbe beépítve 10 percben önállóan, logikusan felépítetten beszélni. A felelet során pontosan és szabatosan használja a szaknyelvet.

2.) Eszközök, segédanyagok:

- Tankönyv: Általános természetföldrajz, Nemzeti Tankönyvkiadó
Segédanyag: Középiskolai földrajzi atlasz, Cartographia
- NAT -ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel, folyamataival, a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a földrajztudomány, valamint a társföldtudományok (geológia, meteorológia, geofizika, planetológia) által feltárt természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak, lokális, regionális és globális szinten egyaránt, különös tekintettel a fenntarthatóságra.

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális **szemlélete**. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, folytonos átalakulásában mutat be, megvilágítva azok okait és lehetséges következményeit. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat úgy, hogy egyben használható támpontokat kapjanak a problémák megoldásainak következő évtizedekben várható irányaihoz is.

A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók **pályaválasztását**, eligazodását a munka világában.. Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során.

3.) Vizsga lebonyolítása

- A vizsga a szakmai munkaközösségek döntése alapján szóbeli részből áll.
- A vizsga az előzetesen biztosított felkészülést követően 15 percig tart. Ebből a tanuló 10 percben kifejti gondolatait a kihúzott tétellel kapcsolatban, majd válaszol a vizsgáztató által feltett, a témában való tájékozottságot mutató kérdésekre.
- A vizsga során a következő pontban megadott tételek szerepelnek.

4.) Konkrét tételek, témakörök

- A Tejútrendszer és a Naprendszer jellemzése
- A Nap és a bolygók jellemzése
- A Föld, mint égitest, a Föld mozgásai és következményei
- A térkép, tájékozódás a térképen
- A Föld szerkezete
- Lemeztektonika, a hegységképződés
- A vulkánosság fajtái, jellemző folyamatai
- A földtörténeti események
- A légkör szerkezete, felmelegedése
- Víz a légkörben, a csapadék fajtái, felhőképződés
- Az általános légkörzés, ciklonok, anticiklonok
- Az óceánok és a tengerek jellemzői, a tengervíz mozgásai
- A tavak kialakulása és pusztulása
- Folyóvizek, felszín alatti vizek
- A belső és külső erők felszínformálása
- A trópusi övezet
- A mérsékelt övezet
- A hideg övezet, a függőleges övezetesség

5.) Vizsga értékelése

- A vizsga minősítése megfelel a földrajz tantárgy minősítési rendszerének. A vizsga eredményének rögzítése a bizonyítványban történik.

10. osztály

1.) Vizsga célja:

- A vizsgára való felkészülés segítse elő a tanult ismeretek rendszerezését, összefoglalását.
- A vizsgán tudjon a tanuló egy-egy témakörben önállóan megalkotott gondolatsor alapján, a földrajzi atlasz tematikus térképeit felhasználva, azt a feleletbe beépítve 10 percben önállóan, logikusan felépítetten beszélni. A felelet során pontosan és szabatosan használja a szaknyelvet.

2.) Eszközök, segédanyagok:

- Tankönyv: Földrajz 10, A világ változó társadalmi-gazdasági képe, MOZAIK MS-2625T
Segédanyag: Középiskolai földrajzi atlasz, Cartographia
- NAT -ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel, folyamataival, a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a földrajztudomány, valamint a társföldtudományok (geológia, meteorológia, geofizika, planetológia) által feltárt természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak, lokális, regionális és globális szinten egyaránt, különös tekintettel a fenntarthatóságra.

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális **szemlélete**. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, folytonos átalakulásában mutat be, megvilágítva azok okait és lehetséges következményeit. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A

globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat úgy, hogy egyben használható támpontokat kapjanak e problémák megoldásainak következő évtizedekben várható irányaihoz is.

*A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók **pályaválasztását**, eligazodását a munka világában.. Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során.*

3.) Vizsga lebonyolítása

- A vizsga a szakmai munkaközösségek döntése alapján szóbeli részből áll.
- A vizsga az előzetesen biztosított felkészülést követően 15 percig tart. Ebből a tanuló 10 percen kifejti gondolatait a kihúzott tétellel kapcsolatban, majd válaszol a vizsgáztató által feltett, a témában való tájékozottságot mutató kérdésekre.
- A vizsga során a következő pontban megadott tételek szerepelnek.

4.) Konkrét tételek, témakörök

- Népesedésváltozások szakaszok
- A népesség szerkezete, a demográfiai robbanás és következményei
- Foglalkozási szerkezet és változásai
- Városfejlesztési szakaszok
- A városok szerkezete, a nagyvárosok problémái
- A gazdasági termelés általános jellemzői
- A mezőgazdasági termelési típusok
- Az ipar átalakulása, ipari körzetek
- Energiatermelés, elektronika
- Tercier szektor, közlekedés, idegenforgalom
- A világgazdaság jellemző folyamatai
- Nemzetgazdaságok és a világgazdaság
- Integrációs folyamatok
- A globalizáció
- A monetáris világ
- A magyarországi társadalmi-gazdasági fejlődés jellemzői
- A magyarországi régiók földrajzi jellemzői
- Az országhatáron átívelő kapcsolatok
- Az Európai Unió
- Ázsia regionális földrajza
- Amerika regionális földrajza
- Afrika regionális földrajza

5.) Vizsga értékelése

- A vizsga minősítése megfelel a földrajz tantárgy minősítési rendszerének. A vizsga eredményének rögzítése a bizonyítványban történik.

11. osztály TÁRSADALOMISMERET

1.) Vizsga célja:

- A vizsgára való felkészülés segítse elő a tanult ismeretek rendszerezését, összefoglalását.
- A vizsgán tudjon a tanuló egy-egy témakörben önállóan megalkotott gondolatok alapján, a földrajzi atlasz tematikus térképeit felhasználva, azt a feleletbe beépítve 10 percen önállóan, logikusan felépítetten beszélni. A felelet során pontosan és szabatosan használja a szaknyelvet.

2.) Eszközök, segédanyagok:

- Tankönyv: Földrajz 10, A világ változó társadalmi-gazdasági képe, MOZAIK MS-2625T
Segédanyag: Középiskolai földrajzi atlasz, Cartographia

- NAT -ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A TÁRSADALMI, ÁLLAMPOLGÁRI ÉS GAZDASÁGI ISMERETEK TÉMAKÖREI A TÁRSADALMI GYAKORLATRA ÖSSZPONTOSÍTÓ SZOCIALIZÁCIÓS CÉLÚ TARTALMI EGYSÉGEK, AMELYEK KOMPLEX MÓDON PRÓBÁLNÁK REAGÁLNI A DIÁKOKAT KÖZVETLENÜL ÉRINTŐ TÁRSADALMI JELENSÉGEKRE. PROBLÉMAFELVETÉSÜK ÉS SZÓHASZNÁLATUK OLYAN TUDOMÁNYTERÜLETEKRE ÉPÜL, MINT A SZOCIOLÓGIA, A SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA, A POLITOLÓGIA, A JOGTUDOMÁNY, A KÖZGAZDASÁGTAN ÉS A MÉDIA TUDOMÁNYA. AZ E TÉMAKÖRÖKBEN MEGJELENŐ ISMERETEK FONTOS SZEREPET JÁTSZANAK A TÁRSADALOM MÚLTJÁRA ÉS JELENÉRE VONATKOZÓ KÖZÉPISKOLAI TUDÁS ÖSSZEKAPCSOLÁSÁBAN. EGYÜTTAL ALAPOKAT KÍNÁLNAK ANNAK MEGÉRTÉSÉHEZ, HOGY MIKÉNT MŰKÖDIK A TÁRSADALOM, AZ ÁLLAM ÉS A GAZDASÁG, AMELYBEN A DIÁKOK MINDENNAPI ÉLETE ZAJLIK. EZÉRT FONTOS, HOGY KÖZISMERETI TANULMÁNYAIK UTOLSÓ SZAKASZÁBAN A FIATALOK TALÁLKOZZANAK E TÉMAKÖRÖKKEL, ÉS A FELNŐTT KOR KÜSZÖBÉN ALAPVETŐ ISMERETEKET, VALAMINT ÖSZTÖNZÉST KAPJANAK AHHOZ, HOGY AKTÍV ÁLLAMPOLGÁRKÉNT KAPCSOLÓDJANAK BE EGYRÉSZT SAJÁT HELYI KÖZÖSSÉGEIK, MÁSRÉSZT AZ ORSZÁG EGÉSZÉNEK ÉLETÉBE.

*A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók **pályaválasztását**, eligazodását a munka világában.. Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során.*

3.) Vizsga lebonyolítása

- A vizsga a szakmai munkaközösségek döntése alapján szóbeli részből áll.
- A vizsga az előzetesen biztosított felkészülést követően 15 percre tart. Ebből a tanuló 10 percen kifejti gondolatait a kihúzott tétellel kapcsolatban, majd válaszol a vizsgáztató által feltett, a témában való tájékozottságot mutató kérdésekre.
- A vizsga során a következő pontban megadott tételek szerepelnek.

4.) Konkrét tételek, témakörök

- A gazdasági élet szerkezete, mutatói
- A globalizáció
- Nemzetközi kereskedelem, a TNC-k világa
- Regionális gazdasági integrációk
- A pénz
- Az adósságválság és következményei
- Fenntartható fejlődés
- Munkaviszony, munkaszerződés, kollektív szerződés
- A munkavállaló és a munkáltató kapcsolata
- Munkaerőpiac, álláskeresés
- A vállalkozások csoportosítása
- Egy kisvállalkozás alapítása
- A vállalkozás sikerének és kudarcának főbb okai
- A marketing és főbb eszközei, vállalkozói tulajdonságok

5.) Vizsga értékelése

- A vizsga minősítése megfelel a földrajz tantárgy minősítési rendszerének. A vizsga eredményének rögzítése a bizonyítványban történik.

8. osztályos fizika

Vizsgakövetelmények

- A tanulók tudjanak különbséget tenni a környezetükben lévő elektromosan vezető és szigetelőanyagok között.
- Tudják, hogy az elektromos tulajdonságú részecskék rendezett mozgását az elektromos mező hozza létre, s ezt mennyiségileg az áramerősséggel jellemezzük.
- Ismerjenek egyszerű kapcsolási jeleket, tudjanak kapcsolási rajzzal megadni áramköröket.
- Ismerjék fel, hogy az elektromos mező munkát képes végezni, melyet a feszültséggel jellemezünk.
- Rendelkezzenek jártassággal az áramerősség- és feszültségmérés területén.
- Tudjanak feladatokat megoldani az áramerősség és feszültség témakörében.
- Ismerjék meg Ohm törvényét, és legyenek jártasak annak alkalmazásában.
- Szerezzenek jártasságot az elektromos áram hatásainak kísérleti vizsgálatában, elemzésében.
- Tudják értelmezni egyes, az elektromos áram hatásain alapuló gyakorlati eszközök működését.
- Ismerjék a baleset-megelőzési szabályokat.
- Tudjanak elektromos munkát és teljesítményt számolni.
- Tudják, hogyan lehet takarékoskodni az elektromos árammal.
- Ismerjék az elektromos és mágneses mező kölcsönhatását és az elektromágneses indukció megvalósulásának feltételeit, a váltakozó áram létrehozásának technikai megoldásait.
- Tudják megnevezni a váltakozó áram hatásait és előnyeit.
- Ismerjék az elektromágneses indukció leggyakrabban használt alkalmazásait, a transzformátor felépítését, működését, a távvezetékrendszereket.
- Ismerjék az elektromos áram szerepét a környezetben.
- Tudják, hogy a fény anyag, kölcsönhatásra képes, az élethez nélkülözhetetlen.
- Ismerjék a fény terjedési tulajdonságait, az árnyékjelenségeket; a Nap- és Holdfogyatkozás értelmezését.
- A fényvisszaverődés és fénytörés jelenségeinek és törvényeinek értelmezését.
- Ismerje az egyszerű optikai eszközök működését, az emberi szem képalkotását, a szemhibák korrigálását modellezését, értelmezését.
- Feladat a folytonos színek kísérleti bemutatása, a testek színének magyarázata.

Tananyag, fogalmak
Az anyag részecskéinek szerkezete. Elektron, proton, neutron, ion.
A testek elektromos állapota, Elektromos töltés.
Elektromos áram. Az áramerősség. Elektromos vezetők, szigetelők, földelés, villámhárító, áram, áramerősség és mértékegysége.
Elektromos áramkör. Fogyasztó, elem, pólus, áramirány.
Az áramerősség mérése Ampermérő, méréshatár.

Tananyag, fogalmak
Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása. Soros és párhuzamos kapcsolás, csomópont, főág, mellékág.
Az elektromos feszültség. Elektromos munka, feszültség és mértékegysége, telep.
Az elektromos ellenállás. Ohm törvénye. Elektromos ellenállás és mértékegysége, Ohm törvénye,
A vezetékek elektromos ellenállása. R függése a hosszától, keresztmetszettől, anyagi minőségtől, hőmérséklettől.
Több fogyasztó az áramkörben. Eredő ellenállás.
Az egyenáram hatásai. Hőhatás, kémiai hatás, elektróda, anód, katód, elektrolit, élettani hatás, mágneses hatás, vasmag.
Az elektromos munka és teljesítmény kiszámolása. Az elektromos energia, munka és teljesítmény, mértékegységeik. Névleges feszültség, névleges teljesítmény.
Az elektromágneses indukció. Indukált feszültség, indukált áram.
A váltakozó áram. Váltakozó áram és hatásai, generátor.
A transzformátor. Primer és szekunder tekercs, le- és feltranszformálás.
Feladatmegoldó óra
Az elektromos távvezetékrendszer
A váltakozó áram hatásainak néhány gyakorlati alkalmazása I.
A váltakozó áram hatásainak néhány gyakorlati alkalmazása II.
A fény tulajdonságai. Fénytani sűrűség, visszaverődés, törés, fénysebesség.
Fényvisszaverődés síktükörről. Beesési szög, beesési merőleges, visszaverődési szög, képpont, látszólagos kép, kép- és tárgy távolság, képpont.
Fényvisszaverődés gömbtükörről. Homorú és domború gömbtükör, nevezetes elemeik.
Képszerkesztések
Fénytörés. Megtört fénysugár, prizma.
Fénytani lencsék. Gyűjtő- és szórólencsék, fénytani lencsék nevezetes elemei, sugármenetek.
Optikai eszközök. Emberi szem, szemlencse, pupilla, ideghártya, rövid- és távollátás, dioptria, vetítőgép, mikroszkóp, távcsövek.
A színek

11. fizika emeltszint Vizsgakövetelmények

Kompetenciák

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a modern kor technikai eszközeinek működésével és azok hétköznapi használatával; - az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása; - alapmennyiségek

mérése; - egyszerű számítások elvégzése; - egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése; - grafikonok, ábrák és folyamatábrák készítése, értékelése, elemzése; - mértékegységek, mértékrendszerek használata; - a vizsga szintjének megfelelő szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban; - induktív és deduktív következtetés; - analógias következtetés; - adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása; - tudományos és áltudományos szövegek/információk elkülönítése; téves információk azonosítása; - a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése; - a mindennapi életben használt eszközök működésének megértése; - időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák felismerése és megértése; - a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő problémák megértése és a lehetséges megoldási lehetőségek ismerete.

Az emelt szintű fizika vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése; - integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén); - problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása; - a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása; - az adatok, mérési eredmények felhasználása bizonyítékként, érvként; - változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja); - hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; - az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban; - a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése; - több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő fizikai feladatok, problémák megoldása; - időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

1
A fizikai mennyiség fogalma. Prefixumok.
A mechanikai mozgás
A jellemző mennyiségek és kapcsolatok.
Egyenes vonalú egyenletes mozgás
Változó mozgások: átlagsebesség, pillanatnyi sebesség
Összetett mozgások
Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgások
Egyenletes változó mozgások grafikonjai
Kezdősebességgel rendelkező egyenletesen változó mozgások
Szabadesés
Függőleges hajítások
Vízszintes hajítás
Ferde hajítások
2.
Newton I. törvénye
Testek tömege, sűrűsége
Lendület, lendületmegmaradás törvénye

Lendületmegmaradás törvényének alkalmazása
Newton II. törvénye
Newton III. törvénye
A dinamika alapegyenlete
Nehézségi erő, súly és súlytalanság
Alkalmazások Newton-törvényekre és súlytalanságra
A rugóerő
Súrlódás
Közegellenállás
Feladatok Newton-törvényekre
3.
Az egyenletes körmozgás kinematikai leírása
Az egyenletes körmozgás dinamikai leírása
Newton-féle gravitációs (tömegvonzási) törvény
A bolygók mozgása, Kepler-törvények
Naprendszer bolygóival kapcsolatos feladatok, érdekességek
4.
A forgatónyomaték, a merev testekre ható erőrendszerek
Merev testek egyensúlya
Egyszerű gépek
A forgómozgás din alapegyenlete.
Perdület tétel. A forgási energia alkalmazása
5.
A munka
A gyorsítási munka és a mozgási energia
Munkatétel
A rugalmassági energia
Emelési munka, helyzeti energia, Mechanikai energiamegmaradás törvénye
A súrlódási erő munkája
Feladatok
Az energia fajtái és előállításuk
Teljesítmény, hatásfok
6
Anyag és csoportosításai
Fizikatörténeti áttekintés
Állapothatározók
Hőtágulás jelensége
A hőmennyiség
Gáztörvények
Egyesített gáztörvény, állapotegyenlet
A térfogati munka
A kinetikus gázmodell alapfogalmai
A termodinamika I. főtétele

Hőtani folyamatok
A körfolyamat
7.
Halmazállapot-változások
Fázisdiagramok értelmezése. Rel. Páratartalom, telítettség
Gázok cseppfolyósítása összenyomással
Kalorimetria mérések
8.
Harmonikus rezgőmozgás
Periodikus mozgások
A hullámok. Mechanikai hullámok.
A visszaverődés törvénye
A törés törvénye
A hang és jellemzői.
9.
Optika
A fénytörés
Síklapokkal határolt optikai törőközegek
Feladatok
Fizikai optika
Fizikai optika
Gömbösüveggel határolt optikai eszközök
Képalkotás

12. fizika emeltszint

Vizsgakövetelmények

Kompetenciák

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a modern kor technikai eszközeinek működésével és azok hétköznapi használatával; - az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása; - alapmennyiségek mérése; - egyszerű számítások elvégzése; - egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése; - grafikonok, ábrák és folyamatábrák készítése, értékelése, elemzése; - mértékegységek, mértékrendszerek használata; - a vizsga szintjének megfelelő szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban; - induktív és deduktív következtetés; - analógiás következtetés; - adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása; - tudományos és áltudományos szövegek/információk elkülönítése; téves információk azonosítása; - a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése; - a mindennapi életben használt eszközök működésének megértése; - időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák felismerése és megértése; - a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő problémák megértése és a lehetséges megoldási lehetőségek ismerete.

Az emelt szintű fizika vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat

áttekintése, felismerése; - integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén); - problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása; - a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása; - az adatok, mérési eredmények felhasználása bizonyítékként, érvként; - változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja); - hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; - az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban; - a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése; - több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő fizikai feladatok, problémák megoldása; - időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

I.félév

Témakörök

Fizika	
12. évfolyam emeltszint	
1	Rendszerező ismételés
2	A term.din I.főtétele és az állapotváltozások (ism)
3	Feladatok körfolyamatokra
4	A termodinamika II. főtétele.
5	Halmazállapotváltozások
6	Hármaspont, kritikus hőmérséklet
9	Elektromos töltés, mező
10	Coulomb törvénye
11	Elektromos alapjelenségek
12	A feszültség
13	Konzervatív erőter, potenciál
14	A feszültség és a potenciál
15	Feladatok megoldása
16	Földelés, árnyékolás, csúcshatás
17	Kondenzátorok
18	Kondenzátorok kapcsolása
19	Tesztek
20	OKTV feladatok
21	Ohm törvénye
22	Ellenállások kapcsolása
23	Áramkör adatai

24	Ohm törvény teljes áramkörre
25	Kirchhoff törvényei
26	Feladatok megoldása
27	Áramforrások kapcsolása
28	Összefoglaló ismételés
29	Az elektromos áram munkavégzése
30	Az elektromos teljesítmény
31	Vegyes feladatok
32	Feladatok megoldása
33	Gyakorlás
34	Számonkérés
35	Harmonikus rezgőmozgás
36	Feladatok
37	A hullámok. Mechanikai hullámok.
38	Feladatok hullámokra
39	Oktv feladatok
40	Elektromos feladatok
41	Számonkérés
42	Mágnesezés alapjelenségek
43	Lorentz erő
44	Mágnesezés dip. forg nyom
45	Feladatok Lorentz erőre
46	Mozgási indukció
47	Feladatok megoldása
48	Nyugalmi indukció
49	Lenz törvénye
50	Feladatok mágnesezésre
51	Önindukció, önind.eh.
52	Feladatok megoldása
53	Összefoglaló feladatok

II.félév

55	Váltakozó áram
56	Effektív értékek
57	Feladat megoldás
58	Váltakozó áram ellenálláson
59	Soros RLC kör
60	Soros RLC kör- impedancia
61	Vektorábrák
62	A transzformátor
63	Feladatok megoldása

64	Számonkérés
65	Vegyes ismétlő feladatok
66	Vegyes ismétlő feladatok
67	Vegyes ismétlő feladatok
68	Vegyes ismétlő feladatok
69	Rezgőkör
70	Az el.mágneses hullámok
71	Az el.mágneses színek
72	A fény hullámtermészete
73	Visszaverődés és törés
74	Interferencia és elhajlás
75	A fény polarizációja
76	Tükrök
77	Lencsék
78	Összetett rendszerek az optikában
79	Feladatok
80	Dolgozat
81	Fizikátörténeti áttekintés
82	Planck és munkássága
83	A fény kettőstermészete
84	Az elektron felfedezése
85	Atommodellek
86	Bohr modell
87	Heisenberg féle határozatlanság, Pauli elv
88	Az elektron kettős természete
89	Kvantummechanikai atommodell
90	Az atommag szerkezete
91	Radioaktív sugárzások
92	Gyakorlati alkalmazások
93	Feladatok
94	Dolgozat
95	Atomenergia felszabadítása
96	Atomerőmű
97	A csillagok energiatermelése
98	Csillagászat
99	A világegyetem keletkezése
100	Úrkutatás napjainkban.

101	A speciális relativitáselmélet elemei
102	Az általános relativitáselmélet elemei
103	Történeti áttekintés

12. fizika emeltszint

Vizgákövetelmények

Kompetenciák

A vizgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a modern kor technikai eszközeinek működésével és azok hétköznapi használatával; - az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása; - alapmennyiségek mérése; - egyszerű számítások elvégzése; - egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése; - grafikonok, ábrák és folyamatábrák készítése, értékelése, elemzése; - mértékegységek, mértékrendszerek használata; - a vizsga szintjének megfelelő szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban; - induktív és deduktív következtetés; - analógiás következtetés; - adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása; - tudományos és áltudományos szövegek/információk elkülönítése; téves információk azonosítása; - a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése; - a mindennapi életben használt eszközök működésének megértése; - időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák felismerése és megértése; - a környezettudatossággal és energiahatékonysággal összefüggő problémák megértése és a lehetséges megoldási lehetőségek ismerete.

Az emelt szintű fizika vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat áttekintése, felismerése; - integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén); - problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása; - a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása; - az adatok, mérési eredmények felhasználása bizonyítékként, érvként; - változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja); - hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; - az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban; - a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése; - több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő fizikai feladatok, problémák megoldása; - időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban; - a környezetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

I.félév

Témakörök

Fizika
12. évfolyam emeltszint

1	Rendszerező ismétlés
2	A term.din I.főtétele és az állapotváltozások (ism)
3	Feladatok körfolyamatokra
4	A termodinamika II. főtétele.
5	Halmazállapotváltozások
6	Hármaspont, kritikus hőmérséklet
7	Tesztfeladatok
8	Dolgozat
9	Elektromos töltés, mező
10	Coulomb törvénye
11	Elektromos alapjelenségek
12	A feszültség
13	Konzervatív erőter, potenciál
14	A feszültség és a potenciál
15	Feladatok megoldása
16	Földelés, árnyékolás, csúcshatás
17	Kondenzátorok
18	Kondenzátorok kapcsolása
19	Tesztek
20	OKTV feladatok
21	Ohm törvénye
22	Ellenállások kapcsolása
23	Áramkör adatai
24	Ohm törvény teljes áramkörre
25	Kirchhoff törvényei
26	Feladatok megoldása
27	Áramforrások kapcsolása
28	Összefoglaló ismétlés
29	Az elektromos áram munkavégzése
30	Az elektromos teljesítmény
31	Vegyes feladatok
32	Feladatok megoldása
33	Gyakorlás
34	Számonkérés
35	Harmonikus rezgőmozgás
36	Feladatok
37	A hullámok. Mechanikai hullámok.
38	Feladatok hullámokra
39	Oktv feladatok
40	Elektromos feladatok
41	Számonkérés

42	Mágheneses alapjelenségek
43	Lorentz erő
44	Mágheneses dip. forg nyom
45	Feladatok Lorentz erőre
46	Mozgási indukció
47	Feladatok megoldása
48	Nyugalmi indukció
49	Lenz törvénye
50	Feladatok mághenesességre
51	Önindukció, önind.eh.
52	Feladatok megoldása
53	Összefoglaló feladatok

II.félév

55	Váltakozó áram
56	Effektív értékek
57	Feladat megoldás
58	Váltakozó áram ellenálláson
59	Soros RLC kör
60	Soros RLC kör- impedancia
61	Vektorábrák
62	A transzformátor
63	Feladatok megoldása
64	Számonkérés
65	Vegyes ismétlő feladatok
66	Vegyes ismétlő feladatok
67	Vegyes ismétlő feladatok
68	Vegyes ismétlő feladatok
69	Rezgőkör
70	Az el.mágheneses hullámok
71	Az el.mágheneses színekép
72	A fény hullámtermészete
73	Visszaverődés és törés
74	Interferencia és elhajlás
75	A fény polarizációja
76	Tükrök
77	Lencsék
78	Összetett rendszerek az optikában
79	Feladatok

80	Dolgozat
81	Fizikátörténeti áttekintés
82	Planck és munkássága
83	A fény kettőstermészete
84	Az elektron felfedezése
85	Atommodellek
86	Bohr modell
87	Heisenberg féle határozatlanság, Pauli elv
88	Az elektron kettős természete
89	Kvantummechanikai atommodell
90	Az atommag szerkezete
91	Radioaktív sugárzások
92	Gyakorlati alkalmazások
93	Feladatok
94	Dolgozat
95	Atomenergia felszabadítása
96	Atomerőmű
97	A csillagok energiatermelése
98	Csillagászat
99	A világegyetem keletkezése
100	Űrkutatás napjainkban.
101	A speciális relativitáselmélet elemei
102	Az általános relativitáselmélet elemei
103	Történeti áttekintés

Informatika

TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK (OSZTÁLYOZÓ-, PÓTLÓ- ÉS JAVÍTÓVIZSGÁK)

A vizsgán az adott évfolyam teljes, a helyi tantervben szereplő tanévi követelményeit kérjük számon. Vizsga fajtája: gyakorlati és szóbeli

Vizsga időtartama: 60 perc a gyakorlati és 10-15 perc a szóbeli

Felkészülési idő: a szóbelin 30 perc

Használható segédeszköz: számítógép.

Szóbelin a felelet során számítógép, ezen kívül egyéb infokommunikációs eszköz is, ha a feladat megoldásához ez szükséges. A vizsgán használható szoftverek az aktuális évfolyam tanóráin alkalmazott szoftverekkel egyeznek meg. Ezt a vizsgára való jelentkezéskor ismertetjük a vizsgázóval. A gyakorlati vizsgán a tanuló számítógép segítségével önállóan old meg a tantervi követelményeknek megfelelő komplex feladatsort. A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, amely több kérdést/feladatot tartalmaz, az adott évfolyamnak megfelelő témakörökből.

5.-6. osztály

NAT-ra és keret tantervre történő hivatkozások:

A tanulók *az informatikai eszközök használata* során megismerik a számítógépet, annak főbb egységeit, a perifériákat, fájl- és mappakezeléssel kapcsolatos műveleteket.

Az alkalmazói ismeretek körében A szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazások használata az egyéni munka mellett a csoportmunkákban is megjelenik. A multimédiás környezetben szövegek, képek, animációk, hangok kezelésével foglalkoznak.

Először tanári segítséggel értelmezik a rendszerezett formában megjelenő adatokat, később önállóan is tudnak hasonló formában adatokat rendezni.

A problémamegoldás alapvető folyamatával és elemeivel ismerkednek meg, egyre önállóbban készíteneek egyes tevékenységeket leíró algoritmusokat és folyamatábrákat.

Azonosítják az algoritmusok lépéseit, tanulmányozzák a beállítások módosító szerepét. Az interneten történő tájékozódás, és a szükséges információ beszerzése érdekében ismernie kell a böngésző szolgáltatásait, az elektronikus levelezés alapvető funkcióit, és az *infokommunikáció* szabályait. Fontos tisztázni az adatvédelem jelentőségét.

Az információs társadalom A célnak megfelelő források kiválasztása megfelelő tapasztalaton alapul, melynek érdekében az információforrások hitelességének megítélésére, értékelésére kerül sor. A tanulást támogató információforrások saját dokumentumokban való alkalmazása, az információforrásokra való hivatkozások egyre nagyobb szerepet töltenek be a tanulás során, ennek érdekében a tanulók hivatkozásokat tartalmazó mintákat tekintenek meg és értelmeznek. E-szolgáltatások: kiválasztják a személyes igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat, megismerik a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges eljárásokat, és tapasztalatot szereznek azok biztonságos működésében.

Könyvtári informatika: A tudás bővítése érdekében cél, hogy a tanuló minden tantárggyal kapcsolatban megismerje a különböző források felhasználási lehetőségeit, önállóan tájékozódjon az iskola könyvtárában. Kiemelt szerepet kap a korosztály számára készült nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő művekben való önálló tájékozódás, és a szerzett

információk megadott szempontok szerinti felhasználása, a források azonosítása.

Kezdetben tanári segítséggel, később önállóan használják a legfontosabb eszközöket, végzik a fentebb említett feladatokat.

5. osztály:

Elmélet:

- A számítógép fő részeinek neve
- A főbb egységek, perifériák és működési elvük ismerete, önálló használata
- Monitorok: RGB, képátló, inch, felbontás, pixel fogalma; monitorok fajtái
- Nyomtatók fajtái, működési elvük
- Egér fajtái, beállítási lehetőségei
- Billentyűzet: vezérlőbillentyűk, funkcióbillentyűk, gépeléshez használható billentyűk, navigációsbillentyűk, numerikus billentyűk használata

Gyakorlat:

- Mappa létrehozása, átnevezése
- Tájékozódás könyvtárszerkezetben
- Grafika (Paint):
 - Kész munka mentése, fájlok megnyitása
 - Színek szerkesztése színkódok alapján
 - Paint eszköztár használata
 - Szöveg beillesztése, formázása
- Szöveges adatok kezelése (Jegyzetömb):
 - Kész szöveg mentése, fájlok megnyitása
 - Szöveg begépelése, nagybetűk, szóközök, írásjelek használata
 - Speciális karakterek beírása
 - Szöveg kijelölése, másolása, beillesztése
 - Keresés a szövegben
 - Betűtípus, betűméret beállítások

6. osztály:

Elmélet:

- Adatok kódolása, tárolása, adatfeldolgozás
- Jelek, jelkészletek, kódolás
- Memória, tárolókapacitás, bájt; a bájt többszöröse
- Háttértárak szerepe, fajtái
- Processzor és feladatai
- Az operációs rendszer fogalma, és legfontosabb feladatai
- Fájl fogalma, jellemzői
- Fájl és mappaműveletek (könyvtárszerkezet kialakítása, mappa és fájl keresése, másolása, mozgatása, törlése)

Gyakorlat:

- Programozás (Imagine Logo):
 - Az Imagine Logo önálló elindítása

- A Logo programozási nyelvben a teknőc tudatos irányítása egyszerű utasításokkal (előre, hátra, fordulás, tollat fel, tollat le, radír, tollszín, tollvastagság, törölkép, haza)
- Ismétlődést tartalmazó rajz készítése
- Az algoritmus hétköznapi fogalmának ismeret
- Néhány lépéses algoritmus megértése
- Logo nyelven paraméteres eljárások létrehozása
- Szövegszerkesztés:
 - Szöveg begépelése, a dokumentum egy részének kijelölése
 - Az elkészült munkák mentése adott helyre, azok megnyitása
 - Szöveg javítása, módosítása több módon
 - Karakterek, szavak formázása (betűtípus, betűstílus, betűméret)
 - A különleges karakterek beszúrása (szimbólumok)
 - Bekezdések formázása (igazítás, behúzás, térköz)
 - Felsorolás, számozás
 - Adott szöveghez képek keresése, beszúrása, formázása

7.-8. osztály

NAT-ra és keret tantervre történő hivatkozások:

Az informatikai eszközök, és legalább egy operációs rendszer rutinszerű használata. Ezeken az évfolyamokon a tanulók már önállóan használják a legfontosabb eszközöket, segítség nélkül kezelik a fájlokat és mappákat, ismerik a tömörítési módokat és eljárásokat.

Az alkalmazói ismeretek témakörben gyakorlattan használják a szövegszerkesztő programot, tudjanak dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni, képszerkesztő programokat használni. Ismerik a táblázatkezelés alapjait, ismerik a webes publikáció jellemző elemeit.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témában egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmaznak meg. A tanulók a problémákhoz algoritmusokat-, eljárásokat készítenek

Az infokommunikációs eszközök használatakor, az internet használatakor az egyszerű keresések mellett az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek. Kritikus szemlélet az információk hitelességével szemben. Betartják az adatvédelem alapvető szabályait, felismerik az ártó szándékú támadásokat és megfelelő eszközökkel képesek védekezni ezek ellen.

Az információs társadalom témakörben megismerik az információkezeléssel kapcsolatos feladatokat, a veszélyek elhárítási lehetőségeit, a jogi és etikai vonatkozásokat. Az alkalmazás során kiemelt szerepet kap az információforrások hitelességének értékelése, az információk etikus használata, megismerik a kulturált együttélésre vonatkozó szabályokat és betartják azokat. Ismerik az informatikai eszközök fejlődésének egyes szakaszait.

A könyvtári informatika egyre tudatosabb könyvtárhasználat, az iskolai könyvtár állományának

és szolgáltatásainak önálló használata. A tanulók megismerik az egyes könyvtártípusok és szolgáltatásaik jellemzőit, különbségeit, a nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, tájékoztató eszközök széles tárházát, azok információs értékét.

Értékelésnél hangsúlyos szerepet kapnak az etikai és jogi vonatkozások, a forrásjegyzék készítése és a hivatkozások.

7. osztály:

Elmélet:

- Fájlok tulajdonságai
- Fájlok kiterjesztése
- Tömörítés fajtái, jellemzői
- Vírusvédelem
- Könyvtár használati ismeretek (Könyvtárak fajtái, könyvek rendezésének módszerei)

Gyakorlat:

- Prezentáció készítés:
 - A bemutató készítő program egyszerű lehetőségeinek ismerete
 - Az elkészült munkák mentése adott helyre, azok visszatöltése
 - Több diából álló bemutató készítése adott témával kapcsolatban
 - A bemutató formázása (dia háttere, betűformázás, animáció, áttűnés)
 - Haladó formázások (videó, hang beszúrása, ábrák készítése, folyamatábrák)
 - Hiperhivatkozások használata
 - PPT bemutatása előadás formájában
- Weblap szerkesztés:
 - Egyszerű weblap készítése, mentése, mentett weblap megnyitása szerkesztésre
 - Lap tulajdonságainak beállítása (lap címe, háttérszín, betűszín)
 - Táblázatok létrehozása, és tulajdonságainak beállítási
 - Hiperhivatkozások kezelése

8. évfolyam

Elmélet:

- A hétköznapi információk társadalma
- A számítástechnika „újabbkori” története
- Az internet használatával kapcsolatos kihívások: számítási felhő, webáruházak
- Adatbiztonság és adatvédelem
- A szoftverek csoportosítása
- A szoftverek tulajdonjogával kapcsolatos ismeretek
- A programok telepítésével kapcsolatos tudnivalók

Gyakorlat:

- Szövegszerkesztés
 - Adatok táblázatos elrendezése
 - Táblázat formázása (oszlopszélesség, szegély és mintázat)
 - Adatok táblázatos elrendezése tabulátorokkal

- Nagyobb méretű dokumentumok: stílus, tartalomjegyzék, előfej, előláb, oldalszám, lábjegyzet
- Táblázatkezelés
 - A táblázatkezelő program egyszerű lehetőségeinek ismerete
 - A táblázat beszúrása, szöveg formázása, szegélyez és rács, háttér kialakítása, cellák beszúrása, törlése, mentés
 - Képletek (automatikus újraszámítás, képlet másolása)
 - A relatív és abszolút cellahivatkozás
 - Diagramok készítése
 - Statisztikai számítások, függvények
 - A táblázatkezelő programok alkalmazása gyakorlati problémák megoldásában:
 - statisztikai feladatok
 - százalékszámítás
 - pénzügyi számítások
 - dátum-és időkezelés
 - választás két lehetőség között

9.-10. évfolyam

NAT-ra és keret tantervre történő hivatkozások:

Az *informatikai eszközök* átszövik világunkat, a számítógép mellett rengeteg intelligens eszköz jelenik meg. Ebben a korosztályban a korábbi évek során fejlesztett készségeken alapuló alkotó felhasználásra és a rendelkezésre álló informatikai eszközök lehetőségeinek bővítésére kerül a hangsúly.

A technikai eszközök fejlődésével viszonylag könnyen elérhetővé válik a mozgóképek digitális formában való rögzítése, a digitális hang- és képfelvételek készítése, megosztása, a nagyméretű állományok könnyebb kezelése érdekében szükséges a tömörítési módok és eljárások megismerése is.

Életünk során sokszor kell döntéseket hoznunk a rendelkezésünkre álló információk alapján. A tanulók felismerik, hogy az informatikai eszközök segítségével, az *alkalmazói ismeretek* birtokában segíthetnek a hétköznapi életük során szükséges döntések előkészítésében.

A kommunikáció során kiemelt fontosságú a csoportok szervezése és működtetése, ennek érdekében ismerkednek meg a körlevél készítésével, az alkotás során szükséges fogalmakkal és a számítógéppel végzett műveletekkel. A pénzügyi számítások a hétköznapi élet során is fontos szerepet látnak el. A táblázatkezelő programmal statisztikai elemzéseket végezhetünk, az adatokat megfelelő típusú diagramokon jeleníthetjük meg. A táblázatkezelővel egyéb tantárgyi feladatokat is meg lehet oldani. Az adattáblák logikus felépítése, az adattáblák közötti kapcsolatok felismerése, az adatbázisokból lekérdezéssel történő információszerzés, a nyert adatok esztétikus formába rendezése segít az információk feldolgozásában, a megalapozott döntések előkészítésében, ezért fontos, hogy ezeket a műveleteket megismerjék a tanulók. A videoszerkesztés ismerete a multimédia adta lehetőségek jobb kihasználásával hozzájárul ahhoz, hogy az egyén kommunikációja, önismerete fejlődjön.

Az *informatikai eszközökkel és módszerekkel történő problémamegoldás* közvetlen tanulmányozásának befejező képzési szakaszában a tanulók összetettebb problémákat oldanak meg. A tanulók az iskolai élethez köthető matematikai, természettudományi, nyelvi és egyéb problémákat dolgoznak fel, munkamódszerként elsősorban csoportos és projekt munkaformákat alkalmaznak.

A tanulók az életkori sajátosságaiknak megfelelően a számítógépet komplex módon használják

tanulmányaik során. A problémamegoldó készségek fejlesztése érdekében tetszőleges eszközökkel történő mérési értékek begyűjtésére, ezen értékek kiértékelésére, másrészt az egyszerűbb, különös tekintettel a véletlen eseményeket tartalmazó, folyamatok modellezésére és szimulációjára kerül sor.

Az **infokommunikációs** gyakorlatok során a középiskolában a diákok önállóan határozzák meg a szükséges információkat, egyedül végzik a keresést, és a szerzett információkat önállóan képesek felhasználni. Képesek az információ hitelességének értékelésére. Az elkészült anyagaikat önállóan publikálják, megosztják az interneten.

A kommunikáció során a diákok az internetes lehetőségek széles tárházát használják, a hangsúly a csoportmunkát támogató alkalmazásokra kerül át. Felismerik az infokommunikációs eszközök mindennapi életre gyakorolt hatásait. Egyéb tantárgyi műveltségi területek fejlesztése érdekében kapott feladatok esetében önállóan használják az elektronikus média lehetőségeit, hatékonyan alkalmazzák a média kezeléséhez szükséges eszközöket.

Az **információs társadalom** témakör tárgyalása során a tanulók újabb, a korosztálynak megfelelő információkezeléssel kapcsolatos feladatokkal találkoznak, felkészülnek a veszélyek elhárítására, megismerik és értelmezik a jogi és etikai vonatkozásokat. Kiemelt szerepet kap az információforrások etikus alkalmazása és azok hitelességének értékelése.

A tanulók bővítik az életkori sajátosságoknak és az igényeknek megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos ismereteiket, felismerik azok hétköznapi életben betöltött szerepét, céljait és törekednek a biztonságos, kritikus használatukra. A fejlesztés során a szolgáltatások kiválasztását követően a működés megfigyelése és megértése, az egyes funkciók kipróbálása, a működési algoritmusok azonosítása, az eljárások értő alkalmazása és a kritikus szemléletmód kialakítása kap hangsúlyos szerepet.

A **könyvtárhasználat** önálló tanulásának záró szakaszában cél, hogy a tanuló minél átfogóbb és modernebb könyvtárképpel rendelkezzen, ismerje saját igényeit, szokásait, tudását, annak érdekében, hogy azt tudatosan és hatékonyan alkalmazhassa, fejleszthesse tanulmányai és a középiskolai évek után is. A fejlesztés során az információs problémamegoldás folyamatának, a probléma megoldásának önálló, személyre, helyzetre szabott alakítása, irányítása zajlik tanulmányi és hétköznapi helyzetekben. Ennek érdekében a könyvtári rendszer általános internetes és a helyben elérhető könyvtárak teljes körű szolgáltatásai körében való önálló tájékozódás szükséges. A hatékony könyvtárhasználat érdekében a korábbi évek során megismert forrástípusok és konkrét források felhasználási célhoz viszonyított információs értékének megállapítására, újabb könyvtári, szakirodalmi és közhasznú adatbázisok és honlapok megismerésére, használatára kerül sor.

9. osztály

Konkrét témakörök

szóbeli

- Informatika alapjai -hardver
 - Analóg és digitális jelek
 - Informatikai mértékegységek
 - Kettes számrendszer, átváltás tízes és kettes számrendszer között
 - Logikai műveletek
 - ASCII kód és Unicode
 - Neumann elvek
 - Számítógép főbb részei és jellemzői
 - Perifériák típusai és főbb jellemzői
 - Hálózatok felépítése és jellemzői

- Kommunikáció
 - Kommunikációs modell
 - Redundancia fogalma
 - Kommunikációs rendszerek
- Információs társadalom
 - Biztonságos számítógépes munkavégzés, ergonómia
 - Etikus kommunikáció
 - Túlzott eszközhasználat károsító hatásai
 - Informatika fejlődéstörténetének főbb eseményei
- Kommunikáció a hálózaton
 - Ismerje az internet fontosabb szolgáltatásait: web, e-mail, domain-név szolgáltatás.
 - Ismerjen egy levelezési rendszert.
 - Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni.
 - Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit.
 - Tudjon a levélhez mellékletet csatolni, valamint levél fogadásakor a mellékletet kezelni

gyakorlat

- Szövegszerkesztés
 - Dokumentumok megnyitása és mentése
 - Szövegbevitel, nyelvi ellenőrzés, elválasztás, szimbólum beszúrása
 - Keresés és csere alkalmazása
 - Karakterformázások (stílus, méret, típus, szín)
 - Bekezdés formázások (behúzás, térköz, igazítás, szegély és mintázat, felsorolások, számozások, tabulátorok használata)
 - Szakaszformázás (Élőfej, élőláb, lapszámozás, margók, lapméret, tájolás, lábjegyzet)
 - Táblázat készítése, formázása
 - Képek beillesztése, formázása
- Prezentáció készítés
 - Diák készítése, beszúrása, törlése
 - Mintadia szerkesztése, háttér beállítása, szöveg formázás
 - Vektorgrafikus ábrák létrehozása
 - Animáció, áttűnés beállításai
 - Képek beszúrása, formázása
 - Diavetítés beállításai
- WEBlap szerkesztés
 - Weblap létrehozása
 - Címsorok beállítása
 - Háttérszín, háttérkép beállítása, szöveg formázások
 - Hivatkozások beszúrása
 - Felsorolások létrehozása

- Képek beszúrása és elrendezése
- Táblázatok beszúrása és beállításai

10. évfolyam

Konkrét témakörök szóbeli

- Könyvtárhasználati ismeretek
 - Könyvtár fogalma
 - Könyvtártípusok
 - Könyvtári szolgáltatások
 - Tájékozódás a könyvtárban
 - Forrásjelölés, forráskiválasztás
- Operációs rendszer használata
 - Operációs rendszerek fő részei, jellemzői
 - Felhasználói felület
 - Egy konkrét operációsrendszer megjelenésének beállítása
 - Mappaszerkezet, állományműveletek
 - Keresés
 - Tömörítés
 - Adatvédelem, archiválás
 - Kártevők, vírusvédelem
 - Illegális számítógépes cselekmények, és következményei
 - Szoftverek csoportosítása alkalmazási terület illetve jogi kategóriák szerint

gyakorlat

- Grafika
 - Fájlok megnyitása, szerkesztése, mentése
 - Egyszerű alakzatok rajzolása, másolása, beillesztése
 - Beillesztett kép háttérének átlátszósága
 - Transzformációk
 - Színek beállításai színkód alapján
 - Szöveg elhelyezése képen
- Táblázatkezelés
 - Adatok bevitele táblázatkezelőbe
 - Cella, oszlop, sor, tartomány és munkalap fogalma
 - Számformátumok beállítása, egyéni számformátum kialakítása (Dátum, idő, pénznem, százalék)
 - Adatok rendezése
 - Hivatkozások használata, abszolút és relatív hivatkozás
 - Képletek és függvények használata (SZUM, ÁTLAG, DARAB, DARABTELI, MAX, MIN, KICSI, NAGY, DARABHATÖBB, SZUMHA, ÁTLAGHA, FKERES, INDEX, HOL.VAN, ÉS, VAGY, HA, MA, ÉV, NAP, HÓNAP)

- Táblázat formázás
- Diagramok létrehozása, megfelelő diagram kiválasztása, adatok kijelölése, diagram címének módosítása, formázás
- Adatbázis-kezelés
 - Adattábla, rekord, mező, kulcs fogalma
 - Adatok importálása, adattípusok megfelelő alkalmazása, kulcs meghatározása, táblák közti kapcsolatok beállítása
 - Tábla feltöltése adatokkal, rekordok módosítása, törlése
 - Lekérdezések létrehozása: választó, törlő, módosító lekérdezések
 - Adatok rendezése
 - Segédlekérdezések létrehozása
 - Számított értékek meghatározása
 - Aggregáló függvények használata (COUNT, SUM, AVG)
 - Jelentés létrehozása, formázása

11.-12. évfolyam, fakultáció

11. évfolyam

Konkrét témakörök

szóbeli

- A személyi számítógép ismertebb perifériáinak gyakorlott kezelése, fontosabb jellemzőik bemutatása és értelmezése
- a Neumann-elvű számítógépek felépítésének és működésének bemutatása
- Hardver- és szoftver generációk, számítástechnikai alapfogalmak
- Az analóg és a digitális jel különbözőségének megértése, analóg jel digitalizálása
- Különböző jelek, jelsorozatok adatmennyiségének számítása
- Kódok, kódrendszerek, bináris aritmetika
- A logikai alapműveletek ismerete és összetett alkalmazása
- Az account fogalma, azonosító és a jelszó önálló használata.
- Elektronikus levelezés (például csoporttársakkal vagy más osztályok, iskolák tanulóival).
- Egy levelező program funkcióinak használata: levéljellelmezők beállítása, szűrés tárgy, feladó és tartalom szerint, elküldött és kapott levelek rendezése, válogatás, selejtezés a levelek között.
- Összetett keresési feladatok megoldása, valamint megadott témakörrel foglalkozó webhelyek tárolása (pl. könyvjelzőként).
- A számítógépes hálózatok kialakítása, osztályozása különböző szempontok szerint.

gyakorlat

- Programozás
 - Elemi és összetett adatok kezelése, a feladatmegoldáshoz megfelelő adattípus kiválasztása.
 - Logikai és fizikai adatszerkezetek, adatábrázolás, adattárolás.
 - Az algoritmus fogalma, tulajdonságai.
 - Egyszerű algoritmusok pontos megfogalmazása.

- Alapvető adatgyűjtési és feldolgozási algoritmusok (összegzés, számlálás, eldöntés, keresés, kiválasztás, rendezés) alkalmazása feladatmegoldásban.
- A számítógépes problémamegoldás folyamata.
- Algoritmusok megvalósítása számítógépen.
- A programok szerkezete.
- Egyszerűbb programozási feladatok.
- Dokumentumkészítés számítógéppel:
 - Többféle formázási megoldást tartalmazó dokumentumok készítése minta alapján, illetve feladat leírás alapján.
 - Típusdokumentumok elkészítése.
 - Formázások, objektumok beillesztése, keretek, táblázat, körlevél.
 - További lehetőségek: fejléc, lábléc, lábjegyzet, tartalomjegyzék, hasábok
 - Dokumentumok mentése, konvertálása különböző formátumokban.
 - Nyomtatás.
 - Weblap készítése webszerkesztő használatával.
 - Prezentáció készítése.
- Táblázatkezelés
 - A táblázatokban szereplő adatok típusának felismerése, alapvető adattípusok használata, az adatok többféle megjelenítési formájának gyakorlása; egyszerű matematikai műveletek, képletek, beépített függvények önálló használata.
 - A függvényhivatkozások másolása.
 - Egy táblázatkezelő program matematikai, statisztikai számításokra épülő felhasználása. Tantárgyi feladatok megoldása táblázatkezelővel.
 - Diagramok készítése a problémához igazodva.
 - Adatok összefüggésének megjelenítése diagramon.
 - A megfelelő diagramtípus kiválasztása.
 - A táblázat önálló megtervezése szöveges feladat alapján.

12. évfolyam

Konkrét témakörök
szóbeli

- Az operációs rendszer fogalma, feladatai
- Operációs rendszerek osztályozása.
- Az összes tanult állományművelet önálló elvégzése.
- Kiválasztott állományokról biztonsági másolat készítése.
- Tömörített állományok létrehozása, a létező bővítése, állomány cseréje.
- Az operációs rendszer néhány jellemzőjének beállítása, változtatása.
- Egy alkalmazás önálló installálása a használt környezetben, hardverkörnyezeti jellemzők beállítása, nyomtató jellemzőinek módosítása.
- Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata.
- Állománytípusokhoz megfelelő alkalmazás önálló hozzárendelése.
- Számítógépes hálózatok kialakítása, tulajdonságai, típusaik, osztályozásuk különböző

- szempontok szerint.
- A hálózatokban használt fizikai eszközök ismerete, használata.
- Az adattovábbítás módjai, távadatfeldolgozás.
- Internet szerverek használata, üzemeltetése.
- Hálózati szolgáltatások (telnet, ftp, mail, web), szerver-kliens struktúra.
- Könyvtár ismeretek
- Dokumentumok fajtái

gyakorlat

- Programozás
 - Programozási feladatok.
 - Programegységek, eljárások, függvények használata.
 - Fájlkézelés
 - Programfeldolgozás menete: interpreter, fordítás, szerkesztés, futtatás.
 - Számítási feladatok, adatkezelés, állományok.
- Adatbázis-kezelés
 - Az adat, adathalmaz, adatállomány, adatbázis fogalmak biztos használata
 - Egy relációs adatbázis alapszintű kezelése.
 - Adatmodell fogalma, adatkezelés szintjei, logikai és fizikai adatfüggetlenség.
 - Az adatbázissal szembeni követelmények; adattábla, rekord, mező, kapcsolómező, kulcsmező jellemzők és az állomány fogalmak alkalmazása, ezek egymáshoz való viszonyának megértése, integritási feltételek.
 - Mindennapi életünkkel kapcsolatos egyszerű adatállomány tervezése, a szerkezet definiálása, létesítése és feltöltése néhány adattal.
 - Az adatbázis kezelés feladatai: adatdefiníció, adatmanipuláció, lekérdezések, vezérlési feladatok, jogosultságok, adatbiztonság kérdései.
 - Feladatok adatok bevitelére, módosítására, törlésére.
 - Adatbázisrendezés, -keresés, -megjelenítés; adatbázis-lekérdezés, kinyomtatás.
 - Az adatbázis védelme.
 - Hozzáférés egy adatbázishoz.
 - Az adatbázis-karbantartás fontosságának érzékeltetése.

Vizsgakövetelmények

Ének-zene

ZENEI ELŐADÓKÉSZSÉG

ÉNEKLÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. csoportosan vagy önállóan, életkorának és hangi sajátosságainak megfelelő hangmagasságban énekel, törekszik a tiszta intonációra, kifejező, a zene stílusának megfelelő előadásra;
2. a zenei karaktereket differenciáltan tudja megszólaltatni a népi vagy klasszikus stílusjegyeknek megfelelően egyszerű többszólamúságban is;
3. 127 új dalt ismer;
4. emlékezetből éneklí a Himnusz és a Szózatot;
5. változatosan tudja alkalmazni a tempó és dinamikai, előadási utasításokat (tempo giusto, parlando, rubato, piano, mezzoforte, forte);
6. hangszerkíséretes dalokat énekel, tanára vagy hangszeren játszó osztálytársa kíséretével;
7. a tanult dalokhoz kapcsolódó dramatizált előadásokban osztálytársaival aktívan részt vesz.

RITMIKAI ÉS HALLÁSFEJLESZTÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. ismeri és alkalmazza az alapritmusok relációit (egész-, fél-, negyedérték, nyolcadpár, fél- és negyedszünet) és az összetett ritmusokat (szinkópa, kis- és nagy nyújtott, kis- és nagy éles, triola, tizenhatodos ritmusok), grafikai jelüket és értéküket;
2. különböző ritmusképleteket eltérő tempókban is reprodukál;
3. érzékeli a tanult dalokban a váltakozó ütemek lüktetését;
4. hallás útján megfigyeli a tanult zeneművekben a dúr és moll hangzását, melyeket zenei karakterekhez, hangulatokhoz kapcsol;
5. ismeri és jártasságot szerez a hétfokú skála szolmizációs hangjainak írásában és olvasásában;
6. ismeri az előjegyzésekhez kapcsolódó abszolút hangneveket;
7. felismerő kottaolvasással követi és értelmezi a módosított hangok szerepét a dalokban;
8. érti a hangköz és hármashangzat fogalmát és fogalmi szinten a hangközök harmóniaalkotó szerepét;
9. fogalmi szinten ismeri a tiszta, kis- és nagy hangközöket (T1–T8), és a fél és egész hangos építkezés logikáját;
10. megnevezi és beazonosítja a kottakép alapvető elemeit, például tempójelzés;
11. ütemmutató, violin- és basszuskulcsok;
12. felismerő kottaolvasással együttesen követi a ritmikai és dallami elemeket;
13. ismeretlen kotta esetében is vizuálisan nyomon tudja követni a hallott ritmikai és dallami folyamatokat;
14. érti és azonosítja a különböző formarészek zenén belüli szerepét;
15. felismeri a homofon és polifon szerkesztést.

ZENEI BEFOGADÓKÉSZSÉG

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. életkori sajátosságainak megfelelően megadott szempontok segítségével értelmezi a különböző műfajú és stílusú zenéket, követi a lineáris és vertikális zenei folyamatokat;
2. azonosítani tudja a zenetörténeti stílusok főbb jellemzőit, a hozzájuk tartozó műfajokat, jellegzetes hangszereket, hangszer-összeállításokat, ismeri történelmi, kulturális és társadalmi hátterüket, mely segíti zeneértésüket;
3. megfigyeli, összehasonlítja a zenét és a cselekményt, azonosítja a témát és a szereplőket, hangulatot, műfajt, korszakot;
4. azonosítja a tanult zenéket, megnevezi azok alkotóit és keletkezésüknek ismert körülményeit;
5. követni tudja a zenei elemek összetartozását, egymást kiegészítő vagy egymástól eltérő struktúráját, a zenei kifejezésben betöltött funkcióját;
6. megfigyeli az egyes hangszerek hangszínének a hangszerjáték és az előadásmód különbözőségéből adódó karakterét;
7. kérdéseket vet fel a zenemű üzenetére és kifejezőeszközeire vonatkozóan, többféle szempontot érvényesítve alkot véleményt;
8. néhány mondatral összefoglalja a zenemű mondanivalóját (például miért íródott, kinek szól, milyen gondolatokat, érzelmeket fejez ki);
9. megtalálja a kapcsolatot a zeneművek által közvetített élethelyzetek és a saját élethelyzete között.

ZENEI ALKOTÓKÉSZSÉG

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. a tanult ritmikai és dallami elemeket alkalmazva egyszerű ritmussorokat, dallamokat kiegészít és improvizál;
2. a zeneművektől inspirálódva produktívan használja képzeletét, megfogalmazza a zene keltette érzéseit, gondolatait, véleményét;
3. a zeneművek befogadásának előkészítése során részt vesz olyan közös kreatív zenélési formákban, melyek segítenek a remekművek közelébe jutni, felhasználja énekhangját, az akusztikus környezet hangjait, ütőhangszereket, egyszerűbb dallamhangszereket.

KULTURÁLIS MŰVELTSÉG ÉS KULTURÁLIS BEFOGADÓKÉSZSÉG

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. a zeneműveket műfajok és zenei korszakok szerint értelmezi, ismeri történelmi, kulturális és társadalmi hátterüket;
2. ismer néhány magyar és más kultúrákra jellemző hangszert;
3. hangzás és látvány alapján felismeri a legelterjedtebb népi hangszereket és hangszeregyütteseket;
4. megkülönbözteti a giusto, parlando és rubato előadásmódú népdalokat;
5. megkülönbözteti a műzenét, népzene és a népdalfeldolgozásokat;
6. a tanult népdalokat tájegységekhez, azok ma is élő hagyományaihoz, jellegzetes népművészeti motívumaihoz, ételeihez köti;
7. aktívan részt vesz az iskola vagy a helyi közösség hagyományos ünnepein és tematikus projektjeiben.

ÖNÁLLÓ TANULÁS FEJLESZTÉSE

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. képessé válik a zeneművek érzelmi és intellektuális befogadására;
2. megfigyeli és felismeri az összefüggéseket zene és szövege, zenei eszközök és zenei

mondanivaló között;

3. a tanári instrukciók alapján alakít, finomít zenei előadásmódját;

4. ismer és használ internetes zenei adatbázisokat, gyűjteményeket;

5. önálló beszámolókat készít internetes és egyéb zenei adatbázisok, gyűjtemények felhasználásával.

FŐ TÉMAKÖRÖK AZ 5–12. ÉVFOLYAMON

1. Zeneművek, énekes anyag

2. Zeneművek, zenehallgatás

3. Zenei ismeretek, ritmikai fejlesztés

4. Hallásfejlesztés

5. Zenei írás, olvasás

5. évfolyam

Tankönyv: Ráplai Györgyi- Szabó Katalin: **Énekeskönyv 5.** AP-052004

Dalanyag:

Által mennék én a Tiszán, ladikon

Béreslegény, jól megrakd a szekered

Csipkefa bimbója kihajlott az útra;

Édes, kedves feleségem;

Erdő, erdő, de magos a teteje

Erdő, erdő, erdő

Érik a szőlő

Este van már, csillag van az égen

Ez a lábam, ez, ez, ez

Fiumei kikötőben áll egy hadihajó

Hej, Dunáról fúj a szél

Hol jártál az éjjel, cinegemadár?

Madárka, madárka

Nincs Szentesen olyan asszony

Szélről legeljetelek

Erkel Ferenc: Himnusz

Betlehemes – a népszokáshoz kapcsolódó dallamok

Farsang – Három éjjel, három nap

Gergely-járás

Ó, gyönyörű szép titokzatos éj

Pásztorok, keljünk fel

Regölés- Adjon az Úristen ennek a gazdának

Áll egy ifjú nyírfá a réten – orosz népdal

Históriás ének: Egri históriának summája

Zöld erdő harmatját

Indulók: Klapka induló

Gregorián ének: Kövecses út mellett

Laudate Dominum omnes gentes

Reneszánsz: Ungaresca

Pavane

Barokk hangszeres tánczene (a tankönyvből szabad választás szerint)

Bécsi klasszikus dalok (a tankönyvi kínálatból szabad választás szerint)

Kulcsfogalmak:

concerto
dal
dal mint műfaj
daljáték
dallami variáció
divertimento
duett
dúr
gregorián ének
Himnusz
históriás ének
kórusmű
kuruc kori dal
madrigál
menüett
moll
opera
rég és új stílusú népdal
reneszánsz tánc
rondó
szekvencia
szerenád
szimfónia.
Szózat
szvit
társas ének.
tercmenet
versenymű
visszatérő forma
zenei periódus

6. évfolyam

Tankönyv: Rápli Györgyi- Szabó Katalin: **Énekeskönyv 6.** AP-062004

1848-as katonadalok:

A horgosi csárda ki van festve
A jó lovas katonának
A Vidrócki híres nyája
Arany János: Toborzó
Bartók Béla: Magyar képek - Este a székelynél
Boncidai menyecskék
Cseresznyevirág
Csínom Palkó, Csínom Jankó
Don Quijote
Duna-parton van egy malom
Egressy Béni – Vörösmarty Mihály: Szózat

Elmegyek, elmegyek
 Érik a ropogós cseresznye
 G. P. a Palestrina művészete
 Gábor Áron rézágyúja
 Gyakorló óra: Rögtönzés
 Hej, igazítsad jól a lábad
 Hull a szilva a fáról
 Ismétlő óra:
 J. Haydn: G-dúr „Üstdob” szimfónia (Op. 94.) II. tétel
 J. S. Bach: János passió
 Két tyúkom tavali
 Kispircsi falu végén
 Kocsi szekér, kocsi szán
 Kodály Zoltán: Mátrai képek
 Kodály Zoltán: Mátrai képek
 Kodály Zoltán: Mátrai képek
 Kolozsváros olyan város
 L. van Beethoven: VII. szimfónia (Op. 92.) II. tétel
 M. de Cervantes Saavedra: Don Quijote
 M. Praetorius: Viva la Musica!
 Megkötöm lovamat
 Nyit már a gyöngyvirág
 O. Lassus: Visszhang
 Tavaszi népszokások
 Te vagy a legény, Tyukodi pajtás
 Thomas Tallis: All praise to thee, my God
 Vígan zengjetelek, citorák
 W. A. Mozart: A dúr zongoraszonáta (K. 331) – I. tétel
 W. A. Mozart: Egy kis éji zene (K525) I. tétel
 W. A. Mozart: Német tánc (K. 605. No. 3.) – Utazás szánon

Kulcsfogalmak:

felütés
 csonka ütem
 triola
 kis éles és kis nyújtott ritmus
 dúr és moll hangsor
 vezetőhang
 kis és nagy szekund
 kis és nagy terc
 abszolút hangnevek (pontosítva)
 violin- és basszuskulcs
 allegro
 andante
 mezzoforte
 pianissimo
 3/8
 6/8

7. évfolyam

A 19. század művészete
A csikósok...
A csitári hegyek alatt...
A szennai lipisen, laposon...
A vadász
Bartók Béla valamely kórusműve válogatás szerint
Bartók Béla: Allegro barbaro
Beethoven zongora szonátái
dalok szabad válogatás szerint
Ej, haj gyöngyvirág...
Elindultam szép hazámból...
Erkel Ferenc: Hunyadi László
F. Chopin: a-moll mazurka
F. Schubert: A pizstráng
F. Schubert: Die schöne Müllerin –
G. Verdi: Nabucco – Rabszolgák kórusa
Görög Ilona balladája
H. Purcell és B. Britten
Hej, rozmaring...
J. Haydn: D-dúr „London” szimfónia (No. 104.) I. tétel
J. Haydn: Falusi jókedv
Jöjjön haza édesanyám / vagy:
Karácsonyi dalok válogatás szerint
Kodály Zoltán: Kállai kettős
Kodály Zoltán: Pünkösdlő
L. van Beethoven: V. „Sors” szimfónia (c-moll) (Op. 64.)
La Marseillaise
Liszt Ferenc: Krisztus oratórium
Liszt Ferenc: Magyar rapszódia
Liszt Ferenc: Mazeppa
M. P. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Más népek és földrészek zenéje –
P. I. Csajkovszkij művei válogatás szerint
Sáry László - Steve Reich
Szép a gyöngyvirág...
Tavaszi népszokások
Választott ballada: Kőműves Kelemen /vagy:
Válogatás szerint: A romantikus dal
Válogatás szerint: Március 15-i dalok
Világzene: Afrika, India
Világzene: tankönyvi szemelvények
W. A. Mozart: Don Giovanni

Kulcsfogalmak:

augmentáció
diminúció
keserves

kis és nagy szeptim
kis és nagy szext
ritmusvariációk
romantikus dal
táncnóta
társasdal
verbunkos dal

8. évfolyam

Tankönyv: Rápli Györgyi- Szabó Katalin: **Énekeskönyv 8.** AP-082004

A kapuba' a szekér
Akkor szép az erdő
Arezzoi Guido: Szent János himnusz
Asszony, asszony, ki a házból
Ballagási dalok: Gaudeamus igitur, és Régi, régi dal
Bartók Béla művészete és embersége: Cantata profana
Bartók Béla művészete és embersége: Concerto
G. F. Händel: Messiás – Halleluja kórus
Hajnenirilallalla
Klasszika: J. Haydn: Évszakok
Kodály Zoltán: Páva-variációk
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus (Zsoltár dallam)
Máté Péter: Egyszer véget ér a lázas ifjúság
Megzenésített versek: Kaláka együttes-Radnóti Miklós: Éjszaka
Megzenésített versek: Sebő Ferenc - József Attila: Rejtelmek
W. A. Mozart: Szóktetés a szerájból (tankönyvi szemelvények)
Röpülj páva
Tarka szoknya, sok a fodra
Tinódi vagy Balassi egy dallama
Tréfás dalok, csúfolódók:
VIII. Henrik: Pastime with good company

Kulcsfogalmak:

concerto grosso
homofónia
jazz
kamarazene
kantáta
klasszikus zene
madrigál
műzene
népzenei feldolgozás
oratórium
polifónia
populáris zene
rock
szimfonikus költemény
táncjáték

trubadúr ének
versenymű
vonósnégyes
zenei impresszionizmus

9. évfolyam

Tankönyv: Lukin László- Ugrin Gábor: Ének-zene középiskola 9-10. évfolyam, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.

A bárnai kertek alatt
A Vidrócki híres nyája
Aj, sirass édesanyám
Áll előtttem egy virágszál
Alleluja
Annyi bánat a szívemen
Apor Lázár tánca
Bach: g-moll fantázia és fuga
Bach: Ha köd lepi be a tájat
Bach: h-moll szvit – részletek
Bach: Már nyugosznak a völgyek
Beethoven: A mormotás fiú dala
Beethoven: D-dúr hegedűverseny III. tétel Rondótéma
Beethoven: Karfantázia
Beethoven: Mälzel - kánon
Béreslegény
Bocsásd meg Úristen
Byrd: Tavasz kánon
Chorea
Corelli: La Folia - téma
Csordapásztorok
Dies irae
Duna-parton
Ej, haj, gyöngyvirág
Elindultam szép hazámból
Erdő mellett estvéledtem
Fornsete: Nyár kánon
Gyújtottam gyertyát
Ha felülök
Händel: Csordul a könnyem
Haydn: C-dúr „Emperor” / Kaiser / (Császár) kvartett - téma
Hej, rozmaring
Ifjúság, mint sólyommadár
Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska
Josquin: Ave vera virginitas
Lassus: Zsoldosszerenád
Letörött a kutam gémje
Magos a rutafa
Magos kösziklának
Más népek dalai szabad válogatás szerint

Meghalok, meghalok
Megkötöm lovamat
Megkötték már nékem a koszorút
Megrakják a tüzet
Moniot d'Arras: Nyári ének
Most jöttem Gyuláról
Mozart: A-dúr zongoraszonáta I. tétel
Mozart: Figaró házassága - Kavatina
–Ne félj
Neidhart von Reuenthal: Májusi ének
Ófrancia kánon
Örömóda
Palestrina: Jesu rex admirabilis
Pindaros: Óda
Purcell: Dido és Aeneas c. opera
Purcell: Sárga levél - kánon
Röpülj, páva, röpdülj
Rubini: Fölkel a hajnal
Sok Zsuzsanna napokat
Szeikilosz sírverse
Szivárvány havasán
Tinódi: Egervár viadaljáról való ének
Tinódi: Hadnagyoknak tanúság
Ungaresca, Magyar tánc
Ut queant laxis
Válogatás Haydn dalaiból: Falusi jókedv, Szerenád, Ha jó a csendes alkony, Szép nyári reggel
Válogatás Mozart dalaiból Oragna figa, Ó, felvirradt a szép óra, Drága szempár
Vivaldi: A négy évszak – témák Tavasz, Tél

Kulcsfogalmak:

ballada

csárdás

dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal, szórakoztató zenei dal).

egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé)

Hármashangzatok

jaj-nóta

Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus)

népies műdal

notáció

Partitúra

Prozódia

ritmus

sírató

szabályos és szabálytalan hangsúlyozás

tánc típus

verbunk

világi zene (trubadúrének, ungaresca)

zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia)

Zenetörténet**Népzene:**

Népdal, hangszeres népzene, népies műdal.

Műzene:

Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők.

Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál).

Barokk hangszeres műfajok és az opera kialakulása (basso continuo, monódia, fuga, korál, passió, concerto)

XVII-XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lőcsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából).

Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje.

Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven.

10. évfolyam

Tankönyv: Lukin László- Ugrin Gábor: Ének-zene középiskola 9-10. évfolyam, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.

A bolhási kertek alatt

A dalnak lenge szárnyán

A gerle - kánon

A kékszakállú herceg vára – V. ajtó - téma

A mi házunk fölött

A muzsikához

A nagy bécsi kaszárnyára

A patak bölcsődala

A rózsza, a gerle
A vándorlás
Amott legel
Bölcsődal
Bús a kis gerlice madár
Carmina Burana – O, Fortuna
Concerto - egy választott téma
Csillagom, révé szem
Este, este
Ha én rózsza volnék
Hajtsd ki, rózsám.
Hazám, hazám
Hová?
Istenem, Istenem, áraszd meg a vizet
Jaj, jaj, kedves bátyám
Kádár Kata
Keserű bordal
Kit virágot rózsám adott
Kodály Zoltán: Galántai táncok – Rondótéma
Kormos Pistát Simontornyán megfogták
Körösfői kertek alatt
Már olvad, ó – kánon
Ne menj el!
Nézd, ébred már

Psalmus Hungaricus – Zsoltárdallam

Rákóczi kocsmaiban
Ravel: Bolero – téma első része
Szép a gyöngyvirág egy csokorba'
Szóljon a zene
Szörényi-Bródy: István, a király
Verdi. Don Carlos, Aida c. opera részletek
Verdi: Nabucco Rabszolgák kara
Verdi: Requiem – Lacrymosa

Kulcsfogalmak

abszolút zene – programzene
alkalmazott zene
beat
improvizáció
jazz
komolyzene – populáris zene
motívum
műfaj
népzene – műzene
periódus
stílusjegy
swing
tánczene
világi zene – egyházzene

Zenetörténet:

Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés).

A századforduló és a XX. század zenéje – a stíluségység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene).

11. évfolyam

Tankönyv: Lukin László- Ugrin Gábor: Ének-zene középiskola 9-10. évfolyam, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.

A bárnai kertek alatt
A bolhási kertek alatt
A dalnak lenge szárnyán
A gerle - kánon
A kékszakállú herceg vára – V. ajtó - téma
A mi házunk fölött
A muzsikához
A nagy bécsi kaszárnyára
A patak bölcsődala
A rózsza, a gerle
A vándorlás
A Vidrócki híres nyája
Aj, sirass édesanyám
Áll előtttem egy virágszál
Alleluja
Amott legel
Annyi bánat a szívemen
Apor Lázár tánca
Bach: g-moll fantázia és fuga
Bach: Ha köd lepi be a tájat
Bach: h-moll szvit – részletek
Bach: Már nyugosznak a völgyek
Beethoven: A mormotás fiú dala
Beethoven: D-dúr hegedűverseny III. tétel Rondótéma
Beethoven: Karfantázia
Beethoven: Mälzel - kánon
Béreslegény
Bocsásd meg Úristen
Bölcsődal
Bús a kis gerlice madár
Byrd: Tavasz kánon
Carmina Burana – O, Fortuna
Chorea
Concerto - egy választott téma
Corelli: La Folia - téma
Csillagom, révészem
Csordapásztorok

Dies irae
Duna-parton
Ej, haj, gyöngyvirág
Elindultam szép hazámból
Erdő mellett estvéledtem
Este, este
Fornsete: Nyár kánon
Gyújtottam gyertyát
Ha én rózsza volnék
Ha felülök
Hajtsd ki, rózsám.
Händel: Csordul a könnyem
Haydn: C-dúr „Emperor” / Kaiser / (Császár) kvartett - téma
Hazám, hazám
Hej, rozsmaring
Hová?
Ifjúság, mint sólyommadár
Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska
Istenem, Istenem, áraszd meg a vizet
Jaj, jaj, kedves bátyám
Josquin: Ave vera virginitas
Kádár Kata
Keserű bordal
Kit virágot rózsám adott
Kodály Zoltán: Galántai táncok – Rondótéma
Kormos Pistát Simontornyán megfogták
Körösfői kertek alatt
Lassus: Zsoldosszerenád
Letörött a kutam gémje
Magos a rutafa
Magos kősziklának
Már olvad, ó – kánon
Más népek dalai szabad válogatás szerint
Meghalok, meghalok
Megkötöm lovamat
Megköttek már nékem a koszorút
Megrakják a tüzet
Moniot d'Arras: Nyári ének
Most jöttem Gyuláról
Mozart: A-dúr zongoraszonáta I. tétel
Mozart: Figaró házassága - Kavatina
–Ne félj
Ne menj el!
Neidhart von Reuenthal: Májusi ének
Nézd, ébred már
Ófrancia kánon
Örömóda
Palestrina: Jesu rex admirabilis
Pindaros: Óda

Psalmus Hungaricus – Zsoltárdallam

Purcell: Dido és Aeneas c. opera

Purcell: Sárga levél - kánon

Rákóczi kocsmában

Ravel: Bolero – téma első része

Röpülj, páva, röpj

Rubini: Fölkel a hajnal

Sok Zsuzsanna napokat

Szeikilosz sírverse

Szép a gyöngyvirág egy csokorba'

Szivárvány havasán

Szóljon a zene

Szörényi-Bródy: István, a király

Tinódi: Egervár viadaljáról való ének

Tinódi: Hadnagyoknak tanúság

Ungaresca, Magyar tánc

Ut queant laxis

Válogatás Haydn dalaiból: Falusi jókedv, Szerenád, Ha jó a csendes alkony, Szép nyári reggel

Válogatás Mozart dalaiból Oragna figa, Ó, felvirradt a szép óra, Drága szempár

Verdi. Don Carlos, Aida c. opera részletek

Verdi: Nabucco Rabszolgák kara

Verdi: Requiem – Lacrymosa

Vivaldi: A négy évszak – témák Tavasz, Tél

Kulcsfogalmak:

abszolút zene – programzene

alkalmazott zene

ballada

beat

csárdás

dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal, szórakoztató zenei dal).

egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé)

Hármashangzatok

improvizáció

jaj-nóta

jazz

komolyzene – populáris zene

Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus)

motívum

műfaj

népies műdal

népzene – műzene

notáció

Partitúra

periódus

Prozódia

ritmus

sírató

stílusjegy
swing
szabályos és szabálytalan hangsúlyozás
tánc típus
tánczene
verbunk
világi zene – egyházzene
világi zene (trubadúrének, ungaresca)
zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia)

Zenetörténet:

Népzene:

Népdal, hangszeres népzene, népies műdal.

Műzene:

Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők.

Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál).

Barokk hangszeres műfajok és az opera kialakulása (basso continuo, monódia, fuga, korál, passió, concerto)

XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lőcsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából).

Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje.

Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven.

Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés).

A századforduló és a XX. század zenéje – a stílus egység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene).

Korunk zenéje a második világháborútól napjainkig.

A klasszikus zenén túl, válogatás az alábbi anyagból:

a jazz fontosabb műfajai a kezdetektől napjainkig,

a beat és a klasszikus rock,

a világzene,

a zenés színház – rockopera,

a szórakoztató zene műfajai,

filmzene és alkalmazott zene.

A mai populáris zene irányzatai.

A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, a hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával

12. osztály

Tankönyv: Lukin László- Ugrin Gábor: Ének-zene középiskola 9-10. évfolyam, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2000.

Ajánlott tematika

Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények

Zenében való tájékozottság, értékalkotás.

Zene és színház: Az opera története Monteverditől Wagnerig
 Operett (ajánlott: Offenbach, J. Strauss, Lehár, Kálmán)
 Musical (ajánlott: Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja, Bernstein: West Side Story)
 Rockopera (István a király)
 Balett (Sztravinszkij)
 Jazz történet (Gershwin)
 A populáris zene világa
 Népzene és világzene
 Görög és római mitológiai
 Egyházi zenék: Requiem
 Világtörténelmi események korszakonként
 Magyar történelmi események korszakonként
 Történelmi portrék
 A barokk kora
 J. S. Bach a Tamás templomban
 A bécsi klasszicizmus kora
 Haydn és az Esterházy család kapcsolata
 A romantika kora
 Szentivánéji álom - Mendelssohn
 Kodály és magyar költők versei
 Bartók Béla A kékszakállú herceg vára
 Strauss sajátos zenei stílusjegyei
 Zene és a társművészetek kapcsolata
 A zeneszerzés és előadóművészet kapcsolata

ETIKA 5. évfolyam

Tantárgyi követelmények, minimum követelmények

- Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék
- Gondolkodik saját személyiségjegyein, *törekszik a megalapozott véleményalkotásra, illetve vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.*
- Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.
- Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására
- Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; *képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.*
- Nyitottan *fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat.*
- Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, megbecsüli a neki nyújtott segítséget.
- Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.
- A tanuló törekszik a megalapozott véleményalkotásra, illetve vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.

SZEMÉLYES KAPCSOLATOK

A legszorosabb kapcsolat: a család

A család, mint közösség bemutatása néhány mondatban

Helyem a családban- választ tud adni a kérdésre: Ki vagyok én a családban? A családon belüli viszonyokat ismeri, képes beszélni a munkamegosztásról.

A családi kapcsolatok ápolásának módjait fel tudja sorolni: személyes találkozások, telefon, internet adta lehetőségek

A tanuló gondolkodik saját személyiségjegyein, képes néhány mondatban bemutatni önmagát, külső és belső tulajdonságait.

Barátság

Meg tudja nevezni a rokonszenv elnyerésének néhány módját.

Képes választ adni a kérdésre: milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni a rokonszenv elnyerése során? Válaszát képes megindokolni.

A társas kapcsolatok témában képes néhány mondatban megfogalmazni az idegenekkel és barátokkal kialakított kapcsolatok különbségét.

Ismeri a baráti kapcsolat jellemzőit, a kapcsolatok ápolásának módjait, a konfliktusok kezelésének fontosságát.

Meg tudja fogalmazni a társakkal való kapcsolatok fontosságát saját életében, megkülönbözteti a szorosabb és lazább kortársi kapcsolatot

Példát tud megfogalmazni a megbocsátás témájában, a kapcsolat ápolásának lehetőségeiről. baráti kapcsolatok jellemzése során megfogalmazza a titkok megosztásának lehetőségeit, is-meri egymás tiszteletének jelentőségét.

Képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.

Fogalmak: barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus, előítélet, összetartás, szokás, őszinteség, tisztelet.

EGÉSZSÉGES ÉLET

A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.

Az egészségre veszélyes hatásokat képes megnevezni.

Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, elfogadja a testi és lelki vonásokban meg-nyilvánuló sokszínűséget.

Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek. Lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.

Fejlődés és szükségletek

A gyermek, a felnőtt és az idős emberek szükségletei közötti különbségeket felismeri.

A testi és szellemi fejlődés szempontjából képes néhány mondatban beszélni az egészségvédelem szerepéről.

Tud 1-3 példát sorolni arra, hogyan kerülhet veszélybe az egészség.

Képes véleményt alkotni arról, hogyan védhető meg az egészség.

Ismeri, képes megfogalmazni a lelki egészség fogalmát

Meg tudja különböztetni a jó és rossz lelkiállapot fogalmát

A lelkiismeret fogalmát ismeri, felismeri tetteinkre gyakorolt hatását Fogyatékoság fogalmát ismeri.

Meg tudja fogalmazni a fogyatékoság és a betegség fogalma közötti különbséget.

Választ tud megfogalmazni a kérdésre: Mit tanulhatnak az ép gyerekek fogyatékkal élő társuktól?

Fogalmak: testi tulajdonság, lelki tulajdonság, szellemi képesség, szükséglet, fejlődés,

egészség, betegség, fogyatékoság, befogadás, elfogadás, lelkiismeret, szándék, döntés, beilleszkedés

Az ember és a természet kapcsolata

Az ember és a természet kölcsönös egymásra hatását meg tudja fogalmazni néhány mondatban. Képes egy embert és egy másik élőlényt összehasonlítani, a hasonlóságokat és különbségeket megfogalmazni.

Fogalmak: befogadás, barátság, felelősség

KÖZÖSSÉGEK, KORTÁRSI KAPCSOLATOK

A csoportok jellemzőit képes megnevezni, ismeri a közösséghez való tartozás jellemzőit (szabályok, egyenrangúság, szokások, közös tevékenységek)

Meg tudja fogalmazni a következő fogalmakat, képes példát mondani rájuk: konfliktusok a csoportban, károkozás fajtái, büntetés, vetélkedés.

Képes megnevezni az iskolán belül működő csoportokat (osztály, tanulócsoport egy-egy tan-órán, szakkör, évfolyam), a adott szerveződésbe tartozó tanulók hasonlóságát képes megfogalmazni (azonos érdeklődési terület, korosztály)

Képes megnevezni olyan szokásokat, tevékenységeket, amelyek a saját csoportjára érvényesek.

6. évfolyam

Tantárgyi követelmények, minimum követelmények

- A tanuló megérti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, értékrendjük és nézeteik egyaránt befolyásolják.
- Képes reflektálni saját maga és mások tetteire.
- Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, képes reálisan felmérni a lehetőségeit, van elképzelése saját jövőjéről.
- Képes mérlegelni különféle cselekedeteket.
- Érti, hogy felelősséggel tartozik.
- Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést.
- A tanuló törekszik a megalapozott véleményalkotásra, illetve vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.

KAPCSOLATOK

MI ÉS ŐK

Saját családjá történetét előzetes feladatként megismeri, bemutatja (családja, őseink)

A családi kapcsolatok ápolásának (2 módját) módjait fel tudja sorolni: személyes találkozások, telefon, internet adta lehetőségek

Képes megkülönböztetni a családi és más közösségeket (pl.:iskolai, vallási, sport) , 2-3 jellemző vonásukat megnevezni.

Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására

Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.

A tanuló különböző csoportokhoz való tartozását képes megnevezni, az adott csoportok szerveződését képes bemutatni (sport, kortárs, család, iskola...)

Felismeri, hogy a csoportok szerveződése különböző, próbál kapcsolódási pontot találni a csoportjai között.

Képes megnevezni az egyenrangúságot és különbözőségeket a csoportokon belül.

Felismeri a csoportokon belüli konfliktusok, a konfliktushelyzetet megnevezi, legalább 1 meg-oldási javaslatot képes felvetni

Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni.

Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.

Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; tudja, maga is alakítója lehet a közösségi szabályoknak.

Képes példát mondani virtuális közösségekre, néhány mondatban bemutat egy választott formát.

Meg tudja nevezni az internet 2-3 előnyét és hátrányát.

A VALLÁSOK

Beszámolót készít, melyben egy vallást mutat be előzetes felkészülés után szokásairól, hagyományairól.

Fel tud sorolni legalább 2 vallást, ismeri a vallási sokszínűség fogalmát.

Tudja, hogy a különböző vallások egy országon belül is egymás mellett élhetnek.

NÉPCSOPORTOK

Ismeri szűkebb környezetét (Magyarország, Európa)

Képes megnevezni a Kárpát-medence hazánkkal szomszédos (2) országait. 1 általa választott népcsoport sajátos szokásairól, hagyományairól, jellegzetességéről (gasztronómia, sport, turizmus) beszámol társainak.

Képes megfogalmazni a kisebbség és többség szó közötti különbséget.

SZEGÉNYség - GAZDAGSÁG

Felismeri és képes megfogalmazni a vagyoni különbségeket ember és ember között.

Előzetes felkészülés után bemutat társainak 2-3 segítő szervezetet, megnevezi a segítségnyújtás módját.

Ismeri a szolidaritás szó jelentését, meg tudja fogalmazni a kedvezmény fogalmát.

Képes megfogalmazni a szegénység és gazdagság fogalmát.

Fogalmak: összetartás, beilleszkedés, vetélkedés, kirekesztés, általánosítás, előítélet, vétség, megbocsátás, felelősség, rokonszenv, ellenszenv, őszinteség, hazugság, tisztelet, megértés, megbocsátás, konfliktus, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, hagyomány, ünnep

A technikai fejlődés hatásai

EMBER ÉS TERMÉSZET

Tud néhány mondatot fogalmazni az ember és a természet viszonyáról.

Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.

Képes megfogalmazni az ökológiai lábnyom fogalmát, segítséggel képes kiszámítani saját ökológiai lábnyomát.

Ismeri a tudatos vásárlás fogalmát, a hulladékkal kapcsolatban képes megfogalmazni a szelektív hulladékgyűjtés előnyét.

TULAJDON

Képes megfogalmazni a tulajdon fogalmát és képes erre 2-3 példát mondani saját életéből, közösségéből.

Megnevezi a tulajdon 2 fajtáját: magánvagyon és közvagyon.

Tudja, hogy felelősséggel tartozunk a tulajdon megóvásáért, erre saját életéből képes 2-3 példát sorolni.

TECHNIKA, MÉDIA, REKLÁMOK

Előzetes felkészülés után bemutatja a 20-21. században a technika fejlődését.

Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, emberekre gyakorolt hatását.

Mondatokat fogalmaz a technika egyének- közösségek életére gyakorolt hatásáról. Képes példát mondani arra, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek, és törekszik arra, hogy kritikusán viszonyuljon a különféle médiaüzenetekhez. Példát fogalmaz arra, hogyan befolyásolja választásainkat, véleményünket a média (tv-sorozat, reklám) Képes beszélni a következő fogalmakról: média, tv, internet, reklámok **Fogalmak:** ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, köztulajdon, visszaélés, reklám.

A mindenséget kutató ember

TERMÉSZETFELETTI VILÁG

Képes megfogalmazni a való világ és a természetfeletti világ közötti különbséget. Képes 2 irodalmi példát mondani a természetfeletti világ megjelenésére (Biblia, római-görög mondavilág).

A TUDOMÁNY

Ismeri és képes megfogalmazni a tudós és tudomány fogalmát.

2 példát tud sorolni arra, hogy milyen kérdésekre keresnek választ a tudósok.

Törekszik választ adni az - Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék?- kérdésre

Előzetes felkészülés után képes társainak egy választott tudományterület eredményeit bemutatni: a világ megismerésének állomásai egy adott korban

A MŰVÉSZET

2-3 példát sorol a művészeti ágak közül. Meg tudja nevezni, hol találkozhat az alkotásaikkal. Képes 1 választott művészeti ágról 4-5 mondatot fogalmazni (milyen eszközökkel fejezik ki érzéseiket, gondolataikat)

Képes megfogalmazni, hogy a választott művészeti terület miért áll közel hozzá.

Fogalmak: természetfeletti erő, templom, vallási jelkép, ima, böjt, zarándoklat, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás.

7. évfolyam

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel össze-függő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában.

13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?

Nyelv és gondolkodás

Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat?

Vajon aki más nyelvet beszél, az másképp is gondolkodik?

Tudás és értelem

Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan?

Miben vagyok tehetséges? Hogyan használok és hogyan fejlesztem a tehetségemet? Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás és a gyakorlás szerepe a meghatározó?

Fogalmak: Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.

Párkapcsolat

Kapcsolataim

Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések?

Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvenné valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?

Baráti kapcsolatok

Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Megengedhető-e a hazugság a barátok között? Csak szavakkal lehet hazudni vagy más módon is? Mit jelent a barátságban a másik tisztelete? Hogyan tudják segíteni egymást a barátok? Mi az, amivel fájdalmat tudnak okozni egymásnak? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani? Van-e olyan vétség, ami megbocsáthatatlan?

A kapcsolat ápolása

Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?

Milyen problémák és milyen konfliktusok zavarhatják meg a barátságot? Hogyan lehet feloldani ezeket?

Fogalmak: Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Kortársi csoportok

Közösségeim

Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm, és miért?

A mi csoportunk

Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért?

Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak?

Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között?

Mások csoportjai

Milyen más csoportok vannak körülöttem, amelyekbe nem tartozom bele? Milyennek látom e csoportok tagjait? Mit tudok róluk? Valóban különböznek-e a mi csoportunk tagjaitól? Ha igen, miben?

Mi az oka annak, ha valakit vagy valamilyen csoportot idegennek érzünk? Mi mindenben különbözhet tőlünk egy idegen?

Válhat-e baráttá, aki korábban idegen volt? Ha igen, milyen módon? Ha nem, miért nem?

Konfliktusok a csoportban

Milyen problémák és milyen konfliktusok fordulhatnak elő a csoportokon belül? Hogyan lehet ezeket megoldani, és mi történik, ha nem sikerül?

Mi történik, ha valaki véletlenül vagy szándékosan kárt okoz a csoport többi tagjának?

Mit fejez ki a büntetés, milyen elfogadható és el nem fogadható módjai vannak a bűnhődésnek?

Mitől függ, hogy helyre lehet-e hozni egy vétséget?

Lehet-e valaki egyszerre két egymással vetélkedő csoport tagja? Ha igen, hogy oldható ez meg?

Ha nem, miért nem?

Fogalmak: Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

A technikai fejlődés hatásai

Az ökológiai lábnyom

Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?

Az ember és a technika

Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Melyek a mai világ legfontosabb technikai eszközei? Hogyan hat ezek jelenléte az egyének és a közösségek életére? Mik az előnyei, mik a hátrányai és mik a veszélyei? Lehet-e függővé válni egy technikai eszköztől?

Enyém, tied, mienk

Mit tekinthetek a saját tulajdonomnak? Milyen védelem illeti meg a magántulajdont?

Lehet-e közös tulajdonom más emberekkel? Hogyan használható és miként védhető meg a kö-zös tulajdon? Kié a köztulajdon? Hogyan használható és miként védhető meg?

Mikor lehet és mikor nem közös tulajdont vagy köztulajdont magáncélra használni?

A mozgóképek hatása

Miért van annyi reklám a tévében és az interneten? Milyen eszközökkel próbálnak meg befolyásolni minket a reklámok?

Miért és hogyan hatnak ránk a televíziós filmsorozatok?

Hogyan alakítják a reklámok és a tévésorozatok a választásaimat és a véleményemet?

Fogalmak: Ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, visszaélés, média, reklám.

8. évfolyam

Ki vagyok én, és mi vezérli tetteimet?

Ösztönzők és mozgatóerők

Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket?

Hogyan hatnak a testi és lelki állapotunkra, tetteinkre a pozitív és a negatív érzések és érzelmek?

Lehet-e befolyásolni az érzelmeket?

Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság?

Ha én nem vagyok magamért, akkor ki van értem? Elég-e az, ha csak magamért

vagyok?

Érték és mérték

Mi az, ami igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egy-formán fontosak? Mik az én értékeim? Előfordult-e már olyan döntési helyzet, amikor ütköztek ezek az értékek egymással, és választanom kellett közöttük? Mit tettem akkor, és mit tennék hasonló helyzetben most? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?

Fogalmak: Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.

Helyem a világban

Tágabb otthonunk: Európa

Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Európa mely térségeiben élnek olyan emberek, akiket közelebbről vagy távolabbról ismerek? Mi kapcsol össze velük? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól?

Színesedő társadalmak

Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére?

Mi az oka annak, hogy sokan elmenekülnek saját hazájukból, és más országban akarnak letelepedni? Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak a saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Milyen előnyei származhatnak a külföldiek befogadásából egy országnak, és milyen problémák forrása lehet ez? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait?

Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Miért fordulnak elő Magyarországon és Európa más részein is etnikai háttérű konfliktusok? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között?

A társadalmi együttélés közös normái

Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? Milyen formában próbálnak egyes emberek mások által nem elérhető előnyökhöz jutni? Meg lehet-e szüntetni a vesztegetést és a korrupciót? Lehet-e a hála jele a hálapénz? Hibázik-e az, aki adja vagy az, aki kapja? Melyik hatékonyabb, a büntetés vagy a megelőzés? Mit tehet az egyén és a közösség a társadalmi normák általános érvényre jutása érdekében? Meg lehet-e tartani azt az elvet, hogy ne tegyünk senkivel olyat, amit nem szeretnénk, hogy velünk megtörténjen?

Új technikák, új szabályok

Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Mi az, amit szabadon letölthetünk onnan, és mi az, amit nem? Honnan lehet tudni, hogy mit véd a szerzői jog és mit nem?

Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?

Fogalmak: Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípia, előítélet, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, vesztegetés, korrupció, hálapénz, büntetés,

megelőzés, szerzői jog.

Mi dolgunk a világban?

Jóllét és jólét

Mivel lehet a legnagyobb örömet, illetve bánatot okozni nekem? Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életem-ben? Mit lehet pénzért megkapni és mit nem?

Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak?

Boldogulás, boldogság

Hogyan képzelem el a jövőmet? Mikor érezném sikeresnek, értelmesnek az életem alakulását? Milyen szerepe lehet ebben a tanulásnak, a pénznek, a munkának, az alkotásnak és az emberi kapcsolatoknak? Milyen foglalkozásokat tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz?

Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Mit gondolok ezzel kapcsolatban a drogról és az alkohorról? Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyasmi, amit egyszer sem? Amit sokan tesz-nek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért?

A média és a valóság

Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk? Mitől függ, hogy egy információt hitelesnek érzünk-e vagy sem? Hogyan kell tájékozódni ahhoz, hogy valós információhoz jussunk? Tudjuk-e mi magunk is alakítani a világot a médián keresztül?

Fogalmak: Jólét, jóllét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, stressz, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, korrupció, hitelesség.

Hit, világkép, világnézet

Az ember, mint értékelő és erkölcsi lény

Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Hogyan alakulnak ki a tévhitek, a sztereotípiák és az előítéletek? Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő a lebomlásukat? Mi a különbség a meggyőződés, a hit, a világkép és a világnézet között?

A nagy világvallások világképe

Milyenek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Milyen egyéb világképek élnek más vallásokban? Mi-ben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek?

A nagy világvallások erkölcsi tanításai

Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világ-vallások közös értékei?

Párbeszéd és együttműködés

Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek?

Milyen új vallási mozgalmak kialakulásának lehetünk tanúi napjainkban? Vajon miért

nem a régi vallások közül választanak maguknak ezek követői?

Fogalmak: Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípia, előítélet, Tízparancsolat, meggyőződés, világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás.

11. évfolyam

A tanulók ismerik az erkölcsi hagyomány legfontosabb elemeit, s e tudás birtokában képesek a mindennapi életben felmerülő erkölcsi problémák felismerésére és kezelésére. Értékkéteiket észszerű érvekkel tudják alátámasztani, képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre. Rendelkeznek az etikai és közéleti vitákban való részvételhez, saját álláspontjuk megvédéséhez, illetve továbbfejlesztéséhez szükséges készségekkel és képességekkel.

Képesek elfogadni, megérteni és tisztelni a magukétól eltérő nézeteket.

Ismerik azokat az értékeket, magatartásszabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít.

Tematikai egység: Alapvető etika

Az erkölcsi gondolkodás alapjai

Tények és értékek. Ismeret, megértés, értékelés, elhatározás. Elmélet és gyakorlat.

A társas lény: erkölcsi lény. A Másik szerepe az öntudatos én kialakulásában.

Etika és nyelv: bizalom, megértés, egyetértés, vita, párbeszéd.

Erkölcsi érzék, tanult viselkedés, az erkölcsi szabályok természete, az egyén erkölcsi méltósága.

A munka mint az önkitaljesítés alapvető eszköze.

Jó és rossz. A rossz eredete – különféle megközelítések. A szenvedés kérdése.

Bibliai erkölcsi értékek a világi etikában

Az ember kitüntetett léthelyzete. A világvallások emberképe és etikája.

A szeretet erkölcsi jelentősége.

A lelkiismeret szabadsága és a személyes felelősség elháríthatatlansága.

Mit kell akarnom? Az erkölcsi döntés

Az erkölcsi gondolkodás fejlődése. Szokáserkölc, hagyomány, törvény.

A lelkiismeret szava. Példakövetés, tekintélytisztelt. A mások igazsága.

Párbeszéd, vita, kétely. Értékkonfliktusok.

Kötelesség és szabadság. A kanti kötelességetika és bírálata.

A felelősség kérdése

Az erkölcsi cselekedet. A jóakarat. Felelősség a tetteinkért – felelősség másokért.

Az erények és a jó élet céljai

Önmegvalósítás, önkorlátozás, önismeret, önértékelés. A jólét és a jó élet fogalmának megkülönböztetése. A boldogság mint etikai kérdés. Az erények és a jellem. Az erkölcsi nevelés. Önállóság és példakövetés. Magánérdek és közjó.

Tematikai egység Egyén és közösség

A kapcsolatok etikája

Az emberek közti testvériség eszméje. Barátok és ellenfelek.

Szeretetkapcsolatok. Párválasztás. Felelősség a társakért. Szexualitika.

Házasság. Családi élet. Otthonteremtés. Családi szerepek. Szülők és gyermekek. A családi élet válságai.

Társadalmi szolidaritás

Hátrányos élethelyzetek. Társadalmi igazságosság és/vagy kölcsönös segítség.

A betegekkel és szegényekkel való törődés mint erkölcsi kötelesség.

Törvény és lelkiismeret

A szabadság rendje. Jogok és kötelességek. Erkölcs és politika. A lelkiismeret és véleménynyilvánítás szabadsága. Felelősségünk magunkért és a világért. A cselekvés halaszthatatlansága.

Szavak és tettek

Visszaélés a szólásszabadsággal. Uszítás, rágalmazás, az ember lealacsonyítása, az erőszak népszerűsítése, megtévesztő reklámok. Szavak és tettek: a nyilvános beszéd a tömegmédiákban. Médiaetika.

Hazaszeretet

Állampolgárság és nemzeti érzés. Nemzeti szolidaritás. Áldozat a hazáért, és ennek elfogadható mértéke. A társadalmi önazonosság (identitás) felépülése és torzulásai.

Többség és kisebbség

Az etnikulturális csoportok, nemzeti és vallási kisebbségek, illetve a többségi társadalom közti konfliktusok, az együttélés erkölcsi problémái. Előítéletek, sztereotípiák, esélykülönbségek.

A nemzeti fejlődés traumái – Kárpát-medencei sajátosságok. A kirekesztő, elnyomó nemzetstratégiák erkölcsi megítélése.

Tematikai egység Korunk kihívásai

A tudományos-technikai haladás etikai kérdései

Az emberi cselekvés megváltozott természete. Technika és etika.

A tudósok felelőssége.

Bioetika

Születés és halál. Családtervezés. Mesterséges megtermékenyítés. Béranyaság.

Terhességmegszakítás.

Genetikailag módosított élőlények.

Egészségvédelem és etika. Szembenézés a halállal. Eutanázia.

A felelősség új dimenziói a globalizáció korában

Az egyén felelőssége és cselekvési lehetőségei a globális hálózatok korában.

Magánérdek és közjó. A fenntarthatóság fogalma. Lokalizáció és önrendelkezés: az emberi lépték helyreállítása.

Világszegénység – a szegények világa. A szegénység új arcai: környezetrombolás, adósságcsapda, szélsőséges jövedelmi egyenlőtlenségek, létbizonytalanság, népbetegségek, népességrobbanás, tömeges migráció.

Ökoetika

Az ökológiai válság mint erkölcsi kérdés. Számít-e erkölcsileg, amit más lényekkel teszünk?

Érvek az állatok védelmében: a szenvedésokozás tilalma, szolidaritás lénytársainkkal, a biológiai sokféleség értéke, megóvásának és fenntartásának lehetősége. Az élet tisztelete. Az etika emberközpontúságának értelmezése. Az ember felelőssége egy több mint emberi világban.

A közösség és a korrupció problémája

Tisztességes és tisztességtelen érdekérvényesítés. Jogos és jogtalan előnyszerzés, a megvesztegetés, a megvesztegethetőség. Magánérdek és közjó. A korrupció jelensége és veszélyei, hatalommal való visszaélés és korrupció a mindennapokban. Hogyan lehet a megvesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e hála jele a hálapénz? Ki hibázik, aki adja, vagy aki kapja? A korrupció elleni fellépés lehetőségei, az egyén és a közösség felelőssége.

Felelősség utódainkért

Az emberiség közös öröksége. A jövő nemzedékek jogai. A ma élők felelőssége.

Tánc és dráma

9. évfolyam

A tanuló képes az együttműködés során érzelmei és gondolatai nyelvi és gesztusnyelvi eszközökkel, vagy mozgással történő megjelenítésére. Ismeri a tánc- és mozgásszínházi technikák alapjait. Tudatosan és kreatívan alkalmazza a konkrét és metaforikus kifejezőeszközöket.

Némajátékkal vagy szöveges improvizációval meg tud jeleníteni hétköznapi helyzeteket és képes azok értelmezésére.

Tudatosan alkalmazza a dramatikus eszközöket események, művészeti alkotások feldolgozásában, megjelenítésében.

Alapszintű dramaturgiai ismeretekkel rendelkezik.

Felismeri a különféle színházi korszakokat, stílusokat, műfajokat, és meg tudja fogalmazni jellegzetességeiket.

Értő és befogadó módon képes színházi előadások elemzésére a színházi fogalmak alkalmazásával.

Témakörök:

Csoportos játék és megjelenítés

Fogalmak:

Koncentráció, ritmus, tempó, térérzékelés, stílus, testérzékelés, hangulat, érzelem.

Rögtönzés és együttműködés

Fogalmak:

Stílus, karakter, viszonyok, feszültség, státusz, kontraszt, harmónia-diszharmónia, fokozás,

variáció, arányosság, hatás.

A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása

Fogalmak:

Sűrítés, feszültség, tét, fókusz, keret, kontraszt, szimbólum.

Történetek feldolgozása

Fogalmak:

Sűrítés, dramatizálás, szituáció, motiváció, történet, cselekmény, adaptáció.

Megismerő- és befogadóképesség

Fogalmak:

Dramaturgiára, szcenikára, színészi játékra vonatkozó legfontosabb alapfogalmak.

5. osztály

A vizsga célja:

Az 5. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsgázónak szóbeli vizsgát kell tennie.

A szóbeli vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy egy megadott témát önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.8-10 percben összefüggően előadja. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos kérdéseire kell válaszolnia. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek 5. (Boronkai-Ispánovity-Lengyel-Liska)

A tankönyv alapján a következő témakörök képezhetik a szóbeli anyagát:

- 1. Emlékek és források**
 - Emlékek és források születése
 - Történelmi források
 - Forráskritika
- 2. Történelmi tér és idő**
 - Történelmi idő
 - Történelmi tér
 - Magyarország települései
- 3. A 20. század mindennapjai**
 - Iskolánk
 - Az egészség ügye
 - A közlekedés forradalmi
- 4. Állampolgár vagyok**
 - Közügyeink
 - Szabadságjogok
 - Európai és világpolgár vagyok

6. osztály

A vizsga célja:

Az 6. osztályos tananyag **átfogó ismerete**, az egyes témák **összefüggéseinek** az elsajátítása.

A cél, hogy a tanuló képes legyen egy adott témát 8-10 percben **önállóan, logikusan felépítve** bemutatni.

A vizsga lebonyolítása:

A vizsgázónak szóbeli vizsgát kell tennie.

A szóbeli vizsga a felkészülési idővel együtt kb. kb. 30 percig tart (20 perc felkészülési idő). A tanuló feladata, hogy egy megadott témát önállóan feldolgozzon, majd azt a vizsgáztató tanároknak kb.8-10 percben összefüggően előadja. Ezt követően a vizsgázónak a vizsgáztatók adott témával kapcsolatos kérdéseire kell válaszolnia. A kérdések a logikus gondolkodás, a tudás és megértés szintjét térképezik fel.

A vizsgára készüléshez használható segédeszközök:

Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek 6. (Boronkai-Ispánovity-Lengyel-Liska)

A tankönyv alapján a következő témakörök képezhetik a szóbeli anyagát:

- 1. Magyarország a 20. században**
 - **A borzalmak évszázada**
 - **A változások évszázada**
 - **Eltűnt világok**
- 2. Sokszínű társadalom**
 - **Nők a társadalomban**
 - **Szegények a társadalomban**
 - **Fogyatékkal élők**
- 3. Nép és nemzet**
 - **Együtt élő nemzetek, többség és kisebbség**
 - **Cigány, nem cigány**
 - **A magyar nemzet**
- 4. Gazdálkodj okosan**
 - **A pénz**
 - **A piacgazdaság**
 - **Megtakarítások és hitelek**

2020-a NAT Óraterv

nyolcévfolyamos NAT-os óraterv

Tantárgy	5		6		7		8		9		10		11		12	
magyar	4	4	4	5	3	4	3	4	3	4	4	4	4	5	4	5
			1		1		1		1				1		1	
I. idegennyelv	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4
	1		1		1		1		1		1					
II. idegennyelv		0		0		0		0	3	3	3	3	3	4	3	4
													1		1	
matematika	4	4	4	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4
					1		1		1		1		1		1	
erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0
történelem és társadalomismeret	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	4	3	4
													1		1	
Állampolgári ismeretek		0		0		0	1	1							1	1
természettudomány	2	2	2	2				0		0		0	2	2		0
fizika		0		0	1	1,5	2	2	2	2	3	3		0		0
					0,5											
kémia		0		0	1	1,5	2	2	1	2	2	2		0		0
					0,5				1							
biológia-egészségtan		0		0	2	2	1	1,5	3	3	2	2		0		0
							0,5									
földrajz		0		0	2	2	1	1,5	2	2	1	2		0		0
							0,5				1					
ének	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0
dráma/honismeret	1	1		0		0		0		0		0		0		0
dráma/mozgókép		0		0		0	1	1		0		0		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		0		0
művészetek		0		0		0		0		0		0	1	1	1	1
digitális kultúra	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2		0
	1										1					
technika/életvitel	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0	1	1
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Kötött célú órakeret													4	4	4	4
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	27	30	26	28	28	32	28	33	32	36	32	36	30	36	29	34
szabadon tervezhető/ tehetséggondozás	1	0	2	0	2	0	2	0	2		2		4		5	
	2		2		2		2		2		2		2		2	
Maximális óraszám	28		28		30		30		34		34		34		34	
Tehetséggondozás	30		30		32		32		36		36		36		36	

C osztály óraterve

Tantárgy	9		10		11		12	
magyar	3	3	4	4	4	5	4	5
					1		1	
I. idegennyelv	3	3	3	3	4	4	4	4
II. idegennyelv	3	5	3	5	3	4	3	4
	2		2		1		1	
matematika	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
történelem	2	2	2	2	3	4	3	4
					1		1	
Állampolgári ismeretek							1	1
fizika	2	2	3	3		0		0
kémia	1	1	2	2		0		0
biológia-egészségtan	3	3	2	2		0		0
földrajz	2	2	1	1		0		0
természettudomány					2	2		
ének	1	1	1	1		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1		0		0
Mozgóképf és média		0		0		0	1	1
művészetek		0		0	1	1		0
digitális kultúra	2	2	1	1	2	2		0
Kötött célú órakeret		0		0	4	4	4	4
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	32	34	32	34	32	36	29	33
szabadon tervezhető	2		2		4		5	

D osztály óraterve

Tantárgy	9		10		11		12	
magyar	3	3	4	4	4	5	4	5
					1		1	
I. idegennyelv	3	5	3	5	4	4	4	4
	2		2					
II. idegennyelv	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
matematika	3	3	3	3	3	4	3	4
					1		1	
történelem	2	2	2	2	3	4	3	4
					1		1	
Állampolgári Ismeretek							1	1
fizika	2	2	3	3		0		0
kémia	1	1	2	2		0		0
biológia	3	3	2	2		0		0
földrajz	2	2	1	1		0		0
Természettudomány		0		0	2	2		0
ének	1	1	1	1		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	1		0		0
Mozgókép és média		0		0		0	1	1
művészetek		0		0	1	1		0
digitális kultúra	2	2	1	1	2	2		0
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5
Kötött célú órakeret					4	4	4	4
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1
tanulói óraszám	32	34	32	34	32	36	29	33
szabadon tervezhető	2	0	2	0	4		5	

A nyolcosztályos képzés óraterve 2013

Tantárgy	5		6		7		8		9		10		11		12	
magyar	4	4	4	5	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
			1		1											
I. idegennyelv	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	3	3	3
	1		1		1		1		1		1					
II. idegennyelv		0		0		0		0	3	3	3	3	3	3	3	3
matematika	4	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	3	3	4
			1		1		1		1		1				1	
erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1,0		0		0		1	1		0
történelem és társadalomismeret	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	4
	1		1											1		
természetismeret	2	2	2	2		0		0		0		0		0		0
fizika		0		0	2	2	1	1,5	2	2	2	2	2	2		0
							0,5									
kémia		0		0	1	1	2	2	2	2	2	2		0		0
biológia-egészségtan		0		0	2	2	1	1,5		0	2	2	2	2	2	2
							0,5									
földrajz		0		0	1	1	2	2	2	2	2	2		0		0
ének	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1															
dráma/honismeret	1	1		0		0		0		0		0		0		0
dráma/mozgóképek		0		0		0		0	1	1		0		0		0
vizuális kultúra	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
			1													
művészetek		0		0		0		0		0		0		0		0
informatika		1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2		0		0
	1								1		1					
technika/életvitel	1	1	1	1	1	1		0		0		0		0	1	1
testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
szabadon tervezhető	4	0	5	0	3	0	3	0	3	1	3	1	0	6	2	6
	4		5		3		3		4		4		6		8	
tanulói óraszám	28	0	28	0	31	0	31	0	34	1	35	1	29	6	29	6
	28		28		31		31		35		36		35		35	

A négyosztályos képzés óraterve

„c” osztály

óraterve

Tantárgy	9	10	11	12
magyar	4 6	4 6	4 4	4 4
I. idegennyelv	3 1	4 1	3 3	3 3
II. idegennyelv	3 2	3 2	3 3	3 3
matematika	3 3	3 3	3 3	3 1 4
etika	0 0	0 0	1 1	0 0
történelem és állampolgári ismeretek	2 1	2 2	3 3	3 1 4
fizika	2 2	2 2	2 2	0 0
kémia	2 2	2 2	0 0	0 0
biológia-egészségtan	0 0	2 2	2 2	2 2
földrajz	2 2	2 2	0 0	0 0
ének	1 1	1 1	1 1	1 1
vizuális kultúra	1 1	1 1	1 1	1 1
dráma és tánc/Mozgókép és média	1 1	0 0	0 0	0 0
művészetek	0 0	0 0	0 0	0 0
informatika	1 1	1 1	0 0	0 0
életvitel és gyakorlat	0 0	0 0	0 0	1 1
testnevelés	5 5	5 5	5 5	5 5
osztályfőnöki	1 1	1 1	1 1	1 1
szabadon tervezhető	8 4	8 4	0 6	2 8 6
tanulói óraszám	35 35	36 36	29 35	29 35 6

„d” osztály

Tantárgy	9	10	11	12
magyar	4 4	4 4	4 4	4 4
I. idegennyelv	3 2	3 2	3 3	3 3
II. idegennyelv	3 3	3 3	3 3	3 3
matematika	3 1	3 1	3 3	3 1 4
etika	0 0	0 0	1 1	0 0
történelem és állampolgári ismeretek	2 1	2 2	3 3	3 1 4
fizika	2 2	2 2	2 2	0 0
kémia	2 2	2 2	0 0	0 0
biológia-egészségtan	0 0	2 2	2 2	2 2
földrajz	2 2	2 2	0 0	0 0
ének	1 1	1 1	1 1	1 1
vizuális kultúra	1 1	1 1	1 1	1 1
dráma és tánc/Mozgókép és média	1 1	0 0	0 0	0 0
művészetek	0 0	0 0	0 0	0 0
informatika	1 1	1 1	0 0	0 0
életvitel és gyakorlat	0 0	0 0	0 0	1 1
testnevelés	5 5	5 5	5 5	5 5
osztályfőnöki	1 1	1 1	1 1	1 1
szabadon tervezhető	4 4	4 4	0 6	2 8 6
tanulói óraszám	35 35	36 36	29 35	29 35 6

Mindkét osztályban a 11-12. évfolyamokon művészetek tantárgy keretében a rajz és vizuális kultúra és az ének-zene tantárgyakat tanítjuk biztosítjuk.

Az Újpesti Babits Mihály Gimnázium

helyi tanterve

**Készítették: a gimnázium szakmai munkaközösségei
2020**

Bevezetés

Kerettantervi megfelelés

Az alábbi helyi tanterv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 2020. 02.08-tól hatályos, 110/2012. (VI. 4.) számú Kormányrendeletben foglaltaknak, figyelembe véve Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI.13.) Kormányrendelet, valamint Az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002 (V.24) OM rendeletet előírásait.

A helyi tanterv a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet alapján az oktatásért felelős miniszter által kiadott, az Oktatási Hivatal honlapján közzétett, az általános iskola 5–8. évfolyama számára és a gimnáziumok 9-12. évfolyamára vonatkozó kerettantervek szerint készült.

Általános alapelvek, célkitűzések a magyar nyelv és irodalom tanításával kapcsolatban (a Nat alapján)

A Kárpát-medencei magyarság kultúrájának, nemzeti identitásának egyik legfontosabb alapja az anyanyelve és az ezen a nyelven megszólaló irodalma. Nyelv és irodalom: nemcsak hagyományt teremtenek, hanem folyamatos változásokkal jelent és jövőt is alakítanak. A magyar nyelv és irodalom tantárgyak kiemelten fontos területei a nemzeti öntudatra, önazonosságtudatra nevelésnek. Nyelvünk, közös történelmünk, keresztény alapú vallási és művészeti hagyományaink összekötnék bennünket: korokat, alkotókat, befogadókat és műveket. Egy kulturális hagyományhoz tartozunk, egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgyak a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezelik.

Az irodalomtanításban kiemelt szerep jut azoknak az alkotóknak, akik igazodási pontként erkölcsi magatartásukkal, kiemelkedően magas szintű életművükkel alapvetően határozták és határozzák meg a magyar közgondolkodást. Az irodalmi alkotásoknak értékközvetítő funkciójuk van. A magyar irodalom tantárgy tananyaga olyan normatív értékeket közvetít, amelyek a társadalom döntő többségének értékvilágát tükrözik.

A magyar irodalom oktatása folyamatosságában, az egyetemes irodalom pedig szigetszerűen, a legjelentősebb alkotók és alkotások bemutatásával történik. Az irodalmi művek nyelvileg megformált esztétikai alkotások, melyek beágyazódnak a magyar és az európai kultúrába, így egymással is párbeszédbe tudnak lépni, létrehozva a közös gondolkodást és motívumkincset. Az irodalom azonban nem csak szöveg, és a nyelv sem azonosítható csupán szövegalkotó elemeivel és hatásaival. Az irodalmi alkotások morális, kulturális értékeket örökítenek és teremtenek. Történelmi, személyes tapasztalatokat, bölcséleti felismeréseket hagyományoznak. Létük és hatásuk messze meghaladja a kommunikációs eszköz és a fikciós esztétikai teljesítmény funkcionálisan értelmezett szerepét. Gondolkodásunk, önkifejezésünk, személyes és nemzeti identitásunk kialakításának feltételei és eszközei: „... nemzeti hagyomány és nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.” (Kölcsey). Az irodalmi művek olyan erkölcsi, történelmi, érzelmi konfliktusokkal szembesítik az olvasót, melyekben saját jelenüket, benne közösségi és személyes konfliktusaikat is felismerhetik, és amely felismerések a tanulók morális, esztétikai és érzelmi fejlődésének is eszközei. Az anyanyelvi kommunikáció fejlettségének meghatározó szerepe van a nyelvi, a kulturális és a szociális kompetenciák alakításában, fejlesztésében, az érzelmi nevelésben, a tanulás teljes folyamatában.

A magyar nyelv és irodalom kiemelt szerepet tölt be a tantárgyak sorában: az olvasottság, a nyelv rendszerszerű ismerete, tudatos alkalmazása a differenciált szövegértés alapja, az irodalmi szövegek elemzése a szövegek jelentésszerkezetének megértéséig vezet el, ezek pedig lehetővé teszik az összetett, elvont gondolkodási műveletek elsajátítását, majd alkalmazását. Ezáltal a többi tantárgy tanulásának, később a társadalmi beilleszkedésnek és boldogulásnak is feltételei, segítői. Az irodalmi művek az egyetemes emberi értékeket és normákat (közjó – egyéni boldogság; hazafiság –, individualizmus, igazság, szépség, jóság, stb.) közvetítik, ezért az irodalom, mint tantárgy lehetőséget ad a tanulóknak arra, hogy ezeket az értékeket, azok állandóságát, illetve a koronként bekövetkező átértelmezését megismerjék. A sikeres anyanyelvi és irodalmi

oktatás kihagyhatatlan szereplője a tanár. Viselkedése, a szakma iránti elkötelezettsége, személyes példamutatása önmagában modell a tanulók számára. A tanár tanít, nevel, fejleszt, irányít és segít. Hagyományt és tudást ad át, segíti a tanulókat, hogy azokat maguk is felfedezzék, megteremtsék saját kognitív struktúráikat, elkészítsék önálló olvasataikat. Ne csak befogadók legyenek, hanem mérlegelő, problémaérzékeny gondolkodású, kreatív értelmezők is. A műveltség, a strukturált tudás átadása alapvető feltétele annak, hogy a tanulók megtanuljanak önállóan gondolkodni és tanulni. Az értékközvetítés pedig elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a mérlegelő gondolkodás képességének segítségével a saját értékvilágukat megalkossák, és ez számukra intellektuális és emocionális élményt jelentsen.

A magyar nyelv- és irodalomtanítás egyidejűleg műveltségközvetítést, kompetencia- és személyiségfejlesztést, morális és érzelmi nevelést is jelent. A kompetenciafejlesztés az önálló tudás kialakításában, a közösségbe való beilleszkedésben nyújt segítséget. A morális és érzelmi nevelés – a kompetenciák fejlesztésével együtt – lehetőséget teremt arra, hogy a tanuló átgondolt ítéleteket alkosson, képes legyen sokoldalúan megindokolni véleményét vagy éppen változtasson azon, hogy művelt, kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségként szűkebb közösségének felelős tagja legyen.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyak nevelési-oktatási struktúrája követi a tanulók kognitív, érzelmi és szociális fejlődését. Az 5–8. évfolyamon a műveltségalapozás a leghangsúlyosabb, a 9–12. évfolyamon a műveltségátadás, illetve a továbbtanulásra és a felnőtt életre való felkészítés kerül középpontba.

A tananyagok ennek megfelelően egészítik ki egymást, a „megtartva továbbfejleszteni” elv alapján épülnek egymásra. Az egyes témák – elősegítve a tudás bevéését, a megértés mélyítését – vissza-visszatérnek, de újabb tartalmakkal, más kérdések középpontba állításával bővülnek.

A magyar nyelv és irodalom oktatásának alapelvei és követelményei közé tartoznak: a differenciálás és a tehetséggondozás, a személyes haladást figyelembe vevő foglalkozások, a tanórán kívüli tevékenységek bevonása a tanulási folyamatba. A magyartanítás alapelve, hogy nincs kitüntetett didaktikai modell, tanítási, értékelési mód. A tanár szabad döntése, szakmai felelőssége, hogy az adott tananyaghoz adekvát módszertani, értékelési módot válasszon, hogy órái élményt adók legyenek. Az óraszámok minimum 80%-át a kerettantervben meghatározott törzsanyag tanítására fordítjuk. Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy a törzsanyag elsajátításához tanulóinak az órakeret akár 100%-ára szüksége van, rendelkezhet ezekkel az órákkal. Ha elegendő a törzsanyag elsajátításához az órák 80%-a, akkor az órakeret fennmaradó 20%-át szabadon választott témák feldolgozására fordíthatja a szaktanár, melyek kiválasztásába bevonhatja a tanulóit. A választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyi követelményei igazodnak a Nat alapelveihez és céljaihoz. A Nat-ban meghatározott, illetve a kerettantervben részletesen szabályozott követelmények a középszintű érettségi vizsgához szükséges szaktárgyi elvárásokat rögzítik.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyak tanítása öt nagy szempont köré csoportosítható: a kompetenciafejlesztés, a műveltségközvetítés, a személyiségfejlesztés, a morális és az érzelmi nevelés.

Célok

Alapvető cél a Kárpát-medencei magyarság által létrehozott nyelvi, irodalmi kultúra legkiemelkedőbb alkotásainak megismertetésével olyan műveltségstenderd kialakítása a tanulóknál, amely biztosítja a nemzeti kultúra generációkon átívelő megmaradását és fejlődését.

A magyar nyelv és irodalom tanításának kiemelt célja a harmonikus, sokoldalúan felkészült, olvasó, az anyanyelvüket tudatosan használó, biztos szövegértéssel, illetve szövegalkotási kompetenciával rendelkező tanulók képzése, akik a nyelv tudatos és reflektív alkalmazásával eredményesen kommunikálnak, írásban és szóban is képesek önmagukat pontosan, az adott helyzetnek, illetve műfajnak megfelelően kifejezni, képesek a kulturált viselkedésre, nyelvhasználatra. Nyelvi ismereteik és kompetenciáik lehetővé teszik a mérlegelő gondolkodást, az élethosszig tartó folyamatos tanulást, mely által boldogulnak a munka világában, tudnak önállóan és csapatban hatékonyan dolgozni. Nemzetünk kulturális hagyományait ismerik, értik és tisztelik, kötődnek azokhoz.

A magyar nyelv és irodalom tanításának további céljai:

1. A tanulók szövegértési és szövegalkotási képességeinek folyamatos fejlesztése. Ezáltal azonosítani és alkalmazni tudják a verbális és non-verbális kommunikáció jeleit, megértik mások véleményét, ki tudják fejezni a sajátjukat.
2. A tanulók nyelvi megnyilatkozásai megfeleljenek a magyar nyelvhelyesség, illetve helyesírás szabályainak.
3. A hagyományos és digitális szövegfeldolgozások révén fejlődjenek a tanulók íráskészsége, digitális

kompetenciája, ismerjék meg a hagyományos és digitális információforrásokat, tanulják meg azok kritikus és etikus használatát.

4. A tanulók rendelkezzenek megfelelő retorikai ismeretekkel, tagolt, arányos szöveget tudjanak alkotni. Ismerjék az érvek, a cáfolatok fajtáit, a nyelvek főbb típusait, az anyanyelvük eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, bizonyítékokat, a nyelvtörténetünk nagy korszakait és fontosabb nyelvemlékeinket. Érettségüknek megfelelő szinten tanulják meg nyelvünk földrajzi és társadalmi tagozódását, értsék meg, hogy a nyelv folyamatosan változó rendszer, és ezért a változásért felelősséggel tartoznak.

5. Tanulmányaik alatt ismerjék meg a magyar irodalom korszakait, alkotóit, irodalmunk történetét, az európai irodalom korszakváltást hozó nagy szakaszait, alkotásait. A magyar irodalom kiemelkedő jelentőségű műveit tanári irányítással, majd önállóan értelmezzék, elemezzék. Az irodalmi művek elemzése segíti az összetett gondolkodási műveletek kialakítását: elvonatkoztatás, jelentéssíkok elkülönítése, elemzés, szintetizálás.

6. Az irodalmi művek befogadása által fejlődjenek a tanulók szövegértése, szépérzéke, alakuljon ki az irodalomról szóló laikus szaknyelvük.

7. A könyv nélkül megtanulandó művek segítségével fejlődjenek a tanulók memóriája, előadókészsége. A memorizálás tartós bevésést jelent, mely egyszerre gazdagítja ismereteiket és jelent bármikor előhívható tudást.

8. A magyar nyelv és irodalom tantárgyak nemzetünk gondolkodástörténeti, művészeti hagyományának egy meghatározó szeletét ismertetik meg a tanulókkal. Ezért kiemelten fontos cél, hogy a tanulók számára ez felfedezés, intellektuális és emocionális élmény legyen, olyan hatás, mely gazdagítja műveltségüket, és bevonja őket kulturális örökségünkbe. Az irodalomoktatás a fejlett érzelmi intelligencia kialakításának egyik legfontosabb eszköze.

9. Cél továbbá, hogy az iskolai tanulmányok végére a már fiatal felnőttek készen álljanak ismereteik, műveltségük, elsajátított készségeik révén arra, hogy bekapcsolódjanak a munka világába, továbbtanuljanak, művelt, nemzetünk iránt elkötelezett emberré váljanak. Olyan személyiségekké, akik tudatos kultúrabefogadók, műértők lesznek, képesek az értelmező gondolkodásra, az önreflexióra. A szépirodalmi és gyakorlati szövegek, drámajátékok, helyzetgyakorlatok segítenek a saját nézőpont kialakításában és más nézőpontok megértésében, a problémamegoldás fejlesztésében, valamint az empátia kialakításában. Az irodalomoktatás a fejlett érzelmi intelligencia kialakításának egyik legfontosabb eszköze. Az európai és azon belül a magyar kultúra nagy történeteinek, szövegeinek megismerése lehetővé teszi a közösség erkölcsi értékeinek átadását, valamint társadalmi, etikai, lélektani kérdések értelmezését.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításának specifikus jellemzői a 5–12. évfolyamon (a Nat alapján)

A magyartanítás öt elemből álló célrendszere (kompetenciafejlesztés, műveltségközvetítés, személyiségfejlesztés, morális és érzelmi nevelés) az előző szakaszokhoz hasonlóan jelen van. A tanulók felkészültsége, érettsége alapján a megelőző nevelési-oktatási szakaszhoz képest meghatározóbbá válik a műveltségközvetítés, az anyanyelvi és az irodalmi ismeretek átadása. Azonban a műveltségátadás és a kompetenciafejlesztés egymást erősítő tevékenységek, a műveltségátadással egy időben a tanulói kompetenciákat továbbra is fejleszteni kell.

Ismeretek, műveltség, képességek, készségek együttese révén válnak a diákok önállóan gondolkodó emberré, akik a képzés befejezése után be tudnak illeszkedni a munka világába vagy felsőfokú intézményben folytatják tanulmányaikat. Olvasó, a kultúrára nyitott emberré válnak, képesek lesznek felelős döntéseket hozni.

A két tantárgy, azaz a magyar nyelv és az irodalom egymásra épülnek. A két tantárgy fejlesztési céljai egybefonódnak, ám szerkezeti és tartalmi elemeikben önállóak. Mindkettő saját logikája mentén szerveződik, így a helyi tantervben is külön jelennek meg, tananyagtartalmuk, fejlesztési területeik, tanulási eredményeik szerint.

Az összetett tantárgyi célrendszer megvalósításához szükséges a tudatosan választott, változatos és sokszínű tanulói tevékenységre ösztönző módszerek alkalmazása. A módszerek kiválasztásakor a tanulócsoporthoz sajátosságait úgy kell figyelembe venni, hogy azok segítsék a differenciálást és az órák élményt adók legyenek. A tanulói tevékenységekre és együttműködésre épülő módszerek erősítik a tanuló problémamegoldó képességét, és képessé teszi őt arra, hogy összekapcsolja, együtt értelmezze a különböző forrásokból nyert

sokféle információt.

Az értékelési eljárások alkalmazásakor fontos a tanuló teljesítményének kiegyensúlyozott, szóban és írásban történő megítélése.

Fő témakörök az 5–8. Évfolyamon (Nat alapján)

MAGYAR NYELV

1. A kommunikáció alapjai
2. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban
3. Állandósult szókapcsolatok, közmondások, szóláshasonlatok, szállóigék
4. Helyesírás, nyelvhelyesség
5. A nyelvi szintek: hangok, szóelemek, szavak, szószerkezetek, mondat, szöveg
6. A szóalkotás módjai
7. Nyelvtörténet, nyelvrokonság; a legújabb kutatások eredményei
8. A magyar nyelv földrajzi, társadalmi változatai
9. A könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

IRODALOM

1. Család, otthon, nemzet – mese, monda, mítosz
2. Szülőföld, táj
3. Szeretet, hazaszeretet, szerelem
4. Hősök az irodalomban
5. A 19. századi magyar irodalom elbeszélő költeményei: Petőfi Sándor: János vitéz, Arany János: Toldi
6. Prózai nagyepika: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk és Gárdonyi Géza: Egri csillagok
7. A kerettantervben ajánlottak alapján egy szabadon választott mese vagy ifjúsági regény a magyar irodalomból
8. A kerettantervben ajánlottak alapján egy szabadon választott ifjúsági regény a világirodalomból
9. Szabadon választott ifjúsági regény a magyar vagy a világirodalomból
10. Korok és portrék: szabadság, szerelem
11. Kárpát-medencei irodalmunk a 20. században
12. A 20. századi történelem az irodalomban
13. Szórakoztató irodalom

Fő témakörök a 9–12. Évfolyamon (Nat alapján)

MAGYAR NYELV

1. A kommunikáció – fogalma, típusai, zavarai, eszközei; a digitális kommunikáció; a munka világa
2. Általános nyelvi ismeretek: a nyelv és a nyelvi rendszer – a nyelv szerkezeti jellemzői, a magyar és idegen nyelvek
3. A szöveg – fogalma, szerkezete, típusai; a szövegkohézió, a szövegértelelem összetevői, a szövegalkotás
4. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stíluseszközök (szóképek, zeneiség stb.)
5. Jelentéstan – jel és jelentés
6. A nyelv változása – nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma
7. Retorika – a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvtípusok, a hatékony tárgyalástechnika
8. Pragmatika – a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv
9. Nyelvtörténet – nyelvrokonság, nyelvemlékek
10. Szótárhasználat

IRODALOM

1. Bevezetés az irodalomba, az irodalom és hatása
2. Az irodalom ősi formái: mágia, mítosz, mitológia
3. A görög és római irodalom
4. A Biblia világa és hatása
5. Portrék, életművek, metszetek, szemelvények a magyar és világirodalomból a középkortól napjainkig – művelődéstörténeti korok, korstílusok, stíluskorszakok alapján
6. A XX. századi történelem az irodalomban
7. Az irodalom határterületei

Általános követelmények az 5.-8. évfolyamon (Nat alapján) **ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK**

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. elkülöníti a nyelv szerkezeti egységeit, megnevezi a tanult elemeket;
2. ismeri a magyar hangrendszer főbb jellemzőit és a hangok kapcsolódási szabályait. Írásban helyesen jelöli;
3. funkciójuk alapján felismeri és megnevezi a szóelemeket és szófajokat;
4. a szövegben felismer és funkciójuk alapján azonosít alapvető és gyakori szószerkezeteket (alanyos, határozós, jelzős, tárgyas);
5. szerkezetük alapján megkülönbözteti az egyszerű és összetett mondatokat;
6. felismeri és elemzi a főbb szóelemek mondat- és szövegbeli szerepét, törekszik helyes alkalmazásukra;
7. megfigyeli és elemzi a mondat szórendjét, a szórendi változatokat, valamint a környező szöveg kölcsönhatását;
8. érti és megnevezi a tanult nyelvi egységek szövegbeli szerepét;
9. felismeri és megnevezi a főbb szóalkotási módokat: szóösszetétel, szóképzés, néhány ritkább szóalkotási mód;
10. tanári irányítással, néhány szempont alapján összehasonlítja az anyanyelv és a tanult idegen nyelv sajátosságait;
11. megfigyeli, elkülöníti és funkciót társítva értelmezi a környezetében előforduló nyelvváltozatokat (nyelvjárások, csoportnyelvek, rétegnelvek);
12. felismeri és megnevezi a nyelvi és nem nyelvi kommunikáció elemeit;
13. használja a digitális kommunikáció eszközeit, megnevezi azok főbb jellemző tulajdonságait;
14. megfigyeli és értelmezi a tömegkommunikáció társadalmat befolyásoló szerepét;
15. felismeri a kommunikáció főbb zavarait, alkalmaz korrekciós lehetőségeket;
16. alkalmazza az általa tanult nyelvi, nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismereteket;
17. ismeri és alkalmazza helyesírásunk alapelveit: kiejtés, szóelemzés, hagyomány, egyszerűsítés;
18. társai és saját munkájában a tanult formáktól eltérő, gyakran előforduló helyesírási hibákat felismeri és javítja;
19. etikusan és kritikusan használja a hagyományos papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat.

IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. elolvassa a kötelező olvasmányokat, és saját örömeire is olvas;
2. megérti az irodalmi mű szövegszerű és elvont jelentéseit;
3. a tanult fogalmakat használva beszámol a megismert műről;
4. megismeri és elkülöníti a műnemeket, illetve a műnemekhez tartozó főbb műfajokat, felismeri és megnevezi azok poétikai és retorikai jellemzőit;
5. összekapcsol irodalmi műveket különböző szempontok alapján (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök);
6. elkülöníti az irodalmi művek főbb szerkezeti egységeit;
7. összehasonlít egy adott irodalmi művet annak adaptációival (film, festmény, stb.);
8. felismeri, és bemutatja egy adott műfaj főbb jellemzőit;
9. az irodalmi szövegek befogadása során felismer és értelmez néhány alapvető nyelvi-stilisztikai eszközt: szóképek, alakzatok stb.;
10. a megismert epikus művek cselekményét összefoglalja, fordulópontjait önállóan ismerteti;
11. elkülöníti és jellemzi a fő- és mellékszereplőket, megkülönbözteti a helyszíneket, az idősíkokat, azonosítja az előre- és visszautalásokat;
12. felismeri és a szövegből vett példával igazolja az elbeszélő és a szereplő nézőpontja közötti eltérést;
13. a szövegből vett idézetekkel támasztja alá, és saját szavaival fogalmazza meg a lírai szöveg hangulati jellemzőit, a befogadás során keletkezett érzéseit és gondolatait;
14. azonosítja a versben a lírai én különböző megszólalásait, és elkülöníti a mű szerkezeti egységeit;
15. felismeri a tanult alapvető rímképleteket (páros rím, keresztrím, bokorrím), és azonosítja az olvasott versek ritmikai, hangzásbeli hasonlóságait és különbségeit;
16. ismer és felismer néhány alapvető lírai műfajt;
17. szöveghűen, értőn mondja el a memoriterként tanult lírai műveket;
18. drámai műveket olvas és értelmez, előadásokat, feldolgozásokat megnéz (pl.: mesedráma, vígjáték,

ifjúsági regény adaptációja);

19. a nemzeti hagyomány szempontjából meghatározó néhány mű esetén bemutatja a szerzőhöz és a korszakhoz kapcsolódó legfőbb jellemzőket.

A. MŰISMERET

A tanuló olvassa és önálló, illetve osztálytermi munka keretében feldolgozza a kerettantervben kötelezően és részletesen meghatározott műveket, illetve műrészleteket a B) pontban felsorolt szerzőktől.

A tanuló olvassa és önálló, illetve osztálytermi munka keretében feldolgozza a kerettantervben kötelezően és részletesen meghatározott bibliai történeteket, görög mítoszokat, magyar mítoszokat, hősokeket, mondákat.

A tanuló olvassa és önálló, illetve osztálytermi munka keretében feldolgozza a kerettantervben felsoroltak közül választható magyar ifjúsági és meseregényt, illetve világirodalmi ifjúsági regényt.

B. ALKOTÓK

A tanuló olvassa és önálló, illetve osztálytermi munka keretében feldolgozza az alábbi szerzők kerettantervben részletesen meghatározott egyes műveit:

Ady Endre, Áprily Lajos, Arany János, Babits Mihály; Balassi Bálint; Berzsenyi Dániel, Choli Daróczy József; Agatha Christie, Csokonai Vitéz Mihály, Csukás István, Daniel Defoe, Tonke Dragt, Dsida Jenő, Fazekas Mihály, Fekete István, Gárdonyi Géza, Herczeg Ferenc, Illyés Gyula, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kányádi Sándor, Karinthy Frigyes; Kittenberger Kálmán, Kós Károly, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, , Lázár Ervin, Mándy Iván, Márai Sándor, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Molière, Molnár Ferenc, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Nagy László, Nyirő József, George Orwell, Örkény István, Petőfi Sándor, Pilinszky János; Radnóti Miklós, Reményik Sándor, Antoine Saint-Exupéry, William Shakespeare, Sütő András, Szabó Lőrinc; Szabó Magda, Széchenyi Zsigmond, Tamási Áron, Tóth Árpád, Jules Verne, Vörösmarty Mihály, Wass Albert, Weöres Sándor, Zrínyi Miklós

A memoriterek és a kötelező olvasmányok (C, D) a közös irodalmi műveltség (kulturális kód) legfontosabb elemeit tartalmazzák.

C. MEMORITEREK

Ady Endre: Órizem a szemed; Arany János: Rege a csodaszarvasról (részletek); Családi kör (részletek); A walesi bárdok (részletek); Toldi részletek; Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem, A Reményhez; József Attila: Születésnapomra, Mama; Kányádi Sándor: Két nyárfá; Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg, Huszt, Emléklapra; Petőfi Sándor: János vitéz (részletek); Nemzeti dal, Szeptember végén, Szabadság, szerelem; Radnóti Miklós: Nem tudhatom; Reményik Sándor: Templom és iskola (részletek); Vörösmarty Mihály: Szózat; Weöres Sándor: Ó ha cinke volnék.

D. KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Arany János: Toldi; Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfá; Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák; A néhai bárány; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig vagy Pillangó; Hét krajcár; Petőfi Sándor: János vitéz; Shakespeare, William: Szentivánéji álom vagy Molière: A képzelt beteg; Szabó Magda: Abigél.

A szaktanár által meghatározott magyar ifjúsági vagy meseregény; szabadon választható világirodalmi ifjúsági regény.

SZÖVEGÉRTÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. megérti az életkorának megfelelő hallott és olvasott szövegeket;
2. kifejezően tudja olvasni és értelmezni az életkorának megfelelő különböző műfajú és megjelenésű szövegeket. A tanuló felismeri és a tanár segítségével értelmezi a számára ismeretlen kifejezéseket;
3. felismeri és szükség szerint a tanár segítségével értelmezi a szövegben számára ismeretlen kifejezéseket;
4. a lábjegyzetek, a digitális és nyomtatott szótárak használatával önállóan értelmezi az olvasott szöveget;
5. a pedagógus irányításával kiválasztja a rendelkezésre álló digitális forrásokból a megfelelő információkat;
6. különbséget tesz a jelentésszerkezetben a szó szerinti és metaforikus értelmezés között;
7. alkalmazza a különböző olvasási típusokat és szöveg-feldolgozási módszereket;
8. összekapcsolja ismereteit a szöveg tartalmával, és reflektál azok összefüggéseire;
9. az olvasott szövegeket szerkezeti egységekre tagolja;
10. szóbeli vagy képi módszerekkel megfogalmazza, megjeleníti a szöveg alapján kialakult érzéseit, gondolatait;
11. az életkorának megfelelő szöveg alapján jegyzetet, vázlatot készít;
12. a tanulási tevékenységében hagyományos és digitális forrásokat használ, ezt mérlegelő gondolkodással és

etikusan teszi.

SZÖVEGALKOTÁS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. érthetően, a kommunikációs helyzetnek megfelelően beszél;
2. gondolatait, érzelmeit, véleményét a kommunikációs helyzetnek megfelelően, érvekkel alátámasztva fogalmazza meg, és mások véleményét is figyelembe veszi;
3. a tanult szövegeket szöveghűen és mások számára követhetően tolmácsolja;
4. az általa tanult hagyományos és digitális szövegtípusok megfelelő tartalmi és műfaji követelményeinek megfelelően alkot szövegeket;
5. a szövegalkotás során alkalmazza a tanult helyesírási és szerkesztési szabályokat, használja a hagyományos és a digitális helyesírási szabályzatot és szótárt;
6. az egyéni sajátosságaihoz mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkot szöveget;
7. tanári segítséggel kreatív szöveget alkot a megismert műhöz kapcsolódóan hagyományos és digitális formában;
8. egyszerű rímes és rímtelen verset alkot.

OLVASÓVÁ NEVELÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. életkorának megfelelő irodalmi szövegeket olvas;
2. érthetően, kifejezően és pontosan olvas;
3. egy általa elolvasott művet ajánl kortársainak;
4. a tanult szövegeket szöveghűen és mások számára követhetően tolmácsolja;
5. megfogalmazza vagy társaival együttműködve drámajátékban megjeleníti egy mű megismerése során szerzett tapasztalatait, élményeit.

MÉRLEGELŐ GONDOLKODÁS, VÉLEMÉNYALKOTÁS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. személyes véleményt alakít ki a szövegek és művek által felvetett problémákról (pl. döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok), és véleményét indokolja;
2. megérti mások álláspontját, elfogadja azt, vagy a sajátja mellett érveket fogalmaz meg;
3. személyes tapasztalatait összeköti a művekben megismert konfliktusokkal, érzelmi állapotokkal;
4. a feladatvégzés során hatékony közös munkára, együttműködésre törekszik.

Általános követelmények a 9-12. évfolyam végén (Nat alapján)

ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. az anyanyelvről szerzett ismereteit alkalmazva képes a kommunikációjában a megfelelő nyelvváltozat kiválasztására, használatára;
2. felismeri a kommunikáció zavarait, kezelésükre stratégiát dolgoz ki;
3. felismeri és elemzi a tömegkommunikáció befolyásoló eszközeit, azok céljait és hatásait;
4. reflektál saját kommunikációjára, szükség esetén változtat azon;
5. ismeri az anyanyelvét, annak szerkezeti felépítését, nyelvhasználata tudatos és helyes;
6. ismeri a magyar nyelv hangtanát, alaktanát, szófajtanát, mondattanát, ismeri és alkalmazza a tanult elemzési eljárásokat;
7. felismeri és megnevezi a magyar és a tanult idegen nyelv közötti hasonlóságokat és eltéréseket;
8. ismeri a szöveg fogalmát, jellemzőit, szerkezeti sajátosságait, valamint a különféle szövegtípusokat és megjelenésmódokat;
9. felismeri és alkalmazza a szövegösszetartó grammatikai és jelentésbeli elemeket, szövegépítése arányos és koherens;
10. ismeri a stílus fogalmát, a stíluselemeket, a stílushatást, a stíluskorszakokat, stílusrétegeket, ismereteit a szöveg befogadása és alkotása során alkalmazza;
11. szövegelemzéskor felismeri az alakzatokat és a szóképeket, értelmezi azok hatását, szerepét, megnevezi típusaikat;
12. ismeri a nyelvhasználatban előforduló különféle nyelvváltozatokat (nyelvjárások, csoportnyelvek, rétegnyelvek), összehasonlítja azok főbb jellemzőit;
13. alkalmazza az általa tanult nyelvi, nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismereteket;

14. a retorikai ismereteit a gyakorlatban is alkalmazza;
15. ismeri és érti a nyelvrokonság fogalmát, annak kritériumait;
16. ismeri a magyar nyelv eredetének hipotéziseit, és azok tudományosan megalapozott bizonyítékait;
17. érti, hogy nyelvünk a történelemben folyamatosan változik, ismeri a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, kiemelkedő jelentőségű nyelvmélekeit;
18. ismeri a magyar nyelv helyesírási, nyelvhelyességi szabályait;
19. tud helyesen írni, szükség esetén nyomtatott és digitális helyesírási segédleteket használ;
20. etikusan és kritikusan használja a hagyományos, papír alapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat.

IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. elolvassa a kötelező olvasmányokat, és saját örömeire is olvas;
2. felismeri és elkülöníti a műnemeket, illetve a műnemekhez tartozó műfajokat, megnevezi azok poétikai és retorikai jellemzőit;
3. megérti, elemzi az irodalmi mű jelentésszerkezetének szintjeit;
4. értelmezésében felhasználja irodalmi és művészeti, történelmi, művelődéstörténeti ismereteit;
5. összekapcsolja az irodalmi művek szerkezeti felépítését, nyelvi sajátosságait azok tartalmával és értékszerkezetével;
6. az irodalmi mű értelmezése során figyelembe veszi a mű keletkezéstörténeti háttérét, a műhöz kapcsolható filozófiai, esztétikátörténeti szempontokat is;
7. összekapcsolja az irodalmi művek szövegének lehetséges értelmezéseit azok társadalmi-történelmi szerepével, jelentőségével;
8. összekapcsol irodalmi műveket különböző szempontok alapján (motívumok, történelmi, erkölcsi kérdésfelvetések, művek és parafrázisaik); 9. összehasonlít egy adott irodalmi művet annak adaptációival (film, festmény, zenemű, animáció, stb.), összehasonlításakor figyelembe veszi az adott művészeti ágak jellemző tulajdonságait;
10. epikai és drámai művekben önállóan értelmezi a cselekményszálakat, a szerkezetet, az időszerkezetet (lineáris, nem lineáris), a helyszínek és a jellemek összefüggéseit;
11. epikai és drámai művekben rendszerbe foglalja a szereplők viszonyait, valamint összekapcsolja azok motivációját és cselekedeteit;
12. epikai művekben értelmezi a különböző elbeszélésmódok szerepét (tudatábrázolás, egyenes és függő beszéd, mindentudó és korlátozott elbeszélő stb.);
13. a drámai mű értelmezésében alkalmazza az általa tanult drámaelméleti és drámatörténeti fogalmakat (pl. analitikus és abszurd dráma, epikus színház, elidegenedés);
14. a líra mű értelmezésében alkalmazza az általa tanult líraelméleti és líratörténeti fogalmakat (pl. lírai én, beszédhelyzetek, beszédmódok, ars poetica, szereplíra);
15. a tantárgyhoz kapcsolódó fogalmakkal bemutatja a lírai mű hangulati és hangnemi sajátosságait, hivatkozik a mű verstani felépítésére;
16. szükség esetén a mű értelmezéséhez felhasználja történeti ismereteit;
17. a mű értelmezésében összekapcsolja a szöveg poétikai tulajdonságait a mű nemzeti hagyományban betöltött szerepével;
18. tájékozottságot szerez régiója magyar irodalmáról;
19. tanulmányai során ismereteket szerez a kulturális intézmények (múzeum, könyvtár, színház) és a nyomtatott, illetve digitális formában megjelenő kulturális folyóiratok, adatbázisok működéséről.

MŰISMERET

A. ÉLETMŰVEK

A tanuló ismeri az alábbi magyar szerzők életművét. A kerettantervben részletezett művek ismerete alapján értelmezi a szerzők életművének fontosabb összefüggését, azok etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozásait. Érti a szerzők nemzeti-kulturális jelentőségét, helyét a magyar irodalom történetében. Memoriterként felidéz néhány szövegrészt a szerzők életművéből.

Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Herczeg Ferenc, Jókai Mór, József Attila, Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály

B. PORTRÉK

A tanuló ismeri az alábbi magyar szerzők kerettantervben részletezett néhány rövidebb (lírai, kisprózai)

alkotását vagy hosszabb művéből választott részletet, valamint azok történeti, etikai, lélektani vagy társadalmi vonatkozását. Ezek ismerete alapján értelmezi a szerzők írásmódjának és világlátásának jellegzetességeit, érti a szerzők nemzeti-kulturális jelentőségét, valamint ismeri helyüket a magyar irodalom történetében: portrét készít róluk. Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, Kányádi Sándor, Kölcsey Ferenc, Móricz Zsigmond, Örkény István, Szabó Magda, Wass Albert, Zrínyi Miklós

C. METSZETEK

A magyar irodalomtörténettel és a nemzeti hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése során a tanuló különböző lehetséges kontextusokba illesztve olvas és értelmez, a kerettantervben részletezett szöveget vagy szövegrészt. Ezek alapján készít egy korszakról, szerzőről irodalmi metszetet.

Áprily Lajos; Dsida Jenő; Juhász Gyula; Karinthy Frigyes; Krúdy Gyula; Mikes Kelemen; Nagy László; Pilinszky János; Radnóti Miklós; Reményik Sándor; Szabó Dezső, Szabó Lőrinc; Tóth Árpád; Weöres Sándor

D. SZEMELVÉNYEK

A tanuló megismeri a magyar irodalom kerettantervben részletezett néhány szemelvényét, alkotókat, műveket, melyek segítségével irodalomtörténeti, művelődéstörténeti korokat tud bemutatni.

Anonymus; Apáczai Csere János; Arany László; Bessenyei György; Gárdonyi Géza; Gyergyai (Gergei) Albert; Gyóni Géza; Hajnóczy Péter; Halotti beszéd és könyörgés; Heltai Gáspár; Kassák Lajos; Károli Gáspár; Kazinczy Ferenc; Kecskeméti Vég Mihály; Kisfaludy Károly; Kuruckori költészet; Márai Sándor; II. Rákóczi Ferenc; Nagy Gáspár; Ómagyar Mária-siralom; Örkény István; Pázmány Péter; Romhányi József; Sylvester János; Szenczi Molnár Albert; Szent István király legendája Hartvik püspöktől; Margit-legendája; Szép Ernő; Sztárai Mihály; Tompa Mihály; Vajda János

E. VILÁGIRODALMI SZÖVEGEK ÉS ALKOTÓK

A tanuló megismeri a világirodalom kerettantervben rögzített néhány fontos alkotóját és szövegét. Tanulmányai során megismeri az európai kultúra különböző korszakainak és népeinek alapvető irodalmi és kulturális hagyományait, azokat kapcsolatba hozza a magyar kultúra sajátosságaival.

Történetek és szövegek a görög mitológiából; babiloni teremtésmítosz; részletek a Bibliából Aiszóposz; Alkaios; Anakreon; Balzac, Honoré de vagy Stendhal; Boccaccio; Borowski, Tadeusz; Burns, Robert; Byron; Catullus, Caius Valerius; Dante, Alighieri; Defoe, Daniel; Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics; Eliot Thomas Stearns; francia szimbolisták; García Márquez, Gabriel; Goethe, Johann Wolfgang von; Gogol, Nyikolaj Vasziljevics; Heine, Heinrich; Homérosz; Horatius Flaccus, Quintus; Hrabal, Bohumil; Hugo, Victor; Kafka, Franz; La Fontaine, Jean de; Mann, Thomas; Mickiewicz, Adam; Orwell, George; Ovidius Naso, Publius; Petrarca; Poe, Edgar Allan; Pound, Ezra; Puskin, Alekszandr Szergejevics; Swift, Jonathan; Szapphó; Szent Ágoston; Szent Ferenc; Theokritosz; Todi, Jacopone da; Tolsztoj, Lev Nyikolajevics Vergilius Maro, Publius; Villon, François; Vogelweide, Walter von der; Voltaire

F. A SZÍNHÁZ- ÉS DRÁMATÖRTÉNET NAGY ALKOTÓI ÉS ALKOTÁSAI

A tanuló megismeri a színház- és drámatörténet kerettantervben rögzített nagy alkotóit és alkotásait. A műveket elhelyezi az irodalomtörténetben. Kiemeli a művek alaphelyzetét jelentő konfliktusokat, azokat értelmezi. Megérti a szereplők egymáshoz való viszonyát, a mű szerkezetét.

Beckett, Samuel Barclay; Brecht, Bertolt; Csehov, Anton Pavlovics vagy Ibsen, Henrik; Dürrenmatt, Friedrich; Katona József; Madách Imre; Molière; Örkény István; Shakespeare, William; Szabó Magda; Szophoklész

G. REGIONÁLIS ÉS HATÁRON TÚLI IRODALOM

A tanuló megismeri régiója, szűkebb hazája irodalmát, illetve alkotásokat az irodalom határterületeiről.

A kötelező olvasmányok és a memoriterek (H, I) a közös irodalmi műveltség (kulturális kód) legfontosabb elemeit tartalmazzák.

H. KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Biblia (a kerettantervben meghatározott részek);

Boccaccio, Giovanni: Dekameron, (részletek); Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek); Homérosz: Odüsszeia (részletek); Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella); Az arany ember; Katona József: Bánk bán; Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek); Molière: A fősvény; Petőfi Sándor: A helység kalapácsa, Az apostol (részlet); Shakespeare, William: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi; Szent Margit legendája (részlet); Szophoklész: Antigoné; Villon, François: A nagy testamentum (részletek); Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde; Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek). Arany János: Toldi estéje; Babits Mihály: Jónás könyve; Jónás imája; Balzac, Honoré de: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek); Beckett, Samuel Barclay: Godot-ra várva vagy Dürrenmatt, Friedrich: A

fizikusok; Herczeg Ferenc: Az élet kapuja; Ibsen, Henrik: Nóra/A vadkacsa vagy Csehov, Anton Pavlovics: A sirály/Ványa bácsi; Madách Imre: Az ember tragédiája; Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma; Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia; Örkény István: Tóték; Szabó Magda: Az ajtó; Tolsztoj, Lev Nyikolajevics: Ivan Iljics halála; Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!

I. MEMORITEREK

Anakreón: Gyűlölöm azt...; Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet); Adj már csendességet (részlet); Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak); A magyarokhoz (I.) (1. versszak); Osztályrészem (1. versszak); Catullus: Gyűlölök és szeretek; Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (általános iskolai memoriter felújítása); A Reményhez; Halotti beszéd és könyörgés (részlet); Homérosz: Odüsszeia (részlet); Janus Pannonius: Pannonia dicsérete; Kölcsey Ferenc: Himnusz (általános iskolai memoriter felújítása); Zrínyi második éneke (részletek); Ómagyar Mária-siralom (részlet); Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...; Nemzeti dal (általános iskolai memoriter felújítása), A bánat? Egy nagy ocean, Szeptember végén (általános iskolai memoriter felújítása); Vörösmarty Mihály: Szózat (általános iskolai memoriter felújítása); Gondolatok a könyvtárban (részlet); Előszó (részlet). Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában; Áprily Lajos: Március; Arany János: Toldi estéje (részletek); egy szabadon választott balladája a nagykőrösi korszakból; Epilógus (részlet); Babits Mihály: A lírikus epilógja; Jónás imája; József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve); Óda (részlet); Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén; Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet); Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet; Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet); Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet).

SZÖVEGÉRTÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. különböző megjelenésű, típusú, műfajú, korú és összetettségű szövegeket olvas, értelmez;
2. a különböző olvasási típusokat és a szövegfeldolgozási stratégiákat a szöveg típusának és az olvasás céljának megfelelően választja ki és kapcsolja össze;
3. a megismert szöveg tartalmi és nyelvi minőségéről érvekkel alátámasztott véleményt alkot;
4. hosszabb terjedelmű szöveg alapján többszintű vázlatot vagy részletes gondolattérképet készít;
5. azonosítja a szöveg szerkezeti elemeit, és figyelembe veszi azok funkcióit a szöveg értelmezésekor;
6. egymással összefüggésben értelmezi a szöveg tartalmi elemeit és a hozzá kapcsolódó illusztrációkat, ábrákat;
7. különböző típusú és célú szövegeket hallás alapján értelmez és megfelelő stratégia alkalmazásával értékeli és összehasonlítja;
8. összefüggő szóbeli szöveg (előadás, megbeszélés, vita) alapján önállóan vázlatot készít;
9. felismeri és értelmezésében figyelembe veszi a hallott és az írott szövegek közötti funkcionális és stiláris különbségeket;
10. folyamatos és nem folyamatos, hagyományos és digitális szövegeket olvas és értelmez maga által választott releváns szempontok alapján;
11. feladatai megoldásához önálló kutatómunkát végez nyomtatott és digitális forrásokban, ezek eredményeit szintetizálja;
12. felismeri és értelmezi a szövegben a kétértelműséget és a félrevezető információt, valamint elemzi és értelmezi a szerző szándékát;
13. megtalálja a közös és eltérő jellemzőket a hagyományos és a digitális technikával előállított, tárolt szövegek között, és véleményt formál azok sajátosságairól;
14. törekszik arra, hogy a különböző típusú, stílusú és regiszterű szövegekben megismert, számára új kifejezéseket beépítse szókincsébe, azokat adekvát módon használja;
15. önállóan értelmezi az ismeretlen kifejezéseket a szövegkörnyezet vagy digitális, illetve nyomtatott segédeszközök használatával;
16. ismeri a tanult tantárgyak, tudományágak szakszókincsét, azokat a beszédhelyzetnek megfelelően használja.

SZÖVEGALKOTÁS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. megadott szempontrendszer alapján szóbeli feleletet készít;
2. képes eltérő műfajú szóbeli szövegek alkotására: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás;
3. rendelkezik korának megfelelő retorikai ismeretekkel;
4. felismeri és megnevezi a szóbeli előadásmód hatáskeltő eszközeit, hatékonyan alkalmazza azokat;

5. írásbeli és szóbeli nyelvhasználata, stílusa az adott kommunikációs helyzetnek megfelelő. Írásképe tagolt, beszéde érthető, artikulált;
6. a tanult szövegtípusoknak megfelelő tartalommal és szerkezettel önállóan alkot különféle írásbeli szövegeket;
7. az írásbeli szövegalkotáskor alkalmazza a tanult szerkesztési, stilisztikai ismereteket és a helyesírási szabályokat;
8. érvelő esszét alkot megadott szempontok vagy szövegrészek alapján;
9. ismeri, érti és etikusan alkalmazza a hagyományos, digitális és multimédiás szemléltetést;
10. különböző, a munka világában is használt hivatalos szövegeket alkot hagyományos és digitális felületeken (pl. kérvény, beadvány, nyilatkozat, egyszerű szerződés, meghatalmazás, önéletrajz, motivációs levél);
11. megadott vagy önállóan kiválasztott szempontok alapján az irodalmi művekről elemző esszét ír.

OLVASÓVÁ NEVELÉS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. a kötelező olvasmányokat elolvassa, és saját örömeire is olvas;
2. tudatosan keresi a történeti és esztétikai értékekkel rendelkező olvasmányokat, műalkotásokat;
3. olvasmányai kiválasztásakor figyelembe veszi az alkotások kulturális regiszterét;
4. társai érdeklődését figyelembe véve ajánl olvasmányokat;
5. választott olvasmányaira is vonatkoztatja a tanórán megismert kontextusteremtő eljárások tanulságait;
6. önismeretét irodalmi művek révén fejleszti;
7. részt vesz irodalmi mű kreatív feldolgozásában, bemutatásában (pl. animáció, dramaturgia, átirat).

MÉRLEGELŐ GONDOLKODÁS, VÉLEMÉNYALKOTÁS

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. a környező világ jelenségeiről, szövegekről, műalkotásokról véleményt alkot, és azt érvekkel támasztja alá;
2. megnyilvánulásaiban, a vitákban alkalmazza az érvelés alapvető szabályait;
3. vitahelyzetben figyelembe veszi mások álláspontját, a lehetséges ellenérveket is;
4. feladatai megoldásához önálló kutatómunkát végez nyomtatott és digitális forrásokban, a források tartalmát mérlegelő módon gondolja végig;
5. a feladatokat komplex szempontoknak megfelelően oldja meg, azokat kiegészíti saját szempontjaival;
6. a kommunikációs helyzetnek és a célnak megfelelően tudatosan alkalmazza a beszélt és írott nyelvet, reflektál saját és társai nyelvhasználatára.

5.-8. évfolyam általános jellemzői (a Kerettanterv alapján)

(A 8 évfolyamos gimnáziumok számára külön tantárgyi kerettantervek nem készülnek. A helyi tantervünk elkészítéséhez az 5-8. évfolyamok és a 9-12. évfolyamok számára készült tantárgyi kerettanterveket vettük alapul.)

Az 5–8. évfolyamon, a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Korosztályuknak megfelelően tudják értelmezni múltjukat, jelen környezetüket, önmagukat. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
- Őrizték meg kíváncsiságukat, nyitottságukat, s váljanak olvasó emberekké. Olyan olvasó emberekké, akik a képzési szakasz végére már a művek elsődleges jelentése mögé látnak, azaz többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket.
- Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
- A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
- Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mértén tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk.
- Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
- Ismerjék a tananyag által előírt memoriterek, azokat értőn elő tudják adni.
- Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulóban. Az irodalmi művek sokfélesége biztosítja kíváncsiságuk felkeltését és megtartását, önmaguk megértésének lehetőségét.
- Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai jórészt összehangolhatók: az alaptantervben meghatározott hat fő fejlesztési területből (anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás) négy mindkét tantárgy keretében fejleszthető.

A magyar nyelv és irodalom tanítása nemcsak műveltségátadást, kompetenciafejlesztést jelent, hanem érzelmi nevelést is. A diákok személyes boldogulásának, együttműködési képességeinek, társadalmi beilleszkedésének, kulturált viselkedésének érzelmi fejlődésük az alapja.

A tanulók irodalmi fogalomtárának folyamatos bővítésekor, figyelembe kell venni a korosztály általános kognitív, érzelmi, érdeklődési sajátosságait.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A tananyag felépítésében is kettős szervező elv érvényesül. A képzési szakasz első felében (5–6. osztály) **témák, motívumok** uralják a tananyagot. Ezek biztosítják az egyes tanulási szakaszok közötti átmenetet, az

alapkompétenciák és a gondolkodás fejlesztését.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is.

9–12. évfolyam általános jellemzői (a Kerettanterv alapján)

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.” (Kölcsy Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzékét, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- Cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsek múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.
- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfaj történeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első

felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmitársadalmi folyamatként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése. Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzéket, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.

- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségterületekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához felhasználjuk a művek filmes vagy színházi adaptációit az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a **műveltségátadás**, a **kompetenciafejlesztés**, hanem az **érzelmi nevelés** is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttként kerüljenek ki a közoktatásból.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra fordítjuk. Az órakeret legfeljebb 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra vagy a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására használjuk fel.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek. Ezen felül, a választható órakeret terhére a tanár szabadon beilleszthet kortárs alkotókat, műveket a tananyagba.

Ha a szaktanár úgy ítéli meg, hogy az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítania, lemondhat a választás lehetőségéről.

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. Az ajánlott, illetve választott témákra szánt órakeretet a pedagógus akkor használhatja fel, ha a törzsanyagot már feldolgozta a diákokkal.

A szövegek kiválasztásakor is ez a két elv érvényesül a magyar nyelv és az irodalom tanításában is: a törzsanyag témái és művei, a hozzájuk kapcsolódó választható témák, művek, illetve a szabadon választható témák, művek.

Az irodalom és média (film, tévéjáték, színház) kapcsolata azt jelenti, hogy a szaktanár döntése alapján – a kötelező olvasmányok kivételével – vagy a művet olvastatja el a diákokkal, vagy annak feldolgozását nézi meg.

Órakeret a nyolc évfolyamos képzésben

(Irodalom+Magyar nyelv)

5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
2+2	3+2	2+2	2+2	3+1	3+1	3+1	3+1

Órakeret a négy évfolyamos képzésben

(Irodalom+Magyar nyelv)

9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
2+1	3+1	3+1	3+1

A magyar nyelv és irodalom tantárgyakat a négyosztályos képzésben két éven át csoportbontásban tanítjuk. Ez azt jelenti, hogy a kisebb létszámnak köszönhetően nagyobb hangsúlyt kaphat a szövegértés és szövegalkotás fejlesztése, a diákok tudásának egy szintre hozása.

Belső vizsgák rendszere

7. évfolyam

Szóbeli vizsga:

A 7. évfolyam tanév végére (május) szervezett **szóbeli vizsga** követelményeit az 5.-7. évfolyam tantervi követelményei tartalmazzák. A szóbeli tételeket az adott tanév decemberében a szaktanár nyilvánosságra hozza.

10. évfolyam

A vizsga minden 10. évfolyamos (8 és 4 évfolyamos képzés) számára kötelező. A mérés célja az írásbeli és a szóbeli vizsgahelyzet szimulációja, valamint az érettségi vizsgára való felkészülés támogatása.

A vizsga részei:

Írásbeli vizsga: Az írásbeli vizsga első része egy szöveg megértését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely gyakorlati szövegműfaj alkotása.

Ennek oka, hogy legyen egy köztes általános szintfelmérés; a fakultációkhoz szükséges tudásbázis és kompetenciaszint meglétének ellenőrzése.

Szóbeli vizsga: A 10. évfolyam tanév végére (május) szervezett **szóbeli vizsga** követelményeit az 9.-10. évfolyam tantervi követelményei tartalmazzák. A szóbeli tételeket az adott tanév decemberében a szaktanár nyilvánosságra hozza.

5. osztály

Alapvető célok és feladatok:

Az 5–6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjenek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy a tanítási szakasz két éve alatt megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szövegkörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5-6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5–6. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

IRODALOM

Az 5. tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Család, otthon, nemzet
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Szülőföld, táj
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseire is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma:

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
II. Petőfi Sándor: János vitéz	
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Az alföld	
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájkép	
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér Szabó Magda: Tündér Lala Fekete István: A koppányi aga testamentuma Fekete István: Bogáncs (Egy kiválasztása kötelező.)	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Petőfi Sándor: János vitéz
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Választható magyar ifjúsági vagy meseregény

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem

A témakörök áttekintő táblázata:

Heti 2 irodalomóra, összesen 72 óra.

	A kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban meghatározott óraszám
Család, otthon, nemzet – kisepikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	18	20
Petőfi Sándor: János vitéz	14	16
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8	10
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10	12
Egy szabadon választott meseregény elemzése	4	6
<i>Szabadon felhasználható órák a szaktanár saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására.</i>		8
Összesen	54	72

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 5. évfolyamon irodalomból

Témakör: Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások
Javasolt óraszám: 20 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzetéhez kapcsolása

Fogalmak

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

Témakör: Petőfi Sándor: János vitéz

Javasolt óraszám: 16 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

Fogalmak

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
- A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

Témakör: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

Javasolt óraszám: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

Fogalmak

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

Témakör: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

MAGYAR NYELV

A témakörök áttekintő táblázata

Heti 2 óra, összesen 72 óra.

	Kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban meghatározott óraszám	Ajánlott tananyag
A kommunikáció alapjai	6	7	

A jelek világa		1	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
A kommunikáció fogalma, tényezői		2	
A kommunikáció nem nyelvi jelei		2	
A kommunikációs kapcsolat		1	
A beszélgetés		1	
Helyesírás,nyelvhelyesség – játékosan	8	9	
Hang és betű, az ábécé		1	Megelevenedett ABC (rajzok) Beszédtechnika Nyelvtörők A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálak használata
Betűrend, elválasztás		1	
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve		2	
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve		2	
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve		2	
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve		1	
Állandósult szókapcsolatok	5	7	
Szólások		2	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinctár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Szóláshasonlatok		1	
Közmondások		2	
Szállóigék		1	
Köznyelvi metaforák		1	
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20	20	
Hangképzés, fonéma		1	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótő és a toldalékok helyes használata
A magánhangzók és a mássalhangzók csoportosítása		2	
Magánhangzótörvények: Hangrend Illeszkedés		2	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés		4	
A szavak szerkezete:			

Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel, a rag		11	Nyelvi játékok: szóalkotási módok
Hangalak és jelentés	6	8	
Egyjelentésű szavak		1	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Többjelentésű szavak		1	
Azonos alakú szavak		1	
Rokon értelmű szavak		2	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak		2	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak		1	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	13	13	
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat		2	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
A leírás		2	
Az elbeszélés		2	
A párbeszéd		1	
A levél (hagyományos, elektronikus)		2	
A plakát, a meghívó		1	
A jellemzés		3	
Szabadon felhasználható órák a szaktanár saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra.		8	
Összesen:		72	

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok az 5. évfolyamon magyar nyelvből

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

Javasolt óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

Fogalmak

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

Fogalmak

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

Javasolt óraszám: 20 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

Fogalmak

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés

Javasolt óraszám: 6 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

Fogalmak

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szövegű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

Fogalmak

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

6. osztály

IRODALOM

A 6. évfolyam tananyagai a következő nagy témák köré rendeződnek:

- Hősök az irodalomban
- Arany János: Toldi
- Szeretet, hazaszeretet, szerelem
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok
- Választható világirodalmi ifjúsági regény

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma:

I. Hősök az irodalomban	
V.1. Hagyomány és irodalom	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök–mondák:	
• Beckó vára vagy Csörsz árka • Szent László legendája vagy Lehel kürtje	
A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.	
• Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható) • Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák	
(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)	
V.2. Irodalom és mozgókép	
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi	
II. Arany János: Toldi	
III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	
Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráte Kányádi Sándor: Hattyúdál Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
Vörösmarty Mihály: Szózat	
Petőfi Sándor: Honfidal	

	Irodalom és mozgókép Hollós László–Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kőmíves Kelemen Szerelm a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt A csitári hegyek alatt
Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert...	
Radnóti Miklós: Bájoló	
IV. Gárdonyi Géza: Egri csillagok	
V. Választható világirodalmi ifjúsági regény	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Arany János: Toldi
Gárdonyi Géza: Egri csillagok
Választható világirodalmi ifjúsági regény (a táblázatban felsorolt művek közül a szaktanár jelöli ki)

MEMORITEREK:

Arany János: Családi kör (részlet)
Arany János: A walesi bárdok (részlet)
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (1-2. vsz.)
Vörösmarty Mihály: Szózat (1. és 2. vsz.+13.,14. vsz.)

A témakörök áttekintő táblázata:

Heti 3 irodalomóra, összesen 108 óra.

A kerettanterv által előírt törzsanyagon felül nagy hangsúlyt fektetünk a dráma és színház eszközeivel való ismerkedésre. A heti 1 óra többletórát ezekre használjuk. Valljuk, hogy ezen eszközök kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megerősítését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában. A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.

	A kerettantervben előírt óraszámok	Gimnáziumunkban előírt óraszám
Hősök az irodalomban	10	18
Arany János: Toldi	16	26

Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11	16
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12	17
Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény	5	10
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)		4
Saját történetek feldolgozása		5
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására.		15
Összes óraszám:		108

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 6. évfolyamon irodalomból

Témakör: Hősök az irodalomban

Javasolt óraszám: 18 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

Témakör: Arany János: Toldi

Javasolt óraszám: 26 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíuselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
- Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

Fogalmak

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem

Javasolt óraszám: 16 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása

- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projekt munkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

Fogalmak

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

Témakör: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Javasolt óraszám: 17 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

Fogalmak

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

Témakör: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

Fogalmak

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése
- A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása
- A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban
- A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során
- A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben
- Kommunikációs játékok
- Interakciós játékok

Fogalmak

drámajáték, kommunikáció, interakció

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása

- A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása
- Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása
- Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak

forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

MAGYAR NYELV

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma a 6.évfolyamon

Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	
Sajtótermékek jellemző jegyei	
A kommunikáció	
A kommunikáció jelei (+ismétlés: tényezők, funkciók)	
Nem nyelvi jelek a beszédben	
A szöveg képe	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Az internetes szövegek	
Szövegalkotás az interneten	
A véleménynyilvánítás	
Az ismeretterjesztő szövegek	
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése
Az ige fogalma	Köznevek tulajdonnévvé válása
Az igeidők	Történelmi ragadványnevek
Az igemódok	Melléknevek főnevesülése
Az ige ragozása	Melléknevek metaforikus jelentése
A leggyakoribb igeképzők	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
Az igék helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
A határozószó	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A főnév	Többszófajúság
Személynevek és helyesírásuk	Szófajváltás
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az ige nevek kapcsolata a többi szófajjal
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
A melléknév	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknevek helyesírása	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	

Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyszók, mondatszók	

	Kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban meghatározott óraszám	Ajánlott tananyag
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4	4	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat		2	
Sajtótermékek jellemző jegyei		2	
A kommunikáció		5	
A kommunikáció jelei (+ismétlés: tényezők, funkciók)		2	
Nem nyelvi jelek a beszédben		2	
A szöveg képe		1	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban		4	
Az internetes szövegek		1	
Szövegalkotás az interneten		1	
A véleménynyilvánítás		1	
Az ismeretterjesztő szövegek		1	
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46	48	
Szóelemek, szófajok		1	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése Melléknevek metaforikus jelentése Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés Többszófajúság Szófajváltás
Az ige fogalma		1	
Az igeidők		1	
Az igemódok		1	
Az ige ragozása		3	
A leggyakoribb igeképzők		1	
Az igék helyesírása		3	
A határozószó		1	
A főnév		1	
Személynevek és helyesírásuk		2	
A földrajzi nevek és helyesírásuk		3	
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk		1	
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk		2	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a
A melléknév		1	

A melléknevek helyesírása		3	többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév		1	
A számnév helyesírása		2	
A névmások		2	
A személyes és birtokos névmás			
A kölcsönös és visszaható névmás		1	
A mutató és kérdő névmás		2	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás		2	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév		4	
Viszonyszók, mondatszók		4	
Komplex szófajtani gyakorlatok		5	
Szabadon felhasználható órák a szaktanár saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására.		11	
Összesen:		72	

Részletes tananyag tartalmak és óraszámok a 6. évfolyam magyar nyelv tantárgyból

Témakör: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés

Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken

Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása

Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel

Résztétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán

Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése

Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

Fogalmak

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

Témakör: A kommunikáció

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

-A kommunikáció jelei

- Nem nyelvi jelek típusai, ezek funkciói

- A szöveg nem nyelvi jelei

Fogalmak

non-verbális jelek, vokális jelek, térköz, tekintet, mimika, gesztus, testtartás, embléma

betűtípus, betűméret, betűszín, sorköz...

Témakör: Szövegértés, szövegalkotás a gyakorlatban

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

-Az internetes szövegek

- Szövegalkotás az interneten

- A véleménynyilvánítás

- Az ismeretterjesztő szövegek

Fogalmak

digitális szöveg, írott-beszélt nyelvi szöveg, hozzászólás, vélemény, tudományos szöveg

Témakör: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

Javasolt óraszám: 46 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

Helyesírási készség fejlesztése

A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése

A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban

A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata

Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása

Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése

Reflektálás a szöveg tartalmára

A szövegű és értő szövegolvasás gyakorlása

A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése

A kreatív írás gyakorlása

A helyesírási készség fejlesztése

A mérlegelő gondolkodás fejlesztése

A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése

A nyelvi elemzőkészség kialakítása

Fogalmak

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

IRODALOM - NÉGY ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma:

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	
A) Az irodalom és hatása	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	

C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	
D) Műnemi-műfaji rendszer	
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	
A) Az ősi magyar hitvilág	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	Jankovics Marcell: Az égisz fa (részlet)
B) A görög mitológia	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C) Egyéb teremtésmítosz	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	
A görög irodalom	
A) Az epika születése	
Homérosz: Iliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B) A görög líra, az időmértékes versek	
Alkaios: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaios: Bortal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
C) A görög dráma	
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté
A római irodalom	
A) A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölök és szeretek	Catullus: Élünk, Lesbia
B) Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga
Vergilius: IX. ecloga	Horatius: Leuconoénak
Horatius: Thaliarchushoz	Horatius: Licinius Murenához
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
A Biblia mint kulturális kód	
A) Az Ószövetség (részletek)	
a) Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	

Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás) Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)
b) Tanító könyvek	
Zsoltárok könyve (23., 42.)	
B) Újszövetség (részletek)	
a) Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás
Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	
Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	
Passió-történet	Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
Jézus feltámadása	
Lukács evangéliumából (részletek):	Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
- Az irgalmas szamaritánus - A tékozló fiú	
Pál apostol Szeretethimnusza	
A középkor irodalma	
A) Egyházi irodalom	
a) Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
b) Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
B) Lovagi és udvari irodalom	
a) Epika	Káldi Márk: Képes krónika (részlet) Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	
b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	
Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái	
D) A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Öze Áron: A cella
A reneszánsz irodalma	
A) A humanista irodalom	
a) Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek)
Petrarca: Pó, földi kérgem	Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz

Portré: Janus Pannonius	Janus Pannonius: Búcsú Váradtól
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Janus Pannonius: Mars istenhez békességért
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	Janus Pannonius: A saját lelkéhez
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)
C) A reformáció világi irodalma	
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
b) Széphistóriák Gyergyai (Gersei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből.
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

A témakörök áttekintő táblázata:

Heti 2 irodalomóra, összesen 72 óra.

MAGYAR IRODALOM	Kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban meghatározott óraszám
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	4	5
A) A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	1	1
B) Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	1	1
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	1	1
D) Műnemi-műfaji rendszer	1	2
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8	8
A) Az ősi magyar hitvilág	3	3
B) A görög mitológia	4	4
C) Egyéb teremtésmítosz - Babiloni teremtésmítosz	1	1
A görög irodalom	11	13
A) Az epika születése	4	5
B) A görög líra, az időmértékes versek	3	3
C) A görög dráma	4	5
A római irodalom	4	5
A Biblia mint kulturális kód	12	12
A) Az Ószövetség	5	5
B) Újszövetség	7	7
A középkor irodalma	11	11
A) Egyházi irodalom	3	3
B) Lovagi és udvari irodalom	2	2
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	3	3
D) A középkor világi irodalma	3	3
A reneszánsz irodalma	8	8
A) A humanista irodalom	4	4
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra	2	2
C) A reformáció világi irodalma	2	2
Szabadon felhasználható órák a szaktanár saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására.		10
Összesen:	58	72

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 9. évfolyamon irodalomból

TÉMAKÖR: I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészek olvasása, közös értelmezése
- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

TÉMAKÖR: II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS CÉLOK

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
 - Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése
- A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitas, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

TÉMAKÖR: III. A görög irodalom

ÓRASZÁM: 13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján
- Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból
- Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
- A szerzőkhöz, illetve hősökhez kapcsolódó toposzok megismerése
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése– Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

- Különféle magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

TÉMAKÖR: IV. A római irodalom

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése
- Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata;
- Irodalmi műfajok, versformák megismerése;
- A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;
- A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);

FOGALMAK

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica

TÉMAKÖR: V. A Biblia mint kulturális kód

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveg hagyomány jellemzőinek é jelentőségének megértése
- Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeten átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókinszben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma
- A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TÉMAKÖR: VI. A középkor irodalma

ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társ művészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz
- A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban
- A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése
- Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése
- A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése

- Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) – Dante és Villon életműve jelentőségének megértése

FOGALMAK

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intellem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

TÉMAKÖR: VII. A reneszánsz irodalma

ÖSSZÓRASZÁM: 8 óra

A, A humanista irodalom

ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Petrarca-szonett megismerése
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

B, A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció vallástörténeti jelentősége (protestáns felekezetek)
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggései
- Bibliafordítások

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, fabula,

C, A reformáció világi irodalmából

ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség)
- megismerése
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése
- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése

FOGALMAK

vitairat, vitadráma, jeremiád, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

IRODALOM - NYOLC ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma

TÖRZSANYAG		AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK	
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom			
A) Az irodalom és hatása			
Karinthy Frigyes: A cirkusz		Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)	
B) Szerzők, művek párbeszéde			
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal			
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei			
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)		Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger	
Műnemi-műfaji rendszer			
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia			
Az ősi magyar hitvilág			
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)		Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek)	
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)		Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)	
A görög mitológia			
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)		További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában	
Egyéb teremtésmítosz			
Babiloni teremtésmítosz (részlet)			
A görög irodalom			
Az epika születése			
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)			
A görög líra, az időmértékes versek			
Alkaios: Az állam hajója		Szemelvények az antik görög lírából	
Alkaios: Bordal			
Szapphó: Aphroditéhez			
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka			
Anakreón: Töredék a halálról			
Anakreón: Gyűlölöm			
A görög dráma			
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné		Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté	
A római irodalom			

A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölők és szeretek	Catullus: Élünk, Lesbia
Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoénak Horatius: Licinius Murenához
Vergilius: IX. ecloga	
Horatius: Thaliarchushoz	
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
A Biblia mint kulturális kód	
Az Ószövetség (részletek)	
Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
Teremtéstörténet	
József	
Mózes második könyvéből részletek:	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás) Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)
Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	
Tanító könyvek	
Zsoltárok könyve (23., 42.)	
Újszövetség (részletek)	
Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás
Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	
Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	
Passió-történet	Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
Jézus feltámadása	
Lukács evangéliumából (részletek):	
Az irgalmas szamaritánus	Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
A tékozló fiú	
Pál apostol Szeretethimnusza	
A középkor irodalma	
Egyházi irodalom	
Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
Lovagi és udvari irodalom	
Epika	Kálti Márk: Képes krónika (részlet) Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	
Líra	

Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella
A reneszánsz irodalma	
A humanista irodalom	
Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek)
Petrarca: Pó, földi kérgem	Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz
Portré: Janus Pannonius	Janus Pannonius: Búcsú Váradtól
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Janus Pannonius: Mars istenhez békességért
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	Janus Pannonius: A saját lelkéhez
Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)
A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)
Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)
A reformáció világi irodalma	
Históriás énekek	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	
Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
Líra a reformáció korában	
Portré: Balassi Bálint	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-sonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára találá	
William Shakespeare: LXXV. sonett	

Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)
A barokk és a rokokó irodalma	
Epika	
Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)	
Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
Levél	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)
Tudományos élet	
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák feletti szükséges voltáról (részlet)
A kuruc kor lírája: művek, műfajok	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigóné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

A témák áttekintő táblázata:
Heti 3 óra. Összesen 108 óra.

	Kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban javasolt óraszám
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	4	7
A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció		1
Szerzők, művek párbeszéde – a művészet		2
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei		1
Műnemi-műfaji rendszer		3
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8	8
Az ősi magyar hitvilág		3
A görög mitológia		4
Egyéb teremtmésmítosz - Babiloni teremtmésmítosz		1
A görög irodalom	11	14
Az epika születése		5
A görög líra, az időmértékes verselés		4
A görög dráma		5
A római irodalom	4	5
A Biblia mint kulturális kód	12	13
Az Ószövetség		6
Újszövetség		7
A középkor irodalma	11	15
Egyházi irodalom		4
Lovagi és udvari irodalom		2
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)		4
A középkor világi irodalma, Villon		5
A reneszánsz irodalma	16	22
A humanista irodalom		6
A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra		3
A reformáció világi irodalma		2
Líra a reformáció korában		5
Dráma a reformáció korában, Shakespeare		6
A barokk és a rokokó irodalma	7	9
Epika		7
A kuruc kor lírája: műfajok, művek		2
Szabadon felhasználható órák a szaktanár saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra, illetve a tanár által választott alkotók, művek tanítására.		16
Összesen:		108

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 9. évfolyamon irodalomból

TÉMAKÖR: I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos lírai, kispróza alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése

- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való
- részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai
- alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó,terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma,műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

TÉMAKÖR: II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

ÓRASZÁM: 8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS CÉLOK

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hóstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
 - Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése
- A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

TÉMAKÖR: III. A görög irodalom

ÓRASZÁM: 13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján
- Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból
- Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
- A szerzőkhöz, illetve hőökhöz kapcsolódó toposzok megismerése
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre
- gyakorolt hatásának megismerése
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben
- felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése– Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása
- Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus,

monológ, hármasság, akció, dikció, drámai szerkezet, exozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

TÉMAKÖR: IV. A római irodalom

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek.
- A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése
- Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata;
- Irodalmi műfajok, versformák megismerése;
- A görög és római kultúra viszonyának értelmezése;
- A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);

FOGALMAK

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica

TÉMAKÖR: V. A Biblia mint kulturális kód

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek é jelentőségének megértése
- Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma
- A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TÉMAKÖR: VI. A középkor irodalma

ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz
- A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban
- A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése
- Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése
- A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése
- Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) – Dante és Villon életműve jelentőségének megértése

FOGALMAK

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intellem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória,

szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

TÉMAKÖR: VII. A reneszánsz irodalma

ÖSSZÓRASZÁM: 8 óra

A, A humanista irodalom

ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Petrarca-szonett megismerése
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

B, A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció vallástörténeti jelentősége (protestáns felekezetek)
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggései
- Bibliafordítások

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, fabula,

C, A reformáció világi irodalmából

ÓRASZÁM: 2 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség)
- megismerése
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése
- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése

FOGALMAK

vitairat, vitadráma, jeremiád, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

D, Líra a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formai változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

E, Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása
- Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármasszínpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

TÉMAKÖR: VIII. A barokk és a rokokó

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése,
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma

TÖRZSANYAG	VÁLASZTOTT TANANYAG
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei A reklámok hatása nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem
A személyközi kommunikáció	
A nem nyelvi jelek	
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói	
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre	
Médiaműfajok	
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	
A nyelv mint jelrendszer	A jelnyelvek (pl.: a sikek jelelése) Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik A szófajváltás, a többszófajúság Rendszermondat, szövegmondat Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban
A nyelvi szintek	
A magyar nyelv hangrendszere	
Hangkapcsolódási szabályszerűségek	
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)	
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonzók	
A szószerkezetek (szintagmák)	
A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai	
Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők	
Az összetett mondat	

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 9. évfolyamon magyar nyelv tantárgyból

TÉMAKÖR: Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása
- A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása

- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése
- A kommunikáció tényezői
- A kommunikációs célok és funkciók
- A kommunikáció jelei
- A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályai
- A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés

FOGALMAK

kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.

TÉMAKÖR: A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása
- Kreatív nyelvi fejlesztés
- A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei
- A szavak és osztályozásuk
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban
- A szószerkezetek
- A mondatrészek
- A mondatok csoportosítása
- Szórend és jelentés
- Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával is

FOGALMAK

nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései

Minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

IRODALOM - NÉGY ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma

TÖRZSANYAG		AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK	
A reneszánsz irodalma			
Líra a reformáció korában			
a) Portré: Balassi Bálint			
Balassi Bálint: Egy katonaének		További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek	
Balassi Bálint: Borivóknak való			
Balassi Bálint: Adj már csendességet...			
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál			
b) William Shakespeare: LXXV. szonett			
Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában			
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi		Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)	
		Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)	
A barokk és a rokokó irodalma			
A) Epika			
b) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)			
c) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz			
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)			
d) Levél			
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)		Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	
e) Tudományos élet			
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)		Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)	
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok			
Rákóczi-nóta			
Őszi harmat után			
A felvilágosodás irodalma			
A) Az európai felvilágosodás			
a) Epika			
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)		Montesquieu: Perzsa levelek (részlet)	

Voltaire: Candide (részletek)	Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)
b) Színház- és drámatörténet	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma
c) Líra	
Robert Burns: John Anderson	William Blake: A tigris
Robert Burns: Falusi randevú	William Blake: A bárány
	Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály
A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	
a) Epika	
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)
b) Líra	
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete
	Csokonai Vitéz Mihály: A feredés
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz
Csokonai Vitéz Mihály: Szerелеmdal a csikóbőrös kulacshoz	Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	

Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	
a) Líra	
Portré: Berzsenyi Dániel	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Kölcsey Ferenc: Bortal Kölcsey Ferenc: Csolnakon
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	
Portré: Kölcsey Ferenc	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	
b) Epika	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
c) Színház és dráma	
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán
	Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők
A romantika irodalma	
a) Az angolszász romantika	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe
	Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló
b) A francia romantika	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása
c) A német romantika	
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento
d) Az orosz romantika	

Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
e) A lengyel romantika	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)
A magyar romantika irodalma	
A) Életművek a magyar romantika irodalmából	
a) Vörösmarty Mihály	
	Epika
	Zalán futása (Első ének, részlet)
– Líra	Magyarország címere
Szózat	Virág és pillangó
Gondolatok a könyvtárban	Liszt Ferenchez
A merengőhöz	Az élő szobor
Az emberek	Ábránd
Előszó	Fóti dal
A vén cigány	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	
b) Petőfi Sándor	
– Líra	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné
A bánat? egy nagy oceán	Isten csodája
A természet vadvirága	A virágnak megtiltani nem lehet
Fa leszek, ha...	Szeget szeggel
Reszket a bokor, mert...	Csokonai
Minek nevezzetek?	Megy a juhász számaron
	Szeptember végén
Egy gondolat bánt engemet	Beszél a fákkal a bús őszi szél
	Várady Antalhoz
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	Európa csendes, újra csendes
A XIX. század költői	Pacsirtaszót hallok megint
Fekete-piros dal	Szabadság, szerelem
– Epika	
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)
Az apostol (részlet)	
c) Jókai Mór	
– Elbeszélések	
A tengerszem tündére	A megölt ország
A huszti beteglátogatók	A debreceni kastély
	A magyar Faust
	Két menyegző
– Regények	
Az arany ember	Irodalom és film
	Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy
	Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy
	Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok
B) Tudományos élet a romantika korában	
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti

leckék (részlet)	irodalomtörténet (részlet)
------------------	----------------------------

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy ocean...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

A témák áttekintő táblázata

Heti 3 óra, összesen 108 óra.

	A kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban előírt óraszám
A reneszánsz irodalma	8	10
<i>Líra a reformáció korában</i>	4	5
<i>Dráma a reformáció korában</i>	4	5
A barokk és a rokokó irodalma	7	7
A) Epika	5	5
B) A kuruc kor lírája: műfajok, művek	2	2
I. A felvilágosodás irodalma	28	32
A) Az európai felvilágosodás	9	9
a) Epika	5	5
b) Dráma	3	3
c) Líra	1	1
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	8	9
a) Epika	2	2

b) <i>Líra</i>	6	7
C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	11	14
a) <i>Líra</i>	8	9
b) <i>Epika</i>	1	2
c) <i>Dráma</i>	2	3
II. A romantika irodalma	9	10
a) <i>Az angolszász romantika</i>	3	3
b) <i>A francia romantika</i>	2	2
c) <i>A német romantika</i>	1	1
d) <i>Az orosz romantika</i>	2	3
e) <i>A lengyel romantika</i>	1	1
III. A magyar romantika irodalma I.	26	28
A) Életművek a magyar romantika irodalmából I.	25	27
a) <i>Vörösmarty Mihály</i>	8	9
b) <i>Petőfi Sándor</i>	10	11
c) <i>Jókai Mór</i>	7	7
B) Irodalomtudomány a romantika korában	1	1
Szabadon felhasználható órák a tanár által választott alkotók, művek tanítására		21
Összesen		108

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 10. évfolyamon irodalomból

(Reneszánsz D) Líra a reformáció korában

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formái változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

TÉMAKÖR (Reneszánsz E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása
- Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármasszínű színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

TÉMAKÖR: A barokk és a rokokó

ÓRASZÁM: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése,
- A magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat

TÉMAKÖR: A felvilágosodás irodalma

JAVASOLT ÖSSZÓRASZÁM: 32 óra

Az európai felvilágosodás

ÓRASZÁM: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából
- A klasszicizmus eszmétörténeti háttere, főbb sajátosságai
- A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmétörténeti irányzat

FOGALMAK

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus

ÓRASZÁM: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, pikktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

ÓRASZÁM: 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével

FOGALMAK

nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

TÉMAKÖR: A romantika irodalma

ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből

FOGALMAK

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

TÉMAKÖR: A magyar romantika irodalma

ÖSSZÓRASZÁM: 28 óra

Életművek a magyar romantika korából

Vörösmarty Mihály

ÓRASZÁM: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása

FOGALMAK

rapszódia, drámai költemény

Petőfi Sándor

ÓRASZÁM: 11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén
- Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése
- A költő epikájának (*Az apostol*, *A helység kalapácsa*) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül
- Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai
- A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében
- Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében
- A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése
- A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történeteiben

FOGALMAK

népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

Jókai Mór

ÓRASZÁM: 7 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább egy regény önálló elolvasása
- Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe
- A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése
- Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal
- Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemzés alapfogalmainak segítségével

FOGALMAK

irányregény, utópia, szigetutópia

B, Irodalomtudomány a romantika korában

ÓRASZÁM: 1 óra

FOGALOM

nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

IRODALOM -NYOLC ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A felvilágosodás irodalma	
Az európai felvilágosodás	
Epika	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet)
Voltaire: Candide (részletek)	Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet)
	Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet)
	Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet)
	Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)
Színház- és drámatörténet	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma
Líra	
Robert Burns: John Anderson	William Blake: A tigris
Robert Burns: Falusi randevú	William Blake: A bárány
	Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala
	Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály
A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	
Epika	
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)
Líra	
Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom

	természete
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	Csokonai Vitéz Mihály: A feredés
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban
Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz	Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	
Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	
Líra	
Portré: Berzsenyi Dániel	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet)
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.)
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	Berzsenyi Dániel: Horác
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától
Portré: Kölcsey Ferenc	Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	Kölcsey Ferenc: Bortal
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	Kölcsey Ferenc: Csolnakon
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	
Epika	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
Színház és dráma	
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene
	Erkel Ferenc: Bánk bán
	Irodalom és tévéjáték
	Kisfaludy Károly: A kérők
	Bohák György: A kérők
A romantika irodalma	
Az angolszász romantika	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film
	Richard Thorpe: Ivanhoe
	Irodalom és film/tévéjáték
	Jane Austen: Büszkeség és balítélet
	Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet
	vagy: más Jane Austen-regény adaptációja
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga
	Edgar Allan Poe: A fekete macska
	Edgar Allan Poe: A holló
A francia romantika	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene
	Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy
	Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr

	vagy a regény más feldolgozása
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása
A német romantika	
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento
Az orosz romantika	
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
A lengyel romantika	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)
A magyar romantika irodalma	
Életművek a magyar romantika irodalmából	
Vörösmarty Mihály	
	Epika
	Zalán futása (Első ének, részlet)
– Líra	Magyarország címere
Szózat	Virág és pillangó
Gondolatok a könyvtárban	Liszt Ferenchez
A merengőhöz	Az élő szobor
Az emberek	Ábránd
Előszó	Fóti dal
A vén cigány	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	
Petőfi Sándor	
– Líra	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné
A bánat? egy nagy oceán	Isten csodája
A természet vadvirága	A virágnak megtiltani nem lehet
Fa leszek, ha...	Szeget szeggel
Reszket a bokor, mert...	Csokonai
Minek nevezzetek?	Megy a juhász számaron
	Szeptember végén
Egy gondolat bánt engemet	Beszél a fákkal a bús őszi szél
	Várady Antalhoz
A pusztá, télen vagy Kis-Kunság	Európa csendes, újra csendes
A XIX. század költői	Pacsirtaszót hallok megint
Fekete-piros dal	Szabadság, szerelem
– Epika	
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)
Az apostol (részlet)	
Jókai Mór	
– Elbeszélések	
A tengerszem tündére	A megölt ország
A huszti beteglátogatók	A debreceni kastély
	A magyar Faust
	Két menyegző
– Regények	

Az arany ember	Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok
Tudományos élet a romantika korában	
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...
Petőfi Sándor: Fa lesznek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

A témák áttekintő táblázata

Heti 3 óra, összesen 108 óra.

	A kerettanterv által előírt óraszám	Gimnáziumunkban előírt óraszám
A felvilágosodás irodalma	28	34
<i>Az európai felvilágosodás</i>	9	12
d) Epika	5	6
e) Dráma	3	4
f) Líra	1	2
<i>A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus</i>	8	10
c) Epika	2	2
d) Líra	6	8
Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	11	12
d) Líra	8	8
e) Epika	1	2
f) Dráma	2	2
IV. A romantika irodalma	9	15
d) Az angolszász romantika	3	4

e) A francia romantika	2	3
f) A német romantika	1	3
d) Az orosz romantika	2	4
e)A lengyel romantika	1	1
V. A magyar romantika irodalma I.	26	35
C) Életművek a magyar romantika irodalmából I.	25	33
d) Vörösmarty Mihály	8	10
e) Petőfi Sándor	10	14
f) Jókai Mór	7	9
D) Irodalomtudomány a romantika korában	1	2
Szabadon felhasználható órák a tanár által választott alkotók, művek tanítására		24
Összesen		108

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 10. évfolyamon irodalomból

TÉMAKÖR: A felvilágosodás irodalma

JAVASOLT ÖSSZÓRASZÁM: 34 óra

Az európai felvilágosodás

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából
- A klasszicizmus eszmétörténeti háttere, főbb sajátosságai
- A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmétörténeti irányzat

FOGALMAK

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus,

szentimentalizmus

ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése
- A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében
- Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása
- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata
- a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, pikktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével

FOGALMAK

nemzeti himnusz, értekezés, intellem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

TÉMAKÖR: A romantika irodalma

ÓRASZÁM: 15 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben
- Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése
- Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben
- Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből

FOGALMAK

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

TÉMAKÖR: A magyar romantika irodalma

ÖSSZÓRASZÁM: 35 óra

Életművek a magyar romantika korából

Vörösmarty Mihály

ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint
- Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése
- Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása

FOGALMAK

rapszódia, drámai költemény

Petőfi Sándor

ÓRASZÁM: 14 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén
- Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése
- A költő epikájának (*Az apostol*, *A helység kalapácsa*) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül
- Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai
- A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében
- Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében
- A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése
- A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történeteiben

FOGALMAK

népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

Jókai Mór

ÓRASZÁM: 9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása
- Legalább egy regény önálló elolvasása
- Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe
- A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése
- Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal
- Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemzés alapfogalmainak segítségével

FOGALMAK

irányregény, utópia, szigetutópia

B, Irodalomtudomány a romantika korában

ÓRASZÁM: 2 óra

FOGALOM

nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

MAGYAR NYELV

NÉGY

ÉVFOLYAMOS

KÉPZÉS

NYOLC ÉVFOLYAMOS KÉPZÉS

A kerettanterv által meghatározott tananyag tartalma

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	Szövegsemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	
A szövegkohézió (lineáris és globális)	
A szöveg kifejtettsége	
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)	
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint	
A legjellegzetesebb szövegtípusok,	

szövegfajták	
Az esszé	
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)	
Az intertextualitás	
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében	
Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszközök, szóképek, alakzatok	
A stílus fogalma és hírértéke	Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa
A stílus kifejező ereje	
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus	Stílusparódia
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)	Korstílusok, stílusirányzatok
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)	Az íráskép stilisztikai hatásai
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés	Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)	Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben	

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok a 10. évfolyamán magyar nyelv tantárgyból

TÉMAKÖR: A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése
- A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban
- A szövegelemző képességek fejlesztése
- A szöveg fogalma, jellemzői
- A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői
- A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek
- A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje
- Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői
- Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás
- A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése
- A helyesírási készség fejlesztése
- Helyesírási szótárak használatának tudatosítása
- A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák
- Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos
- Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás
- A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.
- Az esszé

FOGALMAK

szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág,

nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

TÉMAKÖR: Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszközök, szóképek, alakzatok JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A stílus szerepének tudatosítása
- A stíláriis különbségek felfedeztetése
- Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor
- A stílus, a stilisztika, a stílustípusok
- A stílusérték
- A stílushatás
- Stílusgyakorlatok
- A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése
- Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben
- A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása
- A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása
- A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése
- Szótárhasználat fejlesztése
- A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői
- A jel és a jelentés összefüggése, jelentéselemek
- A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező
- Motivált és motiválatlan jelentés
- A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk
- A mondat- és szövegjelentés

FOGALMAK

stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

Minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

Szabadon felhasználható a tanár döntése alapján 4 óra.

MATEMATIKA KERETTANTERV 5-6. ÉVFOLYAM

Az alapfokú képzés első – a matematikai alapkészségek kialakítását legfőbb célként megjelölő – nevelési-oktatási szakaszt követően az 5–8. évfolyamon a matematika tanulása-tanítása során a tudástartalmak fokozatosan válnak egyre elvontabbá. A konkrét tárgyi tevékenységekből indulva a képi szemléltetések, ábrázolások mellett megjelennek a szimbolikus modellek. A tanuló a fogalmak, jelenségek elemzése útján eljut azok megértésen alapuló meghatározásához, a definíciók előkészítése során tulajdonságokat, sejtéseket fogalmaz meg, s kialakul a megoldást alátámasztó indoklás igénye, valamint felismeri a matematika kisebb egységeinek belső struktúráját.

A tanítás fő módszere továbbra is a felfedeztetés, a konkrét tevékenységből, játékból, hétköznapi szituációból fakadó indukció. A tanulási tevékenység és problémamegoldás során a tanulót ösztönözni kell egyszerű problémák felfedezésére, megfogalmazására és a mindennapi életből vett szöveges problémák matematikai szempontú értelmezésére. A tanuló konkrét helyzetek megoldására képi és szimbolikus modelleket, stratégiákat alkalmaz és alkot, ezáltal fejlődik problémamegoldó és problémaalkotó képessége.

A kombinatív képességek területén a lehetőségek strukturált felsorolásából fokozatosan kialakulnak a rendszerezést segítő konkrét eszközök, stratégiák alkalmazásának készségei.

Felső tagozaton az ismert számok köre bővül a törtekkel és a negatív számokkal úgy, hogy a tanuló ezekkel műveleteket tud végezni. A tanulás-tanítás egyik lényeges elvárása, hogy a különböző, szöveggel, számokkal megadott matematikai szituációk képi, majd szimbolikus modelljeinek bevezetése fokozatos legyen. A tanuló a megismert szimbólumokkal egyszerű műveleteket végez, ismeri ezek tulajdonságait.

Az 5–8. évfolyamon a természettudományi, a digitális technológiai és a gazdasági ismeretek tanulási-tanítási tartalmakban való megjelenése lehetővé teszi a matematika alkalmazhatóságának, hasznosságának bemutatását.

Fejlődnek a tanuló készségei a matematikai kommunikáció terén. A matematikai kifejezéseket helyesen használja, a fogalmakat értelmezi, megmagyarázza, gyakorlati helyzetekben jól alkalmazza. Ismereteit összefoglalva prezentálni tudja.

A tanuló a közös munkában tevékenyen részt vesz. Eseti feladatokban és projekteknél mások véleményét elfogadja, és ha különbözik a véleményük, igyekszik érvekkel meggyőzni társait. Az új fogalmak, magasabb szintű absztrakciót igénylő tudástartalmak bevezetésekor az egyéni adottságokhoz, ismeretekhez alkalmazkodó differenciálás biztosítja a megfelelő tempójú haladást annak a tanulónak, akinél ezek a lépések hosszabb időt, több szemléltetést igényelnek. Ezzel a lassabban haladó tanuló sem veszíti el érdeklődését és reményét a matematika megértése iránt.

A matematikai fejlesztő játékok és a számítógép, illetve más IKT-eszközök biztonságos alkalmazása mellett a tanuló megismerkedik olyan matematikai szoftverekkel, amelyek a matematikai tudást és a digitális kompetenciákat együtt fejlesztik.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban az ellenőrzés és az értékelés csak a tanult ismeretek alkalmazására terjed ki.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A matematika tanulása során elengedhetetlen a tananyag alapos és átfogó megértése. A szöveges feladatok megoldása fejleszti az értő olvasás és a releváns információk kiválasztásának készségét. Az általánosítás és az analógiák adekvát használata, több szempont egyidejű figyelembevétele, a

rendszerzési képesség, a megszerzett tudás új helyzetekben való alkalmazása elősegítik az aktív, önirányított tanulás kompetenciáinak kialakítását, fenntartását, megerősítését. A matematika tantárgy a matematikai logika és az algoritmikus gondolkodás fejlesztésével, az ok-okozati összefüggések megértésével hozzájárul a többi tantárgy tanulásához szükséges rendszerző, összefüggéseket felismerő, ezáltal hatékony önálló tanulási módszerek elsajátításához és megfelelő alkalmazásához is.

A kommunikációs kompetenciák: A matematika fejleszti a tanuló azon képességét, hogy világosan, röviden és pontosan fejezze ki gondolatait. A matematika tanulása során fokozatosan alakul ki a tanuló érvelési és vitakészsége. A szöveges problémák megoldása javítja a szöveg megértésének készségét: a tanulónak meg kell keresnie az információkat és fel kell ismernie egy adott információ jelentőségét a probléma megoldása során. A matematika tanulási folyamatában kialakul a különböző módon (szöveg, grafikon, táblázat, diagram és képlet) bemutatott tartalmak megértésének és alkotásának készségrendszere.

A digitális kompetenciák: A matematika tanulása során hangsúlyos szerepet kap a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás, melyek elősegítik a tanuló digitális kompetenciáinak fejlesztését. A különböző matematikai tárgyú szoftverek, alkalmazások, applikációk és játékok alkalmazásán keresztül a matematika tanulása hozzájárul a tanuló digitális kultúrájának kialakításához.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematika tanulása során a tanuló gondolkodásának fejlesztése elsősorban konkrét problémák megoldásán keresztül történik. A tanuló előzetes tudása és tapasztalata alapján azonosítja a problémákat, majd ismert matematikai fogalmakra támaszkodva stratégiát dolgoz ki ezek megoldására. Elfogadja, hogy a megoldás több különböző úton is elképzelhető, illetve találkozhat olyan nyitott problémákkal is, amelyeknek több megoldása is lehetséges. Kellő kitartással próbál ki különböző matematikai módszereket, és felismeri azokat a problémákat is, amelyeknek nincs megoldása. A tanuló megtanul induktív úton példákat általánosítani és deduktív érvelést használni a matematikai állítások bizonyítására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A matematika tanulása fejleszti a kitartás, a pontosság, a figyelem és a fegyelmezettség képességét. A matematika tanulása során erősödik a tanuló felelősségtudata, gazdagodik az önképe, fejlődik a kooperációs készsége. A tanuló matematikai ismereteit alkalmazni tudja az egyéni célok eléréséhez szükséges tervezésben, az életét befolyásoló döntései megalapozásában és meghozatalában, a várható következmények mérlegelésében. A matematika tanulása elősegíti annak belátását, hogy a személyes erősségekre építeni, a hibákból pedig tanulni lehet.

A tanuló a matematikai foglalkozások során megtanulja, hogyan oszthatja meg ötleteit másokkal, és hogyan segítheti társait a matematikai fogalmak megértése vagy azok alkalmazása során. Felelősséget vállal a közösen kitűzött feladatok elvégzéséért, s megtanulja tisztelni mások álláspontját, gondolkodásmódját.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát. A tanuló konkrét vagy képi reprezentációval vagy szimbolikus modellekkel végzi a matematikai gondolatok vagy kapcsolatok feltárását, majd új kapcsolatokat alakít ki a matematikai fogalmak között.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valódi adatok felhasználásával összeállított mindennapi problémák megoldásán keresztül történik. Ennek során a különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét. A tanuló megfelelő játékokon keresztül képessé válik a különböző kockázatok felmérésére, a számára kedvezőnek tűnő stratégia kidolgozására, és megtapasztalja döntései következményét. A matematikai projekteken való részvétel segíti a későbbi munkavállalás szempontjából fontos készségek kialakulását (kreativitás, mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, kezdeményezőkézség, másokkal való együttműködés készsége).

5–6. évfolyam

Az 5–6. évfolyam tanulás módszertani szempontból átmenetet képez az alsó tagozat játékos, tevékenykedtető, felfedeztető módszerei és a matematika elméleti ismereteinek befogadását jelentő tanulási módszerek között. Továbbra is fontos szerepet játszik a szemléltetés, az eszközök használata. Elvárható a szerzett tapasztalatok értelmezése, rendszerezése, néhány területen az általánosítás lehetőségének felfedezése és megfogalmazása. A kezdeti, saját szavakkal történő megfogalmazásokat fokozatosan felváltja a matematikai fogalmakat megnevező szakkifejezések használata. Gyakorlati helyzetekben megjelenik a szakmai vita és az érvelés igénye.

Az 5–6. évfolyamon tematikus elrendezésben követik egymást az egyes fejezetek: *Halmazok; Matematikai logika, kombinatorika; Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek; Alapműveletek természetes számokkal; Egész számok, alapműveletek egész számokkal; Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok; Alapműveletek közönséges törtekkel; Alapműveletek tizedes törtekkel; Arányosság, százalékszámítás; Egyszerű szöveges feladatok; A függvény fogalmának előkészítése; Sorozatok; Mérés és mértékegységek; Síkbeli alakzatok; Transzformációk, szerkesztések; Térgometria; Leíró statisztika; Valószínűség-számítás.* A témák egy része nemcsak az aktuális terület megalapozását jelenti a megadott óraszámban, hanem megjelenik más fejezetekben is, az eszközrendszer folyamatos gyarapodását biztosítva. Bővül a szöveggel megfogalmazott hétköznapi és matematikai problémák megoldása során alkalmazható modellek köre is.

A szemléltetést és a megértést a tanulók által használható digitális eszközök, szoftverek és online felületek is támogatják.

Az 5–6. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 272 óra + 18 óra (ismétlés, számonkérés)

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Halmazok	10
Matematikai logika, kombinatorika	10
Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	20
Alapműveletek természetes számokkal	16
Egész számok; alapműveletek egész számokkal	18
Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	18
Alapműveletek közönséges törtekkel	18
Alapműveletek tizedes törtekkel	14
Arányosság, százalékszámítás	20
Egyszerű szöveges feladatok	20
A függvény fogalmának előkészítése	10
Sorozatok	8
Mérés és mértékegységek	16
Síkbeli alakzatok	18
Transzformációk, szerkesztések	20
Térgometria	16
Leíró statisztika	10
Valószínűség-számítás	10
Összes óraszám:	272

A felső tagozaton az eddig megszerzett tudást és kompetenciákat kell elmélyíteni és kiterjeszteni. A mindennapi élet problémamegoldásához szükséges képességek és ismeretek elsajátítása mellett legalább ugyanilyen fontos, hogy a matematikatanulás szolgálja egy jól működő gondolkodásmód, egy tanulási stratégia, ítélőképesség, megértés és sok általánosabb pozitív emberi tulajdonság formálását is.

Fontos feladat a tanulás tanítása, az elsajátítás képességének (emlékezet, figyelem, koncentráció, lényegkiemelés stb.) fejlesztése. Meg kell ismertetni a matematika bevált tanulási módszereit.

A matematikai gondolkodásmódot fel kell használni a problémamegoldások során. Ehhez szükséges megfelelő szemléltető ábrákat, diagramokat, grafikonokat készíteni, ilyeneket értelmezni, elemezni és felhasználni; halmazokat jellemezni, szabályszerűségeket észrevenni, általánosító sejtéseket, állításokat megfogalmazni.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció fejlesztése folyamatos feladatunk. Ehhez szükséges másokkal problémamegoldásban együttműködni, gondolatainkat, a megismert fogalmakat rendszerezni. A modellalkotás fontos eszköz, amely segítséget nyújt a problémák megoldásában. Fontos, hogy a tanulók a modellalkotásaik során a megértett és megtanult fogalmakat és eljárásokat fel tudják használni, és a modellekbe szervesen be tudják építeni. Szükséges, hogy problémahelyzetet leíró szöveg alapján a probléma lényegét felismerjék, majd annak megfelelő, a probléma megoldását elősegítő modelleket alkossanak. Fokozatosan fejleszteni kell a matematikai szaknyelv és jelölésrendszer használatát, alkalmazását.

Ebben a két évfolyamban sajátítják el egyszerű szöveges feladatok megoldásának néhány stratégiáját: a hétköznapi és gyakorlati problémák megértését és megjelenítését matematikai alakban, az eredmény becslését és ellenőrzését. Tájékozódni síkban és térben, ismerik az egyszerű síkbeli és térbeli alakzatokat. Tudják a tanult mértékegységeket átváltani. Készség szinten számolnak egész számokkal, és gyakorlottak a racionális számokkal való műveletek végzésében.

Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre, ismétlésre 16 óra van tervezve.

Az 5 – 6. évfolyamon a matematika tantárgy alapóraszám: 272 óra. +16 óra ismétlésre, számonkérésre fordítható.

A Kerettanterv a matematika tantárgy tanítására Az 5 – 6. évfolyamon heti 4- 4 órát, biztosít.

Helyi tanterv

5 – 6. OSZTÁLY

Tematikai egység címe	Órakeret
	kerettanterv alapján órakeret az 5-6. évfolyamra (95 %)
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	20
1. Halmazok	10 (5 + 5)
2. Matematika logika, kombinatorika	10 (5 + 5)
II. Számтан, algebra	144
1. Természetes számok halmaza, számelméleti alapismeretek	20 (11 + 9)
2. Alapműveletek természetes számokkal	16 (8 + 8)
3. Egész számok, alapműveletek egész számokkal	18 (11 + 7)
4. Közöséges törtek, tizedes törtek, racionális számok	18 (10 + 8)
5. Alapműveletek közöséges törtekkel	18 (10 + 8)
6. Alapműveletek tizedes törtekkel	14 (8 + 6)
7. Arányosság, százalékszámítás	20 (6 + 14)
8. Egyszerű szöveges feladatok	20 (6 + 14)
III. Függvények, az analízis elemei	18
1. A függvények fogalmának előkészítése	10 (5 + 5)
2. Sorozatok	8 (4 + 4)
IV. Geometria	70
1. Mérések és mértékegységek	16 (10 + 6)
2. Síkbeli alakzatok	18 (9 + 9)
3. Transzformációk, szerkesztések	20 (10 + 10)
4. Térgeometria	16 (8 + 8)
V. Statisztika, valószínűség	20
1. Leíró statisztika	10 (5 + 5)
2. Valószínűség számítás	10 (5 + 5)
ÖSSZESEN:	272
Ismétlés, számonkérés: Szabad órakeret (5 %)	16
ÖSSZESEN:	288

5. osztály

Tematikai	I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai	Órakeret
-----------	--	----------

egység/ Fejlesztési cél	logika, kombinatorika, gráfok	10
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	
1. Halmazok		5 óra
Ismeretek, tanulási eredmények	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése. Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint Halmazábra készítése	
Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.	Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével. Számhalmazok szemléltetése számegyenesen	<i>Digitális kultúra:</i> könyvtárszerkezet a számítógépen.
2. Matematikai logika, kombinatorika		5 óra
Igaz és hamis állításokat fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket.	Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés, lényegkiemelés

	rendezése mindennapi életből vett példákkal Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása Az összes eset előállítása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: - konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol - állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, halmazábra, részhalmaz, egyesítés, közös rész, számegyenes, „igaz”, „hamis”; nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek, összes lehetőség, rendszerező áttekintés, ágrajz	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Számtan, algebra	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törték a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törték megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata. Matematikai jelek: +, −, •, :, =, <, >, (). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás száz-as számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelte és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.	
1. Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		11 óra

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; Ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben;	Számok helyi értékes írásmódjának megértése különböző alapú számrendszerekben csoportosítást, leltározást, helyiérték-táblázatba rögzítést tartalmazó feladatokon keresztül Számok helyi értékes írásmódjának használata nagy számok esetében Római számok írása, olvasása a következő jelekkel: I, V, X, L, C, D, M	<i>Természetismeret:</i> Magyarország lakosainak száma.
2. Alapműveletek természetes számokkal		8 óra
Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt ésszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	<i>Természetismeret:</i> összehasonlítás, számolás földrajzi adatokkal
3. Egész számok. Alapműveletek egész számokkal		11 óra
Meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; Ismeri az egész számokat.	Negatív számok a gyakorlatban: adósság, tengerszint alatti mélység, fagypont alatti hőmérséklet Egész számok ismerete, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Ellentett, abszolút érték fogalmának ismerete és alkalmazása Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján a számkörbővítés során	<i>Természetismeret; hon- és népismeret:</i> Földrajzi adatok vizsgálata. <i>Történelem:</i> időtartam számolása

	Alapműveletek elvégzése az egész számok körében Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Kapott eredmény ellenőrzése; ésszerű kerekítés	időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
4. Közöséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		10 óra
Ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat; Érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén;	Törtrészek ábrázolása, törtrészeknek megfelelő törtszámok meghatározása Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén Számok ábrázolása számegyenesen	<i>Ének-zene:</i> a törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.
5. Alapműveletek közöséges törtekkel		10 óra
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (tört szorzása, osztása egész számmal, 0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján Alapműveletek elvégzése a közöséges törtek körében A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása Kapott eredmény ellenőrzése	
6. Alapműveletek tizedes törtekkel		8 óra
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (tört szorzása, osztása egész számmal, 0 szerepe a szorzásban, osztásban).	Számolási készség fejlesztése. Tizedes törtek összeadása, kivonása és szorzása írásban Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	
Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	

A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	
Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. Matematikatörténeti érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	<i>Technika és tervezés:</i> műszaki rajz készítésénél a mértékegységek használata, főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése.
7. Arányosság		6 óra
Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.	A következtetési képesség fejlesztése. Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	<i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. <i>Vizuális kultúra:</i> valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
8. Egyszerű szöveges feladatok		6 óra
Szöveges feladatok megoldása. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.	Szövegértés fejlesztése. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása. Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása).

	gondolkodással A megoldás ellenőrzése Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	<i>Vizuális kultúra:</i> elképzeltek történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: <i>Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek</i> – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; <i>Alapműveletek természetes számokkal</i> – a gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; <i>Egész számok; alapműveletek egész számokkal</i> – gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; – ismeri az egész számokat. <i>Közönséges törtek, tizedes törtek, racionális számok</i> – ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat; – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén; – megfelelteti egymásnak a racionális számok közönséges tört és tizedes tört alakját. <i>Alapműveletek közönséges törtekkel</i> – elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, – ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat <i>Alapműveletek tizedes törtekkel</i> – gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – megoldását ellenőrzi. <i>Arányosság</i> – felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; – ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; – idő, tömeg, hosszúság, terület, térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tízest számrendszer, helyi érték, alaki érték, számegyenes, összeadandók, az összeg tagjai, kibővíthető, kibővíthető, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados, maradék. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. ellentett, Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. közönséges tört, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, közös nevező, tizedes tört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes véges és végtelen szakaszos tizedes tört, „kerekítés, hosszúság, űrtartalom, idő szabványmértékegységei, becslés, ellenőrzés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A függvények, az analízis elemei	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
1. A függvények fogalmának előkészítése		5 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer. <i>Matematikatörténet:</i> Descartes.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Tájékozódás térképen, nézőtéren, sakktáblán és a koordináta- rendszerben	<i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen, fókálózat.
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése	
Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta- rendszerben.	Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban Sorozatok adott szabály szerinti folytatása.	<i>Természetismeret:</i> időjárás grafikonok.
2. Sorozatok		4 óra
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc:</i> ismétlődő ritmus, tánc lépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás a sportpályán.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:		
– tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa. – sorozatokat adott szabály alapján folytat; – néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, szabály, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. Geometria	Órakeret 37 óra
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tételek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztéskor: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	
1. Mérés és mértékegységek		10 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sokszögek kerülete.	Kerület meghatározása méréssel, számolással.	<i>Technika és tervezés:</i> Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
Téglalap, négyzet kerülete, területe.	Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással.	
2. Síkbeli alakzatok		9 óra
Síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.	Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés	
3. Transzformációk, szerkesztések		10 óra
A tér elemei: pont, vonal, egyenes,	A tanult tételek felvétele és	

félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.	jelölése.	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkdomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.	Síkdomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben.
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok.	Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása	<i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása Díszítőminták szerkesztése körzővel.	<i>Természetismeret:</i> földgömb. <i>Testnevelés és sport:</i> tornaszerek: labdák, karikák stb.
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges.	A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. <i>Matematikatörténet:</i> görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatvanas számrendszer kapcsolata a szög mérésével.	Szögmérő használata. Fogalomalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög „abc” betűinek használata.
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	<i>Technika és tervezés:</i> <i>vizuális kultúra:</i> párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, képek stb. élei).
4. Térgeometria		8 óra
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójaja.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli	<i>Technika és tervezés:</i> téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. <i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.

	analógiák keresésével.	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; – síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat. – csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint; – felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat; – a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít; – ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőlegest, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol. – testeket épít képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján; – ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajták. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei, Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat.	

Tematikai Fejlesztési cél	egység/ V. Leíró statisztika	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	
1. Leíró statisztika		5 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése. Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg;	Adatokat, táblázatokat és diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás) Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint	<i>Technika és tervezés:</i> menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. <i>Digitális kultúra:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	<i>Természetismeret:</i> időjárási átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi

		középhőmérséklet).
2. Valószínűség számítás		5 óra
Valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is; Valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ;	Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ;		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, diagram, átlag, valószínűségi kísérlet, biztos esemény, lehetetlen esemény.	

A fejlesztés várt eredményei 5. osztály végén	<i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i> – Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, illetve uniójának felírása, ábrázolása. – Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. – Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel. – Állítások igazságának eldöntése, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – Összehasonlításhoz szükséges kifejezések helyes használata. – Néhány elem összes sorrendjének felírása.
	<i>Számtan, algebra</i> – Racionális számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. – Ellentett, abszolút érték felírása. – Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. – A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság felismerése, használata. – Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása. – Szöveges feladatok megoldása következtetéssel (az adatok közötti összefüggések felírása szimbólumokkal). – Becslés, ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése. – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. <i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i> – Tájékozódás a koordináta-rendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.

	– Egyszerűbb grafikonok, elemzése. – Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, szabályok felismerése, megfogalmazása néhány tagjával elkezdett sorozat esetén. <i>Geometria</i> – Térelemek, félegyenes, szakasz, szögtartomány, sík, fogalmának ismerete. – A geometriai ismeretek segítségével a feltételeknek megfelelő ábrák pontos szerkesztése. A körző, vonalzó célszerű használata. – Alapszerkesztések: pont és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás, merőleges és párhuzamos egyenesek. – A tanult síkbeli és térbeli alakzatok tulajdonságainak ismerete – Téglalap és a négyzet kerületének és területének kiszámítása. <i>Valószínűség, statisztika</i> – Egyszerű diagramok értelmezése, táblázatok olvasása. – Néhány szám számtani közepének kiszámítása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.
Ismétlés, számonkérés: Szabad órakeret (5 %)	16 óra
ÖSSZESEN	144 óra

6. OSZTÁLY

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 10
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	
1. Halmazok		5 óra

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elemeket halmazba rendez több szempont alapján; Részhalmazokat konkrét esetekben felismer és ábrázol; Véges halmaz kiegészítő halmazát (komplementerét), véges halmazok közös részét (metszetét), egyesítését (unióját) képezi és ábrázolja konkrét esetekben; Számokat, számhalmazokat, halmazműveleti eredményeket számegyenesen ábrázol.	Halmazokba rendezés egy-két szempont szerint Halmazábra készítése Számhalmazok szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése ábráról Halmazok közös részének és egyesítésének megállapítása ábrázolás segítségével.	
Matematikai logika, kombinatorika		5 óra
Igaz és hamis állításokat fogalmaz meg; Tanult minták alapján néhány lépésből álló bizonyítási gondolatsort megért és önállóan összeállít; A logikus érvelésben a matematikai szaknyelvet következetesen alkalmazza társai meggyőzésére; Összeszámlálási feladatok megoldása során alkalmazza az összes eset áttekintéséhez szükséges módszereket. Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).	Egyszerű állítások logikai értékének (igaz vagy hamis) megállapítása Igaz és hamis állítások önálló megfogalmazása Nyitott mondatok igazsághalmazának megtalálása próbálgatással A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai, logikai és pénzügyi játékok, társasjátékok Kis elemszámú halmaz elemeinek sorba rendezése mindennapi életből vett példákkal Néhány számkártyát tartalmazó készlet elemeiből adott feltételeknek megfelelő számok alkotása Az összes eset előállításánál rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegértelmezés lényegkiemelés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:	
- konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol - állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, egyesítés, számegyenes „igaz”, „hamis” nyitott mondat, igazsághalmaz; „és”, „vagy”; „legalább”, „legfeljebb”; lehetőségek összes lehetősége, rendszerező áttekintés, ágrajz

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Számtan, algebra	Órakeret 74 óra
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérőeszközök használata. Matematikai jelek: +, −, •, :, =, <, >, (). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás száz-as számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.	
1. Természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek		9 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismeri a prímszám és az összetett szám fogalmakat; el tudja készíteni összetett számok	Osztók, többszörösök meghatározása; két szám közös osztóinak meghatározása; közös	<i>Természetismeret:</i> Magyarország lakosainak száma.

prímtényező felbontását 1000-es számkörben; Meghatározza természetes számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét.	többszörösök meghatározása	
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.	Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatósági szabályok ismerete és alkalmazása A természetes számok csoportosítása osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint	<i>Testnevelés:</i> csapatok összeállítása.
2. Alapműveletek természetes számokkal		8 óra
Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok	– Számkörbővítés; fejben számolás százezres számkörben kerek ezresekkel; analógiák alkalmazása – Természetes számok összeadása, kivonása és szorzása írásban – Írásbeli osztás algoritmusa kétjegyű természetes számmal Írásbeli osztás legfeljebb kétjegyű természetes számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása fejben, írásban és géppel számolás esetén	

ellenőrzéséhez számológépet használ.	Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban Zárójeleket tartalmazó műveletsorok átalakítása, kiszámolása a természetes számok körében Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés	
3. Egész számok, alpműveletek egész számokkal		7 óra
Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.	<i>Természetismeret; hon- és népismeret:</i> földrajzi adatok vizsgálata. <i>Történelem,</i> időtartam számolása; időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
4. Közöséges törtek, tizedes törtek, racionális számok		8 óra

Ismeri a racionális számokat, tud példát végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	Tötrészek ábrázolása, törtreszeknek megfelelő törtszámok meghatározása Törtek összehasonlítása, egyszerűsítés, bővítés Különböző alakokban írt egyenlő törtek felismerése Számok helyi értékes írása tizedes törtek esetén Számok ábrázolása számegyenesen	Ének-zene: a törtszámok és a hangjegyek értékénél kapcsolata.
5. Alapművelet közöséges törttekkel		8 óra
Elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt ésszerűen kerekíti.	Alapműveletek értelmezése tárgyi tevékenységek, ábrázolások alapján Reciprok fogalmának ismerete és alkalmazása Alapműveletek elvégzése a közöséges törttek körében Az alapműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő műveletsor felírása Kapott eredmény ellenőrzése	
8 Alapművelet tizedes törttekkel		6 óra
Elvégzi az alapműveleteket a racionális számok körében, eredményét összeveti előzetes becslésével;	Tizedes törttek összeadása, kivonása és szorzása írásban Tizedes törttek írásbeli osztása legfeljebb két tizedes jegyet	

Írásban összead, kivon és szoroz; Ismeri és helyesen alkalmazza a műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályokat fejben, írásban és géppel számolás esetén is a racionális számok körében; A műveleti szabályok ismeretében ellenőrzi számolását, a kapott eredményt észszerűen kerekíti; A gyakorlati problémákban előforduló mennyiségeket becsülni tudja, feladatmegoldásához ennek megfelelő tervet készít; A fejszámoláson és az írásban végzendő műveleteken túlmutató számolási feladatokhoz és azok ellenőrzéséhez számológépet használ.	tartalmazó számmal gyakorlati feladatok megoldása során; a hányados becslése Az alpműveletek tulajdonságainak (felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság) ismerete és alkalmazása a gyakorlatban A műveleti sorrendre és a zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete és helyes alkalmazása írásban és géppel számolás esetén Egyszerű szöveges feladat matematikai tartalmának felismerése, és az annak megfelelő művelet sor felírása Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése Kapott eredmény ellenőrzése; észszerű kerekítés.	
9 Arányosság, százalékszámítás		14 óra
Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját; Ismeri a százalék fogalmát, gazdasági, pénzügyi és mindennapi élethez kötődő százalékszámítási feladatokat megold; Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Idő, tömeg, hosszúság, terület,	Egyenes arányosság felismerése hétköznapi helyzetekben Az egyenesen arányos mennyiségek felismert tulajdonságainak alkalmazása konkrét gyakorlati feladatok megoldásában Az egyenes arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységeinek ismerete Az ismert szabványmértékegységek átváltása helyi értékes gondolkodás alapján	<i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. <i>Vizuális kultúra:</i> valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.

térfogat és űrtartalom mértékegységeket átvált helyi értékes gondolkodás alapján, gyakorlati célszerűség szerint.	Törtréskiszámítási feladatok az egyenesen arányos mennyiségek kapcsolatainak alkalmazásával Századrész és százalék elnevezések párhuzamos használata gyakorlati helyzetekben	
14 Egyszerű szöveges feladatok		14 óra
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletet lebontogatással és mérlegelvvel megold; Különböző szövegekhez megfelelő modelleket készít; Matematikából, más tantárgyakból és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gazdasági, pénzügyi témájú egyszerű szöveges feladatokat következtetéssel vagy egyenlettel megold; Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségeknél becslést végez.	Matematikai tartalmú egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással Gazdasági területekről vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása különféle módszerekkel, például szakaszos ábrázolással, visszafelé gondolkodással A megoldás ellenőrzése Gyakorlati problémákban előforduló mennyiségek becslése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történet megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). <i>Vizuális kultúra:</i> elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; – ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait; – a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztási maradékuk szerint csoportosítja. – gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányados megbecsüli. – meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; – ismeri az egész számokat.		

– ábrázol tört részeket, meghatároz tört részeknek megfelelő törtszámokat; – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törtek esetén; – megfelelteti egymásnak a racionális számok közös nevezőes tört és tizedes tört alakját. – meghatározza konkrét számok reciprokát. – gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – megoldását ellenőrzi.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	helyi érték, alaki érték, valódi érték, osztó, közös osztó, többszörös, közös többszörös, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, felcserélhetőség, csoportosíthatóság, széttagolhatóság, osztandó, osztó, hányados, maradék, zárójel. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Arány, egyenes arányosság. Százalék, százaléktérkép, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közös nevező, számláló, nevező, törtvonal, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés, közös nevező, reciprok, tizedestört, tizedesvessző, helyi értékes írásmód, racionális szám, számegyenes, kerekítés, arány, egyenes arányosság, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő szabványmértékegységei, becslés, ellenőrzés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	III. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés, képességének fejlesztése.	
1. A függvény fogalmának előkészítése		5 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Konkrét halmazok elemei között megfeleltetést hoz létre; Felismeri az egyenes és a fordított arányosságot konkrét helyzetekben; Felismeri és megalkotja az egyenes arányosság grafikonját.	A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása A matematikából és a mindennapi életből vett megfeleltetések tulajdonságainak megfigyelése, elemzése Tájékozódás térképen, nézőtérben, sakktáblán és a koordináta-rendszerben Egyenes arányosság	Természetismeret: tájékozódás térképen, fokhálózat.

	grafikonjának felismerése	
2. Sorozatok		4 óra
Sorozatokat adott szabály alapján folytat; Néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.	Sorozatok létrehozása számokból, jelekből, alakzatokból Szabálykövetés ritmusban, rajzban, számolásban Sorozatok adott szabály szerinti folytatása Adott sorozat esetén legalább egy szabály felismerése és megfogalmazása fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc:</i> ismétlődő ritmus, tánc lépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás sportpályán.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol, megadott pont koordinátáit leolvassa. – sorozatokat adott szabály alapján folytat; – néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IV. Geometria	Órakeret 33 óra
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tételek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztéssel: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	
1. Mérések és mértékegységek		6 óra

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Meghatározza háromszögek és speciális négyszögek területét, területét; Ismeri az idő, a tömeg, a hosszúság, a terület, a térfogat és az űrtartalom szabványmértékegységeit, használja azokat mérések és számítások esetén; Egyenes hasáb, téglatest, kocka alakú tárgyak felszínét és térfogatát mérésel megadja, egyenes hasáb felszínét és térfogatát képlet segítségével kiszámolja; a képleteket megalapozó összefüggéseket érti.	Szögtartomány ismerete; összehasonlítás, csoportosítás; szögmérés Terület, térfogat és űrtartalom mérése gyakorlati helyzetekben alkalmi és szabványegységekkel a természetes és az épített környezetben Téglalap, négyzet és háromszög területének, területének mérése a természetes és az épített környezetben Téglalap, négyzet területének, területének kiszámítása Sokszögek területének meghatározása átdarabolással Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának mérése a természetes és az épített környezetben Téglatest, kocka alakú tárgyak felszínének és térfogatának kiszámítása	<i>Technika és tervezés:</i> Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
2. Síkbeli alakzatok		9 óra
Ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget; Ismeri a négyszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma; Ismeri a speciális négyszögeket: trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet; Ismeri a speciális négyszögek legfontosabb tulajdonságait, ezek alapján elkészíti a halmazábrájukat; A háromszögek és a speciális	Környezetünk tárgyaiban a geometriai alakzatok felfedezése Síkbeli görbék közül a kör kiválasztása Egyenes, félegyenes és szakasz megkülönböztetése Síkbeli alakzatok közül a sokszögek kiválasztása Háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség Tengelyesen szimmetrikus háromszögek ismerete	

négyszögek tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában; Ismeri a kör részeit; különbséget tesz egyenes, félegyenes és szakasz között; Ismeri a háromszögek tulajdonságait: belső és külső szögek összege, háromszög-egyenlőtlenség.	Háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint Téglalap és négyzet tulajdonságainak ismerete, alkalmazása	
3. Transzformációk, szerkesztések		10 óra
Megszerkeszti alakzatok tengelyes és középpontos tükröképét; Geometriai ismereteinek felhasználásával pontosan szerkeszt több adott feltételnek megfelelő ábrát; Ismeri a tengelyesen szimmetrikus háromszöget; Felismeri a kicsinyítést és a nagyítást hétköznapi helyzetekben; Ismer és használ dinamikus geometriai szoftvereket, tisztában van alkalmazási lehetőségeikkel.	Tapasztalatszerzés síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben Egybevágó alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Tengelyes tükrözés ismerete és alkalmazása Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése Alapszerkesztések: szakaszfelező merőleges, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése; szögfelezés, szögmásolás Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Néhány adott feltételnek megfelelő ábra pontos szerkesztése	<i>Technika és tervezés:</i> megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
4. Térgeometria		8 óra
A kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla hálóját elkészíti; Testeket épít képek, nézetek,	Környezetünk tárgyaiban a geometriai testek felfedezése Téglatest, kocka tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló	<i>Technika és tervezés:</i> téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata.

alaprajzok, hálók alapján; Ismeri a kocka, a téglatest, a hasáb és a gúla következő tulajdonságait: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló; Ismeri a gömb tulajdonságait; A kocka, a téglatest, a hasáb, a gúla, a gömb tulajdonságait alkalmazza feladatok megoldásában..	lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek közül gömb kiválasztása Építmények készítése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testekről, építményekről nézeti rajzok, alaprajzok, hálók készítése	<i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű tárgyak geometriai alakzatok tervezése makettek készítése.
---	--	---

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat.
- csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalaik szerint;
- felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.
- tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben;
- felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat;
- a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít;
- ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőleget, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöget másol.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szög és mértékegységei (fok, szögperc), szögfajták, kerület, terület, űrtartalom és mértékegységei, felszín, térfogat és mértékegységei, síkidom, sokszög, belső szög, külső szög; hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű, egyenlő szárú és szabályos háromszög, téglalap, négyzet, szimmetriatengely, tengelyes szimmetria, merőlegesség, párhuzamosság, szakaszfelező merőleges, szögfelező félegyenes, test, kocka, téglatest, lap, él, csúcs, lapátló, testátló, alaprajz, háló, nézet .
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	V. Statisztika, valószínűség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	
1. Leíró statisztika		5 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Értelmezi a táblázatok adatait, az	Adatokat, táblázatok és	<i>Technika és tervezés:</i>

adatoknak megfelelő ábrázolási módot kiválasztja, és az ábrát elkészíti; Adatokat táblázatba rendez, diagramon ábrázol hagyományos és digitális eszközökkel is; Különböző típusú diagramokat megfeleltet egymásnak; Megadott szempont szerint adatokat gyűjt ki táblázatból, olvas le hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról, majd rendszerezés után következtetéseket fogalmaz meg; Konkrét adatsor esetén átlagot számol, megállapítja a leggyakoribb adatot (módusz), a középső adatot (medián), és ezeket összehasonlítja.	diagramokat tartalmazó források felkutatása (például háztartás, sport, egészséges életmód, gazdálkodás) A táblázatok adatainak értelmezése és ábrázolása (oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram) kisméretű mintán A hétköznapi életből gyűjtött adatok táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel kisméretű minta esetén Azonos adathalmazon alapuló kördiagram és oszlopdiagram összehasonlítása becslés alapján kisméretű minta esetén Táblázatból adatgyűjtés adott szempont szerint Átlag fogalmának ismerete, alkalmazása.	menetrend adatainak értelmezése kalóriatáblázat vizsgálata. <i>Digitális kultúra:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ megjelenítés.
2. Valószínűség számítás		5 óra
Valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendezi és ábrázolja digitálisan is; Valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ; Ismeri a gyakoriság és a relatív gyakoriság fogalmát. Ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.	Egyszerű valószínűségi játékok és kísérletek Valószínűségi játékok és kísérletek adatainak tervszerű gyűjtése A „biztos”, a „lehetséges, de nem biztos” és a „lehetetlen” események felismerése	
A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – valószínűségi játékokat, kísérleteket végez, ennek során az adatokat tervszerűen gyűjti, rendez, valószínűségi játékokban érti a lehetséges kimeneteleket, játékában stratégiát követ; – ismereteit felhasználja a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál.		

Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, diagram, átlag, valószínűségi kísérlet, „biztos” esemény; „lehetséges, de nem biztos” esemény; „lehetetlen” esemény.
-------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a 6. osztály végén	<i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i> – konkrét esetekben halmazokat felismer és ábrázol. – állítások logikai értékét (igaz vagy hamis) megállapítja.. <i>Számtan, algebra</i> – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; – ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait; – a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztás maradékuk szerint csoportosítja. – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját nagy számok esetén; – ismeri a római számjelek közül az L, C, D, M jeleket, felismeri az ezekkel képzett számokat a hétköznapi helyzetekben; – ismeri és alkalmazza a 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 5-tel, 6-tal, 9-cel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság szabályait; – a természetes számokat osztóik száma alapján és adott számmal való osztás maradékuk szerint csoportosítja. – gyakorlati feladatok megoldása során legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – meghatározza konkrét számok ellentettjét, abszolút értékét; – ismeri az egész számokat. – ábrázol törtrészeket, meghatároz törtrészeknek megfelelő törtszámokat; – érti és alkalmazza a számok helyi értékes írásmódját tizedes törték esetén; – megfelelteti egymásnak a racionális számok közösleges tört és tizedes tört alakját; – meghatározza konkrét számok reciprokát. – gyakorlati feladatok megoldása során tizedes törtet legfeljebb kétjegyű egész számmal írásban oszt. A hányadost megbecsüli. – megoldását ellenőrzi. <i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i> – tájékozódik a koordináta-rendszerben: koordinátaival adott pontot ábrázol megadott pont koordinátáit leolvassa. – sorozatokat adott szabály alapján folytat; – néhány tagjával adott sorozat esetén felismer és megfogalmaz képzési szabályt. <i>Geometria</i> – síkbeli tartományok közül kiválasztja a szögtartományokat, nagyság szerint összehasonlítja, méri, csoportosítja azokat. – csoportosítja a háromszögeket szögeik és oldalai szerint; – felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat.
--	--

	– tapasztalatot szerez a síkbeli mozgásokról gyakorlati helyzetekben; – felismeri a síkban az egybevágó alakzatokat; – a szerkesztéshez tervet, előzetes ábrát készít; – ismeri az alapszerkesztéseket: szakaszfelező merőleget, szögfelezőt, merőleges és párhuzamos egyeneseket szerkeszt, szöveget másol. <i>Valószínűség, statisztika</i> – Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, ábrázolása.
Ismétlés, számonkérés: Szabad órakeret (5 %)	16 óra
ÖSSZESEN	144 óra

MATEMATIKA
HELYI TANTERV
2020
9-10. évfolyam

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám (9. o)	Óraszám (10. o)
Halmazok	10	
Matematikai logika		4
Kombinatorika, gráfok		12
Számhalmazok, műveletek	6	
Hatvány, gyök	10	7
Betűs kifejezések alkalmazása egyenletmegoldás, függvényábrázolás során	14	
Arányosság, százalékszámítás	8	
Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek,	18	
Másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek		30
A függvény fogalma, függvénytulajdonságok	12	4*
Geometriai alapismeretek	8	
Háromszögek	10	
Négyszögek, sokszögek	6	
A kör és részei		10
Transzformációk, szerkesztések		27
Leíró statisztika		4
Valószínűség-számítás		8
Összes óraszám:	102	102

* A gyök és másodfokú témakörbe építve, az összes óraszámba tehát nem számít bele.

A fennmaradó 6-6 órát a szabadon felhasználható tanári 10%-os órakeretre használjuk fel.

9. évfolyam c, d osztályok

36 hét /heti 3 óra/

Az éves óraszám /108 óra/ felosztása:

Tematikai egység	1. Halmazok és számhalmazok	Órakeret 10 óra
Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak		
Halmaz fogalma, jelölések, szemléltetése. Halmaz megadása utasítással, elemek felsorolásával. Halmazok egyenlősége. Véges és végtelen halmazok. Végtelen számosság szemléletes fogalma.		
Részhalmaz Halmaz közös elem nélküli részhalmazokra bontása, példák ennek alkalmazására a matematikán belül, más tantárgyaknál és a mindennapi életben.		
Halmazműveletek: unió, metszet, (diszjunkt halmaz) különbség, komplementer halmaz. Halmazok közötti viszonyok megjelenítése.		
Két-három halmaz elemszámával kapcsolatos feladatok megoldása logikai szita segítségével.		
Szemléletes kép végtelen halmazokról. Ponthalmazok a koordináta-rendszerben.		
Fogalmak alaphalmaz, részhalmaz, üres halmaz, halmazok egyenlősége, Venn-diagram; halmazműveletek: unió, metszet, különbség, komplementer halmaz; diszjunkt halmazok, halmaz elemszáma, logikai szita		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számhalmazok, műveletek	Órakeret 6 óra
--------------------------------------	----------------------------	-------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
A megismert számhalmazok: természetes számok, egész számok, racionális számok. Műveleti azonosságok (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás), zárójelek helyes használata. Tizedes törtek átírása közös nevezőre tört alakba és viszont. Racionális számok elhelyezkedése számszámként.
Valós számok halmaza. Irracionális szám létezése. Irracionális számok szemléltetése. Nyílt és zárt intervallumok fogalmának ismerete és alkalmazása.
Számok abszolút értékének, ellentettjének és reciprokának meghatározása. Számológéppel elvégzett számítások eredményének előzetes becslése és nagyságrendi ellenőrzése. Valós számok adott jegyre kerekítése. Valós számok gyakorlati helyzetekben történő észszerű kerekítése.
Fogalmak racionális szám, irracionális szám, valós szám, nyílt intervallum, zárt intervallum, abszolút érték, ellentett, reciprok

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Hatvány, gyök</i>	Órakeret 10 óra
--	----------------------	----------------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Hatvány fogalma, valós számok hatványozása pozitív egész, 0 és negatív egész kitevőre.
A hatványozás azonosságainak megfigyelése, felfedezése, alkalmazása. A hatványozás azonosságainak bizonyítása konkrét alapszám és tetszőleges pozitív egész kitevő esetén.
Számok normálalakja , számolás normálalak segítségével, számológép használata.
Fogalmak hatványalap, hatványkitevő, normálalak

Tematikai egység/	<i>Betűs kifejezések alkalmazása</i>	Órakeret
--------------------------	--------------------------------------	-----------------

Fejlesztési cél		14 óra
-----------------	--	--------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak		
Algebrai kifejezések		
Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel: összeadás, kivonás, szorzás, osztás, egytagú kifejezések hatványa.		
Az $(a + b)^2$, az $(a - b)^2$ és az $(a + b)(a - b)$ kifejezésekre vonatkozó nevezetes azonosságok ismerete és alkalmazása (például oszthatósági feladatokban, egyenletek megoldásában, függvények ábrázolásában).		
Egyszerű másodfokú polinom átalakítása teljes négyzetté kiegészítéssel.		
Algebrai kifejezések átalakítása összevonás, szorzattá alakítás, nevezetes azonosságok alkalmazásával.		
Fogalmak algebrai kifejezés, összeg, tag, szorzat, tényező, egynemű kifejezés, együttható, teljes négyzet, polinom		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Arányosság, százalékszámítás</i>	Órakeret 8 óra
--------------------------------------	-------------------------------------	-------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak		
Az egyenes és a fordított arányosság fogalmának ismerete és alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során.		
Az egyenes és a fordított arányosság grafikonjának felismerése és elkészítése.		
Példák egy irányban vagy ellentétes irányban változó mennyiségpárookra a mindennapi életből.		
Százalékszámítással kapcsolatos hétköznapi helyzetekhez (például háztartási bevételekhez, kiadásokhoz, pénzügyi fogalmakhoz, gazdasági folyamatokhoz) és más tantárgyakhoz köthető feladatok megoldása.		
Fogalmak egyes arányosság, fordított arányosság, százalékalap, százaléktér, százalékláb		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek</i>	Órakeret
--------------------------------------	--	----------

		18 óra
--	--	---------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek Alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalma. Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet és egyenlőtlenség megoldása mérlegelvével és grafikusán.
Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása behelyettesítéssel, közös együtthatók módszerével, grafikusán.
Elsőfokú egyenlettel, egyenlőtlenséggel, egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok megoldása (például út-idő-sebesség, közös munkavégzés, keverékes feladatok, pénzügyi és gazdasági tematikájú feladatok). Elsőfokú egyenletre, egyenlőtlenségre, egyenletrendszerre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése, megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése, matematikai modell választása, alkotása, probléma megoldása, a modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti problémába visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve. Digitális eszköz használata egyenletek, egyenlőtlenségek és egyenletrendszerek grafikus megoldása során; a digitális eszközzel történő ábrázolás előnyeinek és hátrányainak megbeszélése.
Fogalmak alaphalmaz, megoldáshalmaz, mérlegelv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Függvények, függvénytulajdonságok</i>	Órakeret 12 óra
--	---	----------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak	
Függvények Hétköznapi hozzárendelések megfigyelése, tulajdonságainak megfogalmazása: egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű. Függvény megadása, alapvető függvénytani fogalmak ismerete. Függvényértékek meghatározása és táblázatba rendezése. Függvények ábrázolása táblázat alapján. Függvények alkalmazása valós, hétköznapi helyzetek jellemzésére, gyakorlati problémák megoldására.	
Függvények jellemzése A grafikon alapján a függvény értelmezési tartományának, értékkészletének, minimumának, maximumának és zérushelyének megállapítása, a növekedés és fogyás leolvasása.	
Elemi függvények Lineáris függvény, másodfokú függvény, fordított arányosságot leíró függvény grafikonja, tulajdonságai. Lineáris függvények hozzárendelési utasításának leolvasása grafikon alapján. Függvények ábrázolása digitális eszköz segítségével.	
Egyszerű függvények esetén az $f(x) = c$ alapján x meghatározása és ennek alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során. A tanulók mindennapi életéhez kapcsolódó grafikonok ábrázolása és elemzése (például út-idő grafikon az iskolába való eljutásról).	
Elemi függvényekkel egyszerű függvénytranszformációs lépések végrehajtása: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $ f(x) $.	
Kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés megfordítása és a megfordított hozzárendelés ábrázolása.	
Fogalmak egyértelmű hozzárendelés, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés, értelmezési tartomány, képhalmaz, értékkészlet, helyettesítési érték, szélsőérték, zérushely, növekedés, fogyás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Geometriai alapismeretek</i>	Órakeret 8 óra
--	--	---------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Tételek. pont, egyenes, sík és szög fogalma, illeszkedés, jelölések.
Tételek kölcsönös helyzete Egyenesek kölcsönös helyzetének ismerete és alkalmazása.
Tételek távolsága Két pont, pont és egyenes, két egyenes távolságának alkalmazása a síkban.
Tételek hajlásszöge Nevezetes szögpárok Nevezetes szögpárok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcshögek, egyállású szögek, váltóshögek.
Nevezetes pontthalmazok A szakaszfelező merőleges és a szögfelező mint pontthalmazok tulajdonságainak ismerete.
Dinamikus geometriai szoftver alkalmazásának előkészítése, használata. Alapszerkesztések végrehajtása hagyományos vagy digitális eszközzel euklideszi módon: szakaszfelező merőleges, szögfelező, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése, szög szerkesztése, másolása.
Fogalmak pont, egyenes, sík, szögtartomány, hajlásszög, párhuzamos, merőleges, pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcshögek, egyállású szögek, váltóshögek, szakaszfelező merőleges, szögfelező

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Háromszögek	Órakeret 10 óra
--	--------------------	----------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Háromszögek és csoportosításai A háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint.
Az alapvető összefüggések ismerete és alkalmazása háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között.
Speciális háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: szabályos, egyenlő szárú, derékszögű háromszög.
A háromszög nevezetes vonalaira , pontjaira és köreire vonatkozó fogalmak, tételek ismerete és alkalmazása: oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör.

Az oldalfelező merőlegesek és a belső szögfelezők metszéspontjára vonatkozó tétel bizonyítása .
Háromszög területének kiszámítása.
Fogalmak szabályos háromszög, egyenlő szárú háromszög, derékszögű háromszög, oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt kör, beírt kör

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Négyszögek, sokszögek</i>	Órakeret 6 óra
--	------------------------------	---------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Speciális négyszögek (trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) tulajdonságainak ismerete, területének kiszámítása.
Konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételek ismerete, bizonyítása és alkalmazása.
Szabályos sokszög fogalmának ismerete. Szabályos sokszög területe átdarabolással.
Fogalmak trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet, konvex sokszög, szabályos sokszög

10. évfolyam c, d osztályok

36 hét/heti 3 óra/

Az éves óraszám /108 óra/ felosztása:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Matematikai logika</i>	Órakeret 4 óra
--	----------------------------------	---------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Matematikai logika alapfogalmai Állítás, tétel, a matematikai bizonyítás fogalma. Állítás logikai értékének megállapítása (igaz vagy hamis).
Logikai műveletek Állítás tagadásának alkalmazása egyszerű feladatokban. A „nem”, az „és”, a megengedő „vagy” és a kizáró „vagy” logikai jelentésének ismerete és alkalmazása matematikai és matematikán kívüli feladatokban. A „minden” és „van olyan” kifejezések helyes használata. A „minden” és a „van olyan” típusú állítások logikai értékének megállapítása és ennek indoklása egyszerű esetekben Adott állítás megfordításának megfogalmazása. „Ha..., akkor...” és „akkor és csak akkor” típusú egyszerű állítások logikai értékének megállapítása.
Stratégiai és logikai játékok
Fogalmak tétel, bizonyítás, igaz-hamis; „nem”, „és”, „vagy”, „vagy..., vagy...”, „ha..., akkor...”, ha....,akkor és csak akkor”

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Kombinatorika, gráfok</i>	Órakeret 12 óra
--	-------------------------------------	----------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak

Hétköznapi helyzetekhez kapcsolódó sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása rendszerezéssel. Sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása matematikai problémákban. Esetszétválasztás és szorzási elv alkalmazása feladatok megoldásában. Összeszámlálási modellek alkalmazása feladatok megoldásában.
Gráfok alkalmazása konkrét hétköznapi és matematikai szituációk szemléltetésére, feladatok megoldására.
Fogalmak gráf, gráf csúcsa, gráf éle (permutáció, variáció)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Négyzetgyök</i>	Órakeret 7 óra
---	---------------------------	--

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
A négyzetgyök definíciója. Nemnegatív számok négyzetgyökének megadása számológép segítségével.
Négyzetgyök függvény
A négyzetgyökvonás azonosságai
Fogalmak négyzetgyök

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Másodfokú egyenletek és egyenletrendszerek	Órakeret 30 óra
--	---	----------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak	
Másodfokú egyenletek és megoldási módszerei	
Másodfokú egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése. Egyenletek megoldása ekvivalens átalakításokkal. Másodfokú egyenlet megoldása szorzattá alakítással, teljes négyzetté kiegészítéssel, megoldóképlettel és grafikusan.	
Másodfokú egyenletek gyökeinek vizsgálata valós számhalmazon, diszkrimináns.	
Egyszerű másodfokúra visszavezethető egyenletek megoldása.	
Másodfokú egyenlőtlenség megoldása grafikusan.	
Másodfokú egyenlettel megoldható szöveges feladatok megoldása.	
Egyszerű négyzetgyökös egyenletek , $\sqrt{x+c} = ax+b$.	
Egyszerű szélsőérték feladatok másodfokú függvények vizsgálatának segítségével.	
Geometriai számítások, Pitagorasz tétele és megfordítása, alkalmazása.	
Fogalmak másodfokú egyenlet megoldóképlete, diszkrimináns, gyöktényezős alak, ekvivalens átalakítás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A kör és részei	Órakeret 10 óra
--	------------------------	----------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak	
A kör és részei	
Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körív hosszával, szögek mértékegységei. Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körcikk területével.	
Kör, körcikk, körgyűrű és körselet területének és kerületének kiszámítása.	
Kör és egyenes kölcsönös helyzete, külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlősége.	
A Thalész-tétel és megfordításának ismerete és alkalmazása, bizonyítása.	

Fogalmak

középponti szög, körív, radián, körcikk, körgyűrű, körszelet, érintőszakaszok

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Transzformációk, szerkesztések</i>	Órakeret 27 óra
--	---------------------------------------	----------------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak**Geometriai hozzárendelések**

Példák ismerete geometriai hozzárendelésekre (merőleges vetítés, párhuzamos vetítés, merőleges affinitás, térkép, fényképezés).

Egybevágósági transzformációk:

A tengelyes tükrözés, a középpontos tükrözés, a pont körüli forgatás és a párhuzamos eltolás ismerete, tulajdonságaik.

Egybevágósági transzformációk egymás utáni végrehajtása.

Egybevágósági transzformációk végrehajtása szerkesztéssel vagy digitális eszközzel.

Az egybevágósági transzformációk alkalmazása feladatok megoldásában, tételek bizonyításában.

A vektor fogalmának kialakítása a párhuzamos eltolás segítségével.

Szimmetrikus alakzatok és tulajdonságaik, szimmetriák megfigyelése a környezetben, művészeti alkotásokban.

Egybevágó alakzatok

Háromszögek egybevágóságának alapesetei és ezek alkalmazása.

Négyszögek egybevágósága

Egyszerű **szerkesztési feladatok** megoldása hagyományos vagy digitális eszközzel; diszkusszió.

Gyakorlati feladatok megoldása egybevágóságok segítségével (például a sík parkettázása különféle síkidomokkal; szabásminta készítése, használata).

A **középpontos hasonlósági transzformáció** és a hasonlósági transzformáció ismerete, tulajdonságai.

A **hasonlóság fogalmának** ismerete és alkalmazása feladatok megoldásában, tételek bizonyításában.

Gyakorlati feladatok megoldása hasonlóság segítségével (például alaprajz-, térképkészítés, modellezés).

Fogalmak

tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás, párhuzamos eltolás, egybevágóság, forgásszög, vektor, vektorok összege, középpontos hasonlósági transzformáció, hasonlósági transzformáció, hasonlóság, a hasonlóság aránya

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Leíró statisztika</i>	Órakeret 4 óra
--	--------------------------	---------------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak**Statisztikai adatsokaság**

Statisztikai adatok gyűjtésének tervezése.

Statisztikai adatok gyűjtése hagyományos és internetes forrásból.

Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése középértékekkel hagyományos és digitális eszközzel.

A kapott adatok értelmezése, értékelése, egyszerű statisztikai következtetések.

Statisztikai alapfogalmak

Nevezetes középértékek.

Diagramok

Oszlop- és kördiagram értelmezése, valamint készítése hagyományos és digitális eszközzel.

Konkrét adatsokaság ábrázolásához, statisztikai kérdés megválaszolásához a megfelelő diagramtípus kiválasztása.

Kördiagramból oszlopdiagram készítése és viszont.

Grafikus manipulációk felismerése és javítása diagramok esetén.

Fogalmak

oszlopdiagram, kördiagram, átlag, medián, módusz

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>Valószínűség-számítás</i>	Órakeret 8 óra
--	------------------------------	---------------------------------

Fejlesztési feladatok, ismeretek, fogalmak
Valószínűség-számítás alapfogalmai
Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemi esemény, esemény, gyakorisági, relatív gyakorisági táblázatok készítése
A valószínűség fogalmának bevezetése statisztikai alapon A klasszikus valószínűségi modell fogalma és alkalmazása
Diszkrét valószínűség-eloszlások ábrázolása hagyományos és digitális eszközzel
Fogalmak
valószínűségi kísérlet, esemény, elemi esemény, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség, diszkrét valószínűség-eloszlás

A fennmaradó 6 órát a szabadon felhasználható tanári 10%-os órakeretre használjuk fel.

Történelem

Történelem 5-8.osztály nyolcosztályos képzés

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. **A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.**

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. **A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja.** Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozhat, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül **a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.**

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – **erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.**

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. **A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be.** A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a **digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek,** ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében **a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.**

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok

mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. **Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit.** A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során **felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét**, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. **Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja;** belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

5–6. évfolyam

Az általános iskola 5–6. évfolyamán a **történelemtanítás bevezeti a tanulót a történelmi múlt megismerésébe. A tantárgy iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megteremtése és a legfontosabb ismeretek elsajátítása mellett ekkor kezdődik a történelemtanuláshoz szükséges alapvető tanulásmódszertani jártasságok, készségek kialakítása.** A tanuló egyfelől megismerkedik az ókor, középkor, kora újkor és az újkor történelmének néhány jellemző vonásával, jelenségével, a magyar történelem legfontosabb fordulópontjaival, hőseivel és szereplőivel a 19. század közepéig. Elsajátítja, és alkalmazni kezdi a kulcsfogalmakat, gyakorolja a változatos tevékenységformákat – információszerzés és -feldolgozás; tájékozódás időben és térben; történetek megértése, elbeszélése, megvitatása stb. –, amelyek megalapozzák történelemtanulási készségeinek fejlődését, történelmi gondolkodásának kialakulását.

Ebben a szakaszban **elsősorban konkrét történelmi események és élethelyzetek, szokások képszerű bemutatása, történetek elmesélése a jellemző.** A tantervi témakörök egy jelentős részét történeti korok szerint beágyazott életmódtörténeti és portré témák adják. Előbbiek a régmúlt korok embereinek életét mutatják be egy-egy konkrét település és nép mikrovilágán, illetve az ezekhez kapcsolódó történeteken keresztül. A kerettanterv a települések esetében ajánlásokat fogalmaz meg, amelyektől a helyi tantervek összeállítása során a pedagógusok régiójuknak megfelelően eltérhetnek. További fontos alapelv a jelenségalapú megközelítés, vagyis a tanuló nem általános modelleken, hanem egyes települések/népek életén keresztül ismerkedik meg az ókor, a középkor, a kora újkor és az újkor világával. A portré típusú témakörök a magyar történelem néhány kiemelkedő személyiségének, hősének életét, cselekedeteit és történelmi jelentőségét dolgozzák fel, miközben megismertetik a tanulót a hozzájuk fűződő történeti hagyománnyal.

Az általános iskolában a **történettanításon alapuló történelemtanítás, vagyis a történetmesélés, a szemléletesség és a tevékenységközpontú megközelítés a témák kiválasztásának, illetve feldolgozásának egyaránt fontos vezérelve.** Az egyes korszakok életmódját bemutató témakörök, témák, a kiemelkedő személyiségeket bemutató portrék eredményes bemutatásához a tanuló képzeletét megragadó történeteken, a személyes életéhez kapcsolódó élményeken keresztül vezet a sikeres történelemtanítás útja. Ugyanakkor a történetek feldolgozásán keresztül fejlődik a tanulóknak a történelemtanuláshoz elengedhetetlen narratív kompetenciája is.

Fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények)

Történelmi ismeretek

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ismeri a középkori és újkori magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a középkori és újkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait a honfoglalástól napjainkig;
- képes felidézni a magyar nemzet honvédő és szabadságharcait, példákat hoz a hazaszeretetről, önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- tisztában van a középkor és újkor világképének fő vonásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri a különböző korok hadviselési szokásait, jellemzőit;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit a középkorban és újkorban, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot a középkori és újkori európai történelmi folyamatokban.

Ismeretszerzés és forráshasználat

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;
- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- megadott szempontok alapján rendszerezi a történelmi információkat;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;
- képen, egyszerű ábrán ábrázolt folyamatot, jelenséget saját szavaival le tud írni;
- képes különbséget tenni források között típus és kontextus alapján;
- össze tudja vetni a forrásokban található információkat az ismereteivel;

- meg tudja vizsgálni, hogy a történet szerzője résztvevője vagy kortársa volt-e az eseményeknek;
- egyszerű következtetéseket von le, és véleményt tud alkotni.

Tájékozódás időben és térben

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

Szaktárgyi kommunikáció

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;
- tud egyszerű vizuális rendezőket kiegészíteni hagyományos vagy digitális módon (táblázatok, ábrák, tabló, rajzok, vázlatok) egy történelmi témáról;
- egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást állít össze és mutat be;
- egyszerű történelmi kérdésekről véleményt tud megfogalmazni, állításait alátámasztja;
- meghallgatja mások véleményét, érveit;
- tanári segítséggel dramatikusan, szerepjáték formájában tud megjeleníteni történelmi eseményeket, jelenségeket, személyiségeket.

Történelmi gondolkodás

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;

- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- önálló véleményt képes megfogalmazni történelmi szereplőkről, eseményekről;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;
- felismeri, hogy az emberi cselekedet és annak következménye között szoros kapcsolat van.

A tanuló az 5–6. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás, ok és következmény, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi jelentőség.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- **politikai:** politika, állam, államszervezet, államforma, monarchia, köztársaság, egyeduralom, demokrácia, önkormányzat, jog, törvény, birodalom;
- **társadalmi:** társadalom, társadalmi csoport, nemzet, népcsoport, életmód;
- **gazdasági:** gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés, falu, város;
- **eszme- és vallástörténeti:** kultúra, művészet, hit, vallás, egyház, világkép.

Az 5–6. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–10 óra

Gimnáziumunkban a két mélységelvű téma 17 óraszámú 10-7 arányban került beépítésre a helyi tantervbe. Az óraszámok ennek megfelelően a következő módon alakulnak, figyelembe véve a 30% egyetemes, 70% magyar történelem arányokat.

(Motiváció: a jelenleg érvényben lévő középszintű érettségi követelmények korai megalapozása)

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
Személyes történelem	10
Fejezetek az ókor történetéből	13
A kereszténység	5
A középkor világi	16
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	24
Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából	10
Új látóhatárok	13
Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből	14
Élet a kora újkori Magyarországon	6
Forradalmak kora	5
A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora	20
Évente két mélységelvű téma	
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

A JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK KÖZÜL VASTAGON KIEMELTÜK AZOKAT, AMELYEK ALKALMASAK A KÖVETKEZŐ MÓDSZERTANI TEVÉKENYSÉGEK ELMÉLYÍTÉSÉRE:

- **aktív tanulás - AT**
- **egyéni szabott tanulás - ESZT**
- **tanulói együttműködésen alapuló tanulás - TE**
- **a differenciált tanulásszervezési eljárások - DT**
- **multidiszciplináris órák**, azaz olyan foglalkozások szervezése, amelyek megvalósításakor a tanulók **egyszerre több tudományterülettel foglalkoznak**, a tudnivalók integrálásával ismerkednek meg - **MD**
- **a teamtanításnak** olyan alkalmazása, amely a több tantárgy ismereteit integráló témákat feldolgozó foglalkozásokat **közös tanítás keretében valósítja meg**, tehát arra is van elvi lehetőség, hogy **egy-egy órát több pedagógus egyidejűleg tarthasson**, - **TT**
- **a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek rendszeres alkalmazása** iránti igény, beépítve a digitális oktatás született eredményeit, tapasztalatait - **DT**

5. OSZTÁLY

TÉMAKÖR: Személyes történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Körülöttem a történelem</i>	• Családi fotóalbum és személyes tárgyak. • Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. • Egy nap dokumentálása. • Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika).	<i>Fogalmak:</i> kódex. <i>Kronológia:</i> Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.	• Egyszerű, személyes történetek elmesélése. • Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése. • Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. • Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. • A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
<i>Címer, zászló, pecsét, az idő mérése</i>	• Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. • A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). • Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. • Az időszámítás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- **Időszalag készítése. AT**
- **Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése. ESZ**
- Címerek értelmezése tanári irányítással.

A családkutatás projekt megvalósítása 5. évfolyamon beilleszthető (Maksa Katalin mesterprogramja) (családfa készítése, családi tárgytörténet, lakástörténet kutatása,

családtörténeti tabló vagy fotóalbum készítése, családi események ábrázolása térképen, interjúk készítése, Személyes történelem kiállítás rendezése).

TÉMAKÖR: Fejezetek az ókor történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az ókori Egyiptom világa</i>	- Földművelés a Nílus mentén. - Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. - A legjelentősebb találmány: az írás.	<i>Fogalmak:</i> öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás.	- Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. - Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk. - Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
<i>Az ókori Hellász öröksége</i>	- Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. - Görög istenek, az olümpiai játékok. - Az athéni és spártai nevelés.	<i>Személyek:</i> Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.	Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
<i>Az ókori Róma öröksége</i>	- Róma alapítása a mondákban. - Egy római polgár mindennapjai. - A gladiátorviadalkok és a kocsiversenyek. - Római emlékek Pannóniában.	<i>Kronológia:</i> Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata, Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása.	A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése.
<i>A görög-római hadviselés</i>	- Görög hadviselés a marathóni csata példáján. - Nagy Sándor hadserege és hódításai. - Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. - Caesar légiói.	<i>Topográfia:</i> Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália, Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	- Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. - A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen.
<i>Képek a népvándorlás korából</i>	- A Római Birodalom szétesése. - A Hun Birodalom. - Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata).		- A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése. - Történelmi mozgások (pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon

			követése történelmi térképen.
--	--	--	-------------------------------

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- **Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése. TT**
- **Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről. MD**
- Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.

TÉMAKÖR: A kereszténység

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az Ószövetség népe</i>	• Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. • Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története.	<i>Fogalmak:</i> egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora.	• Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. • Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése.
<i>Jézus élete, tanításai és a kereszténység</i>	• Történetek az Újszövetségből. • A kereszténység főbb tanításai. • A kereszténység elterjedése. • A keresztény hitélet színterei és szertartásai. • A kereszténység jelképei.	<i>Személyek:</i> Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok. <i>Topográfia:</i> Jeruzsálem, Betlehem.	• A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. • A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- **A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése. AT, MD**
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- **Képek gyűjtése bibliai helyszínekről. ESZT**
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

TÉMAKÖR: A középkor világi**JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával</i>	- Királyok és nemesek - Várépítész – híres magyar középkori várak. - Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyság élete).	<i>Fogalmak:</i> földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágyság, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.	- A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. - A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése.
<i>Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával</i>	- A középkori egyházszerkezet. - A szerzetesség és a kolostor. - Római és gótikus templomépítész – híres magyar középkori egyházi emlékek. - Oktatás a középkorban.		Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása.
<i>Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával</i>	- A céhek. - A városi polgárok. - Városépítész – híres magyar középkori városok. - Könyvnyomtatás és reneszánsz.	<i>Személyek:</i> Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed. <i>Topográfia:</i> Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	- A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). - A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
<i>A kereszt lovagok világa</i>	- Az iszlám–arab kihívás. - A nehézlovas harcmódor. - Keresztesek a Szentföldön. - A lovagi életforma és kultúra.		- A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). - A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. - A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról. **AT, MD**
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal. **TE**
- Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inásból céhmester, apródból lovag, jobbágyság püspök). **AT**
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.). **MD**

TÉMAKÖR: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Történetek a magyarok eredetéről</i>	- A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. - Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés.	<i>Fogalmak:</i> hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	- A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. - A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
<i>Honfoglalás és kalandozások</i>	- Álmos és Árpád alakja a krónikákban. - A honfoglalás: Etelközről a Kárpát-medencébe. - Történetek a kalandozó magyarokról.	<i>Személyek:</i> Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.	- Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján. - Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről.
<i>Szent István és a magyar állam</i>	- Géza és István alakja a krónikákban. - István harca Koppánnyal és a koronázás. - Államalapítás: egyházszervezés, vármegyék és törvények.	<i>Kronológia:</i> 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből.
<i>Árpád-házi királyportrék</i>	- Szent László, a lovagkirály. - Könyves Kálmán, a művelt király. III. Béla, a nagyhatalmú király. II. András és az Aranybulla IV. Béla és a tatárjárás.	<i>Topográfia:</i> Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
<i>Árpád-kori szentek</i>	- Szent Gellért. - Szent Erzsébet. - Szent Margit.		A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
<i>Árpád-kori győztes harcok és csaták</i>	- A pozsonyi csata. - Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről: a kerlési csata.		
<i>Magyarország koronázási jelvényei</i>	- Szent Korona. - Palást, jogar, országalma.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátsékkal egy konkrét történelmi helyzetben.**
- MD, DT, TE**
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.

- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése. **AT**

6. OSZTÁLY

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar királyportrék a 14–15. századból</i>	• Károly és az aranyforint. • Nagy Lajos, a hódító. • Luxemburgi Zsigmond, a császár.	<i>Fogalmak:</i> aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. <i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.	• A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
<i>Hunyadi János, a törökverő</i>	• Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. • A nándorfehérvári diadal.	<i>Kronológia:</i> 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása.	
<i>Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó</i>	• Mondák és történetek Mátyás királyról. • A fekete sereg. • Mátyás reneszánsz udvara.	<i>Topográfia:</i> Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével). **DT, MD, TE**
- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról. **DT, AT**
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában. **AT, TT**

TÉMAKÖR: Új látóhatárok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	- A felfedezők útjai. - A világkereskedelem kialakulása. - Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	<i>Fogalmak:</i> gyarmat, manufaktúra, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és	- A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. - A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása. - A
<i>Korai kapitalizmus</i>	- A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. - A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. - Az első bankok és tőzsdék.	katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. <i>Személyek:</i> Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz.	- A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. - A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén. - Érvelés a vallási türelem mellett.
<i>A vallási megújulás</i>	- Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. - Reformáció és katolikus megújulás. - Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján. - Vallási türelem Erdélyben.	<i>Kronológia:</i> 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete. <i>Topográfia:</i>	
<i>Az új világkép kialakulása</i>	- A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. - A középkorit felváltó világkép: a felvilágosodás.	Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján. **AT**
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése. **MD, AT**
- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson. **ESZT, DT, MD**
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
<i>A török háborúk hősei</i>	II. Lajos és a mohácsi csata. - Buda eleste és az ország három részre szakadása. - A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	<i>Fogalmak:</i> szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.	- A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. - A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen. - A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése. - Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. - A három részre szakadt ország térképének értelmezése. - Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarországra fejlődésére. II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
<i>Bocskai, Bethlen és Zrínyi</i>	- Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. - Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. - Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. - Buda visszavétele: a török kiűzése.	<i>Személyek:</i> I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.	
<i>II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca</i>	- Rákóczi fordultatos életpályája Munkácsról Rodostóig. - Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből. - A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	<i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.	
<i>Mária Terézia</i>	- Mária Terézia, a családanya és uralkodó. - Intézkedései Magyarországon. - A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. - Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).	<i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. **AT, DT**
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről. **TE**
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.

- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása. **ESZT**
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával</i>	• A török uralom. • A mezőváros élete. • Szarvasmarha-kereskedelem.	<i>Fogalmak:</i> nemzetiség, ortodox, barokk. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Temesvár.	• A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. • A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján. • A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
<i>Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával</i>	• Magyarország újranevelése és újranevelése. • Népek és vallások együttélése. • A barokk városépítész.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- **Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtákról. DT, ESZT**
- **Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról. MD**
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Ipari forradalom</i>	• Gyapotból pamut. • A textilipar fejlődése. • A gőzgép. • Bányászat, gyáripar, vasútépítés. • Gyerekek és felnőttek	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra. <i>Személyek:</i> James Watt,	• Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól. • A francia forradalom értékelése; pozitívumok és

	mindennapjai egy iparvárosban.	Edison, Bonaparte Napóleon.	negatívumok azonosítása.
<i>Társadalmi-politikai forradalom</i>	- A köztársaság kísérlete Franciaországban. - A forradalmi terror. - Napóleon a császár és hadvezér.	<i>Kronológia:</i> 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. <i>Topográfia:</i> Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján. **AT**
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen. **MD**
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: **20 óra**

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A reformkor</i>	- Széchenyi István alkotásai. - A jobbágyszabadítás kérdése. - A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	<i>Fogalmak:</i> országgyűlés, közteherviselés, jobbágyszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	- A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.
<i>A forradalom</i>	- A március 15-i események és a 12 pont. - Kossuth Lajos szerepe. - Az áprilisi törvények. - A Batthyány-kormány.	<i>Személyek:</i> Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
<i>Képek a szabadságharc történetéből</i>	- Történetek a szabadságharc idejéből. - Görgei Artúr, a hadvezér. - A tavaszi hadjárat. - A Függetlenségi nyilatkozat.	<i>Kronológia:</i> 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az	- A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban. - A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak

	A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés.	végigkövetése térképen.
<i>A kiegyezés</i>	- Az ellenállás formái. - Deák Ferenc szerepe. - A kiegyezés megkötése. - Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	<i>Topográfia:</i> Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	- A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés) - A kiegyezés értékelése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- **Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről. DT, ESZT**
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térképábrázolás készítése a március 15-i eseményekről.
- **Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről. AT, TE, DT**
- **Poszter, kiállítás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról. MD, DT**
- **1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken. TT**
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeknek egyenruhájáról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

6. OSZTÁLY

TÉMAKÖR: Képek és portrék a magyar állam virágkorából

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar királyportrék a 14–15. századból</i>	- Károly és az aranyforint. - Nagy Lajos, a hódító. - Luxemburgi Zsigmond, a császár.	<i>Fogalmak:</i> aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos. <i>Személyek:</i> I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.	- A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. - Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképábrázolás készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.
<i>Hunyadi János, a törökverő</i>	- Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér. - A nándorfehérvári diadal.	<i>Kronológia:</i> 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal,	

<i>Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó</i>	• Mondák és történetek Mátyás királyról. • A fekete sereg. • Mátyás reneszánsz udvara.	1458–1490 Mátyás uralkodása. <i>Topográfia:</i> Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.	• A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
--	--	---	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.
- **A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével). DT, MD, TE**
- **Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról. DT, AT**
- A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- **Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában. AT, TT**

TÉMAKÖR: Új látóhatárok

JAVASOLT ÓRASZÁM: **13 óra**

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	• A felfedezők útjai. • A világkereskedelem kialakulása. • Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.	<i>Fogalmak:</i> gyarmat, manufaktúra, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és	• A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen. • A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása.
<i>Korai kapitalizmus</i>	• A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód. • A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása. • Az első bankok és tőzsdék.	katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás. <i>Személyek:</i> Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz.	• A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével. • A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.
<i>A vallási megújulás</i>	• Egyházi reformtörekvések a kora újkorban. • Reformáció és katolikus megújulás. • Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján.	<i>Kronológia:</i> 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció	• Érvelés a vallási türelem mellett.

	Vallási türelem Erdélyben.	kezdete.	
<i>Az új világkép kialakulása</i>	- A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat. - A középkor felváltó világkép: a felvilágosodás.	<i>Topográfia:</i> Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.
- Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján. AT**
- A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése. MD, AT**
- Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.
- Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson. ESZT, DT, MD**
- Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

TÉMAKÖR: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztés feladatok
<i>A török háborúk hősei</i>	II. Lajos és a mohácsi csata. - Buda eleste és az ország három részre szakadása. - A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).	<i>Fogalmak:</i> szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás.	- A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján. - A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
<i>Bocskai, Bethlen és Zrínyi</i>	- Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére. - Bethlen Gábor, Erdély fejedelme. - Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér. - Buda visszavétele: a török kiűzése.	<i>Személyek:</i> I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia.	- A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése. - Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk
<i>II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca</i>	- Rákóczi fordultatos életpályája Munkácsról Rodostóig. - Történetek a Rákóczi-	<i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste,	

	szabadságharc idejéből. A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.	1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc.	hőseiről és eseményeiről. - A három részre szakadt ország térképének értelmezése. - Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére. II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
Mária Terézia	- Mária Terézia, a családanya és uralkodó. - Intézkedései Magyarországon. - A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny. - Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).	<i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.
- Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről. **AT, DT**
- Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.
- Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről. **TE**
- A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.
- A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása. **ESZT**
- Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

TÉMAKÖR: Élet a kora újkori Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával</i>	- A török uralom. - A mezőváros élete. - Szarvasmarha-kereskedelem.	<i>Fogalmak:</i> nemzetiség, ortodox, barokk. <i>Topográfia:</i> Debrecen, Temesvár.	- A kora újkori életmód összehasonlítása a maival. - A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján. - A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve
<i>Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával</i>	- Magyarország újranevesítése és újranevesítése. - Népek és vallások együttélése. - A barokk városépítéset.		

			táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.
- **Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról. DT, ESZT**
- **Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról. MD**
- Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.
- Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

TÉMAKÖR: Forradalmak kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Ipari forradalom</i>	• Gyapotból pamut. • A textilipar fejlődése. • A gőzgép. • Bányászat, gyáripar, vasútépítés. • Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra. <i>Személyek:</i> James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon.	• Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól. • A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása. • Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.
<i>Társadalmi-politikai forradalom</i>	• A köztársaság kísérlete Franciaországban. • A forradalmi terror. • Napóleon a császár és hadvezér.	<i>Kronológia:</i> 1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata. <i>Topográfia:</i> Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- **A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján. AT**
- Beszélgetés a gyermekmunkáról.
- **Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen. MD**
- Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

TÉMAKÖR: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A reformkor</i>	- Széchenyi István alkotásai. - A jobbágyszabadság kérdése. - A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.	Fogalmak: országgyűlés, közteherviselés, jobbágyszabadság, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés.	- A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása. 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével. - A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása. - A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban. - A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen. - A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés) - A kiegyezés értékelése.
<i>A forradalom</i>	- A március 15-i események és a 12 pont. - Kossuth Lajos szerepe. - Az áprilisi törvények. - A Batthyány-kormány.	Személyek: Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc.	
<i>Képek a szabadságharc történetéből</i>	- Történetek a szabadságharc idejéből. - Görgei Artúr, a hadvezér. - A tavaszi hadjárat. - A Függetlenségi nyilatkozat. - A fegyverletétel és megtorlás – Arad.	Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés.	
<i>A kiegyezés</i>	- Az ellenállás formái. - Deák Ferenc szerepe. - A kiegyezés megkötése. - Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.	Topográfia: Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- **Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről. DT, ESZT**
- Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.
- Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.
- Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.
- **Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről. AT, TE, DT**
- **Poszter, kiállítás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról. MD, DT**
- **1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken. TT**
- Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruhájáról és fegyvereiről.
- Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.
- Mikrotörténelmi kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

9-12. évfolyam

A középiskolai történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanulóban a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tények és folyamatok, szereplők és események ismeretének segítségével alakuljon ki önálló világkép és magyar identitástudat. Szerezzen mélyebb ismereteket a magyar és az egyetemes történelem legfontosabb jelenségeiről és fordulópontjairól, tudjon azonosulni a keresztény alapú magyar és európai kultúra értékeivel, legyen képes társadalmi és kulturális téren hatékony, árnyalt kommunikációra. A történelemtanulás során végzett változatos tevékenységek révén alakuljon ki a tanulóban a múltrol, illetve a társadalmi kérdésekről való árnyalt gondolkodás.

A középiskolai történelemtanítás az általános iskolában elsajátított ismeretekre és kompetenciákra épül. Míg az általános iskolában a történetek elbeszélése, a régebbi korok és történelmi szereplők szemléletes bemutatása az elsődleges, a középiskolai történelemtanításban mindez kiegészül a források feldolgozásával, történelmi helyzetek és folyamatok több szempontú elemzésével, a problémák azonosításával és megtárgyalásával. Az önálló információgyűjtés és –feldolgozás, a történelmi jelenségek értelmezése, elemzése, a különböző érvek mérlegelése, valamint a következtetések levonása együttesen segíti a történelmi szemléletmód kialakulását. A tantárgy tanulásának élményszerűségét már nemcsak a történetek izgalma vagy az érdekes feladatok nyújtják, hanem azok az elemzések, viták, felismerések is, amelyek az egyes témák, problémák feldolgozása során felmerülnek.

A tantárgy tantervének középpontjában a magyarság, a magyar nemzet és Magyarország története áll. A témakörök mintegy kétharmada a magyar történelemhez kapcsolódik. Ez az egyes témák részletezettségén túl abban is megmutatkozik, hogy az általános iskolai kerettantervhez hasonlóan több általános európai jelenség bemutatásánál magyar és külföldi példák egyaránt előkerülnek. Ugyanakkor az általános iskoláinál nagyobb tér jut Magyarországra, illetve a magyar nemzet történetét befolyásoló európai és globális folyamatok és jelenségek bemutatására. Ezek eredményeként a tanuló a magyar történelmi jelenségeket konkrét egyetemes történelmi helyzetekhez viszonyítva tanulmányozhatja. Ez hozzásegíti őt, hogy megértse és méltányolja a magyarságot, a magyar nemzetet, illetve Magyarországot sajátos helyzetéből adódó jelenségeket, folyamatokat és törekvéseket, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat. Alapvető cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelmére számos nemzetiség és közösség (pl. német, zsidó) együttlélése is hatást gyakorolt. Fontos cél a magyarországi kisebbségek és nemzetiségek történetének bemutatása, valamint kiemelt cél a határainkon túl kisebbségbe szorult magyarok történelmének átfogó megismertetése.

A középiskolai történelemtanulás motiválja a tanulót arra, hogy felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt. Hozzájárul továbbá ahhoz, hogy az iskolából kikerülve hazáját szerető, a történelmi hagyományokat örökítő, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és önálló tagjává váljék.

A 9–12. évfolyamok tanterve spirális módon épül az 5–8. évfolyamokéra, és nem ismétli automatikusan azokat. Természetesen a magyar és az egyetemes történelemnek meghatározó folyamatai, jelenségei vagy eseményei az általános iskola után a középiskolában is előkerülnek, mivel a hozzájuk kapcsolódó mélyebb ismeretek, illetve a témák forrás- és problémaközpontú tárgyalásmódja a középiskolai korosztály számára válik részletesebben hozzáférhetővé.

A kerettanterv évenként 6–9 *témakör* feldolgozását írja elő; az egyes témakörök 2–6 témát foglalnak magukba. A kerettanterv pontos témaleírásai tartalmazzák azokat az ismereteket, amelyeknek a tanítása minden iskolában kötelező, ugyanakkor lehetőséget adnak esetleges új témák és tartalmak bevezetésére a helyi tantervben.

Egy-egy téma feldolgozásához minimálisan 2–6 tanóra szükséges. Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest nem változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb lexikai egységek száma a korábbiakhoz képest csökkent. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenységalapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a kompetenciák fejlesztésére, a kooperatív tanulási technikák alkalmazására, továbbá a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák tantervbe való beépítésére. Így marad idő speciális foglalkozások (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés) szervezésére, illetve tantárgyközi projektek megvalósítására is.

Az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat soroljuk fel. Az egyértelműség kedvéért valamennyi olyan általános iskolában szereplő fogalmi elemet feltüntetünk itt is, ami az adott középiskolai témakörhöz kapcsolható, értelmezése tovább mélyíthető. Ezeket aláhúzással jelöltük. Az idegen személynevek a tantervben teljes névvel szerepelnek, de a diákoktól csak a vezetéknevek ismerete és pontos helyesírása várható el.

A tanuló a 9-12. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás és bizonyítékok; ok és következmény; változás és folyamatosság; történelmi jelentőség, történelmi nézőpont és interpretáció.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, köztársaság, diktatúra, demokrácia, parlamentarizmus, monarchia, önkormányzat, közigazgatás, hatalmi ágak, jog, alkotmány/alaptörvény, törvény, rendelet, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, népesedés/demográfia, migráció, nemzet, etnikum, identitás, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, vallás, hit, egyház, civilizáció, eszme/ideológia, világkép.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

(A TÖRTÉNELMI ISMERETEK AZ EGYES ÉVFOLYAMPÁROKNÁL KERÜLNEK BEMUTATÁSRA.)

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan tud használni általános és történelmi, nyomtatott és digitális információforrásokat (tankönyv, kézikönyvek, szakkönyvek, lexikonok, képzőművészeti alkotások, könyvtár és egyéb adatbázisok, filmek, keresők);
- önállóan információkat tud gyűjteni, áttekinteni, rendszerezni és értelmezni különböző médiumokból és írásos vagy képi forrásokból, statisztikákból, diagramokból, térképekről nyomtatott és digitális felületekről;
- tud forráskritikát végezni, és különbséget tenni a források között hitelesség, típus és szövegösszefüggés alapján;
- képes azonosítani a különböző források szerzőinek a szándékát, bizonyítékok alapján értékeli egy forrás hitelességét;
- képes a szándékainak megfelelő információkat kiválasztani különböző műfajú forrásokból;
- összehasonlítja a forrásokban talált információkat saját ismereteivel, illetve más források információival és megmagyarázza az eltérések okait;
- képes kiválasztani a megfelelő forrást valamely történelmi állítás, vélemény alátámasztására vagy cáfolására.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar és az európai történelem tanult történelmi korszakait, időszakait, és képes azokat időben és térben elhelyezni;
- az egyes események, folyamatok idejét konkrét történelmi korhoz, időszakhoz kapcsolja vagy viszonyítja, ismeri néhány kiemelten fontos esemény, jelenség időpontját, kronológiát használ és készít;
- össze tudja hasonlítani megadott szempontok alapján az egyes történelmi korszakok, időszakok jellegzetességeit az egyetemes és a magyar történelem egymáshoz kapcsolódó eseményeit;
- képes azonosítani a tanult egyetemes és magyar történelmi személyiségek közül a kortársakat;
- felismeri, hogy a magyar történelem az európai történelem része, és példákat tud hozni a magyar és európai történelem kölcsönhatásaira;
- egyszerű történelmi térkép vázlatot alkot hagyományos és digitális eljárással.
- a földrajzi környezet és a történelmi folyamatok összefüggéseit példákkal képes alátámasztani;
- képes különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítására, a történelmi tér változásainak és a történelmi mozgások követésére megadott szempontok alapján a változások hátterének feltárásával.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes a történelmi jelenségeket általános és konkrét történelmi fogalmak, tartalmi és értelmező kulcsfogalmak felhasználásával értelmezni és értékelni;
- fel tud ismerni fontosabb történelmi fogalmakat, meghatározás alapján;
- képes kiválasztani, rendezni és alkalmazni az azonos korhoz, témához kapcsolható fogalmakat;
- össze tudja foglalni rövid és egyszerű szaktudományos szöveg tartalmát;
- képes önállóan vázlatot készíteni és jegyzetelni;
- képes egy-egy korszakot átfogó módon bemutatni;
- történelmi témáról kiselőadást, digitális prezentációt alkot és mutat be;
- történelmi tárgyú folyamatábrákat, digitális táblázatokat, diagramokat készít, történelmi, gazdasági társadalmi és politikai modelleket vizuálisan is meg tud jeleníteni;
- megadott szempontok alapján történelmi tárgyú szerkesztett szöveget (esszét) tud alkotni, amelynek során tételek mondatokat fogalmaz meg, szövegtömörítés és átfogalmazás segítségével, állításait több szempontból indokolja és következtetéseket von le;
- társaival képes megvitatni történelmi kérdéseket, amelynek során bizonyítékokon alapuló érvekkel megindokolja a véleményét, és választékosan reflektál mások véleményére, árnyalja saját álláspontját.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes felismerni, megfogalmazni és összehasonlítani különböző társadalmi és történelmi problémákat, értékrendeket, jelenségeket, folyamatokat;
- a tanult ismereteket problémaközpontúan tudja rendezni,
- hipotéziseket alkot történelmi személyek, társadalmi csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról;
- önálló kérdéseket fogalmaz meg történelmi folyamatok, jelenségek és események feltételeiről, okairól és következményeiről;
- önálló véleményt tud alkotni történelmi eseményekről, folyamatokról, jelenségekről és személyekről;

- képes különböző élethelyzetek, magatartásformák megfigyelése által következtetések levonására, erkölcsi kérdéseket is felvető történelmi helyzetek felismerésére és megítélésére;
- a változás és a fejlődés fogalma közötti különbséget ismerve képes felismerni és bemutatni azokat azonos korszakon belül, vagy azokon átívelően;
- képes összevetni, csoportosítani és súlyozni az egyes történelmi folyamatok, jelenségek, események okait, következményeit, és ítéletet alkotni azokról, valamint a benne résztvevők szándékairól;
- összehasonlít különböző, egymáshoz hasonló történelmi helyzeteket, folyamatokat, jelenségeket;
- képes felismerni konkrét történelmi helyzetekben, jelenségekben és folyamatokban valamely általános szabályszerűség érvényesülését;
- összehasonlítja és kritikusan értékeli az egyes történelmi folyamatokkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos eltérő álláspontokat;
- feltevéseket fogalmaz meg, azok mellett érveket gyűjt, illetve mérlegeli az ellenérveket;
- felismeri, hogy a jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális viszonyai a múltbeli események, tényezők következményeiként alakultak ki.

9–10. évfolyam

A középiskola első két évfolyamának témakörei az ókortól a 19. század közepéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténelmi és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténelmi megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére helyeződik.

Az egyetemes és a magyar történelmi témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbra tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténelmi jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.

A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
- felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
- bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását, a középkori egyházat, valamint a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát és kulturális hatásait; érvel a vallási türelem, illetve a vallásszabadság mellett;
- képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait, és bemutatni a rendi társadalmat;

- ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket, tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
- értékeli az államalapítás, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
- felidéz a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit;
- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
- összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
- fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

A 9–10. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–13 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
Civilizáció és államszervezet az ókorban	13
Vallások az ókorban	5
Hódító birodalmak	6
A középkori Európa	10
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	14
A középkori Magyar Királyság fénykora	13
A kora újkor	12
A török hódoltság kora Magyarországon	10
A felvilágosodás kora	7
Magyarország a 18. században	10
Új eszmék és az iparosodás kora	5
A reformkor	10
A forradalom és szabadságharc	8
Évente két mélységelvű téma	13
Összes óraszám:	136

Megjegyzések: A szaggatott vonal az évfolyamok közötti határokat jelzi.

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák	és Fejlesztési feladatok

<i>A Közel-Kelet civilizációi</i>	– Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján. – Tudomány. – A pénz megjelenése.	<i>Fogalmak:</i> <u>öntözéses földművelés</u>, <u>fáraó</u>, <u>piramis</u>, <u>hieroglifa</u>, <u>ékirás</u>, <u>múmia</u>, <u>Akropolisz</u>, <u>filozófia</u>, <u>jósda</u>, <u>olümpiai játékok</u>, <u>városállam/polisz</u>, <u>arisztokrácia</u>, <u>démosz</u>, <u>demokrácia</u>, <u>népgyűlés</u>, <u>sztratégosz</u>, <u>cserépszavazás</u>, <u>rabszolga</u>, <u>patrícius</u>, <u>plebejus</u>, <u>consul</u>, <u>senatus</u>, <u>dictator</u>, <u>néptribunus</u>, <u>császár</u>, <u>amfiteátrum</u>, <u>gladiátor</u>, <u>provincia</u>, <u>légió</u>, <u>limes</u>, <u>polgárjog</u>.	– Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. – Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. – Az ókori civilizációk azonosítása térképen. – Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása.
<i>A görög civilizáció</i>	– A görög anyagi kultúra öröksége. – A filozófia és a történetírás. – A görög embereszmény. – A hellenisztikus kultúra elterjedése.	<i>Személyek:</i> Hammurapi, Kleiszthenész, <u>Periklész</u>, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, <u>Nagy Sándor</u>, <u>Julius Caesar</u>, <u>Augustus</u>.	– A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. – Pannónia jelentősebb városainak azonosítása.
<i>Az athéni demokrácia</i>	– Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. – Kleiszthenész és Periklész. – Az athéni államszervezet és működése.	<i>Kronológia:</i> Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első <u>feljegyzett olümpiai játékok</u>, Kr. e. 753 Róma <u>alapítása a hagyomány szerint</u>, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, <u>Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora</u>, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása.	– A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása. – Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása.
<i>A római civilizáció</i>	– Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. – A római jog néhány máig élő alapelve. – A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). – A latin nyelv és írás elterjedése.	<i>Topográfia:</i> Mezopotámia, Babilon, <u>Egyiptom</u>, <u>Nílus</u>, <u>Olümpia</u>, <u>Athén</u>, <u>Alexandria</u>, <u>Itália</u>, <u>Róma</u>, <u>Római Birodalom</u>, <u>Pannónia</u>, <u>Aquincum</u>, <u>Savaria</u>, <u>Jeruzsálem</u>.	– A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. – A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása.
<i>A római köztársaság</i>	– A vérségi, a vagyoni és a területi elv. – A római köztársaság államszervezete és működése. – Köztársaságból egyeduradalom:		– A demokrácia melletti érvek megfogalmazása. – Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával.

	Caesar és Augustus.		– Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása.
--	---------------------	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
- Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
- Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
- Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.
- Római kori emlékek felkeresése.

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Politeizmus és monoteizmus	– A politeizmus az ókori Keleten. – Görög és római istenek. – A zsidó monoteizmus.	Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra,, Messiás, <u>keresztény vallás</u>, <u>keresztység és úrvacsora</u>, apostol, misszió, Biblia, <u>Újszövetség</u>, evangélium, püspök, zsinat. Személyek: <u>Kheopsz</u>, <u>Zeusz</u>, <u>Pallasz Athéné</u>, <u>Ábrahám</u>, <u>Mózes</u>, <u>Jézus</u>, <u>Szent Péter és Szent Pál apostolok</u>, Constantinus Kronológia: <u>a keresztény időszámítás kezdete</u> (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat. Topográfia: <u>Jeruzsálem</u>, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, <u>Betlehem</u>.	– A zsidó és a keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása. – A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása. – A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása. – Bibliai történetek, személyek felidézése. – A kereszténység terjedésének végigkövetése térképen. – Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján. – Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. – Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
A kereszténység kezdete	– Jézus tanításai. – A páli fordulat. – Keresztény-üldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. – A Szentháromság-tan.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások jellegzetes építményeiről.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TÉMAKÖR: Hódító birodalmak**JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Egy eurázsiai birodalom: a hunok</i>	– A nomád életmód, harcmódor és államszervezés. – A népvándorlás. – A Hun Birodalom. – Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. – Róma örökösei Európa térképén.	Fogalmak: <u>népvándorlás</u>, <u>hunok</u>, ortodox, <u>iszlám</u>, <u>Korán</u>, kalifa. Személyek: <u>Attila</u>, Justinianus, <u>Mohamed</u>, Nagy Károly, I. Ottó. Kronológia: <u>476 a</u> <u>Nyugatrómai</u> <u>Birodalom</u> bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német- római Császárság.	– A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. – A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása. – A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. – Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.
<i>Az Arab Birodalom és az iszlám</i>	– Mohamed tanításai és a Korán. – Az iszlám kultúra jellegzetességei. – Az Arab Birodalom és az arab hódítás. – Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
- A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TÉMAKÖR: A középkori Európa**JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A parasztság világa	- A hierarchikus világkép. - Az uradalom. - A jobbágyok kötelességei és jogai. - Az önellátástól az árutermelésig. - Éhínségek, járványok, felkelések.	Fogalmak: <u>uradalom</u>, <u>földsúr</u>, <u>majorság</u>, <u>jobbágy</u>, <u>robot</u>, <u>kiváltság</u>, <u>rend</u>, <u>pápa</u>, <u>érsek</u>, <u>cölibátus</u>, <u>szerzetes</u>, <u>bencés rend</u>, <u>ferences rend</u>, <u>eretnek</u>, <u>inkvizíció</u>, <u>kolostor</u>, <u>katolikus</u>, <u>szent</u>, <u>kódex</u>, <u>román stílus</u>, <u>gótikus stílus</u>, <u>reneszánsz</u>, <u>lovag</u>, <u>nemes</u>, <u>feudalizmus</u>, <u>hűbériség</u>, <u>király</u>, <u>rendi monarchia</u>, <u>keresztes hadjáratok</u>, <u>polgár</u>, <u>céh</u>. Személyek: <u>Szent Benedek</u>, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, <u>Gutenberg</u>, Dózsa György. Kronológia: 476–1492 a <u>középkor</u>, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány. Topográfia: Egyházi Állam, <u>Anglia</u>, <u>Franciaország</u>, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, <u>Szentföld</u>.	- A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. - A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. - Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. - A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. - A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. - Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. - A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. - A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. - A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. - A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. - A céhek működésének jellemzése források alapján.
Az egyházi rend	- Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. - Az egyházszakadás és a 11. századi reform. - A szerzetesség. - Az eretnekség. - Kultúra és oktatás, a középkori egyetemek. - Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.		
A nemesi rend	- Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). - Lovagi eszmény és lovagi kultúra. - A keresztes hadjáratok eszméje.		
A polgárok világa	- A középkori város és lakói. - A város kiváltságai (magyar példák alapján). - A céhek. - A helyi és távolsági kereskedelem. - A reneszánsz építészet (európai és magyar példák).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.

- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra+6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar őstörténet és honfoglalás	– Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei. – A magyar törzsszövetség az Etelközben. – A honfoglalás okai és menete. – A kalandozások – a lovas-íjász harcmódor.	Fogalmak: <u>finnugor</u>, <u>törzs</u>, <u>fejedelem</u>, <u>kabarok</u>, <u>vérszerződés</u>, <u>honfoglalás</u>, <u>kettős honfoglalás elmélete</u>, <u>avarok</u>, <u>rovásírás</u>, <u>kalandozások</u>, <u>székelyek</u>, <u>vármegye</u>, <u>egyházmegye</u>, <u>érsekség</u>, <u>tized</u>, <u>nádor</u>, <u>ispán</u>, <u>kancellária</u>, <u>kettős kereszt</u>, <u>szászok</u>, <u>kunok</u>, <u>tatárok/mongolok</u> Személyek: <u>Álmos</u>, <u>Árpád</u>, <u>az Árpád-ház</u>, <u>Géza</u>, <u>I. (Szent) István</u>, <u>Koppány</u>, <u>Szent Gellért</u>, <u>Szent Imre</u>, <u>I. (Szent) László</u>, <u>Könyves Kálmán</u>, <u>III. Béla</u>, <u>II. András</u>, <u>IV. Béla</u>, <u>Szent Margit</u>. Kronológia: <u>895 a honfoglalás</u>, <u>907 a pozsonyi csata</u>, <u>997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása</u>, <u>1222 az Aranybulla</u>, <u>1241–1242 a tatárjárás</u>. Topográfia: <u>Etelköz</u>, <u>Vereckei-hágó</u>, <u>Kárpát-medence</u>, <u>Pannonhalma</u>,	– A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. – A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. – A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. – Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. – A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. – A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.
Az államalapítás	– Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. – A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet. – Az egyházszervezés.		
A magyar állam megszilárdulása az Árpád- korban	– Szent László, az országépítő. – Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. – A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. – II. András kora: az átalakuló társadalom.		

	– Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. – Az Árpádok európai kapcsolatai.	<u>Esztergom</u> , <u>Székesfehérvár</u> , <u>Buda</u> , <u>Muhi</u> , Erdély, <u>Horvátország</u> .	
--	--	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról IKT eszközök segítségével.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszervezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
- A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.

TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra+6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák és	Fejlesztési feladatok
<i>Az Anjouk</i>	– A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején. – A visegrádi királytalálkozó. – Az 1351-es törvények. – Nagy Lajos hadjáratai.	Fogalmak: <u>aranyforint</u> , regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszónálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, <u>kormányzó</u> , <u>szekérvár</u> , <u>végvár</u> , <u>szultán</u> , szpáhi, <u>janicsár</u> , rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <u>zsoldos</u> , Corvina, <u>Szent Korona</u> , Szent Koronatan, Képes krónika.	– A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről.
<i>A török fenyegetés árnyékában</i>	– Az Oszmán Birodalom. – Török hódítás a Balkánon. – Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. – Hunyadi János, a politikus és hadvezér. – Hunyadi János törökellenes harcai.	Személyek: <u>I. (Anjou) Károly</u> , <u>I. (Nagy) Lajos</u> , <u>Luxemburgi Zsigmond</u> , <u>Hunyadi János</u> , <u>I. (Hunyadi) Mátyás</u> . Kronológia: <u>1301 az Árpád-ház kihalása</u> , <u>1308. I. Károly uralkodásának</u>	– A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése. – Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő

<i>Hunyadi Mátyás</i>	– Mátyás útja a trónig. – A központosított királyi hatalom. – Jövedelmek és kiadások. – Birodalomépítő tervek. – Aktív védelem a török ellen.	kezdete, <u>1335 a visegrádi királytalálkozó</u> , 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, <u>1456 a nándorfehérvári diadal</u> , <u>1458–90 Mátyás uralkodása</u> .	politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre. – Mátyás hatalomgyakorlásának jellemzése. – A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. – A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
<i>A magyar középkor kulturális hagyatéka</i>	– Honfoglalás kori leletek. – A Szent Korona. – Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. – Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.	<i>Topográfia:</i> <u>Visegrád</u> , <u>Lengyelország</u> , <u>Csehország</u> , osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, <u>Nándorfehérvár</u> , Kolozsvár, Kenyérmező, <u>Oszmán Birodalom</u> .	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.
- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.

TÉMAKÖR: A kora újkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	– A portugál és spanyol felfedezések. – A korai gyarmatosítás és következményei. – A világkereskedele m kialakulása.	<i>Fogalmak:</i> <u>gyarmat</u> , világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, <u>manufaktúra</u> , <u>tőke</u> , <u>tőkés</u> , <u>bérmunkás</u> , <u>kapitalizmus</u> , <u>bank</u> , <u>tőzsde</u> , <u>részvény</u> , örökös jobbágyság, <u>reformáció</u> , protestáns, <u>evangélikus</u> ,	– A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. – Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalaíróiról,

	- Az abszolutizmus.	<u>református</u> , <u>anglikán</u> , <u>unitárius</u> , <u>vallási</u>	fontosabb termékeiről és szereplőiről.
A korai kapitalizmus	- Az árforradalom. - A manufaktúrák. - Bankok és tőzsdék. - Az európai munkamegosztás és következményei	<u>türelem</u> , <u>ellenreformáció</u> , <u>katolikus megújulás</u> , <u>jezsuiták</u> , <u>barokk</u> . Személyek: <u>Kolumbusz Kristóf</u> , <u>Vasco da Gama</u> , <u>Ferdinánd Magellán</u> , <u>Luther Márton</u> , <u>Kálvin János</u> , <u>Károli Gáspár</u> , <u>Pázmány Péter</u> , <u>Apáczai Csere János</u> , <u>Habsburg-dinasztia</u> , <u>V. Károly</u> , <u>Loyolai (Szent) Ignác</u> , <u>XIV. Lajos</u> . Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 <u>Amerika felfedezése</u> , 1517 a <u>reformáció kezdete</u> , 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék.	- Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. - Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése. - A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. - A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. - A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. - Vallás és politika összefonódásának felismerése.
Reformáció Európában és Magyarországon	- A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). - Luther és Kálvin fellépése. - A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. - A reformáció eredményei Magyarországon	Topográfia: <u>Spanyolország</u> , <u>India</u> , <u>London</u> , <u>Párizs/Versailles</u> , <u>Sárospatak</u> .	- Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. - A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.
„Hitviták tüzeiben”	- Vallási konfliktusok Európában. - Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. - A magyar protestáns és katolikus iskolák. - A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák és	Fejlesztési feladatok
<i>Az ország három részre szakadása</i>	- A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. - Az ország három részre szakadása. - A várháborúk és az új végvárrendszer.	<i>Fogalmak:</i> rendi országgyűlés, hajdúszabadság. <i>Személyek:</i> I. <u>Szulejmán</u>, II. <u>Lajos</u>, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, <u>Dobó István</u>, <u>Zrínyi Miklós</u> (a szigetvári hős), <u>Báthory István</u>, <u>Bocskai István</u>, <u>Bethlen Gábor</u>, <u>Zrínyi Miklós</u> (a költő és hadvezér), I. Lipót, <u>Savoyai Jenő</u>. <i>Kronológia:</i> 1526 a mohácsi csata, 1541 <u>Buda eleste</u>, 1552 <u>Eger védelme</u>, 1566 <u>Szigetvár eleste</u>, 1664 a <u>vasvári béke</u>, 1686 <u>Buda visszafoglalása</u>, 1699 <u>karlócai béke</u>. <i>Topográfia:</i> <u>Mohács</u>, <u>Kőszeg</u>, <u>Eger</u>, <u>Szigetvár</u>, <u>Habsburg Birodalom</u>, <u>Erdélyi Fejedelemség</u>, <u>Hódoltság</u>, Magyar Királyság (királyi Magyarország), <u>Pozsony</u>, <u>Gyulafehérvár</u>, <u>Bécs</u>.	- A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. - A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. - A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. - A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. - A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
<i>A két magyar állam</i>	- A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok. - Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora.		
<i>A török kiűzése és a török kor mérlege</i>	- Magyarország az európai munkamegosztásban. - Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. - A török kiűzése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A felvilágosodás	– Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe. – A felvilágosodás államelméletei. – A szabad verseny elmélete.	<i>Fogalmak:</i> felvilágosodás, jogegyenlőség, <u>hatalmi ágak megosztása</u>, népfelség, társadalmi szerződés, <u>szabad verseny</u>, <u>alkotmány</u>, alkotmányos monarchia, <u>elnök</u>, <u>miniszterelnök</u>, felelős kormány, <u>cenzus</u>, <u>általános választójog</u>, <u>forradalom</u>, <u>diktatúra</u>, jakobinus, Szent Szövetség. <i>Személyek:</i> Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, <u>George Washington</u>, Maximilien Robespierre, <u>Bonaparte Napóleon</u>. <i>Kronológia:</i> 1689 a Jognyilatkozat, <u>1776 a Függetlenségi nyilatkozat</u>, <u>1789 a francia forradalom</u>, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, <u>1815 a waterlooi csata</u>. <i>Topográfia:</i> <u>Nagy-Britannia</u>, <u>Amerikai Egyesült Államok</u>, <u>Párizs</u>, <u>Oroszország</u>, <u>Waterloo</u>.	– A középkor és a felvilágosodás világképének összehasonlítása. – A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. – A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. – Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása. – A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	– A parlamentáris rendszer: parlament és kormány. – Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök.		
A francia forradalom és hatása	– A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. – A jakobinus diktatúra. – Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világképének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra+6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>A Rákóczi-szabadságharc</i>	– Magyarország a Habsburg Birodalomban. – A szabadságharc okai és céljai. – A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai. – A szatmári béke kompromisszuma.	<i>Fogalmak:</i> <u>kuruc</u> , <u>labanc</u> , <u>szabadságharc</u> , trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.	– A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. – A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. – Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével. – A felvilágosult abszolutizmus eszméi és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. – Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. – II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. – A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.
<i>Magyarország újranépesülése és újranépesítése</i>	– A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. – A többnyelvű és többvallású ország. – Gazdaság és életmód.	<i>Személyek:</i> <u>II. Rákóczi Ferenc</u> , <u>Mária Terézia</u> , <u>II. József</u> .	
<i>A felvilágosult abszolutizmus reformjai</i>	– A Pragmatica Sanctio. – A felvilágosult abszolutizmus céljai. – Mária Terézia: együttműködés és reform. – II. József reformpolitikája és kudarca.	<i>Kronológia:</i> <u>1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc</u> , <u>1711 a szatmári béke</u> , <u>1740–1780 Mária Terézia uralkodása</u> , <u>1780–1790 II. József uralkodása</u> .	
		<i>Topográfia:</i> <u>Temesvár</u> , <u>Határőrvidék</u> , <u>Poroszország</u> .	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharcra kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<i>Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus</i>	– Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. – Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. – Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	<i>Fogalmak:</i> <u>liberalizmus</u> , <u>nacionalizmus</u> , nemzetállam, <u>konzervativizmus</u> , reform, <u>ipari forradalom</u> , <u>munkanélküliség</u> , <u>tömegtermelés</u> , szegregáció.	– A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. – Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. – Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése. – Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása. – A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.
<i>Az ipari forradalom hullámai</i>	– Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. – A közlekedés forradalma. – A második hullám: elektronika és vegyipar. – A gyár és a futószalag. – Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.	<i>Személyek:</i> <u>James Watt</u> , <u>Thomas Edison</u> , Henry Ford. <i>Topográfia:</i> Manchester, New York.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A reformkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politikai élet színterei</i>	– A Habsburg Birodalom és Magyarország. – A rendi országgyűlés és a megyerendszer. – A reformkori Pest-Buda. – A nyilvánosság megteremtése,	<i>Fogalmak:</i> alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u> , <u>jobbágyfelszabadítás</u> , örökváltság. <i>Személyek:</i> József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós,	– A jobbágykérdés és megoldási javaslatának értelmezése szövegek és adatok alapján. – A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelv váltása, Löv Lipót)

	politika és kultúra.	<u>Széchenyi István</u> , <u>Kölcsey Ferenc</u> , <u>Deák Ferenc</u> , <u>Kossuth Lajos</u> , <u>Ganz Ábrahám</u> .	– A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján.
<i>A reformkor fő kérdései</i>	– A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. – A jobbágycéltörvény: örökösödési jog, kárpótlás. – A polgári alkotmányosság kérdése. – Széchenyi és Kossuth programja és vitája.	<i>Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.</i> <i>Topográfia: Pest-Buda.</i>	– Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. – A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. – A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom céljai és eredményei</i>	– Az európai forradalmi hullám és március 15. – Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. – A Batthyány-kormány tevékenysége.	<i>Fogalmak:</i> márciusi ifjak, <u>sajtószabadság</u>, <u>cenzúra</u>, áprilisi törvények, népképviselői <u>országgyűlés</u>, politikai nemzet, <u>nemzetiség</u>, <u>honvédség</u>, Függetlenségi nyilatkozat. <i>Személyek:</i> Petőfi Sándor, <u>Batthyány Lajos</u>, <u>Görgei Artúr</u>, <u>Bem József</u>, <u>Klapka György</u>, <u>Ferenc József</u>,	– A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. – A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. – A szabadságharc néhány döntő

A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői	– Harc a dinasztiaival és a vele szövetségesekkel. – A tavaszi hadjárat. – A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. – A szabadságharc leverése és a megtorlás.	Julius Haynau. <u>Kronológia: 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése.</u> <u>Topográfia: Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.</u>	csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. – A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. – A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. – A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. – A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.
---	--	---	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

Kedves Kollégák!

Ami probléma adódott:

- A társadalomismeret tantárgy 5-6. évfolyamon → hiányzik a központi kerettanterv, illetve a jelenleg nálunk használatban lévő tankönyv kombinációja egészen aggályos. Jó lenne erre valamit kitalálnunk, mert ez így nem használható.
- A 8 évfolyamos képzésben lévő tanulóknak szóló kerettanterv még kidolgozás alatt van! Reméljük, hogy 2 év alatt kidolgozzák.
- A kimeneti mérés jövő évben kerül kidolgozásra, szóval esélyes, hogy ezt újra át kell dolgozni.
-

Élő idegen nyelvek általános követelményrendszere

A vizsgakövetelmény minden élő idegen nyelv érettségi vizsgájának részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A dokumentum konkrét nyelvi példákat nem tartalmaz.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten írásbeli és szóbeli részből áll, és a négy nyelvi alapkészséget méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédképesség és írásképesség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért a nyelvtani és lexikai kompetenciát mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Élő idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje a B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
----	--

B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
----	--

A dokumentum az élő idegen nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben található a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtanra és a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismétljük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

Célok és feladatok

Az 5–8. évfolyamon az idegennyelv-tanítás szervesen épül az alsó tagozaton elért eredményekre. Az elsődleges cél a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának továbbfejlesztése, érdeklődésük fenntartása a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására.. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés ebben a nyelvtanulási szakaszban is segítik a tanulókat, hogy megmaradjon ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményessége szempontjából.

A nyelvelsajátítás területén a korábbiakhoz hasonlóan fontos cél a beszédértés és a beszédképesség fejlesztése, de ebben az életkorban fokozatosan felzárkózik melléjük az olvasott szöveg értése és az írás is. A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. Az idegen nyelv elsajátítása továbbra is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, melyekben a verbális és a nem verbális elemek természetes egységet alkotnak.

Az 5–6. osztályban jelentősen bővül a tanulók szókincsa. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, de fokozatosan felébred az érdeklődésük a célnyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségek iránt. Örömeiket lelik a szabályszerűségek felfedezésében, de a szabályok ismerete csak csekély mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A helyes nyelvhasználat elsajátításában nagy szerepe van a nyelvi input

minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek. Ebben a szakaszban is fontos célkitűzés, hogy a tanulók idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikációval, a szociális kompetenciával, az esztétikai-művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulással. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT-eszközök használata idegen nyelven is az információszerzés és információcsere korszerű és hatékony eszköze.

A 7–8. évfolyamon idegen nyelvet tanuló diákok A1 szintű nyelvtudással lépnek be a további nyelvtanulási folyamatba. Ezeken az évfolyamokon a folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának fejlesztése. Ez továbbra is szoros kölcsönhatásban történik az adott életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal, és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás területén. Egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia. A tanulás tartalmi révén további kapcsolódási pontok alakulnak ki a természettudományos és technikai kompetencia, valamint a munkaformák révén a kezdeményezőképesség fejlesztésével.

A nyelvi készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A tanulók egyre több autentikus szövegfajttával ismerkednek meg, bővül a szókincsük, szélesedik nyelvtani ismereteik köre, egyre magabiztosabban tudják megvalósítani beszédszándékaikat. Amellett, hogy az új nyelvtani szerkezetekkel a korábbi fejlesztési szakaszokhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva ismerkednek meg, egyre jobban érdeklik őket a nyelvben előforduló szabályszerűségek és az anyanyelvükhöz hasonló vagy attól eltérő nyelvtani jelenségek. A helyes nyelvhasználatban segítik őket azok a nyelvtani szabályok, amelyeket ők maguk fedeznek fel és fogalmaznak meg. Ugyancsak hathatós segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, önálló javításában. A helyes nyelvhasználat elsajátításában változatlanul nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek. A korábbi témakörök a 7–8. évfolyamon tovább bővülnek és mélyülnek azáltal, hogy a tanulók érdeklődése és igényei szerint új szempontokból kerülnek feldolgozásra. Ezek és az újonnan feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak a NAT-ban más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban, árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának, és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat. Ebben a fejlesztési szakaszban tovább bővül azoknak a nyelvtanulási stratégiáknak a köre, amelyeket a tanulók megismernek és alkalmaznak a nyelvórákon. Ezek fokozatos elsajátítása lehetővé teszi számukra, hogy az iskolán kívül is egyre inkább hasznosítsák, fejlesszék nyelvtudásukat.

A tanulók az 5–8. évfolyamon heti 4 órában tanulják az idegen nyelvet. A fejlesztés várható eredménye a 6. évfolyam végén a KER szerinti A1 szint, a 8. évfolyam végén a KER szerinti B1 szint.

A 9. évfolyam megkezdésekor a tanulók már 4-5 év nyelvtanulási tapasztalattal rendelkeznek. Ezalatt az idő alatt megismerkedtek az idegennyelvi foglalkozások feladat- és szövegtípusaival, szókincsük bővült, megértik a tanár célnyelvi óravezetését, önbizalmuk lehetővé teszi számukra, hogy az órai munkában egyénileg, párban és csoportban is eredményesen vegyenek részt, órán kívüli feladataikat önállóan megoldják. Önértékelésük fejlett és reális: ismerik saját erős és gyenge pontjaikat.

Iskolánkban a 9. évfolyamosok tanév végén az iskola által szervezett kötelező belső vizsgát tesznek írásban és szóban, melynek szintje B1.

Az 9–10. évfolyam céljai között első helyen áll a tanulók motivációjának fenntartása és fejlesztése, folyamatos sikerélmény biztosítása. Cél, hogy a 10. évfolyam végére a diákok eljussanak az A2-B1 közötti szintre, amelyen számukra ismert témakörökben, életszerű helyzetekben képesek információt kérni és kapni. Megértik hosszabb terjedelmű, autentikus hallott vagy olvasott szöveg lényegét, abból ki tudják szűrni a lényeges információt. Képesek több mondatból álló szöveget szóban és írásban létrehozni. Szókincsük elég fejlett ahhoz, hogy az ismert témakörökhöz kapcsolódó témákról szóban és írásban információt tudjanak cserélni. A tanuló ismert témakörben szóban és írásban tud információt cserélni, szöveget megérteni és létrehozni. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasásértés, szókincs, fogalmazás stb.), kialakult és továbbfejleszthető nyelvtanulási stratégiái vannak. Nyelvtudását önállóan szinten tartja, illetve szakmai érdeklődésének megfelelően fejleszti, az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok, internet stb.) is hasznosítja önálló haladása érdekében. Nyelvtudása segítségével más országok népeiről és kultúrájáról is képet tud alkotni.

A fejlesztés várható eredménye, hogy a tanulók a 10. évfolyam végén elérik vagy megközelítik a KER szerinti B1 szintet, a 12. évfolyam végén pedig a B2 szintet.

A 12. évfolyam végére a diákoknak el kell sajátítaniuk az önálló nyelvfejlesztéshez elengedhetetlen nyelvtanulási stratégiákat. A 12. osztály végére a diákoknak B1-B2 közötti szintű nyelvtudást kell szerezniük, az előző szintnél fejlettebb szókincssel, szélesebb skálán mozgó, de ismert témákról kell képesnek lenniük szóban és írásban információt cserélni, hosszabb szövegeket megérteni és létrehozni. Ebben az életkorban a diákokat már nagymértékben segíti a szabályszerűségek felismerése és alkalmazása, de a hangsúly továbbra is a jelentésen, kontextuson és kommunikáción van. A középiskolában egyensúlyt kell teremteni a folyamatos beszéd és a nyelvhelyesség között.

A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerzésre, illetve az információ feldolgozására. A keresztntantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak. Fontos, hogy az önálló olvasás és az osztálytermen kívüli nyelvi hatások az előző évekhez hasonlóan segítsék a nyelvtanulást.

Nyelvi fakultáció

Iskolánkban a tanulók által szabadon választható nyelvi fakultációk elsősorban az emelt szintű érettségire és a C1 nyelvvizsgára történő felkészítést, továbbá az adott idegennyelv szakterületén történő komolyabb elmélyülés lehetőségét szolgálják.

A tanulók minden év április végéig írásban jelentkezhettek az intézmény által meghirdetett fakultációkra. A következő tanévtől csak abban az esetben indul a fakultáció, amennyiben a feltételek adottak (létszám, tanár). Csak az a fakultáció indítható, amelyre legalább 8 fő jelentkezett. Iskolánkban a választható fakultációs órák listája az igazgatóság által készített igényfelmérés alapján készül.

A tanuló a tanév folyamán egy alkalommal, indokolt esetben, legkésőbb szeptember 15-ig bezárólag, írásban beadott kérelemmel módosíthatja választását. A tanuló a tanév megkezdése után csak akkor mentesül a fakultációs óra látogatása alól, amennyiben rendelkezik erre vonatkozó igazgatói engedéllyel.

A fakultációra jelentkezett tanulók számára a fakultációs tanórán való részvétel kötelező, az órákról való esetleges mulasztásaikat –a kötelező tanítási órákkal azonos módon –igazolniuk kell, teljesítményüket osztályzatokkal értékeljük. A fakultációs órákat a tantárgy neve és a megemelt és a

bizonyítványban feltüntetett óraszámok egyértelműen azonosítják. A nyelv fakultációt választó tanulók számára a tanév végi tantárgyi osztályzat megállapítása- a tantárgyi átlag figyelembe vételével- az alap órát tartó tanár és a fakultációs tanár közös megegyezésével történik.

Az alkalmazott tankönyv kiválasztásának elvi szempontjai

A kerettanterv alapvető célkitűzéseinek 100%-ban feleljen meg: motiválja a tanulót a nyelvtanulásra, fejlessze mindazokat a készségeket, amelyek a nyelvtudáshoz szükségesek, használjon olyan munkáltató és gyakorlati feladattípusokat, amelyek megkönnyítik a nyelv elsajátítását.

A tankönyvsorozat a középiskolai angol nyelvi tanterv követelményeit 100%-ban fedje.

A tananyag illeszthető legyen a tantervben megadott éves óraszámokhoz.

Az iskolánkban használt Oxford University Press által kiadott tankönyvek tananyagaihoz készített tanári kézikönyvek tartalmi és módszertani segítséget nyújtanak az értékeléshez. A tanítási folyamat különböző szakaszaihoz ellenőrző feladatokat, előre elkészített felméréseket javasolnak: vagy a kézikönyv függelékeként, vagy különálló, ingyenes füzetben. Fontos, azonban, hogy a tanulói teljesítmény ellenőrzése ne csupán feladatlapon történjen, hiszen a négy alapkészség mindegyikében mérni kell a fejlődést. A tankönyv, a munkafüzet és a hanganyag minden fejezete különböző lehetőségeket ajánl fel a tanulói teljesítmény értékelésére.

Értékelés

Az eredményes tanulás-tanítás folyamat alapfeltétele a folyamatos és rendszeres értékelés, melynek során képet kapunk arról, hogy tanulóink milyen fejlettségi fokot értek el a négy alapkészség területén, milyen mértékig sajátították el a tanított anyagot, és, hogy mennyire tudják teljesíteni a tantervben megfogalmazott követelményeket. A reális alapokra épülő értékelés a tanulót további munkára ösztönzi, és erősíti a motivációját.

Az értékelés során a tanár a tanórai és a tanórán kívüli tanulói teljesítményeket egyaránt értékeli. Az értékelés nem a negatívumok kiemelésére, hanem a teljesítmény, hozzáállás, motiváltság, öntevékenység javulására koncentrál. A célirányos számonkérés a tanulói teljesítmény értékelésének nem elsődleges formája, a hangsúly sokkal inkább az idegen nyelven végzett egyéni, páros vagy csoportos tevékenységek minősítésén van.

Képzéseink

A **nyolcosztályos képzésre** jelentkezőknek az első idegen nyelv az angol vagy a német.

Kilencedik osztálytól választható második idegen nyelvek: angol, német, spanyol, francia.

A nyelv választás 8. osztály áprilisában történik, és olyan nyelvi csoportok indulnak, melyre a jelentkezők létszáma meghaladja a 10 főt, de a csoport létszáma maximum 16 fő.

Négyosztályos képzéseink:

A **9.c osztály** két csoportra bomlik:

- emelt óraszámú japán nyelvi csoport. Az első idegen nyelv számukra az angol. A japán nyelvet 2 éven keresztül heti 5 órában tanulják.
- német nyelvi emelt óraszámú csoport. Ebbe a csoportba olyan diákok jelentkezését várjuk, akik a német nyelvet legalább egy éve tanulják. Számukra szóbeli felvételi vizsga is lesz német nyelvből. A szóbeli vizsga megkezdése előtt a jelentkezők egy alaptudást mérő rövid (kb. 10 perces) nyelvtani tesztet töltenek ki. A szóbeli készséget a felvételi beszélgetés során mérjük fel. A felvett tanulókat a 12. osztály végére tervezzük eljuttatni a középfokú (B2) szintű nyelvvizsgáig, ill. az emelt szintű érettségire, amennyiben erre igény van. Az osztályban az első idegen nyelv az angol.

A **9.d osztály** angol emelt óraszámú osztály. Ebbe az osztályba olyan diákok jelentkezését várjuk, akik angolt legalább két éve tanulják. Számukra szóbeli felvételi vizsga is lesz angol nyelvből. A

jobb előismerettel rendelkező, szorgalmas tanulók a felsőfokú (C1) nyelvvizsga, a többiek a középfokú (B2) nyelvvizsga elérését tűzhetik ki a 10. évfolyam végére. A második idegen nyelv választható a spanyol, francia közül.

Helyi tanterv

Angol nyelv

Nyelcosztályos képzés

5-8. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	5.	6.	7.	8.	
Heti óraszám:		4	4	4	4
Évi óraszám:	144	144	144	144	

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		4	4	3	3
Évi óraszám:	144	144	108	108	

5.osztály: A1- szint

Mivel helyi tantervünk szerint ezen az évfolyamon az óraszám heti 4 óra, a szürke sávokban megjelölt kiegészítő anyagokból a tanár a csoport képessége és igénye szerint választhat.

Témakörök/ Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák	Fejlesztési területek
Alapvető kifejezések az osztályteremben: dolgok, tárgyak megnevezése térbeli viszonyok betűzés alapvető melléknévek, ellentétpárok a hét napjai, hónapok	létezés kifejezése: jelenidejűség: a <i>be</i> alakjai birtoklás kifejezése: 's birtokos személyes névmás birtokos esete szövegösszetartó eszközök: személyes névmás alany- és tárgyesete tér- és időbeli viszonyok	osztálytermi instrukciók megértése és követése a célnyelven reagálás egyszerű kérdésekre angol ábécé, szavak betűzése személyek, dolgok egyszerű körülírása, felismerése	életviteli és környezeti kompetencia: az osztályterem és a benne levő emberek, tárgyak bemutatása, elhelyezkedése szabálykövetés
Érdeklődési kör szabadidő, hobbik bemutatkozás, bemutatás	birtoklás kifejezése: <i>have got</i> prepozíciók: <i>about, of, by</i>	személyek, dolgok leírása személyes kedvtelések	identitás anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció:

baráti email írása projekt: poszter: bemutatkozás	kérdőszavak mutató névmások: <i>this, that, these, those</i> szövegösszefüggés elemei: <i>and, or, but</i>	bemutatása köszönés, bemutatkozás személyes tárgyak leírása rövid bemutatkozó email írása	verbális és non- verbális elemek alkalmazása interkulturális tudatosság, egzisztenciális kompetenciák, udvariasság hatékony önálló tanulás: elmetérkép használata társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: személyfelismerés Kitekintés: vizuális kultúra: színek Kultúra: Fiatalok a világban Szórejtvény: szabadidő DVD klip: Vizuális kultúra: Színek		hallott szövegértés és beszédkészség: személyfelismerés kultúra: fiatalok a világban szórejtvény: szabadidő	interkulturális tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Városi élet: közlekedés, forgalom, középületek, üzletek melléknevek: helységek körülírása Utazási információ kérése visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása (Starter Unit – Unit 2)	térbeli viszonyok: <i>there is, there are:</i> kijelentés, kérdés, tagadás mennyiség kifejezése: <i>a, an, some, any</i> minőségi viszonyok: melléknévfokozás: a melléknevek középfoka melléknevek helye a mondatban térbeliség: prepozíciók: <i>by, on</i>	város bemutatása szóban és írásban ideális lakóhely leírása országok összehasonlítása utazási információ kérése	életviteli és környezeti kompetencia: földrajzi nevek, térképismeret társas kompetencia: együttműködés fejlesztése hatékony önálló tanulás: helyesírási szabályok, önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: személyes információ adása Kitekintés: földrajz: térképolvasás Kultúra: Egyesült Királyság helyek a városban,		hallott szövegértés és beszédkészség: személyes információ adása kultúra: Egyesült Királyság szórejtvény: helyek a városban, helységek körülírása	interkulturális ismeretek: ismerkedés a célnyelvi országgal életviteli és környezeti kompetencia: földrajzi nevek, térképismeret hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés

helységek körülírása			
A világ körül országok, nemzetiségek, nyelvek találós kérdések London, a világváros hétköznapi teendők Mit csinálsz szívesen, nem szívesen? egy ország bemutatása projekt: egy város bemutatása	jelenidejűség: <i>Present Simple</i> kijelentés, kérdés, tagadás gyakoriságot kifejező határozószavak központozás	országok, nemzetiségek, nyelvek bemutatása szóban és írásban rendszeresen ismétlődő cselekvések, hétköznapi teendők, szokások leírása tetszés, nemtetszés kifejezése	életviteli és környezeti kompetencia: időbeosztás identitás hatékony önálló tanulás: becslés, jóslás interkulturális tudatosság, a világ ismerete társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: órarend, időbeosztás Kitekintés: nyelv és irodalom: non-verbális kommunikáció Kultúra: angol anyanyelvű országok Szórejtvény: országok, nemzetiségek, napi teendők DVD klip: Kultúra: Angol anyanyelvű országok		hallott szövegértés és beszédképesség: órarend, időbeosztás kultúra: angol anyanyelvű országok szórejtvény: országok, nemzetiségek, napi teendők	életviteli és környezeti kompetencia: időbeosztás interkulturális tudatosság, a világ ismerete hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Állatok viselkedése, életmódja egy természetfotó leírása visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	jelenidejűség: <i>Present Continuous</i>: kijelentés, kérdés, tagadás <i>Present Simple</i> és <i>Present Continuous</i> összehasonlítása szövegösszefüggés elemei: <i>because</i>	állatok, állati viselkedés, veszélyeztetett fajok bemutatása szóban és írásban pillanatnyi cselekvések leírása telefonálás kiejtés, intonáció gyakorlása önálló szövegalkotás kép alapján	természettudományos kompetencia: állattan logikai képességek: találgatás a hallottak és látottak alapján szófajok felismerése szövegben hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: jövőbeli tervek Kitekintés: természettudományok: állatok		hallott szövegértés és beszédképesség: jövőbeli tervek kultúra: nemzeti parkok szórejtvény: állatok, állati	identitás interkulturális tudatosság, a világ ismerete életviteli és környezeti kompetencia: országok

Kultúra: nemzeti parkok Szórejtvény: állatok, állati viselkedés DVD klip: Természettudományok: Vadon élő állatok Nagy-Britanniában		viselkedés	nevezetességei hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Iskolában tantárgyak és szabadidős tevékenységek idő kifejezése bentlakásos iskola rögzült szókapcsolatok ételek és italok meghívás email az iskoláról: információadás projekt: az én álomiskolám	modalitás: képesség és engedély kifejezése: <i>can</i> mennyiségi viszonyok: megszámlálható és megszámlálhatatlan főnevek <i>a/an, the, some, any,</i> <i>much/many, a lot of</i> szövegösszefüggés elemei: példák felsorolása	iskolai hétköznapi élet, tantárgyak, órarend, órarenden kívüli elfoglaltságok bemutatása szóban és írásban étkezési szokások, ételek leírása engedély kérése, reagálás engedély kérésére meghívás, reagálás meghívásra email írása az iskoláról	identitás életviteli és környezeti kompetencia: az iskola bemutatása, elhelyezkedése, tantárgyak hatékony önálló tanulás: szókincsbővítés társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: ételrendelés Kitekintés: testnevelés: játékszabályok Kultúra: magántanulóság, otthoni iskola Szórejtvény: iskolai és iskolán kívüli elfoglaltságok, étel-ital DVD klip: Kultúra: Iskolák Angliában		hallott szövegértés és beszédkészség: ételrendelés kultúra: magántanulóság, otthoni iskola szórejtvény: iskolai és iskolán kívüli elfoglaltságok, étel-ital	a világ ismerete, interkulturális ismeretek: iskolai élet, szabadidős tevékenységek, szokások, napirend ételek, táplálkozási szokások életvezetési kompetencia szociális kompetencia: együttműködés hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Nevek és helyek Foglalkozások a múlt hétvége eseményeinek leírása egy város története visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása (Starter Unit – Unit 6)	múltidejűség: a létige múlt ideje: <i>was, were</i> szabályos igék múlt idejű alakja, kijelentő mód időbeli viszonyok: múlt idejű időhatározók	foglalkozások leírása múltbeli események, tapasztalatok egyszerű bemutatása nevek története egy hely történetének bemutatása írásban	a világ ismerete: foglalkozások történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: városok története interkulturális ismeretek tájékozódás az időben

			hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkésztség: filmek, TV programok Kitekintés: nyelv és irodalom: mítoszok és legendák Kultúra: Nagy-Britannia a római korban Szórejtvény: foglalkozások, szabályos igék DVD klip: Kultúra: Nagy-Britannia a római korban		hallott szövegértés és beszédkésztség: filmek, TV programok kultúra: Nagy-Britannia a római korban szórejtvény: foglalkozások, szabályos igék	általános kultúra, média ismerete, követése történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ókori Európa interkulturális ismeretek hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Játékok sportok, sportágak videojátékok Személyleírás, személyleírással kapcsolatos melléknevek múltbeli események leírása egy híres sportoló profiljának elkészítése projekt: kártyajáték: aduász	múltidejűség: rendhagyó igék múlt idejű alakja <i>Simple Past</i> : kijelentés, kérdés, tagadás szövegösszefüggés elemei: <i>also</i>	sportágak, sportesemények, sportolók bemutatása szóban és írásban személyleírás a múlt hétvége eseményei	válaszok összehasonlítása szókincsfejlesztés: igékből képzett főnevek általános kultúra, média ismerete, követése technikai / műszaki kompetencia, információs és kommunikációs technológia hatékony önálló tanulás: a munkafüzet használata a rendhagyó igék tanulásához társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkésztség: videojátékok Kitekintés: technika: az internet Kultúra: Nagy-Britannia kedvenc játécai		hallott szövegértés és beszédkésztség: videojátékok kultúra: Nagy-Britannia kedvenc játécai szórejtvény: sport, személyleírás	általános kultúra, média ismerete, követése technikai / műszaki kompetencia, információs és kommunikációs technológia hatékony önálló

Szórejtvény: sport, személyleírás DVD klip: Kultúra: Rögbi			tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Felfedezés útifelszerelés kalandtörténet érzelmek kifejezése időjárási viszonyokkal kapcsolatos szókincs blogírás	felszólító mód jövőidejűség: <i>going to</i> jövő idő: kijelentés, kérdés, tagadás jövőidejűség: <i>will</i> és <i>won't</i> szövegösszefüggés elemei: <i>so</i>	felfedezőút, kalandleírás szóban és írásban tervek, szándékok kifejezése időjárási viszonyok egyszerű leírása találgatás a jövőről javaslat és arra reagálás	a világ ismerete: időjárási tényezők, útifelszerelés interperszonális kompetenciák, érzelmi intelligencia szókincsfejlesztés: melléknevekből képzett főnevek hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: időjárás jelentés Kitekintés: természettudomány: időjárás és éghajlat Kultúra: híres felfedezők Szórejtvény: útifelszerelés, időjárási viszonyok DVD klip: Természettudomány: Ausztrália éghajlata		hallott szövegértés és beszédkészség: időjárás jelentés kultúra: híres felfedezők szórejtvény: útifelszerelés, időjárási viszonyok	a világ ismerete: időjárási tényezők híres felfedezők interkulturális ismeretek hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
visszatekintés: év végi ismétlés, összefoglalás			hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés

6. osztály: A1-A2 szint

Mivel helyi tantervünk szerint ezen az évfolyamon az óraszám heti 4 óra, a szürke sávokban megjelölt kiegészítő anyagokból a tanár a csoport képessége és igénye szerint választhat.

Témakörök/ Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák	Fejlesztési területek
Család, iskola	birtokviszonyok: 's <i>have got</i>	családtagok bemutatása családi kapcsolatok	identitás életviteli és környezeti

	létezés, térbeli viszonyok: <i>there is / there are</i>	iskolai munka bemutatása tantárgyak iskola helységei, felszerelései	kompetencia: az osztályterem és a benne levő emberek, tárgyak bemutatása, elhelyezkedése
Személyes tárgyaim iskolai hétköznapiak, szabályok szokások és tények szabadidő véleménynyilvánítás tetszés, nemtetszés kifejezése projekt: időkapszula készítése 2100-ra	jelenidejűség: <i>Simple Present</i> időbeli viszonyok: gyakoriságot kifejező határozószavak helyesírás: kisbetű vagy nagybetű, központosítás	személyes tárgyak, kedvenc tárgyak bemutatása iskolai hétköznapiak bemutatása szabadidős tevékenységek leírása íráskészség: saját internetes profil készítése jelenlegi élet bemutatása a jövő diákjai számára	identitás életviteli és környezeti kompetencia: iskola bemutatása, kötelességek, időbeosztás, szabadidő tudatosság a jelen és jövő összefüggéseivel kapcsolatban társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalképesség: csatlakozás egy klubhoz Kitekintés: technika: reklámok Kultúra: zsebpénz Szórejtvény: személyes tárgyak, szabadidős tevékenységek DVD klip: Kultúra: zsebpénz és diákmunka		hallott szövegértés és beszédalképesség: csatlakozás egy klubhoz a reklámok hatása a vásárlási szokásokra kultúra: zsebpénz szókincsfejlesztés: személyes tárgyak, szabadidős tevékenységek	anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és non-verbális elemek alkalmazása interkulturális tudatosság, egzisztenciális és társas kompetenciák, udvariasság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtélyfejtés
Otthon otthon, lakóhely bemutatása segítség a háztartásban pillanatnyi cselekvések, történések leírása általános és pillanatnyi cselekvések, történések összehasonlítása kérések, reagálás kérésekre ideális otthon bemutatása	jelenidejűség: Present Continuous <i>Simple Present</i> és <i>Present Continuous</i> összehasonlítás szövegösszefüggés: <i>and, but, because</i>	otthon, lakóhely bemutatása általános és pillanatnyi cselekvések, történések összehasonlítása hirdetések és képeslapok megértése háztartási munkák	életviteli és környezeti kompetencia: otthon, lakóhely bemutatása társas kompetencia: együttműködés fejlesztése kreativitás, képzelőerő hatékony önálló tanulás: helyesírási szabályok, önellenőrzés, önértékelés

Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: eltűnt dolgok megtalálása a lakásban Kitekintés: nyelv és irodalom: költészet Kultúra: otthonok Nagy-Britanniában Szórejtvény: otthon, háztartási munkák DVD klip: Kultúra: otthonok Nagy-Britanniában		hallott szövegértés és beszédképesség: tájékozódás a térben versírás az otthonról szókincsfejlesztés: otthon, háztartási munkák	térbeli tudatosság kreativitás interkulturális tudatosság célnyelvi ország megismerése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Visszatekintés érezések, fontos életesemények, mérőföldkövek memória múltbeli tapasztalatok projekt: családtörténeti tábló készítése	múltidejűség: <i>was, were</i> <i>Simple Past</i> <i>there was / there were</i> időbeli viszonyok: múlt idejű időhatározók <i>ago</i> használata	múltbeli események, történések leírása eseményekhez kapcsolódó érzelmek kifejezése	identitás intraperszonális kompetenciák: érmek felismerése, kifejezése társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: születésnap zsur Kitekintés: nyelv és irodalom: népmesék Kultúra: tinédzserek Szórejtvény: melléknevek, érmek, események DVD klip: Akkor és most: a 80-as évek		hallott szövegértés és beszédképesség: születésnap zsur történet elmesélése egy másik szereplő szemszögéből szókincsfejlesztés: melléknevek, érmek, események	intraperszonális kompetenciák: érmek felismerése, kifejezése interkulturális ismeretek társas kompetencia: együttműködés fejlesztése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Javaslatok, reagálás javaslatokra,érdeklődés földrajzi formák a mai reggel eseményei képzeletbeli utazás csodálatos élmények egy mentés története visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	múltidejűség: Past Continuous <i>Simple Past</i> és <i>Past Continuous</i> összehasonlítása szövegösszefüggés elemei: <i>when, while, as soon as</i>	javaslatok, reagálás javaslatokra, érdeklődés mozgásos cselekvések leírása múltbeli események bemutatása: folyamatosság kifejezése	anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és non-verbális elemek alkalmazása interkulturális tudatosság, egzisztenciális és

(Starter Unit – Unit 4)	térbeli viszonyok: mozgással kapcsolatos prepozíciók	híres földrajzi helyek történetének bemutatása íráskészség: egy életmentés története	társas kompetenciák, udvariasság kreativitás életviteli kompetencia: veszélyhelyzetek, balesetek hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: Útbaigazítás Kitekintés: természettudományok: felszíni formák Kultúra: kalandsportok Új- Zélandon Szórejtvény: mozgással kapcsolatos prepozíciók, felszíni formák DVD klip: Természettudományok: Új-Zéland		hallott szövegértés és beszédkészség: útbaigazítás szókincsfejlesztés: mozgással kapcsolatos prepozíciók, felszíni formák	tájékozódás a térben anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és non- verbális elemek alkalmazása interkulturális tudatosság, egzisztenciális és társas kompetenciák, udvariasság életviteli és környezeti kompetencia: országok nevezetességei célnyelvi ország kultúrájának megismerése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Okos Emberek, állatok tulajdonságai, képességei, életrajz projekt: celeb-kvíz készítése	képesség kifejezése: <i>can, could</i> minőségi viszonyok: melléknevek közép- és felsőfoka kérdés: <i>How...?</i> modalitás: <i>should, shouldn't</i> <i>must, mustn't</i>	képesség kifejezése tehetséges emberek bemutatása állatok képességei, tulajdonságai ajándékozási ötletek, javaslatok kifejezése íráskészség: egy híres ember életrajza	identitás intraperszonális kompetenciák: saját képességek, tehetségek felismerése társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: jegyvásárlás Kitekintés: természettudomány: alkalmazkodás a		hallott szövegértés és beszédkészség: jegyvásárlás szókincsfejlesztés: képességek, emberek, melléknevek: minőségek	anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és non- verbális elemek alkalmazása interkulturális

környezethez Kultúra: nemzeti fesztiválok Szórejtvény: képességek, emberek, melléknevek: minőségek DVD klip: Természettudományok: Az állatok vándorlása			tudatosság, egzisztenciális és társas kompetenciák, udvariasság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Számok használata találgatás a jövőről ok-okozati összefüggések különböző személyiségek bemutatása	jövőidejűség: <i>Simple Future: will, won't</i> feltételes mód: <i>First Conditional</i> valószínűség kifejezése <i>nobody / everybody</i> használata	találgatás, jóslás a jövővel kapcsolatban számok használata (számok kiolvasása: idő, dátumok, árak, törtszámok, sorszámnevek, történelmi és tudományos adatok stb.) személyes tulajdonságok leírása íráskészség: egy tudományos kutatás eredményeinek bemutatása	tájékozódás az időben hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalképesség: üzenet átadása Kitekintés: <i>matematika</i> : statisztikai adatok, grafikonok Kultúra: az USA számokban Szórejtvény: idő, számok, személyiséggel kapcsolatos melléknevek DVD klip: Kultúra: Washington D.C.		hallott szövegértés és beszédalképesség: üzenet átadása szókincsfejlesztés: idő, számok, személyiséggel kapcsolatos melléknevek	anyanyelvi és idegennyelvi kommunikáció: verbális és non- verbális elemek alkalmazása interkulturális tudatosság, egzisztenciális és társas kompetenciák, udvariasság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Sport mindenkinek emberek a sportban mozgássérült sportolók egészséges életmód projekt: jobb sportolási lehetőségek a lakóhelyen és környékén	felszólító mód jövőidejűség: <i>going to</i> használata <i>will</i> és <i>going to</i> összehasonlítása <i>Present Continuous</i> használata jövőidejűség kifejezésére határozatlan névelők <i>should</i> használata	sporttal kapcsolatos javaslatok, tervek, jóslatok, megszervezett események sporttal kapcsolatos szókincs, összetett szavak, barát meghívása sporteseményre íráskészség: hivatalos levél írása: szponzori felkérés	foglalkozások társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, esztétikai tudatosság, poszterkészítés kreativitás

Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalkésség: sporteredmények Kitekintés: <i>matematika:</i> átlagsebesség Kultúra: nemzeti sportok Szórejtvény: emberek a sportban, összetett szavak DVD klip: Labdarúgás		hallott szövegértés és beszédalkésség: sporteredmények szókincksfejlésztés: emberek a sportban, összetett szavak	sporteredmények értelmézése interkulturális tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
félelmek, főbiák tapasztalatok, sérülések, balesetek munkahelyi veszélyek segítségnyújtás	jelenidejűség: <i>Present Perfect</i> használata minőségi viszonyok: módosító szavak szövegösszefüggés: <i>so és because</i>	eseményekkel, cselekvésekkel kapcsolatos érzések, érzelmek kifejezése tapasztalatok, balesetek leírása segítségnyújtás sérülés esetén íráskészség: baleset leírása emailben	identitás életmód intra- és interperszonális kompetenciák, érzelmi intelligencia foglalkozások hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalkésség: egészségügyi segélyvonal felhívása Kitekintés: <i>nyelv és irodalom:</i> történetek Kultúra: a rendőrség Szórejtvény: érzések, sérülések DVD klip: Kultúra: Sürgősségi szolgáltatások		hallott szövegértés és beszédalkésség: egészségügyi segélyvonal felhívása szókincksfejlésztés: érzések, sérülések	hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés

7. osztály A2-B1 szint

Mivel helyi tantervünk szerint ezen az évfolyamon az óraszám heti 4 óra, a szürke sávokban megjelölt kiegészítő anyagokból a tanár a csoport képessége és igénye szerint választhat.

Témakörök/ Kommunikációs	Fogalomkörök és azok nyelvi	Idegen nyelvi kompetenciák	Fejlesztési területek
-----------------------------	--------------------------------	-------------------------------	-----------------------

szándékok	kifejezései		
Körülötted a világ Az eddig tanultak ismétlése, bővítése	minőségi viszonyok: melléknevek, melléknévfokozás jelenidejűség: Present Simple és <i>Present Continuous</i> időbeli viszonyok: gyakoriság és időpont: jelenidejűséget kifejező időhatározók	általános és pillanatnyi cselekvések, történesek leírása közvetlen és tágabb környezet bemutatása	identitás életviteli és környezeti kompetencia: kötelességek, időbeosztás, szabadidő hatékony önálló tanulás: visszatekintés a korábban tanultakra, ismétlés
A média világa televíziózás, tévémsorok valóságshow-k hírek, híradó projekt: tévémsor szerkesztése és előadása	múltidejűség: <i>Past Simple</i> és <i>Past Continuous</i> használata létezés: <i>there was / there were</i> időbeli viszonyok: időpont: múltidejűséget kifejező időhatározók szabályos és rendhagyó igék múlt idejű alakja	vélemény kifejezése folyamatos és egyszeri múltbeli cselekvések, történesek kifejezése történet elmesélése kép vagy egyéb adatok alapján íráskészség: cikk írása hír alapján	visszatekintés múltbeli eseményekre médiafogyasztási tudatosság társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: Mit nézzünk a tévében? Kitekintés: Informatika: A televízió Kultúra: Televízió az USA-ban Szórejtvény: szabályos és rendhagyó igék, tévé DVD klip: kultúra: tévéhírek az USA-ban		hallott szövegértés és beszédkészség: javaslat és döntéshozatal tévémsor nézésről célnyelvi kultúra megismerése: televíziózás szókincsfejlesztés: szabályos és rendhagyó igék, tévézés	médiafogyasztási tudatosság interkulturális tudatosság célnyelvi ország megismerése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Környezetünk élelmiszerek, háztartási árucikkek számok, mértékegységek környezettudatos család környezetszennyezés hatásai és megoldási lehetőségek	mennyiségi viszonyok: megszámlálható és megszámlálhatatlan főnevek, mennyiségi egysége szövegösszetartó eszközök: <i>much, many, some, any, a lot of</i> használata	számlálás, számolás a célnyelven mértékegységek használata vásárlás körülírás, magyarázás környezeti problémák és környezetvédelem étkezési szokások, egészséges táplálkozás	egészséges életmód, környezettudatos gondolkodás fejlesztése információkezelés, kritikai gondolkodás társadalmi felelősségvállalás hatékony önálló tanulás: önellenőrzés,

étkezési szokások segítség kérése és reagálás	szövegösszetartó eszközök: <i>relative pronouns</i> minőségi viszonyok: <i>too, too much, too many, enough, not enough</i> logikai viszonyok: <i>so</i> és <i>because</i>	segítség kérése és reagálás bevásárlólista készítése íráskészség: egy környezeti probléma bemutatása, segítségkérő levél	önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: vásárolni kívánt dolgok körülírása Kitekintés: <i>földrajz</i> : fenntartható fejlődés Kultúra: Takarítsuk ki a világot! Szórejtvény: összetett szavak, hulladék DVD klip: <i>földrajz</i> : az Eden- projekt		hallott szövegértés és beszédkészség: vásárolni kívánt dolgok körülírása, vásárlás fenntartható fejlődés, környezeti problémák felismerése, környezettudatos gondolkodás, magatartás környezetvédelmi akcióterv készítése szókincsfejlesztés: összetett szavak, hulladék	egészséges életmód, környezettudatos gondolkodás fejlesztése információkezelés, kritikai gondolkodás társadalmi felelősségvállalás hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Élet a világhálón az internet az internet használata internetfüggőség internetes bűncselekmények élmények, tapasztalatok leírása bocsánatkérés vélemény kifejezése az interneten: kommentelés projekt: saját honlap tervezése	jelenidejűség: <i>Present Perfect</i> használata szabályos és rendhagyó igék 3. alakja időbeli viszonyok: ismétlődés, gyakoriság kifejezése	véleménykifejtés élmények, tapasztalatok leírása az internet előnyei és veszélyforrásai bocsánatkérés és reagálás véleménykifejtés helyesírás íráskészség: internetes komment	identitás: élettapasztalatok interperszonális kompetenciák életviteli és környezeti kompetencia: hatékony időbeosztás informatikai kompetenciák társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: beszélgetés honlapokról Kitekintés: <i>informatika</i> : wiki- tudástárak Kultúra: közösségi hálózatok a világ körül		hallott szövegértés és beszédkészség: beszélgetés honlapokról wiki tudástárak, közösségi hálózatok célnyelvi kultúra megismerése szókincsfejlesztés: állandósult igei és főnévi	identitás: élettapasztalatok interperszonális kompetenciák életviteli és környezeti kompetencia: hatékony időbeosztás informatikai kompetenciák hatékony önálló tanulás:

Szórejtvény: állandósult igei és főnévi szókapcsolatok, személyes adatok DVD klip: informatika: az internet		szókapcsolatok, személyes adatok	betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Hírnév személyiségek bemutatása, személyleírás tehetségkutató műsorok, hírnév teljesítmények egy tehetséggondozó iskola személyfelismerés	minőségi viszonyok: fokhatározók időbeli viszonyok: időtartam <i>still, yet, already, for, since</i> használata <i>Present Perfect</i> igeidővel <i>Present Perfect</i> és <i>Simple Past</i> használatának összehasonlítása szóképzés: főnevek, melléknevek	személyleírás és -felismerés külső és belső tulajdonságok alapján tehetséges emberek, hírességek tehetségkutató, - gondozás íráskészség: egy életút bemutatása	nyelvi tudatosság fejlesztése külső és belső személyiségjegyek felismerése, tudatosítása tehetségek és eredmények a kultúrában hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: személyleírás Kitekintés: nyelv és irodalom: újságok Kultúra: tinédzser magazinok Szórejtvény: szóképzés: előtagok és toldalékok, zenei stúdió DVD klip: kultúra: „i-mag” – egy online tinédzsermagazin		hallott szövegértés és beszédkészség: személyleírás- és felismerés nyomtatott sajtó jellemzői, nyelvezete egy tinimagazin tervezése célnyelvi kultúra megismerése szókincsfejlesztés: szóképzés: előtagok és toldalékok, zenei stúdió	nyelvi tudatosság fejlesztése külső és belső személyiségjegyek felismerése, tudatosítása hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Iskolai élet iskolai és otthoni szabályok csalás és erőszak az iskolában iskolák a hazámban és a nagyvilágban tanács kérése és adása véleményesszé írása projekt: iskolai élettel kapcsolatos közvélemény-kutatás	modalitás: kötelezettség, tiltás, engedély, tanács: <i>should, shouldn't, must, mustn't, have to, don't have to</i> használata	iskolai élet, szabályok betartása és megszegése iskolatípusok szókincs: brit és amerikai angol tanács kérése és adása véleménykifejtés közvélemény-kutatás, felmérés készítése íráskészség: véleményesszé	interperszonális és állampolgári kompetenciák szabálykövetés igazságérzet kritikai gondolkodás társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás kutatási adatok értelmezése, ábrázolása digitális kompetencia
Kiegészítő tananyagok		hallott szövegértés és	interperszonális és

Hallott szövegértés és beszédképesség: saját iskolám bemutatása Kitekintés: állampolgári ismeretek: az iskola közössége Kultúra: külföldi tanulás Szórejtvény: amerikai angol, iskolai élet DVD klip: kultúra: egy amerikai középiskola		beszédképesség: saját iskolám bemutatása célnyelvi kultúra megismerése szókincsfejlesztés: amerikai angol, iskolai élet	állampolgári kompetenciák nyelvi tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Találgatás a jövőről lehetőség és bizonyosság kifejezése javaslatok adása és elfogadása mozgalom az élelmiszer-hulladék csökkentéséért esőerdők tervezés, intézkedés hivatalos levél	modalitás: valószínűség, lehetőség, bizonyosság: <i>will</i> és <i>might</i> használata jövőidejűség: <i>Simple Future</i>, <i>going to</i> és <i>Present Continuous</i> használata időbeli viszonyok: időpont: jövőidejű időhatározók logikai viszonyok: feltételeesség: <i>First Conditional</i> szóképzés: igék és főnevek	találgatás, tervezés, intézkedés a jövővel kapcsolatban valószínűség, lehetőség és bizonyosság kifejezése javaslatok adása és elfogadása globális környezeti problémák helyi megoldási lehetőségei írásképesség: hivatalos levél támogatás kérésére	egészséges életmód, környezettudatos gondolkodás fejlesztése információkezelés, kritikai gondolkodás társadalmi felelősségvállalás interperszonális és állampolgári kompetenciák természettudományos kompetenciák hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: interjú egy aktivistával Kitekintés: <i>földrajz</i>: természeti környezet: esőerdők, korallzátonyok Kultúra: egy játékonysági szervezet: <i>Comic Relief</i> Szórejtvény: negatív előtagok, környezet DVD klip: kultúra: játékonysági szervezetek: a Kék		hallott szövegértés és beszédképesség: interjú egy aktivistával esőerdők, korallzátonyok természeti környezete jótekonysági szervezetek, tevékenységek célnyelvi kultúra megismerése szókincsfejlesztés: negatív előtagok, környezet	egészséges életmód, környezettudatos gondolkodás fejlesztése információkezelés, kritikai gondolkodás társadalmi felelősségvállalás interperszonális és állampolgári kompetenciák természettudományos kompetenciák hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés

Kereszt állatvédő szervezet			
Film és irodalom könyvek és filmek könyv- és filmkritika írása tetszés és nemtetszés kifejezése a mozi története, technikai vívmányok képesség és lehetőség kifejezése elképzelte szituációk projekt: filmposzter készítése	modalitás: képesség és lehetőség: <i>can, could, will be able to</i> használata rögzült igei vonzatok: <i>to + Infinitive, Gerund</i> logikai viszonyok: feltételeesség: <i>Second Conditional</i>	tetszés, nemtetszés kifejezése képesség és lehetőség kifejezése elképzelte szituációk irodalmi és filmes műfajok, műfaji sajátosságok íráskészség: könyv- és filmkritika írása	identitás szabadidő eltöltése kultúra: filmek, könyvek nyelvi tudatosság társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás, vizuális kultúra
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalképesség: interjú egy filmmel kapcsolatban Kitekintés: <i>nyelv és irodalom:</i> szóképzés: főnevek Kultúra: a brit filmipar Szórejtvény: toldalékok, filmkészítés DVD klip: kultúra: Pinewood Studios		hallott szövegértés és beszédalképesség: interjú egy filmmel kapcsolatban ajánlás célnyelvi kultúra megismerése szóképzés fejlesztés: szóképzés toldalékokkal, filmkészítés	nyelvi tudatosság kultúra: filmtörténet hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Unit 8: Művészetek művészek és műalkotások bemutatása Dadaizmus kvíz a művészetről vélemény és kétkedés kifejezése egy műalkotás bemutatása	jelenidejűség és múltidejűség: <i>Present and Past Passive</i>	művészek, műalkotások, művészeti irányzatok, híres galériák, múzeumok bemutatása szinonimák használata vélemény és kétkedés kifejezése íráskészség: egy műalkotás bemutatása	identitás kulturális kompetencia, kulturális örökség ismerete, általános műveltség esztétikai érzék fejlesztése, műalkotások élvezete kritikai gondolkodás nyitottság a kulturális sokféleség iránt hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédalképesség: beszélgetés egy festményről Kitekintés: <i>vizuális kultúra:</i> a XX. sz. művészeti		hallott szövegértés és beszédalképesség: beszélgetés egy festményről ősi és modern művészeti formák összefüggései	kulturális kompetencia, kulturális örökség ismerete, általános műveltség esztétikai érzék fejlesztése, műalkotások élvezete

mozgalmai Kultúra: A sziklarajzoktól a városi graffitiig -- művészek a múltban és a jelenben Szórejtvény: szinonimák, műalkotások DVD klip: vizuális kultúra: a Tate Modern Múzeum		szókincsfejlesztés: szinonimák, műalkotások	kritikai gondolkodás nyitottság a kulturális sokféleség iránt hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés

8. osztály: B1 szint

Mivel helyi tantervünk szerint ezen az évfolyamon az óraszám heti 4 óra, a szürke sávokban megjelölt kiegészítő anyagokból a tanár a csoport képessége és igénye szerint választhat.

Témakörök/ Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák	Fejlesztési területek
Életmód, érdeklődési körök emlékezet kérdésfeltevés ismétlése, bővítése	jelenidejűség: <i>Present Simple</i> , <i>Present Continuous</i> múltidejűség: <i>Past Simple</i> használata, kérdések segédigével és segédige nélkül szabályos és rendhagyó igék múltidejű alakjai	szókincs: állandósult igei szókapcsolatok rögzült igei vonzatok: <i>to + Infinitive</i> , <i>Gerund</i> kérdőszavak életmód, érdeklődési körök bemutatása múltbeli események leírása, rákérdezés	identitás életviteli és környezeti kompetencia: időbeosztás, szabadidő hatékony önálló tanulás: visszatekintés a korábban tanultakra, ismétlés
Generációk korábbi szokások bemutatása generációk összehasonlítása történelmi események, emlékek egy évtized bemutatása projekt: interjú egy idősebb ismerős fiatalkoráról	múltidejűség: <i>used to</i> , <i>Simple Past</i> , <i>Past Continuous</i> , <i>Past Perfect</i> használata	elmúlt évtizedek bemutatása múltbeli események elbeszélése összetett igék: <i>get</i> egy idősebb ismerős fiatalkorának bemutatása íráskészség: egy évtized bemutatása	identitás visszatekintés az eddiggi életútra családi múlt, gyökerek interperszonális kompetenciák: tolerancia, érdeklődés, tisztelet más emberek, más generációk iránt állampolgári kompetencia: nemzeti, európai és a világtörténelmet befolyásoló legfontosabb események, áramlatok ismerete társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás

Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: hasonlóság a családban Kitekintés: <i>történelem</i>: a berlini fal Kultúra: Nagy-Britannia az 1960-as években Szórejtvény: melléknevek, prepozíciók generációk DVD klip: <i>kultúra</i>: a hatvanas évek – a Mini története		hallott szövegértés és beszédképesség: hasonlóság a családban a berlini fal Nagy-Britannia az 1960-as években szókincsfejlesztés: melléknevek, prepozíciók generációk	családi múlt, gyökerek állampolgári kompetencia: nemzeti, európai és a világtörténelmet befolyásoló legfontosabb események, áramlatok ismerete célnyelvi kultúra megismerése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Társas kapcsolatok barátság, szerelem, házasság élmények, tapasztalatok, múltbeli események leírása meghívás és reagálás a meghívásra)	időbeli viszonyok: időtartam <i>just, still, yet, already, for, since</i> használata <i>Present Perfect</i> igeidővel jelenidejűség, múltidejűség: <i>Present Perfect</i> és <i>Simple Past</i> összehasonlítása és használata <i>Present Perfect Simple</i> és <i>Present Perfect Continuous</i> összehasonlítása és használata	problémák az emberi kapcsolatokban, tanácsadás elrendezett házasságok túlzó melléknevek használata randevúzás célnyelvi ország kultúrájának ismerete írásképesség: meghívás emailben	identitás interperszonális kompetenciák, elfogadás interkulturális tudatosság nyelvi tudatosság fejlesztése hatékony önálló tanulás: helyesírási szabályok, önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: terv megváltoztatása Kitekintés: nyelv és irodalom: a realista regény Kultúra: házasság Nagy-Britanniában Szórejtvény: igék és prepozíciók, túlzó melléknevek DVD klip: kultúra: házasságkötés		hallott szövegértés és beszédképesség: terv megváltoztatása célnyelvi ország kultúrájának ismerete szókincsfejlesztés: igék és prepozíciók, szélsőséges melléknevek	interperszonális kompetenciák, elfogadás interkulturális tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Egészség, betegség orvostudomány, alternatív	modalitás: képesség, lehetőség <i>can, could, will be able</i>	orvostudományi vívmányok, alternatív gyógymódok,	interperszonális kompetenciák interkulturális

gyógymódok egészséges életmód képesség, lehetőség, bizonyosság találgatás múltbeli eseményekkel kapcsolatban véleménycsere érvelő esszé írása projekt: alternatív gyógymóddal kapcsolatos információs szórólap írása	<i>to,</i> <i>may, might, must,</i> <i>can 't,</i> <i>Past modals</i> <i>should, must, have to</i>	egészséges életmód állatterápiák a hosszú élet titka képesség, lehetőség, bizonyosság találgatás múltbeli eseményekkel kapcsolatban képi információ alapján drogellenes kampány véleménycsere íráskészség: érvelő esszé és információs szórólap írása	tudatosság egészségmegőrzés, természettudományos kompetenciák társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: csatlakozás egy egészségklubhoz Kitekintés: <i>biológia:</i> egészséges táplálkozás Kultúra: étkezési szokások az Egyesült Királyságban Szórejtvény: főnévképzés, az orvosnál DVD klip: <i>biológia:</i> DNS és génterápia		hallott szövegértés és beszédkészség: csatlakozás egy egészségklubhoz egészséges táplálkozás, étkezési szokások célnyelvi ország kultúrájának megismerése szókincsfejlesztés: főnévképzés, az orvosnál	interszónális kompetenciák interkulturális tudatosság egészségmegőrzés, természettudományos kompetenciák hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Utazás szüneti tervek, utazás tervezés, találgatás, jóslás utazási közlemény utazási tanácsok, előkészületek információ kérése és adása email írása útitervekről	jövőidejűség: <i>be going to, Simple</i> <i>Future, Present</i> <i>Simple, Present</i> <i>Continuous</i> összehasonlítása és használata	szabadság, pihenés, utazás tervezése utazással kapcsolatos információk, tervek, előkészületek íráskészség: email írása útitervekről	identitás, önállóság nyelvi tudatosság interkulturális tudatosság környezettudatosság időbeosztás hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: távolsági buszjegy vásárlása Kitekintés: <i>fizika és kémia:</i> műholdak és űrhajók Kultúra: szabadság eltöltése		hallott szövegértés és beszédkészség: távolsági buszjegy vásárlása űrkutatás, űrutazás önkéntes munka szókincsfejlesztés: gyakran felcserélt szavak, utazási módok	identitás, önállóság interkulturális tudatosság környezettudatosság időbeosztás állampolgári felelősség nyelvi tudatosság hatékony önálló tanulás:

önkéntes munkával Szórejtvény: gyakran felcserélt szavak, utazási módok DVD klip: fizika és kémia: Nemzetközi Úrállomás			betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Divat, öltözködés, vásárlás, testdíszítés, kereskedelem fenntartható divat termékek, árucikkek bűncselekmények áruclikk visszacserélése egy üzletben panaszlevél írása projekt: honlap szerkesztése egy „városi örzsről”	szövegösszetartó elemek: visszaható névmások jelenidejűség, múltidejűség, jövőidejűség: <i>Present, Past, Future Passive</i> passzív igemód (szenvető szerkezet) használata	divat, öltözködés, testdíszítés, kereskedelem öltözködés és bűncselekmények fenntartható divat termékek, árucikkek áruclikk visszacserélése egy üzletben íráskészség: panaszlevél egy városi szubkultúra bemutatása	identitás interkulturális tudatosság környezettudatosság, állampolgári felelősség esztétikai tudatosság, kreativitás társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: beszélgetés a zenéről Kitekintés: <i>történelem:</i> gyerekmunka Kultúra: punkok Szórejtvény: negatív előtagok, divat DVD klip: kultúra: a hippik		hallott szövegértés és beszédkészség: beszélgetés a zenéről gyerekmunka punkok szókincksfejlesztés: negatív előtagok, divat	interkulturális tudatosság esztétikai tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
A világ ismerete nemzetek, államok, kormányok engedély, köteleesség mikro államok egy jövőbeli esemény és következményei kormányzati irányelvek mit tennék valószínű és valószínűtlen helyzetekben bocsánatkérés, megbánás véleményesszé írása	logikai viszonyok: <i>First, Second Conditional, if, unless</i> használata műveltetés: <i>make és let</i> használata	megbánás kifejezése jelenlegi és múltbeli eseményekkel kapcsolatban engedély, köteleesség, feltételek, következtetés íráskészség: véleményesszé	interperszonális kompetenciák, udvariasság, érzelmek kifejezése szabálykövetés tervezés, kreativitás, fantázia hatékony önálló tanulás: önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és		hallott szövegértés és beszédkészség:	interperszonális kompetenciák:

beszédképesség: interjúkészítés Kitekintés: <i>nyelv és irodalom:</i> szóképzés: melléknevek Kultúra: középiskolai választások Szórejtvény: prepozíciók és főnevek, tiltakozás kifejezése DVD klip: kultúra: Ifjúsági Parlament az Egyesült Királyságban		interjúkészítés iskolai élet a célnyelvi területen szókincsfejlesztés: prepozíciók és főnevek, tiltakozás kifejezése	udvariasság interkulturális tudatosság társadalmi felelősségvállalás nyelvi tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
Emberi tulajdonságok, tettek személyiségjegyek életszemlélet megváltoztatása és következményei érzések, érzelmek, féltések, önismeret „mi lett volna, ha...” – elképzelés események a múltban együttérzés beszámoló írása személyes tapasztalatról	minőségi viszonyok: melléknévfokozás, határozószók, összehasonlítás logikai viszonyok: feltételes mód <i>Third Conditional</i> szövegösszetartó elemek: vonatkozó mellékmondatok kijelölő és nem- kijelölő vonatkozó mellékmondat	körülírás, magyarázás, definiálás együttérzés kifejezése írásképesség: beszámoló személyes tapasztalatról	identitás és intra- interperszonális kompetenciák nyelvi tudatosság társas kompetencia: együttműködés fejlesztése tervezés, kreativitás
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédképesség: érdekes történet elmesélése Kitekintés: <i>biológia:</i> az agy Kultúra: az angol humor Szórejtvény: ellentétek, fent és lent DVD klip: kultúra: az Edinburgh fesztivál		hallott szövegértés és beszédképesség: érdekes történet elmesélése az agy működése az angol humor szókincsfejlesztés: ellentétek, fent és lent	intra- és interperszonális kompetenciák célnyelvi kultúra megismerése hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés
A pénz kezelése híres családok, átverések kérések őszinteség függő beszéd: mások mondanivalójának tolmácsolása	függő beszéd: <i>reporting verbs</i> kérések, kérdések közvetett kérdések, udvarias kérések múltidejűség	kérések kifejezése, udvariasság mások mondanivalójának tolmácsolása őszinteség, csalás magyarázás, tisztázás írásképesség:	intra- és interperszonális kompetenciák célnyelvi kultúra megismerése nyelvi tudatosság hatékony önálló tanulás:

magyarázás, tisztázás párbeszéd elbeszélés írása		párbeszéd elbeszélés írása	önellenőrzés, önértékelés
Kiegészítő tananyagok Hallott szövegértés és beszédkészség: a pénz kezelése Kitekintés: <i>erkölcstan</i> : értékrend Kultúra: nevelőtáborok Szórejtvény: rögzült szókapcsolatok: <i>make</i> és <i>do</i> , őszinteség és erkölcs DVD klip: állampolgári ismeretek és etika: az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata		hallott szövegértés és beszédkészség: a pénz kezelése értékrend nevelőtáborok serdülőknek szókincsfejlesztés: rögzült szókapcsolatok: <i>make</i> és <i>do</i> , őszinteség és erkölcs	intra- és interperszonális kompetenciák célnyelvi kultúra megismerése nyelvi tudatosság hatékony önálló tanulás: betűzés, helyesírás, rejtvényfejtés

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.
Heti óraszám:	4	4	3	3
Évi óraszám:	144	144	108	108

Az alábbi követelményrendszer érvényes mind a nyolcosztályos gimnazistákra, mind a 9.C osztály haladó csoportja számára.

9.osztály: B1-B2 szint

Tanév végén a nyolcosztályos rendszerben tanuló diákok az iskola által szervezett kötelező belső vizsgát tesznek írásban és szóban, melynek szintje B1.

A szóbeli témakörök kidolgozásához a tanárral megbeszélte kiegészítő könyv használata javasolt.

Témakörök/ szándékok, tanóra anyaga (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Kommunikációs fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
Files 1 A, B ÉLETMÓD, SZEMÉLYES	kiejtés: rövid és hosszú magánhangzók jelenidejűség: <i>Present Simple</i>	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség,

VONATKOZÁSOK, CSALÁD, EMBER ÉS TÁRSADALOM) ÉTELEK, ÉTKEZÉS, FŐZÉS ÉTKEZÉSI SZOKÁSOK, EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS a családi élet változásai a család hatása a személyiségre személyiségjegyek egy jó barát bemutatása kommunikációs gyakorlatok gyakorlás, ismétlés	és <i>Present Continuous</i> összehasonlítása <i>action / non-action verbs</i> jövőidejűség: <i>Present Continuous, going to, will / won't</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás szövegösszetartó eszközök: <i>each other</i> kiejtés: szóhangsúlyozás, melléknevek végződése (-ous, -ble, -ive, -ly stb.) brit és amerikai angol <i>How + adjective</i> <i>What + noun</i>	szókincs hallott szövegértés: interjú egy étteremtulajdonossal beszédkészség: véleménykifejtés provokatív állításokkal kapcsolatban (1) hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, véleménykifejtés provokatív állításokkal kapcsolatban (2) szókincsfejlesztés olvasott szöveg értése íráskészség: leírás hallott szövegértés és beszédkészség: bemutatkozás, reagálás meglepő információra, jó vagy rossz hírre, „időnyerő” kifejezések
Files 2 A, B GAZDASÁG, EMBER és TÁRSADALOM pénzügyek, gazdaság, pénzzel kapcsolatos kifejezések költöni vagy megtakarítani? eddiggi élettapasztalatok, új életet kezdeni, jótékonyági tevékenységek köszönő levél visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	kiejtés: „o” betű múltidejűség: <i>Present Perfect</i> és <i>Past Simple</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás <i>Present Perfect Continuous</i> időbeli viszonyok: <i>for / since</i> használata erős melléknevek használata, szóhangsúlyozása	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs pénzzel, vásárlással kapcsolatos tapasztalatok olvasott szövegértés: sorrendiség hallott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: baráti email
Files 3 A, B UTAZÁS, TURIZMUS, EMBER ÉS TÁRSADALOM, SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) nagyvárosi közlekedés tömegközlekedés, utazás, útbaigazítás közlekedés - biztonság, felelős magatartás a lakóhely közlekedése sztereotípiák, férfiak és nők szerepe	kiejtés: / ʃ /, / dʒ /, / tʃ / minőségi viszonyok: a melléknevek és határozószavak közép- és felsőfoka kiejtés: folyamatos beszéd szövegösszetartó eszközök: névelők használata: <i>a / an, the, no article</i> kiejtés: / ə /, / ðə / vagy / ði:/, mondathangsúlyozás	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott szövegértés, beszédkészség: egyetértés, egyet nem értés, véleménykifejtés – provokatív állítások íráskészség: cikk olvasott szövegértés,

a társadalomban férfiak és nők szerepe a családban kommunikációs gyakorlatok gyakorlás, ismételés	állandósult szókapcsolatok: igék vagy melléknevek + prepozíciók brit és amerikai angol	beszédkészség, szókincs hallott szövegértés, beszédkészség beszédkészség: interjúkészítés, véleménykifejtés, egyetértés, egyet nem értés
Files 4 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM ISKOLA siker és sikertelenség új készségek elsajátítása hatékony nyelvtanulási tippek mobilhasználati etikett illemszabályok és család véleménynyilvánítás közösségi oldalakon modern illemszabályok - kérdőív visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	modalitás: <i>can, could, be able</i> to használata kiejtés: mondathangsúlyozás -ed / -ing végződésű melléknevek szövegösszetartó eszközök: <i>reflexive pronouns</i> kiejtés: néma mássalhangzók, folyamatos beszéd modalitás: kötelesség kifejezése: must, have to, should múltidejűség: should have	olvasott szövegértés beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség
Files 5 A, B SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) sport: szereplők, eszközök, helyszínek, tevékenységek sport babonák híres sportesemények és sportolók, anekdoták egy megtörtént eset szerelem első látásra kapcsolatok, ismerkedés közösségi média használata kommunikációs gyakorlat - érvelés	kiejtés: / ɔ:/, / 3:/ múltidejűség: Past Simple, Past Continuous, Past Perfect összehasonlítása kiejtés: folyamatos beszéd múltidejűség, időbeli viszonyok: usually és used to használata kiejtés: „s” betű brit és amerikai angol	beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: történet leírása olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott szöveg értése, beszédkészség: érvek alátámasztása példákkal hallott szövegértés és beszédkészség: engedély és kérés kifejezése, rég nem látott ismerős köszöntése
Files 6 A, B SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) helyszíni forgatás mozi, filmek, műfajok, a filmkészítés szereplői, eszközei, tevékenységei híres filmek és filmjelenetek, anekdoták egy film bemutatása első benyomások, profilképek a	kiejtés: mondathangsúlyozás Passive használata minden igeidőben – elmélet és gyakorlat kiejtés: kettőshangzók modalitás: következtetés, valószínűség kifejezése: might, can't, must	olvasott szövegértés beszédkészség, szókincs íráskészség: filmkritika olvasott szövegértés, beszédkészség szókincsbővítés hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség

közösségi médiában az emberi test, testrészek, cselekvések, a külső leírása az első benyomások fontossága és az ítélkezés veszélyei, híres emberek		
Files 7 A, B ISKOLA, KÖRNYEZETÜNK SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD iskolarendszer, iskolatípusok, iskolai tevékenységek, gyereknevelés egy különleges iskola fiúknak zseniális tanulók az ideális otthon lakóhely, épületek, házak, otthonok híres emberek otthona saját otthon bemutatása kommunikációs gyakorlat	kiejtés: „u” betű logikai viszonyok: <i>First Conditional</i> , jövő idő kifejezése: <i>when, until</i> <i>make</i> és <i>let</i> igék használata logikai viszonyok: <i>Second Conditional</i> kiejtés: mondathangsúlyozás brit és amerikai angol	beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés beszédkészség: vita olvasott szövegértés, beszédkészség szókincsbővítés hallott és olvasott szövegértés beszédkészség íráskészség: leírás hallott szövegértés és beszédkészség: javaslatok, bocsánatkérés, magyarázkodás
Files 8 A, B GAZDASÁG A MUNKA VILÁGA) eladás és vásárlás vásárlás és eladás, modern vásárlási szokások vásárlói panaszok vásárlói panaszlevél a munka világa: szereplők, helyszínek, tevékenységek az ideális munka üzleti ötletek egy termék bemutatása állásra jelentkezés dokumentumai	függő beszéd: kijelentés és kérdés kiejtés: „ai” betűk szóképzés: igéből főnév kiejtés: szóhangsúlyok igekalakok: <i>gerunds</i> and <i>infinitives</i>	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség íráskészség: hivatalos levél beszédkészség, szókincs olvasott és hallott szöveg értése beszédkészség: termékbemutató íráskészség: önéletrajz és motivációs levél
Files 9 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) szerencsés találkozások a szerencse szerepe híres személyek karrierjében infokommunikációs eszközök információáradat elektronikai berendezések, modern médiahasználat, információáradat az okostelefonok előnye és hátránya kommunikációs gyakorlat	logikai viszonyok: <i>Third Conditional</i> kiejtés: mondathangsúlyozás szóképzés: melléknevek és határozószavak mennyiségi viszonyok: <i>a little, a few, a lot, enough, too much, too many</i> stb. kiejtés: <i>-ough</i> és <i>-ough</i> rögzült igei szókapcsolatok (<i>phrasal verbs</i>) kiejtés: folyamatos beszéd brit és amerikai angol	olvasott szövegértés, beszédkészség hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség íráskészség: mondatalkotás olvasott szövegértés, beszédkészség hallott szöveg értése, beszédkészség, íráskészség: újságcikk egy magazinba: előnyök és hátrányok

		hallott szövegértés, beszédkésztség: udvarias kérdések, problémamegoldás
Files 10 A, B A MUNKA VILÁGA EMBER ÉS TÁRSADALOM) korunk hősei egy érdekes vagy sikeres személy bemutatása brit ikonok bűnözés, bűnözők híres bűncselekmények, megoldatlan rejtélyek rendőrségi kihallgatás krimi részlet (Graham Green: The Case for the Defence)	szövegösszetartó eszközök: kijelölő és nem kijelölő vonatkozó mellékmondatok összetett szavak kiejtés: szóhangsúlyok szövegösszetartó eszközök: visszakérdezés („ugye?”) kiejtés: mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés íráskésztség: életrajz írása hallott szövegértés, beszédkésztség hallott és olvasott szöveg értése olvasott szöveg értése, szókincsbővítés hallott szöveg értése beszédkésztség olvasott és hallott szöveg értése beszédkésztség

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló képes

- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 200 szavas köznyelvi szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget különösebb nehézség nélkül megérteni.

Beszédkésztség

A tanuló képes

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban véleményt kikérni, álláspontot megvédeni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló képes

- kb. 250 szavas, köznyelven megírt szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtől megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas köznyelvi szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelven és/vagy célnyelven összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveg különösebb nehézség nélkül megérteni.

Íráskészség

A tanuló képes

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;
- gondolatait és érzelmeit változatos kifejezésekkel és mondat szerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával, logikai összefüggések alapján bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegfajtákat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

10. osztály: B2 szint

10. osztály végére a tanulók egy része alkalmas a B2 középfokú nyelvvizsga megszerzésére.

Témakörök/ szándékok, tanóra anyaga (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Kommunikációs fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
Files 1 A, B SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD EMBER ÉS TÁRSADALOM A MUNKA VILÁGA) kérdések és válaszok - interjúk hírességekkel kérdésalkotás, érdeklődés kifejezése extrém állásinterjúk állásinterjúk szituációk igaz történetek történetmesélés és arra reagálás aláírások elemzése, értelmezése összehasonlítások <i>Colloquial English</i> – az állásinterjú nyelvezete beszélgetés állásinterjúkról	kérdőszavak, kérdő szórend kiejtés: barátságos, érdeklődő mondat hangsúlyozás, segédigék kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa minőségi viszonyok: <i>the ... the ...</i>	olvasott szövegértés, beszédalkésség: folyékony beszéd hallott és olvasott szövegértés, beszédalkésség, hallott és olvasott szöveg értése szókinés: paranormális élmények, szókinés: összetett melléknevek, módhatározók hallott szövegértés és beszédalkésség: állásinterjúk
Files 2 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM ÉLETMÓD) betegségek és sérülések, elsősegély kvíz látogatás az orvosnál beszámoló egy betegségről, email kiberchondria egészségügyi problémák idősebb és bölcsőbb? – korosztályok különbsége öltözködés és divat ruhadarabok hirdetése az eBay-en visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	kiejtés: /s/, / dz/, / tʃ/, /k/, szóhangsúlyozás <i>Present Perfect Simple</i> és <i>Continuous</i> összehasonlítása minőségi viszonyok: melléknevek sorrendje, melléknevekből képzett főnevek kiejtés: magánhangzók	szókinésfejlesztés íráskészség: baráti email hallott és olvasott szövegértés, beszédalkésség, szókinés olvasott szövegértés, beszédalkésség, véleménynyilvánítás hallott szöveg értése, szókinés beszédalkésség: véleménynyilvánítás, íráskészség: hirdetés olvasott szövegértés: sámánizmus
Files 3 A, B UTAZÁS, TURIZMUS)	minőségviszonyok: <i>so/such ... that</i>	hallott szövegértés, szókinés

utazás és szállás típusok összehasonlítása légiközlekedés beszélgetés a repülésről igaz történetek a repülésről történetmesélés rendkívül rövid történetek 50-szavas történetek olvasási szokások, egy amerikai novella <i>Colloquial English</i> – beszélgetés az irodalomról vélemények gyerekkönyvekről	múltidejűség: <i>narrative tenses, Past Perfect Continuous</i> kiejtés: rendhagyó igék múlt ideje, mondathangsúlyozás minőségviszonyok: határozók helye a mondatban kiejtés: szóhangsúlyok	beszédkészség, hallott szövegértés beszédkészség: szókincs beszédkészség íráskészség: rövid történet, novella beszédkészség olvasott és hallott szöveg értése hallott szövegértés beszédkészség
Files 4 A, B KÖRNYEZETÜNK EMBER ÉS TÁRSADALOM SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) környezeti büntudat, környezettudatosság 20 év múlva - spekulálás a jövőről az időjárás extrém időjárási körülmények kockázatvállalás mi történik, ha...? járművezetés, sebességfüggőség „érvek és ellenérvek”	jövőidejűség: <i>Future Perfect és Future Continuous</i> kiejtés: magánhangzók minőségi viszonyok: határozószavak és erős melléknevek logikai viszonyok: <i>Zero és First Conditionals</i> - jövő idejű összetett mondatok kiejtés: mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott szövegértés, beszédkészség olvasott és hallott szöveg értése szókincs: állandósult szókapcsolatok a <i>take</i> igével íráskészség: blogbejegyzés
Files 5 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM Életmód, szokások, környezet,érzelmek túlélők klubja érzések, érzelmek túlélés a dzsungelben biztonságos otthon idegesítő dolgok érzelmek kifejezése egy kutatás: miket bánnak meg az emberek megbánás, kívánság <i>Colloquial English</i> – hulladék, pazarlás beszélgetés az újrahasznosításról	kiejtés: 3-4 szótagú melléknevek szóhangsúlyozása Logikai viszonyok: <i>Unreal Conditionals</i> kifejezések a <i>wish</i> igével minőségi viszonyok: <i>-ed, -ing</i> végű melléknevek <i>wish + Past Simple, Past Perfect</i> kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa	olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: cikk írása beszédkészség olvasott és hallott szöveg értése, beszédkészség hallott szövegértés beszédkészség
Files 6 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM ÉLETMÓD SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) zenei kifejezések, zenehallgatási szokások milyen zenét játszanál le egy földönkívülinek? a zene hatása az érzelmekre alvási szokások	kiejtés: idegen eredetű szavak kiejtése igealakok: <i>gerunds and infinitives</i> <i>used to / be used to / get used to</i> helyes használata kiejtés: mondathangsúlyozás, folyamatos beszéd	beszédkészség, szókincs olvasott szövegértés hallott szöveg értése, beszédkészség olvasott és hallott szöveg értése, beszédkészség, szókincs hallott szöveg értése, beszédkészség szókincsfejlesztés,

amit nem tudtál az alvásról alvajárás – rádióműsor beszéljünk az alvásról		beszédkészség
Files 7 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) Ne vitatkozz! - párbeszéd a nemek közti különbségek vitatkozás tekintetében hogyan vitatkozzunk - egy pszichológus tippjei színészmesterség rádiós színészet az emberi test interjú egy színésszel, testbeszéd egy fotó leírása Colloquial English – interjú egy színésszel beszélgetés a színházról	modalitás: <i>Past modals</i> , kiejtés: <i>have</i> hangsúlytalan alakja <i>would rather</i> érzékelést kifejező igék használata összetéveszthető igék minőségi viszonyok: <i>as</i> kiejtés: néma betűk	olvasott szövegértés, beszédkészség hallott szöveg értése beszédkészség szókincs hallott szövegértés, beszédkészség, szókincs: testrészek, érzékszervek, érzések, íráskészség: leírás hallott szövegértés beszédkészség
Files 8 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM bűn és bűnhődés hogyan ne raboljanak ki minket – tanácsok és interjú egy betörővel internetes bűncselekmények vélemény illegális cselekedetekről a média friss hírek újságírók hétköznapijai, interjú egy lesifotóssal	kiejtés: <i>u</i> betű műveltetés: <i>have</i> <i>something done</i> Passive minden igeidőben, it is said that..., he is thought to... stb. Függő beszéd: reporting verbs kiejtés: szóhangsúlyok	hallott és olvasott szövegértés beszédkészség, szókincs olvasott szöveg értése, beszédkészség íráskészség: vélemény cikk hallott szövegértés, beszédkészség olvasott és hallott szövegértés, szókincs, beszédkészség
Files 9 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM KÖRNYEZETÜNK UTAZÁS, TURIZMUS, GAZDASÁG igazság és hazugság – félrevezető hirdetések hirdetési trükkök egy üzleti kísérlet üzleti élet - szókincs megavárosok interjú egy útikönyv-íróval 'Just a minute' – játék, étkezési/szórakozási lehetőségek a lakóhelyen Colloquial English – hirdető cégek, reklámszakemberek beszélgetés a reklámfogyasztási szokásokról	szövegösszetartó eszközök: ellentét kifejezése (összetett mondatok) névmások (<i>whatever</i> , <i>whenever</i> stb.) kiejtés: azonos alakú igék és főnevek hangsúlyozása szóképzés kiejtés: képzett szavak hangsúlyozása mennyiségi viszonyok: megszámlálhatatlan és többes számú főnevek	olvasott szövegértés, szókincs hallott szöveg értése, beszédkészség hallott és olvasott szövegértés beszédkészség, szókincs olvasott szöveg értése, beszédkészség szókincs hallott szövegértés és beszédkészség beszédkészség, íráskészség: beszámoló hallott szövegértés beszédkészség
Files 10 A, B EMBER ÉS TÁRSADALOM TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA)	kiejtés: szócsaládok elemeinek helyes	hallott szövegértés, beszédkészség,

a hold sötét oldala – tudományos tények és tévhit tudomány - szókincs híres tudósok, veszélyes kísérletek Armstrong és a holdraszállás a szavak ereje - híres beszédek tippek prezentáció készítéséhez tanulói prezentációk visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása	hangsúlyozása állandósult szókapcsolatok menyiségi viszonyok: all, every, both stb. szövegösszetartó eszközök: névelők helyes használata kiejtés: összefüggő szöveg tagolása, mondat hangsúlyozás	szókincsfejlesztés olvasott szöveg értése hallott szöveg értése, beszédalkészség olvasott szövegértés, beszédalkészség szókincs
---	---	---

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- kb. 200 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni;
- kb. 200 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elem jelentését a szövegösszefüggésből kikövetkeztetni;
- kb. 200 szavas szövegben fontos információt megérteni;
- kb. 200 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- köznyelvi beszélgetést vagy monologikus szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Beszédalkészség

A tanuló

- árnyaltabban megfogalmazott kérdésekre összetettebb struktúrákban rendezett válaszokat adni;
- választékos mondatokban közléseket megfogalmazni, kérdéseket feltenni, eseményeket elmesélni, érzelmeket kifejezni;
- gondolatait megfelelő logikai sorrendben, választékos mondatokban előadni;
- megértési, illetve kifejezési problémák esetén segítséget kérni;
- beszélgetésben részt venni;
- társalgásban részt venni.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- kb. 250 szavas szöveget elolvasni;
- kb. 250 szavas szövegben lényeges információt a lényegtelenről megkülönböztetni;
- ismert nyelvi elemek segítségével kb. 250 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkeztetni;
- kb. 250 szavas szövegben fontos információt megtalálni;
- kb. 250 szavas szövegben specifikus információt azonosítani;
- kb. 250 szavas köznyelven megírt szöveget anyanyelvén összefoglalni;
- egyszerű vagy egyszerűsített publicisztikai vagy irodalmi szöveget anyanyelvén és/vagy célnyelven összefoglalni.

Íráskészség

A tanuló

- kb. 200 szavas, tényszerű információt közvetítő néhány bekezdésből álló, szöveget írni;

- gondolatait, érzelmeit, érvekkel alátámasztott véleményét változatos kifejezésekkel és mondatszerkezetekkel, a megfelelő nyelvi eszközök használatával logikai összefüggések alapján, bekezdésbe rendezett szövegben megfogalmazni;
- különböző szövegtípusokat létrehozni;
- változatos közlésformákat használni.

11. osztály: B2 szint

Érettségire készítő könyvek segítségével felkészülés az érettségi vizsgára, illetve nyelvvizsgára
Tanév végére a tanulók igény szerint előrehozott (középszintű) érettségi vizsgát tehetnek.

A fakultáción résztvevő tanulók alkalmasak lehetnek az emelt szintű érettségi, és/vagy a C1 felsőfokú nyelvvizsga megszerzésére.

MOD UL 1.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
1. People	Description of a person Clothing Describing people in pictures	Vocabulary related to personality and clothing Adjectives describing people Word building – Adjectives – negative prefixes Idioms
	Making new friends – Word building 'Say cheese' – Gap filling – One word – Exam strategies	Present Tenses Frequency adverbs Stative verbs Different parts of speech
	Exam strategies A talk about lying – Gapped sentences A radio program about a social experiment – Multiple choice (A, B, AB)	Phrasal verbs
	Have a laugh – Gap filling (one word) Exam strategies Against All Odds – (True, False, Not Mentioned)	Adjectives – synonyms and antonyms
	Informal email/letter responding to an invitation Sample writing	Layout Stylistic features Cohesive devices
	Exam tasks relating to the topic Debating – 'Being attractive is an advantage in life'	Exam strategies – Debating – arguments Agreeing and disagreeing

MOD UL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
2.Houses, homes	Description of a house – types of houses; rooms and different pieces of furniture My house – Gap filling	Vocabulary related to housing Types of houses Prepositions of places Collocations Discussion – agreeing and disagreeing
	Boxes. Boxes? Boxes! – Error correction. Holyrood – Walk OF Fame – Multiple choice test Exam strategies	Articles, Plural Nouns, Prepositions of time, place, movement and manner There is / There are Word order
	An interview about environmentally-friendly architecture and design – True / False / Not Mentioned A speech about skyscrapers in America – Gap filling (One word)	Parts of speech Compound nouns
	Exam strategies Unusual dwellings – True / False / Not Mentioned Home Swapping – Removed chunks	Prepositional phrases Adjective suffixes Expressing opinion Reasoning
	Formal email/letter giving information Exam tips Sample writing	Layout Set phrases Indirect questions
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>‘It is better for people to share housing than to live on their own.’</i>	Arguing for or against the proposition

MOD UL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
3.School	School subjects and facilities What you believe is what you get – Multiple choice test	Vocabulary related to education Adjectives + prepositions; Collocations; Phrasal verbs; Words easily confused

	Homeschooling – Gap filling – One word Learning for life! – Word building	Reciprocal pronouns / Possessive adjectives/ Personal pronouns/ Possessive case / Reflexive pronouns /Reciprocal pronouns Other / Another Double conjunctions
	How a woman became a student again – Gap filling – One word An interview about bullying at school – True / False / Not mentioned	Taking about personal experiences Expressing emotions; Compound adjectives
	The best tips for studying – Matching half sentences An extract from Charles Dickens' <i>Hard Times</i> – Multiple choice tests	Nouns from phrasal verbs Noun suffixes
	Formal letter email/letter requesting information Sample writing	Set phrases; Indirect questions; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Homework should be banned'</i>	Arguing for or against the proposition

MOD UL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
4. Work	Types of jobs – requirements and duties Just the job – Multiple choice test	Vocabulary related to employment Collocations; Phrasal verbs; Idioms
	Balance – Error correction A career at home – Multiple choice test Free to speak; Follow your dream!	Suffixes of nouns – professions and jobs
	An interview with a historian about life in Pompeii and the skills of the Romans – Multiple choice test (A, B, AB) An interview about unusual well-paid jobs – Multiple choice test – A, B, C Exam strategies	Synonyms and antonyms
	Work Aversion Disorder – Gapped	Words easily

	sentences – One word Nothing ventured, nothing gained – True / False / Not Mentioned	confused; Idioms
	An email/letter of application Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linkers – in addition, furthermore, in fact ... so, as, since, although...
	Exam tasks relating to the topic Debating - <i>'Job satisfaction is more important than earning a lot of money.'</i>	Arguing for or against the proposition

MOD UL 5.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
5.Family and social life	Family members; family occasions; an average family An informal email – Removed words	Vocabulary related to family and social life; Phrasal verbs; Idioms; Collocations;
	FRIENDS or COMPETITORS? – Gap filling – One word The dinner table: a family battleground – Word building	Used to Past Tenses; Time clauses; Used to
	A radio interview with a family tree researcher – Multiple choice test – A, B, AB An interview with parents – True, False, Not Mentioned	Common prefixes;
	New Year in China – Completing sentences An extract from Jane Austen's novel <i>Persuasion</i> – Multiple choice test	Verbs + Prepositions; Intensifying and softening adverbs;
	Writing an article Sample writing	Responding to points and expressing opinion; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Traditional festivals are</i>	Arguing for or against the

	<i>of no interest to teenagers today.</i>	proposition
--	---	-------------

MOD UL 6.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
6. Food and eating	Types of food; Food categories Healthy diet Shepherd's pie – Removed words Sponge Cake – Ingredients and instructions – Removed words	Vocabulary related to food, cuisine and balanced diet; Phrasal verbs; Idioms;
	Create Your Own Eating Style – Error correction Ratatouille – Gap filling – One word	Countable and uncountable nouns Nouns without singular or plural How much...?/How many...?/much/m any/ a lot of / lots of / a little / little / a few / few, Some/any/no
	An interview with a dietician – Multiple choice test – A, B, AB An interview about how important a healthy diet is for children – Multiple choice test – A, B, C	Phrasal verbs with <i>on/off</i>
	Jackfruit – True, False, Not mentioned What's for lunch? – Completing sentences	Words with multiple meanings; Binomials;
	Writing a post on a forum; Sample writing	Asking for advice; Giving advice; Set phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'All teenagers should learn to cook.'</i>	Expressing preferences Arguing for or against the proposition

MOD UL 7.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
--------------------------	--	---

7.Economy	Types of shops and different items; Services A shopping spree with mum – Removed words BRT Bank Account – Multiple choice test Tips for making a successful commercial – Removed words	Vocabulary related to shopping, services, advertising and economy Words easily confused; Phrasal verbs
	What Do I Get Her? – Removed words Market Movers – Word building	Future Tenses; Expressing Future – be going to
	How to buy the right kind of shoes – True, False, Not Mentioned The evolution of money – Multiple choice test	Words easily confused
	A difference in style – True, False, Not Mentioned Using a Safety Net – Multiple choice test	Phrasal verbs; Idioms;
	Formal letter of complaint; Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linking words and listing
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'It is a good idea for parents to give their children pocket money in return for carrying out chores.'</i>	Arguing for or against the proposition

MOD UL 8.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
8.Travelling and tourism	Means of transport and types of holidays Planes, Trains & Automobiles – Multiple choice test	Vocabulary related to travelling and tourism Phrasal verbs; Idioms;
	Science fiction or fact? Travelling in the future – Multiple choice test Where to go? – Gap filling – One word	Relative clauses; Infinitive; -ing form;
	A radio report from Delhi on a national celebration – Multiple choice test An interview about a bad travelling experience – Gap filling	Collective nouns;
	Chilling out – Removed sentences Pushing Boundaries – Gap filling	Noun suffixes; Verbs related to movement;
	Informal letter – Giving information	Style;

	and giving news; Sample writing	Expressing emotions; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Holidays should be for relaxation.'</i>	Arguing for or against the proposition

12.osztály: B1- B2 szint

Érettségire készítő könyvek

A 12. osztályban alap óraszámban a középszintű érettségire való felkészítés (ami a B1 szintnek felel meg) a feladat, így a követelmények is megegyeznek a középszintű érettségi követelményrendszerével.

Amennyiben lehetőség és igény van rá, emelt szintű feladatokkal (differenciáltan) is fejlesztjük a tanulók nyelvtudását.

MOD UL 9.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
9.Art and culture	Entertainment : Television, Radio, The Press, Museums Performing art – theatre and concert The Monuments Men – Choosing the correct word	Vocabulary related to art and culture, Collocations; Idioms
	The art of choosing – Word building For the Big Screen – Removed words	Questions Words; Question tags; Indirect questions; Verbs with two objects
	Installation art – Gapped sentences An art school for the blind – True, False, Not mentioned	Uncountable nouns; Prepositional phrases,
	Reading for the Beach – Multiple choice test Visual Misconceptions – Matching half sentences	Phrasal verbs;
	An email/letter giving advice; Sample writing	Useful phrases; Reasoning; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Dramas should be part of every secondary school student's education.'</i>	Arguing for or against the proposition

MOD UL 10.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
10. Sport	Sports – facilities and equipment; Sport injuries Ouch! – Multiple choice test	Vocabulary related to sports; Collocations; Phrasal verbs;
	Where there is a will, there is a way! – Error correction Bionic boots – Gap filling – One word	Zero Conditional, Conditional sentences – Type 1,2,3 Mixed conditionals, Unreal Past
	An interview about crossing the English Channel - True, False, Not Mentioned An interview about the Sahara Desert Rally – Multiple choice test	Idioms;
	Dare To Jump? – Removed chunks Behind the red cape – Multiple choice test	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	An email/letter giving opinion; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘ <i>Team sports are better than individual sports.</i> ’	Arguing for or against the proposition

MOD UL 11.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
11. Health	Illnesses – symptoms and treatment Health quiz A dialogue – At the doctor’s – Choosing the correct word	Vocabulary related to health Words easily confused; Idioms; Phrasal verbs
	Sunshine in your life – Word building; Suffering from asthma? – Multiple choice test	Passive Voice; Causative form
	A radio programme about headaches – Multiple choice test – A, B, AB An interview about alternative	Phrasal verbs;

	medicine – True, False or Not Mentioned	
	Achooo!!! - True / False or Not Mentioned; Get up! Stand up! It's good for you! – Gap filling – Summary – One word	Words easily confused; Verbs related to sight;
	Letter to the editor; Sample writing	Layout; Rhetorical questions for emphasis;
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Nowadays it is easy for everyone to take care of their health and have a healthy lifestyle.'</i>	Arguing for or against the proposition

MO DUL 12.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
12. Science and technology	Technology in the 21 st century – Mobiles, Computers The rise of the hacker – Multiple choice test; Technological Breakthroughs – Removed words Task - Discussion	Vocabulary related to science and technology; Words easily confused;
	Switched On or Off? – Error correction; What a feeling! – Multiple choice test	Clauses of concession; Clauses of purpose; Clauses of reason; Clauses of result; Exclamatory sentences
	A radio program about space exploration – Multiple choice test – A, B, AB; An interview with a computer programmer – Gap filling – One word	Adjectives + Prepositions,
	Are Skateboards History? – Removed chunks; Einstein: Myths and Misconceptions – Multiple choice test	Expressions with <i>come</i> and <i>go</i> ; Singular and plural nouns;
	Formal email/letter giving information; Sample writing	Expressing sympathy; Giving advice; Linking words and phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'New technology has made people lazier.'</i>	Arguing for or against the proposition

--	--	--

MOD UL 13.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
13. Nature	Environment and environmental problems Animals in Zoos; Far-reaching Effects – Multiple choice test;	Vocabulary related to environment, disasters and conservation; Idioms;
	Going green – Word building; Save our Forest! – Multiple choice test	Reported Speech; Special Reporting Verbs; Subjunctive,
	Bees – True, False or Not Mentioned; An interview about the fastest land animal, the cheetah – Gapped sentences – One word	Idioms;
	Fire and Water! – Gap filling – One word; Twisters – Removed chunks	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Exam tasks relating to the topic Debating – <i>‘Wild species such as wolves should be reintroduces into natue.’</i>	Arguing for or against the proposition

M OD UL 14.	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
14. Society	Criminal actions and incidents Increasing violence A Wild Hunt – Multiple choice test;	Vocabulary related to crime and criminals; Idioms; Words easily confused;
	An article about crime and punishment – Word building; young offender – Error correction	Emphatic forms – Inversion
	An interview about a small Amazon tribe – Gapped sentences – One word; How the Internet affects society –	Phrasal verbs;

	Multiple choice test – A, B, C	
	Life behind Bars – Removed chunks; The Sign of the Four - Matching half sentences	Verb suffixes;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘ <i>young shoplifters should not serve jail time.</i> ’	Agreeing and disagreeing

MOD UL	Tananyag címe
Tests – Practice Tests and Mock Exams	Revision of the structures, functions and vocabulary presented in Units 1-7
	Revision of the structures, functions and vocabulary presented in Units 8-14
	Alice and the riddles – Matching; The Giant’s Causeway – Removed chunks; Battery Farming – Multiple choice test; The Lunar Effect – True, False or Not Mentioned
	Population Statistics – Multiple choice test; Water Hunters – Word building; Why sleep is necessary - Gap filling – One word; Pilates – Error correction
	Human evolution – Gap filling; A lecture about urbanisation – True, False or Not Mentioned; A radio report about traditional African beliefs – Multiple choice test – A, B, AB;
	Formal letter - Application
	Post on a Forum
	Task 1 – Interview – Environment Task 2 – Debating – ‘ <i>Social networking is bad for children.</i> ’ Task 3 – Talk – Types of holidays

Angol nyelvi fakultáció

11. évfolyam: heti 2 óra (72 óra/tanév)

12. évfolyam: heti 2 óra (64 óra/tanév)

Vizsgakövetelmények és a felhasznált tankönyvek listája

A fakultációs képzésre jelentkezők nyelvi szintjéhez igazított, a kétszintű

érettségire felkészítő kiadványokat használunk a tanórák során.

Felhasznált tankönyvek:

- 1. Bajnóczi Beatrix – Haavisto Kirsi: Színes kérdések és válaszok angol nyelvből C1 szint. Maxim Kiadó, Szeged**
- 2. B. Lipták Csilla – Csősz Tímea: Színes kérdések és válaszok angol nyelvből B2 szint. Maxim Kiadó, Szeged**
- 3. Meskó Krisztina (2019): Érettségire készülők, Felkészítő könyv a szóbeli vizsgára, Angol nyelv, emelt szint. Mozaik Kiadó, Szeged**
- 4. Mestra Ágota: Érettségi mintatételek angol nyelvből, 50 emelt szintű tétel. Maxim Kiadó, Szeged.**

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az emelt szinten megjelenő követelményekbe a középszint követelményei is beleértendők.

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.1 Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben	
	a gondolatmenet lényegét megérteni	a gondolatmenetet követni
	véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni	véleményeket, érvelést követni
	egyes részinformációkat kiszűrni.	az információkat megfelelő részletességgel megérteni
		a szerző álláspontjára következtetni
		a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb
	hétköznapi nyelven íródott.	konkrét vagy elvont témájú.
1.3 Szövegfajták	utasítások (pl. használati utasítások)	publicisztikai írások.
	tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, műsorfűzet) prospektus,	
	levelek	
	újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport)	
	ismeretterjesztő szövegek	
	egyszerű elbeszélő szövegek	
	irodalmi szövegek.	

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.1 Készségek	A vizsgázó képes	
	gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb
	hétköznapi nyelven íródott.	konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg	
	gondolatmenetét nagy vonalakban követni	gondolatmenetét részleteiben is követni
	egyes ténytyszerű részinformációkat megérteni.	megértésén túl a szöveggörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára

		megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.2 A szöveg jellemzői	hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik	változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező
	normál tempójú	természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú
	a standard kiejtés(ek)hez közel álló.	tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3 Szövegfajták	közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban)	általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.
	rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, menetrend)	
	utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron)	
	médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír)	
	beszélgetések, telefonbeszélgetések	
	műsorrészletek	
	riportok, interjúk	
	beszámolók.	

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
4.1 Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd	

<i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd <i>Témakörök</i> című részt),	
ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni	a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni
meglévő szókincsét változatosan használni	álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejtetni
a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni	a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni
a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani	
az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni	a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	

4.2 Szövegfajták	személyes jellegű közlés (pl. e-mail, üzenet, blog, naplóbejegyzés)	olvasói levél
	meghívó	cikk (diák)újság számára.
	magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
5.1 Készségek	A vizsgázó képes	
	- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni).	
	az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni	folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet
		gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni,
	ismerős témáról folyó társalgásban részt venni	a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni
	kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani	folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban

	viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről	bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani
		elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni
	érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)	A család szerepe az egyén és a társadalom életében
	Családi élet, családi kapcsolatok	Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
	A családi élet mindennapjai, otthoni teendők	
	Személyes tervek	
2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése	
	Baráti kör	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
	A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel	Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
	Női és férfi szerepek	Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése
	Ünnepek, családi ünnepek	Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
	Öltözködés, divat	Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
	Vásárlás, szolgáltatások (posta)	A fogyasztói társadalom, reklámok
	Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Társadalmi viselkedésformák

4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban
	Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka	
	A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága	Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
	Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
	Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	
6. Életmód	Napirend, időbeosztás	A kulturált étkezés feltételei, fontossága
	Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)	A szenvedélybetegségek
	Étkezési szokások a családban	Az étkezési szokások hazánkban és más országokban
	Etelek, kedvenc ételek	Ételspecialitások hazánkban és más országokban
	Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben	
	Gyakori betegségek, sérülések, baleset	
	Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	A gyógyítás egyéb módjai

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik	A szabadidő jelentősége az ember életében
	Színház, mozi, koncert, kiállítás stb.	A művészet szerepe a mindennapokban
	Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport	Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok
	Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet	A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
	Kulturális események	
8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
	Nyaralás itthon, illetve külföldön	
	Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése	Az idegenforgalom jelentősége
	Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre
	A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	
10. Gazdaság	Családi gazdálkodás	Üzleti világ, fogyasztás, reklámok
	A pénz szerepe a mindennapokban	Pénzkezelés a célnyelvi országokban
	Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank)	

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban, illetve írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek

nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvtanilag megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

<i>1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok</i>
Megszólítás és arra reagálás
Köszönés, elköszönés és arra reagálás; Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás
Levélben megszólítás, elbúcsúzás
Szóbeli üdvözlétküldés
Erdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás; Köszönet és arra reagálás

Bocsánatkérés és arra reagálás
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás
<i>2. Erzelmelek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Hála
Sajnálkozás, csalódottság
Öröm
Elégedettség, elégedetlenség
Csodálkozás
Remény
Félelem, aggodalom; Bánat, elkeseredés; Együttérzés
<i>3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás
Érdeklődés, érdektelenség
Tetszés, nem tetszés
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése; Egyetértés, egyet nem értés
Helyeslés, rosszallás
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása; Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás; Közömbösség
Igéret
Akarat, szándék, terv; Kívánság, óhaj
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség; Bizonyosság, bizonytalanság
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt; Kritika, szemrehányás
<i>4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok</i>
Dolgok, személyek megnevezése
Dolgok, események leírása
Információkérés
Igenlő vagy nemleges válasz; Tudás, nem tudás; Válaszadás elutasítása;
Bizonyosság, bizonytalanság; Ismerés, nem ismerés; Feltételezés
Emlékezés, nem emlékezés
Indoklás (ok, cél)

<i>5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok</i>
Kérés, kívánság; Felszólítás, tiltás, parancs; Javaslat és arra reagálás
Rendelés
Meghívás és arra reagálás; Kínálás és arra reagálás
Reklamálás
Tanácskérés, tanácsadás; Figyelmeztetés
Engedély kérése, megadása, megtagadása
Segítségkérés és arra reagálás; Segítség felajánlása és arra reagálás
<i>6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)</i>
Visszakérdezés, ismétléskérés
Nem értés
Betűzés kérése, betűzés
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre; Beszélési szándék jelzése
Téma bevezetése, témaváltás
Félbeszakítás, megerősítés, igazolás
Körülírás
Példa megnevezése
Beszélgetés lezárása

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
A vizsgázó megérti, és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban,	A vizsgázó változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban
ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál	viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát
az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani
	árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
A vizsgázó megfelelő szókincssel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével	A vizsgázó megfelelő szókincssel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról
jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák	a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz
a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb	kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

kifejezőeszközt.	
------------------	--

A vizsga szókincsének alapjául a mindenkori mai köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

Emelt angol
9-12. D osztályokban

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		5	5	3	3
Évi óraszám:	180	180	108	96	

A tanulók szóbeli angol felvételi vizsga alapján kerülnek a (B2 –) és (B2+) csoportokba. A B2- csoport elsődleges célja a B2 nyelvvizsga mielőbbi megszerzése. A B2+ csoport tanulóinak többsége már B2 nyelvvizsgával rendelkezik, erről a szintről indulva céljuk a C1 felsőfokú nyelvvizsga megszerzése. Mindkét csoport reális célja az emelt szintű érettségi követelmény teljesítése (esetleg előrehozott formában is).

Emelt Angol
(B2-) csoport munkaterve
9. évfolyam

Témakörök/ Kommunikációs szándékok, tanóra anyaga (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
6. ÉLETMÓD, 1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD, 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM) ételek, étkezés, főzés étkezési szokások, egészséges táplálkozás a családi élet	kiejtés: rövid és hosszú magánhangzó jelenidejűség: Present Simple és Present Continuous összehasonlítása action / non-action verbs jövőidejűség: Present Continuous, going to, will / won't	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott szövegértés: interjú egy étteremtulajdonossal beszédkészség: véleménykifejtés provokatív állításokkal kapcsolatban (1)

változásai a család hatása a személyiségre személyiségjegyek egy jó barát bemutatása Practical English kommunikációs gyakorlatok	összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás szövegösszetartó eszközök: <i>each other</i> kiejtés: szóhangsúlyozás, melléknévek végződése (-ous, -ble, -ive, -ly stb.) brit és amerikai angol <i>How + adjective</i> <i>What + noun</i>	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, véleménykifejtés provokatív állításokkal kapcsolatban (2) szókincsfejlesztés olvasott szöveg értése íráskészség: leírás hallott szövegértés és beszédkészség: bemutatkozás, reagálás meglepő információra, jó vagy rossz hírre, „időnyerő” kifejezések
(10. GAZDASÁG 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM) pénzügyek, gazdaság, pénzzel kapcsolatos kifejezések költetni vagy megtakarítani? egy diszlexiás milliomos eddigi élettapasztalatok, új életet kezdeni Amazon kihívás - új élet kezdése, játékonysági tevékenységek köszönő levél	kiejtés: „o” betű múltidejűség: <i>Present Perfect</i> és <i>Past Simple</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás <i>Present Perfect Continuous</i> időbeli viszonyok: <i>for</i> / <i>since</i> használata erős melléknévek használata, szóhangsúlyozása	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs pénzzel, vásárlással kapcsolatos tapasztalatok olvasott szövegértés: sorrendiség hallott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: baráti email
(8. UTAZÁS, TURIZMUS, 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM, 1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) nagyvárosi közlekedés, verseny Londonon keresztül tömegközlekedés, utazás, útbaigazítás	kiejtés: /ʃ/, /dʒ/, /tʃ/ minőségi viszonyok: a melléknévek és határozószavak közép- és felsőfoka kiejtés: folyamatos beszéd szövegösszetartó eszközök: névelők használata: a / an, the, no article	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott szövegértés, beszédkészség: egyetértés, egyet nem értés, véleménykifejtés – provokatív állítások íráskészség: cikk olvasott szövegértés,

közlekedés - biztonság, felelős magatartás a lakóhely közlekedése sztereotípiák, férfiak és nők szerepe a társadalomban férfiak és nők szerepe a családban Practical English Episode 2: Találkozás egy bonyolult hírességgel	kiejtés: /ə/, / ðə/ vagy / ði:/, mondathangsúlyozás állandósult szókapcsolatok: igék vagy melléznevek + prepozíciók brit és amerikai angol	beszédkészség, szókincs hallott szövegértés, beszédkészség beszédkészség: interjúkészítés, véleménykifejtés, egyetértés, egyet nem értés
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 4. ISKOLA) siker és sikertelenség új készségek elsajátítása hatékony nyelvtanulási tippek mobilhasználati etikett illemszabályok és család véleménynyilvánítás közösségi oldalakon modern illemszabályok - kérdőív visszatekintés: az eddig tanultak összefoglalása kisfilm: <i>Boris Bikes</i>	modalitás: <i>can</i>, <i>could</i>, <i>beable to</i> használata kiejtés: mondathangsúlyozás -ed / -ing végződésű melléznevek szövegösszetartó eszközök: <i>reflexive pronouns</i> kiejtés: néma mássalhangzók, folyamatos beszéd modalitás: kötelesség kifejezése: <i>must</i>, <i>have to</i>, <i>should</i> múltidejűség: <i>should have</i>	olvasott szövegértés beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség
(7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) sport: szereplők, eszközök, helyszínek, tevékenységek	kiejtés: / ɔ:/, / ɜ:/ múltidejűség: <i>Past Simple</i>, <i>Past Continuous</i>, <i>Past Perfect</i> összehasonlítása kiejtés: folyamatos beszéd múltidejűség, időbeli viszonyok: <i>usually</i> és <i>used to</i> használata	beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: történet leírása olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs beszédkészség: érvek alátámasztása példákkal

sport babonák híres sportesemények és sportolók, anekdoták egy megtörtént este szerelem első látásra kapcsolatok, ismerkedés közösségi média használata kommunikációs gyakorlat - érvelés	kiejtés: „s” betű brit és amerikai angol	beszédkésztség: engedély és kérés kifejezése, rég nem látott ismerős köszöntése
(7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) helyszíni forgatás mozi, filmek, műfajok, a filmkészítés szereplői, eszközei, tevékenységei híres filmek és filmjelenetek, anekdoták egy film bemutatása első benyomások, profilképek a közösségi médiában az emberi test, testrészek, cselekvések, a külső leírása az első benyomások fontossága és az ítélkezés veszélyei, híres emberek	kiejtés: mondathangsúlyozás Passive használata minden igeidőben – elmélet és gyakorlat kiejtés: kettőshangzók modalitás: következtetés, valószínűség kifejezése: <i>might,</i> <i>can’t, must</i>	olvasott szövegértés beszédkésztség, szókincs íráskésztség: filmkritika szókincsbővítés hallott és olvasott szövegértés, beszédkésztség
(4. ISKOLA, 3. KÖRNYEZETÜNK 1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) iskolarendszer,	kiejtés: „u” betű logikai viszonyok: <i>First Conditional,</i> jövő idő kifejezése: <i>when, until</i> <i>make</i> és <i>let</i> igék használata	beszédkésztség, szókincs hallott és olvasott szövegértés beszédkésztség: vita olvasott szövegértés, beszédkésztség

iskolatípusok, iskolai tevékenységek, gereknevelés egy különleges iskola fiúknak zseniális tanulók az ideális otthon lakóhely, épületek, házak, otthonok híres emberek otthona saját otthon bemutatása kommunikációs gyakorlat	logikai viszonyok: <i>Second Conditional</i> mondathangsúlyozás brit és amerikai angol	szókincsbővítés hallott és olvasott szövegértés beszédkészség íráskészség: leírás hallott szövegértés és beszédkészség: javaslatok, bocsánatkérés, magyarázkodás
(10. GAZDASÁG 5. A MUNKA VILÁGA) eladás és vásárlás vásárlás és eladás, modern vásárlási szokások vásárlói panaszok vásárlói panaszlevél a munka világa: szereplők, helyszínek, tevékenységek az ideális munka üzleti ötletek egy termék bemutatása állásra jelentkezés dokumentumai	függő beszéd: kijelentés és kérdés kiejtés: „ai” betűk szóképzés: igéből főnév kiejtés: szóhangsúlyok igealakok: <i>gerunds</i> <i>and infinitives</i>	hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs íráskészség: hivatalos levél beszédkészség: termékbemutató íráskészség: önéletrajz és motivációs levél
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 9. TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) szerencsés találkozások a szerencse szerepe híres személyek karrierjében infokommunikációs eszközök információáradat	logikai viszonyok: Third Conditional kiejtés: mondathangsúlyozás szóképzés: melléknévek és határozószavak menyiségi viszonyok: a little, a few, a lot, enough, too much, too many stb. kiejtés: -ough és - ough rögzült igei	olvasott szövegértés, beszédkészség hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség íráskészség: mondatalkotás olvasott szövegértés, beszédkészség hallott szöveg értése, beszédkészség, íráskészség: újságcikk egy magazinba: előnyök és hátrányok

elektronikai berendezések, modern médiahasználat, információáradat az okostelefonok előnye és hátránya	szókapcsolatok (<i>phrasal verbs</i>) kiejtés: folyamatos beszéd brit és amerikai angol	hallott szövegértés, beszédkésztség: udvarias kérdések, problémamegoldás
(5. A MUNKA VILÁGA 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM) korunk hősei egy érdekes vagy sikeres személy bemutatása brit ikonok bűnözés, bűnözők híres bűncselekmények, megoldatlan rejtélyek rendőrségi kihallgatás	szövegösszetartó eszközök: kijelölő és nem kijelölő vonatkozó mellékmondatok összetett szavak kiejtés: szóhangsúlyok szövegösszetartó eszközök: visszakérdezés („ugye?”) kiejtés: mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés íráskésztség: életrajz írása hallott szövegértés, beszédkésztség hallott és olvasott szöveg értése szókincsbővítés

10. évfolyam

Tankönyv: English File Third Edition Upper Intermediate

Témakörök/ Kommunikációs szándékok, tanóra anyaga (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
(1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 5. A MUNKA VILÁGA) kérdések és válaszok - interjúk hírességekkel kérdésalkotás, érdeklődés kifejezése extrém állásinterjúk állásinterjúk szituációk igaz történetek történetmesélés és	kérdőszavak, kérdő szórend kiejtés: barátságos, érdeklődő mondathangsúlyozás, segédigék kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa minőségi viszonyok: <i>the ... the ...</i>	olvasott szövegértés, beszédkésztség: folyékony beszéd hallott és olvasott szövegértés, beszédkésztség, szókincs: paranormális élmények, szókincs: összetett melléknevek, módhatározók hallott szövegértés és beszédkésztség: állásinterjúk

arra reagálás aláírások elemzése, értelmezése összehasonlítások <i>Colloquial English</i> – az állásinterjú nyelvezete beszélgetés állásinterjúkról		
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 6. ÉLETMÓD) betegségek és sérülések, elsősegély kvíz látogatás az orvosnál beszámoló egy betegségről, email kiberchondria egészségügyi problémák idősebb és bölcsőbb? – korosztályok különbsége öltözködés és divat ruhadarabok hirdetése az eBay-en	kiejtés: /s/, / dʒ/, / tʃ/, /k/, szóhangsúlyozás Present Perfect Simple és Continuous összehasonlítása minőségi viszonyok: melléknevek sorrendje, melléknevekből képzett főnevek kiejtés: magánhangzók	szókincsfejlesztés íráskészség: baráti email hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs olvasott szövegértés, beszédkészség, véleménynyilvánítás hallott szöveg értése, szókincs beszédkészség: véleménynyilvánítás, íráskészség: hirdetés olvasott szövegértés: sámánizmus
(8. UTAZÁS, TURIZMUS) légi közlekedés beszélgetés a repülésről igaz történetek a repülésről történetmesélés rendkívül rövid történetek 50-szavas történetek olvasási szokások, egy amerikai novella <i>Colloquial English</i> – beszélgetés az irodalomról vélemények gyerekkönyvekről	minőségviszonyok: <i>so/such ... that</i> múltidejűség: narrative tenses, Past Perfect Continuous kiejtés: rendhagyó igék múlt ideje, mondathangsúlyozás minőségviszonyok: határozók helye a mondatban kiejtés: szóhangsúlyok	hallott szövegértés, szókincs beszédkészség, hallott szövegértés beszédkészség: szókincs íráskészség: rövid történet, novella olvasott és hallott szöveg értése hallott szövegértés beszédkészség

(3. KÖRNYEZETÜNK 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) környezeti büntudat, környezettudatosság 20 év múlva - spekulálás a jövőről az időjárás extrém időjárási körülmények kockázatvállalás mi történik, ha...? járművezetés, sebességfüggőség „érvek és ellenérvek”	jövőidejűség: <i>Future Perfect</i> és <i>Future Continuous</i> kiejtés: magánhangzók minőségi viszonyok: határozószavak és erős melléknevek logikai viszonyok: <i>Zero</i> és <i>First Conditionals</i> - jövő idejű összetett mondatok kiejtés: mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés, beszédkésztség, szókincs hallott szövegértés, beszédkésztség szókincs: állandósult szókapcsolatok a <i>take</i> igével íráskésztség: blogbejegyzés
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS 8. UTAZÁS, TURIZMUS) túlélők klubja érzések, érzelmek túlélés a dzsungelben biztonságos otthon idegesítő dolgok érzelmek kifejezése egy kutatás: miket bánnak meg az emberek megbánás, kívánság <i>Colloquial English</i> – hulladék, pazarlás beszélgetés az újrahasznosításról	kiejtés: 3-4 szótagú melléknevek szóhangsúlyozása Logikai viszonyok: <i>Unreal Conditionals</i> kifejezések a <i>wish</i> igével minőségi viszonyok: -ed, -ing végű melléknevek <i>wish + Past Simple, Past Perfect</i> kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa	olvasott szövegértés, beszédkésztség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskésztség: cikk írása beszédkésztség olvasott és hallott szöveg értelése,
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 6. ÉLETMÓD 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) zenei kifejezések, zenehallgatási szokások	kiejtés: idegen eredetű szavak kiejtése igealakok: <i>gerunds and infinitives</i> <i>used to / be used to / get used to</i> helyes használata kiejtés:	szókincs hallott szöveg értelése, beszédkésztség olvasott és hallott szöveg értelése, beszédkésztség,

milyen zenét játszanál le egy földönkívülinek? a zene hatása az érzelmekre alvási szokások amit nem tudtál az alvásról alvajárás – rádióműsor beszéljünk az alvásról	mondathangsúlyozás, folyamatos beszéd	
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) Ne vitatkozz! - párbeszédek a nemek közti különbségek vitatkozás tekintetében hogyan vitatkozzunk - egy pszichológus tippjei színészmesterség rádiós színesztet az emberi test interjú egy színésszel, testbeszéd egy fotó leírása Colloquial English – interjú egy színésszel beszélgetés a színházról	modalitás: <i>Past modals</i>, kiejtés: <i>have</i> hangsúlytalan alakja <i>would rather</i> érzékelést kifejező igék használata minőségi viszonyok: <i>as</i> kiejtés: néma betűk	olvasott szövegértés, beszédkésztség hallott szöveg értése szókincs összetéveszthető igék szókincs: testrészek, érzékszervek, érzések, íráskésztség: leírás
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) hogyan ne raboljanak ki minket – tanácsok és interjú egy betörővel bűn és bűnhődés internetes bűncselekmények vélemény illegális cselekedetekről	kiejtés: <i>u</i> betű műveltetés: <i>have something done</i> Passive minden igeidőben, <i>it is said that..., he is thought to...</i> stb. Függő beszéd: <i>reporting verbs</i> kiejtés: szóhangsúlyok	hallott és olvasott szövegértés beszédkésztség, szókincs olvasott szöveg értése, beszédkésztség íráskésztség: vélemény cikk

friss hírek a média újságírók hétköznapijai, interjú egy lesifotóssal		
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 3. KÖRNYEZETÜNK 8. UTAZÁS, TURIZMUS, 10. GAZDASÁG) igazság és hazugság – félrevezető hirdetések hirdetési trükkök egy üzleti kísérlet üzleti élet - szókincs megavárosok szóképzés interjú egy útikönyv- íróval 'Just a minute' – játék, étkezési/szórakozási lehetőségek a lakóhelyen Colloquial English – hirdető cégek, reklámszakemberek beszélgetés a reklámfogyasztási szokásokról gyakorlás, ismétlés	szövegösszetartó eszközök: ellentét kifejezése (összetett mondatok) névmások (whatever, whenever stb.) kiejtés: azonos alakú igék és főnevek hangsúlyozása kiejtés: képzett szavak hangsúlyozása mennyiségi viszonyok: megszámlálhatatlan és többes számú főnevek	olvasott szövegértés, szókincs hallott szöveg értése, beszédkésztség hallott és olvasott szövegértés beszédkésztség, szókincs olvasott szöveg értése, beszédkésztség íráskésztség: beszámoló
Files 10 A, B (2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 9. TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA) a hold sötét oldala – tudományos tények és tévhitek tudomány - szókincs híres tudósok, veszélyes kísérletek	kiejtés: szócsaládok elemeinek helyes hangsúlyozása mennyiségi viszonyok: all, every, both stb. szövegösszetartó eszközök: névelők helyes használata kiejtés: összefüggő	hallott szövegértés, beszédkésztség, szókincsfejlesztés olvasott szöveg értése hallott szöveg értése, beszédkésztség olvasott szövegértés, beszédkésztség

Armstrong és a holdraszállás a szavak ereje - híres beszédek állandósult szókapcsolatok tippek prezentáció készítéséhez tanulói prezentációk	szöveg tagolása, mondathangsúlyozás	
---	-------------------------------------	--

11.-12. évfolyam

Tankönyv: MM Publications- Matura Leader Plus
(Kiegészítő könyvként felhasználható: English File Advanced)

MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
1. People	Description of a person Clothing Describing people in pictures	Vocabulary related to personality and clothing Adjectives describing people Word building – Adjectives - negative prefixes Idioms
	Making new friends – Word building ‘Say cheese’ – Gap filling – One word – Exam strategies	Present Tenses Frequency adverbs Stative verbs Different parts of speech
	Exam strategies A talk about lying – Gapped sentences A radio program about a social experiment – Multiple choice (A, B, AB)	Phrasal verbs
	Have a laugh – Gap filling (one word) Exam strategies Against All Odds – (True, False, Not Mentioned)	Adjectives – synonyms and antonyms

	Informal email/letter responding to an invitation Sample writing	Layout Stylistic features Cohesive devices
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Being attractive is an advantage in life'</i>	Exam strategies – Debating – arguments Agreeing and disagreeing

MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
2. Houses	Description of a house – types of houses; rooms and different pieces of furniture My house – Gap filling	Vocabulary related to housing Types of houses Prepositions of places Collocations Discussion – agreeing and disagreeing
	Boxes. Boxes? Boxes! – Error correction. Holyrood – Walk OF Fame – Multiple choice test Exam strategies	Articles, Plural Nouns, Prepositions of time, place, movement and manner There is / There are Word order
	An interview about environmentally-friendly architecture and design – True / False / Not Mentioned A speech about skyscrapers in America – Gap filling (One word)	Parts of speech Compound nouns
	Exam strategies Unusual dwellings – True / False / Not Mentioned Home Swapping – Removed chunks	Prepositional phrases Adjective suffixes Expressing opinion Reasoning

	Formal email/letter giving information Exam tips Sample writing	Layout Set phrases Indirect questions
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'It is better for people to share housing than to live on their own.'</i>	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
3. School	School subjects and facilities What you believe is what you get – Multiple choice test	Vocabulary related to education Adjectives + prepositions; Collocations; Phrasal verbs; Words easily confused
	Homeschooling – Gap filling – One word Learning for life! – Word building	Reciprocal pronouns / Possessive adjectives/ Personal pronouns/ Possessive case / Reflexive pronouns / Reciprocal pronouns Other / Another Double conjunctions
	How a woman became a student again – Gap filling – One word An interview about bullying at school – True / False / Not mentioned	Talking about personal experiences Expressing emotions; Compound adjectives
	The best tips for studying – Matching half sentences An extract from Charles Dickens' Hard Times – Multiple choice tests	Nouns from phrasal verbs Noun suffixes
	Formal letter email/letter	Set phrases; Indirect questions;

	requesting information Sample writing	Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – 'Homework should be banned'	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
4. Work	Types of jobs – requirements and duties Just the job – Multiple choice test	Vocabulary related to employment Collocations; Phrasal verbs; Idioms
	Balance – Error correction A career at home – Multiple choice test Free to speak; Follow your dream!	Suffixes of nouns – professions and jobs
	An interview with a historian about life in Pompeii and the skills of the Romans – Multiple choice test (A, B, AB) An interview about unusual well-paid jobs – Multiple choice test – A, B, C Exam strategies	Synonyms and antonyms
	Work Aversion Disorder – Gapped sentences – One word Nothing ventured, nothing gained – True / False / Not	Words easily confused; Idioms

	Mentioned	
	An email/letter of application Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linkers – in addition, furthermore, in fact ... so, as, since, although...
	Exam tasks relating to the topic Debating - ‘Job satisfaction is more important than earning a lot of money.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
5. Family and social life	Family members; family occasions; an average family An informal email – Removed words	Vocabulary related to family and social life; Phrasal verbs; Idioms; Collocations;
	FRIENDS or COMPETITOR S? – Gap filling – One word The dinner table: a family battleground – Word building	Used to Past Tenses; Time clauses; Used to
	A radio interview with a family tree researcher – Multiple choice test – A, B, AB An interview with parents – True, False, Not Mentioned	Common prefixes;
	New Year in China – Completing sentences An extract from Jane Austen’s novel Persuasion	Verbs + Prepositions; Intensifying and softening adverbs;

	– Multiple choice test	
	Writing an article Sample writing	Responding to points and expressing opinion; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Traditional festivals are of no interest to teenagers today.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
6. Food	Types of food; Food categories Healthy diet Shepherd’s pie – Removed words Sponge Cake – Ingredients and instructions – Removed words	Vocabulary related to food, cuisine and balanced diet; Phrasal verbs; Idioms;
	Create Your Own Eating Style – Error correction Ratatouille – Gap filling – One word	Countable and uncountable nouns Nouns without singular or plural How much...?/How many...?/much/many/ a lot of / lots of / a little / little / a few / few, Some/any/no
	An interview with a dietician – Multiple choice test – A, B, AB An interview about how important a healthy diet is for children – Multiple choice test – A, B, C	Phrasal verbs with on/off
	Jackfruit – True, False, Not mentioned What’s for	Words with multiple meanings; Binomials;

	lunch? – Completing sentences	
	Writing a post on a forum; Sample writing	Asking for advice; Giving advice; Set phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘All teenagers should learn to cook.’	Expressing preferences Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
7. Economy	Types of shops and different items; Services A shopping spree with mum – Removed words BRT Bank Account – Multiple choice test Tips for making a successful commercial – Removed words	Vocabulary related to shopping, services, advertising and economy Words easily confused; Phrasal verbs
	What Do I Get Her? – Removed words Market Movers – Word building	Future Tenses; Expressing Future – be going to
	How to buy the right kind of shoes – True, False, Not Mentioned The evolution of money – Multiple choice test	Words easily confused
	A difference in style – True, False, Not Mentioned	Phrasal verbs; Idioms;

	Using a Safety Net – Multiple choice test	
	Formal letter of complaint; Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linking words and listing
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘It is a good idea for parents to give their children pocket money in return for carrying out chores.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
8. Travelling and tourism	Means of transport and types of holidays Planes, Trains & Automobiles – Multiple choice test	Vocabulary related to travelling and tourism Phrasal verbs; Idioms;
	Science fiction or fact? Travelling in the future – Multiple choice test Where to go? – Gap filling – One word	Relative clauses; Infinitive; -ing form;
	A radio report from Delhi on a national celebration – Multiple choice test An interview about a bad travelling experience – Gap filling	Collective nouns;
	Chilling out – Removed sentences Pushing Boundaries	Noun suffixes; Verbs related to movement;

	Gap filling	
	Informal letter – Giving information and giving news; Sample writing	Style; Expressing emotions; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Holidays should be for relaxation.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
9. Art and culture	Entertainment : Television, Radio, The Press, Museums Performing art – theatre and concert The Monuments Men – Choosing the correct word	Vocabulary related to art and culture, Collocations; Idioms
	The art of choosing – Word building For the Big Screen – Removed words	Questions Words; Question tags; Indirect questions; Verbs with two objects
	Installation art – Gapped sentences An art school for the blind – True, False, Not mentioned	Uncountable nouns; Prepositional phrases,
	Reading for the Beach – Multiple choice test Visual Misconceptions – Matching half sentences	Phrasal verbs;
	An email/letter giving advice; ³⁴	Useful phrases; Reasoning;

	Sample writing	Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Dramas should be part of every secondary school student’s education.’	Arguing for or against the proposition
	Revision of the structures, functions and vocabulary presented in Units 7-9	
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
10. Sport	Sports – facilities and equipment; Sport injuries Ouch! – Multiple choice test	Vocabulary related to sports; Collocations; Phrasal verbs;
	Where there is a will, there is a way! – Error correction Bionic boots – Gap filling – One word	Zero Conditional, Conditional sentences – Type 1,2,3 Mixed conditionals, Unreal Past
	An interview about crossing the English Channel - True, False, Not Mentioned An interview about the Sahara Desert Rally – Multiple choice test	Idioms;
	Dare To Jump? – Removed chunks Behind the red cape – Multiple choice test	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	An email/letter giving opinion; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion

	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Team sports are better than individual sports.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
11. Health	Illnesses – symptoms and treatment Health quiz A dialogue – At the doctor’s – Choosing the correct word	Vocabulary related to health Words easily confused; Idioms; Phrasal verbs
	Sunshine in your life – Word building; Suffering from asthma? – Multiple choice test	Passive Voice; Causative form
	A radio programme about headaches – Multiple choice test – A, B, AB An interview about alternative medicine – True, False or Not Mentioned	Phrasal verbs;
	Achooo!!! - True / False or Not Mentioned; Get up! Stand up! It’s good for you! – Gap filling – Summary – One word	Words easily confused; Verbs related to sight;
	Letter to the editor; Sample writing	Layout; Rhetorical questions for emphasis;
	Exam tasks	Arguing for or against the

	relating to the topic Debating – ‘Nowadays it is easy for everyone to take care of their health and have a healthy lifestyle.’	proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
12. Science and technology	Technology in the 21st century – Mobiles, Computers The rise of the hacker – Multiple choice test; Technological Breakthroughs – Removed words Task - Discussion	Vocabulary related to science and technology; Words easily confused;
	Switched On or Off? – Error correction; What a feeling! – Multiple choice test	Clauses of concession; Clauses of purpose; Clauses of reason; Clauses of result; Exclamatory sentences
	A radio program about space exploration – Multiple choice test – A, B, AB; An interview with a computer programmer – Gap filling – One word	Adjectives + Prepositions,
	Are Skateboards History? – Removed chunks; Einstein: Myths and Misconceptions – Multiple choice test	Expressions with come and go; Singular and plural nouns;
	Formal	Expressing sympathy;

	email/letter giving information; Sample writing	Giving advice; Linking words and phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘New technology has made people lazier.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
13. Nature	Environment and environmental problems Animals in Zoos; Far-reaching Effects – Multiple choice test;	Vocabulary related to environment, disasters and conservation; Idioms;
	Going green – Word building; Save our Forest! – Multiple choice test	Reported Speech; Special Reporting Verbs; Subjunctive,
	Bees – True, False or Not Mentioned; An interview about the fastest land animal, the cheetah – Gapped sentences – One word	Idioms;
	Fire and Water! – Gap filling – One word; Twisters – Removed chunks	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the	Arguing for or against the proposition

	topic Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Wild species such as wolves should be reintroduces into natue.’	
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
14. Society	Criminal actions and incidents Increasing violence A Wild Hunt – Multiple choice test;	Vocabulary related to crime and criminals; Idioms; Words easily confused;
	An article about crime and punishment – Word building; young offender – Error correction	Emphatic forms – Inversion
	An interview about a small Amazon tribe – Gapped sentences – One word; How the Internet affects society – Multiple choice test – A, B, C	Phrasal verbs;
	Life behind Bars – Removed chunks; The Sign of the Four - Matching half sentences	Verb suffixes;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘young	Agreeing and disagreeing

	shoplifters should not serve jail time.'	
--	--	--

**Emelt Angol
(B2+) csoport munkaterve**

9. évfolyam

Tankönyv: English File Third Edition Upper-Intermediate

Témakörök/ Kommunikációs szándékok, tanóra anyaga (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
(1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK , CSALÁD 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 5. A MUNKA VILÁGA) kérdések és válaszok - interjúk hírességekkel kérdésalkotás, érdeklődés kifejezése extrém állásinterjúk állásinterjú szituációk igaz történetek történetmesélés és arra reagálás aláírások elemzése, értelmezése összehasonlítások <i>Colloquial English</i> – az állásinterjú nyelvezete beszélgetés állásinterjúkról szerepjátékok	kérdőszavak, kérdő szórend kiejtés: barátságos, érdeklődő mondathangsúlyozás , segédigék kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa minőségi viszonyok: <i>the ... the ...</i>	olvasott szövegértés, beszédkészség: folyékony beszéd szókincs: paranormális élmények, szókincs: összetett melléknevek, módhatározók hallott szövegértés és beszédkészség: állásinterjúk
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 6. ÉLETMÓD) betegségek és	kiejtés: /s/, / dʒ/, / tʃ/, /k/, szóhangsúlyozás Present Perfect Simple és	szókincsfejlesztés íráskészség: baráti email hallott és olvasott

sérülések, elsősegély kvíz látogatás az orvosnál beszámoló egy betegségről, email kiberchondria egészségügyi problémák dal: <i>Just Like a Pill</i> idősebb és bölcsebb? – korosztályok különbsége öltözködés és divat ruhadarabok hirdetése az eBay-en	Continuous összehasonlítás minőségi viszonyok: melléknevek sorrendje, melléknevekből képzett főnevek kiejtés: magánhangzók	szövegértés, beszédkésztség, szókincs olvasott szövegértés, beszédkésztség, véleménynyilvánítás halott szöveg értése, szókincs beszédkésztség: véleménynyilvánítás , íráskésztség: hirdetés olvasott szövegértés: sámánizmus
(8. UTAZÁS, TURIZMUS) légi közlekedés beszélgetés a repülésről igaz történetek a repülésről történetmesélés rendkívül rövid történetek 50-szavas történetek olvasási szokások, egy amerikai novella <i>Colloquial English</i> – beszélgetés az irodalomról vélemények gyerekkönyvekről	Minőségviszonyok: <i>so/such ... that</i> múltidejűség: narrative tenses, Past Perfect Continuous kiejtés: rendhagyó igék múlt ideje, mondathangsúlyozás minőségviszonyok: határozók helye a mondatban kiejtés: szóhangsúlyok	hallott szövegértés, szókincs beszédkésztség, hallott szövegértés íráskésztség: rövid történet, novella beszédkésztség olvasott és hallott szöveg értése hallott szövegértés beszédkésztség
(3. KÖRNYEZETÜNK 2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) környezeti bűntudat, környezettudatossá g 20 év múlva - spekulálás a jövőről az időjárás extrém időjárási	jövőidejűség: Future Perfect és Future Continuous kiejtés: magánhangzók minőségi viszonyok: határozószavak és erős melléknevek logikai viszonyok: Zero és First Conditionals - jövő idejű összetett mondatok kiejtés: mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés, beszédkésztség, szókincs hallott szövegértés, beszédkésztség szókincs: állandósult szókapcsolatok a <i>take</i> igével íráskésztség: blogbejegyzés

körülmények kockázatvállalás mi történik, ha...? járművezetés, sebességfüggőség „érvek és ellenérvek”		
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS 8. UTAZÁS, TURIZMUS) túlélők klubja érzések, érzelmek túlélés a dzsungelben biztonságos otthon idegesítő dolgok érzelmek kifejezése egy kutatás: miket bánnak meg az emberek megbánás, kívánság <i>Colloquial English</i> – hulladék, pazarlás beszélgetés az újrahasznosításról	kiejtés: 3-4 szótagú mellékevek szóhangsúlyozása Logikai viszonyok: Unreal Conditionals kifejezések a wish igével minőségi viszonyok: -ed, -ing végű mellékevek wish + Past Simple, Past Perfect kiejtés: intonáció, a mondat ritmusa	olvasott szövegértés, beszédkészség, szókincs hallott és olvasott szövegértés íráskészség: cikk írása
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 6. ÉLETMÓD 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) zenei kifejezések, zenehallgatási szokások milyen zenét játszani le egy földönkívülinek? a zene hatása az érzelmekre alvási szokások amit nem tudtál az alvásról alvajárás – rádióműsor	kiejtés: idegen eredetű szavak kiejtése igé alakok: gerunds and infinitives used to / be used to / get used to helyes használata kiejtés: mondathangsúlyozás , folyamatos beszéd	beszédkészség, szókincs olvasott szövegértés hallott szöveg értése, beszédkészség szókincsfejlesztés, beszédkészség

beszéljünk az alvásról		
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) Ne vitatkozz! - párbeszédek a nemek közti különbségek vitatkozás tekintetében hogyan vitatkozzunk - egy pszichológus tippjei színészmesterség rádiós színészet az emberi test testbeszéd egy fotó leírása Colloquial English – interjú egy színésszel beszélgetés a színházról	modalitás: <i>Past modals</i>, kiejtés: <i>have</i> hangsúlytalan alakja <i>would rather</i> érzékelést kifejező igék használata minőségi viszonyok: <i>as</i> kiejtés: néma betűk összetéveszthető igék	olvasott szövegértés, beszédkésztség hallott szöveg értése beszédkésztség szókincs szókincs: testrészek, érzékszervek, érzések, íráskésztség: leírás
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) hogyan ne raboljanak ki minket – tanácsok és interjú egy betörővel bűn és bűnhődés internetes bűncselekmények vélemény illegális cselekedetekről friss hírek a média újságírók hétköznapijai, interjú egy lesifotóssal	kiejtés: <i>u</i> betű műveltetés: <i>have something done</i> Passive minden igeidőben, <i>it is said that...</i>, <i>he is thought to...</i> stb. Függő beszéd: reporting verbs kiejtés: szóhangsúlyok	hallott és olvasott szövegértés beszédkésztség, szókincs íráskésztség: vélemény cikk
Files 9 A, B (2. EMBER ÉS	szövegösszetartó eszközök:	olvasott szövegértés, szókincs

TÁRSADALOM 3. KÖRNYEZETÜNK 8. UTAZÁS, TURIZMUS, 10. GAZDASÁG) igazság és hazugság – félrevezető hirdetések hirdetési trükkök egy üzleti kísérlet üzleti élet - szókincs megavárosok interjú egy útikönyv-íróval 'Just a minute' – játék, étkezési/szórakozási lehetőségek a lakóhelyen Colloquial English – hirdető cégek, reklámszakemberek beszélgetés a reklámfogyasztási szokásokról	ellentét kifejezése (összetett mondatok) névmások (<i>whatever, whenever</i> stb.) kiejtés: azonos alakú igék és főnevek hangsúlyozása kiejtés: képzett szavak hangsúlyozása mennyiségi viszonyok: megszámlálhatatlan és többes számú főnevek szóképzés	hallott szöveg értése, beszédképesség írás képesség: beszámoló
(2. EMBER ÉS TÁRSADALOM 9. TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA) a hold sötét oldala – tudományos tények és tévhitek tudomány - szókincs híres tudósok, veszélyes kísérletek Armstrong és a holdraszállás a szavak ereje - híres beszéd állandósult szókapcsolatok tippek prezentáció készítéséhez tanulói prezentációk	kiejtés: szócsaládok elemeinek helyes hangsúlyozása mennyiségi viszonyok: all, every, both stb. szövegösszetartó eszközök: névelők helyes használata kiejtés: összefüggő szöveg tagolása, mondathangsúlyozás	hallott szövegértés, beszédképesség, szókincsfejlesztés olvasott szöveg értése hallott szöveg értése, szókincs

Témakörök, szókinsz	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegennyelvi kompetencia
File 1A – What motivates you? Motiváció A munka világa	Szövegösszetartó elemek (ok, okozat, cél, szembeállítás)	Hallott szöveg értése Szókinszbővítés Olvasott szöveg értése, következtetés az ismeretlen jelentésre Beszédkészség
File 1B – Who am I? Személyiség-típusok Család Vita és egyetértés Szókapcsolatok	A <i>have</i> ige jelentései és használata: birtoklás, műveltetés; főige, segédige	Beszédkészség: vita, képleírás, következtetés Hallott szöveg értése Szókinszbővítés egy dalon keresztül
File 1C – Whose language is it? Nyelv és nyelvészeti alapfogalmak Saját vélemény kifejtése és hangsúlyozása	Névmások (személyes, visszaható)	Nyelvtani tudatosság, nyelvi pontosság, nyelvi stílusjegyek Beszédkészség: véleménykifejtés
File 1 Writing – A letter of application Szövegelemzés Hasznos kifejezések Hivatalos/informális nyelvi elemek File 1 – Colloquial English Hétköznapi kifejezések a család témakörében	Levélben használt kifejezések A hétköznapi életben használt kifejezések	Íráskészség: hivatalos levél Beszédkészség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 1 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat
File 2A – Once upon a time Fogalmak és azok képzése Gyermekkori emlékek elbeszélése Visszaemlékezések	Elbeszélő igeidők A <i>used to</i> használata <i>would</i>	Olvasott szöveg értése, címválasztás, következtetés az ismeretlen jelentésre Beszédkészség: a múlt elbeszélése

File 2B – Are there really 31 hours in a day? Az idő – szavak, kifejezések Szimultán munkavégzés	Személytelen szerkezetek használata A bizonytalan információ közlésének módja	Beszédkészség: párbeszéd Hallott szöveg értése Szöveg összefoglalása Információ párosítása Szókinszbővítés
File 2C – 50 ways to leave your lover A <i>get</i> -et tartalmazó kifejezések Kapcsolati problémák	A <i>get</i> különböző használatai Műveltetés	Beszédkészség: hallott szöveg elemzése szóban Olvasott szöveg értése, kiegészítése Szókinszbővítés Dal feldolgozása
File 2 Writing – An article	Szinonimák	Íráskészség: újságcikk

Szövegelemzés Vázlatírás Az újságcikk műfaja File 2 – Colloquial English Kifejezések a tudomány és technika világából	Változatos szóhasználat A hétköznapi életben használt kifejezések	Beszédkésztség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 2 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat
File 3A – Breaking the silence Hangok, zajok, beszéd Következtetés és spekuláció	A módbeli segédigék és a spekuláció	Szókincsbővítés Hallott szöveg értése és lejegyzése Olvasott szöveg értése
File 3B – Lost in translation Könyvek Fordítás	Hangsúlyozás: fordított szórend	Hallott szöveg értése Olvasott szöveg értése, következtetés az ismeretlen jelentésre
File 3C – Are you suffering from Affluenza? A pénz világa A pénz és az emberi kapcsolatok viszonya	Óhajtó mondatok és a múlt idő	Olvasott szöveg értése és szóbeli értelmezése Szókincsbővítés hallott szöveg értése Dalszöveg-értés
File 3 Writing – A review Szövegelemzés A kritika műfaja Vázlatírás File 3 – Colloquial English Kifejezések a pénz világából	A határozói igenevek és a jelzős szerkezetek A hétköznapi életben használt kifejezések	Íráskészség: kritika Beszédkésztség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 3 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat
File 4A – History goes on Háború és hadviselés Történelmi filmek	Szövegösszetartó elemek (határozók)	Olvasott szöveg értése, kiegészítése Beszédkésztség Íráskészség: film leírása Szókincsbővítés
File 4B – Help yourself Jelzős szerkezetek Könyvek	Főnévi igenév és gerundium	Olvasott szöveg értése Beszédkésztség: udvariasság Hallás utáni szövegértés és szóbeli értelmezés Szókincsbővítés
File 4C – Can't live without it A telefonálás sajátos nyelvezete Jelzők és vonzatok	Feltételes mód	Olvasott szöveg értése, következtetés az ismeretlen jelentésre Hallás utáni szövegértés Beszédkésztség

File 4 Writing – Discursive essay Szövegelemzés Az <i>esszé</i> műfaja Vázlatírás File 4 – Colloquial English Valóság és fikció	Érvek és azok bevezetése A hétköznapi életben használt kifejezések	Íráskészség: esszé Beszédkészség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 4 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés, Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat

Témakörök, szókincs	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegennyelvi kompetencia
File 5A – Who’s in control? Szóképzés: előtagok Elvek, szabályok, törvények Törvényhozás, az állam szerepe	Az engedély, a kötelesség és a szükség kifejezésének formái	Olvasott szöveg értése Beszédkészség: véleménynyilvánítás Szókincsbővítés: szóképzés előtagokkal
File 5B – Just any old bed? Helyek, irányok, mozgás Művészet	Érzékelést kifejező igék	Olvasott szöveg értése: irodalmi szöveg értelmezése, hosszabb szöveg feldolgozása Szókincsbővítés
File 5C – Trick or treatment? Egészség és gyógy módok Hasonlatok	Főnévi igenév és gerundium	Olvasott szöveg értése: hosszabb újságcikk feldolgozása Beszédkészség: véleménynyilvánítás
File 5 Writing – A report Szövegelemzés <i>A jelentés</i> műfaja Vázlatírás File 5 – Colloquial English A művészet és művészek	Ajánlás és általánosítás	Íráskészség: jelentés Beszédkészség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 5 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés, Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat
File 6A – A moving experience Utazás, turizmus Ingázás	Jövőbeni tervek	Olvasott szöveg értése Szókincsbővítés Beszédkészség: véleménykifejtés hallás utáni szövegértés: rádióműsor
File 6B – Pets and pests Természet, környezet, élővilág	Ellipszis és visszautalás	Beszédkészség: kifejezések, szókapcsolatok; vita Szókincsbővítés Olvasott szöveg értése, információ keresése

Témakörök, szókincs	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegennyelvi kompetencia
File 6C – The promised land Választott országok Gyakran összekevert szavak	A mondanivaló hangsúlyozása: nyomatékosító mondatszerkezetek	Hallás utáni szövegértés: információ-keresés Olvasott szöveg értése: autentikus irodalmi szöveg olvasása és értelmezése
File 6 Writing – Discursive essay (2) Szövegelemzés Az <i>esszé</i> műfaja Vázlatírás File 6 – Colloquial English Találkozás állatokkal	Vélemény kifejtése és megcáfolása	Íráskészség: esszé Beszédkészség: hétköznapi nyelvhasználat
Ismétlés, összefoglalás – File 6 Lexikai és nyelvtani összefoglalás, ismétlés, Tesztelés	Az eddig tanult nyelvi elemek ismétlése	Feladatmegoldás Tudatos nyelvhasználat
File 7A – A recipe for disaster Étkezés, étel, főzés	Összevont alakok, birtokos eset	Olvasott szöveg értése: autentikus irodalmi szöveg Hallás utáni szövegértés: információ-keresés Szókincsbővítés Beszédkészség
File 7B – Sport on trial Szóképzés: mellénevek, főnevek, igék	A <i>so</i> és a <i>such</i> használata	Olvasott szöveg értése: információ-keresés Beszédkészség: vita Hallás utáni szövegértés Dal feldolgozása
File 7C – The funniest joke in the world? Humor	Összehasonlítás	Olvasott szöveg értése: tömör autentikus szövegek értelmezése Hallott szöveg értése: információ-keresés
File 7 Writing – A complaint Szövegelemzés A <i>panaszlevél</i> műfaja File 7 Colloquial English Főzés szerte a világon	Hasznos kifejezések	Íráskészség: levél Beszédkészség: hétköznapi nyelvhasználat

11.-12. évfolyam

Tankönyv: MM Publications- Matura Leader Plus

(Kiegészítő könyvként felhasználható: English File Advanced)

1. People	Description of a person Clothing Describing people in pictures	Vocabulary related to personality and clothing Adjectives describing people Word building – Adjectives – negative prefixes Idioms
	Making new friends – Word building 'Say cheese' – Gap filling – One word – Exam strategies	Present Tenses Frequency adverbs Stative verbs Different parts of speech
	Exam strategies A talk about lying – Gapped sentences A radio program about a social experiment – Multiple choice (A, B, AB)	Phrasal verbs
	Have a laugh – Gap filling (one word) Exam strategies Against All Odds – (True, False, Not Mentioned)	Adjectives – synonyms and antonyms
	Informal email/letter responding to an invitation Sample writing	Layout Stylistic features Cohesive devices
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'Being attractive is an advantage in life'</i>	Exam strategies – Debating – arguments Agreeing and disagreeing

2. Houses	Description of a house – types of houses; rooms and different pieces of furniture My house – Gap filling	Vocabulary related to housing Types of houses Prepositions of places Collocations Discussion – agreeing and disagreeing
	Boxes. Boxes? Boxes!	Articles, Plural Nouns,

	Error correction. Holyrood – Walk OF Fame – Multiple choice test Exam strategies	Prepositions of time, place, movement and manner There is / There are Word order
	An interview about environmentally- friendly architecture and design – True / False / Not Mentioned A speech about skyscrapers in America – Gap filling (One word)	Parts of speech Compound nouns
	Exam strategies Unusual dwellings – True / False / Not Mentioned Home Swapping – Removed chunks	Prepositional phrases Adjective suffixes Expressing opinion Reasoning
	Formal email/letter giving information Exam tips Sample writing	Layout Set phrases Indirect questions
	Exam tasks relating to the topic Debating – <i>'It is better for people to share housing than to live on their own.'</i>	Arguing for or against the proposition
3. School	School subjects and facilities What you believe is what you get – Multiple choice test	Vocabulary related to education Adjectives + prepositions; Collocations; Phrasal verbs; Words easily confused
	Homeschooling – Gap filling – One word Learning for life! – Word building	Reciprocal pronouns / Possessive adjectives/ Personal pronouns/ Possessive case / Reflexive pronouns / Reciprocal pronouns Other / Another Double conjunctions
	How a woman became a student again – Gap filling – One word An interview about bullying at school – True / False / Not mentioned	Taking about personal experiences Expressing emotions; Compound adjectives

	The best tips for studying – Matching half sentences An extract from Charles Dickens' Hard Times – Multiple choice tests	Nouns from phrasal verbs Noun suffixes
	Formal letter email/letter requesting information Sample writing	Set phrases; Indirect questions; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – 'Homework should be banned'	Arguing for or against the proposition
4. Work	Types of jobs – requirements and duties Just the job – Multiple choice test	Vocabulary related to employment Collocations; Phrasal verbs; Idioms
	Balance – Error correction A career at home – Multiple choice test Free to speak; Follow your dream!	Suffixes of nouns – professions and jobs
	An interview with a historian about life in Pompeii and the skills of the Romans – Multiple choice test (A, B, AB) An interview about unusual well-paid jobs – Multiple choice test – A, B, C Exam strategies	Synonyms and antonyms
	Work Aversion Disorder – Gapped sentences – One word Nothing ventured, nothing gained – True / False / Not Mentioned	Words easily confused; Idioms
	An email/letter of application Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linkers – in addition, furthermore, in fact ... so, as, since, although...

	Exam tasks relating to the topic Debating - ‘Job satisfaction is more important than earning a lot of money.’	Arguing for or against the proposition
5. Family and social life	Family members; family occasions; an average family An informal email – Removed words	Vocabulary related to family and social life; Phrasal verbs; Idioms; Collocations;
	FRIENDS or COMPETITORS? – Gap filling – One word The dinner table: a family battleground – Word building	Used to Past Tenses; Time clauses; Used to
	A radio interview with a family tree researcher – Multiple choice test – A, B, AB An interview with parents – True, False, Not Mentioned	Common prefixes;
	New Year in China – Completing sentences An extract from Jane Austen’s novel Persuasion – Multiple choice test	Verbs + Prepositions; Intensifying and softening adverbs;
	Writing an article Sample writing	Responding to points and expressing opinion; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Traditional festivals are of no interest to teenagers today.’	Arguing for or against the proposition
6. Food	Types of food; Food categories Healthy diet Shepherd’s pie – Removed words Sponge Cake	Vocabulary related to food, cuisine and balanced diet; Phrasal verbs; Idioms;

	Ingredients and instructions – Removed words	
	Create Your Own Eating Style – Error correction Ratatouille – Gap filling – One word	Countable and uncountable nouns Nouns without singular or plural How much...?/How many...?/much/many/ a lot of / lots of / a little / little / a few / few, Some/any/no
	An interview with a dietician – Multiple choice test – A, B, AB An interview about how important a healthy diet is for children – Multiple choice test – A, B, C	Phrasal verbs with on/off
	Jackfruit – True, False, Not mentioned What's for lunch? – Completing sentences	Words with multiple meanings; Binomials;
	Writing a post on a forum; Sample writing	Asking for advice; Giving advice; Set phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘All teenagers should learn to cook.’	Expressing preferences Arguing for or against the proposition
7. Ecology	Types of shops and different items; Services A shopping spree with mum – Removed words BRT Bank Account – Multiple choice test Tips for making a successful commercial – Removed words	Vocabulary related to shopping, services, advertising and economy Words easily confused; Phrasal verbs
	What Do I Get Her? – Removed words Market Movers – Word building	Future Tenses; Expressing Future – be going to
	How to buy the right kind of shoes – True,	Words easily confused

	False, Not Mentioned The evolution of money – Multiple choice test	
	A difference in style – True, False, Not Mentioned Using a Safety Net – Multiple choice test	Phrasal verbs; Idioms;
	Formal letter of complaint; Sample writing	Set phrases; Cohesion; Linking words and listing
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘It is a good idea for parents to give their children pocket money in return for carrying out chores.’	Arguing for or against the proposition
8. Travelling and tourism	Means of transport and types of holidays Planes, Trains & Automobiles – Multiple choice test	Vocabulary related to travelling and tourism Phrasal verbs; Idioms;
	Science fiction or fact? Travelling in the future – Multiple choice test Where to go? – Gap filling – One word	Relative clauses; Infinitive; -ing form;
	A radio report from Delhi on a national celebration – Multiple choice test An interview about a bad travelling experience – Gap filling	Collective nouns;
	Chilling out – Removed sentences Pushing Boundaries – Gap filling	Noun suffixes; Verbs related to movement;
	Informal letter – Giving information and giving news; Sample writing	Style; Expressing emotions; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic	Arguing for or against the proposition

	Debating – ‘Holidays should be for relaxation.’	
9. Art and culture	Entertainment : Television, Radio, The Press, Museums Performing art – theatre and concert The Monuments Men – Choosing the correct word	Vocabulary related to art and culture, Collocations; Idioms
	The art of choosing – Word building For the Big Screen – Removed words	Questions Words; Question tags; Indirect questions; Verbs with two objects
	Installation art – Gapped sentences An art school for the blind – True, False, Not mentioned	Uncountable nouns; Prepositional phrases,
	Reading for the Beach – Multiple choice test Visual Misconceptions – Matching half sentences	Phrasal verbs;
	An email/letter giving advice; Sample writing	Useful phrases; Reasoning; Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Dramas should be part of every secondary school student’s education.’	Arguing for or against the proposition
	Revision of the structures, functions and vocabulary presented in Units 7-9	
10. Sport	Sports – facilities and equipment; Sport injuries Ouch! – Multiple choice test	Vocabulary related to sports; Collocations; Phrasal verbs;
	Where there is a will, there is a way! – Error correction Bionic boots – Gap filling – One word	Zero Conditional, Conditional sentences – Type 1,2,3 Mixed conditionals, Unreal Past

	An interview about crossing the English Channel - True, False, Not Mentioned An interview about the Sahara Desert Rally – Multiple choice test	Idioms;
	Dare To Jump? – Removed chunks Behind the red cape – Multiple choice test	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	An email/letter giving opinion; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Team sports are better than individual sports.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
1. Health	Illnesses – symptoms and treatment Health quiz A dialogue – At the doctor’s – Choosing the correct word	Vocabulary related to health Words easily confused; Idioms; Phrasal verbs
	Sunshine in your life – Word building; Suffering from asthma? – Multiple choice test	Passive Voice; Causative form
	A radio programme about headaches – Multiple choice test – A, B, AB An interview about alternative medicine – True, False or Not Mentioned	Phrasal verbs;
	Achooo!!! - True / False or Not Mentioned; Get up! Stand up! It’s good for you! – Gap filling – Summary – One word	Words easily confused; Verbs related to sight;

	Letter to the editor; Sample writing	Layout; Rhetorical questions for emphasis;
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Nowadays it is easy for everyone to take care of their health and have a healthy lifestyle.’	Arguing for or against the proposition
MODUL	Tananyag címe – Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései Funkciók
12. Science and technology	Technology in the 21st century – Mobiles, Computers The rise of the hacker – Multiple choice test; Technological Breakthroughs – Removed words Task - Discussion	Vocabulary related to science and technology; Words easily confused;
	Switched On or Off? – Error correction; What a feeling! – Multiple choice test	Clauses of concession; Clauses of purpose; Clauses of reason; Clauses of result; Exclamatory sentences
	A radio program about space exploration – Multiple choice test – A, B, AB; An interview with a computer programmer – Gap filling – One word	Adjectives + Prepositions,
	Are Skateboards History? – Removed chunks; Einstein: Myths and Misconceptions – Multiple choice test	Expressions with come and go; Singular and plural nouns;
	Formal email/letter giving information; Sample writing	Expressing sympathy; Giving advice; Linking words and phrases
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘New technology has made people lazier.’	Arguing for or against the proposition
1	Environment and	Vocabulary related to

3. N a t u r e	environmental problems Animals in Zoos; Far-reaching Effects – Multiple choice test;	environment, disasters and conservation; Idioms;
	Going green – Word building; Save our Forest! – Multiple choice test	Reported Speech; Special Reporting Verbs; Subjunctive,
	Bees – True, False or Not Mentioned; An interview about the fastest land animal, the cheetah – Gapped sentences – One word	Idioms;
	Fire and Water! – Gap filling – One word; Twisters – Removed chunks	Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Exam tasks relating to the topic Debating – ‘Wild species such as wolves should be reintroduces into nature.’	Arguing for or against the proposition
1 4. S o c i e t y	Criminal actions and incidents Increasing violence A Wild Hunt – Multiple choice test;	Vocabulary related to crime and criminals; Idioms; Words easily confused;
	An article about crime and punishment – Word building; young offender – Error correction	Emphatic forms – Inversion
	An interview about a small Amazon tribe – Gapped sentences – One word; How the Internet affects society – Multiple choice test – A, B, C	Phrasal verbs;

	Life behind Bars – Removed chunks; The Sign of the Four - Matching half sentences	Verb suffixes;
	Post on a Forum; Sample writing	Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion
	Exam tasks relating to the topic Debating – ‘young shoplifters should not serve jail time.’	Agreeing and disagreeing

Angol

2. idegen nyelv

9-12. évfolyam 2. idegen nyelv és 9.C osztály kezdő csoport

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	9.	10.	11.	12.
Heti óraszám:	3	3	3	3	3	3	3	3
Évi óraszám:	108	108	108	96	108	108	108	96

9. évfolyam: A1-A2 szint

Témakörök / Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
a hét napjai köszönés számok 1-100, majd milliós számkörben osztályterem: dolgok, tárgyak megnevezése betűzés a világ: kontinensek, országok, nemzetiségek London	létezés kifejezése: jelenidejűség: a <i>be</i> alakjai, birtokviszonyok: 's birtokos, személyes névmás birtokos esete, szövegösszetartó eszközök: személyes névmás alanyesete, tér- és időbeli viszonyok, kiejtés: magánhangzók, szóhangsúlyok, mondathangsúlyok. hangok: /ə/, /tʃ/, /ʃ/, /dʒ/, /əʊ/, /u:/, /ɑ:/ udvarias kérdések: <i>Can you...?</i> <i>Would you like...?</i>	köszönés, elköszönés és visszaköszönés osztálytermi instrukciók megértése és követése a célnyelven reakálás egyszerű kérdésekre angol ábécé, szavak betűzése személyek, helyek, dolgok egyszerű körülrírása, felismerése íráskészség: adatlap kitöltése részletekre figyelő hallott szövegértés megérkezés a repülőtérre és egy szállodába, bemutakozás egyszerű udvarias

		kérdések és válaszok, kínálás, elfogadás, visszautasítás
hétköznapi dolgok, berendezési tárgyak gyakori melléknevek, színek népszerű foglalkozások gyakori érzések	határozatlan névelő: <i>a/an</i> többes szám kifejezése, mutató névmások: <i>this / that / these / those</i> , melléknevek helye a mondatban, szövegösszetartó elemek: <i>quite, very, really</i> , felszólító mód: <i>Let's...</i> , szó végi <i>-s</i> és <i>-es</i> kiejtése, <i>th</i> kiejtése, rövid és hosszú magánhangzók kiejtése	személyek, személyes tárgyak leírása egyszerű párbeszéd követése képi impulzus és hallott szöveg alapján útbaigazítás, instrukcióadás íráskészség: híres személy rövid bemutatása részletekre figyelő olvasott szövegértés
élet Nagy-Britanniában hétköznapi cselekvések gyakori foglalkozások egyenruhák társkeresés kérdőszavak	jelenidejűség: <i>Present Simple</i> kijelentés, kérdés, tagadás kérdések szórendje és hangsúlyozása kiejtés: szó végi <i>-s</i> és <i>-es</i> hangok: /3:/ időbeliség: a pontos idő	város, ország tipikus jellemzőinek bemutatása foglalkozás bemutatása bemutatkozás: személyes preferenciák igaz/hamis állítások globális szövegértés: vélemény felismerése vélemény egyszerű kifejtése íráskészség: személyes bemutatkozás étlap, árak étel és ital rendelése egy kávézóban bemutatkozás, bemutatás
család, családtagok, közeli barátok hétköznapi időbeosztás interjú a hosszú élet titka	birtokviszonyok: <i>Whose?</i> időbeliség: <i>at, in, on</i> prepozíciók térbeliség: <i>at, in, to</i> prepozíciók szövegösszefüggés: határozószavak helye a mondatban időbeliség: gyakoriságot kifejező határozószavak kiejtés: hangok: /ʌ/, o betű <i>h</i> betű ejtése folyékony beszéd, mondathangsúlyozás	rendszeresen ismétlődő cselekvések, hétköznapi teendők, szokások leírása íráskészség, beszédkésztség: interjú egy átlagos hétköznapról íráskészség: cikk egy magazinba a kedvenc napról olvasott szövegértés: a hosszú élet titka néhány országban olvasott szövegértés alapján véleményformálás
tehetségek szomszédok hétköznapi cselekvések	modalitás: képesség, engedély, tiltás kifejezése: <i>can, can't</i>	képesség, engedély, tiltás kifejezése tehetségek és életutak

időjárás, évszakok láttnivalók Londonban ruhavásárlás	ritmus, intonáció jelenidejűség: <i>Present Continuous</i> : kijelentés, kérdés, tagadás szókincs: összetett igék <i>Present Simple</i> és <i>Present Continuous</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás hangok: /ŋ/ szókincs: ruházat amerikai és brit angol	egyszerű bemutatása kellemetlen szokások leírása időjárasi körülmények és évszakok jellemzői tenni- és láttnivalók Londonban íráskészség: blogbejegyzés nyaralás közben beszédkészség: vásárlás, árak, ruhaméreték telefonbeszélgetés
olvasási szokások kedvenc időtöltés dátumok, sorszámnevek hónapok, időjárás zenehallgatási szokások, hangszerek írásbeli kommunikáció	személyes névmás tárgyesete a <i>like</i> ige használata <i>Present Simple</i> és <i>Present Continuous</i> összehasonlítása: <i>be</i> vagy <i>do</i> segédige használata kiejtés: összetorlódott mássalhangzók hangok: /aɪ/, /ɪ/, /i:/, /j/	személyes szabadidős szokások bemutatása globális olvasott és hallott szövegértés: többszereplős történet követése beszédkészség: interjú az olvasási szokásokról olvasott szövegértés: szöveg kiegészítése mondatrészekkel részletekre figyelő hallott szövegértés: adatok kitöltése íráskészség: kérdőív kitöltése íráskészség: baráti email integrált készségfejlesztés
Portrégaléria történetmesélés egy emlékezetes este Eltévedés, városnézés	múltidejűség: a létige múlt ideje: <i>was, were</i> kijelentés, kérdés, tagadás <i>Past Simple</i> : kijelentés, kérdés, tagadás szabályos igék múlt idejű alakja <i>-ed</i> kiejtése rendhagyó igék múlt idejű alakja időbeli viszonyok: múlt idejű időhatározók rögzült ikekapcsolatok: <i>go, get, have</i> kiejtés: mondathangsúlyozás tájékozódás térben: útbaigazítással kapcsolatos szókincs	szókincsfejlesztés: szóképzés (foglalkozások) mondathangsúlyozás híres történelmi személyek felismerése képi impulzus, olvasott és hallott szöveg alapján íráskészség: híres történelmi személyek bemutatása olvasott és hallott történet eseményeinek követése és sorrendbe rakása beszédkészség kérdőív alapján: Mikor volt, hogy utoljára...?

		olvasott szövegértés: kérdések és válaszok párosítása beszéd- és íráskészség: interjú egy emlékezetes estéről beszédkészség: útbaigazítás kérése és adása, udvarias kérdések és kérések
egy gyilkosság története rendőrségi kihallgatás egy patinás ház szókincs: a ház részei saját otthon bemutatása éjszaka egy szellemjárta szállodában	múltidejűség: szabályos és rendhagyó igék érbeli viszonyok: <i>there is, there are</i>, kijelentés, kérdés, tagadás térbeli viszonyok: <i>there was, there were</i> kijelentés, kérdés, tagadás helyet és mozgást kifejező prepozíciók kiejtés: néma hangok, mondathangsúlyozás hangok: /eə/, /ɪə/	hallott és olvasott szövegértés: igaz/hamis állítások, történet követése, információ kiszűrése beszédkészség: információ kérése, adás hallott szövegértés, beszédkészség: ingatlan bérlése beszédkészség, íráskészség: saját otthon leírása hallott szövegértés: tagmondatok összepárosítása, globális szövegértés: összefoglalás hallott szövegértés: hibajavítás
szókincs: ételek, mennyiségek, mértékegységek ételek tárolása vetélkedők összehasonlítás étteremben	mennyiségi viszonyok: megszámlálható és megszámlálhatatlan főnevek <i>a/an, the, some, any</i> kiejtés: <i>ea</i> betűkapcsolat mennyiségi viszonyok: kérdések: <i>how much, how many</i> kiejtés: /ʃ/ és /s/ minőségi viszonyok: melléknévfokozás: a melléktípusok középfoka számnevek kiejtés: /ə/ mondathangsúlyozás	olvasott szövegértés: híres személyek étrendje hallott szövegértés, beszédkészség: étkezési napló, ételreceptek beszédkészség: étkezési szokások kérdőív alapján olvasott szövegértés: érdekességek a sóról és cukorról hallott és olvasott szövegértés, beszédkészség: műveltségi vetélkedők szövegértés: étlap, árak beszédkészség: vacsorameghívás, étel és ital rendelése egy

		étteremben, jókívánságok
útvonal szókincs: épületek és helyek összehasonlítás az utazás egy fajtája nyaralás az utazás megtervezése kártyajóslás a jövő megjóslása kártyajóslás	minőségi viszonyok: melléknévfokozás: a melléknevek felső foka kiejtés: mássalhangzó kapcsolatok, jövőidejűség: <i>going to</i> jövő idő (tervezés és jóslás): kijelentés, kérdés, tagadás időbeli viszonyok: jövő idejű időhatározók rögzült igekapcsolatok kiejtés: oo betűkapcsolat, mondathangsúlyok	olvasott szövegértés: beszéd- és íráskészség: turisztikai célpont bemutatása, hirdetés hallott szövegértés: kanapészfőzés (igaz/hamis állítások) olvasott szövegértés (blog): utazással kapcsolatos problémák megkeresése beszéd-készség: javaslatok íráskészség: hivatalos email: szobafoglalás hallott és olvasott szövegértés: történet követése (látogatás egy kártyajósnál) beszéd-készség: szerepjáték olvasott szövegértés: helyes válasz kiválasztása
első benyomások saját ország / lakóhely és egy úticél bemutatás életcélok, szándékok személyes célok férfiak, nők és az internet tömegközlekedés	minőségi viszonyok: mód- és fokhatározók szóképzés: melléknévből határozószó kiejtés: szóhangsúly változása rögzült igei vonzatok: <i>to + Infinitive</i> kiejtés: mondathangsúly szókincs: az internet szövegösszetartó elemek: névelők: <i>a/an, the, --</i>	olvasott és hallott szövegértés: (utazási blog) információk azonosítása, mondatok kiegészítése beszéd- és íráskészség: helyek leírása szöveges impulzus alapján olvasott szövegértés, életcélok, tanácsok beszéd- és íráskészség: életcélok, tanácsok beszéd-készség és hallott szövegértés: nők és férfiak eltérő internet használati szokásai hallott szövegértés, beszéd-készség: taxi rendelés, vonaljegyvásárlás
könyvek és filmek filmes élmények Összefoglalás korábbi élettapasztalatok színészi interjú	jelenidejűség: <i>Present</i> <i>Perfect</i> használata kijelentés, kérdés, tagadás szabályos és rendhagyó igék 3. alakja, helyes kiejtése,	hallott szövegértés és beszéd-készség: filmek (pl. látta-e már? stb.) hallott szövegértés: jelenet egy TV-sorozatból

szavak csoportosítása	szemantikai	mondathangsúly <i>Present Perfect</i> és <i>Simple Past</i> igeidők használatának összehasonlítása kiejtés: hangok átismétlése kérdésfeltevés (ismétlés)	beszédkészség: találgatás és interjú olvasott szövegértés: (interjú egy híres brit színésszel) bekezdések címének azonosítása beszédkészség: válaszok alapján kérdésfeltevés olvasott szövegértés: (egy amerikai Angliában) igaz / hamis állítások
--------------------------	-------------	--	---

10. évfolyam: A2-B1 szint

Témakörök/ Kommunikációs szándékok (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS személyes bemutatkozás információ kérése, adása személyes választások emberek jellemzése, leírása egy híres festmény leírása ruházat problémák a szállodában	kérdő szórend kiejtés: magánhangzók ábécé, betűzés jelenidejűség: <i>Present Simple</i> és <i>Present Continuous</i> kiejtés: –s és –es igevégződések hangok: /ə/ és /ɜ:/ tér- és időbeli viszonyok: prepozíciók amerikai és brit angol	reagálás egyszerű kérdésekre: otthon, család, munkahely / iskola, szabadidő angol ábécé, szavak betűzése, számok íráskészség: adatlap kitöltése íráskészség: személy bemutatása megadott szempontok és szövegmodell alapján olvasott és hallott szövegértés: ki ismer jobban? beszédkészség: képleírás, képleírás követése beszédkészség: a viszontlátás öröme problémák jelzése, segítségkérés, segítség felajánlása
UTAZÁS, TURIZMUS SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM nyaralás (szókinsz) nyaralási élmények híres fotók története	múltidejűség: <i>Simple Past</i> szabályos és rendhagyó igeik múltideje kiejtés: –ed végződés múltidejűség: <i>Past Continuous</i> időbeli viszonyok: prepozíciók	olvasott és hallott szövegértés, beszédkészség: félresikerült nyaralás története beszédkészség: saját nyaralás elmesélése megadott szempontok

a kedvenc fotóm rögzült szókapsolatok: hétköznapi cselekvések	kiejtés: mondathangsúlyozás szövegösszefüggés elemei: események időbeli sorrendje, időhatározók kiejtés: szóhangsúlyok,	alapján olvasott és hallott szövegértés: egy híres fotó története beszédkészség, írás-készség: a kedvenc fotó bemutatása megadott szempontok és szövegmodell alapján olvasott szövegértés: történet kiegészítése megadott időhatározókkal, globális értés kérdések alapján hallott szövegértés, beszédkészség: események követése és történetmesélés képi impulzus alapján
SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD UTAZÁS, TURIZMUS TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA tervek és álmok a repülőtéren személyes találkozások utazási tervek szavak körülírása, definiálása szótárhasználat problémák az étteremben	jövőidejűség: <i>going to</i> használat (tervek, jóslás) kiejtés: mondathangsúlyozás, gyors beszédtempó jövőidejűség: <i>Present</i> <i>Continuous</i> vonzatos igék: ige + prepozíció kiejtés: barátságos intonáció szövegösszetartó elemek: nem-kijelölő vonatkozói mellékmondat, vonatkozó névmások kiejtési jelek felismerése a szótárban amerikai és brit angol	hallott szövegértés és beszédkészség: interjúk a repülőtéren, utazási tervek olvasott szövegértés: híres repülőterek olvasott és hallott szövegértés: találkozó megbeszélése chatüzenetekben és telefonon írás-készség: baráti email utazási tervekről megadott szempontok és szövegmodell alapján hallott szövegértés: tévés vetélkedőműsor beszédkészség: körülírás, definiálás olvasott szövegértés: a szókincs bővülése hallott szövegértés és beszédkészség: étel és ital rendelése egy étteremben, problémák jelzése és megoldása
SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD	jelenidejűség: <i>Present</i> <i>Perfect</i> használata időbeli viszonyok:	olvasott szövegértés: idegesítő szokások a családban

EMBER ÉS TÁRSADALOM GAZDASÁG SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS szülők és tizenévesek háztartási feladatok divat és vásárlás vásárlási tapasztalatok hétvégi időtöltések történetmesélés: az elmúlt hétvége	<i>yet, just, already</i> kiejtés: hangok: /j/ és /dʒ/ <i>Present Perfect</i> és <i>Simple Past</i> igeidők használatának összehasonlítása kiejtés: betűk: c és ch határozatlan, általános és tagadó névmások: <i>something, anything, nothing</i> stb. minőségi viszonyok: –ed és – ing végű melléknevek kiejtés: hangok: /e/, /əʊ/, /ʌ/	hallott szövegértés: rádióműsor otthoni segítségnyújtásról olvasott szövegértés: interjú egy divattervezővel hallott szövegértés és beszédkésztség: főlegesen megvásárolt holmik, vásárlási szokások hallott és olvasott szövegértés: egy hétvége története beszédkésztség: beszámoló az elmúlt hétvégéről olvasott szövegértés: egy érdekes bolti lopás története
KÖRNYEZETÜNK ÉLETMÓD GAZDASÁG felgyorsult életmód életmódok összehasonlítása nagyvárosok, fővárosok lakóhely bemutatása étkezési szokások, egészséges életmód dolgok, személyek összehasonlítása Téves vásárlás	minőségi viszonyok: melléknevek és határozók összehasonlítása, közép fok, <i>as ... as</i> kiejtés: mondathangsúlyozás minőségi viszonyok: melléknevek felsőfoka időbeli viszonyok: <i>ever (+ present perfect)</i> kiejtés: szó- és mondathangsúly menyiségi viszonyok: <i>too, (not) enough</i> kiejtés: hangok: /ʌ/, /u:/, /aɪ/, /e/ javaslatok: <i>Why don't you...?</i> amerikai és brit angol	olvasott szövegértés: a felgyorsult életmód beszédkésztség: saját életmód változásai hallott szövegértés: tanácsok a lassabb életmódhoz olvasott és hallott szövegértés: személyes tapasztalatok nagyvárosokban beszédkésztség, íráskészség: saját lakóhely bemutatása megadott szempontok és szövegmodell alapján olvasott és hallott szövegértés: egészséges és káros szokások beszédkésztség: személyes életmód bemutatása megadott szempontok alapján hallott szövegértés és beszédkésztség: vásárlás egy sportboltban, problémák jelzése és megoldása
SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK,	jövőidejűség: <i>will, won't</i> (jóslás)	beszédkésztség, olvasott szövegértés: pesszimista

CSALÁD EMBER ÉS TÁRSADALOM pesszimista vagy optimista élepszemlélet ellentétes jelentésű igék ígéret vonzatos igék: ige + <i>back</i> álmok jelentése álomfejtés	kiejtés: 'll, won't jövőidejűség: will, won't (hirtelen döntés, felajánlás, ígéret) kiejtés: két szótagú igék hangsúlyozása időbeli viszonyok: az eddig tanult igeidők átismétlése vonzatos melléknevek kiejtés: ow betűkapcsolat	élepszemlélet és humor hallott szövegértés, beszédkészség: az optimista élepszemlélet pozitív hatásai beszédkészség: reagálás jóslásra olvasott és hallott szövegértés: gyakran be nem tartott ígéret olvasott és hallott szövegértés, beszédkészség: álmok elemzése, értelmezése beszédkészség: kérdés-felelet az eddig tanultak összefoglalására
EMBER ÉS TÁRSADALOM AZ ISKOLA ÉLETMÓD mit, hogyan kell csinálni? mi a boldogság? nyelvtanulás szabályok A patikában Hétköznapi betegségek tünetei	rögzült igei vonzatok: <i>to</i> + <i>Infinitive</i> használata kiejtés: folyamatos beszéd, <i>to</i> hangsúlytalan ejtése rögzült igei vonzatok: <i>Gerund</i> használata kiejtés: <i>i</i> betű kiejtése modalitás: kötelezettség, tiltás: <i>must, mustn't, have to, don't have to</i> használata minőségi viszonyok: fokhatározók (<i>very, quite</i> stb.) birtokviszonyok: <i>have got</i> használata	olvasott és hallott szövegértés, beszédkészség cikkek és rádióműsor alapján íráskészség: „Hogyan...?” kezdetű cikk írása véleménykifejtés, tanácsadás olvasott szövegértés, beszédkészség: mi tesz minket boldoggá? hallott szövegértés, beszédkészség: a zene hatása a hangulatunkra, érzelmeinkre olvasott és hallott szövegértés: beszámoló egy újságírói kísérletről beszédkészség: személyes nyelvtanulási tapasztalatok íráskészség: információ kérése hivatalos levélben hallott szövegértés, beszédkészség: vásárlás a patikában, tünetek leírása, társalgási fordulatok
KÖRNYEZETÜNK UTAZÁS, TURIZMUS TUDOMÁNY TECHNIKA	modalitás: tanácsadás: <i>should, shouldn't</i> kiejtés: hangok: /ʊ/, /u:/ mondathangsúlyozás logikai viszonyok: feltételeesség:	olvasott és hallott szövegértés, beszédkészség: problémafelvetés, tanácsadás íráskészség: tanács írása

tanács kérése, tanács adása összetéveszthető igék / természeti katasztrófák irodalmi mű: novella kreatív írás: novella folytatása	<i>First Conditional</i> kiejtés: folyékony beszéd minőségi viszonyok: módhatározók kiejtés: a mondat ritmusa birtokviszonyok: birtokos névmások használata állítmányként (<i>mine, yours</i> stb.) szóképzés: melléknevekből határozószavak	egy internetes honlapra hallott szövegértés és beszédkészség: egy család kalandos utazása írás-készség: jelenet írása a novella szereplőivel
KÖRNYEZETÜNK SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD UTAZÁS, TURIZMUS 'Mit tennél? – reagálás vésszituációban állatvilág félelmek, fobiák fobiák lehetséges kezelése életrajzok, életutak az élet fontos eseményei és fordulópontjai Útbaigazítás, tömegközlekedés Bocsánatkérés	logikai viszonyok: feltételeesség: <i>Second Conditional</i> kiejtés: szóhangsúly időbeli viszonyok: időtartam: <i>for, since (+</i> <i>present perfect)</i> kiejtés: mondathangsúlyozás kiejtés: szóhangsúly, hang: /ɔ:/ múltidejűség: <i>Present</i> <i>Perfect</i> és <i>Simple Past</i> használatának összehasonlítása amerikai és brit angol	olvasott szövegértés, beszédkészség: reagálás állattámadás esetén hallott szövegértés, beszédkészség, szókincsfejlesztés: furcsa fobiák olvasott szövegértés: fobiák lehetséges kezelése olvasott és hallott szövegértés: híres zenészek: apa és fia beszéd- és íráskészség: egy idős személy életútjának bemutatása megadott szempontok és szövegmodell alapján hallott szövegértés, beszédkészség: útbaigazítás térkép alapján, bocsánatkérés
TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA AZ ISKOLA SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD feltalálónők híres találmányai passzív igék iskolai típusok, tantárgyak iskolai teljesítmények személyes döntések, választások saját döntéseink – interjú	jelenidejűség: <i>Present</i> <i>Passive</i> kiejtés: / ʃ /, -ed, mondathangsúlyozás múltidejűség: <i>used to</i> (kijelentés, tagadás) kiejtés: <i>used to / didn't use to</i> modalitás: lehetőség: <i>might</i> használatának kiejtés: kettős magánhangzók szóképzés: főnevek	hallott és olvasott szövegértés: feltalálónők híres találmányai beszédkészség: páros kvíz megadott szöveges információ alapján olvasott szövegértés: híres személyek iskolai teljesítménye hallott szövegértés, beszédkészség: iskolai emlékek hallott szövegértés: spekulálás döntéshelyzetben beszédkészség és olvasott szövegértés: a túl sok

		döntési helyzet hatása a lelki egészségre
SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS ÉLETMÓD EMBER ÉS TÁRSADALOM sport, mozgás vesztesek alvási és ébredési szokások kérdőív, interjú véletlenek hasonlóság kifejezése Elbúcsúzás	térbeli viszonyok: mozgást jelentő prepozíciók összetett igék szórendje kiejtés: folyékony beszéd szövegösszetartó elemek: so és <i>neither</i> használata kiejtés: mondathangsúlyozás hangok: (th) /θ/ és /ð/ amerikai és brit angol	szókincsfejlesztés: sport (sportágak, helyszínek, felszerelés) olvasott szövegértés, beszédalképség: vesztesnek lenni írásképség: vélemény kifejtése megadott szempontok és szövegmodell alapján beszédalképség, olvasott szövegértés: szokások, kérdőív olvasott és hallott szövegértés: véletlen találkozás ok beszédalképség: hasonlóságok keresése és kifejezése hallott és olvasott szövegértés: telefonbeszélgetés, reagálás váratlan hírekre
SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM meghökkenő hírek történetmesélés pletykálás say / tell használata	múltidejűség: <i>Past Perfect</i> kiejtés: <i>had, hadn't</i> függő beszéd: <i>reporting verbs</i> kérdések, kérdések múltidejűség kiejtés: kettős mássalhangzók alanyra vonatkozó kérdések (segédige nélkül)	olvasott és hallott szövegértés, beszédalképség: meghökkenő hírek a világból hallott szövegértés, beszédalképség: a pletykálás a hétköznapi életben olvasott szövegértés: a pletyka pozitív hatásai olvasott szövegértés: kvíz a tankönyv anyagából írás- és beszédalképség: vetélkedőkérdések készítése, társasjáték

11. évfolyam: B1-B2 szint

Témakörök/ szándékok (ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK)	Kommunikációs Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései	Idegen nyelvi kompetenciák
ÉLETMÓD, SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD,	kiejtés: rövid és hosszú magánhangzók jelenidejűség: <i>Present</i>	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, írásképség,

EMBER ÉS TÁRSADALOM) ÉTELEK, ÉTKEZÉS, FŐZÉS ÉTKEZÉSI SZOKÁSOK, EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS a családi élet változásai a család hatása a személyiségre személyiségjegyek egy jó barát bemutatása	<i>Simple</i> és <i>Present Continuous</i> összehasonlítása <i>action / non-action verbs</i> jövőidejűség: <i>Present Continuous, going to, will / won't</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás szövegösszetartó eszközök: <i>each other</i> kiejtés: szóhangsúlyozás, melléknevek végződése (-ous, -ble, -ive, -ly stb.) brit és amerikai angol <i>How + adjective</i> <i>What + noun</i>	beszédkészség
GAZDASÁG, EMBER és TÁRSADALOM pénzügyek, gazdaság, pénzzel kapcsolatos kifejezések eddiggi élettapasztalatok, új életet kezdeni, jótékonyági tevékenységek köszönő levél	kiejtés: „o” betű múltidejűség: <i>Present Perfect</i> és <i>Past Simple</i> összehasonlítása kiejtés: mondathangsúlyozás <i>Present Perfect Continuous</i> időbeli viszonyok: <i>for / since</i> használata erős melléknevek használata, szóhangsúlyozása	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkészség
UTAZÁS, TURIZMUS, EMBER ÉS TÁRSADALOM, SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) nagyvárosi közlekedés tömegközlekedés, utazás, útbaigazítás közlekedés - biztonság, felelős magatartás a lakóhely közlekedése sztereotípiák, férfiak és nők szerepe a társadalomban férfiak és nők szerepe a családban	kiejtés: / ʃ /, / dʒ /, / tʃ / minőségi viszonyok: <i>a</i> melléknevek és <i>határozószavak közép- és felsőfoka</i> kiejtés: folyamatos beszéd szövegösszetartó eszközök: névelők használata: <i>a / an, the, no article</i> kiejtés: / ə /, / ðə / vagy / ði: /, mondathangsúlyozás állandósult szókapcsolatok: igék vagy melléknevek + prepozíciók brit és amerikai angol	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkészség
EMBER ÉS TÁRSADALOM ISKOLA siker és sikertelenség új készségek elsajátítása hatékony nyelvtanulási tippek mobilhasználati etikett illemszabályok és család	modalitás: <i>can, could, be able to</i> használata kiejtés: mondathangsúlyozás -<i>ed</i> / -<i>ing</i> végződésű melléknevek szövegösszetartó eszközök: <i>reflexive pronouns</i>	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkészség

véleménynyilvánítás közösségi oldalakon modern illemszabályok - kérdőív	kiejtés: néma mássalhangzók, folyamatos beszéd modalitás: kötelesség kifejezése: must, have to, should múltidejűség: should have	
SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD sport: szereplők, eszközök, helyszínek, tevékenységek sport babonák híres sportesemények és sportolók, anekdoták egy megtörtént eset szerelem első látásra kapcsolatok, ismerkedés közösségi média használata kommunikációs gyakorlat - érvelés	kiejtés: / ɔ:/, / 3:/ múltidejűség: Past Simple, Past Continuous, Past Perfect összehasonlítása kiejtés: folyamatos beszéd múltidejűség, időbeli viszonyok: usually és used to használata kiejtés: „s” betű brit és amerikai angol	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkésztség
SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS EMBER ÉS TÁRSADALOM SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD) helyszíni forgatás mozi, filmek, műfajok, a filmkészítés szereplői, eszközei, tevékenységei híres filmek és filmjelenetek, anekdoták egy film bemutatása első benyomások, profilképek a közösségi médiában az emberi test, testrészek, cselekvések, a külső leírása az első benyomások fontossága és az ítélkezés veszélyei, híres emberek	kiejtés: mondathangsúlyozás Passive használata minden igeidőben – elmélet és gyakorlat kiejtés: kettőshangzók modalitás: következtetés, valószínűség kifejezése: might, can't, must	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkésztség
ISKOLA, KÖRNYEZETÜNK SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD iskolarendszer, iskolatípusok, iskolai tevékenységek, gyereknevelés egy különleges iskola fiúknak zseniális tanulók az ideális otthon lakóhely, épületek, házak, otthonok	kiejtés: „u” betű logikai viszonyok: First Conditional, jövő idő kifejezése: when, until make és let igék használata logikai viszonyok: Second Conditional kiejtés: mondathangsúlyozás brit és amerikai angol	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, íráskészség, beszédkésztség

híres emberek otthona saját otthon bemutatása		
GAZDASÁG A MUNKA VILÁGA eladás és vásárlás vásárlás és eladás, modern vásárlási szokások vásárlói panaszok vásárlói panaszlevél a munka világa: szereplők, helyszínek, tevékenységek az ideális munka üzleti ötletek egy termék bemutatása	függő beszéd: kijelentés és kérdés kiejtés: „ai” betűk szóképzés: igéből főnév kiejtés: szóhangsúlyok igealakok: <i>gerunds and infinitives</i>	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, írás készség, beszéd készség
EMBER ÉS TÁRSADALOM TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS) szerencsés találkozások a szerencse szerepe híres személyek karrierjében infokommunikációs eszközök információáradat elektronikai berendezések, modern médiahasználat, információáradat az okostelefonok előnye és hátránya	logikai viszonyok: Third Conditional kiejtés: mondathangsúlyozás szóképzés: melléknevek és határozószavak menyiségi viszonyok: a little, a few, a lot, enough, too much, too many stb. kiejtés: -ough és -augh rögzült igei szókapcsolatok (phrasal verbs) kiejtés: folyamatos beszéd brit és amerikai angol	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, írás készség, beszéd készség
A MUNKA VILÁGA EMBER ÉS TÁRSADALOM) egy érdekes vagy sikeres személy bemutatása brit ikonok bűnözés, bűnözők híres bűncselekmények, megoldatlan rejtélyek rendőrségi kihallgatás	szövegösszetartó eszközök: kijelölő és nem kijelölő vonatkozó mellékmondatok összetett szavak kiejtés: szóhangsúlyok szövegösszetartó eszközök: visszakerdezés („ugye?”) kiejtés: mondathangsúlyozás	hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, írás készség, beszéd készség

12.osztály: B1- B2 szint

Tankönyv: Matura Leader Plus
Érettségire készítő könyvek

A 12. osztályban alap óraszámában a középszintű érettségire való felkészítés (ami a B1 szintnek felel meg) a feladat, így a követelmények is megegyeznek a középszintű érettségi követelményrendszerével.

(Amennyiben lehetőség és igény van rá, emelt szintű feladatokkal (differentiáltan) is fejlesztjük a tanulók nyelvtudását.)

Témák	Kommunikációs szándék	Fogalomkörök és azok nyelvi kifejezései; funkciók	Idegen nyelvi kompetenciák
People	Description of a person Clothing Describing people in pictures Exam tasks – exam strategies Informal email/letter responding to an invitation	Vocabulary related to personality and clothing Adjectives describing people Word building – Adjectives -negative prefixes Idioms Present Tenses Frequency adverbs Stative verbs Different parts of speech Phrasal verbs Adjectives – synonyms and antonyms Layout Stylistic features Cohesive devices Debating – arguments Agreeing and disagreeing	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Houses, homes	Description of a house – types of houses; rooms and different pieces of furniture Exam tasks – exam strategies Debate Formal email/letter giving information	Vocabulary related to housing Types of houses Prepositions of places Collocations Discussion – agreeing and disagreeing Articles, Plural Nouns, Prepositions of time, place, movement and manner There is / There are Word order Parts of speech Compound nouns Prepositional phrases Adjective suffixes Expressing opinion Reasoning Layout Set phrases Indirect questions Arguing for or against	reading skills listening skills writing skills speaking skills

		the proposition	
School	School subjects and facilities Homeschooling Learning for life bullying at school The best tips for studying Formal letter email/letter requesting information Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to education Adjectives + prepositions; Collocations; Phrasal verbs; Words easily confused Reciprocal pronouns / Possessive adjectives/ Personal pronouns/ Possessive case / Reflexive pronouns /Reciprocal pronouns Other / Another Double conjunctions Taking about personal experiences Expressing emotions; Compound adjectives Nouns from phrasal verbs Noun suffixes Set phrases; Indirect questions; Cohesion Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Work	Types of jobs – requirements and duties Balance A career at home well-paid jobs An e-mail/letter of application exam tasks – exam strategies debating	Vocabulary related to employment Collocations; Phrasal verbs; Idioms Suffixes of nouns – professions and jobs Synonyms and antonyms Words easily confused; Idioms Set phrases; Cohesion; Linkers – in addition, furthermore, in fact ... so, as, since, although... Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Family and social life	Family members; family occasions; an	Vocabulary related to family and social life;	reading skills listening skills

	average family An informal email Family tree researching Writing an article Exam tasks – exam strategies Debating	Phrasal verbs; Idioms; Collocations; Used to Past Tenses; Time clauses; Used to Common prefixes; Verbs + Prepositions; Intensifying and softening adverbs; Responding to points and expressing opinion; Cohesion Arguing for or against the proposition	writing skills speaking skills
Food and eating	Types of food; Food categories Healthy diet Foreign cuisine Ingredients and instructions Eating Style Writing a post on a forum; Sample writing Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to food, cuisine and balanced diet; Phrasal verbs; Idioms; Countable and uncountable nouns Nouns without singular or plural How much...?/How many...?/much/many/a lot of / lots of / a little / little / a few / few, Some/any/no Phrasal verbs with on/off Words with multiple meanings; Binomials; Asking for advice; Giving advice; Set phrases Expressing preferences Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills

Economy	Types of shops and different items; Services A shopping spree with mum Bank Account Tips for making a successful commercial The evolution of money Pocket money Formal letter of complaint; Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to shopping, services, advertising and economy Words easily confused; Phrasal verbs Future Tenses; Expressing Future – be going to Words easily confused Phrasal verbs; Idioms; Set phrases; Cohesion; Linking words and listing Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Travelling and Tourism	Means of transport and types of holidays Planes, Trains & Automobiles Travelling in the future A bad travelling experience Informal letter – Giving information and giving news; Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to travelling and tourism Phrasal verbs; Idioms; Relative clauses; Infinitive; -ing form; Collective nouns; Noun suffixes; Verbs related to movement; Style; Expressing emotions; Cohesion Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Art and culture	Entertainment : Television, Radio, The Press, Museums Performing art – theatre and concert Installation art Visual Misconceptions An email/letter giving advice; Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to art and culture, Collocations; Idioms Questions Words; Question tags; Indirect questions; Verbs with two objects Uncountable nouns; Prepositional phrases, Phrasal verbs; Useful phrases; Reasoning; Cohesion	reading skills listening skills writing skills speaking skills

		Arguing for or against the proposition	
Sport	Sports – facilities and equipment; Sport injuries team sports individual sport An email/letter giving opinion; Exam tasks – exam strategies	Vocabulary related to sports; Collocations; Phrasal verbs; Zero Conditional, Conditional sentences – Type 1,2,3 Mixed conditionals, Unreal Past Idioms; Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions; Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Health	Illnesses – symptoms and treatment Healthy lifestyle At the doctor's Asthma Headaches Alternative medicine Letter to the editor Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to health Words easily confused; Idioms; Phrasal verbs Passive Voice; Causative form Phrasal verbs; Words easily confused; Verbs related to sight; Rhetorical questions for emphasis; Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Science and technology	Technology in the 21st century – Mobiles, Computers Hacking Technological Breakthroughs Space exploration Einstein: Myths and Misconceptions Formal email/letter giving information Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to science and technology; Words easily confused; Clauses of concession; Clauses of purpose; Clauses of reason; Clauses of result; Exclamatory sentences Adjectives + Prepositions, Expressions with	reading skills listening skills writing skills speaking skills

		come and go; Singular and plural nouns; Expressing sympathy; Giving advice; Linking words and phrases Arguing for or against the proposition	
Nature	Environment and environmental problems Animals in Zoos; Far-reaching Effects Going green Save our Forest! – Animals Post on a Forum; Exam tasks – exam strategies Debating	Vocabulary related to environment, disasters and conservation; Idioms; Reported Speech; Special Reporting Verbs; Subjunctive, Idioms; Verbs + Prepositions; Nouns + Prepositions; Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion Arguing for or against the proposition	reading skills listening skills writing skills speaking skills
Society	Criminal actions and incidents Increasing violence Crime and punishment young offenders Effect of Internet on the society Life behind Bars Post on a Forum; Exam tasks – exam strategies Debating.'	Vocabulary related to crime and criminals; Idioms; Words easily confused; Emphatic forms – Inversion Phrasal verbs; Verb suffixes; Style; Giving opinion; Reasoning, Cohesion Agreeing and disagreeing	reading skills listening skills writing skills speaking skills

Német, mint első idegen nyelv

5-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		4	4	4	4	4	4	3	3
Évi óraszám:		144	144	144	144	144	144	108	108

A négy alapkészség (olvasott szöveg és hallott szöveg értése, beszéd- és íráskészség) területén elérendő szintek (melyek megfelelnek az európai hatfokú skálán meghatározott szinteknek A1-A2-B1-B2-C1-C2) és követelmények az általunk használt tankönyvek (jelenleg: Das neue Deutschmobil, direkt, AusBlick, érettségire készítő könyvek) alapján a következők:

Az A1-, A1, A2, B1, B2 szintek meghatározása

Az európai minimumszint fele: A1-

Ezen a szinten a tanuló megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra.

Beszédértés:

Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat.

Beszédkésztség:

Képes egyszerű kérdéseket feltenni és azokra válaszolni, helyes kiejtéssel és intonációval.

Olvasásértés:

Felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat.

Írás:

A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni.

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre, dolgokra vonatkozóan, és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

Beszédkésztség

Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit egyszerű fordulatokkal le tudja írni.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

Írás

Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlést megírni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkésztség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai középszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkésztség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal elmondja élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza a véleményét. El tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, amely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, aktuális témákról képes kifejtani a véleményét a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét.

Beszédkésztség

Folyékonyan és természetesen vesz részt anyanyelvű beszélővel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen kifejti, megindokolja, megmagyarázza és megvédi a véleményét, el tud mondani egy történetet.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Beszámol élményeiről, kifejti véleményét, érvel egy álláspont mellett és ellen.

5.osztály: A1- szint

Tankönyv: Das neue Deutschemobil 1

Témakörök:

Bemutatkozás, köszönés

Család

Iskola, órarend, tantárgyak

Hobbi, háziállatok

A hét napjai, napirend, óra

Hónapok, évszakok, tevékenységek, születésnap, meghívás, ajándékok Lakásberendezés, színek,

Állatok és azok jellemzése, cirkusz

Étkezés, rendelés étteremben

Ruházat, időjárás, utazás

Nyelvtani fogalomkörök:

Igék ragozása (szabályos igék, „sein,haben”, töhangváltos igék, elváló igekötős igék, módbeli segéd igék), „es gibt”

Kijelentő, kérdő és felszólító mondat, tagadás,

Személyes és birtokos névmás, határozott és határozatlan névmás, „man”

Tő- és sorszámnevek

Főnevek neme, alany- és tárgyesete (Akkusativ),

Melléknevek

Elöljárószók tárgyesettel

6. osztály: A1 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 2 (Lektion1-10)

Témakörök:

Utazás, érdekességek Svájcról (alpesi vasút, mentőkutya, sajtkészítés) híres európaiak, nyelvek, ajánlatok, tippek adása

Mesék, az ősember a vikingek, a középkori és a mai ember élete, összehasonlítások, történetek mesélése,

Barátok, tulajdonságok,

Egészséges életmód, betegség orvosnál, tanácsadás

Macskák, kutyák, /nem/tetszés, véleménykifejtés

Ház, lakás, berendezés

Városi élet, üzletek, útleírás, információadás, és – kérdés

Sport

Tanulás, tanítás, iskola, állásfoglalás

Zene, karnevál,

Nyelvtani fogalomkörök:

Az igék múlt ideje (Präteritum, Perfekt)

A főnevek, személyes névmások részesesete (Dativ)

Összetett mondatok (egyeses szórend- und, sondern, oder, denn, aber; fordított szórend – dann, danach, deshalb,; KATI-szórend – wenn, weil, dass, W-Fragen)

Melléknév fokozás, hasonlító mondatok, melléknévragozás

Elöljárószók részesesettel, mit, zu, bei, von, aus

7. osztály A1 - A2 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 2 (Lektion11-14)

Das neue Deutschmobil 3 (Lektion1-5)

Témakörök:

Sport

Tanulás, nyelvtanulás, tanítás, iskola, állásfoglalás tippek

Zene, karnevál,

Találmányok

Étkezési szokások, receptek, a krumpli története

Környezetvédelem a mindennapokban

Az Északi-tengernél (Wattenmeer), turizmus, környezetszennyezés, fókák

Nyelvtani fogalomkörök:

Visszaható igék (Sich Verben)

Elöljárószók tárgy- és részesesettel (Wechselpräpositionen)

Melléknévragozás, Kérdőszavak Was für ein?, welcher?

Kötőszavak (trotzdem, außerdem, ob)

Vonatkozó mellékmondat

Zu + Infinitiv, Célhatározói mellékmondatok (damit, umzu)

Mellékmondatok: anstatt dass, ohne dass, anstatt/ ohnezu + Inf.

Zu + Infinitiv

8. osztály: A2 szint

Tankönyv: Das neue Deutschmobil 3 (Lektion 6-14)

Témakörök:

Médiák, TV, film, számítógép, internet, könyvtár, véleménynyilvánítás, vita

Foglalkozások, érettségi, a munka világa, érvelés, javaslattétel, sejtés kifejezése

Ruházat, bevásárlás, divat

Közlekedés

Környezeti problémák

Tanulás, jegyek, vizsgák

Diákok, baráti kör, diákcsera, konfliktusok az iskolában, ifjúsági szervezetek

Utazás, utazási előkészületek, osztálykirándulás, nyári tervek, táborok, közösen szervezni vmit

Nyelvtani fogalomkörök:

Szenvedő szerkezetek (Passiv Präsens, Präteritum, Perfekt)

Feltételes mód –jelen és múlt időben (Konjunktiv II)

Birtokos eset, előjárószavak. trotz/ wegen/ während + Genitiv

Jövő idő (Futur I), Plusquamperfekt

Megengedő, következtető, okhatározó

Határozatlan névmások (man-einen-einem)

Vonzatos igék, névmási határozószók (damit darauf,...) kérdőnévmások (Worauf ...)

Időhatározói mellékmondatok (bis, während)

időhatározói mellékmondatok: „so dass, obwohl, deswegen, seitdem, bevor nachdem, solange, ...”, kötőszavakkal

Határozatlan névmás (einer, keiner, jemand, irgend..,)

Folyamatos és befejezett melléknévi igenevek, főnévvé vált melléknévek

9.osztály: A2 - B1 szint

Tankönyv: Péntek B. – Gárvány H. – M. Hammerstein: Gyakorlókönyv a német szóbeli középszintű érettségire

Stufengrammatik (nyelvtani gyakorló könyv)

Kiegészítő könyvek: So geht's noch besser

A 9. osztályban német nyelvből vizsgáznak a tanulók. Ebben az évben az eddig tanult témákat rendszerezzük, a nyelvtant ismétljük és elmélyítjük. Az olvasásértést és beszédértést a témákhoz kapcsolódó szövegek olvasásával és hallgatásával gyakorolják a diákok, ill. személyes leveleket írnak.

A vizsga írásbeli és szóbeli részből áll, mely a négy nyelvi készséget méri.

Az írásbeli vizsga részei: (időtartama 90 perc)

1.Olvasásértés (Címek, újságcikkek egymáshoz rendelése, összefüggő szöveg alapján az igaz állítás kiválasztása)

2.Nyelvtani teszt (Lyukas szövegek kiegészítése)

3.Hallás utáni értés (igaz – hamis állítások, szöveg kiegészítés)

4.Személyes levél írása

Szóbeli vizsga: (időtartama: kb.10 perc) A megadott témák közül egyről (tételhúzás) összefüggően beszélni, kérdésekre válaszolni, egy a témákhoz kapcsolódó képet leírni, arról beszélni. (Felkészülési idő nincs.)

Témakörök:

Schule und Lernen
Freizeit und Hobbys
Tägliches Leben (Tagesablauf, Hausarbeit)
Mode und Einkaufen
Feste
Familie
Essen und Trinken
Reisen
Gesundheit und Krankheiten
Wohnen

10. osztály: B1 szint

Tankönyv: AusBlick 1

Témakörök:

Munka és szabadidő, foglalkozások, munkahely, feltételek, filmek, zene, internet, koncert-, színházlátogatás,..
Család, családtípusok, emberi kapcsolatok, barátok, érvelés (fiatalok életmódja, célja)
Ünnepek, szokások, hagyományok (kutatás az interneten, kiselőadás), összehasonlítás, meghívás
Iskola, iskolatípusok Németországban és itthon, iskolai problémák, továbbtanulás, érvelés (egyenruha, egyetem vagy munka ...)
Nyelvtanulás, tanulási módszerek, érvelés (miért fontos / nem fontos?)
Étkezési szokások, német és magyar specialitások
Utazás, beszámolók, bel- és külföldi utak, érvelés (hová, mivel, mit, mikor? ...), érdeklődés, útiterv összeállítás - internetes kutatás
Sport, extrém sportágak, versenysport, táj, klíma, veszélyek
Divat, bevásárlás, tanácsadás (mit, hol? ..), érvelés (követni a divatot vagy nem, ...)

Nyelvtani fogalomkörök:

Feltételes mód (önálló alakok, als ob, udvarias kérés, felszólítás)
Melléknévragozás, melléknévképzés
Összetett mondatok: célhatározói, időhatározói, vonatkozói, okhatározói, következtető, hasonlító, tárgyi, alanyi, jelzői ...
Elöljárószók (helyhat, időhat...)
Vonzatos igék és melléknevek
Tagadás, fokozás

Személyes és hivatalos levél (érdeklődő típusú - utazás, szállás – levél), véleménynyilvánítás

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

11. osztály: B1 – B2 szint

Tankönyv: AusBlick 2

Témakörök:

Emberök külső és belső tulajdonságai, jellemvonásai, életrajz (német hírességek bemutatása-internetes kutatás német honlapokon)

Városok német nyelvterületen és Magyarországon, nevezetességek, városok, vidékek összehasonlítása, bemutatása, (kiselőadások, projektmunkák)

Reklám, vásárlási szokások, és lehetőségek, a pénz világa, érvelés

Médiák (film, újság, rádió, TV, internet) veszélyek, könyv < számítógép, érvelés

Munkahely, pályázat, elvárás, pályaválasztás

Jövőkép (élet 100 év múlva, ..)

Környezetszennyezés, és –védelem

Életmód, szenvedélybetegségek, függőség, wellness, természetes gyógymódok, bioélelmiszer, gyorséttermek, stressz

Mobilitás, közlekedés, ingázás, autófelszerelés, forgalom

Nyelvtani fogalomkörök:

Folyamatos, befejezett, beálló melléknévi igenevek

Zu + Infinitiv-es szerkezetek (sein / haben +zu + Inf.

Főnévképzés,

Állandó szókapcsolatok, szinonimák, szólások

Vonzatos igék, igék különböző igekötővel

Műveltetés

Módbeli segédigék Perfektben, másodlagos jelentésük (valószínűség, sejtés, ...)

Szórend (többszörösen bővített mondatok)

Tagadás

Kötőszavak

Függőbeszéd

Passiv módbeli segédigével, Zustandspassiv, a Passiv szerkezet alternatívái

Személyes és hivatalos levél: Nyelvi stílusok személyes és hivatalos levélben, olvasói levél, pályázat, blog, reklamáció

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

A diákok nagy többsége a 11. osztályban megszerzi a középfokú nyelvvizsgát, ami a B2 szintnek felel meg.

12.osztály: B1 - B2 szint

Tankönyv: Érettségire készítő könyvek

A 12. osztályban alapóraszámban a középszintű érettségire való felkészítés (ami a B1 szintnek felel meg) a feladat, így a követelmények is megegyeznek a középszintű érettségi követelményrendszerével.

Amennyiben lehetőség és igény van rá, emelt szintű feladatokkal (differenciáltan) is fejlesztjük a tanulók nyelvtudását.

Témakörök, amik megegyeznek a középszintű érettségi témaköreivel:

1. Személyes vonatkozások,

A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)

Családi élet, családi kapcsolatok

A családi élet mindennapjai, otthoni teendők

Személyes tervek

2. Ember és társadalom

A másik ember külső és belső jellemzése

Baráti kör, A tizenévesek világa: kapcsolata kortársakkal, felnőttekkel

Női és férfiszerepek

Ünnepek, családi ünnepek

Öltözködés, divat -

Vásárlás, szolgáltatások (posta) -

Hasonlóságok és különbségek az emberek között

3. Környezetünk

Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakás, a ház bemutatása)

A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek

A városi és a vidéki élet összehasonlítása –

Növények és állatok a környezetünkben, Időjárás

Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

4. Az iskola-

Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok)

Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka

A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága

Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

Diákmunka, nyári munkavállalás - itthon és más országokban

Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Életmód

Napirend, időbeosztás

Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)

Étkezési szokások a családban, ételek, kedvenc ételek -

Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

Gyakori betegségek, sérülések, baleset

Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

Szabadidős elfoglaltságok, hobbik, színház, mozi, koncert, kiállítás stb.

Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport -

Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép ,internet

Kulturális események

8. Utazás,turizmus

A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés

Nyaralás itthon, illetve külföldön

Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése

Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

9. Tudomány és technika

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés

A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

A tanult nyelvtani jelenségek tudatosítása, ismeretek elmélyítése, bővítése; rendszerezés és ismétlő gyakorlás; érettségi tesztek folyamatos feldolgozása, megoldása a cél és követelmény.

Ige (ragozás, szabályos igék, „sein,haben”, tőhangváltos igék, elváló igekötős igék, módbeli segédigék, „sich”-es igék), „es gibt”, lassen, werden, jelen, múlt (Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, FuturI) idő, vonzatos igék
Felszólító mód, feltételes mód, kötőmód (Konjunktiv I, II)
Kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó, feltételes mondat,
Szenvedő szerkezet (Vorgangs-, Zustandspassiv)
Főnévi igeneves szerkezetek (Infinitiv mit zu)
Tagadás,
Személyes, birtokos, visszaható, vonatkozó mutató, kérdő névmás, határozott és határozatlan névmás, „man”, „es”
Tő- és sor- és törtszámnevek
Főnevek neme, száma, alany, tárgy, részes és birtokos esete
Főnévvé vált melléknevek
Melléknevek ragozása, fokozása, vonzatai, melléknévi igenevek
Elöljárószók tárgy- részes- és birtokos esettel
Határozószók
Mondattan (egyszerű, bővített, összetett mondatok)
Kötőszavak (egyeses, fordított, KATI szórend)
Főnév-, melléknév-, igeképzés

Személyes és hivatalos levél: Nyelvi stílusok személyes és hivatalos levélben, olvasói levél, pályázat, reklamáció, blog,...

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

Német, mint második idegen nyelv

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		3	3	3	3
Évi óraszám:	108	108	108	96	

A német, mint második idegen nyelvből a négy alapkészség (olvasott szöveg és hallott szöveg értése, beszéd- és íráskészség) területén elérendő szintek az általunk használt tankönyv (jelenleg *direkt* tankönyvcsalád) alapján - melyek megfelelnek az európai hatfokú skálán meghatározott szinteknek – a következők:

9.osztály: (A1 szint): *direkt 1*

Témakörök:

Bemutatkozás, köszönés
Család, rokonság, háziállatok
Iskola, tantárgyak, órarend
Lakás, berendezés

Étkezés, étteremben, receptek
Orientáció a városban, útleírás
Napirend, szabadidős tevékenységek
Barátok, tulajdonságok

Nyelvtani fogalomkörök:

Igeragozás, jelen idő
Kijelentő és kérdő mondat, általános alany
Tagadás, nein, nicht, kein
Módbeli segédigék, visszaható igék
Felszólító mód,
Főnévragozás (Nominativ, Akkusativ, Dativ),
Elöljárószók tárgy- és részesesettel
Személyes névmás ragozása

10.osztály: (A2 szint): direkt 2 (11-17.lecke)

Témakörök:

Egészséges életmód, sport
Betegség, orvosnál, testrészek
Híres személyek, nevezetes események
Nyaralás, utazás, időjárás, közlekedés
Dívat, öltözködés
Életrajz

Nyelvtani fogalomkörök:

Alárendelt összetett mondatok (dass, ob, W-fragen, weil, wenn),
Múlt idő (Perfekt, Präteritum),
Melléknévragozás és fokozás
Főnévragozás (Genitiv),
Célhatározói mellékmondatok (damit, um+zu)

Képeslap, baráti levél

11. osztály: (A2-B1 szint): direkt 2,3 (18-24.lecke)

Témakörök:

Jövőkép, továbbtanulás, foglalkozások
Párkapcsolatok, érzelmek kifejezése
Családtípusok, férfi és női szerepek, házimunka
Álmok, kívánságok példaképek
Ünnepek, szokások
Országunk, városunk nevezetességei

Nyelvtani fogalomkörök:

Időhatározói mellékmondatok (als, wenn, während, bis, solange, nachdem seitdem bevor)
3. múlt idő (Plusquamperfekt), jövő idő (Futur I)
Megengedő mondatok (obwohl, trotzdem)
Feltételes mód
Vonatkozó mellékmondatok
Vonzatos igék és melléknevek
Szenvedő szerkezetek
Melléknévi igenevek

Személyes levél, véleménynyilvánítás

12. osztály: (B1 szint): direkt3 (25-30. lecke),

Témakörök:

Környezetvédelem, környezetszennyezés

Szolgáltatás (bank, javítás, vendéglátás ...)

Diákmunka, a pénz világa

Nyelvtanulás

A középszintű érettségi témaköreinek ismétlése

Nyelvtani fogalomkörök:

Szenvedő szerkezet módbeli segédigével és a sein igével (Zustandspassiv)

Függőbeszéd (Konjunktiv I),

Műveltetés

Az összes eddig tanult nyelvtani szerkezet ismétlése tesztek, lyukas szövegek

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

Személyes és hivatalos levél (érdeklődő (típusú - utazás, szállás – levél, blog, olvasói levél), véleménynyilvánítás

Emelt szintű német nyelvi csoport

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		5	5	3	3
Évi óraszám:	180	180	108	96	

Kilencedik osztályba különböző szintű nyelvi tudással érkeznek a tanulók, ezért nyelvtanításunk legfőbb célja, hogy egyensúlyt teremtsünk a magabiztos kommunikációs készség valamint a nyelvtani szerkezetek és szabályok biztos és pontos ismerete között. Diákjainkat a 12. osztály végére tervezzük eljuttatni a B2 szintű nyelvvizsgáig, ill. az emelt szintű érettségire, amennyiben ezt a csoport összetétele lehetővé teszi és erre igény van.

9.osztály: (A2 szint) direkt 2

Témakörök: Egészséges életmód, sport, betegség, híres személyek, nevezetes események, közlekedés, nyaralás, utazás, divat, öltözködés, életrajz, a munka világa, foglalkozások, jövőkép, barátok, párkapcsolatok

Nyelvtani fogalomkörök

Módbeli segédigék

ElőjárószavakA

Alárendelt összetett mondatok (dass, ob, W-Fragen, weil, wenn)

Múlt idő (Perfekt, Präteritum, Plusquamperfekt)

Jövő idő

Melléknévragozás és fokozás

Főnévragozás (Genitiv),

Célhatározói mellékmondatok (damit, um+zu), Infinitiv zu

Időhatározói mellékmondatok (als, wenn, bevor, während, seitdem, solange, bis, nachdem)

Megengedő mondatok (obwohl, trotzdem)

10. osztály: B1 szint

Tankönyv: AusBlick 1

Témakörök:

Munka és szabadidő, foglalkozások, munkahely, feltételek, filmek, zene, internet, koncert-, színházlátogatás,...

Család, családtípusok, emberi kapcsolatok, barátok, érvelés (fiatalok életmódja, célja)

Ünnepek, szokások, hagyományok (kutatás az interneten, kiselőadás), összehasonlítás, meghívás

Iskola, iskolatípusok Németországban és itthon, iskolai problémák, továbbtanulás, érvelés (egyenruha, egyetem vagy munka ...)

Nyelvtanulás, tanulási módszerek, érvelés (miért fontos / nem fontos?)

Étkezési szokások, német és magyar specialitások

Utazás, beszámolók, bel- és külföldi utak, érvelés (hová, mivel, mit, mikor? ...), érdeklődés, útiterv összeállítás - internetes kutatás

Sport, extrém sportágak, versenysport, táj, klíma, veszélyek

Divat, bevásárlás, tanácsadás (mit, hol? ..), érvelés (követni a divatot vagy nem, ...)

Nyelvtani fogalomkörök:

Feltételes mód (önálló alakok, als ob, udvarias kérés, felszólítás)

Melléknévragozás, melléknévképzés

Összetett mondatok: célhatározói, időhatározói, vonatkozói, okhatározói, következtető, hasonlító, tárgyi, alanyi, jelzői ...

Elöljárószók (helyhat, időhat...)

Vonzatos igék és melléknevek

Tagadás, fokozás

Személyes és hivatalos levél (érdeklődő típusú - utazás, szállás – levél), véleménynyilvánítás

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

11. osztály: B1 – B2 szint

Tankönyv: AusBlick 2

Témakörök:

Emberek külső és belső tulajdonságai, jellemvonásai, életrajz (német hírességek bemutatása - internetes kutatás német honlapokon)

Városok német nyelvterületen és Magyarországon, nevezetességek, városok, vidékek összehasonlítása, bemutatása, (kiselőadások, projektmunkák)

Reklám, vásárlási szokások, és lehetőségek, a pénz világa, érvelés

Médiák (film, újság, rádió, TV, internet) veszélyek, könyv <> számítógép, érvelés

Munkahely, pályázat, elvárás, pályaválasztás

Jövőkép (élet 100 év múlva, ..)

Környezetszennyezés, és –védelem

Életmód, szenvedélybetegségek, függőség, wellness, természetes gyógymódok, bioélelmiszer, gyorséttermek, stressz

Mobilitás, közlekedés, ingázás, autófelszerelés, forgalom

Nyelvtani fogalomkörök:

Folyamatos, befejezett, beálló melléknévi igenevek

Zu + Infinitiv-es szerkezetek (sein / haben +zu + Inf.

Főnévképzés,

Állandó szókapcsolatok, szinonimák, szólások

Vonzatos igék, igék különböző igekötővel

Műveltetés

Módbeli segédigék Perfektben, másodlagos jelentésük (valószínűség, sejtés, ...)

Szórend (többszörösen bővített mondatok)

Tagadás

Kötőszavak

Függőbeszéd

Passiv módbeli segédigével, Zustandspassiv, a Passiv szerkezet alternatívái

Személyes és hivatalos levél: Nyelvi stílusok személyes és hivatalos levélben (olvasói levél, pályázat, reklamáció, blog)

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

A diákok nagy többsége a 11. osztályban megszerzi a középfokú nyelvvizsgát, ami a B2 szintnek felel meg.

12.osztály: B1 - B2 szint

Tankönyv: Érettségire készítő könyvek

A 12. osztályban alapóraszámban a középszintű érettségire való felkészítés (ami a B1 szintnek felel meg) a feladat, így a követelmények is megegyeznek a középszintű érettségi követelményrendszerével.

Amennyiben lehetőség és igény van rá, emelt szintű feladatokkal (differenciáltan) is fejlesztjük a tanulók nyelvtudását.

Témakörök, amik megegyeznek a középszintű érettségi témaköreivel:

1. Személyes vonatkozások,

A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)

Családi élet, családi kapcsolatok

A családi élet mindennapjai, otthoni teendők

Személyes tervek

2. Ember és társadalom

A másik ember külső és belső jellemzése

Baráti kör, A tizenévesek világa: kapcsolata kortársakkal, felnőttekkel

Női és férfiszerepek

Ünnepek, családi ünnepek

Öltözködés, divat -

Vásárlás, szolgáltatások (posta) -

Hasonlóságok és különbségek az emberek között

3. Környezetünk

Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakás, a ház bemutatása)

A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek

A városi és a vidéki élet összehasonlítása –

Növények és állatok a környezetünkben, Időjárás

Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

4. Az iskola-

Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok)

Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka

A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága

Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

5. A munka világa

Diákmunka, nyári munkavállalás - itthon és más országokban

Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

6. Életmód

Napirend, időbeosztás

Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)

Étkezési szokások a családban, ételek, kedvenc ételek -

Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

Gyakori betegségek, sérülések, baleset

Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

7. Szabadidő, művelődés, szórakozás

Szabadidős elfoglaltságok, hobbik, színház, mozi, koncert, kiállítás stb.

Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport -

Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép ,internet

Kulturális események

8. Utazás,turizmus

A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés

Nyaralás itthon, illetve külföldön

Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése

Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

9. Tudomány és technika

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés

A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Nyelvtani fogalomkörök:

A tanult nyelvtani jelenségek tudatosítása, ismeretek elmélyítése, bővítése; rendszerezés és ismétlő gyakorlás; érettségi tesztek folyamatos feldolgozása, megoldása a cél és követelmény.

Ige (ragozás, szabályos igék, „sein,haben”, tőhangváltos igék, elváló igekötős igék, módbeli segédigék,” sich”-es igék),”es gibt”, lassen, werden, jelen, múlt (Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, FuturI) idő, vonzatos igék

Felszólító mód, feltételes mód, kötőmód (Konjunktiv I, II)

Kijelentő, kérdő ,felszólító, óhajtó, feltételes mondat,

Szenvedő szerkezet (Vorgangs-, Zustandspassiv)

Főnévi igeneves szerkezetek (Infinitiv mit zu)

Tagadás,

Személyes, birtokos, visszaható, vonatkozó mutató, kérdő névmás, határozott és határozatlan névmás, „man”, „es”

Tő- és sor- és törtszámnevek

Főnevek neme, száma, alany, tárgy, részes és birtokos esete

Főnévvé vált melléknevek

Melléknevek ragozása, fokozása, vonzatai, melléknévi igenevek

Elöljárószók tárgy- részes- és birtokos esettel

Határozószók

Mondattan (egyszerű, bővített, összetett mondatok)

Kötőszavak (egyenest, fordított, KATI szórend)

Főnév-, melléknév-, igeképzés

Olvasásértés és hallás utáni értés különböző típusú szövegek használatával (irodalmi, gazdasági, reklám, ismeretterjesztő...), interjúk

Személyes és hivatalos levél (érdeklődő (típusú - utazás, szállás – levél, blog, olvasói levél), véleménynyilvánítás

Spanyol, mint második idegen nyelv

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.
Heti óraszám:		3	3	3
Évi óraszám:	108	108	108	96

A négy alapkészség (olvasott szöveg és hallott szöveg értése, beszéd- és íráskészség) területén elérendő szintek (melyek megfelelnek az európai hatfokú skálán meghatározott szinteknek A1-A2-B1) és követelmények az általunk használt tankönyvek (jelenleg a **Colores** tankönyvcsalád) alapján a következők:

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, válaszolni tud személyes jellegű kérdésekre (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre, dolgokra vonatkozóan, és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.

Beszédalképesség

Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, ha a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit egyszerű fordulatokkal le tudja írni.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.

Írás

Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözetet megírni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkészség

Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai középszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

Főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkészség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal elmondja élményeit, céljait. Röviden megindokolja és megmagyarázza a véleményét. El tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Beszámol élményeiről, véleményéről.

9. évfolyam (A1 szint): Colores 1 (1-8. Lecke)

Témakörök:

Bemutakozás, üdvözlés
Család, rokonság
Szabadidős tevékenységek
Személyek, tárgyak leírása
Lakás, berendezés
Közlekedés a városban, városi szolgáltatások
Vásárlás
Napirend
Étkezés, étterem

Nyelvtani fogalomkörök:

Nyelvtani nemek, egyeztetés
Egyes szám, többes szám, egyeztetés
Kérdőszavak
Igeragozás, jelen idő
Tőhangváltós igék ragozása
G-vel, z-vel, y-nal bővülő igék
Létigék
Gustar típusú igék
Visszaható igék
Melléknév fokozása
Személyes névmások esetei, helyük a mondatban
Felszólító mód

10.évfolyam (A1-A2 szint): Colores 1 (9-12. lecke), Colores 2 (1-3. lecke)

Témakörök:

Időjárás
A közelmúltban történt események elbeszélése (Napi hírek)
Történetek, események elbeszélése egyszerű múltban (Híres személyek, események)
Életrajz
Utazás, vakáció
Öltözködés, divat
Múltbeli szokások leírása
Házi munkák, családi munkamegosztás
Kedvenc könyv/film/kulturális esemény

Nyelvtani fogalomkörök:

A személytelen igék
Közeljövő
Hatozói igenév
Befejezett melléknévi igenév
Közelmúlt (Pretérito perfecto)
Egyszerű múlt (Pretérito indefinido)
Elbeszélő múlt (Pretérito Imperfecto)

A függő beszéd (I)

11. évfolyam (A2-B1 szint): Colores 2 (4-10. lecke)

Témakörök:

Falusi és városi élet

A környezetvédelem kérdései

Karakter, belső tulajdonságok

A városi közlekedés problémái

Sport, egészséges életmód

Betegségek, orvosnál

Jövőbeli tervek, külföldi tanulás, ösztöndíjak

Nyelvtani fogalomkörök:

Régmúlt (Pretérito pluscuamperfecto)

Jövő idő

Jövő idejű feltételes mondat

Jelen idejű valószínűség kifejezése

Feltételes mód

Múlt idejű valószínűség kifejezése

A függő beszéd (II)

Igei körülírások

A kötőmód jelen ideje

- udvarias felszólítás
- tiltás
- kérést, kívánságot kifejező igék után
- szükségesség kifejezése
- értékítélet
- valószínűség, bizonytalanság
- érzelmet kifejező igék után
- jövőre utaló, cuando-val kezdődő időhatározói mellékmondatban
- ojalá kezdetű óhajtó mondatokban

12. évfolyam (B1 szint): Colores 2 (11-12. lecke), Colores 3 (1-

Témakörök:

Generációs problémák

Új típusú családmodellek

A munka világa

Az iskola, oktatási rendszer

Informatikai forradalom, találmányok

A spanyol nyelvű országok kultúrája, ünnepek

Nyelvtani fogalomkörök:

A kötőmód jelen ideje

- - - - - jövőre vonatkozó időhatározó szók, célt, feltételt kifejező határozószók után
- nyomatékos kívánság vagy felkiáltás

- fej-igék tagadó alakja után
- aunque után

A vonatkozó névmások

A kötőmód közelmúltja

A kötőmód múlt ideje

A jelen idejű feltételes mondat

A szenvedő szerkezet

Se impersonal

La pasiva refleja

Célunk az, hogy minél nagyobb számú tanuló tudja teljesíteni a középszintű érettségi, illetve a középfokú nyelvvizsga követelményeit. Igény és lehetőség szerint fakultációs csoportot is indítunk heti 1-2 órában.

Francia, mint második idegen nyelv

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.
Heti óraszám:	3	3	3	3
Évi óraszám:	108	108	108	96

Követelmény francia nyelvből

9. évfolyam – France-Euro-Express 1. tankönyv alapján

Témakörök	Nyelvtani elemek
Kapcsolatfelvétel franciául (Köszönések, bemutatkozás, bocsánatkérés, betűzés) Személyes adatok (Név, nemzetiség, kor, születési dátum, lakóhely, lakcím, e-mail cím; a személyes adatokra való rákérdezés és a kérdésekre adandó válaszok, néhány alapvető foglalkozás) Család (Családtagok megnevezése - szűk családi kör) Európa országai, fővárosai	Igék: être, avoir, il y a, és az '-er' végű igék és egyéb fontosabb igék ragozása jelen időben, a 's'appeler' ige Tagadás: ne... pas szerkezet Névelők: határozott és határozatlan névelők egyes és többes száma
Személyek jellemzése (Alapvető külső és belső tulajdonságok) Családtagok (la famille szókincse, saját család rövid bemutatása) Iskola (Iskolai tantárgyak, délutáni elfoglaltságok alapszókincse, saját iskolájának rövid bemutatása) Sportok, hobbik Vásárlás (Alapvető kereskedelmi egységek nevei (bolt, pékség, gyógyszertár, stb.), alapszintű vásárlási kifejezések) Ízlés kifejezése (aimer bien, trop, un peu, détester, saját ízlésének kifejezése)	Melléknevek típusai és egyeztetése a főnevekkel egyes és többes számban, melléknevek fokozása, összehasonlítás Számok 0-10000-ig, sorszámnevek, mennyiségjelzők (beaucoup de..., peu de..., assez de...etc.) Névmások: Birtokos névmások, kérdő névmások, névmások rövidülő alakja (ha utánuk magánhangzóval, vagy néma 'h'-val kezdődő szó áll: j', m', t', s', l', c'), a személyes névmások hangsúlyos alakjai (moi, toi, lui/elle, nous, vous, eux/elles) és használatuk előljárószókkal Az anyagnévelő (article partitif)
Étkezés (Éttermi rendelés, ételek nevei, alapvető hozzávalók) Az óra és a dátumok (Az órával kapcsolatos kifejezések, a hét napjai, a hónapok, az évszakok) Öltözködés (alapvető ruhadarabok, kiegészítők, színek)	Hangsúlyozás Kijelentő és kérdő hangsúly Felszólító mód: az -er végű igék és néhány rendhagyó ige felszólító módú alakja Kérdések: kérdő hangsúllyal, est-ce que-vel, egyenes szórenddel, a kérdőszó hátravetésével, a qu'est-ce que és a quoi használata
Útba igazítás, tájékozódás (helyjelölő prepozíciók helyes használata) Közlekedési eszközök és prepozíciók helyes használata Testrészek Ünnepek	Helymeghatározás (prepozíciók: dans, sur, sous ... etc.) Igeidők: Közeljövő (futur proche), az egyik múlt idő Az összetett múlt idő (passé composé) az -er végű igékkel

10. évfolyam – France-Euro-Express 2. tankönyv alapján

Témakörök	Nyelvtani elemek
Tájékozódás a városban (A tájékozódás és az azzal kapcsolatos nyelvi elemek, az irányok (à gauche, à droite, tout droit, jusqu'à, autour, à côté, entre, en face, au coin, au bout), közlekedési eszközök, közintézmények, szórakozóhelyek, szolgáltató helyek: étterem, kávéház, pékség, gyógyszertár, boltok, stb.) Lakás, lakberendezés (A lakás részei, lakberendezési tárgyak, a tárgyak elhelyezkedése a lakásban, színek)	Prepozíciók: Az à és a de prepozíciók használata ország- és városnevekkel Helyhatározók: devant, derrière, dans, sous, sur, au-dessous de, au-dessus de, à côté de, près de, au coin de Sorszámnevek: premier, première, deuxième / second, seconde, troisième, etc., dernier, dernière Igék: Rendhagyó igék jelen idejű ragozása
Szabadidő (Szabadidős tevékenységek tágabb szókinése, sportok, játékok, kikapcsolódás) Turizmus Család (A családtagok, családi kapcsolatok) Egészség (Egészségügyi panaszok, alapvető testrészek) Napi ritmus, napi tevékenységek (A hétköznapi és a hétvégi napi tevékenységek felsorolása)	A visszaható igék: A visszaható igék ragozása Felszólító mód: A felszólító mód képzése és használata Névmás használata a felszólító alakkal Kérdőszavak, kérdezés: A kérdőszavak est-ce que-vel és anélkül
Baleset, tűzvész (múlt idejű cselekvés leírása, események és körülmények leírása) Művészetek, műalkotások (képleírás) Televízió (Francia TV adók, programok) Mozi és színház (összehasonlítani a kétféle kulturális szórakozóhely előnyeit, hátrányait)	Múlt idők : befejezett múlt idő és folyamatos múlt idő helyes használata (passé composé avec avoir et avec etre, imparfait) Mennyiségek kifejezése Az anyagnévelők: du, de la, de l' Névmások: A tárgyesetű / részes esetű névmások Az en / y névmás és használata A birtokos névmások használata Vonatkozó névmások: qui, que, où A névmások helye segédigés szerkezetekben A mutató névmások: ce, cet, cette, ces Tagadás: ne ... pas de, ne ... rien / rien ne ..., ne ...personne / personne ne ..., ne...que
Vakáció, pihenés (A vakáció, utazás és a Franciaország: Francia városok, tájegységek, gyarmatok, Franciaország történelméről röviden, francia szimbólumok) Internet, mobiltelefon (Az internetes kommunikáció alapvető szókinése (e-mail, sms))	Időhatározók: d'abord, ensuite, puis, après, avant, enfin, pendant Jövő idők: futur proche, futur simple

11. évfolyam – France-Euro-Express 3. tankönyv alapján

Témakörök	Nyelvtani elemek
Ünnepek (A francia nemzeti ünnepek neve és időpontja) Személyek jellemzése (külső, belső tulajdonságok) Otthon (A ház részei, házimunkák, lakásbérlet)	Feltételes mód: conditionnel présent, si + imparfait + conditionnel présent Összehasonlító szerkezetek: a melléknév fokozása; comme, c'est la même chose, c'est autre chose, c'est pareil / pas pareil, ressembler, se ressembler, plus, moins, différent, identique Határozói igenév: gérondif helyes használata Passif szerkezet
Egészség, betegség, egészséges életmód (Az egészséges életvitel és a betegségek szókincse és kifejezőkészlete, az orvosnál) Nyári – téli sporttevékenységek , balesetek Iskola, oktatás (Saját iskolájának bemutatása, oktatási rendszer Magyarországon és Franciaországban, továbbtanulás)	Kötőmód: subjonctif - használata: akarat, érzelem, vélemény kifejezése - személytelen szerkezetek - kötőszavak - igék, amelyeknek csak a tagadott alakja után használunk subjonctif-ot - igealakok Tout névmás alakjai és helyes használata
Természet (Növények és állatok a környezetünkben, állattartás velejárói, állatvédelem) Természetvédelem (szennyeződések fajtái, szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a műanyag káros hatása a környezetre, erdőirtás stb.) Természeti katasztrófák (tengerár, földrengés, árvíz stb.)	Igemódok : indicatif ou subjonctif? Mikor kell subjonctif-ot használni és mikor nem kell, sőt tilos? Kiemelő szerkezet: (c'«est .. .qui, c'«est ...que, ce sont..... qui, ce sont que , ezek helyes használat)
Állatok –(állattartás, saját házi kedvencek, nemzeti parkok) Az élet szakaszai (emlékek, gyerekkor, ifjúkor, felnőtt kor, öregkor, saját nagyszülők gyerekkora)	Ok és következmény kifejezése: parce que, comme, grâce à, donc, par conséquent, alors, ...stb. Régmúlt: plus-que-parfait (avoir / etre imparfait alakja + participe passé) Feltételes mód múlt idő: conditionnel passé (avoir /etre conditonnel présent + participe passé) Feltételezés: si + plus-que-parfait + conditionnel passé

12. évfolyam – France-Euro-Express 4. tankönyv alapján

Témakörök	Nyelvtani elemek
Mindennapi helyzetek (Viselkedési szabályok különböző helyzetekben, interkulturális különbségek) Tolerancia (Társadalmi felelősségvállalás, tolerancia, pl.: hajléktalanok, fogyatékkal élők, bevándorlók helyzete, stb.) Munka (Foglalkozások, állásra való jelentkezés, állásinterjú, munkahelyi kommunikáció, vállalkozás, hivatalos levélírás, önéletrajz, diákmunka, nyári munkavállalás) Tudomány, technika (Találmányok, feltalálók, milyen hatása volt a különböző találmányoknak mindennapi életünkre pl.: autó, TV, mosógép...stb.) Pénzügyek (Gazdaság, pénzügyi, banki ügyintézés, családi gazdálkodás, zsebpénz)	Főnevek: Főnévképzés, a főnevek neme, csoportosítása, képzése Melléknevek: a melléknevek helye, összehasonlítás, képzése Névmások: Birtokos névmások Részes és tárgyas esetű, valamint az en, y, névmások együttes használata Dont Határozószók: rarement, parfois, de temps en temps, quelque fois Tagadás lexikai elemekkel (illisible, inimaginable etc.)
Lakóhely (Vidéki és városi élet közti különbségek) Technikai fejlődés (Háztartási gépek és közlekedési eszközök, fenntartható fejlődés) Környezetvédelem (Tudatos vásárlás és fogyasztás, leárazás, újrahasznosítás, környezetszennyezési problémák)	Múlt idők: A folyamatos múlt (imparfait) és a befejezett múlt (passé composé) együttes használata, az egyidejűség. Az előidejű múlt (plus-que-parfait) képzése és használata, az előidejűség Ok és következmény kifejezése: parce que, comme, grâce à, donc, par conséquent, alors, ...stb. Feltételes mód: A feltételes mód jelen3.
Öltözködés, divat (Ruhaneműk szókincse haladó szinten, öltözködési stílusok) Frankofónia (A frankofónia, a francia nyelv változatai frankofón területeken)	Határozószók: toujours, déjà, encore, il y a, pendant, depuis, dans, en, jusqu'à, ça fait que, il y a que, ça faisait que, il y avait que même, aussi, non plus
Emberi kapcsolatok (Baráti, családi, stb. kapcsolatok, viselkedési szabályok különböző helyzetekben, interkulturális különbségek, Franciaországra jellemző viselkedési szabályok)	Szövegkohéziós elemek: premièrement, deuxièmement, d'abord, ensuite, après, puis, alors, enfin, d'une part, d'autre part, par ailleurs, aussi, également, de plus, quant'à, en effet, en fait, en réalité, grâce à

Japán nyelv

9-12. évfolyam

Óraterv:

Évfolyam:	9.	10.	11.	12.	
Heti óraszám:		5	5	3	3
Évi óraszám:	180	180	108	96	

Nyelvtani szerkezetek, kifejezések:

9. évfolyam - 9年生

1. lecke: Alapvető mondatszerkezetek

～は ～です

～は ～じゃありません

～か

～も ～です

～は ～の ～です (所属 - hozzátartozás)

～は ～さい です

2. lecke: Mutató névmások

これは ～です、～ですか

それは ～ですか、～ですか

これは ～の ～です (所有-birtoklás)

この ～は ～の です

これ、それ、あれ、どれ

この、その、あの、どの

3. lecke: Helymeghatározás

ここは ～です

～は ここです

これは ～の ～です (国)

この ～は～です (値段 – ár kifejezése)

ここ、そこ、あそこ

こちら、そちら、あちら

4. lecke: Idő kifejezése

時間

～から ～まで ～ます

～じに ～ます

～ます、ません、ました、ませんでした

5. lecke: Partikulák I.

～へ (に) (方向、到着点- helyhatározó)

～で (交通手段- eszközhatározó- közlekedési eszközök)

～と

Időt jelölő főnevek, időhatározó szók (ma, holnap, tavaly, jövő héten stb.)

いきます、きます、かえります

6. lecke: Partikulák II., Igék használata

～を～ます

なにも

～で (場所- hely jelölése)

～ませんか

～ましょう

7. lecke: Partikulák III.

～で (道具 – eszközhatározó – eszközök, szerszámok)

～で (言語: pl. japánul, angolul)

～に あげます

～に もらいます

もう

8. lecke

形容詞 – Melléknevek (jelen idő)

9. lecke: Állandósult szókapcsolatok I.

～が すきです

～が じょうずです

～が わかります

～が あります

～から

10. lecke: Létezés kifejezése

～に ～が います、あります

～は ～に います、あります

11. lecke

助数詞 – Számláló szavak

～に ～かい

～じかん、しゅうかん、かげつ、ねん

12. lecke

形容詞の 過去形 - Melléknevek múlt ideje, összehasonlítás

～は ～より

～と ～と どちらが～

～のほうが ～です

～で ～が いちばん ～ですか

Szükséges kanjik:

Könyv: みんなの日本語漢字練習帳

一、二、三、四、五、六、七、八、九、十、人、名、方、本、日、何、大、学、会、
社、先、生、行、来、自、車、百、千、万、円、毎、時、分、半、国、月、火、水、
木、金、土、書、友、年、今、週、休、前、午、後

10. évfolyam - 10年生

13. lecke: Állandósult szókapcsolatok II.

～が ほしい

～たい、たくない

～へ ～に いきます

14. lecke: Az igék te-formája

て形

～てください

～ましょうか

～ています

15. lecke: A te-forma használata I.

～ても いいです

～ては いけません

～ています

16. lecke: A te-forma használata II., a melléknevek te-formája

～て、～て、

～てから

～は ～が ～です

～は ～くて、

～は ～で、

17. lecke: Az igék nai-formája

ない形

～ないで ください

～なければ なりません

～なくても いいです

～は (強調- kiemelés)

18. lecke

じしょ形 – Szótári alak

～が できます

～ことが できます

しゅみは ～です

しゅみは ～ことです

～まえに

19. lecke

た形 – Az igék ta-formája

～た ことが あります

～たり、～たり します

～く なりました

～に なりました

20. lecke

ふつう形 – Az igék rövid alakja

21. lecke: A rövid alak használata

～と おもいます

～と いいました

～でしょう？

22. lecke

複文 – A jelzői szerkezet

23. lecke

～とき

～と (必然 – „természetes feltétel”)

24. lecke: Adás-kapás

あげる

くれる

もらう

25. lecke

～たら

～ても

Szükséges kanjik:

Könyv: みんなの日本語漢字練習帳

校、帰、見、聞、読、食、飲、買、母、父、物、朝、昼、夜、晩、町、山、白、赤、
青、黒、安、高、小、男、女、上、下、右、左、中、門、間、近、魚、手、犬、早、
計、外、兄、弟、妹、姉、家、族、春、夏、秋、冬

11. évfolyam – 11年生

26. lecke

～んです

～んですが、～て いただけませんか

～んですが、～たら いいですか

27. lecke

かもう形 – Potenciális alak

～しか

～は ～ますが、～は ～ません

～が 見えます

～が きこえます

～が できました

～には、では、からは

～にも、でも、からも

28. lecke

～ながら

～て います (習慣 – szokás)

～し、～し

～し、～から。

それに、それで

29. lecke

Tárgyas-tárgyatlan igepárok

～が ～て います

～は ～て います

～て しまいました

30. lecke

～が ～て あります

～は もう ～て あります

～て おきます

～て おいて ください

3 1. lecke

意向形 – A „rövid ましょう” - szerkezet

～うと おもって います

まだ ～て いません

～つもり です

～よてい です

3 2. lecke

～た ほうが いいです

～でしょう

～かも しれません

3 3. lecke

命令形 – A „rövid felszólító” - szerkezet

禁止形 – A „rövid tiltó” - szerkezet

～と かいて あります

～と いう いみです

～と 言って いました

3 4. lecke

～とおりに

～たあとで

～て (mód- és állapothatározó)

～ないで

3 5. lecke

条件形 – A feltételes szerkezet

～ば、

～なら、

～ば ～ほど

3 6. lecke

～ように

～ように なりました

～く なりました

～ように して います

～ように して ください

3 7. lecke

受身形: A szenvedő szerkezet

～は ～に ～ました

～は ～に ～を ～ました

～で ～が ひらかれます

～は ～に たてられました

～は ～て います

～は ～によって ～ました

Szükséges kanjik:

Könyv: みんなの日本語漢字練習帳

天、気、多、少、元、歩、入、出、広、止、始、開、海、川、世、界、映、画、花、
茶、語、英、体、足、口、顔、耳、目、立、知、住、思、使、作、品、長、明、肉、
問、答、心、配、子、売、場、字、漢、料、理、主、着

12. évfolyam - 1 2 年生

3 8. lecke

～のは

～のが

～のを

～のは ～です (強調 - kiemelés)

3 9. lecke: A te-forma okhatározói használata

理由の「て」

～て(で)、

～なくて、

～て、

～(名詞- főnév) で

～ので

4 0. lecke: A beágyazott kérdés, felszólítás, állítás (Vajon-kérdés)

～か、

～か どうか、

～て みます

4 1. lecke: Az adás-kapás udvariasabb formái

いただく

くださる

やる

～て くださいますか

4 2. lecke

～ために

～のに (目的 - cél)

～に (目的- cél)

～は (最低限度 – minimum határ jelölése)

～も (mennyiség kihangsúlyozása)

4 3. lecke

～そうです (様子 – látvány alapján)

～て きます

4 4. lecke

～すぎます

～やすいです

～にくいです

～く します

～に します

～に します (判断- döntés)

～く ～ます

～に ～ます

45. lecke

～ばあい

～のに

46. lecke

～ところ

～ばかり

～はず

47. lecke

によると、～そうです (伝聞 – másodkézből szerzett információ, hallás-olvasás alapján)

～ようです

48. lecke

使役形 – A műveltető szerkezet

～は ～を ～ました

～は ～に ～を ～ました

すみませんが、～て いただけませんか

49. lecke

尊敬語 - A tiszteleti nyelv

～れました

お～に なりました

ご～に なりました

お～ ください

特別な尊敬語 – Speciális tiszteleti formák

50. lecke

謙譲語 – A szerény nyelv

お～ します

ご～ します

特別な謙譲語 – A szerény nyelv speciális formái

Szükséges kanjik:

Könyv: みんなの日本語漢字練習

新、古、持、電、話、音、楽、歌、度、教、習、貸、借、送、勉、強、旅、室、登、
不、同、言、意、事、仕、病、院、医、者、堂、屋、用、有、店、民、正、銀、図、
館、道、動、建、特、終、駅、写、真、牛、員

Szóbeli témák:

1.szituációk :

9. évfolyam - 9ねんせい

- ・かいもの
- ・ともだちを さそう (ていねいな形)
- ・おきゃくさんが いえに くる
- ・ゆうびんきよく
- ・おみやげを わたす

10. évfolyam - 10ねんせい

- ・レストラン
- ・つかいかたを おしえる

- ・ともだちを さそう (ふつう形)
- ・いきかたを おしえる

11. évfolyam - 11ねんせい

- ・ひっこし、ごみの すてかた
- ・プライベートレッスンの せんせいを さがす
- ・わすれもの
- ・びょういん
- ・りょこうの アドバイス

12. évfolyam - 12ねんせい

- ・じかんに おくれる
- ・ともだちに おねがいする
- ・しゅうりを たのむ
- ・せんせいに きよかを もらう

2. önálló témakifejtés:

9. évfolyam - 9ねんせい

- ・わたし: Bemutakozás
- ・かぞく、ともだち: Család, barát
- ・わたしの へや・うち: Otthon
- ・わたしの いちにち、いっしゅうかん: Napirend
- ・しゅみ: Hobbi

10. évfolyam - 10ねんせい

- ・かいもの: Vásárlás
- ・がっこう: Iskola
- ・やすみの ひ: Szabadnap
- ・りょこう: Utazás
- ・きせつ: Időjárás, évszakok

11. évfolyam - 11ねんせい

- ・わたしの まち: Városom
- ・しょくじの しゅうかん、りょうり: Étkezés
- ・なつやすみ: Nyári szünet
- ・コンピューター、けいたいでんわ: Modern technikai eszközök
- ・ハンガリーの ゆうめいな ところ: Magyarország nevezetes helyei
- ・ハンガリーの ぎょうじ: Magyar ünnepek

12. évfolyam - 12ねんせい

- ・しごと、アルバイト: Munka
- ・しょうらい: Jövő
- ・ファッション、でんとうてきな ふく: Divat
- ・かんきょうもんだい: Környezeti problémák
- ・びょうきと けんこう: Egészség-betegség

- ・ スポーツ、えいが、コンサート、げきじょう、どくしょ、など: Szórakozás

Használt tankönyv:

Minna no Nihongo I-II.

Dekiru I.

A számonkérés formái:

szódolgozat

nyelvtani dolgozat

kanji-dolgozat

fogalmazás

kiselőadás

szóbeli feleletek

Százalékos ponthatárok:

85%-100%: jeles (5)

70%-84%: jó (4)

60%-69%: közepes (3)

50%-59%: elégséges (2)

A japán nyelvi osztályozó vizsga követelményei

Az a tanuló bocsátható a következő évfolyamra, akinek az írásbeli és a szóbeli vizsgája is legalább 2-es osztályzatú.

A szóbeli vizsga 3 részből áll: társalgás (kérdés-felelet), szituációs játék és önálló témakifejtés.
A szóbeli vizsga követelménye a fentebb felsorolt, évfolyamos követelményekkel megegyezik.

Természettudományok

Biológia 7.-8-osztály

A biológia helye a természettudományos nevelésben

A biológia tanulása-tanítása továbbviszi a korábbi években elkezdett fogalmi fejlődés folyamatát, elmélyíti és rendszerezi a kulcsfogalmak köré szervezett elméleti tudást. Eszközöket ad a tanulók kezébe, amelyekkel a körülöttük lévő élővilágot tanulmányozhatják, meggyőzi őket az így szerzett tudás megbízhatóságáról. A tanulók önmagukat mint biológiai lényt is vizsgálják, a sejtektől a szervrendszereken át a szervezet egészéig felépítve az emberi testről és szellemi, lélektani működéséről alkotott képüket. A tanulók képet kapnak a biológia kulcsfogalmairól, alapvető elméleteiről, de lehetőségük van az érdeklődésüknek megfelelő, elmélyültebb vizsgálódásra is, ami utat nyit az élettudományok és a hozzájuk kapcsolódó életpályák felé. Ezt szolgálhatja egy-egy részterület pl. projektalapú vizsgálata az iskolai laboratórium eszközeivel, a tanulók lakóhelyi és természeti környezetének felfedezésével.

Fogalmi fejlődés, elmélet-gyakorlat viszonya

A kulcsfogalmak és elméletek fejlesztése a tapasztalati alapoktól a tudományos igényű értelmezésekig fokozatosan és differenciáltan történhet. Egy-egy bonyolultnak tűnő fogalom bevezethető az említés, ismerkedés szintjén, de a következő tanulási kör lehetőséget ad a tanulóknak az újabb elemek beépítésére vagy akár a fogalmi váltásra is. A műveltségi jellegű tudás esetében a tanulók a saját szavaikkal is hűen visszaadhatják a fogalmak jelentését, de a szakértői jellegű, továbbtanulást előkészítő tudás megkívánja a definíciók és tudományos elnevezések használatát. Az aktív tanulási módszerek alkalmazása több időt igényel, de a tanulók így azokat a vizsgálati és gondolkodási műveleteket is gyakorolhatják, amelyeknek az iskolán kívül a mindennapi életben is hasznát vehetik.

A tanulás-tanítás fejlesztési céljai és módszerei

A tanult ismereteket a tanulók olyan gondolkodási sémákba illeszthetik, mint pl. a törzsfejlődés, az egyedfejlődés, a felépítés és működés, az alkalmazkodás vagy az egyensúly. A gondolkodás fejlesztése magában foglalja a biológiai szerveződési szintek elemzését, a részekre bontás és egységben látás képességét, a változások és folyamatok azonosítását, a rendszer és környezete közötti kapcsolatok feltárását. A biológia jó lehetőséget ad a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére is, amiben egyszerre lehet jelen az elemzés, az alkalmazás és az alkotás készsége. A kutatási készségeket a tudományosan vizsgálható problémák felismerése, a kutatási kérdés megfogalmazása, a hipotézisalkotás, a kísérlettervezés és -kivitelezés, az eredmények rögzítése és értelmezése fejlesztheti. Ezek a készségek a mindennapi életben is alkalmazhatóak, így a természettudományos műveltség részét is képezik. Az értékek és attitűdök formálásának fontos eszköze a kritikai gondolkodás, a több szempontú megközelítések alkalmazása. A természeti környezet védelme számos ponton kerül ellentétbe a rövid távon nyereséges, de önpusztító gazdálkodás haszonélvezőinek igényeivel. Természet és gazdálkodás összhangja vezethet a fenntartható életminőséghez. Az egészségnevelés sem hatékony csupán az elméleti megfontolásokra építve, szükség van az egészség értéként való kezelésére és az ennek megfelelő életvezetés kialakítására.

A hatékony tanulás interakciókra épül, ezért a kommunikáció és együttműködés fejlesztését is be kell illeszteni a tanulás-tanítás folyamatába. Ezt a rendszeres tanuló-tanuló, tanuló-tanár interakciók biztosíthatják. A meglévő tudás felszínre hozása és megosztása a tanórákon kívül a virtuális közösségekben, osztálytermi alkalmazásokban is történhet. A csoportos tanulási helyzetek fejleszthetik az együttműködési készségeket, erősíthetik a felelősség vállalásának képességét. A digitális készségek fejlesztését a biológiai vizsgálatokban alkalmazható mérő és adatbázis jellegű alkalmazások segíthetik, de a mobiltelefonnal történő fotózás vagy videózás is hasznos lehet. Ebben a tanulási környezetben a tanár szerepe is megváltozik; kiemelt célja a tanulók önszabályozó tanulási képességének erősítése és az ehhez szükséges megfelelő támogatás személyre szabott biztosítása.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.

7–8. évfolyam

A környezetismeret tantárgy a gyerekek mindennapi tapasztalatára, élményeire építve vizsgálja a növény- és állatvilágot, az emberi szervezetet és a környezeti folyamatokat. Ebben a tanulási szakaszban is végeznek a tanulók megfigyeléseket, egyszerűbb méréseket és kísérleteket, de ez még inkább a gyermeki kíváncsiság által irányított, kevésbé tudatos tevékenység. A természettudomány tantárgy keretében növények és állatok, az ember szervezete és egészsége, valamint az életközösségek megismerése részletesebben és elmélyültebben történik. A biológia önálló és mindenki számára kötelező tantárgyként a 7. évfolyamon jelenik meg. A további tanévekben az iskolatípusoktól függően nem mindenki folytatja a tanulását, ezért fontos, hogy a tanulók a két év során teljes képet kapjanak az élet biológiai értelmezéséről, az élővilágról és az ember szervezetéről és egészségéről. Az elméleti ismeretek a természettudományok általános és a biológia sajátos kulcsfogalmai köré szerveződnek, céljuk a biológiai alapműveltség megszerzése. A jelenségeket bemutató, élményalapú, aktív tanulási módszerek alkalmazásával jobban megőrizhető a gyermeki kíváncsiság, ennek feltétele a vizsgálatokra alkalmas tanulási környezet és a természetben való tanulás lehetőségének biztosítása. Alkalmat kell adni a tanulóknak a természeti környezet megfigyelésére, a rendszerek és folyamatok feltárására, következtetések levonására és élmények szerzésére, kihasználva az értelmi és érzelmi nevelés egymást erősítő hatását. Az elméleti jellegű, illetve az egészségműveltséggel, környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos témakörök a kerettantervben ajánlott tagozódásban és időkeretben vagy egymással összekapcsolva, pl. projektalapú módszerekkel, kutatásalapú tanulással is taníthatók.

A 7–8. évfolyamon a biológia tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakörök	Témakör neve	Javasolt óraszám
1. A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei	A biológia tudománya	3
2. Az élet kialakulása és szerveződése	Az élet kialakulása és szerveződése	6
3. Az élet formái, működése és fejlődése	Az élővilág fejlődése	6
	Az élővilág országai	10
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Bolygónk élővilága	10
4. Életközösségek vizsgálata	Életközösségek vizsgálata	10
6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	A természeti értékek védelme	8
5. Az élővilág és az ember kapcsolata 6. A fenntarthatóság fogalma, biológiai összefüggései	Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság	10
7. Az emberi szervezet felépítése, működése	Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség	5
	Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom	8
	Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás	6
	Szaporodás, öröklődés, életmód	10

8. Életmód és egészség	Egészségmegőrzés, elsősegély	10
	Összes óraszám:	102

TÉMAKÖR: A biológia tudományának céljai és vizsgálati módszerei
JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a biológia tudományának kutatási céljait, elismeri a tudósok munkáját és felelősségét, képet alkot a biológia fejlődéséről, érti a jelenkori kutatások jelentőségét;
- érti és példákkal igazolja, hogy a tudományos elképzelések az adott kor tudásán és világképén nyugszanak, fejlődésük és cseréjük a megismerési folyamat természetes jellemzője;
- a biológiai jelenségekkel kapcsolatban kérdéseket, előfeltevéseket fogalmaz meg, tudja, hogy ezek akkor vizsgálhatók tudományosan, ha lehetőség van a bizonyításra vagy cáfolatra;
- tisztában van a mérhetőség jelentőségével, törekszik az elérhető legnagyobb pontosságra, de tisztában van ennek korlátaival is;
- megkülönbözteti a bulvár, a népszerűsítő és a tudományos típusú közléseket, médiatermékeket, törekszik a megtévesztés, az áltudományosság leleplezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Föld élővilágának teljességét magában foglaló bioszféra fogalmának értelmezése, megismerésének és védelmének a biológia kutatási céljaként való azonosítása
- A biológia kutatási céljainak megismerése, néhány jelentős felismerés és felfedezés történeti bemutatása, értékelése
- A biológiai ismeretek gyarapodásának a technológiai és gazdasági fejlődéssel való összefüggésének felismerése, az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése
- A természettudományos vizsgálatok feltételeinek és alapvető módszereinek elvi ismerete, gyakorlati alkalmazásuk megalapozása
- A tényekre alapozottsággal kapcsolatos igény megszilárdítása, az áltudományos, manipulatív közlések és a tudományos források közötti különbségtétel

FOGALMAK

bioszféra, élettudományok, tudományos probléma, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, rendszer, környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, áltudomány

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadások, poszterek készítése az élettudományok és az orvoslás történetének egy-egy nevezetes személyiségéről, az ókortól napjainkig (Pl. Arisztotelész, Galenus, Linné, Darwin, Watson és Crick)
- Rövid beszámolók készítése az utóbbi évtizedekben orvosi Nobel-díjjal elismert, biológiai kutatásokkal megalapozott felfedezésekről (témák, kutatók, alkalmazások), beszélgetés a jelentőségükről
- A modern biológiai kutatások és a biotechnológia területeit és alkalmazási lehetőségeit bemutató kiselőadások, poszterek készítése, ezekkel kapcsolatos vélemények gyűjtése, megfogalmazása és megvitatása
- A tudományos és a hétköznapi megfigyelés különbségeinek bemutatása konkrét példákon keresztül
- Áltudományos hírek gyűjtése a médiából és azok tudományos tényekre alapozott cáfolata
- Kisfilmek megtekintése a biológia tudomány részterületeiről, a modern biológiáról

TÉMAKÖR: Az élet kialakulása és szerveződése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tényekre alapozott érveket fogalmaz meg a baktériumok jelentőségével kapcsolatban, értékeli egészségügyi, környezeti és biotechnológiai jelentőségüket;
- vázlatrajz, fotó vagy mikroszkópos megfigyelés alapján felismeri és megnevezi a sejtmagvas sejttípus legfontosabb alkotórészeit, megfogalmazza a sejtekben zajló életfolyamatok lényegi jellemzőit;
- képek, videók és mikroszkópos megfigyelések alapján összehasonlítja a növényi és az állati sejtek felépítését és működését, példák alapján értelmezi az egysejtű életmód jellegzetességeit;
- érti a többsejtűek szerveződési típusainak különbségét, szerepét a fajok elterjedésében és a köztük kialakult munkamegosztásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mikroszkópok működési elvének megismerése, a használat készségének fejlesztése
- A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése, a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük értelmezése
- A biológiai energiaforrás szerepének megértése, típusainak megkülönböztetése
- A növényi és az állati sejttípusok összehasonlítása, anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján

FOGALMAK

fénymikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, biológiai információ, gén, anyagcsere, szénforrás,

energiaforrás, fotoszintézis, légzés, egysejtű, telep, szövet

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Fénymikroszkóp beállítása, egysejtűek megfigyelése természetes vízmintában vagy tenyészetben, növényi szövetpreparátumok készítése, állati szövetmetszetek vizsgálata, a látottak rögzítése rajzban, mobiltelefonnal és rövid szöveges leírással
- Fénymikroszkópos sejtalkotók ábrázolása állati és/vagy növényi sejt rajzán
- A sejtek felépítését és működését bemutató animációk, videók keresése, a látottak megbeszélése, összefoglalása
- A sejt felépítését és működését értelmező, a tanulók meglévő tudására épülő analógiák keresése és megbeszélése (pl. vár, város, gyár), rajzos vázlat készítése
- A baktériumok sokféle biológiai szerepének bemutatása konkrét példákon keresztül
- Papucsállatka-tenyészet készítése és vizsgálata
- Növényi és állati sejtmodell készítése néhány alapvető különbség hangsúlyozásával

TÉMAKÖR: Az élővilág fejlődése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- digitális eszközökkel képeket, videókat, adatokat rögzít, keres és értelmez, kritikus és etikus módon használ fel, alkotásokat készít;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a biológiai problémák vizsgálatában figyelembe veszi az evolúciós fejlődés szempontjait, a földtörténeti időskálán el tudja helyezni ennek mérföldköveit, érti, hogy a mai emberi faj is az evolúció során alakult ki;
- értelmezi a rátermettség és a természetes szelekció fogalmát, tudja, hogy azt a véletlenszerű események és az önszerveződés is befolyásolhatják;
- elfogadja, hogy minden ember egy fajhoz tartozik és a nagyraszok értékükben nem különböznek, a biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az evolúciós idődimenziók felmérése, élőlények sokféleségét kialakító mechanizmusok megértése, a természetes szelekció, valamint a semleges folyamatok jelentőségének felismerése
- Az élővilág sokféleségének értékelése
- Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők elemzése, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül
- Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése, a kutatás és bizonyítás módszereinek áttekintése

- Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agytérfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

evolúció, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermettség, fajok sokfélesége, emberi evolúció, ősemberek, nagygrasszok, Homo sapiens

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az élővilág fejlődését bemutató időszalag készítése, a fontosabb mérföldkövek megjelenítése
- A környezet és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggést bemutató példák elemzése, az alkalmazkodás tényezőinek és konkrét módjainak megfogalmazása
- A nagygrasszok képviselőinek testfelépítése és a környezethez való alkalmazkodás közötti összefüggések bemutatása
- Emberelődők testfelépítését (csontváz, testalkat, végtagok, koponya) bemutató rajzok, rekonstrukciók összehasonlítása, a különbségek azonosítása, a fejlődési folyamat néhány jellemzőjének megfogalmazása
- Az emberré válás folyamatát bemutató videó elemzése

TÉMAKÖR: Az élővilág országai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alaktani jellemzők összehasonlítása alapján felismer néhány fontosabb növény- és állatcsoportot, ezekbe besorolást végez;
- konkrét példák vizsgálata alapján összehasonlítja a gombák, a növények és az állatok testfelépítését, életműködéseit és életmódját, ennek alapján érvel az önálló rendszertani csoportba sorolásuk mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élőlények sokféleségében való eligazodás szükségességének és módszereinek azonosítása, a hierarchia és a leszármazási rokonság elvének felismerése
- A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megfogalmazása, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése, néhány példafaj bemutatása
- Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével

FOGALMAK

fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, faj, kettős nevezéktan, virágatlan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, és a gerincesek osztályai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Növény- és állatismeret segédkönyv (vagy hasonló kézikönyvek), mobiltelefon-applikációk és weboldalak keresése, használati módjuk tanulmányozása
- Növény és/vagy állatfajok rendszertani besorolását ábrázoló diagramok rajzolása (pl. halmazábra, fogalomtérkép, táblázat)
- Az élővilág országait bemutató törzsfa rajzolása, rövid jellemzések készítése az egyes országokról
- Kiselőadás Darwin és Linné munkásságáról
- A természetes és mesterséges rendszerezés összehasonlítása különböző feladatokkal, élőlények elnevezése játékos feladatokkal
- Mikroorganizmusok (planktonikus élőlények) és telepes élőlények mikroszkópos vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Fajok felismerése terepgyakorlaton, fajlista készítése a közvetlen környezetben
- Kiselőadás a gombaszedéssel és -fogyasztással kapcsolatos tudnivalókról
- Virágatlan, valamint egy- és kétszikű növények vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Gyűrűsférgek, puhatestűek, ízeltlábúak vizsgálata, tapasztalatok rajzos rögzítése
- Kiselőadás összeállítása az állatvilág „legjeiről”

TÉMAKÖR: Bolygónk élővilága

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alapfokon ismeri a földrészek, óceánok legjellegzetesebb növény- és állatfajait;
- a földrészek természetes növényzetét ábrázoló tematikus térképek, fényképek, ábrák segítségével azonosítja bolygónk biotopjait;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek éghajlati övezetei, kialakult talajtípusai és az ott élő növényvilág közötti kapcsolatokat;
- néhány jellegzetes faj példáján keresztül felismeri a kontinensek jellegzetes növényei és az ott élő állatvilág közötti kapcsolatot;
- néhány tengeri növény- és állatfaj megismerése során felismeri, hogy bolygónk legnagyobb életközössége a világtengerekben él.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bolygónk nagy életközösségeinek azonosítása tematikus térképen, a kontinensek néhány jellegzetes növény- és állatfajának megismerése
- Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és a biotop ökológiai feltételei közti kapcsolat elemzése
- Az európai magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása

- Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése
- Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biomok élőlényeiből
- A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése
- Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése

FOGALMAK

tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület, éghajlati övezet, biomok, vízi életközösségek, függőleges zonalitás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A kontinensek élővilágát bemutató természetfilmek feladatlapos elemzése, a látottak megbeszélése
- A kontinensek, éghajlati övek jellemző életközösségeit bemutató tematikus térképek rajzolása, poszterek készítése
- Adatok gyűjtése a környezeti tényezők és az élőlények testfelépítése, életmódja közötti összefüggésről, ezek alapján néhány jellegzetes példa bemutatása
- Tűrőképességi görbék elemzése, az elterjedés és a környezeti igények közötti kapcsolat vizsgálata
- Táplálkozási piramis/hálózat rajzolása a biomokra jellemző élőlényekről kapott vagy gyűjtött információk alapján
- Növényföldrajzi és állattani elterjedési térképek értelmezése, összehasonlítása, a változások okainak és lehetséges következményeinek megbeszélése
- A bioszférát, a biomokat kutató természettudósok (pl. Balogh János, Jacques-Yves Cousteau, Yann Arthus-Bertrand, Sir David Attenborough) filmrészleteinek megtekintése, megbeszélése

TÉMAKÖR: Életközösségek vizsgálata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- leírások, fotók, ábrák, filmek alapján értelmezi és bemutatja az élőlények környezethez való alkalmazkodásának jellegzetes módjait és példáit;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- másokkal együttműködve vizsgál környezetében található életközösségeket, az elkészített rajzok, fotók, videók és adatok alapján elemzi az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kapcsolatokat;

- életközösségek vizsgálata, valamint ábrák, animációk alapján magyarázza az életközösségekben zajló anyagforgalom folyamatát, felismeri az élőlények közötti táplálkozási kapcsolatokat, táplálkozási piramist szerkeszt;
- leírások, filmek és saját megfigyelései alapján elemzi az állatok viselkedésének alaptípusait, ezek lényegi jellemzőit konkrét példák alapján bemutatja;
- esetleírások, filmek és saját megfigyelései alapján felismeri az adott életközösségek biológiai értékeit, értékeli a lakókörnyezetében található életközösségek környezeti állapotot és életminőséget javító hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élettelen környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása, környezeti igény és tűrőképesség vizsgálata
- A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása, mérési adatok értelmezése
- Az élőhely fogalmának ismerete, jellemzőinek és típusainak vizsgálatokban történő azonosítása, az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése
- Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások és hálózatok vizsgálatokban történő felismerése, ciklikus és előrehaladó változási folyamatok azonosítása
- Az indikátorszervezetek jelentőségének megértése, felismerésük és alkalmazásuk a konkrét vizsgálatokban

FOGALMAK

életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, indikátorszervezet, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, társulások fejlődése, szukcesszió

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű levegőminőség- (pl. ülepedő por), vízminőség- (pl. gyorstesztek, algák és egysejtűek megfigyelése) és talajvizsgálatok (pl. szemcseméret, víztartalom, pH) elvégzése, mintavétel és elemzés
- Az intézmény közelében lévő természetes vagy természetközeli életközösség rendszeres megfigyelése, adatok gyűjtése, elemzése. Természetes életközösségek vizsgálata kirándulás, erdei iskola keretében, természettudományos, természetvédelmi és művészeti tevékenységek (fotózás, rajzolás, tárgykészítés) ötvözése
- Kiállítás, bemutatónap szervezése, a terepen végzett vizsgálatok és az alkotómunka eredményeinek megosztása az intézményen belül és (lehetőség szerint) a helyi közösségben
- Kiselőadás készítése idegenhonos inváziós növény- és állatfajokról
- Zuzmók elterjedésének vizsgálata az iskola környezetében, autóforgalommal terhelt és kevésbé forgalmas területen

TÉMAKÖR: A természeti értékek védelme

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;

- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti és elfogadja, hogy az élő természet rendelkezik olyan értékekkel, amelyeket törvényi eszközökkel is védeni kell, ismeri ennek formáit, felhívja a figyelmet az általa észlelt természetkárosításra;
- az életformák sokféleségét megőrzendő értékként kezeli, felismeri a benne rejlő esztétikai szépséget, érvel a biológiai sokféleség veszélyeztetése ellen;
- tájékozódik a környezetében található védett fajokról, életközösségekről, ezek eszmei értékéről és biológiai jelentőségéről, ismeri a hazai nemzeti parkok számát, területi elhelyezkedését, bemutatja védendő életközösségek alapvető jellemzőit;
- egységben látja az életközösségek múltbeli, jelenkori és várható jövőbeli állapotát, azok jövőbeli állapotára valószínűségi előrejelzést fogalmaz meg, felismeri és vállalja a jövőjük iránti egyéni és közösségi felelősséget.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A természetvédelem szükségessége melletti érvelés, az alkalmazható egyedi és rendszerszintű módszerek és szabályozási elvek ismerete
- A gazdálkodás, a települések és az infrastruktúra fejlődése által előidézett, a természeti környezetre gyakorolt hatások azonosítása, konkrét példák adatokra alapozott, több szempontú értékelése
- Az ökológiai elvek érvényesítési lehetőségeinek felismerése a gazdálkodás, az építészet, a tájmegőrzés vagy a turizmus esetében
- Nemzeti parkjaink elnevezésének, területi elhelyezkedésének és sajátos biológiai értékeinek ismerete
- A lakóhely közelében lévő védett területről önálló információ- és adatgyűjtés, a természetvédelemben való önkéntes szerepvállalásra való indíttatás erősítése
- A védett faj, az eszmei érték fogalmának értelmezése konkrét példák alapján

FOGALMAK

tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, nemzeti park, védett faj, eszmei érték, ökoturizmus, ökogazdálkodás, urbanizáció, környezettudatosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A környezet- és természetvédelem jeles napjaihoz (pl. Föld napja, víz napja, madarak és fák napja, környezetvédelmi világnap stb.) kapcsolódó iskolai programok szervezése, bekapcsolódás a helyi rendezvényekbe
- Szerepjáték, storyline (kerettörténet) feladat, strukturált vita valamely természetvédelemmel összefüggő probléma (pl. veszélyeztetett élőhelyek, fajok védelme) több szempontú elemzésére, a megoldási lehetőségek keresése
- Az iskola vagy a lakóhely közelében vállalható környezetvédelmi önkéntes tevékenység megismerése
- A lakóhely természetvédelmi értékeinek és környezeti problémáinak bemutatása projektmunka keretében

- A hazai nemzeti parkok életközösségeit, jellegzetes élőlényeit bemutató kiselőadások, virtuális séták összeállítása
- Kirándulás valamely hazai nemzeti parkba, részvétel vezetett túrán, megfigyelés, fotózás, rajzolás, az eredményekből kiállítás rendezése

TÉMAKÖR: Az élővilág és az ember kapcsolata, fenntarthatóság

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz;
- önállóan vagy másokkal együttműködve kivitelez tanulási projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- kritikusan és önkritikusan értékeli az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatását, életvitelében tudatosan követi a természet- és környezetvédelem szempontjait;
- ismeri a növények gondozásának biológiai alapjait, több szempontot is figyelembe véve értékeli a növények, a növénytermesztés élelmezési, ipari és környezeti jelentőségét;
- kritikusan vizsgálja a haszonállatok tartási módjai és a fajra jellemző igények közötti ellentmondásokat, ismeri és érti a nagyüzemi technológiák és a humánus állattartási módok közötti különbségeket;
- példák alapján elemzi a globális környezeti problémák gazdasági és társadalmi összefüggéseit, a megelőzés, a kárcsökkentés és az alkalmazkodás stratégiáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak elemzése
- Az emberi populáció növekedésével, a települések és a gazdálkodás átalakulásával járó hatások konkrét példák alapján való elemzése, az élővilág változásával való összefüggésének vizsgálata
- A fogyasztói létforma és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése, a fenntarthatóság problémájának több szempontú elemzése
- Az ökológiai gazdálkodás, a génmegőrzés biológiai alapjainak megteremtését és megőrzését szolgáló eljárások elvi ismerete, példákon alapuló bemutatása
- Az éghajlatváltozási modellek által a bioszféra jövőjére adott előrejelzések értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak áttekintése

FOGALMAK

biológiai sokféleség, fajgazdagság, fajtanemesítés, génmegőrzés, globális probléma, éghajlatváltozás, monokultúra, biogazdálkodás, tájgazdálkodás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés, rajzos vázlat szerkesztése az intézménynek helyet adó település, az iskola környezetének jellegzetes gazdálkodási és településformáló tevékenységeiről
- A helyi szinttől a régió, a kontinensen át a globális szintig átívelő, a természetvédelemmel összefüggő esetek, példák keresése, az összefüggések feltárása

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet I. – Testkép, testalkat, mozgásképesség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki;
- kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, figyelembe véve az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az emberi test megfigyelése alapján azonosítja a főbb testtájakat és testrészeket, elemzi ezek arányait és szimmetriaviszonyait;
- felismeri az emberi bőr, a csontváz és a vázizomzat főbb elemeit, ezek kapcsolódási módjait, értelmezi a mozgási szervrendszer felépítése és az ember mozgásképessége közötti összefüggéseket;
- alapvető mozgástípusok és egyes sportok esetében elemzi a mozgásszervrendszer működésének jellemzőit, igyekszik ezeket fizikai fogalmakkal és elvekkel magyarázni;
- tudja, hogy a testünk alapfelépítése az evolúciós fejlődés eredménye, de az öröklött adottságaink az egyedfejlődés során formálódnak egyénivé, ebben nagy szerepet játszik az életmódunk is;
- felismeri a gyakorolt sportok testi és lelki fejlesztő hatását és a velük járó terheléseket, baleseti veszélyeket, tanácsokat fogalmaz meg ezek elkerülésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése
- A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőőveik, a mellkas csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen
- A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövet csoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése
- A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével

- Sportok mozgásformáiról saját fotók és videók készítése, ezek elemzése a tanult anatómiai és biomechanikai elvek alapján

FOGALMAK

kültakaró, bőr(szövet), csont(szövet), koponyacsontok, gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztővek, izom(szövet), hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test (férfi és női) anatómiáját bemutató videók, animációk, mobiltelefonos applikációk keresése, használata a testkép fejlesztésében
- Mikroszkópi metszetek (és/vagy mikrofotók) vizsgálata, rajzos vázlat készítése (pl. bőr, csont, izomszövet)
- A bőr rétegeinek megfigyelése állati szöveteken (pl. sertésszalonna), a bőr-, köröm- és hajápolással kapcsolatos kiselőadások tartása
- A mozgásszervrendszer egyes részeinek felépítését és működését bemutató mozgatható makettek készítése (pl. kéz, kar)
- Csontok szöveti felépítésének és összetételének vizsgálata: mészkőtartalom savval történő, a fehérjetartalom égetéssel történő igazolása, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- A gerincoszlop és a talpboltozat hajlatai jelentőségének vizsgálata, a tapasztalatok rajzos rögzítése
- Egyszerű biometriai mérések elvégzése saját testen és/vagy társakon, arányok, szimmetriaviszonyok, méreteloszlás (min., max., átlag) számítása, ábrázolása (bilaterális szimmetria, aranymetszés aránya)
- Vita a testképzavarok kialakulásának okairól, a kortársak, a média és a család szerepének elemzése
- Egyszerűbb biomechanikai elemzések elvégzése (pl. emelő elv szemléltetése, erők összegződése, gyorsulás stb.)

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet II. – Anyagforgalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- útmutató alapján, másokkal együttműködve kísérleteket hajt végre, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, a kapott adatok alapján következtetéseket fogalmaz meg;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember anyagforgalmi szervrendszereinek fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja a táplálkozási, keringési, légzési, kiválasztási szervrendszerek alapvető biológiai funkcióit, az életfolyamatok lépéseit;

- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen
- A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése
- A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és összetétel adatainak értelmezése
- A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcsere- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése
- A szervezet folyadéktartalmának és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése
- A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése
- A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése

FOGALMAK

tápcsatorna, tápanyag, emésztőnedv, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcsere és gázcsere, szív, szívciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, vese, só- és vízháztartás, kiválasztás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi test belső szerveit bemutató makettek, torzók tanulmányozása
- Szövettani ábrák, fotók elemzése, humán szövettani metszetek mikroszkópos vizsgálata
- A táplálkozási szervrendszer működését bemutató folyamatvázlat rajzolása, az emésztés és felszívódás legfontosabb részfolyamatainak ábrázolása
- Élelmiszerek összetételi adatainak (címkéinek) gyűjtése, az adattípusok (tápanyagfajták, energiatartalom) értelmezése
- Étrendtervezéssel összefüggő társas feladatok tervezése, elvégzése (pl. rajzolt, fotózott alapanyagokból tányérok, menük összeállítása)
- A nyál és az epe emésztő szerepének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- Információk keresése a dohányzás káros hatásairól, a lehetséges egészségügyi kockázatok bemutatása, érvelés a saját és mások egészségmegőrzése mellett
- Donders-féle tüdőmodell és dohányzó gép PET palackból való elkészítése
- A szívciklust és az érrendszer működését bemutató animációk keresése, értelmezése
- Sertésszív boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése
- A keringési és a légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések, kísérletek elvégzése (pl. pulzusmérés, légzésszám, vitálkapacitás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma)
- Sertésvese boncolása, a tapasztalatok rajzban történő rögzítése

- Dializáló készülék működési elvének megismerése, a művesekezelés lényegének közös értelmezése videó segítségével

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet III. – Érzékelés, szabályozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alapfokon alkalmazza a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, azonosítani tudja egy biológiai rendszer részeit, kapcsolatait és funkcióit, érti a csoportképzés jelentőségét, a tanult csoportokba besorolást végez;
- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- a vizsgált biológiai jelenségekkel kapcsolatos megfigyeléseit, következtetéseit és érveit érthetően és pontosan fogalmazza meg, ezeket szükség esetén rajzokkal, fotókkal, videókkal egészíti ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, makettek alapján felismeri az ember ideg- és hormonrendszerének fontosabb szerveit, a megismert külső és belső testkép alapján felidézi azok elhelyezkedését;
- szövegek, ábrák, folyamatvázlatok, videók és szimulációk alapján azonosítja az ideg- és hormonrendszer alapvető biológiai funkcióit, értelmezi a szabályozás elvét;
- felismeri, hogy az immunrendszer is információkat dolgoz fel, azonosítja a rendszer főbb szerveit, sejtjes elemeit és kémiai összetevőit;
- ismeri és megfelelő szempontok szerint értékeli az emberi szervezet állapotát, folyamatait jellemző fontosabb adatokat, azokat összefüggésbe hozza a testi és lelki állapotával, egészségével.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, az akaratlagos és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése
- Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése
- A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása, az idegi és a hormonális szabályozás kapcsolatának megértése
- Az immunrendszer és a keringési szervrendszer közötti kapcsolat felismerése, a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejtípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése
- A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése

FOGALMAK

központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, nemi mirigyek és hormonjaik, immunrendszer, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az agy és a gerincvelő szöveti felépítését, elhelyezkedését, felépítését bemutató ábrák, fotók, makettek, animációk, mobiltelefonos applikációk elemzése, a főbb részek azonosítása
- Gerincvelői reflexet bemutató animációk keresése, a részek azonosítása, a működés megbeszélése
- A szem és a fül felépítését és működését (látás, hallás, helyzet- és mozgásérzékelés) bemutató animációk keresése, megbeszélése
- A látáshibák típusait bemutató ábrák, animációk összehasonlítása, a javítási lehetőségek (pl. szemüvegek) megbeszélése
- Halláskárosodást okozó hatásokat, veszélyeket bemutató információk keresése, érvelés a halláskárosodás megelőzése mellett
- A szem működésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: pupilla – szemlencse működése, térlátás – színtévesztés vizsgálata
- A hallással kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: hallásküszöb, frekvenciatartomány, térbeliség
- Kémiai ingerek érzékelésével kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: a négy alapíz érzékelése, szaglásvizsgálat
- Bőrérzékeléssel kapcsolatos egyszerű vizsgálatok: testrészek tapintópont sűrűség vizsgálata, hideg- és melegpontok vizsgálata
- Összefoglaló táblázat szerkesztése a belső elválasztású mirigyekről, fontosabb hormonjaikról és azok hatásairól, a működési zavarok tüneteiről
- Az immunrendszer működését bemutató rajzfilm megnézése, válaszolás feladatlapos kérdésekre
- Információk keresése a Magyarországon kötelező védőoltásokról, az egyéni és a közösségi védettség fogalmának, kapcsolatának megbeszélése

TÉMAKÖR: Szaporodás, öröklődés, életmód

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai rendszerekkel, jelenségekkel kapcsolatos képi információkat szóban vagy írásban értelmez, alkalmazza a vizualizálás, az ábrákban való összefoglalás módszerét;
- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, bemutatja az emberi nemek testi különbözőségének kialakulását, tisztában van a felelős szexuális magatartás ismérveivel, értékeli a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségét;
- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A női és a férfi nemiszervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása
- A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése
- Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása
- A megtermékenyítés feltételeinek ismerete, a fogamzásgátló módszerek működésének megértése
- A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete, a szülés fő szakaszainak és körülményeinek megbeszélése
- A gének szerepének felismerése, az utódnemzedékek kialakulására vezető genetikai folyamatok egyszerű öröklésmenetek példáján történő elemzése
- A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete, a nemhez kapcsolt öröklődés néhány példájának áttekintése
- Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért
- A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése.

FOGALMAK

női és férfi ivarszervek, nemi jellegek, hímvarsejt és petesejt, gén, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés, szülés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi nemek anatómiai különbségeit (elsődleges és másodlagos nemi jellegek) bemutató képek, animációk, mobiltelefonos applikációk tanulmányozása, a különbségek megfogalmazása
- A nemi érés folyamatáról, egyéni eltéréseiről szóló információk keresése, vélemények megvitatása
- A megtermékenyítést és a magzati fejlődést bemutató fotósorozatok, animációk és videók tanulmányozása, ezek alapján folyamatvázlat készítése, rajzolása
- Ábrák elemzése a szülés folyamatáról
- Családi öröklésmeneteket bemutató ábrák, képek, családfák elemzése, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazása egy-egy példán
- Genetikai betegségeket bemutató esettanulmányok megbeszélése, az esetek közötti hasonlóságok és különbségek megfogalmazása

TÉMAKÖR: Egészségmegőrzés, elsősegély

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az egészséget személyes és közösségi értéként értelmezi, érdeklődik az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információk iránt, mérlegeli azok tudományos hitelességét, kritikusan kezeli a gyógyszerekkel, gyógyászattal kapcsolatos reklámokat;

- tényekkel igazolja a testi és lelki egészség közötti kapcsolatot, tud ennek egyéni és társadalmi összefüggéseiről, érvel az egészségkárosító szokások és függőségek ellen;
- az egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások információit kritikusan elemzi, igyekszik tudományos bizonyítékokra alapozott híreket, érveket és tanácsokat elfogadni;
- értékeli a személyi és környezeti higiénia egészségmegőrzéssel kapcsolatos jelentőségét, ennek alapelveit személyes környezetében is igyekszik alkalmazni, egyéni képességeihez mérten tisztán, rendben tartja környezetét;
- természetvédelmi, bioetikai, egészségműveltségi témákban tényekre alapozottan érvel, vitákban többféle nézőpontot is figyelembe vesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőit, igyekszik tudatosan alakítani étkezési szokásait, törekszik az életmódjának megfelelő energia- és tápanyagbevitelre, a normál testsúly megőrzésére;
- ismeri a kórokozó, a fertőzés és a járvány fogalmait, megkülönbözteti a vírusos és bakteriális fertőző betegségeket, felismeri az antibiotikumok helyes használatának fontosságát;
- tudja, hogy a daganatos betegségek kialakulását az életmód és a környezet is befolyásolja, és hogy gyógyításuk esélyét a korai felismerés nagymértékben növeli;
- érti az orvosi diagnosztikai eljárások célját, ismeri azok alapelvét és néhány főbb módszerét, értékeli a megfelelő diagnózis felállításának jelentőségét;
- felméri a baleseti sérülések kockázatait, igyekszik ezeket elkerülni, a bekövetkezett balesetek esetében felismeri a sérülés, vérzés vagy mérgezés jeleit, ezekről megfelelő beszámolót tud adni;
- a bekövetkezett balesetet, rosszulletet felismeri, segítséget (szükség esetén mentőt) tud hívni, valamint a tőle elvárható módon (életkori sajátosságainak megfelelően) elsősegélyt tud nyújtani: a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- tudja alkalmazni az alapszintű újraélesztést mellkaskompressziók és lélegeztetés (CPR) kivitelezésével, felismeri ennek szükségességét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása
- Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete
- A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti összefüggés, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése
- A kórokozó, a fertőzés, a járvány és higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása esettanulmányok alapján, a megelőzés érdekében megtehető lépések biológiai alapjainak értelmezése
- A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással, valamint a lakó- és munkakörnyezet tisztántartásával kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása

- Az antibiotikumok betegségek elleni hatásosságának elmagyarázása, annak megértése, hogy a helytelen antibiotikum-használat felgyorsítja az ellenálló baktériumok kialakulását
- A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzés lehetőségeinek megvitatása, a személyre szabott terápia jelentőségének felismerése
- Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása egy-egy példán keresztül, annak értékelése, hogy a diagnózis az orvos egészségügyi-jogi érvényű felelős nyilatkozata a személy egészségi állapotáról
- Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása, szükség esetén alkalmazása, a sérült vagy beteg személy ellátásának (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása) megkezdése a rendelkezésre álló eszközökkel vagy eszköz nélkül
- Az alapszintű újraélesztést szükségessé tevő helyzet felismerése, mellkaskompressziókkal történő alkalmazása

FOGALMAK

fertőzés, járvány, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, étel- és étrend-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, alapszintű újraélesztés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Népegészségügyi adatsorok, grafikonok értelmezése (pl. szív- és érrendszeri betegségek, rákstatisztikák, fertőző betegségek), a bemutatott helyzettel összefüggő értékelések megfogalmazása
- Egészségnap szervezése, egészségmegőrzési tanácsadó szakértők meghívása, videóinterjúk készítése
- Különböző élelmiszerek összetételét felsoroló információs anyagok összegyűjtése, összehasonlítása
- Életkornak megfelelő étrendek összeállítása, iskolai kóstoló és/vagy vásár rendezése egyszerűen elkészíthető, egészséges ételekből (büféáruk, sütemények)
- Járványok, egyes fertőző betegségek történetéről szóló kiselőadások, házi dolgozatok készítése
- Napjaink egyes nagyobb járványairól szóló esettanulmányok, filmek elemzése, a tanulságok megbeszélése
- Alapvető elsősegélynyújtási ismeretek alkalmazásának gyakorlati bemutatása (pl. vérzések, gyakori rosszullétek, égési sérülések, sportbalesetek esetén)
- Az egészséges életmód betegségmegelőzésben játszott szerepének bemutatása konkrét betegcsoportok példái alapján

Biológia 9-10.osztály

Általános célok

A 7–8. évfolyamokon tanult biológiai ismeretek minden tanuló számára képet adtak az élővilág kialakulásáról, fejlődéséről és szerveződéséről. Alapszinten elsajátították a biológiai vizsgálatok néhány laboratóriumi és terepen végezhető módszerét is. Tudatosabbá váltak az egészségükkel és a természeti környezet fenntarthatóságával kapcsolatos kérdésekben, fejlődtek az életviteli készségeik. A középiskolában a tanulók erre az alapra építve kezdik meg a biológia tanulását. Köztük vannak, akik később a szaktárgyi tudás további bővítését választják, de olyanok is, akik inkább a természettudományos műveltségük gyarapítását várják ettől a tantárgytól. Ehhez a tanulói alaptudáshoz és célrendszerhez kell igazodni a biológia tantárgy témakörszerkezetének, tartalmi elemeinek és készségfejlesztési céljainak. A témakörök a mindenki által megszerezhető és a mindennapi életben alkalmazható tudás és képességek mellett előkészítik a 11–12. évfolyamokon választható biológia tanulmányokat is. A biológia tantárgy tanulási folyamatának tervezése többféleképpen történhet, figyelembe véve az évfolyamok óraszámát, a témakörök logikai kapcsolódását, a természettudományos társtantárgyak haladási ütemét, illetve a helyi sajátosságokat (pl. iskolán kívüli tanulás, tematikus napok szervezése). A párhuzamosan folyó műveltségépítés és szaktudásbővítés szükségessé teszi, hogy az alkalmazott tanulási módszerek igazodjanak a tanulók eltérő tanulási céljaihoz és képességeihez, felébresztve és fenntartva az élő természet gazdagságára és szépségére való rácsodálkozást, valamint a természet épsége iránt érzett felelősséget.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok megfogalmazása fejleszti a tanuló szókincsét, anyanyelvi kifejezőkészségét. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. A könyvtári és egyéb adatbázisokban végzett célzott keresése kiegészül a tárolás, rendezés és átalakítás műveleteivel. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott tananyagokat hozhat létre, eredményeit megoszthatja társaival.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. Az elvégzett megfigyelések és kísérletek számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. A biológiai jelenségek leírása gyakran csak statisztikai szemlélettel lehetséges, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítása az analógiás gondolkodást fejleszti. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és

a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív tanulási formák, a fejlesztő szemléletű ön- és társértékelés. A tanuláshoz nyújtott megfelelő tanári támogatás, az egymástól tanulás növeli a közösségi összetartozás érzését, a segítség adásának és elfogadásának képességét.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása, ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti a biológia nevelési céljainak elérését.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata.

9–10. évfolyam

A kerettanterv bevezető témaköre a tudomány működéséről, a tudásunk eredetéről szól. A biológia tudományának fejlődése, a jelenkori alkalmazások áttekintése mellett ebben kap helyet a vizsgálati módszerek elméleti áttekintése és a természettudományos gondolkodás módszereinek megismerése. A további témakörök a tanulási céloknak megfelelően három fő tartalmi területre oszthatók. Az első témakörök a tanulók általános biológiai szemléletét hivatottak fejleszteni, fő kérdésként állítva eléjük az élet mibenlétét, amelyre több szempontú megközelítésekkel igyekeznek választ adni. A tanulók áttekintik az élet keletkezésére és fejlődésére vonatkozó elméleteket, fejlesztik a tudományos tényekre alapozott érvelés és a kritikai gondolkodás készségeit. Részletesen megismerkednek az élet alapvető egységeként működő sejt felépítésével és működésével, majd ezt összekötik a magasabb szerveződési szintekkel. Vizsgálati szempontként állítják az energia biológiai rendszerekben történő áramlását, rávilágítanak az életfolyamatok energetikai összefüggéseire. Az életközösségekben zajló energiaforgalom elemzésével mélyebben is megérthetik a növény- és állatvilág, valamint a lebontó szervezetek egymásrautaltságát. Fontos szempont a biológiai információ mibenlétének, változékonyságának és áramlásának megértése, amit a modern, rendszerszemléletű biológia szintjén is elemeznek. A második tartalmi terület célja az emberi szervezetről eddig szerzett tudás elmélyítése és az életkori sajátosságoknak megfelelő egészségműveltség építése. Ebben több olyan elem is található, amely a mindennapi élet egészséggel és betegséggel kapcsolatos kérdéseiben segíti a tanulókat. Ilyen például az egészségügyi rendszer áttekintése, valamint az elsősegélynyújtás képességének fejlesztése. A harmadik tematikai egység a környezettel és fenntarthatósággal kapcsolatos témaköröket foglalja magában. A tanulók vizsgálatokat végezhetnek a környezetükben, forrásokat kereshetnek és elemezhetnek a különféle szintű ökológiai rendszerekkel kapcsolatban. Ez a tanulási folyamat nem csak az ismeretek bővítését célozza, hasonlóan fontos a természettel kapcsolatos érzelmi nevelés és attitűdformálás is. A Kárpát-medence élő természeti értékeinek áttekintése mellett a Föld bioszférájának állapotát is vizsgálják a tanulók. Ehhez felhasználják a korábban szerzett alapismereteiket, a földtörténeti múlt adatait és jelenkori eseteket, valamint megismerik az előrejelzést adó modellek működését is.

A 9–10. évfolyamon a biológia tantárgy alapóraszám: 170 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Nat témakör	Témakör neve	Javasolt óraszám
1. A biológia kutatási céljai és módszerei	A biológia tudománya	3

2. Az élet eredete és szerveződése	Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei		10
	A sejt és a genom szerveződése és működése		12
	Sejtek és szövetek		10
	Élet és energia		8
	Az élet eredete és feltételei		4
4. Öröklődés és evolúció	A változékonyság molekuláris alapjai		12
5. A biotechnológia módszerei és alkalmazása	Egyedszintű öröklődés		12
	A biológiai evolúció		10
6. Az ember szervezete és egészsége	Az emberi szervezet felépítése és működése	I. Testkép, testalkat, mozgásképeség	6
		II. Anyagforgalom	10
		III. Érzékelés, szabályozás	12
	Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai		7
	A viselkedés biológiai alapjai, a lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése		11
	Az egészségügyi rendszer, elsősegélynyújtás		10
	3. Az életközösségek jellemzői és típusai		12
	7. A bioszféra egyensúlya, fenntarthatóság	A Föld és a Kárpát-medence értékei	
Ember és bioszféra – fenntarthatóság		11	
	Összes óraszám:		170

A kémia tantárgy haladásához igazodva a fejlesztési feladatok és ismeretek változatlan érvényesítése mellett a magasabb szerveződési szintet képviselő ismeretek korábbi évfolyamra is kerülhetnek (9. évfolyam), így a biokémia, a molekuláris biológia tanulása során előzetes ismeretként feltételezhető a szerves kémiai alaptudás. A témakörök javasolt sorrendje és órászámai ebben a változatban:

Nat témakör	Témakör neve	Javasolt óraszám
1. A biológia kutatási céljai és módszerei	A biológia tudománya	3
2. Az élet eredete és szerveződése	Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei	6
4. Öröklődés és evolúció	Egyedszintű öröklődés	12
	Az élőlények jellemzői, viselkedés és környezet	18

7. A bioszféra egyensúlya, fenntarthatóság	A Föld és a Kárpát-medence értékei, az életközösségek biológiai sokfélesége		8
3. Az életközösségek jellemzői és típusai			
4. Öröklődés és evolúció	A biológiai evolúció		8
7. A bioszféra egyensúlya, fenntarthatóság	Ember és bioszféra – fenntarthatóság		10
2. Az élet eredete és szerveződése	Élet és energia		8
	Sejtek, szövetek, szervek		10
	A sejt és a genom szerveződése és működése		12
2. Az élet eredete és szerveződése	Az élet eredete és feltételei		4
4. Öröklődés és evolúció	A változékonyság molekuláris alapjai, sejt és genom		12
5. A biotechnológia módszerei és alkalmazása			
6. Az ember szervezete és egészsége	Az emberi szervezet felépítése és működése	I. Testkép, testalkat és mozgás	5
		II. Anyagforgalom	12
		III. Érzékelés, szabályozás	12
	Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai		10
	A lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése		10
	Az egészségügyi rendszer, elsősegélynyújtás		10
	Összes óraszám:		170

Témakör: A biológia tudománya

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a vizsgált biológiai jelenségek magyarázatára előfeltevést fogalmaz meg, ennek bizonyítására vagy cáfolatára kísérletet tervez és kivitelez, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, megfigyeléseket és méréseket végez;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;

- egyénileg és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket, ismeri a fénymikroszkóp működésének alapelvét, képes azt használni;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a biológiai kutatások alapvető céljait, legfontosabb területeit, értékeli az élet megértésében, az élővilág megismerésében és megóvásában játszott szerepét;
- példákkal igazolja a biológiai ismereteknek a világképünk és a technológia fejlődésében betöltött szerepét, gazdasági és társadalmi jelentőségét;
- ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A biológiai kutatások alapvető céljainak, világképünket és mindennapi életünket alakító eredményeinek tudománytörténeti példákkal való bemutatása
- A tudományos vizsgálatok menetének ismerete, vizsgálatokban való tudatos alkalmazása és nyomon követése kísérletelemzésekben
- A biológiai vizsgálatok során alkalmazható, egyszerűbb laboratóriumi és terepmunkára alkalmas eszközök ismerete, vizsgálatok esetében a megfelelő kiválasztása és használata
- A tudományos gondolkodás műveleteiről szerzett alapszintű ismeret, a műveletek alkalmazásában való jártasság, adott probléma esetén a célravezető módszer kiválasztása és alkalmazása
- Az ismeretszerzésben és a problémamegoldásban a másokkal való együttműködés fontosságának felismerése, a közös munkában való aktív szerepvállalás
- Tényekre alapozott, koherens érvelés, véleményalkotás és mások meghallgatásának képessége
- Kísérleti megfigyelések, mérési és statisztikai adatok megfelelő rögzítése, rendezése és feldolgozása, az ebből levonható következtetések és további kutatási kérdések megfogalmazása
- A modern biológia kulcsterületeinek, ezek technológiai lehetőségeinek ismerete, a kutatás és alkalmazás etikai, társadalmi-gazdasági kérdéseiben véleményalkotási és vitaképesség
- A népszerűsítő és a tudományos igényű információs forrásokról való tájékozottság, az álhírek, áltudományos közlések felismerése, velük szemben tényekre alapozott kritikai érvelés.

Fogalmak

kutatási kérdés, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, valószínűség, rendszerbiológia, molekuláris biológia, biotechnológia, bioetika, bioinformatika, bionika

Javasolt tevékenységek

- A tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazása konkrét példán és/vagy egy tudós munkásságának bemutatásán keresztül
- A hétköznapi és a tudományos megfigyelés összehasonlítása, konkrét példa bemutatása

- Strukturált, félig strukturált vagy nem strukturált (a csoport készségszintjétől függően) biológiai kísérlet kivitelezése, jegyzőkönyv készítése, a kísérleti eredmények értékelése és publikálása
- Irányított kutatási terv elkészítése, hipotézis önálló felállítása, a függő és független változók megállapítása, projektmunka elkészítése
- Biológiai kutatóintézet (valós vagy virtuális) meglátogatása, beszámoló készítése a kutatási területekről és módszerekről
- Egy-egy tudós megszemélyesítésével kerekasztal-beszélgetés egy tudományos problémáról
- Bionikai alkalmazások példáinak keresése, kiselőadás, házi dolgozat készítése (pl. strukturális bionika, szenzorbionika)
- Természet tudományos ismeretterjesztő folyóiratok cikkeinek feldolgozása, kivonat, reflexió írása

Témakör: Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
- megérti, miért és hogyan mehetnek végbe viszonylag alacsony hőmérsékleten, nagy sebességgel kémiai reakciók a sejtekben, vizsgálja az enzimműködést befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a szerveződési szintek atomoktól a bioszféráig való egymásba épülését, tudja a biológiai problémákat és magyarázatokat a megfelelő szinttel összefüggésben értelmezni;
- tényekkel bizonyítja az élőlények elemi összetételének hasonlóságát, a biogén elemek, a víz, az ATP és a makromolekulák élő szervezetekben betöltött alapvető szerepét, és ezt összefüggésbe hozza kémiai felépítésükkel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerveződési szintek hierarchikus és rendszerszemléletű elvének felismerése a tanulók által ismert, felidézett társadalmi, gazdasági, technológiai vagy természeti rendszerek példái alapján
- Az energiáról meglévő tanulói tudás felszínre hozása, az energiafajták és átalakítási módok áttekintése példák alapján, a fény, a kémiai és a biológiai energia összefüggésbe hozása
- Az információról meglévő tanulói tudás felszínre hozása, a sokféleséggel és a rendezettséggel való kapcsolat felismerése mindennapi példák és természeti jelenségek értelmezése alapján

- A szervetlen és a szerves anyagok közötti kapcsolat tudománytörténeti, technológiai és biológiai szempontú értelmezése, az élet szénalapúsága
- Az optimális enzimműködés kísérletes bemutatása, az enzimműködés és az anyagcserezavarok kapcsolatának példákkal való bemutatása
- Biogén elemek kimutatása, következtetések levonása
- A víznek az élet szempontjából kitüntetett szerepe melletti érvelés
- A makromolekulák és monomerjeik felépítése és funkciója közötti kapcsolatok sokoldalú elemzése
- A szabályozottság elvének elmélyítése mindennapi életből vett technológiai példák alapján, a szabályozott állandó állapot jelentőségének felismerése

Fogalmak

rendszer, szerveződési szint, egymásba épülés, biológiai energia és ATP, biogén elem, víz, makromolekulák, enzimek, sokféleség és információ, fehérjeszerkezet, vezérlés és szabályozás

Javasolt tevékenységek

- Biogén elemek kimutatása növényi és állati eredetű szervekből (levél, csont)
- Szerves makromolekulák kimutatása (pl. biuret-próba, Fehling-reakció)
- Enzimműködés vizsgálata (pl. hidrogén-peroxid-kataláz, keményítő-nyálamiláz) különböző környezeti feltételek (változó beállítások) között
- A fehérjék szerkezetét befolyásoló tényezők vizsgálata (pl. tojásfehérje-oldattal)
- Diffúzióval és ozmózissal kapcsolatos kísérletek elvégzése és/vagy értelmezése
- Programvezérelt, automatizált technológiai rendszerek (pl. klíma, mosógép, ABS fékrendszer stb.) keresése és elemzése, összehasonlítása az élő rendszerek valamely részműködésével, a szabályozás és vezérlés közötti különbségek megbeszélése

Témakör: A sejt és a genom szerveződése és működése

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- érti a biológia molekuláris szintű vizsgálati módszereinek elméleti alapjait és felhasználási lehetőségeit, ezek eredményeit konkrét kísérleti leírásokban értelmezi;
- ismeri a bioinformatika fogalmát, érti a felhasználási lehetőségeit és értékeli a biológiai kutatásokból származó nagy mennyiségű adat feldolgozásának jelentőségét;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, animációk alapján értelmezi és biológiai tényekkel alátámasztja, hogy a vírusok az élő és élettelen határán állnak;
- a felépítés és működés összehasonlítása alapján bemutatja a sejt szerződés kétféle típusának közös jellemzőit és alapvető különbségeit, értékeli ezek jelentőségét;
- tényekkel igazolja a baktériumok anyagcseréjének sokfélesége, gyors szaporodása és alkalmazkodóképessége közötti összefüggést;
- felismeri az összetett sejt típus mikroszkóppal megfigyelhető sejtalkotóit, magyarázza a sejt anyagcsere-folyamatainak lényegét, igazolja, hogy azok a környezettel folytonos kölcsönhatásban mennek végbe;
- ismeri az örökítőanyag többszintű szerződését, képek, animációk alapján értelmezi a sejtekben zajló biológiai információ tárolásának, átírásának és kifejeződésének folyamatait;
- tudja, hogy a sejtekben és a sejtek között bonyolult jelforgalmi hálózatok működnek, amelyek befolyásolják a génműködést, és felelősek lehetnek a normál és a kóros működésért is;
- összehasonlítja a sejt osztódás típusait, megfogalmazza ezek biológiai szerepét, megérti, hogy a soksejtű szervezetek a megtermékenyített petesejt és utódsejtjei meghatározott számú osztódásával és differenciálódásával alakulnak ki;
- ismeri az őssejt fogalmát, különféle típusait, jellemzőit, különbséget tesz őssejt és daganatsejt között;
- felismeri az összefüggést a rák kialakulása és a sejt ciklus zavarai között, megérti, hogy mit tesz a sejt és a szervezet a daganatok kialakulásának megelőzéséért.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A vírusok felépítése, szaporodása és a megbetegedések közötti összefüggések felismerése egy konkrét betegség (pl. influenza) kapcsán, a betegségek megelőzési és gyógyítási lehetőségeinek számbavétele, tévképzetek eloszlatása
- A prokarióta és eukarióta sejt típusok összehasonlítása, a felépítés, működés és alkalmazkodás főbb összefüggéseinek bemutatása
- Az eukarióta sejt típusok kialakulását magyarázó elmélet bizonyítékainak ismertetése
- A főbb sejtalkotók mikroszkópos képének tanulmányozása, felépítésük egyszerű lerajzolása és működésük bemutatása, a működések összekapcsolása a szervezetszintű folyamatokkal
- A génműködés alapelveinek megértése: aktív és nem aktív régiók, gének bekapcsolása, kikapcsolása, módosítása
- Az őssejt és a differenciált sejt összehasonlítása génaktivitás alapján, a különbség felismerése őssejt és daganatsejt között
- A sejt ciklus biológiai szerepének, szakaszainak és szabályozásának megértése, a daganatellenes és DNS-javító fehérjék létezése, a programozott sejthalál szerepe.
- A sejt osztódás egyes típusainak értelmezése, biológiai szerepének összekapcsolása az emberi sejtek, szervek működésével (őssejt, differenciált sejt, sebgyógyulás, ivarsejtképzés)
- A sejten belüli és a sejtek közötti jelforgalmi hálózatok biológiai jelentőségének felismerése egy-egy egyszerűbb példa alapján

- Felismeri az összefüggést a rák kialakulása és a sejtciklus zavarai között, megérti, hogy mit tesz a sejt és a szervezet a daganatok kialakulásának megelőzéséért

Fogalmak

vírus, baktérium, prokarióta, eukarióta, gén, kromoszóma, fehérjeszintézis, sejtciklus, sejtosztódás, őssejt, differenciált sejt, mitózis, meiózis, jelforgalom, biológiai hálózat, daganatképződés, rák, GMO

Javasolt tevékenységek

- Prokarióta és eukarióta sejt összehasonlítása ábrák, mikrofotók és mikroszkópi metszetek alapján
- Baktériumok izolálása táptalajra a környezetből és emberi bőrről, a tenyészet inkubálása, telepek morfológiai vizsgálata
- Kromoszóma felépítésének modellezése
- A mitózis és a meiózis osztódási folyamatának ábrakon, mikrofotókon és/vagy mikroszkópi metszeteken történő összehasonlítása, értelmezése
- A sejtciklust és a biológiai információ másolását, átírását és kifejeződését bemutató animációk elemzése
- A géntechnológiai eljárások néhány bioetikai kérdésének megvitatása
- Forrásfelkutatás a számítógépes módszerek és a rákkutatás kapcsolatára
- A daganatos betegségekről szóló hiteles webes tájékoztató oldalak információinak értelmezése
- Kiselőadás védőoltásokról, vírus és baktérium okozta betegségekről, a mikroszkóp felfedezésének és alkalmazásának történetéről, egy-egy meghatározó kutató munkásságáról
- Fertőtlenítési és sterilizálási eljárások korszerű eljárásainak megismerése, Semmelweis Ignác munkásságának rövid megismerése (kiselőadás, kisfilm stb. formájában)

Témakör: Sejtek és szövetek

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- felismeri a szerveződési szintek atomoktól a bioszféráig való egymásba épülését, tudja a biológiai problémákat és magyarázatokat a megfelelő szinttel összefüggésben értelmezni;
- egyénileg és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket, ismeri a fénymikroszkóp működésének alapelvét, képes azt használni;
- tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- fénymikroszkópban, ábrán vagy fotón felismeri és jellemzi a főbb állati és növényi szövettípusokat, elemzi, hogy milyen funkciók hatékony elvégzésére specializálódtak.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A többsejtű életforma alapvető jellemzőinek azonosítása, az ebben rejlő (evolúciós) előnyök felismerése, megfogalmazása
- A (transzmissziós) fénymikroszkóp működési elvének ismerete, a nagyítás és a felbontóképesség értelmezése, a mikroszkóp alapbeállításának képessége, mikrofotó készítése mobiltelefonnal
- Növényi metszetek, preparátumok készítése, fénymikroszkópos vizsgálata, rajzok, fotók készítése és rendszerezése
- A növényi szövetek alaptípusainak megkülönböztetése, a sejtteni jellemzők és a szövettípus biológiai funkciója közötti összefüggés érvekkel való bizonyítása
- A zárvatermő növények szerveinek ismerete, a gyökér, a szár a levél és a virág jellegzetes szöveti felépítésének azonosítása
- A különféle emberi (állati) szövetek sejtípusainak kialakulására vezető differenciálódási folyamat elvi értelmezése, egy konkrét példán (pl. vérsejtek képzése) való bemutatása
- Állati vagy emberi szövetekről, szervekről készült metszetek fénymikroszkópos vizsgálata vagy fotókon való összehasonlítása és jellemzése
- Az emberi szövetek alaptípusainak (hám-, kötő- és támasztó-, izom-, ideg-) jellemzése a felépítés és működés kapcsolatba hozásával, néhány fontosabb altípus elkülönítése
- A gyógyászatban alkalmazott diagnosztikus szövettani vizsgálatok céljának, egy-egy módszerének ismerete, a daganatos betegségek felismerésében játszott szerepének értékelése

Fogalmak

osztódó és állandósult (növényi) szövetek, összejt fogalma és típusai, daganatsejt, embrionális fejlődés, hám-, kötő- és támasztó-, izom-, idegszövet

Javasolt tevékenységek

- A (transzmissziós) fénymikroszkóp felépítésének és működésének megbeszélése, alkalmazásának gyakorlása
- Növényi szövetek mikroszkópos vizsgálata önálló metszetkészítéssel, rajzolás és fotózás mobiltelefonnal
- Növénytani szervpreparátumok főbb szövettípusainak tanulmányozása, jellemzése
- Állati szövetek mikroszkópos vizsgálata, rajzolás és fotózás mobiltelefonnal
- Állattani preparátumok főbb szövettípusainak tanulmányozása, jellemzése
- Daganatos elváltozásokról, diagnosztikáról, kezelésről kiselőadás, csoportmunka

Témakör: Élet és energia

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- a vizsgált biológiai jelenségek magyarázatára előfeltevést fogalmaz meg, ennek bizonyítására vagy cáfolatára kísérletet tervez és kivitelez, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, megfigyeléseket és méréseket végez;
- érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez;
- egyénileg és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket, ismeri a fénymikroszkóp működésének alapelvét, képes azt használni.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és példákkal bizonyítja az élőlények szén- és energiaforrásainak különféle lehetőségeit, az anyagcseretípusok közötti különbséget;
- vázlatrajzok, folyamatábrák és animációk alapján értelmezi a biológiai energiaátalakítás sejtszintű folyamatait, azonosítja a fotoszintézis és a sejtlégzés fő szakaszainak sejten belüli helyét és struktúráit, a fontosabb anyagokat és az energiaátalakítás jellemzőit;
- a sejtszintű anyagcsere-folyamatok alapján magyarázza a növények és állatok közötti ökológiai szintű kapcsolatot, a termelő és fogyasztó szervezetek közötti anyagforgalmat;
- a valós és virtuális tanulási közösségekben, másokkal együttműködve megtervez és kivitelez biológiai vizsgálatokat, projekteket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A fotoszintézis biológiai szerepének érvekkel való igazolása, a folyamat alapegyenletének ismerete, fő szakaszainak elkülönítése
- Az erjesztés és a sejtlégzés megkülönböztetése, az erjesztés biológiai előfordulásának és technológiai alkalmazásának ismerete, példákkal való igazolása
- A sejtlégzés biológiai szerepének érvekkel való igazolása, a folyamat alapegyenletének ismerete, fő szakaszainak elkülönítése
- Folyamatábrák elemzése és készítése a fotoszintézis és a (sejt)légzés fő szakaszairól, a folyamatok vizualizálása és értelmezése
- Kísérletek tervezése, elvégzése a fotoszintézis és a (sejt)légzés vizsgálatára, kutatási kérdések megfogalmazása, változók beállítása, adatok rögzítése és elemzése, következtetések levonása
- Az életközösségek anyag- és energiaforgalmának megértése, a szénkörforgás diagramon való ábrázolása, a sejtszintű folyamatokkal való kapcsolatba hozása

Fogalmak

autotróf és heterotróf, kemotróf és fototróf, biológiai energia és ATP, fotoszintézis, erjedés, sejtlégzés, aerob és anaerob folyamat, szénkörforgás

Javasolt tevékenységek

- Levél keresztmetszetének vizsgálata modell vagy ábra, illetve önállóan készített metszet alapján

- Gázcsere nyílások eloszlásának, nyitódásának és záródásának mikroszkópos vizsgálata (ozmózis)
- Színtestek azonosítása mikroszkópos vizsgálatokban, aktivitásuk vizsgálata a levél színén takarásos (árnyék) módszerrel
- Levélkivonat készítése, növényi színanyagok papírkromatográfiás vizsgálata
- A fotoszintézis mértékének a fény erősségétől, színétől való függését vizsgáló kísérletek tervezése és kivitelezése
- A szén-dioxid-mennyiség fotoszintézis intenzitására gyakorolt hatásának kísérleti vizsgálata
- A fotoszintézis során keletkező oxigén kimutatása
- Csírázás, illetve emberi légzés során keletkező szén-dioxid kimutatása meszes vízzel
- Keményítő kimutatása levélben
- Élesztőgombák alkoholos erjesztésének környezeti tényezőit vizsgáló kísérletek elvégzése
- Anyagcseretípusok vizsgálata hétköznapi példákon keresztül (baktériumok szerepe az élelmiszeriparban, mezőgazdaságban stb.)

Témakör: Az élet eredete és feltételei

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- ki tudja fejteni, hogy a sejt az élő szervezetek szerkezeti és működési egysége.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a földi élet keletkezését biológiai kísérletek és elméletek alapján magyarázza, erről megfogalmazza személyes véleményét is;
- megkülönbözteti a valódi és az ősbaktérium fogalmát, tudja, hogy ezek az élővilág két külön rendszertani csoportjába tartoznak, érti és tényekkel igazolja az ősbaktériumok különleges élőhelyeken való életképességét;
- biológiai és csillagászati tények alapján mérlegeli a földön kívüli élet valószínűsíthető feltételeit és lehetőségeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az élő állapot és kialakulásának magyarázása életkritériumok, a baktériumok sejtszerkezete alapján
- Az ősbaktériumok különleges élőhelyeken való életképességének példákkal való igazolása

- A Naprendszeren belüli és azon kívüli élet kutatási céljának, feltételezéseinek és eddigi eredményeinek ismerete

Fogalmak

őslégkör, ősóceán, RNS-világ, prokarióta sejt, anaerob anyagcsere, cianobaktérium, UV-sugárzás és ózonpajzs, kozmikus sugárzás és földmágnesség, ősbaktérium, földön kívüli életlehetőségek

Javasolt tevékenységek

- Az élet kialakulására vonatkozó néhány elmélet összevetése vita során, önálló (tudományos érvekkel alátámasztott) vélemény megfogalmazása
- A Miller-kísérletet bemutató ábrák, videók keresése, a modellrendszerként való értelmezés és az eredmények kritikai elemzése kiselőadás vagy házi dolgozat formájában
- A sejtek kialakulása az ősóceánban – videó megtekintése, közös értelmezés
- Az ősbaktériumok egy-egy jellegzetes csoportját és élőhelyeét bemutató kiselőadás készítése (pl. Yellowstone parki hőforrások baktériumai, Holt-tengeri sókedvelő baktériumok, mélytengeri kénalapú életformák)
- A földön kívüli élet kutatásáról szóló információk keresése, a célok, módszerek és eddigi eredmények összefoglalása (pl. üstökösszondák, Mars-kutatás, exobolygók felfedezése)

Témakör: A változékonyság molekuláris alapjai

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- példákkal igazolja a biológiai ismereteknek a világképünk és a technológia fejlődésében betöltött szerepét, gazdasági és társadalmi jelentőségét;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- érti a biológia molekuláris szintű vizsgálati módszereinek elméleti alapjait és felhasználási lehetőségeit, ezek eredményeit konkrét kísérleti leírásokban értelmezi;
- ismeri a bioinformatika fogalmát, érti a felhasználási lehetőségeit és értékeli a biológiai kutatásokból származó nagymennyiségű adat feldolgozásának jelentőségét;
- megérti a különféle biotechnológiai eljárások célját és módszertani alapjait, a róluk folyó vitában több szempontú, tudományos tényekre alapozott véleményt formál;
- megérti a bionika eredményeinek alkalmazási lehetőségeit, értékeli a bioinformatika, az információs technológiák alkalmazásának orvosi, biológiai jelentőségét;
- tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az örökítőanyag bázissorrendjének vagy bázisainak megváltozásához vezető folyamatokat, konkrét esetekben azonosítja ezek következményeit;
- az örökítőanyag felépítéséről és működéséről alkotott tudását összefüggésbe hozza a géntechnológia, a génszerkesztés céljával és módszertani alapjaival, tényekre alapozottan, kritikai szemlélettel elemzi a genetikai módosítások vélt vagy valós előnyeit és kockázatait;
- felismeri a kapcsolatot az életmód és a gének kifejeződése között, érti, hogy a sejt és az egész szervezet jellemzőinek kialakításában és fenntartásában kiemelt szerepe van a környezet általi génaktivitás-változásoknak.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A DNS bázissorrendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg közötti összefüggés példaszerű bemutatása
- A mutációk és a betegségek (anyagcsere-zavarok, daganatos betegségek) összefüggéseinek felismerése, konkrét példa elemzése
- A szerzett tulajdonságok öröklhetősége, epigenetikai hatások értelmezése: az életmóddal (táplálkozás, mozgás, dohányzás) és más környezeti hatásokkal (pl. stressz) módosítható genetikai információ (pl. miért nem mindegy, hogy valamely tulajdonság az apai vagy anyai gén által kódolt)
- A DNS-bázissorrend megállapítás jelentőségének felismerése, a DNS-chip, a genetikai ujjlenyomat módszerének bemutatása, a gyakorlati alkalmazások példáinak áttekintése és értékelése
- A géntechnológiák céljának és eljárásainak megismerése, a rekombináns DNS, a génszerkesztés, a klónozás biológiai alapjainak és gyakorlati felhasználásának (pl. igazságügyi orvostani és diagnosztikai vizsgálatok) bemutatása
- A géntechnológia orvostudományban, gyógyszeriparban, növénytermesztésben, állattenyésztésben, élelmiszeriparban való alkalmazásának példákkal történő bemutatása (humán genom projekt, génterápia, genetikailag megváltoztatott élőlények)
- A bioinformatika céljának, alkalmazási lehetőségeinek és jövőbeli jelentőségének megértése (pl. evolúciós leszármazási kapcsolatok keresése adatbázisok alapján, kapcsoltság elemzése egyes betegségek és gének összefüggésének vizsgálatához, jelátviteli hálózatok modellezése)
- A bioetika kialakulására vezető okok és a főbb alkalmazási területek áttekintése, bioetika alapelvein alapuló érvelés (pl. a genetikai kutatások előnyei és kockázatai, az állatkísérletek kérdései, transzplantáció és biorobotika, a jövőbeli hatások előrejelzése)

Fogalmak

mutáció, mutagén, epigenetikai hatás, géntechnológia, klónozás, génszerkesztés, génmódosítás, géndiagnosztika, bioinformatika, bioetika

Javasolt tevékenységek

- Tanulóknak szóló, epigenetikával foglalkozó online oldalak animációinak, video- és ábraanyagainak áttekintése, a látottak értelmezése

- A növényi géntechnológia néhány ismert alkalmazási példájának (pl. Bt-toxin bevitel, aranyrizs, érésgátlás, stressztűrő fajták stb.) bemutatása, az előnyök és kockázatok kritikai elemzése
- A génmódosított haszonnövényekkel és -állatokkal kapcsolatos érvelés
- DNS kimutatása egyszerű vizsgálattal (pl. banánból)

Témakör: Egyedszintű öröklődés

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozások szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
- megérti a bionika eredményeinek alkalmazási lehetőségeit, értékeli a bioinformatika, az információs technológiák alkalmazásának orvosi, biológiai jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti az örökítőanyagban tárolt információ és a kifejeződő tulajdonságok közötti összefüggést, megkülönbözteti a genotípust és a fenotípust, a fenom-genom összefüggéseket konkrét esetek magyarázatában alkalmazza;
- megérti a genetikai információ nemzedékek közötti átadásának törvényszerűségeit, ezeket konkrét esetek elemzésében alkalmazza.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Mendel kutatási módszerének (kísérletek, hipotézisek felállítása, statisztikai megközelítés) elemzése, az eredmények és a levont következtetések kapcsolatba hozása
- A gének, a DNS és a kromoszómák (testi és ivari) kapcsolatának megértése, a gének és a tulajdonságok kapcsolatának sokoldalú elemzése
- A mendeli öröklődés kiterjesztése: példák és magyarázatok a Mendel-szabályoktól való eltérésekre
- A környezet fenotípusra gyakorolt hatásának megértése, példákkal való igazolása
- A genom és a fenom kapcsolatának megértése (hogyan, hányféleképpen jöhet létre a fenotípus)
- A fenotípus-elemzésben rejlő lehetőségek feltérképezése (miért és hogyan idéz elő elváltozásokat a genetikai és a környezeti tényezők egymásra hatása)
- Az egyénre szabott gyógyítási lehetőségek céljának, jelenlegi alkalmazásainak és jövőbeli lehetőségeinek megismerése, értékelése

Fogalmak

gén, allél, genotípus, fenotípus, Mendel-szabályok, domináns, recesszív, öröklésmenet, családfa,

genom, fenom, bioinformatika, személyre szabott gyógyítás

Javasolt tevékenységek

- Mendel kísérleteinek módszertani és tudományos technikai szempontokból való áttekintése, bemutató összeállítása
- Kapcsolt öröklődésekkel, génkölsönhatások kal kapcsolatos példa megbeszélése
- Genetikai tanácsadási szituációk, esetleírások, családfák értelmezése humán genetikai betegségek/jellegek esetében
- Tanulóknak szóló, genetikával foglalkozó online oldalak animációinak, ábraanyagának áttekintése, a leírtak, látottak értelmezése
- Humán genetikai vizsgálatokat (tesztelést) leíró és magyarázó weboldalak felkeresése, az olvasottak értelmezése
- Bioinformatikával foglalkozó weboldalak felkeresése, majd annak bemutatása, hogyan segítheti a bioinformatika a kísérletes kutatásokat
- Véletlenszerű genetikai változást (sodródást) bemutató szimulációk játékok tanulmányozása (tervezése), következtetések levonása

Témakör: A biológiai evolúció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza;
- megérti a bionika eredményeinek alkalmazási lehetőségeit, értékeli a bioinformatika, az információs technológiák alkalmazásának orvosi, biológiai jelentőségét;
- példákkal igazolja a biológiai ismereteknek a világképünk és a technológia fejlődésében betöltött szerepét, gazdasági és társadalmi jelentőségét;
- érti és elfogadja, hogy a mai emberek egy fajhoz tartoznak, és a kialakult nagyraszok értékükben nem különböznek, biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse;
- példákkal mutatja be az élővilág főbb csoportjainak evolúciós újításait, magyarázza, hogy ezek hogyan segítették elő az adott élőlénycsoport elterjedését.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti a természetes változatosság szerveződését, az evolúciós változások eredetét és elterjedését magyarázó elemi folyamatokat, felismer és magyaráz mikro- és makroszintű evolúciós jelenségeket;

- példákkal igazolja, hogy a szelekció a különböző szerveződési szinteken értelmezhető tulajdonságokon keresztül egyidejűleg hat;
- morfológiai, molekuláris biológiai adatok alapján egyszerű származástani kapcsolatokat elemez, törzsfát készít;
- ismeri az evolúció befolyásolásának lehetséges módjait (például mesterséges szelekció, fajtanemesítés, géntechnológia), értékeli ezek előnyeit és esetleges hátrányait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A természetes változatosság példáinak bemutatása a DNS-szinttől az egyedszintű különbségekig
- A genotípus és a fenotípus kapcsolata bonyolultságának (ritkán egyszerű 1:1 leképezésű) megértése
- A fajok viszonylagos genetikai állandóságának magyarázása animációk segítségével
- Példák bemutatása a fajok genetikai változatosságának eredetére
- Darwin evolúciós elméletét alátámasztó fontosabb érvek ismerete (pl. elterjedési területek, csökevényes szervek, homológiák)
- Az evolúciós változások egyszerű modelljében a változatosság eredetének (mutáció, rekombináció) és terjedésének (szelekció, sodródás, génáramlás) felismerése példák alapján, a folyamatok adaptív, nem adaptív jellegének ismertetése
- Példák bemutatása makroevolúciós (faji szint feletti) változásokra: evolúciós újdonságok, kihalások, adaptív radiáció
- Annak megértése, hogy az evolúció általános rendezőelv a természettudományokban
- Internetes források alapján annak bemutatása, hogy a szelekció egysége nemcsak gén lehet, hanem gének közössége (egyed), egyedek közössége (populáció), populációk csoportja (metapopuláció), életközösségek (ökoszisztéma) is
- Az evolúció lehetséges mechanizmusainak (pl. mutáció – szelekció és együttműködés – szelekció) bemutatása, a vitatott kérdések elemzése esettanulmányok alapján (pl. kihalási hullámok, emergencia, hiányzó láncszemek problémája)
- Egyszerű biológiai adatbázisok, bioinformatikai programok használata származástani kapcsolatok elemzéséhez, törzsfa készítéséhez
- Példák bemutatása internetes források segítségével: hogyan befolyásolta az ember eddig is az evolúciót (mesterséges szelekció, fajtanemesítés, géntechnológia), ezek előnyeinek és esetleges hátrányainak értékelése

Fogalmak

evolúció, mikroevolúció, makroevolúció, mutáció, szelekció, természetes és mesterséges szelekció, génáramlás, sodródás, adaptív evolúció, törzsfa

Javasolt tevékenységek

- Prezentáció készítése egy önállóan választott populáció természetes szelekciójáról
- A természetes szelekció modellezése, szimulációkon történő tanulmányozása
- Különböző fajok (pl. nyírfaaraszoló) fenotípusos variabilitásának összehasonlítása, adatok gyűjtése, grafikonon történő megjelenítése és elemzése

- Önállóan gyűjtött példák bemutatása a mesterséges szelekció folyamatáról (pl. egy faj háziasítása, kutyafajták kialakítása stb.), összehasonlítása a természetes szelekció folyamatával
- A fajképződés különféle folyamatait (pl. földrajzi izoláció, adaptív radiáció) konkrét példák alapján elemző feladatok gyakorlása
- Poszter készítése a galápagosi pintyek csőrtípusairól, a sokféleség okainak feltárása, magyarázatok megadása
- Különböző törzsfák értelmezése vagy készítése biológiai adatbázisok és szerkesztőprogramok segítségével

Témakör: Az emberi szervezet felépítése és működése – I. Testkép, testalkat, mozgásképeség

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a vizsgált biológiai jelenségek magyarázatára előfeltevést fogalmaz meg, ennek bizonyítására vagy cáfolatára kísérletet tervez és kivitelez, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, megfigyeléseket és méréseket végez;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- megérti a környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggéseket, azonosítja az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, felismeri a megelőzés lehetőségeit, érvényesíti az elővigyázatosság elvét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, amely figyelembe veszi az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét;
- az emberi test kültakarójának, váz- és izomrendszerének elemzése alapján magyarázza az ember testképének, testalkatának és mozgásképeségének biológiai alapjait;
- elemzi az ember mozgásképeségének biokémiai, szövettani és biomechanikai alapjait, ezeket összefüggésbe hozza a mindennapi élet, a sport és a munka mozgásformáival, értékeli a rendszeres testmozgás szerepét egészségének megőrzésében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az emberi szervek helymeghatározása a test anatómiai síkjai, tengelyei és irányai szerint
- Az emberszabású majmok, az előemberek, az ősemberek és a mai ember anatómiai jellemzőinek összehasonlítása, a fejlődési folyamat értelmezéseA bőr három fő rétegének megismerése és a rétegek funkcióinak elemzése, egészségtani vonatkozások

- Az ember helyváltoztató mozgását lehetővé tevő belső váz és az erre felépülő vázizomzat együttes működésének értelmezése modellek, animációk, képek alapján
- Az emberi csontváz három fő táján (fej, törzs, végtagok) elhelyezkedő csontok, a végtagok főbb izmainak megismerése, az anatómiai és élettani kapcsolatok elemzése, egészségtani vonatkozások
- A csontok, izmok együttműködésének biomechanikai értelmezése, modellezése

Fogalmak

emberszabású majmok, előemberek, ősemberek, mai ember, bőr, bőrszín, bőrvizsgálat, fejtér, törzsváz, végtagváz, hajlító- és feszítőizom, záróizmok, mimikai izmok, ízület, sportsérülések

Javasolt tevékenységek

- Összehasonlító vázlatrajz készítése az emberszabású majmok, előemberek, ősemberek és a mai ember koponyájának és fogzatának felépítéséről
- Az emberré válás folyamatát bemutató filmek, animációk megtekintése és elemzése
- Az emberi bőr felépítését bemutató ábrák, makettek vizsgálata
- Ujjlenyomatok összehasonlítása (pl. az osztályban tanulók vagy családtagok esetében)
- Kiselőadás, házi dolgozat készítése a napfény okozta hatások és a bőr működésének összefüggéséről
- A bőrre kerülő krémek, tisztálkodószerek összetételének elemzése, következtetések levonása
- Az emberi csontváz makettjének vizsgálata, a testtájak fő csontjainak és a kapcsolódás módjainak azonosítása
- Különböző ízület típusok mechanikai modellezése, makettek készítése
- Izmok eredésének, tapadásának, a hajlító- és feszítőizmok mechanikai modellezése, makettek készítése
- Néhány jellegzetes sportmozgás (pl. futás, ugrás, dobás) mozgásszervi alapjainak megbeszélése, a sportsérülések elkerülési lehetőségeinek megbeszélése, ellátásuk gyakorlati bemutatása

Témakör: Emberi szervezet felépítése és működése – II. Anyagforgalom

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, a biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a vizsgált biológiai jelenségek magyarázatára előfeltevést fogalmaz meg, ennek bizonyítására vagy cáfolatára kísérletet tervez és kivitelez, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, megfigyeléseket és méréseket végez;

- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- egyénileg és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket, ismeri a fénymikroszkóp működésének alapelvét, képes azt használni;
- megérti a környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggéseket, azonosítja az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, felismeri a megelőzés lehetőségeit, érvényesíti az elővigyázatosság elvét;
- a szervrendszerek felépítésének és működésének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyagforgalmi, energetikai és információs működésének biológiai alapjait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a táplálkozás, a légzés, a keringés és a kiválasztás szervrendszerének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyag- és energiaforgalmi működésének biológiai alapjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az emberi tápcsatorna szakaszainak és azok felépítésének elemzése, a fontosabb élettani funkciók vizsgálata és összehasonlítása
- Az emberi táplálkozás mennyiségi és minőségi kritériumainak elemzése, az egészséges táplálkozás alapelveinek megismerése, az alkalmazás képességének fejlesztése
- Az emberi légzőszervrendszer felépítésének és működésének vizsgálata
- A légúti fertőzések típusainak és tüneteinek ismerete, a légszennyező anyagok egészségkárosító hatásainak elemzése
- Az emberi keringési rendszer felépítése és működésének vizsgálata, a gyakoribb betegségeinek elemzése
- Az emberi kiválasztó szervrendszer felépítése és szerepe a szervezet homeosztázisában, a húgyúti fertőzések tüneteinek ismerete, a művesekezelés elvének és alkalmazási módjának megismerése

Fogalmak

bélcsatorna, légutak, légzőmozgások, légszennyezés, szív, keringési rendszer, vér, magas vérnyomás betegség, infarktusveszély, agyvérzés, kiválasztó szervrendszer

Javasolt tevékenységek

- A test belső szervei elhelyezkedésének tanulmányozása emberi torzó maketten
- Az emésztés és felszívódás helyéről és működéseiről folyamatra rajzolás
- Vércukorszint mérése, az eredmények értékelése
- A cukor-, zsír- és fehérjeemésztésre vonatkozó egyszerűbb biokémiai kísérlet elvégzése
- A keringési szervrendszer működésével összefüggő mérések (pl. vérnyomásmérés, pulzusszámmérések) elvégzése, következtetések levonása
- A légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések elvégzése (pl. légzésszámváltozás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma, vitálkapacitás-mérő készítése stb.)
- A dohányzás káros hatásainak megismertetése kiselőadások, tanulói prezentációk során, érveléssel a saját és mások egészségmegőrzése érdekében

- Emésztőenzimek működésének vizsgálata
- Az epe és mosogatószer hatásának összehasonlító vizsgálata
- Táplálkozási allergiák esetében alkalmazható étrendek készítése
- Élelmiszerek só- és cukortartalmának vizsgálata
- Az infarktus és az agyi keringési zavarok korai jeleinek összegyűjtése, összefoglaló esetleírások elemzése

Témakör: Emberi szervezet felépítése és működése – III. Érzékelés, szabályozás

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a vizsgált biológiai jelenségek magyarázatára előfeltevést fogalmaz meg, ennek bizonyítására vagy cáfolatára kísérletet tervez és kivitelez, azonosítja és beállítja a kísérleti változókat, megfigyeléseket és méréseket végez;
- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- egyénileg és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket, ismeri a fénymikroszkóp működésének alapelvét, képes azt használni;
- megérti a környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggéseket, azonosítja az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, felismeri a megelőzés lehetőségeit, érvényesíti az elővigyázatosság elvét;
- a szervrendszerek felépítésének és működésének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyagforgalmi, energetikai és információs működésének biológiai alapjait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az ideg-, hormon- és immunrendszer elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet információs rendszerének biológiai alapjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A bőr, a szem és a fül felépítése és érzékelő működésének vizsgálata, a leggyakoribb érzékszervi megbetegedések okainak és megelőzési lehetőségeinek áttekintése
- Reflextípusok megkülönböztetése, elvégzett reflexvizsgálatok értelmezése
- A hormonrendszer szabályozó szerepének értelmezése, az agyalapi mirigy, a mellékvese, a hasnyálmirigy és a pajzsmirigy által termelt hormonok hatásainak elemzése

- Az ember központi és környéki idegrendszerének megismerése konkrét példákon keresztül (pl. mozgásszabályozás, vérnyomás-szabályozás, a vércukorszint és a vér ozmotikus koncentrációjának szabályozása)
- Az emberi immunrendszer felépítésének és működésének elemzése animációk alapján, a fertőzés, a gyulladás, az allergia kialakulására vonatkozó tudományos cikkek elemzése, a betegségek kialakulásának megelőzésére, csökkentésére irányuló egyéni cselekvési lehetőségek számbavétele

Fogalmak

mechanikai és hőérzékelés, reflex, látás, szemhibák és -betegségek; hallás, külső, középső, belső fül; egyensúlyozás, hormon, agyalapi mirigy, hasnyálmirigy, mellékvese, pajzsmirigy, központi és környéki idegrendszer, immunrendszer, immunválasz, kórokozó, antigén, antitest, védőoltás, gyulladás, allergia, bőrflóra, fertőzés, járvány

Javasolt tevékenységek

- Hideg- és melegpontok vizsgálata az emberi bőrfelszínen (páros gyakorlat)
- A bőr 1 cm²-nyi területén elhelyezkedő nyomáspontok vizsgálata (kétpontküszöb-térkép)
- A közel- és távollátás modellezése lencsékkel
- Vakfolt kimutatásának gyakorlása
- A csiga frekvenciafelfogó működésének modellezése
- Alapvető reflexműködéseink (pl. térdreflex, pupillareflex) vizsgálata
- Folyamatábra szerkesztése egy konkrét hormonális szabályozás megvalósulásáról
- Bemutató ábrák készítése (poszteren vagy számítógépes animáción) különböző szabályozási folyamatokról (pl: vérnyomás-, testhőmérséklet-, légzés-, vércukorszint-szabályozás stb.)
- Kiselőadás, poszter készítése a hormonális megbetegedésekről
- Az emberi immunrendszer felépítésének és működésének elemzése filmek, animációk és/vagy ábrák alapján
- Kiselőadások készítése történelmi és jelenkori világjárványokról, az okok és a megelőzési, védekezési módok feltárása
- Kiselőadások készítése a hazai kötelező védőoltások szerepéről és azok hiánya miatt kialakuló betegségekről

Témakör: Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai

Javasolt óraszám: 7 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;

- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
- tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a férfi és a női nemi szervek felépítését és működését, a másodlagos nemi jellegeket és azok kialakulási folyamatát, ismereteit összekapcsolja a szaporító szervrendszer egészségtanával;
- biológiai ismereteit is figyelembe véve értékeli az emberi szexualitás párkapcsolattal és tudatos családtervezéssel összefüggő jelentőségét;
- megérti a fogamzásgátlók hatékonyságáról szóló információkat, a személyre szabott, orvosilag ellenőrzött fogamzásgátlás fontosságát;
- ismeri a fogamzás feltételeit, a terhesség jeleit, bemutatja a magzat fejlődésének szakaszait, értékeli a terhesség alatti egészséges életmód jelentőségét;
- felsorolja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, magyarázza, hogyan és miért változik a szervezetünk az életkor előrehaladásával, értékeli a fejlődési szakaszok egészségvédelmi szempontjait, önmagát is elhelyezve ebben a rendszerben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az emberi nemek kromoszómák (X, Y) általi meghatározottságának ismerete
- A nemi jellegek és működések hormonok általi szabályozottságának megértése, a főbb hormonok és hatásaik azonosítása
- Az elsődleges és másodlagos nemi jelleg fogalmi értelmezése, biológiai szempontú leírása
- A női és a férfi szaporodási szervrendszer szerveinek (külső és belső nemi szervek) megismerése, a felépítés és a működés összekapcsolása
- A menstruációs ciklus hormonális szabályozásának értelmezése
- Az emberi szexualitás, a nemi kapcsolatok biológiai alapjainak megismerése, a szexualitás egyéni boldogsággal, párkapcsolatokkal összefüggő funkcióinak megbeszélése
- A biztonságos nemi élet fontosságának felismerése, a nemi betegségek megelőzési módjainak megismerése, a nemi higiénia gyakorlati szempontjainak áttekintése
- A családtervezésről meglévő előzetes tudás felszínre hozása, etikai szempontú megbeszélése
- Mechanikai és hormonális fogamzásgátlás mechanizmusainak értelmezése és elemzése
- A fogamzás feltételeinek, folyamatának megismerése, a terhesség kezdeti jeleinek megbeszélése, a terhességi vizsgálatok biológiai hátterének értelmezése
- A terhességi szűrővizsgálatok formáinak megismerése és összehasonlítása
- A várandósság alatti élettani, hormonális változások értelmezése és elemzése
- Az embrionális és a magzati fejlődés biológiai történéseinek elemzése, a folyamatok anatómiai és időbeli elhelyezése
- A szülés szakaszai, a folyamat során végbemenő élettani változások, működések elemzése
- A születés utáni egyedfejlődés főbb szakaszainak vázlatos áttekintése, a jellegzetes élettani és pszichikai változások azonosítása
- A gyermekek megfelelő testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító családi és társadalmi hatások megbeszélése

- A gyermekgondozás társadalmi szinten kialakult segítő szolgálatainak és egyéb formáinak áttekintése, a gyermekorvosi és a védőnői hálózat működésének megismerése
- A veleszületett rendellenességek biológiai hátterének értelmezése, a gyakoribb formák bemutatása, az ezzel kapcsolatos genetikai és magzati vizsgálati lehetőségek áttekintése

Fogalmak

nemi kromoszómák, nemi jellegek, ivari őssejtek, here, hímvarsejt, tesztoszteron, petefészek, petesejt, peteérés, méh, menstruáció, zigóta, embrió, magzatburok, magzat, fogamzás és fogamzásgátlás, családtervezés, FSH, LH, progeszteron, ösztrogén, HCG, veleszületett rendellenességek, magzati szűrővizsgálatok

Javasolt tevékenységek

- A nemi jellegeket és az egyedfejlődés során tapasztalható változásokat összehasonlító táblázat készítése
- Az elsődleges nemi szervek felépítését és működését bemutató ábrák, animációk elemzése
- Szaporító szervrendszert jellemző szövettani metszetek vizsgálata (méh, petefészek, here, ivarsejtek)
- A menstruációs ciklus hormonális periódusait bemutató ábrák, animációk keresése és értelmezése
- Mechanikai és hormonális fogamzásgátlás módszereinek összehasonlítása és elemzése
- Terhességi szűrővizsgálatok módjainak megismerése kiselőadások formájában vagy védőnői előadás során
- Bemutató készítése az embrionális és magzati fejlődés főbb szakaszairól
- Családtervezési módszerek megismerése szakember előadásában és/vagy tanulói kiselőadások formájában
- Nőgyógyász előadása a fogamzás, a fogamzásgátlás, a terhesség, a szülés folyamatairól és a magzati szűrővizsgálatok módjairól

Témakör: A viselkedés biológiai alapjai, a lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése

Javasolt óraszám: 11 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza;
- értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozások szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
- ismer és alkalmaz az egészségi állapot jelzésében, a betegségek felismerésében vagy egészségügyi vészhelyzetek kezelésében segítséget nyújtó mobiltelefonos applikációkat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a biológiai működések alapján magyarázza a stressz fogalmát, felismeri a tartós stressz egészségre gyakorolt káros hatásait, igyekszik azt elkerülni, csökkenteni;
- ismeri a gondolkodási folyamatokat és az érzelmi és motivációs működéseket meghatározó tényezőket, értékeli az érzelmi és az értelmi fejlődés kapcsolatát;
- ismeri a mentális egészség jellemzőit, megérti annak feltételeit, ezek alapján megtervezi az egészségmegőrző magatartásához szükséges életviteli elemeket;
- megérti az idegsejtek közötti jelátviteli folyamatokat, és kapcsolatba hozza azokat a tanulás és emlékezés folyamataival, a drogok hatásmechanizmusával;
- az agy felépítése és funkciója alapján magyarázza az információk feldolgozásával, a tanulással összefüggő folyamatokat, értékeli a tanulási képesség jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából;
- biológiai folyamatok alapján magyarázza a függőség kialakulását, felismeri a függőségekre vezető tényezőket, ezek kockázatait és következményeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az emberi viselkedés biológiai gyökereinek és emberi sajátosságainak elemzése az állatok viselkedésével történő összehasonlítás és az evolúciós megközelítés alapján
- A stresszhatás mértékétől és időtartamától függő élettani, viselkedésbeli változások (vészreakció, szimpatikus túlsúly) felismerése és megkülönböztetése, a legális stresszoldás melletti érvelés
- A gondolkodás folyamatát meghatározó tényezők bemutatása egy konkrét esetre (probléma megoldására) alkalmazva
- A mentális egészséget is figyelembe vevő (saját, családtag, barát) egészségmegőrző program megtervezése, bemutatása, mobiltelefonos applikációk felhasználása
- A drogok és más függőségek okozta hatások jeleinek és mechanizmusainak értelmezése
- Az idegsejt ingerelhetőségének magyarázása, fő funkcióinak értelmezése (információfelvétel, -feldolgozás, -továbbítás, -átadás), kapcsolata a tanulási és emlékezési folyamatokkal
- Az idegsejtek hálózatokba szerveződésének megértése, a magasabb rendű működésekben játszott szerepük értékelése
- Esettanulmányok, mobiltelefonos applikációk, képek alapján annak megértése, hogy a halántéklebenynek a memória kialakításában, a homloklebenynek (neokortex) a kognitív funkciókban van kiemelkedő szerepe
- A tanulás biológiai funkcióinak bemutatása, az eltérő tanulási képesség lehetséges okainak és formáinak feltérképezése, a következmények megvitatása
- A függőségek összekapcsolása biológiai tényezőkkel (genetikai hajlamok, egyes agyterületek szinapszisainak megváltozása), a függőségekből eredő kockázatok, következmények felismerése esettanulmányok alapján

Fogalmak

öröklött és tanult viselkedési elemek, agresszió, altruizmus, stressz, gondolkodás, agykéreg, szinapszis, idegsejthálózat, mentálhigiéné, motiváció, tanulás, emlékezés, érzelmek, drog, függőség

Javasolt tevékenységek

- Konrad Lorenz és Pavlov állatkísérleteinek bemutatása beszámolók vagy filmek alapján
- Az ember öröklött és tanult viselkedési elemeit bemutató példák gyűjtése, megbeszélése
- A természetben vagy állatkertben megfigyelhető faj viselkedésében látható mintázatok (idő, tér és cselekvés) számítógépes elemzése, dokumentálása
- Drogok hatásmechanizmusát bemutató animációk elemzése
- Idegsejtek, idegi hálózatok működését és a drogok hatását bemutató tudományos ismeretterjesztő előadások, filmek megtekintése, közös megbeszélés
- Esettanulmányok elemzése az eltérő tanulási képességek lehetséges okairól

Témakör: Az egészségügyi rendszer, elsősegélynyújtás

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- ismer és alkalmaz az egészségi állapot jelzésében, a betegségek felismerésében vagy egészségügyi vészhelyzetek kezelésében segítséget nyújtó mobiltelefonos applikációkat;
- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;
- a valós és virtuális tanulási közösségekben, másokkal együttműködve megtervez és kivitelez biológiai vizsgálatokat, projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az orvosi diagnosztika, a szűrővizsgálatok és védőoltások célját, lényegét, értékeli ezek szerepét a betegségek megelőzésében és a gyógyulásban;
- megkülönbözteti a házi- és a szakorvosi ellátás funkcióit, ismeri az orvoshoz fordulás módját, tisztában van a kórházi ellátás indokaival, jellemzőivel;
- ismeri a leggyakoribb fertőző betegségek kiváltó okait, ismeri a fertőzések elkerülésének lehetőségeit és a járványok elleni védekezés módjait;
- ismeri a leggyakoribb népbetegségek (pl. szívinfarktus, stroke, cukorbetegség, allergia, asztma) kockázati tényezőit, felismeri ezek kezdeti tüneteit;
- korábbi elsősegélynyújtással kapcsolatos ismereteinek és készségeinek alkalmazásával képes a bekövetkezett balesetet, rosszulletet felismerni, segítséget (szükség esetén mentőt) hívni, valamint elsősegélyt nyújtani;
- az emberi szervezet felépítéséről, működéséről szerzett tudását, eddigi elsősegélynyújtással kapcsolatos ismereteit és készségeit az egészséges életvitel kialakításában és az elsősegélynyújtásban alkalmazza;

- szükség esetén képes a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel (vagy eszköz nélkül) megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- ismer és alkalmaz az egészségi állapot jelzésében, a betegségek felismerésében vagy egészségügyi vészhelyzetek kezelésében segítséget nyújtó mobiltelefonos applikációkat;
- szükség esetén alkalmazza a felnőtt alapszintű újraélesztés műveleteit (CPR), képes félautomata defibrillátor alkalmazására.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az orvosi diagnosztika céljának, legfontosabb eljárásainak megismerése
- A legfontosabb laboratóriumi vizsgálatok céljának, indokoltságának, egyes módszereinek és gyógyítással kapcsolatos jelentőségének értékelése
- Egyes orvosi képalkotó eljárások céljának, alkalmazásuk indokoltságának megértése (példákon keresztül), szükségességüknek az előnyök és kockázatok mérlegelésén alapuló elfogadása
- A különféle sugárzások okozta megbetegedések okainak elemzése, kialakulásuk csökkentésének megismerése
- Konkrét példák, esettanulmányok és filmek alapján a különféle típusú orvosi ellátások (házi-, szakorvosi, kórházi) céljának, egymással való összefüggésének megértése
- A betegjogi képviselő lehetőségének, elérhetőségének ismerete, az igénybevétellel kapcsolatos tájékozottság megszerzése
- A gyakoribb fertőző betegségek tüneteinek felismerése, az orvoshoz fordulás szükségességének felismerése, alapszintű járványügyi ismeretek megszerzése, a népességre kiterjedő védőoltások jelentőségének értékelése
- Preventív szemléletű egészségműveltség kialakítása, a gyakoribb népbetegségek életmóddal összefüggő kockázati tényezőinek ismeretén alapuló életvitel kialakítása
- A XXI. századi technológiákra alapozott egészségműveltség és -tudatosság, az önmegfigyelés, az otthoni mérések (testsúly, vérnyomás, vércukor) és mobiltelefonos applikációkon alapuló monitorozás lehetőségének megismerése
- Az elsősegélynyújtás és életmentés elemi szabályainak gyakorlatban történő kivitelezése szimulációk során, telefonos applikációk alkalmazása
- A mentőhívás lépéseinek és alapszabályainak megismerése, gyakorlása
- A klinikai halál és a biológiai halál fogalmának értelmezése, annak megértése, hogy a halál nem pillanatnyi esemény, hanem folyamat, mely visszafordítható, ha az elsősegélynyújtó haladéktalanul és szakszerűen megkezdi az újraélesztést
- A berendezés nélküli alapfokú újraélesztési eljárások megismerése és gyakorlati alkalmazása
- A félautomata defibrillátor működési mechanizmusának megismerése és alkalmazásának gyakorlati elsajátítása
- A vérzések leggyakoribb okainak és a vérzéscsillapítás módjainak megismerése, alkalmazásuk képességének megszerzése
- Sebtípusok megismerése és a fertőtlenítés, sebellátás szabályainak gyakorlati elsajátítása
- Csonttörések típusainak, valamint a nyílt és zárt törések ellátásának megismerése

- Ficam, rándulás ellátási szabályainak megismerése
- Égési sérülési fokozatok megismerése, összehasonlítása, az égési sérülések alapvető ellátási teendőinek megismerése
- Áramütést szenvedett egyén ellátásakor szükséges alapvető teendők megismerése
- Mérgezési tünetek megismerése és az ellátás lépéseinek gyakorlati alkalmazása
- Eszméletvesztést szenvedett egyén ellátási módjának megismerése

Fogalmak

laborvizsgálat, lelet, vérnyomás mérése, UH, röntgen, CT, MR, sugárbetegségek, betegjogok, népbetegség, fertőzés, járvány, újraélesztés, stabil oldalfekvés, defibrillátor, ájulás, sokkos állapot, vérzéstípusok, fertőtlenítés, csonttöréstípusok, ficam, égési sérülések fokozatai, mérgezések típusai

Javasolt tevékenységek

- Az egészséges életmód fenntartását szolgáló mobilapplikációk megismerése, értelmezése, elemzése, alkalmazásuk kritikai megítélése
- Alapvető egészségügyi mérések (vérnyomásmérés, vércukorszintmérés) elvégzése, érvelés a rendszeres vizsgálatok és a betegségmegelőzés közötti összefüggésről
- Az Egészségügyi törvény betegjogokra vonatkozó részeit bemutató kiselőadás megtartása
- Teljes laborvizsgálati lap értelmezése szakember segítségével
- Iskolai egészségnap vagy tematikus hét szervezése, ennek keretében szakemberek előadásai a betegellátás fokozatairól, módjairól
- Az orvosi képalkotó eljárások (röntgen, ultrahang, CT, MR) működésének és diagnosztikai jelentőségének bemutatása tanulói prezentációkban
- A szűrővizsgálatok rendszerének és szükségességének megismerése
- Elsősegélynyújtást igénylő helyzetek megbeszélése, ezekkel kapcsolatos gyakorlatok elvégzése
- Újraélesztési protokoll és félautomata defibrillátor alkalmazásának gyakorlása

Témakör: Az élőhelyek jellemzői, alkalmazkodás, az életközösségek biológiai sokfélesége

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- azonosítja és vizsgálható formában megfogalmazza a természettudományos problémákat, biológiai és más természettudományi területről kiválasztja a jelenségek magyarázatához szükséges tényeket és ismereteket;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- az elvégzett vagy elemzett biológiai vizsgálatok során elvégzi az adatrögzítés és -rendezés műveleteit, ennek alapján tényekkel alátámasztott következtetéseket von le;
- felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről;

- érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez;
- a valós és virtuális tanulási közösségekben, másokkal együttműködve megtervez és kivitelez biológiai vizsgálatokat, projekteket;
- tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket keres.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákkal mutatja be a fontosabb hazai szárazföldi és vizes életközösségek típusait, azok jellemzőit és előfordulásait;
- másokkal együttműködve megtervezi és kivitelezi lakóhelye környezeti állapotának eseti vagy hosszabb idejű vizsgálatát, értékeli a kapott eredményeket;
- megfigyelések, leírások és videók alapján azonosítja a populációk közötti kölcsönhatások típusait, az ezzel összefüggő etológiai jellemzőket, bemutatja ezek jellegét, jelentőségét;
- érti az ökológiai mutatókkal, bioindikációs vizsgálatokkal megvalósuló környezeti állapotelemzések céljait, adott esetben alkalmazza azok módszereit;
- ismeri a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásait, a szennyező anyagok típusait és példáit, konkrét esetek alapján elemzi az életközösségekre gyakorolt hatásukat;
- felismeri és példákkal igazolja az állatok viselkedésének a környezethez való alkalmazkodásban játszott szerepét;
- érti a biológiai sokféleség fogalmát, értékeli a bioszféra stabilitásának megőrzésében játszott szerepét, érti az ökológiai rendszerek működése és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez;
- érti az ökológiai egyensúly fogalmát, értékeli a jelentőségét, példákkal igazolja az egyensúly felborulásának lehetséges következményeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az élettelen környezeti tényező fogalmának ismerete és összekapcsolása az élettani és ökológiai tűrőképességgel
- A környezeti tűrőképesség általános értelmezése, típusok azonosítása példák alapján
- Élőhelyek fény-, hőmérsékleti, vízellátási és talajminőségi viszonyainak vizsgálat
- A levegő kémiai, fizikai jellemzőinek vizsgálata, az élőlényekre gyakorolt hatásuk elemzése
- Az édesvízi és tengeri élőhelyek vízminőségét befolyásoló tényezők elemzése példákon keresztül
- A talaj kémiai és fizikai tulajdonságainak, minőségi jellemzőinek ismerete, főbb talajtípusok összehasonlítása
- A környezet eltartóképességének elemzése
- A biológiai óra és a környezeti ciklusok (napi, éves) közötti összefüggés megértése, az aspektus értelmezése
- Az életközösségek hosszabb távú, nem ciklikus időbeli változásának vizsgálata, a szukcesszió folyamatának értelmezése
- Az élőlények bioszférában történő elterjedését befolyásoló tényezők elemzése

- A testfelépítés, az élettani működés és a viselkedés környezeti alkalmazkodásban játszott szerepének vizsgálata, konkrét példák elemzése
- Populációk kölcsönhatásait meghatározó viszonyok elemzése, főbb típusok azonosítása és felismerése konkrét példák alapján
- A biológiai sokféleség fogalmi értelmezése
- Az ökológiai stabilitás feltételeinek és jellemzőinek vizsgálata, veszélyeztető tényezők azonosítása
- Esettanulmányok elemzése és készítése, helyszíni megfigyelések elvégzése, adatgyűjtés és elemzés
- Az élőhelyek és védett fajok megőrzése biológiai jelentőségének értékelése, az ezt támogató egyéni és társadalmi cselekvési lehetőségek áttekintése, sikeres példák gyűjtése

Fogalmak

tűrőképesség, biológiai óra, aszpektus, aerob és anaerob környezet, vízminőség, talajminőség, szukcesszió, kommenzalizmus, szimbiózis, antibiózis, versengés, parazitizmus, zsákmányszerzés, ökológiai stabilitás, biológiai sokféleség, védett fajok, fajmegőrző program

Javasolt tevékenységek

- Az intézmény közelében lévő természeti terület abiotikus tényezőinek mérése, aspektusainak vizsgálata, az adatok rögzítése és elemzése
- Az iskola környezetében lévő környezetszennyező források feltérképezése
- Fajok tűrőképességének grafikonokon történő összehasonlítása
- Különböző vízminták fizikai, kémiai és biológiai vizsgálata (nitrát/nitrit-, foszfáttartalom, vízkeménység, pH, BISEL)
- Különböző talajminták vízmegkötő képességének, szerves- és szervesetlenanyag-tartalmának vizsgálata
- Üledék por mennyiségi vizsgálata növényi részekben, műtárgyakon
- A populációk közötti kölcsönhatásokat bemutató videók keresése és elemzése
- Konkrét példák és megfigyelések alapján táblázatok készítése a populációk együttélésének módjairól
- Védett fajok megismerése, esetenként azonosítása határozók és mobiltelefonos applikációk segítségével
- Kiselőadások tartása kihalt fajokról, kihalásuk okairól

Témakör: A Föld és a Kárpát-medence értékei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;

- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez;
- felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről;
- a valós és virtuális tanulási közösségekben, másokkal együttműködve megtervez és kivitelez biológiai vizsgálatokat, projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érvel a Föld mint élő bolygó egyedisége mellett, tényekre alapozottan és kritikusan értékeli a természeti okokból és az emberi hatásokra bekövetkező változásokat;
- ismeri a Kárpát-medence élővilágának sajátosságait, megőrzendő értékeit, ezeket összekapcsolja a hazai nemzeti parkok tevékenységével.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A Föld Naprendszeren belüli elhelyezkedésének, kozmikus környezetének és a bolygó adottságainak a földi élet lehetőségével való összefüggése, az élet hosszú távú fennmaradásához és fejlődéséhez kapcsolódó jellemzők azonosítása
- A szárazföldi élővilág egyes kiemelt jelentőségű elemeinek, konkrét életközösségeinek és védett fajainak bemutatása, értékelése (pl. Amazonas vidéke, afrikai esőerdők és szavannák, magashegységek, füves puszták stb.)
- A Föld óceáni és tengeri életközösségeinek tanulmányozása, néhány kiemelt jelentőségű példa elemzése, védendő értékeik bemutatása (pl. korallszirtek)
- A Föld élővilágát különleges nézőpontokból bemutató természetfilmek nézése, a szerzett élmények és ismeretek megbeszélése
- A Kárpát-medence földtani és éghajlati adottságainak és az itt folyó gazdálkodás kölcsönhatásainak elemzése
- A Kárpát-medence és az eurázsiai, afrikai élővilág közötti kapcsolat megértése (növények elterjedése, madárvándorlások)
- A Kárpát-medence jellegzetes életközösségeinek megismerése, egy-egy endemikus, illetve reliktum faj bemutatása, jelentőségük értékelése
- Néhány hazai nemzeti park jellegzetes természeti adottságainak, életközösségeinek vizsgálata, jellemző növény- és állatfajainak bemutatása
- Természetfotók, filmek készítése hazai környezetben, azok szemléltetése és megbeszélése egyénileg és csoportosan

Fogalmak

globális átlaghőmérséklet, ózonpajzs, üvegházhatás, mágneses védőpajzs, ártéri erdő, löszgyep, homoki gyepek, endemikus fajok, reliktum fajok, szikesek, sziklagyepek, nádasok, láprét, hegyi kaszálórét, nemzeti parkok

Javasolt tevékenységek

- Egyes kontinensek élővilágát bemutató tematikus foglalkozások, kiállítások szervezése (pl. Afrika-nap, Dél-Amerika-nap stb.)
- A környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos poszterek készítése jeles napok alkalmával
- A Kárpát-medencében található nemzeti parkok honlapjának felkeresése, a kiemelkedő értékek bemutatása
- A természeti tájat, védendő értékeket bemutató művészeti alkotások (rajzok, festmények, fotók, tájleírások) gyűjtése és megbeszélése
- Tájakat, életközösségeket és élőlényeket bemutató művészeti alkotások készítése (rajzolás, festés, fotózás, leírások, versek írása)
- Projektmunka készítése: lakóhelyem környezetvédelmi problémái, természetvédelmi értékei

Témakör: Ember és bioszféra – fenntarthatóság

Javasolt óraszám: 11 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az élő rendszerek vizsgálata során felismeri az analógiákat, korrelációkat, alkalmazza a statisztikus és a rendszerszintű gondolkodás műveleteit, kritikusan és kreatívan mérlegeli a lehetőségeket, bizonyítékokra alapozva érvel, több szempontot is figyelembe vesz;
- biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi;
- ismeri a bioinformatika fogalmát, érti a felhasználási lehetőségeit, és értékeli a biológiai kutatásokból származó nagy mennyiségű adat feldolgozásának jelentőségét;
- felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről;
- tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot;
- valós és virtuális tanulási közösségekben, másokkal együttműködve megtervez és kivitelez biológiai vizsgálatokat, projekteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- konkrét példák alapján vizsgálja a bioszférában végbemenő folyamatokat, elemzi ezek idő- és térbeli viszonyait, azonosítja az emberi tevékenységgel való összefüggésüket;
- történeti adatok és jelenkori esettanulmányok alapján értékeli a mezőgazdaság, erdő- és vadgazdaság, valamint a halászat természetes életközösségekre gyakorolt hatását, példák alapján bemutatja az ökológiai szempontú, fenntartható gazdálkodás technológiai lehetőségeit;
- példák alapján elemzi a levegő-, a víz- és a talajszennyeződés, az ipari és természeti katasztrófák okait és ezek következményeit, az emberi tevékenységnek az élőhelyek változásához vezető hatását, ennek alapján magyarázza egyes fajok veszélyeztetettségét;
- érti és elfogadja, hogy a jövőbeli folyamatokat a jelen cselekvései alakítják, tudja, hogy a folyamatok tervezése, előrejelzése számítógépes modellek alapján lehetséges;

- a kutatások adatai és előrejelzései alapján értelmezi a globális éghajlatváltozás élővilágra gyakorolt helyi és bioszféra szintű következményeit;
- értékeli a környezet- és természetvédelem fontosságát, megérti a nemzetközi összefogások és a hazai törekvések jelentőségét, döntései során saját személyes érdekein túl a természeti értékeket és egészségmegőrzési szempontokat is mérlegeli.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A fenntarthatóság fogalmának komplex értelmezése, a természeti, technológiai és gazdasági folyamatok közötti összefüggések feltárása
- Az élő rendszerekre gyakorolt, emberi tevékenységgel összefüggő hatások adatok alapján való azonosítása, a lehetséges következmények felismerése
- A fenntarthatósággal összefüggő egyéni, közösségi, nemzeti és globális szintű felelősségek és cselekvési lehetőségek elemzése, megfogalmazása
- A növénytermesztés és állattenyésztés, az erdő- és vadgazdálkodás, a halászat és haltenyésztés történeti és jelenkori technológiáinak a fenntarthatóság szempontjából való kritikai elemzése, alternatívák keresése
- A Föld globális szintű környezeti folyamatai, pl. az éghajlatváltozás vizsgálatára szolgáló módszerek („big data”, számítógépes modellezés) megismerése, az előrejelzések megbízhatóságának értékelése
- A környezet- és természetvédelem törvényi szabályozásának, a nemzetközi egyezmények jelentőségének példákkal való bizonyítása
- Az ökológiai fenntarthatósággal összefüggő civil kezdeményezések és szervezetek tevékenységének megismerése, lehetőség szerinti segítése
- Fenntarthatósággal kapcsolatos tematikus programokban való aktív részvétel

Fogalmak

globális éghajlatváltozás, üvegházgázok, klímamodellek, fenntarthatóság, ökológiai gazdálkodás, biogazdálkodás, élőhely-degradáció és -védelem, invazív faj, természetvédelmi törvény, „big data”

Javasolt tevékenységek

- Az üvegházhatás alapvető jelentőségének és a növekedés következményeinek megbeszélése
- A Föld éghajlatában várható változások élőlényekkel, életközösségekkel való összefüggésével kapcsolatos információk keresése, összefoglalása, az éghajlatváltozást modellező szimulációk (játékprogramok) kipróbálása
- Kiselőadás a Fenntartható Fejlődési Célokról
- Klímavédelemmel kapcsolatos önálló projekt kidolgozása, az eredmények megosztása más iskolákkal, klímavédelmi egyezmény alkotása projekt/vita keretében
- Az egészséges ivóvíz és a vizes élőhelyek biztosításával kapcsolatos projektmunka kidolgozása, az eredmények megosztása más iskolákkal
- Az interneten is bemutatkozó vagy a lakóhely környezetében található biogazdálkodás felkeresése, összefoglaló készítése az ott alkalmazott gazdálkodási módszerekről
- Ökológiai lábnyom számítása internetes applikáció segítségével, egyéni és közösségi cselekvésre vonatkozó következtetések levonása

- Hulladékhasznosítási és szennyvíztisztítási eljárások megbeszélése, ötletek megvitatása

Helyi Tanterv:

Babits Mihály Gimnázium

FIZIKA 9-10. évfolyam 2020/2021 négyosztályos képzés

Összeállította Marton Sándor

Ellenőrizte: Dr. Lőrinczné Huk Rita

Köszönjük Galambos Klára tanárnő segítségét.

Heti óraszámok

	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
I.	0	0	2	3	0	0

A fizikatanterv a

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/fizika_hat_evf.docx

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Termesztudomany_11.docx
és különösen a

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Fizika_K.docx

kerettanterv alapján készült.

A céljaink és a fejlesztési követelményeink teljes egészében megegyeznek a központi kerettantervben leírtakkal. (A fenti linken elérhető.)

négyévfolyamos képzés		9.c, 9.d,		9. évfolyam
Óraszámok: 2 óra/hét		Kerettantervi: 68 óra		Helyi tantervben: 72 óra.
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Tantervi óraszám	Témakör felosztása	
Egyszerű mozgások	12	10	- Az út, az elmozdulás, a pálya és a hely, valamint a sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás, fizikai mennyiségek ismerete, használata; - Egyenes vonalú egyenletes mozgás, egyenletesen változó mozgás, szabadesés, ezekhez kapcsolódó gyakorlati feladatok megoldása, grafikonok elemzése, készítése, kísérletek elvégzése, rögzítése, elemzése, következtetések levonása; - A mérések és a kiértékelés során a rendelkezésre álló számítógépes eszközök, programok használata; - Mértékegységek ismerete, átváltása.	
A közlekedés és sportolás fizikája	12	16	- Tömeg, sűrűség lendület, lendületmegmaradás; - Erő, erő fajtái (nehézségi erő, nyomóerő,	

			fonálerő, súlyerő, súrlódási erők, rugóerő, centripetális erő, felhajtóerő, közegellenállási erő), Newton törvények; - Pascal törvénye, a hidrosztatikai nyomás fogalmának ismerete, kísérleti vizsgálata, a tapasztaltak fizikai magyarázata, mindezek alkalmazása a gyakorlati feladatok megoldásánál; - Mértékegységek ismerte, átváltása.
Ismétlődő mozgások	3	6	- Egyenletes körmozgás, és jellemzőinek vizsgálata, ezekhez kapcsolódó gyakorlati feladatok megoldása, kísérletek elvégzése, rögzítése, következtetések levonása; - A mérések és a kiértékelés során a rendelkezésre álló számítógépes eszközök, programok használata; - Mértékegységek ismerte, átváltása; - Kepler törvényei, a bolygók mozgása, a súlytalanság értelmezése az űrállomáson. a súly és a tömeg közötti különbség, az általános tömegvonzás értelmezése; -
Energia	10	11	- Mechanikai munka, a helyzeti energia, a mozgási energia, a rugalmas energia, a belső energia; - Teljesítmény, hatásfok fogalmának ismerete, kiszámításának módja, kísérleti vizsgálata, a tapasztaltak fizikai magyarázata; - Munkatétel, a mechanikai energia megmaradás alkalmazása; - Megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése, megnevezése, az energiatermelés és a környezet állapotának kapcsolata, az energiaforrásaink kihasználásának lehetőségei a jövőben; - Mértékegységek ismerte, átváltása;
Gépek	9	6	- Erőkar, forgatónyomaték fogalma, a testek egyensúlyi állapotának feltételei, a megfigyelések és a kísérletek tapasztalatai alapján; - Az egyszerű gépek elvének megjelenése a hétköznapi életben, mindennapi eszközeinkben; - Az egyes történelmi korokra jellemző gépek összegyűjtése, alkalmazásuk bemutatása; - Mértékegységek ismerte, átváltása;

A melegítés és hűtés következményei	12	15	- Hőmérsékleti skálák, hőtágulás, halmazállapot-változások típusai, energetikai viszonyai (párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, fagyás, szublimáció), fajhő, párolgáshő, olvadáshő, forráshő, hőtan első és második főtétele; - Számolási feladatok megoldása, táblázatokat, ábrákat, grafikonokat értelmezése, következtetések levonása, összehasonlítása; - Mértékegységek ismerte, átváltása;
Víz és levegő a környezetünkben	10	8	- Hővezetés, hőáramlás és hőszigetelés jelensége; - A hőszigetelés lehetőségei, ezek anyagszerkezeti magyarázata; - A víz különleges tulajdonságai; - Az időjárás elemei, csapadékformák, a légnyomás és az időjárás kapcsolata, abszolút és relatív páratartalom ismerete, gyakorlati példákon keresztül;

négyévfolyamos képzés		10.c, 10.d		10. évfolyam
Óraszámok: 3 óra/hét		Kerettantervi: 102 óra	Helyi tantervben: 108 óra.	
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Tantervi óraszám	Témakör felosztása	
Szikrák, villámok	10	12	- Elektromos állapot, elektromos mező, elektromos kölcsönhatások, Coulomb törvény; - Az elektromos árnyékolás, a csúcshatás, az elektromos megosztás, földelés ismerete; - Kísérletek elvégzése, jelenségek tanulmányozása, anyaggyűjtés; - Mértékegységek ismerte, átváltása;	
Elektromosság a környezetünkben	14	16	- Elektromos áram, áramerősség, feszültség, ellenállás, Ohm törvénye, soros és a párhuzamos kapcsolás, áramforrások, elektromos áram hatásai, elektromos berendezések (biztosíték, áramvédőkapcsoló, földelés) ismerete; - Egyszerű számítások elvégzése, a villanyszámla értelmezése, a háztartási áramfogyasztás költségeinek kiszámolása; - Legfontosabb jellemzők megismerése kísérleti vizsgálatok alapján; - Mértékegységek ismerte, átváltása;	

Generátorok és motorok	10	14	- Mágneses mező, mágneses indukcióvonalak, elektromágnes, elektromágneses indukció, váltakozó áram, generátor, elektromotor, transzformátor ismerete, gyakorlati vonatkozása; - A rendelkezésre álló számítógépes eszközök, programok használata; - Mértékegységek ismerete, átváltása;
Ismétlődő mozgások	12	6	- Rezgőmozgás és ingamozgás jellemzőinek vizsgálata, ezekhez kapcsolódó gyakorlati feladatok megoldása, kísérletek elvégzése, rögzítése, következtetések levonása.
A hullámok szerepe a kommunikációban	14	14	- Mechanikai hullámok jellemzése (terjedési sebesség, hullámhossz, amplitúdó, a csillapodás jellege) - Hanghullám, húrok, sípok, különböző jellegzetes hangok erősségének mérése, zajártalom; - Elektromágneses hullámok kialakulása és terjedése, a hullámokat jellemző fizikai mennyiségek, elektromágneses hullámok alkalmazása, hologramok, lézerek; - Képek és hangok továbbításának alapelvei (rádió, televízió), a mobiltelefon működése: wifi, bluetooth.
Képek és látás	10	12	- Fényvisszaverődés, tükrök; fénytörés, lencsék; teljes visszaverődés; - Szem felépítése, szemüveg szerepe, optikai eszközök; - Színek, színkeverés, fehér fény felbontása (prizma, optikai rács), szivárvány, délibáb;
Az atomok és a fény	9	12	- Fény, mint elektromágneses hullám, fényelektromos jelenség, fotocella, fotonok; - Atommodellek (Thomson, Rutherford, Bohr, kvantumfizikai) fizikai lényegének ismerete; - Vonalas színek kialakulásának magyarázata;
Környezetünk épségének megőrzése	12	12	- Atommag felépítése, nukleon, izotóp, nukleáris kölcsönhatásfogalma; - Maghasadás, magfűzés, - Radioaktivitás alkalmazása, gammakés, radioaktív nyomjelzés, kormeghatározás; - Alfa-, béta-, és gamma-sugárzás tulajdonságai, élettani hatásaik; - Felezési idő, aktivitás fogalma;

			- Ózonpajzs, üvegházhatás fizikai magyarázat; - Atomerőművek, a hőerőművek és megújuló energiatermelés előnyeinek és hátrányai;
A Világegyetem megismerése	14	10	- A rakéták működési elve, a kozmikus sebességek jelentése; - Naprendszer jellemzői, holdfogyatkozás és a napfogyatkozás fizikai magyarázata - A bolygók és üstökösök mozgásának fizikai magyarázata, Kepler törvényei; - A csillagok és a Nap működése és változásai: fekete lyuk, neutroncsillag, szupernóva, galaxisok, galaxishalmazok; - Az ősrobbanás elmélete, a táguló univerzum;

Kötelezően választható természettudományos tantárgy: fizika			11. évfolyam
Óraszámok: 2 óra/hét		Kerettantervi: 68 óra	Helyi tantervben: 72 óra.
Tematikai egység	Kerettantervi óraszám	Tantervi óraszám	Témakör felosztása
Mindennapi természeti jelenségek, melyek a hírekben szerepelnek	9	9	- Földrengés, földrengéshullámok, globális légáramlások, szökőár, Coriolis-féle erők, középkori meleg időszak, kis jégkorszak, tengeri áramlatok: Golf-áramlás, El Niño, La Niña, klímaváltozások.
Eszközök, melyek a jelenben és a közeli jövőben megváltoztatják életünket	11	12	- Innováció, robot: szenzorok, mechanika, elektronika, vezérlés, mesterséges intelligencia, gépi tanulás, drón, okoseszköz, mesterséges szerv, gépi tanulás, hagyományos eszközök szétszerelése, vizsgálata.
Fantázia és valóság: Földünk és a Világűr, ahogy a fantasztikus filmekben megjelenik	9	9	- Az idő relativitása, aszteroidák, időtorzulás, hibernálás, feketelyukak, féreglyukak, emberiséget fenyegető lehetséges katasztrófák, meteorbecsapódás megelőzés lehetőségei „marsi élet”, csillagvárosok, ember más bolygókon való megtelepedésének lehetősége
A kommunikáció fizikája	9	9	- Digitalizálás, vivőhullám, térlátás, virtuális valóság, hálózat, képek és hangok gyors továbbítása nagy távolságra, mozgókép, kommunikációs hálózat, idegsejt-hálózatok, mesterséges neurális hálózatok.
A modern kor emberének nagy vállalkozásai a	11	12	- Részecskegyorsító, gravitációs hullám, általános relativitáselmélet, űrtávcső, nanorészecskék felépítése és alkalmazása, CERN

fizika területén			
A józan ész és a fizika: Tudományos eredmények megjelenése a hírforrásainkban, környezetünkben	8	9	- Tudomány, ellenőrizhetőség és megismételhetőség a tudományban, hit, jövőkutatás, jóslás, tudománytalan érvelés sajátosságai, a tudomány és a hit, asztrológia és asztronómia viszonya.
Ahogy a fizika a múltat alakította	11	12	- A tengeri közlekedés mérföldkövei, a szárazföldi közlekedés fejlődése (lovaskocsitól az elektromos autóig), légi közlekedés mérföldkövei (katamaránok, vitorlások, vitorlášhajók, gőzhajók, tőkesúly), haditechnika mérföldkövei (huzagolás parittyá, lőfegyverek, a huzagolás szerepe, radar, nukleáris fegyverek, drónok). - Az időmérés fejlődése (napóra, mechanikus órák, kvarcórák, atomórák, különleges időmérési eljárások), időmérés szerepe a régi tengeri navigációban és a GPS helymeghatározásban.

Földrajz

A földrajztudomány a természeti és társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk, mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai-csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok újragondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképalkotásra ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a

tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaeorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ

nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

7–8. évfolyam

Az önálló földrajztanítás az általános iskola 7. évfolyamán kezdődik, de földrajzi tartalmakkal már korábban, az alsó tagozatos környezetismeret keretében és 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy anyagában is találkoznak a tanulók. Ezért fontos, hogy az önálló földrajztanítás tudatosan építsen a korábban már megszerzett ismeretekre és a már meglévő kompetenciákra.

A 7–8. osztályos tananyag a földrajzi tartalmakat a földrajzi tér fokozatos kitágításával, a közelitől a távoli felé, azaz a közvetlen lakóhely (település) felől Magyarország földrajzán keresztül a kontinentális, majd végül a globális folyamatok felé haladva mutatja be, de mindvégig szem előtt tartja az életkori sajátosságoknak megfelelő, a tapasztalatokra, a konkrét jelenségekre, folyamatokra építő tananyag-felépítést. Az ismereteket a földrajzi szempontból tipikus természet- és társadalomföldrajzi folyamatokra, összefüggésekre fűzi fel, és középpontba állítja a földrajzi eredetű problémák komplex bemutatását.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges következményeire helyezi a hangsúlyt, tudatosan épít a különböző digitális és hagyományos térképi, vizuális és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra. Ezáltal a tanulókat felkészíti az önálló információszerzésre és az információk mérlegelő értelmezésére, továbbá hozzájárul az önálló véleménynyilvánítás és a felelős döntéshozatal képességének kialakításához.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban kiemelten fontosnak tartja a személyes érdeklődés felkeltését a szűkebb, majd a tágabb környezetünk, illetve az alapfokú nevelési-oktatási szakasz végére a bolygónk egészét érintő földrajzi jelenségek, folyamatok, problémák megismerése és megértése iránt. További célja, hogy kialakítsa az önálló földrajzi tudásbővítés igényét és képességét, mert a tanulók egy jelentős részének nincs lehetősége a földrajzi ismeretek intézményi keretek között történő további bővítésére. Az egyes témák feldolgozásánál fontos szempont, hogy gyakorlati, a mindennapi életben hasznosítható ismeretek elsajátításával és képességek kialakításával történjen.

A földrajz szemléletformáló, szintetizáló tantárgyként olyan, a hétköznapi életben használható ismereteket, eszközöket, módszereket ad a tanulók kezébe, amelyek segítik a tájékozódást mind összetettebbé váló világunkban, és hozzájárulnak ahhoz, hogy felnőtt életükben felelős, környezettudatos, aktív állampolgárrá váljanak.

A 7–8. évfolyamon kiemelt feladat a Föld megismertetésén keresztül a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a témakörök feldolgozása során a tanuló:

- megismeri hazánk és Európa, majd a távoli kontinensek legalapvetőbb természet- és társadalomföldrajzi jellemzőit, melynek során kialakul a Földről alkotott, a valóságot visszatükröző kognitív térképe;
- földrajzi tartalmú adatok, adatsorok alapján következtéseket von le, következményeket fogalmaz meg;
- megadott szempontok alapján rendszerezi földrajzi ismereteit, rendszerbeli viszonyokat állapít meg;
- összehasonlítja tipikus tájakat, megfogalmazza azok közös és eltérő földrajzi vonásait;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- megadott szempontok alapján információkat gyűjt hagyományos és digitális információforrásokból;

- adatokat rendszerez és ábrázol digitális eszközök segítségével;
- digitális eszközök segítségével bemutatja szűkebb és tágabb környezetének földrajzi jellemzőit;
- megadott szempontok alapján tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez.

A 7–8. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		Javasolt óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben		4
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	22
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	20
A földrajzi övezetesség rendszere		8
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		10
Összes óraszám:		102

TÉMAKÖR: Tájékozódás a földrajzi térben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tájékozódik különböző típusú és tartalmú térképeken, biztonsággal leolvassa azok információtartalmát, a térképen elhelyez földrajzi elemeket;
- gyakorlati feladatokat (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) old meg nyomtatott és digitális térkép segítségével;
- el tud készíteni egyszerű térképvázlatokat, útvonalterveket;
- azonosítja a jelenségek időbeli jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése
- Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése
- Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

- Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével
- Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz
- A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete
- A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete
- Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása
- A térkép fogalma és jelrendszere
- A hagyományos és digitális térképek fajtái
- Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek)
- A földrajzi helymeghatározás módszerei

FOGALMAK

földrajzi fókusz, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, aránymérték, szintvonal

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy adott útvonal (pl. osztálykirándulás) útvonalának tervezése nyomtatott és digitális térképek, online felületek segítségével
- Iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása terepi tájékozódási feladatok, kereső játékok során
- Távolság és hely meghatározása térképen, illetve terepen
- Játékos feladatok a földrajzi helyek meghatározására megadott földrajzi koordináták segítségével
- Alaprajzkészítés, térképvázlat-készítés szöveg, leírás alapján
- Geocaching játék
- Tematikus térképek megadott szempontok szerinti elemzése
- Különböző időpontokban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése

TÉMAKÖR: Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja és értékeli lakókörnyezetének földrajzi jellemzőit, ismeri annak természeti és társadalmi erőforrásait;
- szűkebb és tágabb környezetében földrajzi eredetű problémákat azonosít, magyarázza kialakulásuk okait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;

- javaslatot fogalmaz meg lakókörnyezete jövőbeli, környezeti szempontokat szem előtt tartó, fenntartható fejlesztésére;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése
- Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése
- A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása
- Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatokról
- Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése
- A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben
- A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása
- A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése

FOGALMAK

kulturális érték, természeti érték

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A Föld háromdimenziós megjelenítését lehetővé tevőprogram segítségével a közvetlen környezet virtuális felfedezése
- Szituációs játék – önkormányzati ülés, melynek témája a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése
- Irányított beszélgetés a helyi írott és elektronikus médiából gyűjtött földrajzi tartalmú információkról
- Helyzetgyakorlat: idegenvezetés a településen
- Ötletbörze a szűkebb lakókörnyezet társadalmi és gazdasági problémáinak feltárására, és az ezekre vonatkozó megoldási javaslatok megfogalmazása
- Projektfeladat: poszter, prezentáció vagy rövid videofilm készítése a szűkebb lakóhely természeti és kulturális értékeiről
- Projektfeladat: tanösvény és térkép tervezése a szűkebb lakóterület természeti és kulturális értékeihez kapcsolódóan
- Projektfeladat: helyismereti vetélkedő szervezése a közvetlen környezet természeti és kulturális értékeinek megismerésére

TÉMAKÖR: Magyarország földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- összehasonlít, illetve komplex módon, problémaközpontú megközelítéssel vizsgál pl. hazai nagytájakat, tájakat, régiókat, településeket;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térségi jellemzőire;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése
- Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése
- Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése
- Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan
- A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során
- A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával
- Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térségi jellemzőire
- Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői
- Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében
- Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata

- Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján
- Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok
- Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése
- A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése

FOGALMAK

erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja

Egyéb földrajzi helyszínek: Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak megadott szempontok alapján történő feldolgozása hagyományos és digitális térképek, internetről gyűjtött adatok felhasználásával, kooperatív módszer alkalmazásával
- A topográfiai ismeretek elmélyítése online topográfiai játékok segítségével
- Projektfeladat: osztálykirándulás tervezése Magyarország egy kiválasztott középtájának megismerésére
- Prezentáció készítése egy kiválasztott tájról vagy településről
- Természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági adatsorok rendszerezése, szemléletes ábrázolása és az adatok értelmezése
- Disputa a híradásokban megjelent hazai, természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról
- Nemzeti értékek, hungarikumok bemutatására iskolai kiállítás szervezése
- Hazánk területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulását ábrázoló képekhez, rövidfilmekhez narráció készítése
- Hazánk nemzetközi gazdasági szerepének igazolása a média és az internet segítségével
- Interaktív termékbemutató összeállítása a magyar gazdaság nemzetközi jelentőségű termékeiből

- Magyarország idegenforgalmi adottságainak és lehetőségeinek bemutatása képeslapok, tájfotók segítségével
- Projektfeladat: akcióterv készítése természeti és társadalmi-gazdasági értékeink megőrzésére
- Magyarország szerepvállalásának ismertetése a nemzetközi környezetvédelmi programokban, internetes források felhasználásával
- Projektfeladat: plakát, szórólap készítése Magyarország idegenforgalmi értékeiről
- Gondolattérkép készítése Magyarország és az Európai Unió kapcsolatáról
- Turisztikai kiadványok, pl. szórólapok, tájékoztatók alapján Magyarország idegenforgalmi adottságainak feldolgozása kooperatív módszerek alkalmazásával
- Projektfeladat: beszámoló készítése a saját település (vagy egy választott kistáj, középtáj) hagyományos és megújuló energiaforrásairól, az adott térségben a fenntarthatóságot szem előtt tartó törekvésekről

TÉMAKÖR: A Kárpát-medence térsége

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- rendszerezi, csoportosítja és értékeli Magyarország és a Kárpát-medence térségének természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásait, illetve bemutatja a természeti és társadalmi adottságok szerepének, jelentőségének időbeli változásait, a területi fejlettség különbségeit;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és a fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- következtet Magyarország és a Kárpát-medence térségében előforduló természeti és környezeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével
- A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján
- Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével
- A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével
- A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése

- Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása
- A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése
- A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése
- A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása
- A medence, mint társadalmi-gazdasági egység
- Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében
- A Kárpát-medence térségének nagytájai
- Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében

FOGALMAK

autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás

TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Élménybeszámoló készítése egy Kárpát-medencében tett kirándulásról
- Tértagítás és térszűkítés, tájrendszerezés képek és térképrészletek alapján Magyarország és a Kárpát-medence viszonylatában
- Fotógaléria összeállítása a Kárpát-medence tájainak és országainak bemutatására, narráció elkészítése pármunkában
- A térségben előforduló környezeti és természeti veszélyek bemutatása irányított esetelemzéssel
- A medencejelleg következményeinek feltárása logikai lánc alkotásával
- A térség erőforrásainak rendszerezése táblázatban, időbeli változásának bemutatása diagramon
- Az egyes nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése játékos formában képek, fotómontázs, irodalmi részlet, lényegkiemelő tanulói rajz stb. alapján
- Projektfeladat: utazási kiállítás tervezése a Kárpát-medence természeti és kulturális értékeinek bemutatására
- Kooperatív módszerek alkalmazásával adatgyűjtés, -rendszerezés és -bemutatás a Kárpát-medence térségének társadalmi-gazdasági folyamatiról, a területi fejlettség különbségeiről
- Projektfeladat: Kárpát-medence modelljének elkészítése pl. homokasztalon
- Projektfeladat: egy Kárpát-medencei osztálykirándulás útvonalának és programtervének kidolgozása

TÉMAKÖR: Európa földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoporthoz, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- ismerteti az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőit, példákkal igazolja világgazdasági szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit;
- elkötelezett szűkebb és tágabb környezete természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése és megőrzése iránt;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- reális alapokon nyugvó magyarság- és Európa-tudattal rendelkezik;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Európa főbb országainak, országcsoporthoz, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése
- A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során
- Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése
- Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése
- A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése
- Európa főbb országainak, országcsoporthoz, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése
- Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése, világgazdasági szerepének igazolása példákkal

- Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata
- Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében
- Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője

FOGALMAK

agglomeráció, deltatorokolat, előregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcseértokolat, vendégmunkás

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv;

Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga

Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az én Európám – szubjektív térkép készítése Európáról
- Európa tipikus tájainak bemutatása tanulócsoporthoz által készített modellek segítségével
- Európával kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, országcsoportjainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínpítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Európai népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínpítés módszerével
- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, komplex elemzése
- Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- Helyzetgyakorlat a külföldön történő tanuláshoz, munkavállaláshoz kapcsolódóan
- Virtuális séta összeállítása egy kiválasztott európai nemzeti parkban, geoparkban, világörökségi helyszínen
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élmenybeszámoló egy átélt vagy elképzelt európai utazásról, irányított szempontok alapján
- Gyűjtőmunka új európai nagyberuházásokról, az Európai Unióban található cégek magyarországi telephelyválasztásáról

- A településen és környékén európai támogatásból megvalósult fejlesztések bemutatása önálló gyűjtőmunka alapján
- Európa fejlettségbeli területi különbségeinek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- Európa jövője – plakátkészítés
- Ország, illetve táj névjegyének tervezése és elkészítése
- Projekt módszer: tematikus (pl. kikötők, magashegységi tájak stb.) európai körutazás összeállítása és a tervek bemutatása

TÉMAKÖR: Az Európán kívüli kontinensek földrajza

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megnevez az egyes kontinensekre, országcsoportokra, meghatározó jelentőségű országokra jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokat, ott előállított termékeket, szolgáltatásokat;
- probléma- és értékközpontú megközelítéssel jellemzi Európa és az Európán kívüli kontinensek tipikus tájait, településeit, térségeit;
- bemutatja a nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek kialakulásának okait és következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük;
- híradásokban közölt regionális földrajzi információkra reflektál;
- nyitott más országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése iránt;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, megnevezi és ok-okozati összefüggéseiben bemutatja a globálissá váló környezeti problémákat;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése
- A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása
- A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása
- Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban
- Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével

- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján
- Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján
- Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása
- A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján
- A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján
- A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával
- A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján
- A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján
- Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra
- Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái
- A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok
- Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok
- Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok

FOGALMAK

éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági

hatalom (centrumtársaság)

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv)

Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paráná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia

Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensekre, országokra jellemző képek keresése az interneten, azokból montázs készítése
- Kontinensek földrajzi jellemzőit összehasonlító grafikus rendező készítése
- Az én kontinensem – szubjektív térkép készítése egy adott kontinensről

- Az egyes kontinensek tipikus tájainak bemutatása tanulócsoporthok által készített modellek segítségével
- Az egyes kontinensekkel kapcsolatos kvízzjáték készítése és megoldása pármunkában online felületen
- A kontinens országainak, országcsoporthainak bemutatása pl. szakértői mozaik, kooperatív technika, helyszínpítés, prezentációkészítés, tanulói kiselőadás segítségével
- Kapcsolati háló, logikai lánc felrajzolása a nemzetközi szintű munkamegosztás bemutatására
- Távoli népek, nemzetiségek jellegzetes szokásainak, kulturális sajátosságainak bemutatása helyzet-, szerep-, empátiagyakorlat vagy helyszínpítés módszerével
- Különböző tartalmú tematikus térképek megadott szempontok alapján történő összevetése, következtetések megfogalmazása
- Egy adott témához kapcsolódó adatok gyűjtése, rendszerezése, szemléletes megjelenítése és értelmezése
- Virtuális séta, kirándulás összeállítása egy kiválasztott világörökségi helyszínen, illetve országban
- Beszélgetés, vita a híradásokban közölt aktuális információkról, önálló vélemény megfogalmazása
- Élménybeszámoló egy átélt vagy elképzelt távoli utazásról, irányított szempontok alapján
- Fejlettségbeli területi különbségek leírására alkalmas társadalmi-gazdasági mutatók elemzése, a felzárkózás lehetőségeinek megfogalmazása
- Ország, illetve táj névjegyeinek tervezése és elkészítése
- Projekt módszer: tematikus (pl. sivatagok, világvárosok stb.) világkörűli út összeállítása és bemutatása
- A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján. Környezeti problémák okozta élethelyzetek bemutatása szerep-, empátia- és helyzetgyakorlattal
- Kommentek írása a híradásokban közölt regionális földrajzi információkra
- Élet az óriásvárosokban az Amerikai Egyesült Államokban – képregénykészítés
- Gyűjtőmunka: kulturális hatások mindennapjainkban, pl. az amerikai és a kínai kultúra hatásának példái a mindennapokban
- Egy tipikus tájat bemutató képzeletbeli fotókiállítás ismertetőjének elkészítése pármunkában
- Hajónapló készítése földrajzi jellemzők felhasználásával, pl. Dél-Amerika képzeletbeli körülhajózása alapján

TÉMAKÖR: A földrajzi övezetesség rendszere

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a földrajzi övezetesség rendszerét, ismerteti az övezetek, övek kialakulásának okait és elhelyezkedésének térbeli jellemzőit;
- összehasonlítja az egyes övezetek, övek főbb jellemzőit, törvényszerűségeket fogalmaz meg velük összefüggésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat nevez meg a természeti adottságok gazdálkodást, életvitelt befolyásoló szerepére;

- helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságokat, összefüggéseket felismer;
- példák alapján megfogalmazza a helyi környezetkárosítás tágabb környezetre kiterjedő következményeit, ok-okozati összefüggéseket fogalmaz meg;
- ismeri a környezet- és a természetvédelem alapvető feladatait és lehetőségeit a földrajzi, környezeti eredetű problémák mérséklésében, megoldásában;
- az egyes térségek kapcsán földrajzi és környezeti veszélyeket és problémákat fogalmaz meg, valamint reflektál azokra;
- a környezeti kérdésekkel, globális problémákkal kapcsolatos álláspontját logikus érvekkel támasztja alá, javaslatot fogalmaz meg a környezeti problémák mérséklésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével
- A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése
- A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise
- Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával
- Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése
- Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése
- A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása
- A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői
- A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Montázs készítése egy éghajlati területre jellemző képekből
- Az éghajlati övezetek bemutatása prezentáció/kiselőadás segítségével
- Képzeltbeli riport készítése: Hogyan zajlik egy adott övben (pl. egy térítői öv) élő gyerek egy napja?
- A földrajzi övezetesség kialakulásának összefüggéseit mutató magyarázó ábrák, modellek közös értelmezése, ok-okozati összefüggések megfogalmazása
- Éghajlati diagram alapján rövid ismertető leírás készítése az adott éghajlatról
- Mit viszek a bőröndben? Egy adott éghajlati területre utazó bőröndjének összeállítása
- Szerepjáték: élethelyzetek – pl. piaci vásárlás – egy adott éghajlatú területen
- Éghajlattal kapcsolatos szövegek értelmezése grafikus rendező segítségével

- Lényegkiemelés a témához illeszkedő szövegből pl. szójegyzékkészítéssel, páros szövegfeldolgozással, ablakmódszerrel
- Az éghajlatok jellemzőinek megfogalmazása, összefüggések feltárása tematikus térképek segítségével
- Összefogásra, cselekvésre felhívó plakát készítése az egész Földet érintő éghajlatváltozás megállításáért
- Filmrészletek, képek, leírások alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése

TÉMAKÖR: Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és értelmezi a társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségek leírására alkalmazott mutatókat;
- népesség- és településföldrajzi információk alapján jellemzőket fogalmaz meg, következtetéseket von le;
- értelmezi a mindennapi életben jelen lévő pénzügyi tevékenységeket, szolgáltatásokat;
- megnevezi a vállalkozás működését befolyásoló tényezőket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákat sorol a globalizáció mindennapi életünket befolyásoló folyamataira;
- érveket fogalmaz meg a tudatos fogyasztói magatartás, a környezettudatos döntések fontossága mellett;
- életkori sajátosságainak megfelelő helyzetekben alkalmazza pénzügyi ismereteit (pl. egyszerű költségvetés készítése, valutaváltás, diákvállalkozás tervezése);
- foglalkoztatási adatokat értelmez és elemez, következtetéseket von le belőlük.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan
- A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése
- A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban
- Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik
- A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben
- Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása

- A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása
- A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése
- Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása
- A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése
- A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai
- A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás
- Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései
- A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései
- A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői
- A munka világának résztvevői és jellemzőik

FOGALMAK

családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Pénzügyi döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- A piac és a tőzsde működésének bemutatása szimulációs játékkal
- Munkaerőpiaci döntési helyzetek megoldása szerepjátékkal
- Bankok portáljáról összegyűjthető ajánlatok alapján a bankokban igénybe vehető szolgáltatások megismerése
- Beszélgetés, pénzügyi kérdezz-felelek a tanítási órára meghívott pénzügyi szakemberrel
- Helyzetgyakorlat: az energiatudatos fogyasztói döntés meghozatala a környezeti és pénzügyi szempontok együttes mérlegelésével (pl. energiatakarékos izzó, napelemes akkutöltő, háztartási gépek energiaosztálya)
- Adatgyűjtés internetről valutaárfolyamokkal kapcsolatosan, az adatok és a változások következményeinek közös értelmezése
- Osztálykirándulás költségtervének elkészítése csoportmunkában
- Foglalkoztatási adatok gyűjtése és közös értelmezése, az adatok szemléletes megjelenítése
- Beszélgetés az internetes vásárlás, e-bankolás jellemzőiről, előnyökről, veszélyekről

Földrajz gimnáziumi rész

A földrajztudomány a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá. A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk, mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei –, továbbá ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományt képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai-csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok újragondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképzésre ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet záloga. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a

tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empatikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, a körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése, megértése, megvitatása, továbbá a logikus érveken alapuló véleménynyilvánítás iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgári gondolkodás és szemléletmód kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához. A tantárgy komplexitására, szintetizáló jellegére, a tantárgy által közvetített földrajzi-földtani, környezeti, gazdasági ismeretekre, gondolkodás- és szemléletmódra építve a tanulók ilyen irányú pályaeorientációját is jelentősen támogatja.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerezés és a nyitott gondolkodás, amely elképzelhetetlen a tanuló kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerezés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek kritikus felhasználására. A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önirányító és önfejlesztő tanulás képességének fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben (például terepen) csakúgy, mint különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, karikatúrák, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló egészséges vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.

A digitális kompetenciák: A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ

nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. Ehhez szükség van a tanuló digitális kompetenciáinak alkalmazására. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, térinformatikai szoftverek alkalmazására, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az adatbázisok, információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, önálló vagy csoportban végzett kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás hálózatos megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A földrajztanítás során a földrajzi problémák kezdetben közös, majd csoportos vagy önálló megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek, elsősorban az elemzés, a rendszerezés, a valós vagy modellkísérleteken alapuló tapasztalást követő következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja az analógiás gondolkodás, a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. A különböző földrajzi folyamatok vizsgálata során szükség van az analitikus és a szintetizáló gondolkodásra. Előtérbe kerül az új megoldási ötletek megfogalmazása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése, ezzel párhuzamosan pedig nagy hangsúlyt kap a tanulói döntéshozatal, az alternatívák végiggondolása, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb megoldási lehetőségek kiválasztása. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása. A csoportos és interaktív munkamódszerek alkalmazása során lehetőség nyílik az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítására. A kooperatív módszerek alkalmazása lehetővé teszi a tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztését, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy későbbi élete során képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. Az önállóan vagy csoportosan létrehozott produktumot (például modell, prezentáció) elváró feladatok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó állampolgárrá váláshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

9–10. évfolyam

A 9–10. évfolyamos földrajz tananyag a természeti és társadalmi környezet összefüggéseivel, kölcsönhatásaival foglalkozik, és tudatosan épít az általános iskolában elsajátított földrajzi, természet- és társadalomtudományi ismeretekre. A középiskolai tananyag a múltból kiindulva a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges jövőbeli következményeire összpontosít, építve a hagyományos és digitális térképi, grafikus és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra.

A középiskolai évfolyamok tananyaga a geoszférák természeti, társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatait állítja a középpontba, kiemelt hangsúlyt helyezve a térbeli folyamatok közötti összefüggésekre, kölcsönhatásokra. A 9. évfolyam feladata a kozmikus környezet, valamint a geoszférák természeti folyamatainak, törvényszerűségeinek megismertetése és megértetése, a tananyag-feldolgozás fókuszába állítva a folyamatok összefüggéseinek és hatásmechanizmusainak bemutatását, a földrajzi eredetű veszélyek és kockázatok felismerését, illetve a természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok közti kapcsolatok feltárását. A 10. évfolyam kiemelt feladata a 21. század jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak, a mindinkább globális léptékben szerveződő világgazdaság térbeli sajátosságainak feltárása a tanulók előtt. Ugyancsak a tantárgy feladata ezen az évfolyamon az egész bolygónk jövőjét meghatározó természet-, társadalom- és gazdaságföldrajzi okokra visszavezethető problémák, veszélyhelyzetek összefüggésekben történő bemutatása, a mind nagyobb mértékű fogyasztás és a fenntarthatóság között feszülő ellentétek problémaközpontú feldolgozása, illetve az egyéni szerepvállalás lehetőségeinek és fontosságának felismertetése.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban is fontosnak tartja a tananyag feldolgozása során elsajátított földrajzi tudás és a mindennapi élet történései, döntéshelyezetei közötti kapcsolatok bemutatását. Tudatosan épít a tanulók más forrásokból (média, világháló, utazások stb.) megszerzett földrajzi ismereteinek és a korábbi évfolyamokon kialakított készségek, képességek és saját tapasztalatok tanórai alkalmazására.

A középiskolai földrajzoktatás komplex és szemléletformáló ismeretanyaga révén segíti a tanuló pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolai földrajzi tanulmányok befejezésekor a tanuló biztonsággal eligazodjon a természeti és társadalmi környezetben, illetve földrajzi ismereteit alkalmazni tudja a mindennapi életben. Fontos szerepet játszik abban, hogy a tanuló felnőtt élete során reálisan tudja értékelni a természeti veszélyeket és környezeti kockázatokat, ezzel összefüggésben tudjon helyes döntést hozni. Kialakítja a tanulóban a földrajzi problémák iránti érzékenységet, valamint az azokra való reflektálás, a tudatos és felelős véleménynyilvánítás képességét.

A földrajzoktatás ahhoz is hozzájárul, hogy az iskolából kilépő tanuló képes legyen felelős döntéshozatalra az állampolgári szerep gyakorlása során, valamint kialakuljon benne az igény arra, hogy későbbi élete folyamán önállóan tovább gyarapítsa földrajzi ismereteit.

A 9–10. évfolyamon a természet- és társadalomföldrajzi folyamatok közti kapcsolatrendszer bemutatása révén továbbra is kiemelt feladat az analízis és szintetizáló földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése, a tanulók ismereteinek rendszerezése. További kiemelt feladat a geoszférák jellemzőinek, törvényszerűségeinek és változásainak, valamint az ember geoszférát befolyásoló társadalmi és gazdasági tevékenységeinek megismerésén keresztül a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése. A 9. és 10. évfolyamos földrajz tananyag témaköreinek feldolgozása során a tanuló:

- földrajzi tartalmú adatok, információk alapján következtetéseket von le, tendenciákat ismer fel és várható következményeket (prognózist) fogalmaz meg;
- feltárja a földrajzi folyamatok, jelenségek közötti hasonlóságokat és eltéréseket, különböző szempontok alapján rendszerezi azokat;
- földrajzi megfigyelést, vizsgálatot, kísérletet tervez és valósít meg, az eredményeket értelmezi;
- megkülönbözteti a tényeket a véleményektől, adatokat, információkat értékel;
- önálló, érvekkel alátámasztott véleményt fogalmaz meg földrajzi kérdésekben.

Ugyanígy minden témakör feldolgozásakor kiemelt figyelmet kell hogy kapjon a földrajzi tartalmú információszerzés és -feldolgozás, valamint a digitális eszköz-használat. Ennek megfelelően a tanuló:

- céljainak megfelelően kiválasztja és önállóan használja a hagyományos, illetve digitális információforrásokat és adatbázisokat;
- adatokat rendszerez és ábrázol hagyományos és digitális eszközök segítségével;
- földrajzi tartalmú szövegek alapján lényegkiemelő összefoglalást készít szóban és írásban;
- megadott szempontok alapján alapvető földrajzi-földtani folyamatokkal, tájakkal, országokkal kapcsolatos földrajzi tartalmú szövegeket, képi információhordozókat dolgoz fel;
- közvetlen környezetének földrajzi megismerésére terepvizsgálódást tervez és kivitelez;
- digitális eszközök segítségével bemutat és értelmez földrajzi jelenségeket, folyamatokat, törvényszerűségeket, összefüggéseket.

A 9–10. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	6
A közetburok	11
A légkör	9
A vízburok	7
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései	15
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században	7
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	17
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	9
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban	7
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	14
Összes óraszám	102

TÉMAKÖR: Tájékozódás a kozmikus térben és az időben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudatosan használja a földrajzi és a kozmikus térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket, ismeri a légi- és űrfelvételek sajátosságait, alkalmazási területeit;
- térszemlélettel rendelkezik a csillagászati és a földrajzi térben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a Világegyetem tér- és időbeli léptékeit, elhelyezi a Földet a Világegyetemben és a Naprendszerben;
- ismeri a Föld, a Hold és a bolygók jellemzőit, mozgásait, valamint ezek következményeit, összefüggéseit;
- értelmezi a Nap és a Naprendszer jelenségeit, folyamatait, azok földi hatásait;
- egyszerű csillagászati és időszámítással kapcsolatos feladatokat, számításokat végez;
- problémaközpontú feladatokat old meg, környezeti változásokat hasonlít össze térképek és légi- vagy űrfelvételek párhuzamos használatával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek összehasonlításával, valamint a segítségükkel történő környezeti változások megfigyelésével és elemzésével az analízáló és szintetizáló, valamint a problémaközpontú gondolkodás fejlesztése
- A témakörhöz kapcsolódó online, szabad felhasználású szoftverek órai, frontális vagy csoportmunka keretek között és önálló munkában történő alkalmazásával a digitális kompetencia és a szociális készségek fejlesztése
- A földrajzi térben való tájékozódás fejlesztése a különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek alkalmazásával
- A műholdfelvételek, a GPS online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése
- A csillagászati és időszámítási feladatok elvégzésével a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése
- A Világegyetem és a Naprendszer jellemzőinek ismeretével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése
- A naptevékenység és a Föld mozgásainak részletes ismerete révén az analízáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése
- A csillagászzal kapcsolatos újdonságok (cikkek, hírek) önálló feldolgozása kapcsán az értékelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése
- A Föld helye a Naprendszerben, a Föld mozgásai és ennek földrajzi következményei
- A Naprendszer bolygótípusainak általános jellemzése, összehasonlítása a Föld egyedi jellemvonásainak kiemelésével
- A naptevékenység földi hatásai, a napenergia hasznosítási lehetőségei
- Mesterséges égitestek (műholdak) szerepe a mindennapi életben
- Időbeli léptékek a földrajzban: földtörténeti idő, az évi és napi időszámítás

FOGALMAK

Naprendszer, Világegyetem, Tejútrendszer, csillag, Föld-típusú bolygó (kőzetbolygó), Jupiter-típusú bolygó (gázbolygó), holdfázisok, nap- és holdfogyatkozás, naptevékenység, napenergia, helymeghatározás, helyi idő, zónaidő, időzóna

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A különböző típusú térképek és műholdfelvételek összehasonlítása irányított szempontok alapján grafikus rendszerező segítségével pármunkában
- Az égbolt felfedezése, a Naprendszer bolygóinak, holdjainak, illetve csillagképeinek tanulmányozása okostelefonos alkalmazások vagy online, szabad felhasználású szoftverek segítségével

- Föld körüli utazás 3D-ben műholdfelvételek segítségével, illetve 3D modellek, vizualizációk tanulmányozása
- Animációk keresése az interneten a Föld és a Hold mozgásairól
- A Nap, a Hold és a Föld mozgásainak, valamint Kepler törvényeinek testmodellezése
- Képzeltbeli interjú készítése egy ismert bolygóról jött idegennel pármunkában
- A hétköznapi életben hasznosítható (pl. külföldi utazás tervezésekor felmerülő) időszámítási feladatok megoldása
- Prezentáció készítése a műholdfelvételek gyakorlati hasznosításának bemutatására

TÉMAKÖR: A kőzetburok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a Föld felépítésének törvényszerűségeit;
- párhuzamot tud vonni a jelenlegi és múltbeli földrajzi folyamatok között;
- ismeri a kőzetburok folyamataihoz kapcsolódó földtani veszélyek okait, következményeit, tér- és időbeli jellemzőit, illetve elemzi az alkalmazkodási, kármegelőzési lehetőségeket;
- érti a különböző kőzettani felépítésű területek eltérő környezeti érzékenysége, terhelhetősége közti összefüggéseket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összefüggéseiben mutatja be a lemeztektonika és az azt kísérő jelenségek (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés) kapcsolatát, térbeliségét, illetve magyarázza a kőzetlemezmozgások lokális és az adott helyen túlmutató globális hatásait;
- felismeri az alapvető ásványokat és kőzeteket, tud példákat említeni azok gazdasági és mindennapi életben való hasznosítására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A földtani folyamatok, kockázatok és veszélyek ismeretével a problémamegoldó, analizáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése
- A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásainak és alkalmazási módjainak ismeretével a földrajzi térszemlélet, a rendszerben való gondolkodás és a környezettudatos, fenntarthatóságra törekvő magatartás fejlesztése
- A lemeztektonika folyamatát bemutató ábrák, modellek és animációk elemzésével az ábraelemző képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése
- A földrengések folyamatát (okai, következményei, kármegelőzési lehetőségek) bemutató forrásszövegek feldolgozásával a szövegértési és -elemző képesség, valamint a mérlegelő gondolkodás és véleményalkotás fejlesztése
- A Föld felépítésének törvényszerűségei
- Lemeztektonika és az azt kísérő folyamatok (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés), összefüggéseik
- A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásai és alkalmazkodási stratégiák (geotermikus energia hasznosítása, földtani kockázatok és veszélyek)
- Alapvető ásványok és kőzetek felismerése, egyszerű vizsgálata és gazdasági hasznosításaik, a bányászott nyersanyagok 21. századi hasznosítási trendjei

FOGALMAK

geoszféra, geotermikus energia, kőzetlemez, lemeztektonika, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, magma, láva, vulkáni utóműködés, földkéreg, földköpeny, földmag, kőzetburok, mélytengeri árok, óceánközépi hátság, gyűrődés, vetődés, hegységrendszer, cunami, ásvány, magmás, üledékes, átalakult kőzet, ásványi nyersanyag, érc, homok, lösz, mészkő, bazalt, gránit, homokkő, kvarc, kalcit, kősó, lignit, kőszén, kőolaj, földgáz, bauxit

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer; Etna, Mount St. Helens, Popocatépetl, Vezúv

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képzeltbeli tudósítás írása pl. a Föld belsejéből, egy kőzetlemez pereméről
- Empátiagyakorlat: Mit érezhetnek és mit tehetnek az emberek földrengéskor, vulkánkitöréskor, cunami esetén?
- A kontinentális és az óceáni kéreg összehasonlító táblázatának készítése
- Gondolattérkép készítése a lemezmozgások következményeiről
- Szövegálmondás készítése virtuális sétához, pl. a Yellowstone parkban, Izlandon vagy az Afrikai törésvonal és árokrendszer mentén
- Projektfeladat: ásvány- és kőzetgyűjtemény (virtuális is lehet) készítése, feliratozás készítése az egyes kőzetekhez
- A vulkáni utóműködés hazai előfordulásainak összegyűjtése az internet segítségével, majd csoportosítása a tanult szempontok alapján
- Hírfigyelés: hazai és nemzetközi hírek keresése és elemzése aktuális földtani folyamatok, kockázatok és veszélyek témakörében
- Magyarázó és folyamatábrák, modellek, egyszerű animációk készítése, illetve elemzése a lemeztektonikával kapcsolatban
- Vigyázat, tévképzet! A témához kapcsolódó tudományos-fantasztikus filmrészletek megtekintése és a tudományos szempontból hibás ábrázolások megkeresése

TÉMAKÖR: A légkör

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a légkör szerkezetét, fizikai és kémiai jellemzőit, magyarázza az ezekben bekövetkező változások mindennapi életre gyakorolt hatását;
- megnevezi a légkör legfőbb szennyező forrásait és a szennyeződés következményeit, érti a lokálisan ható légszennyező folyamatok globális következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összefüggéseiben mutatja be a légköri folyamatokat és jelenségeket, illetve összekapcsolja ezeket az időjárás alakulásával;
- időjárási térképeket és előrejelzéseket értelmez, egyszerű prognózisokat készít;

- felismeri a szélsőséges időjárási helyzeteket, és tud a helyzetnek megfelelően cselekedni;
- a légkör globális váltoásaival foglalkozó forrásokat elemez, érveken alapuló véleményt fogalmaz meg a témával összefüggésben;
- magyarázza az éghajlatváltozás okait, valamint helyi, regionális, globális következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az időjárás és az éghajlat közti különbségek és jellemzőik ismeretével a logikai és a rendszerben való gondolkodás fejlesztése
- Az időjárás témaköréhez kapcsolódó műholdfelvételek online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése
- A légkör témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésének, adott szempontok szerinti megfigyelésének és értelmezésének fejlesztése
- Az éghajlatváltozás globális és lokális okainak, következményeinek, mérséklési és alkalmazási stratégiáinak ismeretével a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése
- Az éghajlatváltozással (okai, következményei, mérséklési stratégiák) kapcsolatos, hagyományos és online forrásszövegek elemzése és szóbeli értékelése kapcsán a szövegértési, kommunikációs és digitális kompetencia fejlesztése
- A légkör szerkezete, fizikai és kémiai jellemzői
- A levegő felmelegedése és az azt befolyásoló tényezők
- Légköri folyamatok és jelenségek (felhő- és csapadékképződés, légköri képződmények: ciklon, anticiklon, trópusi ciklonok, időjárási frontok)
- A légköri folyamatok mint megújuló energiaforrások
- Időjárási szélsőségek felismerése (pl.: tornádó, jégeső, aszály)
- Időjárási jelenségek értelmezése (pl.: időjárás-jelentések)
- Földi légkörzés, monszunszelek
- A légkör globális változásai és problémái (ózonréteg elvékonyodása, savas esők, éghajlatváltozás, szmog): okok és következmények
- Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon, mérséklési és alkalmazkodási stratégiák

FOGALMAK

troposzféra, sztratoszféra, üvegházhatás, üvegházgázok, izoterma, izobár, szél, ózonréteg, melegfront, hidegfront, ciklon, anticiklon, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, időjárás-előrejelzés, globális felmelegedés, passzátszél, nyugati(as) szél, sarki szél, tájfun, monszunszél, savas eső, tornádó, hurrikán, aszály, napenergia, szélenergia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Szimulációs gyakorlat: időjárás-jelentés és prognózis készítése műholdfelvételek, online adatok felhasználásával
- Légköri jelenségek tanórai vizsgálata okostelefonos alkalmazás használatával, valós adatokból dolgozó vizualizáció tanulmányozásával
- Egyszerű légköri kísérletek elvégzése, a tapasztalatok rögzítése
- Projektfeladat: időjárás-megfigyelés – saját meteorológiai mérések rögzítése, az adatok ábrázolása és értelmezése, az adatokon alapuló számolási feladatok elvégzése
- Az éghajlatváltozással, időjárási veszélyhelyzetekkel kapcsolatos hagyományos és online forrásszövegek elemzése, szóbeli értékelése, reflektálás, saját vélemény megfogalmazása

- Ötletbörze – „klímamentő” ötletek gyűjtése és rendszerezése fürtábrán
- Ötletbörze: környezettudatos energiahasználat, a légkör megújuló energiaforrásainak hasznosítása a mindennapi életben
- Helyzetgyakorlat: helyes viselkedés szélsőséges időjárási helyzetekben
- Projektfeladat: helyi környezetvédelmi akciók tervezése
- A klímaváltozás lokális okainak felkutatása a lakóhelyen
- Hírfigyelés és beszámoló készítése a légkör globális és lokális változásaival és aktuális problémáival kapcsolatban
- Tanórai vita: Már érezzük? – Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon címmel

TÉMAKÖR: A vízburok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusait, azok jellemzőit, a mennyiségi és minőségi viszonyait befolyásoló tényezőket, a víztípusok közötti összefüggéseket;
- igazolja a felszíni és felszín alatti vizek egyre fontosabbá váló erőforrásszerepét és gazdasági vonatkozásait, bizonyítja a víz társadalmi folyamatokat befolyásoló természetét, védelmének szükségességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek okait, és reálisan számol a várható következményekkel;
- tudatában van a személyes szerepvállalások értékének a globális vízgazdálkodás és éghajlatváltozás rendszerében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A vízburok témakörével kapcsolatos ismeretek mindennapi életben történő alkalmazásának erősítése, ezáltal az analízis és szintetizáló gondolkodás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint az egyéni és közösségi felelősség fejlesztése
- A vízburok témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésével, adott szempontok szerinti megfigyelésével és értelmezésével a levegőburok és a vízburok összefüggéseinek igazolása, ezáltal a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- A vízburok témakörével kapcsolatos hagyományos és online hírek, cikkek elemzése kapcsán a mérlegelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése
- A Föld vízkészlete, a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusai és azok jellemzői
- A víz mint erőforrás: a gazdasági és társadalmi folyamatokat befolyásoló szerepe (ivóvízkészlet, vízenergia, ipartelepítő tényező, mezőgazdaság, migráció)
- A vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek (belvíz, árvíz), a vízkészlet mennyiségi és minőségi védelme

FOGALMAK

tenger, óceán, felszín alatti víz, talajvíz, vízfogó és víztartó réteg, artézi víz, hévíz, ásványvíz, belvíz, tó, fertő, mocsár, láp, hullámozás, tengerjárás, tengeráramlás, deltatorlat, tölcse-torlat, vízgyűjtő, vízválasztó, vízhozam, vízállás, vízjárás, árvíz, holtág, öntözővíz, ivóvíz, ipari víz, szennyvíz, vízgazdálkodás, vízenergia

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger

Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Japán-tenger, Karib (Antilla)-tenger, Kaszpi-tenger, La Manche, Mexikói-öböl, Perzsa (Arab)-öböl, Vörös-tenger

Aral-tó, Bajkál-tó, Balaton, Boden-tó, Csád-tó, Fertő, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévizi-tó, Holt-tenger, Ladoga-tó, Nagy-tavak, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Tanganyika-tó, Tisza-tó, Velencei-tó, Viktória-tó

Boszporusz, Duna–Majna–Rajna vízi út, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szezei-csatorna

Amazonas, Colorado, Duna, Elba, Jangce, Kongó, Mississippi, Ob, Pó, Rajna, Sárga-folyó, Temze, Volga

Észak-atlanti áramlás, Golf-áramlás, Labrador-áramlás, Humboldt-áramlás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Projektfeladat: vízfogyasztási szokások felmérése, egyéni és közösségi vízlábnyom kiszámítása – víztakarékossági javaslatok megfogalmazása
- A vízburok témakörével kapcsolatos hagyományos és online média híreinek értelmezése, reflektálás, saját vélemény megfogalmazása
- A felszíni és felszín alatti vizek főbb típusainak és azok jellemzőinek összefoglalása gondolattérkép elkészítésével
- Projektfeladat: A víz világnapja alkalmából iskolai rendezvény programjának összeállítása, a program lebonyolítása
- Ötlebtörze – Légy tudatos vízhasználó! Vízkímélő praktikák gyűjtése
- A vízburok témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzése, az eredmények értelmezése
- Vízmintha (ívóvíz, öntözővíz, csapadékvíz) gyűjtése és egyszerű vizsgálata, adatgyűjtés a vonatkozó egészségügyi és környezetvédelmi határértékekről
- Látogatás a helyi vízműbe és/vagy szennyvíztisztítóba
- Műholdfelvételek segítségével a felszíni vizek és vízkészletek időbeli változásának összehasonlító vizsgálata (például: Aral-tó, gleccserek), a változás okainak feltárása

TÉMAKÖR: A geoszféra kölcsönhatásai és összefüggései

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban mutatja be a földrajzi övezetesség rendszerének egyes elemeit, a természeti jellemzők társadalmi-gazdasági vonatkozásait;
- összefüggéseiben mutatja be a talajképződés folyamatát, tájékozott a talajok gazdasági jelentőségével kapcsolatos kérdésekben, ismeri Magyarország fontosabb talajtípusait;
- bemutatja a felszínformálás többtényezős összefüggéseit, ismeri és felismeri a különböző felszínformáló folyamatokhoz (szél, víz, jég) és közettípusokhoz kapcsolódóan kialakuló, felszíni és felszín alatti formakincset.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti az ember környezetátalakító szerepét, ember és környezete kapcsolatrendszerét, illetve példák alapján igazolja az egyes geoszférák folyamatainak, jelenségeinek gazdasági következményeit, összefüggéseit;
- felismeri a történelmi és a földtörténeti idő eltérő nagyságrendjét, ismeri a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszait, meghatározó jelentőségű eseményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A geoszférák egymással kölcsönösen összefüggő folyamatainak komplex elemzésével a rendszerben történő gondolkodás, az analízis, szintetizáló és logikai gondolkodás fejlesztése
- A geoszférák közötti kölcsönhatások kiemelésével a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszaihoz kötődő, meghatározó jelentőségű földtörténeti események bemutatása
- A természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatásának ismerete által a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése
- Az egyes geoszférák folyamataihoz, jelenségeihez kapcsolódó veszélyek, veszélyhelyzetek reális értékelésének kialakítása
- Egyszerű talajtani kísérletek elvégzésével, értelmezésével és a geoszférák rendszerébe történő illesztésével a logikus és rendszerben történő gondolkodás fejlesztése
- A talajképződés az éghajlati, hidrológiai, földtani és domborzati tényezők kölcsönhatásának tükrében
- A talajok gazdasági jelentősége, talajpusztulás és talajvédelem
- A külső erők felszínformálása (víz, szél, jég)
- Az ember felszínformáló tevékenysége
- Egyes közettípusokhoz kapcsolódó felszínformáló folyamatok
- Karsztosodás, a karsztterületek környezeti és turisztikai jelentősége
- A földrajzi övezetesség: a tipikus éghajlati övek elhelyezkedése, jellemző tulajdonságai, függőleges övezetességű területek
- A természeti és társadalmi környezet jellemző kölcsönhatásai az egyes földrajzi övezetekben

FOGALMAK

földtörténeti idő, kormeghatározás, jégkorszak, külső erők, belső erők, aprózódás, mállás, zonális talaj, azonális talaj, humusz, talajszennyezés, talajerózió, magas part, lapos part, turzás, lagúna, meder, hordalékszállítás, sodorvonal, szurdok, sziget, zátony, árvízvédelem, villámáradás, karsztjelenség, karsztformák, gleccser, jégtakaró, moréna, fjord, erdőhatár, hóhatár, szoláris és valódi éghajlati övezetesség, függőleges övezetesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Földtörténeti eseménysorok elemzése pl. logikai láncok alkotásával, „gázlókövek” módszer alkalmazásával
- Logikai kapcsolatok keresése, halmazképzés a geoszférákat jellemző szókészlet felhasználásával
- Látványos idővonal vagy földtörténeti óra készítése a geoszférák fejlődéséről grafikus elemekkel vagy online interaktív tervezővel
- A Föld több különböző pontjának éghajlatáról készült diagramok tanulmányozása, azok összehasonlítása a lakóhely éghajlati adataival, értékeivel
- Az egyes geoszférák folyamataihoz, jelenségeihez kapcsolódó veszélyek, veszélyhelyzetek összegyűjtése, a hozzájuk kapcsolódó teendők csoportosítása

- Egyszerű talajtani kísérletek elvégzése, a talajok gazdasági jelentőségének, a talajvédelem fontosságának igazolása
- Tanulói kísérletek megtervezése és kivitelezése a külső erők felszínformáló munkájának megfigyelésére
- Digitális fotóalbum készítése narrációval a karsztjelenségekről, a karsztterületek környezeti és turisztikai jelentőségéről
- A földrajzi övezetesség rendszerének ábrázolása jelmagyarázat és színkód segítségével egy képzeletbeli földrészen
- A Föld különböző hegységeiben lévő magassági növényövek összehasonlítása, a hegységek éghajlatválasztó szerepének elemzése metszetábrák alapján
- Online információk alapján az éghajlati területekre jellemző életképek megalkotása csoportmunkában
- Éghajlati diagramok és éghajlatra jellemző képek párosítása
- A földrajzi övezetesség, illetve az övek összehasonlító jellemzéséhez elemzési algoritmus kialakítása
- Képzeletbeli levélírás pl. az amazonasi esőerdők védelmében az illetékeseknek
- Az elszivatagosodás problémaalapú megbeszélése

TÉMAKÖR: Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, ismerteti okait és következményeit, összefüggését a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemző folyamataival és problémáival;
- különböző szempontok alapján csoportosítja és jellemzi az egyes településtípusokat, bemutatja szerepkörük és szerkezetük változásait;
- érti és követi a lakóhelye környékén zajló település- és területfejlődési, valamint demográfiai folyamatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző népességi, társadalmi és kulturális jellemzők alapján bemutat egy kontinenst, országot, országcsoporthat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Aktuális demográfiai adatok elemzésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- Aktuális hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése
- A demográfiai szakaszok (átmenetek) jellemzői, a népességszám és a korösszetétel társadalmi-gazdasági következményeinek elemzésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A 21. század jellemző népességföldrajzi folyamatainak – pl. elvándorlás, városba áramlás, migráció – térbeli vonatkozásai, ezek okainak és összefüggéseinek feltárása
- A világ nyelvi, vallási és kulturális sokszínűsége – a kulturális identitás és a kulturális globalizáció földrajzi összefüggései

- A településtípusok szerepének, jellemzőinek átalakulása – tanya (farm), falu, város kapcsolatrendszerének bemutatása
- A 21. századi nagyvárosi élet ellentmondásai
- A Föld népességszámának növekedéséből, a területi különbségekből adódó globális problémák bemutatása, a kedvezőtlen következmények mérséklési lehetőségeinek feltárása
- A nagyvárosok növekedésének környezeti következményei, a környezetkárosítás mérséklésének lehetőségei, a problémák feltárásával a felelős környezeti szemlélet erősítése
- Nyitottság az egyes térségek demográfiai eredetű problémáinak megismerése iránt, felelős és tényeken alapuló véleményalkotás

FOGALMAK

a népesedési átmenet szakaszai, természetes szaporodás, népességrobbanás, népsűrűség, korfa, korszerkezet, világvallás, világnyelv, tanya, farm, falu, város, agglomeráció, világváros (globális város), urbanizáció (városodás, városiasodás), technopolisz, városszerkezet

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

BosWash megalopolisz, Jeruzsálem, Mekka, Vatikán

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adatgyűjtés és az adatok ábrázolása a saját település és megye, valamint az ország demográfiai adatainak alakulásáról, a tendenciák megfogalmazása
- Korfaelemzés – a lakóhely, megye, ország korfájának elemzése pl. a KSH interaktív korfái segítségével
- Az egyes országok, régiók eltérő demográfiai trendjeinek megismerése internetes alkalmazások segítségével
- Önálló kutatómunka: A 21. század jellemző népességföldrajzi folyamatainak – elvándorlás, városba áramlás, migráció – térbeli vonatkozásai, okai és összefüggései. A kutatás eredményének bemutatása
- Projektfeladat: bemutató – pl. prezentáció, kiállítás – készítése az emberiség nyelvi, vallási és kulturális sokszínűségének bemutatására
- Szeretsz a saját településeden élni? – a lakóhely értékelése különböző nézőpontokból, a vélemények rendszerezése csoportmunkában
- A lakóhely településszerkezetének bemutatása fényképfelvételek alapján, javaslatok megfogalmazása a település fejlesztésére
- A nagyvárosi élet előnyeinek és hátrányainak rendszerező, összegző bemutatása városlakókkal készített képzeletbeli vagy valós interjúk alapján
- Különböző településfejlődési utak elemzése logikai láncok alkotásával

TÉMAKÖR: A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismerteti a gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők szerepének átalakulását, bemutatja az egyes gazdasági ágazatok jellemzőit, értelmezi a gazdasági szerkezetváltás folyamatát;
- megnevezi és értékeli a gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket; 205

- ismerteti a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzőit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi és értékeli a társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatók adatait, a társadalmi-gazdasági fejlettség területi különbségeit a Föld különböző térségeiben;
- értékeli az eltérő adottságok, erőforrások szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben;
- modellezi a piacgazdaság működését;
- megnevezi a világgazdaság működése szempontjából tipikus térségeket, országokat;
- összehasonlítja az európai, ázsiai és amerikai erőterek gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepét, illetve azok változását a globális világban;
- összefüggéseiben mutatja be a perifériatérség társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásait, a felzárkózás lehetőségeit;
- ismerteti az Európai Unió működésének földrajzi alapjait, példák segítségével bemutatja az Európai Unión belüli társadalmi-gazdasági fejlettségbeli különbségeket, és megnevezi a felzárkózást segítő eszközöket;
- értelmezi a globalizáció fogalmát, a globális világ kialakulásának és működésének feltételeit, jellemző vonásait;
- példák alapján bemutatja a globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit, mindennapi életünkre gyakorolt hatását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlításával, a fejlettség területi különbségeinek elemzésével földrajzi problémák iránti érzékenység kialakítása, az azokra történő reflektálás képességének fejlesztése
- A Föld különböző térségeiben kialakult eltérő társadalmi-gazdasági fejlettség okainak elemzése alapján az értékelő gondolkodás fejlesztése
- A gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők változó szerepének, a gazdaság gyors térbeli átalakulásának bemutatásával a komplex gondolkodás képességének fejlesztése
- A gazdasági szektorok világgazdaságban betöltött szerepének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése
- A piacgazdaság kialakulásának és működésének bemutatásával a mindennapi életben hasznosítható gazdasági, pénzügyi és vállalkozói ismeretek és képességek kialakítása és fejlesztése
- A gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezők elemzésével az összefüggésekben gondolkodás képességének fejlesztése
- A nemzetközi szintű munkamegosztást kialakító okok és következmények értelmezésével a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése
- A globális világ kialakulásának és működésének feltételei, jellemző vonásai
- A globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeinek, mindennapi életünkre gyakorolt hatásainak rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése
- A világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzői

- A centrum- és perifériatérsegek kapcsolatrendszerének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése
- Az amerikai, az európai és az ázsiai erőter gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepe a globális világban
- A világgazdaság újonnan iparosodó térségeinek bemutatása, a fejlődés tényezőinek elemzése
- Egyedi fejlődési utak a sajátos szerepkörrel rendelkező országok példáján
- A perifériatérsegek társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásai, a felzárkózás nehézségei
- Más társadalmak kultúrájának megismerése iránti érdeklődés felkeltése, a különböző kultúrák iránti tolerancia fejlesztése

FOGALMAK

GDP, GNI, gazdasági szektorok, telepítő tényező, piac, piacgazdaság, munkamegosztás, transznacionális vállalat, beruházás, innováció, működőtőke, centrum, félperiféria, periféria, újonnan iparosodott országok, BRICS országok, ipari park, robotizáció

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Európa

Országok: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna

Városok: Bécs, Berlin, Bern, Birmingham, Brüsszel, Bukarest, Dublin, Frankfurt, Genf, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Moszkva, München, Oslo, Párizs, Prága, Riga, Róma, Rotterdam, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szentpétervár, Szófia, Tallinn, Torino, Trieszt, Varsó, Velence, Vilnius, Volgográd, Zágráb, Zürich

Közép-angliai iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Ruhr-vidék

Afrika

Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria, Algéria, Tunézia

Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó

Amerika

Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó, Venezuela, Panama, Chile, Kolumbia

Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC, Atlanta, Dallas, Seattle, Santiago, Bogotá

Ausztrália és Óceánia

Országok: Ausztrália, Új-Zéland

Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington

Ázsia

Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország

Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Kalkutta, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Manila, Mekka, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlítása, elemzése adatsorok, tematikus térképek segítségével
- A tanulók által kiválasztott termék előállításához megfelelő telephely keresése, a szükséges telepítő tényezők listázása kooperatív munkában
- A piac működési elveit bemutató helyzetgyakorlat a termelő, a fogyasztó és a közvetítő szemszögéből
- Egy ismert transznacionális vállalat működési modelljének elkészítése
- Esettanulmány elkészítése a térségben megvalósult zöld- vagy barnamezős beruházásokról
- Az integrálódás fokozatainak ábrázolása piramisábrán
- A gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezők ábrázolása fűrtábrán
- Logikai lánc alkotása a nemzetközi szintű munkamegosztást kialakító okokról és következményekről
- Az amerikai, az európai és az ázsiai erőter gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepét alátámasztó adatsorok összehasonlító elemzése
- A centrum- és perifériatérsegek, a világ gazdaság újonnan iparosodó térségeinek komplex bemutatása infografika segítségével, kooperatív tanulási módszer alkalmazásával
- Szemléletes ábra, térképvázlat készítése a centrum- és perifériaországok kapcsolatrendszerének bemutatására
- Különböző típusú bemutatók készítésével más társadalmak kultúrájának megismertetése, pl. zenei válogatás készítése, étlap összeállítása, ünnepek és szokások bemutatása
- A globalizáció pozitív és negatív hatásainak megvitatása és összegzése
- A társadalmi-gazdasági változás nagyvárosok térbeli szerkezetére gyakorolt hatásának bemutatása régi és új térképek, valamint képek összehasonlításával

TÉMAKÖR: Magyarország és Kárpát-medence a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- példák alapján jellemzi és értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, az Európai Unióban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- bemutatja a területi fejlettségi különbségek okait és következményeit Magyarországon, megfogalmazza a felzárkózás lehetőségeit;
- értékeli hazánk környezeti állapotát, megnevezi jelentősebb környezeti problémáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adatok elemzésével és összehasonlításával értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, a Kárpát-medencében és az Európai Unióban

- Magyarország természeti-társadalmi értékeinek bemutatásával és rendszerezésével a nemzeti identitás erősítése
- Aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatásával és rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás fejlesztése
- A régiók jellemzőinek összehasonlításával a tanulók aktív közreműködésén, munkáltatásán alapuló tudásépítés fejlesztése (Budapest és az agglomeráció, Észak- és Dél-Alföld régió, Középhegységi régiók, Nyugat- és Dél-Dunántúl régió)

FOGALMAK

régió, idegenforgalmi régió, ipari park, logisztikai központ, agglomerálódó térség, területi fejlettségi különbség, eurorégió

TOPOGRÁFIAI ISMERETEK

Régiók, megyék

Főbb települések: Ajka, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Projektfeladat: külföldieknek szóló országbemutató, orszáгимázs-összeállítás forgatókönyvének megtervezése és elkészítése
- A lakóhely munkaerőterképének elkészítése, következtetések levonása, a jól alkalmazható munkaerővel szembeni elvárások összegyűjtése
- Esettanulmányok segítségével a rendszerváltozás (1989) gazdasági következményeinek megvitatása
- Interjú szülőkkel, nagyszülőkkel megadott szempontok alapján Milyen volt az élet az 1980-as években? címmel – az interjúk alapján társadalmi-gazdasági korrajz elkészítése
- Bíróági tárgyalás – helyzetgyakorlat különböző környezeti veszélyhelyzetekhez, katasztrófákhoz kapcsolódó témákban, pl.: vörösiszap-katasztrófa, vízhabzás a Rábán, ciánszennyezés a Tiszán
- Környezettudatos energiasztratégia kidolgozása szakértői csoportok kialakításával
- Projektfeladat: öröm- és bánattérkép készítése a megye, a régió rendezett, fejlődő és pusztuló, leszakadó területeiről
- Nyomtatott és online cikkek, információk alapján az aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatása, értékelése, saját vélemény megfogalmazása
- Országos, regionális és helyi fejlesztési tervek fontosabb céljainak bemutatása önálló információgyűjtés alapján
- A régiók jellemzőinek összehasonlítása, a területi fejlettségi különbségek okainak és következményeinek, illetve a felzárkózás lehetőségeinek bemutatása kooperatív módszerek alkalmazásával
- Az európai uniós tagság hatása a Kárpát-medencei országok magyarságára – adatgyűjtés és azok közös értelmezése, illetve szemléletes bemutatása
- A lakóhelyen és környékén néhány uniós támogatással készülő beruházás bemutatása többféle forrás felhasználásával

TÉMAKÖR: A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- magyarázza a monetáris világ működésének alapvető fogalmait, folyamatait és azok összefüggéseit, ismer nemzetközi pénzügyi szervezeteket;
- bemutatja a működőtőke- és a pénztőkeáramlás sajátos vonásait, magyarázza eltéréseiket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- pénzügyi döntéshelyzeteket, aktuális pénzügyi folyamatokat értelmez és megfogalmazza a lehetséges következményeket;
- pénzügyi lehetőségeit mérlegelve egyszerű költségvetést készít, értékeli a hitelfelvétel előnyeit és kockázatait;
- alkalmazza megszerzett ismereteit pénzügyi döntéseiben, belátja a körültekintő, felelős pénzügyi tervezés és döntéshozatal fontosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Aktuális gazdasági, pénzügyi adatsorok elemzésével, értelmezésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- Aktuális pénzügyi hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése
- A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével és értelmezésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- Az aktuális pénzügyi helyzetben elérhető befektetési lehetőségek összevetése az előnyök és a lehetséges veszélyek (befektetési háromszög) bemutatásával a felelős pénzügyi gondolkodás fejlesztése érdekében
- A személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák feldolgozása során a megalapozott véleményalkotás az aktív pénzügyi gondolkodás, illetve a vitakészség fejlesztése érdekében
- A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepének bemutatása szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, esetelemzések segítségével, a tényeken alapuló véleményformálás képességének fejlesztése
- A működőtőke és a pénztőke mozgásának, világgazdasági szerepének összehasonlítása
- Konkrét, az életkori sajátosságnak megfelelő tevékenységekhez költségvetés készítése, a kiadások mérlegelése
- A hitelfelvétel és a fejlesztés, illetve az eladósodási kockázat összefüggéseinek bemutatása, a mindennapok példái alapján, az egyén és a nemzetgazdaságok szintjén
- A globalizáció és a globális pénzügyi krízisek kialakulásának összefüggései

FOGALMAK

működőtőke, pénztőke, befektetés, vállalkozás, részvény, kötvény, fix és változó kamatozású hitel, kamat, hozam, kockázat, lekötöttség (likviditás), adósságcsapda, infláció, költségvetés, BUX-index, Dow Jones-index, THM, EBKM, IMF, Világbank, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Aktuális banki adatok, tájékoztatók segítségével pénzügyi döntéshelyzetek szimulálása (pl. folyószámlanyitás, személyi kölcsön vagy lakáshitel felvétele, lakáscélú megtakarítás vállalása)
- Beszélgetés vagy helyzetgyakorlat a biztonságos pénz- és bankkártyahasználatról, tájékozódás elektronikus kiadványok segítségével
- Hírfigyelés –reflektálás, vélemény megfogalmazása és ütköztetése aktuális pénzügyi hírekkel kapcsolatban
- A gazdasági tér folyamatait alakító szereplők bemutatása mozaikmódszerrel
- Hogyan jut el egy globális termék (pl. személyautó) a fogyasztóhoz? A folyamat bemutatása szimulációs gyakorlat keretében
- Helyzetgyakorlat: egy nagyobb pénzösszeg – pl. lottónyeremény vagy családi örökség – befektetési lehetőségeinek mérlegelése
- Online betekintés a tőzsde világába, szimulációs gyakorlat a tőzsde működésének bemutatására
- Pénzügyi oktatófilmek segítségével a hétköznapiakban hasznosítható tudás szerzése, a látottak megbeszélése
- Egy diákvállalkozás indításának lehetőségei, mérlegelő elemzés készítése
- Egy képzeletbeli vállalkozás üzleti tervének elkészítése és bemutatása csoportmunkában
- A működőtőke-befektetés térbeli jellemzőinek bemutatása, a hazánkba érkező tőke területi, gazdasági és szektoronkénti megoszlásának jellemzése, következtetések levonása

TÉMAKÖR: Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 ÓRA

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a lakóhely adottságaiból kiindulva értelmezi a fenntartható fejlődés társadalmi, természeti, gazdasági, környezetvédelmi kihívásait; felismeri és azonosítja a földrajzi tartalmú természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti problémákat, megnevezi kialakulásuk okait, és javaslatokat fogalmaz meg megoldásukra;
- rendszerezi a geoszféraát ért környezetkárosító hatásokat, bemutatja a folyamatok kölcsönhatásait;
- a globális problémákhoz vezető, Földünkön egy időben jelen lévő, különböző természeti és társadalmi-gazdasági eredetű folyamatokat elemez, feltárja azok összefüggéseit, bemutatja mérséklésük lehetséges módjait és azok nehézségeit;
- megnevez a környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezeteket, példákat említ azok tevékenységére, belátja és igazolja a nemzetközi összefogás szükségességét;
- értelmezi a fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás fogalmát, érveket fogalmaz meg a fenntarthatóságot szem előtt tartó gazdaság, illetve gazdálkodás fontossága mellett.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákkal igazolja a természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményeit, a környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását, a lokális szennyeződés globális következményeit;

- megfogalmazza az energiahatékony, nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás lényegét, valamint példákat nevez meg a környezeti szempontok érvényesíthetőségére a termelésben és a fogyasztásban;
- megkülönbözteti a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőit;
- bemutatja az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelme érdekében, illetve érvényesíti saját döntéseiben a környezeti szempontokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A földrajzi eredetű helyi, regionális és globális természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti veszélyhelyzetek kialakulásának magyarázata és megértése alapján az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése
- A geoszféra károsító hatásait rendszerezése és a folyamatok kölcsönhatásainak bemutatása alapján a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése
- A természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményeinek bemutatásával a veszélyek és kockázatok reális értékelési képességének kialakítása és fejlesztése
- A környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának és a lokális szennyeződés globális következményeinek komplex értelmezése, a hatásaikra való felkészülés és védekezés képességének kialakítása és fejlesztése
- A globális problémákhoz vezető, Földünkön egy időben jelen lévő, különböző természeti és társadalmi-gazdasági eredetű folyamatok értelmezése, összefüggései, mérséklésük lehetséges módjai és azok nehézségei
- Az energiahatékony, az energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása
- A fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőinek bemutatásával a tudatos fogyasztóvá válás fejlesztése
- A hagyományos és elektronikus vásárlás fogyasztóvédelmi szempontú összevetése
- A környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezetek, a nemzetközi összefogás szükségessége
- A fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás jellemzőinek bemutatásával a fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése
- Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példái a környezet védelme érdekében

FOGALMAK

globális probléma, környezeti katasztrófa, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, túlfogyasztás, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom, ENSZ, UNESCO, WHO, elszívtagosodás, ózonritkulás, savas csapadék, globális klímaváltozás, népességrobbanás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, leírások alapján környezeti problémák felismerése, kialakulásuk magyarázata, mérséklésük lehetőségeinek megfogalmazása

- Rajz, leírás készítése Milyen lesz a lakóhelyed 20 év múlva? címmel. Az elkészült alkotás értelmező bemutatása (Miért rajzoltam/írtam ezt? – ok-okozati viszonyok, tendenciák feltárása)
- Mit tehet egy középiskolás a fenntarthatóság érdekében? – ötletbörze, a javaslatok rendszerezése, megvitatása
- Figyelemfelhívó plakátok készítése az élelmiszer-pazarlásról és élelmiszerhiányról, a tudatos fogyasztói magatartás fontosságáról
- A geoszféraát ért környezetkárosító hatások rendszerezése gondolattérképen
- Közvélemény-kutatás a tudatos fogyasztói (élelmiszer-, nyersanyag-, energiafogyasztás) magatartás fontosságáról, lehetőségeiről, az eredmények kiértékelése, a tanulói vélemények ütköztetése
- Drámajáték, helyzetgyakorlat: vádirat és védőbeszéd készítése egy választott környezeti téma tárgyalására
- A fogalmak (pl. ökológiai lábnyom, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom) értelmezéséhez szöveges és vizuális magyarázatok készítése
- Az egészségmegőrzéshez szükséges szemléletmód fejlesztése kortárs előadókkal
- Ötletgyár a környezeti veszélyek elkerülésére, meglévő problémák hatásának mérséklésére (pl. óceáni szemétfolt, olajszivárgás, bányatűz, erdőirtás, rovarinvázió)
- Ötletbörze: példák az energia- és nyersanyag-takarékos gazdálkodására, életvitelre
- Saját és családi tapasztalatok alapján érvelés a hagyományos és az elektronikus vásárlás mellett, fogyasztóvédelmi szempontok figyelembevételével
- A környezetvédelemmel foglalkozó hazai és nemzetközi szervezetek névjegykártyájának elkészítése, fő tevékenységük összegyűjtése
- Virtuális séta ökogazdaságban és ökoházban, a látottak közös megbeszélése, véleményütköztetés
- Az ökológiai lábnyom kiszámítása pármunkában, internetes kalkulátorokkal
- Az édesvíz szerepének, gazdasági jelentőségének bemutatása kooperatív módszerekkel (a víz szerepe az ember életében, a víz felhasználásának időbeli és térbeli változása, vízhiány, mint konfliktusforrás)
- Vita a fenntartható gazdaságról

Kémia

A kémia oktatása során egyrészt be kell mutatni a kémiának az élet minőségének javításában betöltött alapvető szerepét, az új anyagok előállításának szépségét és hasznosságát, másrészt maximálisan ki kell használni azt a lehetőséget, amit a kémia tárgyalásmódja (makro-, szimbólum- és részecskeszint) nyújt a tanulók absztrakciós készségének fejlesztésében. Az oktatás minden szakaszában törekedni kell az élményszerűsége, a tanulók számára releváns és érdekes problémák kémiai vonatkozásainak bemutatására, a gyakorlatban használható tudás elsajátításának fontosságára. Az élményközpontú tanításnak arra kell összpontosítania, hogy a tanulók tudatába beépüljön: a kémiai ismeretek szükségesek az élőlényekben zajló folyamatok megértéséhez, a mindennapokban használt tárgyaink előállításához, feladata a tudatos vásárlási és anyagfelhasználási szokások kialakítása, az egészségvédelemhez és az élhető környezet megővéséhez szükséges ismeretek és szemlélet biztosítása.

Ugyanakkor tisztában kell lennünk a fogalmi megértést nehezítő, valamint a kémiához viszonyuló pozitív attitűd ellen ható tényezőkkel (például kemofóbia, áltudományos nézetek) is. Elkerülhetetlen a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek, primitív axiómák ütköztetése. A fogalmi megértést nehezítő további tényező a kémiai fogalmak néhány sajátossága. Az anyagok és jelenségek többszintű (makro-, részecske- és szimbólumszintű) értelmezése, számos kémiai fogalom elnevezésének és korszerű jelentésének ellentmondásossága, bizonyos fogalmak definiálatlansága, kontextustól függő jelentése, a tudományos és a köznyelvi jelentések különbözősége, valamint a kémia elméleti modelljeinek egymást kiegészítő, szimultán jellege miatt különösen fontos a tanuló gondolkodásának megismerése, a fogalmi megértési problémák feltárása és a metafogalmi tudás kialakítása. A kémia ismeretanyagát – a tanulók érdeklődési körétől függően – több szinten lehet megfogalmazni. Jelen kerettanterv a mindenki számára szükséges tartalmakat és fejlesztési célokat tartalmazza.

A kémia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálataiban meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. A kritikai elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mértén hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.

7–8. évfolyam

Az általános iskolai kémiai ismeretek tanításának célja a természettudományok iránti érdeklődés felkeltése, a természettudományos szemléletmód kialakítása, valamint a kémiának a társadalom és az egyén életében betöltött szerepének bemutatása. Ezeket a célokat a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek kémiai vonatkozásainak tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetjük el. A kémiával való ismerkedés közben a tanulók olyan tapasztalatokon, kísérleteken nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhetnek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a benzingőz robbanásveszélye, a szén-monoxid és a klórgáz végzetes hatása). Az elsajátított ismeretek és a természettudományos szemlélet birtokában a tanulók – majd felnőttként is – egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre.

A kémiatanítás első szakaszának fő csomópontja az elemek, a vegyületek és a keverékek, illetve az atomok, a molekulák és az ionok megkülönböztetése, valamint a periódusos rendszer jelentőségének és használhatóságának megismerése. A kémiai szimbólumok (vegyjelek, képletek, reakcióegyenletek) és azok jelentésének tanítása háttérbe szorul az anyagok és folyamatok makroszintű és részecskeszintű értelmezésével szemben.

Ebben a szakaszban kezdődik el a részecskeszemlélet kialakítása, a tudományos ismeretek és a hétköznapi tapasztalatokon alapuló naiv elméletek ütköztetése is. A részecskeszemlélet kialakítása jól megválasztott, egyszerű kísérletekkel, valamint különböző modellek használatával történik. A modelleknek fontos szerepe van a részecskeszint és a makroszint kapcsolatának megértésében, valamint a szimbólumszint kialakításában. Már ebben a szakaszban is kiemelt figyelmet kell szentelni a tanulók gondolkodásának megismerésére, a fogalmi megértési problémák (tévképzetek, primitív axiómák) feltárására.

A 7–8. évfolyamon a kémia ismeretanyagának megközelítése elsősorban a tanulók előzetes tudására építve, jellemzően kísérleti tapasztalatok útján, illetve a mindennapi élet problémái felől történik. Ebben a szakaszban a tanulók által korábban megismert és gyakran pontatlanul használt fogalmakat pontosítjuk, egyértelműsítjük úgy, hogy az természettudományos szempontból is korrekt legyen. Kezdetben inkább a tanulók megfigyeléseire, kísérleti tapasztalataira adunk választ, folyamatosan bővítve ezzel a természettudományos ismereteket és készségeket. Később az addig megszerzett ismeretek birtokában lehetőség nyílik a mindennapi élet – gyakran bonyolult – problémáinak egyszerűsített magyarázatára is.

Nagyon fontos, hogy mind a kémiai tanulmányok, mind az egyes témakörök tárgyalása ne száraz leírással, hanem érdekes, a tanulók számára is izgalmas kérdések, problémák felvetésével, kísérletek bemutatásával kezdődjön.

A kémia életszerűségét erősíthetjük, a tanulók kémiai problémák iránti érzékenységét növelhetjük, ha a kémiaórákon állandó figyelmet és időt szentelünk a médiában felbukkanó kémiai jellegű hírek (pl. szén-monoxid-, mustgáz-, metil-alkohol-mérgezés, kémiai Nobel-díj-átadás, környezetkárosítások stb.) megbeszélésére.

A 7–8. évfolyamon a kémia tantárgy alapóraszám: 102 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	17
Az anyagi halmazok	17
Atomok, molekulák és ionok	14
Kémiai reakciók	20
Kémia a természetben	15

Kémia a mindennapokban	19
Összes óraszám:	102

TÉMAKÖR: A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri egy egyszerű laboratórium felépítését, anyagait és eszközeit;
- megkülönbözteti a kísérletet, a tapasztalatot és a magyarázatot;
- egyszerű modelleket (golyómodell) használ az anyagot felépítő kémiai részecskék modellezésére;
- ismeri a halmazállapot-változásokat, konkrét példát tud mondani a természetből (légköri jelenségek) és a mindennapokból;
- tudja, hogy a keverékek alkotórészeit az alkotórészek egyedi tulajdonságai alapján választjuk szét egymástól, ismer konkrét példákat az elválasztási műveletekre (pl. bepárlás, szűrés, üleítés);
- megismeri néhány köznap anyag legfontosabb tulajdonságait és az anyagok vizsgálatának egyszerű módszereit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Megfigyelési és manuális készség fejlesztése
- Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Hipotézisalkotás alapvető szinten
- A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata
- A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása
- Alkotás digitális eszközzel
- Információkeresés digitális eszközzel
- Az anyagi halmazok modellezése
- A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése
- Elválasztási műveletek

FOGALMAK

modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök,

desztilláció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Filmek megtekintése, majd a látottak alapján a biztonságos, egészséget nem veszélyeztető kísérletezés körülményeinek meghatározása
- Beszélgetés a veszélyességi jelek bevezetésének és egységesítésének szükségességéről
- Néhány háztartási vegyszer (pl. sósav, hypo stb.) címkéjének megismerése, a veszélyességi jelek értelmezése
- Poszter vagy digitális bemutató készítése a leggyakrabban használt laboratóriumi eszközök jellemzésére (anyaguk, melegíthetőségük, felhasználási területük)
- Tömegmérés táramérleggel, pl. egy kockacukor, vasgolyó, radír, kulcs tömegének mérése, a mérési pontosság megbeszélése, a tapasztalatok értelmezése
- Térfogatmérés mérőhengerrel: víz térfogatának mérése, egyéb eszközök (pl. kémcső, főzőpohár, gyógyszer-, illetve mosószer-adagoló) térfogatának meghatározása, a mérési pontosság megbeszélése, becslés kis mennyiségű folyadékok térfogatára
- Egyszerű tárgyak, testek (pl. kulcs, radír, dobókocka) tömegének és térfogatának megmérése táramérleggel, illetve vízkiszorítással, majd a sűrűségük kiszámítása, a mérési pontosságok alapján a sűrűségadat pontosságának megadása
- Egyszerű becslések anyagok (pl. kakaópor, kristálycukor, porcukor) tömegére, térfogatára és sűrűségére, majd a mérésekkel és számolással kapott eredményekkel való összevetés
- Gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok fizikai tulajdonságainak vizsgálata és táblázatos összehasonlítása, a levegő vizsgálata műanyag fecskendő kísérletben, a víz mint folyadék tulajdonságainak vizsgálata, a vas tulajdonságainak vizsgálata
- A víz halmazállapot-változásainak vizsgálata, a kámfor és a mentol szublimációjának vizsgálata
- A halmazállapot-változással kapcsolatos videofilmek megtekintése és értelmezése a részecskeszemlélet alapján
- Endoterm és exoterm folyamatok (pl. az alkohol és a víz elegyedésének) követése hőmérsékletméréssel/termoszóppal
- A víz körforgásának értelmezése a víz halmazállapot-változásainak tükrében
- Egyszerű magyar (esetleg idegen) nyelvű animációk keresése az interneten a víz körforgásával kapcsolatban, szöveggönyv (és narráció) készítése a filmhez
- Szilárd keverékek (pl. só és homok) elválasztása oldással, szűréssel, bepárlással
- A víz vagy vörösbor desztillációjának bemutatása, a desztilláció folyamatának értelmezése
- A pálinkafőzés tanulmányozása videofilm segítségével, a folyamat értelmezése
- Rózsavíz előállítása lepárlással vagy extrahálással
- Homok és víz keverékének elválasztása ülepítéssel, dekantálással, illetve szűréssel
- Alkoholos filctollak festékanyagainak elválasztása papírkromatográfiával
- Háromkomponensű (konyhasó + homok + vapor) keverék szétválasztásának megtervezése, a várható tapasztalatok megbecsülése, a vizsgálat csoportokban történő megvalósítása, a tapasztalatok összevetése az előzetes elképzeléssel, a következtetések levonása
- Egyszerű fényképgaléria készítése az elvégzett kísérletekről, szövegalkotás a képekhez
- Hasonló kísérletek keresése és gyűjtése videomegosztó portálok segítségével

TÉMAKÖR: Az anyagi halmazok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát;
- képes egyszerű kísérletek elvégzésére és elemzésére az elemekkel, vegyületekkel és keverékekkel kapcsolatban;
- a részecskemodell alapján értelmezi az oldódást;
- különbséget tesz elem, vegyület és keverék között;
- tudja, hogy melyek az anyag fizikai tulajdonságai;
- részecskeszemlélettel értelmezi az oldódás folyamatát és az oldatok összetételét;
- példát mond a valódi oldatra és a kolloid oldatra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az érvelési készség fejlesztése
- Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása
- A kémiaiilag tiszta anyagok: elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal
- A keverékek
- Az oldatok és összetételük
- Az oldódás
- Egyszerű kolloidok

FOGALMAK

kémiaiilag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szerves vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Példák bemutatása a köznapi életből elemre (pl. grafit, vörösréz, kén), vegyületre (pl. víz, nátrium-klorid, szőlőcukor) és keverékre (pl. benzin, levegő, sárgaréz)
- Információgyűjtés néhány elem (pl. oxigén, nitrogén, bróm, hidrogén stb.) nyelvújításkori elnevezésével kapcsolatban
- Köznapi anyagok (pl. alufólia, méz, kockacukor) fizikai tulajdonságainak (szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos vezetés) összehasonlítása, táblázat és/vagy anyagismereti kártyák készítése
- Egyszerű oldási kísérletek a „Mi miben oldódik?” kérdés eldöntésére, pl. vas, konyhasó, répacukor és jódtanoldódásának vizsgálata vízben, alkoholban és benzinben, kísérleti jegyzőkönyv elkészítése

- Konyhasó oldhatóságának meghatározása kísérleti úton, az oldhatóság megadása x gramm só / 100 gramm víz értékben a vizsgálat hőmérsékletén
- Grafikonok és táblázatok adatainak elemzése a különböző anyagok oldhatóságával, valamint egy anyag különböző hőmérsékleten való oldhatóságával kapcsolatban
- A diffúziót szemléltető tanulókísérletek elvégzése
- A diffúziót részecskeszemlélet alapján bemutató magyar (vagy idegen) nyelvű animáció, illetve kisfilm keresése az internet segítségével, szöveggönyv (és narráció) készítése a fimhez
- Az oldás sebességét befolyásoló tényezők kísérleti úton történő vizsgálata
- Kristályok növesztése otthon (pl. konyhasó, timsó, kandiscukor)
- Érvelés az otthon végezhető/végzendő kísérletek mellett és ellen
- Oldatkészítési gyakorlat, adott tömegű és tömegszázalékos oldat elkészítése a laboratóriumi eszközök (mérleg, főzőpohár, mérőhenger, vegyszeres kanál, üvegbot) felhasználásával
- Oldatkészítési gyakorlat, adott térfogatú és térfogatszázalékos oldat elkészítése laboratóriumi eszközök (pl. mérőhengerek, főzőpoharak, üvegbot, esetleg mérőlombik) felhasználásával
- Példák gyűjtése a köznapi életből tömeg- és térfogatszázalékos adatok megadására
- Szövegkeresés és -értelmezés a fiziológiás sóoldat összetételéről és szerepéről az orvosi gyakorlatban
- Nagyon egyszerű számítási feladatok elvégzése a tömegszázalék köréből
- Híg szappanoldat, szörpök és limonádé készítése és tanulmányozása, összehasonlítása valódi oldatokkal
- Gyümölcszselé és majonéz készítése és tanulmányozása
- A tej, tejföl, mosógél, tusfürdő, kézkrém, köd, füst tanulmányozása
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ismert folyók, tavak, tengerek vizének összetétele” címmel
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Az emberiség történetének legfontosabb fémjei, ötvözetei” címmel
- Kiselőadás, poszter vagy digitális bemutató készítése „Ötvözetek a mindennapjainkban (acél/könnyűfém felni/lágyforrasztó stb.)” címmel
- Egyszerű fényképgaléria vagy kollázs készítése az iskolában és otthon végzett kísérletekről, szöveg aláírás hozzáadása a képekhez

TÉMAKÖR: Atomok, molekulák és ionok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különbséget tesz elemi részecske és kémiai részecske, valamint atom, molekula és ion között;
- szöveges leírás vagy kémiai szimbólum alapján megkülönbözteti az atomokat, molekulákat és ionokat;
- ismeri a legfontosabb elemek vegyjelét, illetve vegyületek képletét;
- tudja, hogy az atom atommagból és elektronburokból épül fel;
- fel tudja írni a kisebb atomok elektronszerkezetét a héjakon lévő elektronok számával (Bohr-féle atommodell);
- tudja, hogy az atom külső elektronjainak fontos szerep jut a molekula- és ionképzés során;
- érti egyszerű molekulák kialakulását (H_2 , Cl_2 , O_2 , N_2 , H_2O , HCl , CH_4 , CO_2), és fel tudja írni a képletüket;
- érti az egyszerű ionok kialakulását (Na^+ , K^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Cl^- , O^{2-}), és analógiás gondolkodással következtet az egy oszlopban található elemekből képződő ionok képletére;
- érti az ionvegyületek képletének megállapítását;
- ismeri a köznapok anyagok molekula- és halmazszerkezetét (hidrogén, oxigén, nitrogén, víz, metán, szén-dioxid, gyémánt, grafit, vas, réz, nátrium-klorid);
- érti, hogy az atomok és ionok között jellemzően erősebb, a molekulák között gyengébb kémiai kötések alakulhatnak ki.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Vitakészség fejlesztése
- A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése
- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása
- Internetes források használatának fejlesztése
- Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- Az atom felépítése és fontosabb jellemzői
- Az atomok periódusos rendszere
- A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői
- Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján
- Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai

FOGALMAK

elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, molekula, ion, elemmolekula, vegyületmolekula, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, kémiai kötés, vegyjel, képlet, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Atomszerkezeti modellező játékok keresése az interneten

- A lángfestés jelenségének elvégzése vagy bemutatása, kapcsolat keresése a tűzijátékokkal
- Atomok és molekulák modellezése, golyómodellek készítése gyurmából, hungarocell golyókból vagy papírkorongokból, az atomok méretviszonyainak megfigyelése
- Az atomok, az ionok és a molekulák összehasonlítása táblázatos formában (pl. az oxigén példáján)
- Információgyűjtés a periódusos rendszerről, poszter vagy prezentáció készítése a témával kapcsolatban
- A periódusos rendszerrel kapcsolatos zeneművek meghallgatása
- Kiselőadások a periódusos rendszer fontosabb, gyakoribb, érdekesebb elemeiről szakkönyvek és internetes források felhasználásával, a források megnevezésével
- Projekt: a periódusos rendszer (művészi/vicces/informatív) elkészítése csoportokban kartonlapokból, kerámiacsempékből stb.
- Magyar és idegen nyelvű, ingyen letölthető, periódusos rendszert megjelenítő mobiltelefonos/táblagépes applikációk feltérképezése, az alkalmazhatóságuk korlátjainak megállapítása
- „Milyen a periódusos rendszer mint társasjáték?” – kreatív ötletek gyűjtése a periódusos rendszer társasjátékká való alakítására
- Játék a vegyjelekkel: nevek kirakása vegyjelekből, a kedvenc vers egy szakaszának átírása vegyjelekkel, egyszerű szöveges vagy rajzos rejtvények készítése a vegyjelekkel, elemek nevével kapcsolatban
- Információgyűjtés a fontosabb atomok vegyjelének eredetével kapcsolatban
- Vita kezdeményezése a kémia jelrendszerének szükségessége kapcsán
- Memóriakártyák készítése a fontosabb elemek és vegyületek nevének és kémiai jelének (vegyjelének, képletének) megjegyzéséhez

TÉMAKÖR: Kémiai reakciók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a természettudományos vizsgálatok során alkalmazott legfontosabb mennyiségeket és azok kapcsolatát.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a részecskemodell alapján értelmezi az egyszerű kémiai reakciókat;
- ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének legalapvetőbb feltételeit (ütközés, energia);
- ismeri a köznapi élet szempontjából legalapvetőbb kémiai reakciókat (pl. égési reakciók, egyesülések, bomlások, savak és bázisok reakciói, fotoszintézis);
- ismer sav-bázis indikátorokat, érti felhasználásuk jelentőségét;
- ismeri a katalizátor fogalmát, érti a katalizátorok működési elvének lényegét;
- ismeri a korrózió fogalmát és a fémek csoportokba sorolását korrózióállóságuk alapján, érti a vas korróziójának lényegét, valamint a korrózióvédelem módjait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása

- A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése
- Az analógiás gondolkodás fejlesztése
- Alkotás digitális eszközzel
- A kémiai információk keresése és értelmezése
- A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során
- A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése
- A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése
- A reakciók energiaviszonyai
- A kémiai változások típusai
- A köznap életben jelentős kémiai reakciók

FOGALMAK

kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, sav, bázis, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű kémiai reakciók végrehajtása, a kémiai változás értelmezése (pl. a hurkapálca égése, a csillagszóró égése, a szódabikarbóna reakciója étkeccel, a vörösbőr színének megváltozása szódabikarbóna hatására, a cukor karamellizációja, a meszes víz reakciója szén-dioxiddal stb.), a megfigyelések leírásának gyakorlása
- Érdekes, akár bonyolultabb kémiai kísérletek megfigyelése videofilmeken, a kémiai változás értelmezése
- A katalizátor hatásának bemutatása érdekes kísérleteken, pl. a hidrogén-peroxid bontása barnakőporral (vagy apróra vágott májdarabkákkal), a fejlődő oxigén kimutatása parázsló gyújtópálcával, kockacukor meggyújtása fahamu vagy teaű jelenlétében, keményítőemésztés hasnyálkivonat segítségével
- A melegítőpárna működésének bemutatása
- Az égés tanulmányozása, a gyors (gyufa égése, földgáz égése, borszesz égése, csillagszóró égése, magnézium égése) és lassú égés (rozsdásodás, korhadás) tanulmányozása egyszerű kísérletekkel
- Néhány egyszerűbb égési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- Az égés feltételeinek vizsgálata, az éghetetlen zsebkendő kísérlet elvégzése
- Információk gyűjtése a tüzesetekkel és a tűzoltással kapcsolatban
- Kiselőadás a lakástűzek, erdőtüzek megelőzésével és a tűzoltással kapcsolatban
- Videofilm megtekintése a hivatásos tűzoltók munkájával kapcsolatosan
- Kiselőadás vagy poszter készítése „A korrózióvédelem” címmel
- Endoterm reakciók keresése és gyűjtése az internet segítségével
- Közismert savak (háztartási sósav, ecetsav, citromsav) tulajdonságainak vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- A háztartásban megtalálható semleges, savas és lúgos oldatok kémhatásának vizsgálata egyszerű tanulókísérlettel
- Laboratóriumi és növényi indikátorok színváltozásának vizsgálata (lakmusz, fenolftalein, pH-papír, antociánok)

- A laboratóriumi indikátorok színváltozását bemutató posztterek készítése
- Antociánok kivonása vöröskáposztából otthoni körülmények között, saját indikátorpapír készítése, a kivonás fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása
- Háztartási tisztítószeres, oldatok, élelmiszerek kémhatásának vizsgálata saját indikátorpapírral, a vizsgálatok fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása
- Egyéb, akár otthoni körülmények között is elkészíthető növényi indikátorok színváltozását bemutató posztterek készítése
- A közömbösítés vizsgálata egyszerű laboratóriumi kísérletekkel, pl. az ecetsav reakciója szódával vagy szódabikarbónával, a háztartási sósav reakciója nátrium-hidroxid-oldattal
- Néhány egyszerűbb közömbösítési folyamat szóegyenlettel történő felírása
- A szúnyogcsípés fájdalmas érzésének csökkentése szódabikarbónás bedörzsöléssel – beszélgetés, vita, eszmecsere a módszer kémiai-biológiai háttéréről és hatékonyságáról
- „A fény és a fotoszintézis folyamata” – biológiai □ fizikai □ kémiai témájú egyesített projekt, információgyűjtés szakkönyvekből, illetve az internetről, a téma bemutatása IKT-eszközökkel, kiselőadás vagy poszter formájában
- Egyszerű fényképgaléria, kollázs vagy narrált kisvideó készítése az elvégzett kísérletekről, szövegaláírás a képekhez, az elkészült digitális alkotás megosztása egymás között

TÉMAKÖR: Kémia a természetben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges;
- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megérti és példákkal szemlélteti az emberi tevékenység és a természeti környezet kölcsönös kapcsolatát kémiai szempontok alapján;
- ismeri természeti környezetének, azon belül a légkörnek, a közetburoknak, a természetes vizeknek és az élővilágnak a legalapvetőbb anyagait;
- érti a globális klímaváltozás, a savas esők, az ózonréteg károsodásának, valamint a szmogoknak a kialakulását és emberiségre gyakorolt hatását;
- kiselőadás keretében beszámol egy, a saját települését érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásairól;
- azonosítja és példát hoz fel a környezetében előforduló leggyakoribb, levegőt, vizet és talajt szennyező forrásokra;
- kiselőadás vagy projektmunka keretében ismerteti a háztartási hulladék összetételét, felhasználásának és csökkentésének lehetőségeit, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra;

- konkrét lépéseket tesz annak érdekében, hogy mérsékelje a környezetszennyezést (pl. energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az értékelési és érvelési készség fejlesztése
- A prezentációs készség fejlesztése
- Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása
- A véleményformálás támogatása
- A levegő, a víz, a közetburok és az élővilág anyagai
- A levegő szennyező forrásai és következményei
- A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás
- A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás
- A fosszilis energiahordozók

FOGALMAK

üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű tanulókísérletek a levegő összetételének vizsgálatára, pl. az oxigén mennyiségének meghatározása a levegőben
- Információgyűjtés és bemutató készítése „A légkör összetételének változása” címmel
- Cikkek keresése a digitális és nyomtatott sajtóban a klímaváltozással kapcsolatban, tendenciák megfigyelése
- Információgyűjtés és prezentáció vagy poszter készítése a levegőszennyezés következményeiről (a globális klímaváltozásról, a savas esőkről, az ózonpajzs sérüléséről, a szmogról)
- Az esővíz kémhatásának vizsgálata
- A savas esők hatásának modellezése egy levélen, a változások mikroszkópos megfigyelése
- A savas esők épületekre, illetve műemlékekre gyakorolt hatásának modellezése egy mészkő-vagy márványdarabon
- A fólia alatti növénytermesztés kérdésének érvekkel alátámasztott megvitatása
- Eszmecsere az erős UV-sugárzás hatásairól
- A napvédő krémek összetétele, a faktorszám függése az összetételtől
- Porszennyezés egyszerű kísérleti vizsgálata a lakóhelyünkön, jegyzőkönyv-dokumentáció készítése, összehasonlítás az interneten talált adatokkal
- Természetes vizek mintáinak vizsgálata bepárlással
- Vízminták vizsgálata laboratóriumi vízvizsgáló készletek segítségével
- A természetes vizek, folyók, tavak, tengerek szennyezéséről szóló filmek megtekintése, eszmecsere
- Figyelemfelkeltő plakátok készítése a környezetvédelem fontosságával kapcsolatban, pl. a víztakarékosság, az energiafelhasználás csökkentése, a tudatos vásárlás, a műanyag

- hulladékok mennyiségének csökkentése, a szelektív hulladékgyűjtés fontossága, a vegyszertakarékos életmód kialakítása
- Komposztáló készítése az iskolaudvaron
 - Ásvány- és kőzetgyűjtemény készítése, bemutatása
 - Látogatás egy, a lakóhelyhez közeli ásványtárban, ásvány- vagy kőzetlelőhelyen, múzeumban
 - Üzemlátogatás a helyi vagy egy regionális szennyvíztisztítóban, egy hulladéklerakóban vagy egy hulladékégetőben
 - Aktív tréning a szelektív hulladéktárolók szakszerű használatához („Mit hova dobjunk?”)
 - Iskolai papírgyűjtés szervezése
 - A fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos kisfilm megtekintése, eszmecsere a felhasználás mértékének csökkentéséről
 - Információgyűjtés a megújuló energiaforrások kémiai hátteréről, poszter vagy digitális bemutató készítése
 - Bemutató vagy 3-4 oldalas „mini” tanulmány készítése a lakóhely, település környezetvédelmi kérdéseiről – akár általánosan, akár egy konkrét téma kiemelésével
 - Komplex környezetvédelmi projekt: információgyűjtés a nyomtatott és digitális sajtóból, filmelemzések, üzemlátogatás, majd bemutató készítés, vagy akadályverseny szervezése a témában

TÉMAKÖR: Kémia a mindennapokban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 19 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tudja és érti, hogy a közkeletű hiedelmeket nem szabad tényeknek tekinteni;
- tudja és érti, hogy a hétköznapi módon, a mindennapi tapasztalatokon alapuló gondolkodás nem elégséges a tudományos problémák megoldásához;
- tudja és érti, hogy attól még, hogy egy elem vagy vegyület mesterségesen került előállításra vagy természetes úton került kinyerésre, még ugyanolyan tulajdonságai vannak, ugyanannyira lehet veszélyes vagy veszélytelen, mérgező vagy egészséges.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van azzal, hogy a bennünket körülvevő anyagokat a természetben található anyagokból állítjuk elő;
- tisztában van vele, hogy az életfolyamatainkhoz szükséges anyagokat a táplálékunkból vesszük fel zsírok, fehérjék, szénhidrátok, ásványi sók és vitaminok formájában;
- tud érvelni a változatos táplálkozás és az egészséges életmód mellett;
- képes a forgalomban lévő kemikáliák (növényvédő szerek, háztartási mosó- és tisztítószer) címkéjén feltüntetett használati útmutató értelmezésére, azok felelősségteljes használatára;
- tudja, hogy a különféle ásványokból, kőzetekből építőanyagokat (pl. meszet, betont, üveget) és fémeket (pl. vasat és alumíniumot) gyártanak;

- ismeri a kőolaj feldolgozásának módját, fő alkotóit, a szénhidrogéneket, tudja, hogy ezekből számos termék (motorhajtóanyag, kenőanyag, műanyag, textil, mosószer) készül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A logikus gondolkodás készségének fejlesztése
- A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása
- Az általános információs felismerésének támogatása
- Élelmiszerek összetevői
- Káros szenvedélyek
- A vízkeménység
- Mosószerek, tisztítószer
- Fertőtlenítőszer
- Építőanyagok
- A kőolaj
- A legismertebb fémek

FOGALMAK

gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszer, tartósítószer, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldószer, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, érc, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges színek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tudományos és általános cikkek keresése a médiában, a szövegek elemzése, az általánososságra, megtevesztésre utaló jelek megfigyelése
- A tudomany.hu honlap felkeresése, egy kémiai tárgyú cikk elemzése
- Előadás felvételének megtekintése, eszmecsere
- Egyszerű laboratóriumi vizsgálatok élelmiszerekkel, pl. keményítő kimutatása jóddal, zsírtartalom kioldása benzinnel, fehérje kimutatása xantoprotein-próbával
- Gyakran fogyasztott élelmiszereink címkéinek elemzése: összetétel, élelmiszer-adalékok
- Játék: „Hány E-számot ismersz?” – ismert anyagok (nitrogén, aszkorbinsav, citromsav stb.) E-számainak kikeresése, összepárosítása
- Természetes színezékek az élelmiszerekben: cékla, csalán, bodza, hagymahéj, indigó stb. alkalmazása, a színezékek kivonása növényekből, színük kémhatástól függő változásának vizsgálata
- Az élelmiszerek tápanyag-összetételével és energiatartalmával kapcsolatos egyszerű számítások leírás alapján
- Kémia–biológia–testnevelés közös projekt: „Az egészséges táplálkozás és életmód”
- Cigarettdohány száraz lepárlása egyszerű kísérlettel, a lepárlás termékeinek (mérgező gázok, kátrány) megfigyelése
- Információgyűjtés az elektromos cigarettáról, a füstben található anyagokról
- Az alkoholizmussal és a metanol-mérgezéssel kapcsolatos cikkek keresése az elektronikus médiában, az etil-alkohol és a metil-alkohol tulajdonságainak és egészségkárosító hatásainak táblázatos összehasonlítása

- Drogprevenációs előadás meghívott előadóval vagy kiselőadások a drogokról és azok hatásairól
- Érvelő vita a legális és illegális drogok használatáról
- Gyógyszercímke elemzése a tanórán, az információk értelmezése, a hatóanyag és a kísérőanyagok azonosítása, a gyógyszer hatásai, mellékhatásai, a gyógyszer szedésével kapcsolatos javaslatok értelmezése
- A kemény és lágy víz összehasonlítása egyszerű tanulókísérlettel (pl. szappan habzása különböző keménységű vizekben, vízlágyítás csapadékos vízlágyítással)
- Szappanok, mosószerek, samponok, fogkrémek vizsgálata egyszerű kísérletekkel
- A hypo vizsgálata, színtelenítő hatásának megfigyelése egyszerű kémcsőkísérletekkel, a hypo és a háztartási sósav egymásra hatásának veszélyei
- Fertőtlenítőszer a háztartásban (pl. alkohol, jód, ezüst, hidrogén-peroxid) – biztonságos felhasználásuk átbeszélése
- Mosószer, szappan, hajsampon, tusfürdő, fogkrém, háztartási vízkőoldó, fertőtlenítő címkéjének elemzése, különös tekintettel az összetételükre és a használatukkal kapcsolatos óvintézkedésekre
- Növényvédő szerek és festékek címkéjének elemzése, a használatukkal kapcsolatos óvintézkedések áttekintése
- „Mennyire lehet »bio« az ilyen címkével ellátott termék?” címmel érvelő vita kezdeményezése
- Látogatás egy biogazdaságban vagy kisfilm megtekintése egy ilyen termelési helyről
- Építőanyagok (mészkő, égetett mész, oltott mész, cement, beton, üveg, polisztirolhab, poliuretánhab, közetgyapot) tanulmányozása egyszerű megfigyeléssel és kísérletekkel
- Prezentáció készítése „Építőanyagok a múltban és napjainkban” címmel
- A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos videofilm megtekintése és elemzése
- A kőolaj feldolgozásával kapcsolatos idegen nyelvű animáció szöveges narrációja
- Kőolajpárlatok (pl. benzin, petróleum, szilárd paraffin) egyszerű laboratóriumi vizsgálata (oldási és oldódási kísérletek, sűrűség megfigyelése)
- Kiselőadás vagy bemutató készítése „A gépjárművek motorhajtó anyagai” címmel
- Videofilm megtekintése és megbeszélése a műanyagokkal, a műanyag hulladékokkal kapcsolatban
- Ismertebb műanyagok égéstermékeinek vizsgálata
- „Áldás vagy átok a műanyag?” – érvelő vita a műanyagok használata mellett és ellen
- Textilminták összehasonlítása: gyapjú, pamut, selyem, műszál vizsgálata, ruhacímke elemzése, a mosási és tisztítási javaslatok elemzése
- A kokszt, faszén, aktív szén otthoni felhasználási lehetőségeinek feltérképezése
- Az aktív szén adszorpciós képességének vizsgálata
- Gyakran használt fémek tulajdonságainak vizsgálata laboratóriumban, kapcsolat keresése a fém felhasználása és a tulajdonságai között

A Kémia tantárgy tanterve

Az alap óraszámú oktatás tanterve

Középiskolában az addig alapvetően egységes szemlélettel tanított természettudomány – a lehetőségeknek megfelelően – különvált tantárgyakra, amelyek azonban a tantárgyi logika felé haladva, de a társtudományok ismeretanyagát szorosan a tananyagba integrálva építik és fejlesztik a tanulók természettudományos gondolkodását. A középiskolai kémiai ismeretek tanításának célja tehát egyrészt a természettudományos szemléletmód továbbfejlesztése, a különböző tantárgyak keretében tanult ismeretek természettudományos műveltséggé történő integrálása, másrészt az elvontabb kémiai ismeretek, fogalmak feldolgozása, a kémiát továbbtanulásra választó tanulók ismereteinek megalapozása.

A természettudományos műveltség kialakítását olyan komplex problémák tárgyalásával lehet elősegíteni, melyek megoldása a kémiai, fizikai, biológiai és természetföldrajzi ismeretek bizonyos mértékű integrálását igényli. Ilyenek lehetnek például: a víz, a talaj és a levegő szennyezése, tisztítása; a hulladékkezelés és hulladékhasznosítás; ételeink és italaink; gyógyszerek és „csodaszerek”.

A gimnáziumi kémiatanulás hozzájárul ahhoz, hogy a fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyak által közvetített tartalmak egységes természettudományos műveltséggé rendeződjenek. 14–16 éves korban a tanuló szellemileg és érzelmileg is nagyon fogékony a környezeti kérdésekre. Már kezdi átlátni a világot, érzékeli és érti az ellentmondásos helyzeteket, erős a kritikai érzéke, és érzelmileg, értelmileg is nagyon nyitott.

Ebben a korban a tanulók többsége már képes az elvont fogalmak befogadására, és igényli a logikus gondolkodást, a jelenségek, valamint az anyagok tulajdonságait értelmező magyarázatokat. A tananyag felépítése egyre jobban közelít a kémia tudományának logikájához.

A kémia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálatait során meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. A kritikai elemzések során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mérten hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.

9–10. évfolyam

A 9–10. évfolyamos kémiaoktatás célja, hogy a gimnáziumi tanulók többsége számára releváns, a mindennapi életben felmerülő problémák magyarázatán keresztül fejlessze a tanulók kémiai ismereteit, gondolkodási képességeit, valamint pozitív attitűdöt alakítson ki a tanulóknak a kémiához való viszonyukban és a kémia életünkben betöltött szerepének megítélésében. Ugyanakkor az alapvető kémiai ismeretek tárgyalása és gyakoroltatása révén megteremti az alapjait annak is, hogy az érdeklődő tanulók – kiegészítő (pl. fakultációs) tanulmányok után – sikeres érettségi vizsgát tegyenek kémiából. A gyakorlatban hasznosítható ismeretek egyrészt konkrét tárgyi ismereteket jelentenek, másrészt pedig az ismeretekből kialakuló olyan szemléletet adnak, amely a még nem ismert, új jelenségekben való eligazodásban nyújt segítséget.

A tananyag felépítése, elrendezése közelít a tudomány logikájához, de annak mentén még a kontextus- vagy problémaközpontú feldolgozás a jellemző. Ez egyrészt megkönnyíti a jelenségek értelmezéséhez szükséges ismeretek és képességek kapcsolati rendszerének kialakulását, másrészt kellő alapot biztosít azoknak a tanulóknak, akik 11–12. évfolyamon is tanulni szeretnék a kémiát.

A logikai kapcsolatok feltárása lehetőséget ad az óravezetésben az aktív tanulási formák használatára is: a problémák tudatos azonosítására, információkeresésre, kísérletek tervezésére, objektív megfigyelésre, a grafikonok elemzésére, modellezésre, szimulációk használatára, következtetések levonására. A logikai kapcsolatok hangsúlyozása elsősorban a kémia és a természettudományok iránt fogékony tanulók érdeklődését tartják fenn, esetleg fokozzák is. A humán érdeklődésű tanulók kémia iránti érdeklődését pedig csak úgy lehet felkelteni, ha

folyamatosan a mindennapi életből vett példákkal, a jelenüket és a jövőjüket meghatározó kérdésekkel és problémákkal szembesítjük őket.

A 9–10. évfolyamon a kémia tantárgy alapóraszám: 102 óra.

Tantárgy: Kémia		
Évfolyam: 9. alap	Heti óraszám: 1 óra	Éves óraszám: 34 óra

I. Témakör: Az anyagok szerkezete és tulajdonságai	Órakeret: 14 óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: Az atomok belső struktúráját leíró modellek alkalmazása a jelenségek/folyamatok leírásában. Neutron, tömegszám, az izotópok és felhasználási területeik megismerése. A relatív atomtömeg és a moláris tömeg fogalmának használata. A kémiai elemek fizikai és kémiai tulajdonságai periodikus változásának értelmezése, az elektronszerkezettel való összefüggések alkalmazása az elemek tulajdonságainak magyarázatakor. Az atomok közötti kötések típusai és a kémiai képlet értelmezése. A molekulák térszerkezetét alakító tényezők megértése. A molekulák polaritását meghatározó tényezők, valamint a molekulapolaritás és a másodlagos kötések erőssége közötti kapcsolatok megértése. Ismert szilárd anyagok csoportosítása kristályrács-típusuk szerint. Az anyagok szerkezete, tulajdonságai és felhasználása közötti összefüggések alkalmazása. A tanult anyagi rendszerek felosztása homogén, heterogén, illetve kolloid rendszerekre. Az oldódás energiaviszonyainak megállapítása. Az oldhatóság, az oldatok töménységének jellemzése anyagmennyiség-koncentrációval, ezzel kapcsolatos számolási feladatok megoldása. Telített oldat, az oldódás, illetve a halmazállapot-változások értelmezése. Megfigyelési és manuális készség fejlesztése A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása Az analógiás gondolkodás fejlesztése Alapvető matematikai készségek fejlesztése Alkotás digitális eszközzel	

Információkeresés digitális eszközzel

Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Az atomok és belső szerkezetük.</i> Az atom felépítése Elemi részecskék jellemzői Izotópok. Radioaktivitás (Becquerel, Curie házaspár) és alkalmazási területei (Hevesy György, Szilárd Leó, Teller Ede). Az atom elektronszerkezetének kiépülése a Bohr-féle atommodell szintjén A vegyérték-elektronok szerepe a kémiai reakcióban. Elektrosztatikus vonzás és taszítás az atomban. Alapállapot és gerjesztett állapot. Párosított és párosítatlan elektronok, jelölésük. <i>A periódusos rendszer és az anyagmennyiség</i> Az elemek periodikusan változó tulajdonságainak elektronszerkezeti okai, a periódusos rendszer (Mendelejev): relatív és moláris atomtömeg, rendszám = protonok száma illetve elektronok száma; csoport = vegyértékelektronok száma; periódus = elektrónhéjak száma. A periódusos rendszer fontosabb csoportjai. Nemesgáz-elektronszerkezet, elektronegativitás (EN). Anyagmennyiség, mól <i>Halmazok</i> A kémiai kötések kialakulása, törekvés a nemesgáz-elektronszerkezet elérésére. Az EN döntő szerepe az elsődleges kémiai	Logikai térkép készítése Hevesy György munkásságának bemutatása kiselőadásban Marie Curie munkásságának bemutatása poszteren vagy prezentáció formájában Lángfestés. Bemutató készítése a radiokarbon kormeghatározásról Bemutató készítése „Mendelejev és a periódusos rendszer” címmel Cikkek, illetve hírek keresése a médiában a radioaktív izotópok veszélyeiről, illetve felhasználási lehetőségeiről Egyszerű számítások elvégzése az anyagmennyiséggel kapcsolatban Az olvadáspont, a forráspont, valamint oldhatósági adatok elemzése, kapcsolat keresése az anyag szerkezete és	<i>Fizika:</i> atommodellek, színeképek, elektrónhéj, tömeg, elektromos töltés, Coulomb-törvény, erő, neutron, radioaktivitás, felezési idő, sugárvédelem, magreakciók, energia, atomenergia. <i>Biológia-egészségtan:</i> biogén elemek. <i>Fizika:</i> eredő erő, elektromos vonzás, taszítás. <i>Matematika:</i> számok normálalakja

kötések és másodlagos kölcsönhatások kialakulásában. <i>Kovalens kötés és atomrács</i> Kovalens kötés kialakulása, kötéspolaritás. Kötési energia, kötéshossz. Atomrácsos anyagok makroszkópikus tulajdonságai és felhasználása. <i>Molekulák</i> Molekulák képződése, kötő és nemkötő elektronpárok. Összegképlet és szerkezeti képlet. A molekulák alakja. A kötéspolaritás. A molekulapolaritás. <i>Másodrendű kötések és a molekularács</i> Másodrendű kölcsönhatások tiszta halmazokban. A hidrogénkötés szerepe az élő szervezetben. A „hasznos a hasznalóban oldódik jól” elv és a molekularácsos anyagok fizikai tulajdonságainak anyagszerkezeti magyarázata. A molekulatömeg és a részecskék közötti kölcsönhatások kapcsolata a fizikai tulajdonságokkal (pl. olvadáspont, forráspont), illetve a felhasználhatósággal. <i>Ionos kötés és ionrács</i> Egyszerű ionok kialakulása nagy EN-különbség esetén. Az ionos kötés, mint erős elektrosztatikus kölcsönhatás, és ennek következményei. <i>Összetett ionok</i> Összetett ionok képződése. A mindennapi élet fontos összetett ionjai. <i>Fémes kötés és fémrács</i> Fémes kötés kialakulása kis EN-ú atomok között. Delokalizált elektronok, elektromos és hővezetés, olvadáspont és mechanikai tulajdonságok. <i>Az anyagi rendszerek és csoportosításuk kémiai összetétel alapján</i>	tulajdonságai között Logikai térkép készítése a kémiai kötésekről Memóriakártyák készítése a legfontosabb molekulákról Egyszerű molekulamodellek készítése Kísérlettervezés 3-4 fős csoportban egy anyag tulajdonságainak vizsgálatára Ionvegyületek képletének szerkesztése. Kísérletek ionos vegyületek képződésére. Animációk az ionvegyületek képződésekor történő elektronátadásról. Ionos vegyületek és csapvíz elektromos vezetésének vizsgálata Gyakorlati életből vett példák keresése különböző számú komponens és fázist tartalmazó rendszerekre.	<i>Fizika:</i> energiaminimum. <i>Fizika:</i> töltések, pólusok. <i>Fizika, matematika:</i> vektorok <i>Fizika:</i> energia és mértékegysége, forrás, forráspont, töltéeloszlás, tömegvonzás. <i>Biológia-egészségtan:</i> az idegrendszer működése. <i>Fizika:</i> elektrosztatikai alapjelenségek, áramvezetés <i>Fizika:</i> hővezetés, olvadáspont, forráspont, áramvezetés. <i>Vizuális kultúra:</i> kovácsoltvas kapuk, ékszerek. <i>Fizika:</i> halmazállapotok, a halmazállapot-változásokat kísérő energiaváltozások, belső energia, hő, állapotjelzők: nyomás, hőmérséklet, térfogat.
---	---	--

Elemek, vegyületek, keverékek Az anyagscsoportok jellemzése tulajdonságaik alapján <i>Halmazállapotok és halmazállapot-változások</i> Az anyagok tulajdonságainak és halmazállapot-változásainak anyagszerkezeti értelmezése. A három halmazállapot összehasonlítása tulajdonságok alapján A halmazállapot-változások lényege és energiaváltozása Avogadro gáztörvénye, moláris gáztérfogot <i>Oldatok</i> Oldódást befolyásoló tényezők, oldhatóság Oldatok töménysége, telített és telítetlen oldatok. Az oldáshő Az oldatok összetételének megadása (tömeg- és anyagmennyiség-koncentráció, tömeg-koncentráció).	A gázok állapotjelzői közötti összefüggések szemléltetése (pl. fecskendőben). Gázok diffúziójával kapcsolatos kísérletek (pl. az ammónia- és a hidrogén-klorid-gáz). Egyszerű számítások elvégzése a gázok moláris térfogatával kapcsolatban Oldódással, illetve halmazállapot-változással járó reakciók elvégzése Oldhatósági görbék elemzése. Kísérlettervezés a „hasonló hasonlót old” elv szemléltetésére	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szólások: pl. „Eltűnik, mint a kámfor <i>Fizika:</i> hő és mértékegysége, hőmérséklet és mértékegysége, a hőmérséklet mérése, hőleadás, hőfelvétel, energia. <i>Matematika:</i> százalékszámítás, aránypárok.
Kulcsfogalmak: Izotópok, vegyértékelektronok, anyagmennyiség, Avogadro-szám, relatív atomtömeg, moláris tömeg, elektronegativitás, Elsőrendű kémiai kötés, kötéspolaritás, delokalizált elektron, szerkezeti képlet, másodrendű kémiai kötés, kristályrács Anyagi rendszer, komponens, fázis, homogén, heterogén, kolloid, exoterm, endoterm, Avogadro-törvény, moláris térfogat, diffúzió, oldat, oldhatóság, oldáshő, anyagmennyiség-koncentráció, tömegkoncentráció.		

II. Témakör: Kémiai átalakulások	Órakeret: 20 óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A kémiai reakciók reakcióegyenletekkel való leírásának, illetve az egyenlet és a reakciókban részt vevő részecskék száma közötti összefüggés alkalmazásának gyakorlása. Az aktiválási energia és a reakcióhő értelmezése. A kémiai folyamatok sebességének és a reakciósebességet befolyásoló tényezők hatásának vizsgálata. A Le Châtelier–Braun-elv alkalmazása.	

A savak és bázisok tulajdonságainak, valamint a sav-bázis reakciók létrejöttének magyarázata a protonátadás elmélete alapján. A savak és bázisok erősségének magyarázata az elektrolitikus disszociációjukkal. A pH-skála értelmezése.
Az oxidálószer és a redukálószer fogalma és alkalmazása gyakorlati példákon. A redoxireakciók és gyakorlati jelentőségük vizsgálata.

A kémiai úton történő elektromos energiatermelés és a redoxireakciók közötti összefüggések megértése. A mindennapi egyenáramforrások működési elvének megismerése, helyes használatuk elsajátítása. Az elektrolízis és gyakorlati alkalmazásai jelentőségének felismerése. A galvánelemek és akkumulátorok veszélyes hulladékként való gyűjtése.

Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása

A problémamegoldó képesség fejlesztése

Vitakészség fejlesztése

A társakkal való együttműködés fejlesztése

Az analógiás gondolkodás fejlesztése

Alkotás digitális eszközzel

Információkeresés és -megosztás digitális eszközzel

Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>A kémiai reakciók általános jellemzése és csoportosítása, feltételei és a kémiai egyenlet</i> A kémiai reakciók és lejtászódásuk feltételei, aktiválási energia, aktivált komplex. A kémiai egyenlet felírásának szabályai, a megmaradási törvények, sztöchiometria. <i>A kémiai reakciók energiaviszonyai</i> Képződéshő, reakcióhő, a termokémiai egyenlet. Hess tétele. A kémiai reakciók hajtóereje az energiacsökkenés és a rendezettségsökkenés. <i>A reakciósebesség</i> A reakciósebesség függése a hőmérséklettől, illetve a koncentrációtól, katalizátorok. <i>Kémiai egyensúly</i> Egyirányú és megfordítható kémiai reakciók	Egyszerű kémcsőkísérletek elvégzése a különböző reakciótípusokra: exoterm – endoterm, sav-bázis – redoxi, gázfejlődés – csapadékképződés, pillanatreakció – időreakció Kémiai egyenletek rendezése készségi szinten Egyszerű sztöchiometriai feladatok megoldása a reakcióegyenlet alapján Folyamatok ábrázolása energiadiagramon, energiadiagramok értelmezése. A reakciósebesség befolyásolásával kapcsolatos kísérletek tervezése. Információk a gépkocsikban lévő katalizátorokról, az enzimek alkalmazásáról. A kémiai egyensúly befolyásolását szemléltető	<i>Biológia-egészségtan:</i> aktiválási energia. <i>Fizika:</i> hőmérséklet, mozgási energia, rugalmatlan ütközés, lendület, ütközési energia, megmaradási törvények. <i>Biológia-egészségtan:</i> ATP, lassú égés, a biokémiai folyamatok energiamérlege. <i>Fizika:</i> a hő és a belső energia, II. főtétel, energiagazdálkodás, környezetvédelem. <i>Matematika:</i> műveletek negatív előjelű számokkal. <i>Biológia-egészségtan:</i> az enzimek szerepe. <i>Fizika:</i> mechanikai sebesség.

A dinamikus kémiai egyensúlyi állapot kialakulásának feltételei és jellemzői. A Le Châtelier–Braun-elv és a kémiai egyensúlyok befolyásolásának lehetőségei, ezek gyakorlati jelentősége. <i>Sav-bázis reakciók</i> A savak és bázisok fogalma Brönsted szerint, sav-bázis párok. A savak és bázisok erőssége, értékűsége. Lúgok. A víz sav-bázis tulajdonságai, autoprotolízise. Kémhatás és pH Teendők sav-, illetve lúgmarás esetén. <i>Oxidáció és redukció</i> Az oxidáció és a redukció fogalma oxigénátmenet, illetve elektronátadás alapján. Az oxidálószer és a redukálószer értelmezése az elektronfelvételle és -leadásra való hajlam alapján, kölcsönösség és viszonylagosság. <i>Galvánelem</i> A galvánelemek (Daniell-elem) felépítése és működése, anód- és katód folyamatok. Elektromotoros erő. A galvánelemekkel kapcsolatos környezeti problémák. <i>Elektrolízis</i> Az elektrolizálócella és a galvánelemek felépítésének és működésének összehasonlítása. Oldat és olvadék elektrolízise. Az elektrolízis gyakorlati alkalmazásai.	kísérletek, számítógépes szimuláció. A kémiai egyensúly szemléltetése szénsavas üdítőital segítségével Bemutató készítése a háztartásban előforduló savakról és lúgokról, azok kémiai összetételéről, molekuláik szerkezetéről, felhasználási módjukról és biztonságos kezelésükről Kísérletek virág- és zöldségindikátorokkal. Saját tervezésű pH-skála készítése és használata anyagok pH-jának meghatározására. Információk a testfolyadékok pH-járól, a „lúgosítás”-ról, mint áltudományról. Egyszerű galvánelemek (pl. Daniell-elem) összeállítása, gyümölcsselemek készítése, a bennük végbemenő redoxireakciók értelmezése Információk Galvani és Volta kísérleteiről, Elektrolizáló cella összeállítása és működtetése	<i>Biológia-egészségtan:</i> homeosztázis, ökológiai és biológiai egyensúly. <i>Fizika:</i> egyensúly, energiaminimumra való törekvés, a folyamatok iránya, a termodinamika II. főtétele. <i>Biológia-egészségtan:</i> a szén-dioxid oldódása, sav-bázis reakciók az élő szervezetben, kiválasztás, a testfolyadékok kémhatása, a zuzmók mint indikátorok, a savas eső hatása az élővilágra. <i>Biológia-egészségtan:</i> biológiai oxidáció, redoxireakciók az élő szervezetben. <i>Fizika:</i> a töltések nagysága, előjele, töltésmegmaradás. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tűzgyújtás, tűzfegyverek. <i>Biológia-egészségtan:</i> ingerületvezetés. <i>Fizika:</i> galvánelem, soros és párhuzamos kapcsolás, elektromotoros erő. <i>Fizika:</i> feszültség, Ohm-törvény, ellenállás, áramerősség, elektrolízis.
--	--	--

Kulcsfogalmak:

Kémiai reakció, aktiválási energia, sztöchiometria, termokémiai egyenlet, tömegmegmaradás, töltésmegmaradás, energiamegmaradás, képződéshő, reakcióhő, Hess-tétel, reakciósebesség, dinamikus kémiai egyensúly.

Sav, bázis, sav-bázis elmélet, amfoter anyag, pH, oxidáció – elektronleadás, redukció – elektronfelvétel, oxidálószer, redukálószer.

Galvánelem, elektrolízis, akkumulátor, szelektív hulladékgyűjtés, galvanizálás.

Tantárgy: Kémia		
Évfolyam: 10.	Heti óraszám:2	Éves óraszám:68

I. Témakör:		Órakeret:
Szén egyszerű szerves vegyületei		25
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A rendszerek szemszögéből a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. A felépítés és a működés kapcsolata szerint a szervetlen és a szerves vegyületek összetétele, szerkezete és tulajdonságai közötti kapcsolatok felismerése és alkalmazása. A molekulamodellezés és kísérletes megfigyelés megalapozása a szerves kémia tanulásában. Az anyagismeret bővítése. Az anyag, energia, információ szemszögéből az energiatakarékosság módszerei és fontosságuk megismerése, az energiatípusok egymásba alakítását jelentő folyamatok, a mennyiségi szemlélet fejlesztése. Az energiaátalakítások hatásfokának és járulékos hatásainak összekapcsolása. Az anyagok jellemzésének a logikus szempontrendszerének ismerete: anyagszerkezet – fizikai tulajdonságok – kémiai tulajdonságok – előfordulás – előállítás – felhasználás; A legegyszerűbb szerves kémiai reakciótípusok ismerete. Az analógiás gondolkodás fejlesztése, a magyar és idegen nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációk használata kémiai tárgyú információk keresésére. Egyszerű kémiai kísérletek leírása és azok eredményének értékelése egyedül vagy csoportban.		
Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A metán és a sűjtőlégrobbanások megismerése. A CO-hegesztés, Davy-lámpa története és működése Metanol, etanol, glikol okozta mérgezések	Kiselőadás, logikai térkép, bemutató	
Telített szénhidrogének (alkánok). A szerves vegyületeket felépítő organogén elemek ismerete, a szerves vegyületek megkülönböztetésének, külön csoportban tárgyalásának ismerete, az egyszerűbb szerves vegyületeket	Logikai térkép készítése a szénhidrogének áttekintésére, amely tartalmazza a tanult szénhidrogén-csoportokat, azok legfontosabb tulajdonságait, és példák megnevezése a gyakorlati szempontból fontos képviselőikre	<i>Fizika:</i> földgáz égése: kondenzációs kazánok, levegő előkeverése. <i>Biológia-egészségtan:</i>

szerkezeti képlettel és összegképlettel jelölése. A telített szénhidrogének homológ sorának felépülési elvének és fontosabb képviselőinek ismerete. A metán fontosabb tulajdonságainak ismerete és jellemzése az anyagok szempontrendszer alapján. A homológ soron belül a forráspont változásának és okának, a szénhidrogének oldhatóságának ismerete. Az égés, a szubsztitúció és a hőbontás folyamatának leírása egy-egy kémiai egyenlettel. Az izoméria jelenségének ismerete és a konstitúciós izomerek képletének felírása.		szaglás, ártalmas anyagok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fűtés, tűzoltás.
Telítetlen szénhidrogének (alkének, alkinek). A telítetlen szénhidrogén fogalmának ismerete. Az etilén és az acetilén jellemzőinek anyagszerkezeti magyarázata. A telítetlen szénhidrogének jellemző reakciótípusainak a felírása, égés, addíció és a polimerizáció.	Logikai térkép készítése a szénhidrogének áttekintésére, amely tartalmazza a tanult szénhidrogén-csoportokat, azok legfontosabb tulajdonságait, és példák megnevezése a gyakorlati szempontból fontos képviselőkre	
Aromás szénhidrogének: benzol és származékai (nátrium-benzoát, szalicil), mérgező hatású (karcinogén) vegyületek. A benzol jellemzőinek anyagszerkezeti magyarázata. A mérgező hatás magyarázata.	Logikai térkép készítése a szénhidrogének áttekintésére, amely tartalmazza a tanult szénhidrogén-csoportokat, azok legfontosabb tulajdonságait, és példák megnevezése a gyakorlati szempontból fontos képviselőkre	
Halogénezett szénvegyületek Növényvédő szerek, PVC, teflon, mustárgáz. A közismert halogéntartalmú szerves vegyületek ismerete és ezek felhasználása(pl. kloroform, vinil-klorid, freonok, DDT, tetrafluoretén)	Internetes információgyűjtés és bemutató készítése a halogénezett szénvegyületek gyakorlati jelentőségéről, felhasználásáról, élettani és környezetvédelmi vonatkozásairól	<i>Biológia-egészségtan:</i> műanyagok, mérgező vegyületek

Oxigén tartalmú szerves vegyületek A vegyületek képletében a legegyszerűbb oxigéntartalmú funkciós csoportok felismerése (a hidroxil csoportot, az oxocsoportot, az étercsoportot)		
Alkoholok. Metil- és etil-alkohol. Glikol és glicerín Ismeri az alkoholok fontosabb képviselőit. Metanol, etanol, glikol, glicerín fontosabb tulajdonságainak, élettani hatásainak és felhasználásának ismerete Éter, dietil-éter	Az etanol, dietil-éter, bemutatása, legjellemzőbb tulajdonságainak megfigyelése, kapcsolatok keresése az anyagok tulajdonságai és köznap felhasználása között Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján benzinnel, etil-alkohollal, és/vagy mozgóképes dokumentálása Médiatartalmak keresése a metanol-mérgezések kapcsán, híradások, videofelvételek keresése alkoholok (metanol, etanol, glikol) okozta mérgezésekkel kapcsolatban Érvelő vita a házi pálinkafőzés mellett és ellen	<i>Biológia-egészségtan:</i> a részegség oka, súlyosan mérgező hatás. Nitroglicerín - Nobel
Aldehidek Formaldehid és acetaldehid. Az aldehidcsoportot felismerése. A formaldehid tulajdonságainak és az aldehidek kimutatásának ismerete.	Kísérlet elvégzése az aldehidek kimutatásáról.	
Ketonok Aceton. A karbonil csoport felismerése. Az acetón tulajdonságainak és felhasználásának ismerete.	Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján benzinnel, acetonnal, a kísérletek fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása	
Karbonsavak Hangyasav és ecetsav, zsírsavak. A karboxilcsoport ismerete és felismerése. Az egyszerűbb és fontosabb karbonsavak (hangyasav, ecetsav, zsírsavak) szerkezetének és lényeges tulajdonságainak ismerete.	Egyszerű kísérletek elvégzése leírás alapján ecetsavval, a kísérletek fényképes és/vagy mozgóképes dokumentálása Információgyűjtés a környezetünkben és szervezetünkben megtalálható	<i>Biológia-egészségtan</i> a hangyasav előfordulása (hangya, csalán); biológiai oxidáció, felépítő és lebontó folyamatok.

	szerves savakról, azok jelentőségéről. A palmitinsav, sztearinsav és olajsav molekuláinak modellezése	
Észterek Gyümölcsészterek, illatanyagok. Észtercsoport ismerete. Az etil-acetát példáján bemutatva a kis szénatomszámú észterek jellemző tulajdonságainak ismerete. Tudja, hogy a zsírok, az olajok, a foszfatidok, a viaszok egyaránt az észterek csoportjába tartoznak.	A különböző szerves vegyületcsoportok legjellemzőbb képviselőinek - etil-acetát- bemutatása, az anyag legjellemzőbb tulajdonságainak megfigyelése, kapcsolatok keresése az anyagok tulajdonságai és köznap felhasználása között	
Aminok Szerkezetük alapján az amino csoport felismerése, valamint, az aminok és egyszerűbb képviselőinek felismerése.	Információgyűjtés az interneten „Nagyhatású aminok az élő szervezetekben” címmel, kapcsolat keresése a biológiával, az életfolyamatokkal. Kabay János tevékenységét bemutató poszter vagy bemutató készítése	<i>Biológia- egészségtan életfolyamatok</i>
Amidok Szerkezetük alapján az amid csoport felismerése, valamint, az amidok és egyszerűbb képviselőinek felismerése.		
Kulcsfogalmak: funkciós csoport, homológ sor, telített és telítetlen szénhidrogének, szerves reakciótípusok, izoméria, konstitúció, aromás vegyületek, heteroatom, alkoholok, aldehidek, ketonok, éterek, karbonsavak, észterek, aminok, amidok		

II. Témakör: Életműködések kémiai alapjai	Órakeret: 9.óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A felépítés és a működés kapcsolata szempontjából az élelmiszerek kémiai összetételével és ezek biológiai hatásával kapcsolatos információkból következtetések levonása, néhány fontos biológiai funkció és fizikai-kémiai tulajdonság összefüggésének elemzése. Az ember megismerése és egészsége területén a kémiai elvek alkalmazása az egészség-megőrzéssel	

kapcsolatban. Az egyes tápanyagok helyes arányának felhasználása az egészséges táplálkozási szokások kialakításához.

Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Észterek. Zsírok és olajok, mint tartalék tápanyagok. A lipid gyűjtőnév ismerete, legfontosabb lipidek képviselőinek ismerete és a szerkezeti képlet alapján a hasonló tulajdonságú vegyületek felismerése valamint szerepükének ismerete az élő szervezetben.	Halmazábra, logikai térkép készítése a biológiai szempontból fontos szerves vegyületek áttekintésére Biológiai szempontból fontos vegyületek kivonása növényi és állati eredetű anyagokból (pl. színyanyagok pirospaprikából vagy hagymahéjból, cukrok gyümölcsökből, olajok magvakból) Egyszerű tanulókísérletek a növényi eredetű olajok és az állati eredetű zsírok tulajdonságainak megfigyelésére	<i>Biológia-egészségtan:</i> biokémia, a hormonális szerek, fogamzásgátlók hatásának kémiai alapjai.
Szénhidrátok. A tápanyagok kémiai összetétele (monomerek, polimerek). Monoszacharid, diszacharid, polisacharid. Az élelmiszerek legfontosabb összetevői. A szőlőcukor, gyümölcscukor, répacukor, glikogén, keményítő, cellulóz. A szénhidrátok legalapvetőbb csoportjainak ismerete. A szőlőcukor képletének, szerkezetének és tulajdonságainak ismerete. A Szerkezet és tulajdonságok közötti összefüggések megértése. A háztartásban található szénhidrátok ismerete és a megfelelő csoportba való besorolásának, felhasználásuknak ismerete. A keményítő és a cellulóz molekulaszervezetének és tulajdonságainak összehasonlítása, valamint a szervezetben és a táplálékaink közötti szerepüknek ismerete.	A szőlőcukor-molekula térbeli szerkezetének modellezése pálcikamodell és webes molekulaszerkesztő és -megjelenítő alkalmazások segítségével, a molekula stabilitásáért felelős tényezők megállapítása A szőlőcukor-molekula térbeli szerkezetének modellezése pálcikamodell és webes molekulaszerkesztő és -megjelenítő alkalmazások segítségével, a molekula stabilitásáért felelős tényezők megállapítása Video film készítése „Szénhidrátok a háztartásban” címmel, bemutató az otthonunkban fellelhető szénhidrátok csoportosítását, eredetét, tulajdonságaikat és felhasználásukat	<i>Biológia-egészségtan:</i> emésztés, életfunkciók

Aminosavak Az aminosavak általános szerkezetének és azok legfontosabb tulajdonságainak az ismerete	Kiselőadás az esszenciális aminosavak jelentőségéről Fehérjekicsapási reakciók elvégzése, fehérjeoldat reakciója erős savval, lúggal, könnyű- és nehézfém-sók oldatával, kicsapás alkohollal, hővel, illetve mechanikai úton 3D-s fehérjeszerkezeti modellek keresése az interneten az elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezet megfigyelésére	
Fehérjék A fehérjemolekulák szerepe: enzimek és struktúrfehérjék (hús, izom, a gabona sikértartalma). A fehérje információ tartalmának kémiai alapjai, a fehérjemolekula térszerkezetének kialakulása. A denaturáció. Tejtermékek gyártása és gyakori adalékanyagok (E-számok, pl. algákból kivont sűrítő anyagok). A fehérjék aminosavakból való felépülésének ismerete A fehérjék elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezetének ismerete. A fajlagos molekulák szerkezetének kialakulásának, a fehérjék szervezetben és élelmiszereinkben betöltött szerepének ismerete. Ismeri a fehérjék kicsapásának módjait és ennek jelentőségét a mérgezések kapcsán.	Információ keresés az enzimek szerepéről és csoportosításáról Az enzimek működésének szemléltetése egyszerű tanulókísérlettel (pl. a hidrogén-peroxid bontása burgonyával) Érvelő vita az egyszerű használatos műanyag poharak, táányrok, evőeszközök, valamint papírból és fából készült társaik mellett és ellen: „Miért váltja/válthatja fel sok helyen a cellulóz a műanyagból készült party kellékeket?”	
Kulcsfogalmak: lipidek, trigliceridek, szénhidrátok, kondenzáció, hidrolízis, aminosav, polipeptid, fehérjék szerkezete		

III. Témakör: Elemek és szervetlen vegyületek		Órakeret: 17 óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A felépítés és a működés kapcsolata szempontjából az előfordulás, előállítás és felhasználás szempontjainak kapcsolata. Az állandóság és változás szemszögéből a vezéreltség és a szabályozottság, a véletlen szerepe és a valószínűség fogalma. A környezet és fenntarthatóság területén a környezeti kár, az ipari katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségei. A fogyasztási szokásokkal kapcsolatos ésszerű és felelős szemlélet erősítése. Helyi környezeti probléma felismerése, információk gyűjtése, egyéni vélemények megfogalmazása. Egészség- és környezettudatos magatartás kialakítása, bekapcsolódás a környezetvédelmi tevékenységekbe. Nemzeti és természeti értékek megbecsülése, védelme. A digitális kompetencia és az analóg gondolkodás fejlesztése.		
Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hidrogén A hidrogén és fontosabb vegyületeinek fizikai és kémiai tulajdonságainak ismerete, különös tekintettel a köznap életben előforduló anyagokra	Egyszerű tanulókísérlet a durranógáz összetételének igazolására, a kísérlet mozgóképes dokumentálása	
Halogének A halogének és fontosabb vegyületeinek fizikai és kémiai tulajdonságainak ismerete, különös tekintettel a köznap életben előforduló anyagokra; a halogének képviselőinek ismerete, a klórt, a hidrogén-klorid és a nátrium-klorid tulajdonságainak ismerete;	Egyszerű, lehetőleg tanulókísérletek elvégzése a nemfémes elemek és vegyületeik előállítására, tulajdonságaik bemutatására Kiselőadás „A klór és a víztisztítás”, Bemutatók készítése tudománytörténeti témákban „Simmelweis Ignác és a klórmentesítés”	
Kalkogének Az oxigént és a víz ismerete, valamint az ózon, mint az oxigén allotróp módosulatának és mérgező (szmogban) valamint UV-elnyelő hatásának (ózonpajzsban) ismerete. A kén, a kén-dioxid és a kénsav ismerete és jellemzése.	Egyszerű, lehetőleg tanulókísérletek elvégzése a tananyagban előkerülő nemfémes elemek és vegyületeik előállítására, tulajdonságaik bemutatására Kiselőadások „A kén használata a borászatban”	<i>Földrajz:</i> légkör

Nitrogéncsoport elemei A nitrogén, az ammónia, a nitrogén-dioxid és a salétromsav ismerete és jellemzése A vörösfoszfór és a foszforsav, fontosabb tulajdonságainak és a foszfor gyufagyártásban betöltött szerepének ismeret.	Egyszerű, lehetőleg tanulókísérletek elvégzése a tananyagban előkerülő nemfémes elemek és vegyületeik előállítására, tulajdonságaik bemutatására Bemutatók készítése tudománytörténeti témákban „Irinyi János és a gyufa”, „Haber és Bosch ammóniaszintézise”,	<i>Földrajz:</i> légkör
Szén és szervesetlen vegyületei A gyémánt és a grafit szerkezetének és tulajdonságainak összehasonlítása, a természetes és mesterséges szenek között különbség ismerete, valamint a természetes szenek felhasználásának, a koksznak és az aktív szén felhasználásának ismerete. A szén reakcióinak ismerete (pl. égés), a szén oxidjainak (CO, CO₂) a tulajdonságainak, élettani hatásának, valamint a szénsav és sóinak, a karbonátoknak ismerete.	Összefoglaló táblázat készítése a nemfémes elemekről, hidrogénnel alkotott vegyületeikről, oxidjaikról, oxosavaikról és sóikról Kiselőadások egyes nemfémes elemek és vegyületeik köznap életben betöltött szerepéről „Az aktív szén és az adszorpció”, „A néma gyilkos – a szén-monoxid”, „Miért nevezik a szén-dioxidot mustgáznak?” címekkel)	
Fémek általános jellemzése A fémrács szerkezetének és az ebből adódó alapvető fizikai tulajdonságoknak ismerete.	Folyamatábrák készítése a nemfémes elem – nemfém-oxid – oxosav, valamint a fémes elem – fém-oxid – lúg előállítási/vezetési sorokra	
A fémek csoportosítása és kémiai tulajdonságaik A fémek helyének ismerete a periódusos rendszerben, az alkálifémek, az alkáliföldfémek megkülönböztetése. A vas, az alumínium, a réz, valamint a nemesfémek legfontosabb tulajdonságainak fémek érccekből történő előállítására (vas, alumínium), használt eljárások ismerete. értelmezi a fémek egymáshoz viszonyított reakciókészségének értelmezése kísérletek tapasztalatok ismeretében, oxigénnel, sósavval, vízzel és más fémionok oldatával, a fémek redukáló sorának felépülésének értelmezése, a fémek	A fémek legfontosabb képviselőinek csoportosítása különféle szempontok szerint (pl. helyük a periódusos rendszerben, színük, sűrűségük, korróziós hajlamuk, keménységük alapján) A köznap élet szempontjából legfontosabb fémek (vas, réz, alumínium, esetleg ezüst, arany) tulajdonságainak megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, a vizsgálatok jegyzőkönyves dokumentálása	

reakciókészségének értelmezése a sorban elfoglalt helyük alapján.		
A legfontosabb fémvegyületek tulajdonságai A fémek redukáló sorának használata a fémek tulajdonságainak megjósolására, tulajdonságaik alátámasztására. A fontosabb fémek (Na, K, Mg, Ca, Al, Fe, Cu, Ag, Au, Zn) fizikai és kémiai tulajdonságainak ismerete. A fémek köznapi szempontból legfontosabb vegyületeinek, azok alapvető tulajdonságainak ismerete. (NaCl, Na₂CO₃, NaHCO₃, Na₃PO₄, CaCO₃, Ca₃(PO₄)₂, Al₂O₃, Fe₂O₃, CuSO₄);	A fémek redukáló sorának felépítése egyszerű kísérletek elvégzésén keresztül – fémek reakciója oxigénnel, savakkal, vízzel, valamint más fémionok vizes oldatával Az alumínium, az alumínium-oxid, illetve az alumínium-hidroxid reakciójának vizsgálata savakkal és lúgokkal A korrózió folyamatának egyszerű kísérletes szemléltetése (pl. vashuzal nedves levegőn, alufólia higany(II)-klorid-oldatos kezelés után), információgyűjtés a korrózió elleni védekezés lehetőségeiről Egyszerű kísérletek elvégzése a tanult fémvegyületekkel, majd „ismeretlen fehér por” meghatározása a tanult információk és a kísérleti tapasztalatok alapján Összehasonlító táblázat készítése a tanult fémekről, fémvegyületekről, azok tulajdonságairól	
Kulcsfogalmak: durranógáz, szökőkút-kísérlet, jódtinktúra, allotróp módosulatok, szintézis, természetes és mesterséges szén, könnyűfémek, nehézfémek, a fémek redukáló sora, korrózióvédelem		

IV. Témakör: Kémia az ipari termelésben és a mindennapokban	Órakeret: 12 óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A felépítés és a működés kapcsolata szempontjából az előfordulás, előállítás és felhasználás szempontjainak kapcsolata. Az állandóság és változás szemszögéből a vezéreltség és a szabályozottság, a véletlen szerepe és a valószínűség fogalma. A fogyasztási szokásokkal	

kapcsolatos ésszerű és felelős szemlélet erősítése. Helyi környezeti probléma felismerése, információk gyűjtése, egyéni vélemények megfogalmazása.
A magyar és idegen nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációk használata kémiai tárgyú információk keresésére. Egyszerű kémiai kísérletek leírása és azok eredményének értékelése egyedül vagy csoportban.

Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Nyersanyagok, ipari feldolgozásuk és felhasználásuk. A mindennapi életvitelhez kapcsolódó legfontosabb szerves anyagok szerkezete, fizikai tulajdonságai és jellemző kémiai reakciói, előfordulásuk, előállításuk, felhasználásuk és élettani hatásuk. A természetben megtalálható legfontosabb nyersanyagok ismerete. Az anyagok átalakításának hasznát, valamint konkrét példák ismerete vegyipari termékek előállítására. A különböző nyersanyagokból előállítható legfontosabb termékek ismerete. Az ipari (vegyipari) termelés során különféle, akár a környezetre vagy szervezetre káros anyagok ismerete és azok közömbösítése, illetve kezelése.		<i>Fizika; biológia-egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Építkezés és kémia A mészkőalapú építőanyagok kémiai összetételének és átalakulásainak ismerete (mészkő, égetett mész, oltott mész). A beton alapvető összetételének, előállításának és felhasználásának lehetőségeinek ismerete, valamint a legfontosabb hőszigetelő anyagok ismerete.	Összehasonlító táblázat készítése a cement, beton, üveg, mészkő, fa, acél legfontosabb tulajdonságainak bemutatására A cseppkőképződés kísérleti modellezése, a cseppkő kísérleti úton történő vizsgálata Prezentáció készítése a kedvenc ásványokról, illetve kőzetekről	<i>Fizika; biológia-egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Fémek a gyakorlatban Érti, hogy a fémek többsége a természetben vegyületek formájában van jelen. A legfontosabb redukciós eljárások (szén, elektrokémiai redukció), legfontosabb ötvözetek és az ötvözetek felhasználásának ismerete.	Prezentáció készítése a hazai ipar által felhasznált legfontosabb ércnek bemutatására Videofilm megtekintése a vasgyártásról Az alumíniumgyártást bemutató animáció keresése az interneten	

Növényvédőszerek és műtrágyák Ismeri a mindennapi életben előforduló növényvédőszerek használatának alapvető szabályait, értelmezi a növényvédő szerek leírását, felhasználási útmutatóját, példát mond a növényvédő szerekre a múltból és a jelenből (bordói lé, korszerű peszticidek), ismeri ezek hatásának elvi alapjait; ismeri a legfontosabb (N-, P-, K-tartalmú) műtrágyák kémiai összetételét, előállítását és felhasználásának szükségességét.	Növényvédő szerek címkéinek értelmezése, a biztonságos, körütekintő használat fontosságának hangsúlyozása Érvelő vita a műtrágyázás szükségességének kérdéséről	<i>Fizika; biológia- egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Energiahordozók, üzemanyagok Ismeri a fosszilis energiahordozók fogalmát és azok legfontosabb képviselőit, érti a kőolaj ipari lepárlásának elvét, ismeri a legfontosabb párlatok nevét, összetételét és felhasználási lehetőségeit, példát mond motorhajtó anyagokra, ismeri a töltőállomásokon kapható üzemanyagok típusait és azok felhasználását. Ismeri a bioüzemanyagok legfontosabb típusait.	Kiselőadás a különböző kőolajpárlatok felhasználásának lehetőségeiről Videofilm megtekintése a hazai kőolajfeldolgozásról Információgyűjtés a motorbenzin összetételéről, az adalékanyagokról, az oktánszám növelésének lehetőségéről és korlátairól Kiselőadás a vegyipari benzin további feldolgozásáról, a pirolízisről, a polietilén, polipropilén, polibutadién gyártásáról	<i>Fizika; biológia- egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Műanyagok Ismeri a műanyag fogalmát és a műanyagok csoportosításának lehetőségeit eredetük, illetve hővel szemben mutatott viselkedésük alapján, konkrét példákat mond műanyagokra a környezetéből, érti azok felhasználásának előnyeit, ismeri a polimerizáció fogalmát, példát ad monomerekre és polimerekre, ismeri a műanyagok felhasználásának előnyeit és hátrányait, környezetre gyakorolt hatásukat.	Érvelő vita a műanyagok felhasználásának előnyeiről és hátrányairól Ötletek gyűjtése, miként csökkenthető a mindennapi életünk során használt műanyag termékek mennyisége Információgyűjtés a lebomló műanyagokkal kapcsolatban Érvekkel alátámasztott kiselőadás vagy bemutató készítése „Ezért nem cserélhető le az összes műanyag lebomló műanyagra” címmel Videofilm megtekintése a gumiabroncsok előállításáról, a hazai gumiipari vállalatokról	

	A vulkanizált gumi kéntartalmának kimutatása demonstrációs kísérlettel Celofán, polietilén, polipropilén, polisztirol, PVC, PET, nylon vizsgálata (hő hatására mutatott változás, oldhatóság, sűrűség), a vizsgálatok mozgóképes dokumentálása, a tapasztalatok táblázatban történő összehasonlítása	
Élelmiszereink és összetételük Ismeri az élelmiszereink legfontosabb összetevőinek, a szénhidrátoknak, a fehérjéknek, valamint a zsíroknak és olajoknak a molekulaszervezetét és tulajdonságait, felsorolja a háztartásban megtalálható legfontosabb élelmiszerek tápanyagain, példát mond bizonyos összetevők (fehérjék, redukáló cukrok, keményítő) kimutatására, ismeri a legfontosabb élelmiszeradalék-csoportokat, alapvető szinten értelmezi egy élelmiszer-tájékoztató címkéjét; ismeri a leggyakrabban használt élvezeti szerek (szeszes italok, dohánytermékek, kávé, energiaszeszes italok, drogok) hatóanyagát, ezen szerek használatának veszélyeit, érti az illegális drogok használatával kapcsolatos alapvető problémákat, példát mond illegális drogokra, ismeri a doppingszer fogalmát, megérti és értékeli a doppingszerekkel kapcsolatos információkat.	Információgyűjtés és prezentációkészítés az E-számokkal kapcsolatban	<i>Fizika; biológia-egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Veszélyes anyagok, mérgek Ismeri a mérge fogalmának jelentését, érti az anyagok mennyiségének jelentőségét a mérgező hatásuk tekintetében. Példát mond növényi, állati és szintetikus mérgekre, ismeri a mérgek szervezetbe jutásának lehetőségeit (tápcsatorna, bőr, tüdő). Ismeri és felismeri a különböző anyagok csomagolásán a mérgező	Beszélgetés kezdeményezése a gyógyszerek lejárati ideje betartásának fontosságáról, a lehetséges veszélyek áttekintése Kiselőadás a gyógyszerkutatás és -fejlesztés folyamatáról, illetve Richter Gedeon munkásságáról Érvelő vita a homeopátiás szerek alkalmazása mellett és ellen	<i>Fizika; biológia-egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>

anyag piktogramját, képes ezeknek az anyagoknak a felelősségteljes használatára, ismeri a köznapi életben előforduló leggyakoribb mérgeket, mérgezéseket (pl. szén-monoxid, penészgomba-toxinok, gombamérgezések, helytelen étetés során keletkező füst anyagai, drogok, nehézfémek). Tudja, hogy a mérgező hatás nem az anyag szintetikus eredetének a következménye.	Bemutató készítése a legismertebb kábítószer fizikai és pszichés hatásáról Véleménycikk írása a doppingerek rövid és hosszú távú hatásairól és mellékhatásairól Mérgezések feltérképezése az irodalmi művekben (pl. Agatha Christie műveiben) Kiselőadás „Mérgezések régen és ma” (pl. a tiszazugi mérgezés, polóniumos mérgezés) címmel Információgyűjtés a világ különböző pontjain alkalmazott mérregjelekről, kiemelve az egységes veszélyességi jelölések bevezetésének jelentőségét	
Mosószer Ismeri a mosó- és tisztítószer, valamint a fertőtlenítőszer fogalmi megkülönböztetését, példát mond a környezetéből gyakran használt mosó-/tisztítószerre és fertőtlenítőszerre. Ismeri a szappan összetételét és a szappangyártás módját, ismeri a hypo kémiai összetételét és felhasználási módját, érti a mosószer mosóaktív komponenseinek (a felületaktív részecskének) a mosásban betöltött szerepét. Ismeri a kemény víz és a lágy víz közötti különbséget, érti a kemény víz és egyes mosószer közötti kölcsönhatás (kicsapódás) folyamatát.	Információgyűjtés a szintetikus mosószer összetételéről, a kemény és lágy vízben való alkalmazhatóságukról, a vizes oldataik kémhatásáról, az intelligens molekulák működéséről A vízlágyítás módszereinek áttekintése modellkísérletek alapján, Magyarország és Európa vízkeménységi térképének elemzése A micellás tisztítók működési elvének feltérképezése	<i>Fizika; biológia- egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>
Kémia ismeretek a mindennapokban Érti a különbséget a tudományos és az áltudományos információk között, konkrét példát mond a köznapi életből tudományos és áltudományos ismeretekre, információkra. Ismeri a tudományos megközelítés lényegét (objektivitás, reprodukálhatóság, ellenőrizhetőség, bizonyíthatóság).	Áltudományos cikk írása egy kitalált termékkel kapcsolatban Áltudományos gondolatokat tartalmazó termékbemutató kisvideó készítése egy kitalált termékkel kapcsolatban	<i>Fizika; biológia- egészségtan; földrajz: külső gyakorlat.</i>

Látja az áltudományos megközelítés lényegét (feltételezés, szubjektivitás, bizonyítatlanság), felismeri az áltudományosságra utaló legfontosabb jeleket.		
Kulcsfogalmak: mész, érc, fosszilis energiahordozók, természetes és mesterséges alapú műanyag, vízkeménység, felületaktív anyag, toxikus anyag, tudomány, áltudomány		

V. Témakör: A környezeti kémiai és környezetvédelem		Órakeret: 5 óra
A tematikai egység nevelési/fejlesztési céljai: A tudomány, technika, kultúra és a rendszerek szemszögéből a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. A környezet és fenntarthatóság szempontjai szerint a geo-, bio- és technoszféra kölcsönhatásainak általánosítása. Hidro- és aerodinamikai jelenségek értelmezése egyszerű modellek segítségével. Egyes környezeti problémák (fokozódó üvegházhatás, savas eső, „ózonlyuk”) hatásainak és okainak megértése. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata. Egészség- és környezettudatos magatartás kialakítása a hétköznapi élet minden területén. A fogyasztási szokásokkal kapcsolatos ésszerű és felelős szemlélet erősítésével törekvés a tudatos állampolgárrá nevelésre. A környezet és fenntarthatóság területén a környezeti kár, az ipari katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségei. Egészség- és környezettudatos magatartás kialakítása, bekapcsolódás a környezetvédelmi tevékenységekbe. Nemzeti és természeti értékek megbecsülése, védelme.		
Fejlesztési feladatok és ismeret tartalmak	Javasolt tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A légkör kémiája A légkör kémiai összetételének és az azt alkotó gázok legfontosabb tulajdonságainak ismerete. Példákon keresztül a légkör élőlényekre és élettelen környezetre gyakorolt hatásainak ismerete. A legfontosabb légszennyező gázoknak, azok alapvető tulajdonságainak, valamint az általuk okozott környezetszennyező hatásainak ismerete. A légkört érintő globális környezeti problémák kémiai hátterének és e problémák megoldására tett erőfeszítések ismerete.	Logikai térkép készítése a légkört felépítő összetevőkről és a leggyakoribb szennyezőkről Javaslatok gyűjtése a légszennyezettség csökkentésével kapcsolatban	<i>Biológia-egészségtan:</i> környezet- és természetvédelem.

A természetes vizek kémiája A természetes vizek típusainak, azok legfontosabb kémiai összetevőinek ismerete a víz körforgásának és tulajdonságainak tükrében. Vízszenyező anyagok, azok forrásának, a szennyezés lehetséges következményeinek ismerete. A víztisztítás folyamatának alapvető lépéseinek, valamint a tiszta ivóvíz előállításának ismerete.	Poszter készítése a helyi vagy regionális vízmű ivóvíz-előállítási módjáról, illetve szennyvíztisztítási eljárásáról Egy akvárium szűrő működésének vizsgálata	<i>Biológia-egészségtan:</i> környezet- és természetvédelem.
A talaj kémiája A kőzetek és a környezeti tényezők talajképző szerepének ismerete. Alapvető kőzetek, ásványok ismerete. Hulladék és a szemét fogalmi megkülönböztetése, a hulladékok típusainak, kezelésük módjának, környezetre gyakorolt hatásuk ismerete.	A talajszennyezés egyszerű modellezése	<i>Biológia-egészségtan:</i> környezet- és természetvédelem.
A hulladékok Kémiai technológiák, illetve bizonyos anyagok felhasználásának környezetre gyakorolt pozitív és negatív hatásainak szemléltetése.	Projekt vagy videofilm készítése „Hogyan érhető el a hulladékmentes élet?” címmel Videofilm megtekintése a hulladékok újra hasznosításáról	<i>Biológia-egészségtan:</i> környezet- és természetvédelem.
A mindennapi életvitelhez kapcsolódó legfontosabb szerves anyagok, vegyületek csoportjai, ezek szerkezete és jellemző kémiai reakciói, fizikai és kémiai tulajdonságaik, előfordulásuk, keletkezésük, felhasználásuk és élettani hatásuk. Természeti értékek és a környezeti károk felismerése, a cselekvési lehetőségek felmérése, indoklása. Helyi környezeti probléma felismerése, információk gyűjtése, egyéni vélemények megfogalmazása és az adott problémának megfelelő szintek kiválasztása az elemzésben.	Kiselőadás vagy bemutató készítése „Az emberiség legégetőbb globális problémái” címmel A lakóhely környezetében működő környezettudatos cégek, vállalatok meglátogatása, a látottakról prezentáció készítése Projekt: „A XX. század nagy környezeti katasztrófái”, a projekt tartalmának bemutatása kiselőadás formájában Információgyűjtés a zöld kémia elveivel kapcsolatban, a nehezebben teljesíthető célok előtt álló akadályok megismerése	<i>Biológia-egészségtan:</i> környezet- és természetvédelem.

Kulcsfogalmak:

Egészségtudatosság, környezettudatosság, alkalmazás, felelősség, zöld kémia

Természettudomány

A természettudomány tantárgy alapvető szerepet játszik a tudományos és technológiai műveltség kialakításában a természettudományokkal való ismerkedés korai szakaszában. Összekötő szerepet tölt be az alsó tagozatos környezetismeret és a 7. osztálytól diszciplináris keretek között oktatott természettudományos tárgyak (biológia, fizika, földrajz, kémia) között. Ugyanakkor a tantárgynak van egy horizontális vetülete is, hiszen a természettudományi tanulmányok sok esetben építenek a más tantárgyak (főleg a magyar, a matematika és a történelem) keretében megszerzett tudásra, készségekre, kompetenciákra.

A fenti megállapításokból kiindulva a természettudomány tárgy négy olyan alapdiszciplína (biológia, fizika, földrajz és kémia) köré szerveződik, amelyek a természeti törvényszerűségek, rendszerek és folyamatok megismerésével foglalkoznak. Ennek megfelelően a természettudomány tárgy célja e komplex tudásanyag integrálása az egyes természeti rendszerek közötti alapvető összefüggésekre való rávilágítás révén.

A természettudomány tanulási-tanítási folyamatában alapvető szerepe van a tanulók számára releváns problémák, életszerű helyzetek megismerésének, amit a felvetett probléma integrált szemléletű tárgyalásával, a tanulók aktív közreműködésével, egyszerű – akár otthon is elvégezhető – kísérletek tervezésével, végrehajtásával, megfigyelésével és elemzésével érhetünk el. Mindezeket nagyon fontos kiegészíteni terepi tevékenységekkel is, ami nem csupán a természetben történő vizsgálódást jelenti, hanem akár városi környezetben (pl. múzeum, állatkert, park stb.) is megvalósulhat. Az élményszerű, a tanulók gondolkodásához, problémáihoz közel álló, gyakorlatorientált, ún. kontextusalapú tananyag-feldolgozás jóval több sikerrel kecsegtet, mint a hagyományos, eddig megszokott tananyagszervezés, amennyiben az előbbi az ismeretek rendszerezésével zárul.

A természettudomány tananyaga tehát mindenkihez szól, nem csak azokhoz, akik a későbbiekben komolyabban szeretnék természettudományokkal foglalkozni. Szervesen kell, hogy kötődjön a hétköznapi élethez, és erősen gyakorlatorientált. Feltárja a természettudományok társadalmunkban és az egyén életében betöltött szerepét. Nem tartalmaz sok ismeretet és fogalmat, viszont annál több gyakorlati jellegű tevékenységet, megfigyelést, tapasztalást épít be. Hagy időt az elmélyült feldolgozásra, az esetleges megértési problémák megbeszélésére, tekintettel van az információfeldolgozás memóriakapacitására, a kognitív terhelésre. Kerüli a sok új információt tartalmazó témákat. Figyel a megfelelő, már részben szakmai nyelvhasználatra és kommunikációra. A tárgy célja inkább a fogalmi megértés, és nem az információk szigorú megtanítása; valódi problémamegoldást kínál. Előnyben részesíti az életszerű természettudományos problémák csoportmunkában (projekt módszerrel, kutatásalapú tanítással) történő feldolgozását. Megfelelően használja a kísérleteket, a terepi foglalkozásokat, megfigyeléseket, melyeknek mindig világos a célja, és a manuális készségek mellett a fogalmi megértést is fejlesztik. Hangsúlyozza a kísérleti problémamegoldás lépéseit, különös tekintettel a várható eredmény becslésére (hipotézisalkotásra). Az ellenőrzés során döntően a megértést, a logikus gondolkodást, és nem a magolás eredményét méri.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti gyermeki érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A kezdetben több támogatással, később egyre önállóbban végzett természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a

természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A gyermekek számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciáik fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk kritikus értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően gyakorlatorientált, tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. Ez az olyan problémakörök tárgyalásánál a leghangsúlyosabb, amelyeknek több diszciplínát is érintő vetülete van. Ilyen például a víz vagy a levegő témaköre, vagy akár a globális éghajlatváltozás. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett 10–12 éves korosztályban kiemelt fontosságú a természetből érkező érzelmi hatások befogadása, amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét. Gyakran ez az érzelmi hatás kreatív alkotásokban kerül kifejezésre, amit felerősíthetünk a természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályaorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

5–6. évfolyam

Az 5–6. osztályos korcsoport sajátosságaiból adódóan a gyerekek többnyire érdeklődéssel fordulnak az élő és élettelen környezet, a természet felé. Erre az érdeklődésre alapozva kell biztosítani számukra azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, amelyek alkalmassá teszik majd őket a felsőbb évfolyamokon a magasabb szintű természettudományok világában történő eligazodásra. A természettudomány tanításának legfontosabb célja tehát azoknak a képességeknek, készségeknek, szokásoknak a fejlesztése, amelyeket alsó tagozaton a környezetismeret tantárgy alapozott meg, és amelyek a felsőbb évfolyamokon a természettudományos tárgyak tanulásához szükségesek.

Az életkorból és a fejlesztési feladatokból következően biztosítani kell, hogy a tanulók cselekvő

tapasztalatszerzés útján már haladó szinten és integrált módon sajátítsák el a természettudományos ismeretszerzés módszereit, és ne diszciplináris természettudományos tárgyakat tanuljanak egymás mellett az összefüggések nélkülözésével. A tanulási folyamat során a későbbi diszciplináris tárgyakat megalapozó ismeretanyag megtanulása mellett az ismeretszerző módszerek elsajátítása, begyakorlása a fő cél.

A megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, rendezés, mérés, kísérletezés módszereit önállóan gyakorolva fejlődik a tanulók megfigyelő-, leíró, azonosító és megkülönböztető képessége, mérési technikája, amelyet az alsó tagozattal ellentétben már tanári segítség nélkül is képesek megvalósítani. A megfigyelt jelenségeket ezután leírják valamilyen formában, ami ebben az életkorban nem csak írás lehet, hanem gyakran rajz vagy más manuális, illetve verbális készségeket igénylő forma. Az alapvető mennyiségek mérését a tanulók már alsó tagozaton megbízhatóan elsajátították, 5–6. osztályban ennek elmélyítése és begyakorlása, a mérendő mennyiségek körének kibővítése történik, hiszen a mérés módszerét a későbbiekben minden természettudományos tárgy alkalmazza. A tanulók egyszerű kísérletek megtervezésével, kivitelezésével és a következtetések levonásával készülnek fel a felsőbb évfolyamokon is jellemző természettudományos kísérletezésekre.

Az időben és térben történő tájékozódás képességének elsajátítása is alapvetően gyakorlati feladatok megoldásával történik. A tanulóknak fejlődik a szemléleti térképolvasási képessége, amit több, terepen töltött tanóra alkalmával tudnak begyakorolni. Az időbeli tájékozódás fejlesztése során a tanulók megismerik az időbeli dimenziókat a földtörténeti időskálától a másodperc tört része alatt lejátszódó kémiai reakciókig.

A kétéves ciklus során a tanulók megismerik a növények és állatok testfelépítését, jellemző tulajdonságait, a természetben és az ember szempontjából betöltött szerepüket. Tágítva a kört, az életközösségek vizsgálata során megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Részletesen foglalkoznak az élő és élettelen környezeti elemeket érintő környezet- és természetvédelmi problémákkal, valamint a fenntartható fejlődés témakörével is. Külön témakör foglalkozik az emberi szervezet felépítésével és működésének megismerésével, amelyen belül nagy hangsúlyt kap a testi és lelki egészség megőrzésének és az egészséges életmódnak a kérdésköre.

Külön témakör foglalkozik az élettelen környezet elemeivel, ezek állandóságával és változásaival. Hangsúlyosan jelenik meg a rendszerek törvényszerűségeinek vizsgálata, a felépítés és az alkalmazhatóság összefüggései, az anyag és az energia témaköre. A témakör a természettudományos elgondolások mellett számos esetben a folyamatok olyan társadalmi vetületeire is rávilágít, mint például az energiatakarékosság, ezzel is hangsúlyozva az emberi felelősséget az egészség és a természeti-környezeti rendszerek védelmében.

Az 5–6. évfolyamon a természettudomány tantárgy alapóraszám: 136 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és tulajdonságaik	12
Mérések, mértékegységek, mérőeszközök	7
Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás	8
Tájékozódás az időben	6
Alapvető térképészeti ismeretek	7
Topográfiai alapismeretek	7
Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)	7
A növények testfelépítése	10

Az állatok testfelépítése	10
Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái	11
A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái	9
Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái	10
Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség	10
Az energia	6
A Föld külső és belső erői, folyamatai	10
Alapvető légköri jelenségek és folyamatok	6
Összes óraszám:	136

TÉMAKÖR: Anyagok és tulajdonságaik

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a víz különböző tulajdonságait, különböző szempontok alapján rendszerezi a vizek fajtáit;
- megfigyeli a különböző halmazállapot-változásokhoz (olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás) kapcsolódó folyamatokat, példákat gyűjt hozzájuk a természetben, a háztartásban és az iparban;
- bizonyítja és hétköznapi példákkal alátámasztja a víz fagyásakor történő térfogatnövekedést;
- kísérletek során megfigyeli a különböző halmazállapotú anyagok vízben való oldódásának folyamatát;
- felismeri az olvadás és az oldódás közötti különbséget kísérleti tapasztalatok alapján;
- elsajátítja a tűzveszélyes anyagokkal való bántásmódot, tűz esetén ismeri a szükséges teendőket;
- megfigyeli a talaj élő és élettelen alkotóelemeit, tulajdonságait, összehasonlítja különböző típusú talajféleségeket, valamint következtetések révén felismeri a talajnak mint rendszernek a komplexitását;
- korábbi tapasztalatai és megfigyelései révén felismeri a levegő egyes tulajdonságait;
- vizsgálat révén azonosítja a tipikus lágyszárú és faszárú növények részeit;
- megkülönbözteti a hely- és helyzetváltoztatást, és példákat keres ezekre megadott szempontok alapján.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közvetlen környezet anyagai
- Az élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok tulajdonságai
- Természetes és mesterséges anyagok felhasználhatósága
- Természetes és mesterséges anyagok környezetre gyakorolt hatásai
- A közvetlen környezet anyagainak csoportosítási lehetőségei
- Az anyagok különböző halmazállapotai
- Halmazállapot-változások
- A halmazállapot-változás összefüggése a hőmérséklettel
- A víz fagyásakor történő térfogat-növekedés
- Halmazállapot-változások a természetben, a háztartásban és az iparban
- Az oldódás
- Az olvadás és oldódás közti különbség
- Tűzveszélyes anyagok
- A talaj tulajdonságai, szerepe az élővilág és az ember életében
- A talaj szerkezete, fő alkotóelemei
- A talaj szennyeződése, pusztulása és védelme
- A víz tulajdonságai, megjelenési formái, szerepe az élővilág és az ember életében
- A levegő tulajdonságai, összetétele, szerepe az élővilág és az ember életében
- Hely- és helyzetváltoztatás

FOGALMAK

anyag, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás, oldódás, éghető, éghetetlen, talaj, humusz, talajnedvesség, légnyomás, hőmérséklet, mozgás, helyváltoztatás, helyzetváltoztatás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vizsgálatok elvégzése a víz különböző halmazállapotú formáival, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Különböző halmazállapotú anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Poszter vagy kiselőadás készítése a természetben és/vagy a háztartásban könnyen megfigyelhető halmazállapot-változásokról
- Egyszerű kísérletek elvégzése vízzel és különböző oldandó anyagokkal az oldódás és az oldhatatlanság megfigyelésére
- Egyszerű kísérletek elvégzése a talaj tulajdonságainak (szín, szerkezet, mésztartalom, szervesanyag-tartalom) meghatározására, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vizsgálódás a talajréteg felszínének lepusztulásával kapcsolatban
- A levegő jelenlétének kimutatása egyszerű kísérletekkel
- Tipikus lágyszárú és faszárú növényi részek vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése

TÉMAKÖR: Mérések, mértékegységek, mérőeszközök

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;
- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására;
- észleli, méri az időjárási elemeket, a mért adatokat rögzíti, ábrázolja;
- Magyarországra vonatkozó adatok alapján kiszámítja a napi középhőmérsékletet, a napi és évi közepes hőingást;
- leolvassa és értékeli a Magyarországra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek adatait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen anyag mérhető jellemzői
- Mérési eljárások, mérőeszközök használata
- Az időjárási elemek mérése, a mért adatok rögzítése, ábrázolása
- A napi középhőmérséklet számítása
- A napi és az évi hőingás számítása
- Hazánkra vonatkozó éghajlati diagramok és éghajlati térképek leolvasása és értékelése

FOGALMAK

becslés, időjárás, éghajlat, középhőmérséklet, hőmérséklet-változás, éghajlati diagram, éghajlati térkép, hőmérséklet, csapadék

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az iskola vagy a közeli park területén becslések elvégzése a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Természeti rekordok, legek mérhető tulajdonságainak gyűjtése
- Az iskola vagy a közeli park területén mérések elvégzése releváns mérőeszközökkel a hőmérséklet, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom és az idő meghatározására
- Valós adatsorok alapján középhőmérséklet és hőingás számítása

TÉMAKÖR: Megfigyelés, kísérletezés, tapasztalás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri és megfigyeli a környezetben előforduló élő és élettelen anyagokat, megadott vagy önállóan kitalált szempontok alapján csoportosítja azokat;

- felismer és megfigyel különböző természetes és mesterséges anyagokat, ismeri azok tulajdonságait, felhasználhatóságukat, ismeri a természetes és mesterséges környezetre gyakorolt hatásukat;
- önállóan végez becsléseket, méréseket és használ mérőeszközöket különféle fizikai paraméterek meghatározására;
- önállóan végez egyszerű kísérleteket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli a mágneses kölcsönhatásokat, kísérlettel igazolja a vonzás és a taszítás jelenségét, példákat ismer a mágnesesség gyakorlati életben való felhasználására;
- megfigyeli a testek elektromos állapotát és a köztük lévő kölcsönhatásokat, ismeri ennek gyakorlati életben való megjelenését;
- megfigyeléseken és kísérleten keresztül megismeri az energiatermelésben szerepet játszó anyagokat és az energiatermelés folyamatát;
- kísérletekkel igazolja a növények életfeltételeit;
- kísérleti úton megfigyeli az időjárás alapvető folyamatait, magyarázza ezek okait és következményeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mágneses tulajdonságok megfigyelése
- Testek elektromos állapotának létrehozása
- Elektromos állapotban lévő testek kölcsönhatásai
- A villám keletkezése
- Energiahordozók fajtái
- Energiatakarékosság
- A növények életfeltételei
- A csapadékképződés folyamata

FOGALMAK

mágnes, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiatakarékosság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egyszerű kísérletek elvégzése a mágnesesség jelenségének megtapasztalására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Poszter és/vagy kiselőadás készítése a mágnesesség hétköznapi hasznosításáról
- Az elektromosság egyszerű kísérletekkel történő bizonyítása
- Egyszerű eszközök (pl. szélkerék, vízimalom) építése a megújuló energiahordozók megértéséhez
- Tanári kísérlet elvégzése a széntüzelés által bekövetkező légszennyezés élőlényekre és épített környezetre gyakorolt hatásáról, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése a növények életfeltételeinek kimutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban
- Egyszerű kísérletek elvégzése az alapvető időjárási folyamatok bemutatására, a tapasztalatok rögzítése rajzban és/vagy írásban

TÉMAKÖR: Tájékozódás az időben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri az idő múlásával bekövetkező változásokat és ezek összefüggéseit az élő és élettelen környezet elemein;
- tudja értelmezni az időt különböző dimenziójú skálákon.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tervet készít saját időbeosztására vonatkozóan;
- megfigyeli a természet ciklikus változásait;
- megérti a Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás közötti összefüggéseket;
- modellezi a Nap és a Föld helyzetét a különböző napszakokban és évszakokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Idő és időtartam mérése különböző dimenziójú skálákon
- Az idő mértékegységei
- Napirend, hetirend tervezése
- A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggései
- A napszakok váltakozása
- Az évszakok váltakozása

FOGALMAK

idő, napszak, évszak, a Föld forgása, a Föld keringése, tengelyferdeség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Napirend és hetirend készítése
- A Föld és a Hold mozgásainak modellezése
- A földi időszámítással kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása (helyi idő, zónaidő)
- Időszalag készítése a földtörténetre, az emberi történelemre, egy ember életére
- Poszter készítése az évszakok jellemzőiről hazánkban és Föld más tájain.

TÉMAKÖR: Alapvető térképészeti ismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- mágneses kölcsönhatásként értelmezi az iránytű működését;
- felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen;
- megérti a méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggéseket;
- fő- és mellékégtájak segítségével meghatározza különböző földrajzi objektumok egymáshoz viszonyított helyzetét;

- felismeri és használja a térképi jelrendszert és a térképfajtákat (domborzati térkép, közigazgatási térkép, autós térkép, turistatérkép).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben és térképen
- Irány meghatározása térképen
- A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései
- A térábrázolás különböző formái
- Felszínformák ábrázolása
- A térkép jelrendszere
- A méretarány és az ábrázolás részletessége közti összefüggés
- Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei
- A térképek fajtái

FOGALMAK

fő- és mellékvilágítáj, térkép, térképi jelrendszer, méretarány, vonalas aránymérték, domborzati térkép, közigazgatási térkép, turistatérkép, autós térkép

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Terepi vagy iskolai környezetben végzett gyakorlatok megoldása iránytűvel
- Iránytű készítése
- Tájékozódási gyakorlatok iránytű nélkül a természetben
- Magyarország nagytájainak bemutatása
- Távolságmérési feladatok elvégzése különböző méretarányú térképeken
- Különböző objektumok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása a térképen az égtájak megjelölésével
- Kirándulás, túraútvonal tervezése

TÉMAKÖR: Topográfiai alapismeretek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a földrészeket és az óceánokat a különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken;
- felismeri a nevezetes szélességi köröket a térképen;
- megfogalmazza Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvését;
- ismeri a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat térképi ábrázolását;
- felismeri és megnevezi a legjelentősebb hazai álló- és folyóvizeket;
- bejelöli a térképen Budapestet és a saját lakóhelyéhez közeli fontosabb nagyvárosokat és a szomszédos országokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén
- Tájékozódás a földgömbön
- Földrészek, óceánok
- Nevezetes szélességi körök
- Tényleges és viszonylagos földrajzi helyzet
- Főfolyó, mellékfolyó, torkolat
- Legfontosabb hazai álló- és folyóvizek
- Budapest, a tanuló lakóhelye és a szomszédos országok bejelölése a térképen

FOGALMAK

földgömb, Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, tényleges földrajzi helyzet, viszonylagos földrajzi helyzet, főfolyó, mellékfolyó, torkolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kontinensek ábrázolása: gömbfelületen, síkban, kontinens puzzle készítése
- Földrajzi legek gyűjtése: kontinensek, magasságok, mélységek, folyók, tavak...
- Települések és egyéb térképi objektumok helymeghatározása a fókálózat segítségével
- Kiselőadás, poszter készítése a nagy földrajzi felfedezésekről

TÉMAKÖR: Gyakorlati jellegű térképészeti ismeretek (Az iskola környékének megismerése során, terepi munkában)

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza az irányt a valós térben;
- érti a térkép és a valóság közötti viszonyt;
- tájékozódik a térképen és a földgömbön.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a valóságban megismert területről egyszerű, jelrendszerrel ellátott útvonaltervet, térképet készít;
- tájékozódik a terepen térképvázlat, iránytű és GPS segítségével;
- meghatározott szempontok alapján útvonalat tervez a térképen;
- használni tud néhány egyszerű térinformatikai alkalmazást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Térképvázlat készítése ismert területről
- Terepi tájékozódás
- Útvonalterv készítése
- Tájékozódás térinformatikai alkalmazásokkal

FOGALMAK

térképvázlat, alaprajz, iránytű, GPS

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Valós területről (iskola vagy lakóhely környezete) térképvázlat készítése
- Terepi tájékozódási feladat, vetélkedő megoldása térkép, iránytű és/vagy GPS segítségével

- Útvonalterv készítése különböző távolságokra és közlekedési eszközökre térképi és/vagy térinformatikai alkalmazásokkal

TÉMAKÖR: A növények testfelépítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi a növények életfeltételeit, életjelenségeit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi a növények részeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- összehasonlítja ismert hazai termesztett vagy vadon élő növények részeit megadott szempontok alapján;
- ismert hazai termesztett vagy vadon élő növényeket különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a lágy szárú és a fás szárú növények testfelépítése közötti különbségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A növények életfeltételeinek igazolása
- Ismert növények összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Növényi részek (gyökér, szár, levél, virágzat, termés) és funkcióik megnevezése
- Lágyszárúak és fasszárúak testfelépítése
- Növények életciklusainak vizsgálata jellegzetes zöldségeink, gyümölcsféléink példáján
- Biológiai védekezés formái a kertekben

FOGALMAK

életfeltétel, életjelenség, lágy szárú, fás szárú, zöldség, gyümölcs, kultúrnövény

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egynyári növények egyedfejlődésének megfigyelése
- Növények életfeltételeinek vizsgálata
- Növényi szervek (gyökér, szár, levél, virág, termés) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban vagy írásban
- Terepi körülmények között növények meghatározása növényhatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- Kiselőadás tartása a híres magyar zöldség- és gyümölcsfajtákról
- Kerti kártevő rovarok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Madárodú, madáretető, madárkalács készítése

- Kerti kalendárium, kerti vetésforgó összeállítása

TÉMAKÖR: Az állatok testfelépítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az állatok életfeltételeit és életjelenségeit;
- összehasonlítja ismert hazai házi vagy vadon élő állatokat adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás) alapján;
- felismeri és megnevezi az állatok testrészeit, megfigyeli jellemzőiket, megfogalmazza ezek funkcióit;
- az állatokat különböző szempontok szerint csoportosítja;
- azonosítja a gerinctelen és a gerinces állatok testfelépítése közötti különbségeket;
- mikroszkóp segítségével megfigyeli egysejtű élőlényeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az állatok életfeltételeinek igazolása
- Ismert hazai házi vagy vadon élő állatok összehasonlítása és csoportosítása megadott szempontok alapján
- Állati testrészek és funkcióik megnevezése
- Gerinctelenek és gerincesek testfelépítése
- Egysejtű élőlények vizsgálata
- Házi és ház körüli vagy vadon élő állatok testfelépítése és mozgásuk kapcsolatának vizsgálata
- Házi, ház körüli vagy vadon élő gerincesek és gerinctelen állatok életciklusának vizsgálata

FOGALMAK

gerinctelen, gerinces, egysejtű, ragadozó, mindenevő, növényevő, háziállat, vadon élő állat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Állati szervek (pl. csigaház, rovarláb, rovarszárny, madártoll, szőr, köröm stb.) megfigyelése nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rögzítése rajzban és írásban
- Terepi körülmények között állatok meghatározása állathatározó, esetleg online alkalmazás segítségével
- Állati eredetű anyagok vizsgálata, pl. fehérje, zsírszerű anyagok, szaru, csont
- Kiselőadás tartása háziállat választásáról, gondozásáról, neveléséről
- Látogatás magyar állatfajtákat bemutató majorban, állatparkban

TÉMAKÖR: Az erdők életközössége és természeti-környezeti problémái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk erdei élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi az erdőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit az erdők életközössége esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le az erdei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert erdei növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja az erdőgazdálkodási tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van az erdő természetvédelmi értékével, fontosnak tartja annak védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés
- Tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása
- Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Erdei táplálkozási láncok és hálózatok
- A környezetszennyezés és élőhelypusztulás következményei
- Erdei életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK

erdő, zárwatermő, nyitwatermő, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, élőhelypusztulás, erdőgazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, erdei társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Erdei társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Hazai erdőink jellegzetes fafajainak vizsgálata: habitus, kéreg, levél, virág, termés
- Növényfelismerési gyakorlat erdeink lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- Bemutató készítése erdeink termőtestes gombáiról
- Erdeinkben élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg mikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése erdeink madarairól: megjelenésük, hangjuk, életmódjuk
- Kisfilmek megtekintése erdeink emlőállatairól

TÉMAKÖR: A mezők és a szántóföldek életközössége, természeti-környezeti problémái
JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk fátlan élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- megadott szempontok alapján összehasonlítja a rétek és a szántóföldek életközösségeit;
- életközösségként értelmezi a mezőt;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a rétek életközössége esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a mezei élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és azokból táplálékhálózatot állít össze a megismert mezei növény- és állatfajokból;
- példákön keresztül mutatja be a mezőgazdasági tevékenységek életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a fátlan társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az élő és élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása a mezők kialakulásában
- A növényzet környezeti igénye és előfordulása közti összefüggés bemutatása a rétek esetén
- A mező növényeinek különböző szempontú csoportosítása
- Mezei táplálkozási láncok és hálózatok
- A természeti és a kultúrtáj
- A mezőgazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatása
- Mezei és szántóföldi életközösség megfigyelése terepen

FOGALMAK

síkság, alföld, rét, legelő, mezőgazdaság, kultúrtáj, növénytermesztés, állattenyésztés, szántóföld, fűfélék, rágcsáló, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, fátlan társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása
- Fátlan társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Növényfelismerési gyakorlat mezők lágyszárú növényeiből, cserjéiből
- A mező legismertebb gyógynövényeinek és felhasználási lehetőségeinek megismerése
- Fűfélék testfelépítésének vizsgálata, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával

- Gabonamagvak anyagainak kimutatása, tapasztalatok összegzése több természettudományos terület ismeretanyagának felhasználásával
- A mezőn élő ízeltlábú fajok testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Bemutató készítése, kisfilmek megtekintése a mező madarairól, emlősállatairól

TÉMAKÖR: Vízi és vízparti életközösségek és természeti-környezeti problémái

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex rendszerként értelmezi az élő szervezeteket és az ezekből felépülő élőlénytársulásokat;
- tisztában van az életfeltételek és a testfelépítés közti kapcsolattal;
- tisztában van azzal, hogy az élő rendszerekbe történő beavatkozás káros hatásokkal járhat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megfigyeli hazánk vízi és vízparti élőlénytársulásainak főbb jellemzőit;
- életközösségként értelmezi a vizes élőhelyeket;
- összehasonlítja a vízi és szárazföldi élőhelyek környezeti tényezőit;
- felismeri és magyarázza az élőhely-életmód-testfelépítés összefüggéseit a vízi és vízparti életközösségek esetén;
- példákkal bizonyítja, rendszerezi és következtetéseket von le a vízi élőlények környezethez történő alkalmazkodására vonatkozóan;
- táplálékláncokat és ezekből táplálékhálózatot állít össze a megismert vízi és vízparti növény- és állatfajokból;
- példákon keresztül bemutatja a vízhasznosítás és a vízszennyezés életközösségre gyakorolt hatásait;
- tisztában van a vízi társulások természetvédelmi értékével, fontosnak tartja azok védelmét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezői
- A vízi növények környezeti igényei és térbeli elhelyezkedésük közti összefüggés
- A vízi növények és állatok szerveinek alkalmazkodása a vízi és vízparti környezethez
- Vízi táplálékláncok és -hálózatok
- A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentősége
- A vízszennyezés hatása a vízi életközösségekre
- Egy vizes élőhely életközösségének megfigyelése terepen

FOGALMAK

hínárnövényzet, ligeterdő, légzőgyökérzet, kopoltyú, úszóláb, gázlóláb, lemezes csőr, költöző madár, élőhely, alkalmazkodás, életközösség, tápláléklánc, táplálékhálózat, vízgazdálkodás, vízszennyezés, folyószabályozás, ártér, mocsárlecsapolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy lakóhelyhez közeli, vízi társulásokat (is) tartalmazó védett terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület) felkeresése, ott feladatlapok megoldása

- Vízi társulásokhoz, azok környezeti problémáihoz kötődő kiselőadások, posztterek készítése
- Egy szennyvíztisztító telep felkeresése
- Papucsállatka-tenyészet készítése, planktonikus élőlények testfelépítésének vizsgálata nagyítóval, esetleg sztereómikroszkóppal, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Moszatok, lágy szárú vízi és vízparti növények testfelépítésének vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízparti fák összehasonlító vizsgálata: sűrűségük, keménységük, virágzatuk, levelük, kérgük, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi és vízparti állatok testalakjának megfigyelése, kültakarójuk vizsgálata, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi puhatestűek és halak légzésvizsgálata, valamint az úszóhólyag működésének modellezése, a tapasztalatok rajzban és/vagy írásban történő rögzítése
- Vízi és vízparti gerinces állatokról szóló kisfilmek megtekintése

TÉMAKÖR: Az emberi szervezet felépítése, működése, a testi-lelki egészség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti, hogy a szervezet rendszerként működik;
- tisztában van a testi és lelki egészség védelmének fontosságával;
- tisztában van az egészséges környezet és az egészségmegőrzés közti összefüggéssel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri és megnevezi az emberi test fő részeit, szerveit;
- látja az összefüggéseket az egyes szervek működése között;
- érti a kamaszkori testi és lelki változások folyamatát, élettani hátterét;
- tisztában van az egészséges életmód alapelveivel, azokat igyekszik betartani.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az emberi test fő részeinek és szerveinek felismerése
- Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzői
- A kamaszkori érés, testi és lelki változások
- Adatok elemzése különböző korcsoportú emberek egészségi állapotáról
- A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképeség összefüggései
- Tápláléklánc
- Elhízás és kóros soványság
- Az érzékszervek védelmét biztosító módszerek és eszközök
- A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat

FOGALMAK

szerv, érzékszerv, szervrendszer, szervezet, túlsúly, alultápláltság, tápláléklánc, egészség, betegség, járvány, egészséges életmód, szennyezés, szennyezés, szennyezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi egészséghez kötődő adatok (testsúly, testmagasság, vércukorszint, koleszterinszint) elemzése
- Emberi egészséggel kapcsolatos szövegek elemzése
- Mozgásos feladatok, játékok megvalósítása
- Kiselőadás készítése a kiskamaszkori bőrápolással kapcsolatban
- Tartásjavító gyakorlatsor összeállítása, bemutatása
- Fogorvos/dentálhigiénikus közreműködésével szájápolási preventív foglalkozás tartása
- Egészséges étkezési napirend összeállítása
- A látás és hallás védelméről szóló szövegek feldolgozása
- Az elsősegélynyújtás alapvető lépéseinek megismerése gyakorlati foglalkozás/kisfilm segítségével
- A dohányzás káros hatásait bemutató modell készítése

TÉMAKÖR: Az energia

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportosítja az energiahordozókat különböző szempontok alapján;
- példákat hoz a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására;
- megismeri az energiatermelés hatását a természetes és a mesterséges környezetre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Energiahordozók csoportosítása
- Megújuló és nem megújuló energiaforrások összehasonlítása
- A bányászat környezeti hatásai
- Légszennyező anyagok és hatásaik

FOGALMAK

megújuló energiaforrás, nem megújuló energiaforrás, bányá, bányászat, szénféleségek, kőolaj, földgáz, napenergia, vízenergia, szélenergia, szmog, savas eső, üvegházhatás, globális éghajlatváltozás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az energiatermelés környezeti hatásaihoz kötődő szövegrészek elemzése
- Esettanulmányok gyűjtése a fosszilis és a megújuló energiaforrások környezeti hatásaira
- Egy egykori bányaterület felkeresése (pl. Gánti Geológiai Tanösvény)
- Megújuló energiákat bemutató szélkerékmodellek készítése

TÉMAKÖR: A Föld külső és belső erői, folyamatai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megállapítja, összehasonlítja és csoportosítja néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságait;
- példákat hoz a kőzetek tulajdonságai és a felhasználásuk közötti összefüggésekre;
- tisztában van azzal, hogy a talajpusztulás világméretű probléma;
- ismer olyan módszereket, melyek a talajpusztulás ellen hatnak (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés);
- felismeri és összehasonlítja a gyűrődés, a vetődés, a földrengés és a vulkáni tevékenység hatásait;
- magyarázza a felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közti összefüggéseket;
- magyarázza az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggéseket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A gyűrődés és a vetődés folyamata
- A gyűrt és a röghegységek alapvető formakincse
- Néhány jellegzetes hazai kőzet
- Talajképződés folyamata
- Talajpusztulás problémája
- Talajpusztulás ellen ható módszerek (tápanyag-visszapótlás, komposztkészítés, ökológiai kertművelés)
- Belső és külső erők hatásai
- A vízhozam, a munkavégző-képesség és a felszínformálás összefüggései
- Az éghajlat és a vízjárás közti összefüggés

FOGALMAK

gyűrődés, vetődés, földrengés, vulkáni tevékenység, kőzet, talaj, talajpusztulás, tápanyag, komposztálás, ökológiai kertművelés, lepusztulás, vízjárás, vízhozam, munkavégző-képesség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Jellegzetes gyűrt és vetődéses formák terepi megfigyelése a lakóhelyhez közeli hegységben
- Néhány jellegzetes hazai kőzet vizsgálata (nagyítóval, HCl-cseppentéssel, karcpróbával stb.)
- Talajvizsgálatok (szín meghatározása, gyűrőpróba, mésztartalom, szervesanyag-tartalom)
- A talajpusztulással mint globális problémával kapcsolatos kiselőadás és/vagy poszter készítése
- A gyűrődés folyamatának modellezése textíliák, gyurma... felhasználásával
- „Minicseppkövek” készítése szódebikarbóna- vagy mosószódaoldat segítségével
- „Minivulkán” készítése
- A magma áramlásának megfigyelése megfestett hideg és meleg vizet tartalmazó edények segítségével
- A külső erők felszínformáló folyamatainak modellezése kísérletekkel (jég, víz, szél)

- Túrázó „minilexikon” összeállítása
- „Zsebkomposzt” készítése
- Ökológiai kertművelés gyakorlása iskolakertben
- Vízhozammal kapcsolatos vizsgálatok elvégzése egy, az iskolához közeli természetes vízfolyáson vagy iskolai homokasztalon

TÉMAKÖR: Alapvető légköri jelenségek és folyamatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összetett rendszerként értelmezi az egyes földi szférák működését;
- ismeri a természeti erőforrások energiatermelésben betöltött szerepét;
- tisztában van a természeti erők szerepével a felszínalakításban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi az éghajlat fő elemeit;
- jellemzi és összehasonlítja az egyes éghajlati övezeteket (forró, mérsékelt, hideg);
- értelmezi az évszakok változását;
- értelmezi az időjárás-jelentést;
- piktogramok alapján megfogalmazza a várható időjárást.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az éghajlat elemei
- A forró, a mérsékelt és a hideg éghajlati övezet jellemzése
- Időjárás-jelentés
- Várható időjárás
- Időjárási piktogramok

FOGALMAK

időjárás, éghajlat, éghajlati övezet, időjárás-jelentés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás, poszter készítése az egyes éghajlati övek jellegzetességeiről
- Időjárás-jelentés készítése piktogramokkal
- Számítási feladatok elvégzése valós időjárási, éghajlati adatokkal
- Időjárási mérőállomás készítése az iskola udvarán vagy a tanterem ablakában
- Időjárás-megfigyelési projekt: mérési feladatok (hőmérséklet, napsütés, szélereősség jellemzése, csapadékmennyiség, csapadékfajta), összevetés az előrejelzéssel, állatok viselkedésének megfigyelése időjárás-változást megelőzően, tapasztalatok rögzítése írásban, grafikonok, rajzok segítségével

Digitális kultúra

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájuk sokoldalú fejlesztését igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani háttérrel a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analízis, szintetizálás és algoritmizálás gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.

Az informatikai eszközök használata önálló tartalmi elemként nem jelenik meg. Ezt a témakört a többi témakör oktatásában dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanulók mindennapi életük során sokféle digitális eszközzel és e-megoldással találkoznak. A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon összegyűjtött ismereteire, azt rendszereznünk, kiegészítenünk kell. Az informatikai eszközök megismerése felhasználói szemléletű: hogyan kell üzembe helyezni, hogyan kell a különböző funkciókat beállítani, hogyan kell a működési hibákat elhárítani. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.

A digitális írástudás közvetlen gyakorlati hasznát a tanulók az iskolai élet egyéb területein, más

tantárgyak esetében is megtapasztalják. Az informatikatanár rendelkezik megfelelő szakmódszertani képzettséggel, ezért a digitális írástudás alapjait neki kell átadnia, míg a többi tantárgy az ismeretek alkalmazásának és felhasználásának nélkülözhetetlen terepe.

A tanuló a digitális írástudás fejlesztése során a megfelelő szintű és biztonságos eszközhasználat gyakorlásával problémaorientált feladatmegoldásokat sajátít el, lehetőség szerint minél több célprogram megismerésével. A szövegszerkesztési, a bemutatókészítési, a rajzolási, a képfeldolgozási és a multimédia ismereteknél a gyakorlati felhasználás, a dokumentumkészítés lényegesebb, mint egy szoftver részletes funkcionalitásának ismerete. A megfelelő szemlélet kialakítása lehetővé teszi, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, céljaira felhasználjon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban fontos célkitűzés, hogy a hétköznapi életből vett feladatok mellett a többi tantárgy tanulása során felbukkanó problémák is előkerüljenek. A tanulók ismerkedjenek meg az információszerezés, tárolás, értékelés és kreatív felhasználás folyamatával. Tanuljanak meg ismereteket szerezni különböző digitális technológiák segítségével a más tantárgyak tanulása során felmerülő témakörökben. Kollaboratív tevékenységgel használják fel a megszerzett ismereteket például kiselőadások, tanulmányok, projektek során. A *problémamegoldás* a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása, majd a megfelelő lépések tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap a problémamegoldás témaköre.

Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. Ez az alapfokú képzés második nevelési-oktatási szakaszában blokkprogramozással valósul meg, ami játékos, de az algoritmikus gondolkodást jól fejlesztő eszközt biztosít. A blokkprogramozás az iskola lehetőségeitől függően sokféle módon megvalósítható: használhatunk robotot, készíthetünk mobilalkalmazásokat, alkalmazhatunk mikrokontrollert, vagy futtathatunk valamilyen asztali, kifejezetten a blokkprogramozáshoz készült fejlesztői környezetet. A programozási feladatok kezdetben mindig olyanok legyenek, melyeket a tanulók informatikai eszköz nélkül is el tudnak játszani, hogy legyen személyes élményük a megoldandó feladattal kapcsolatosan.

Az *információs technológiákat* nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételehez használjuk, azok ma már az állampolgári kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe – beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

5–6. évfolyam

Míg a digitális kultúra fejlesztése a 3–4. évfolyamon a tevékenykedtetés módszerével, gyakran digitális eszközök közvetlen használata nélkül történik, addig az 5–6. évfolyamon a tanulók már rendszeresen használják a számítógéptermet és az iskola számítógépes hálózatát.

A tanulóktól már más tantárgyaknál is elvárás a digitális írástudás alapszintű ismerete, így a digitális kultúra tantárgy keretében a megfelelő szakmai-módszertani alapozásra, a tipográfiai ismeretekre, a diakockák megfelelő elrendezésére, a képek és ábrák célszerű beillesztésére kerül a hangsúly. Az ismeretek alkalmazása, mélyítése gyakran más tantárgyak keretében történik, ezért nélkülözhetetlen a tantárgyi koncentráció, a projektmunkák megvalósítása, a feladatok teammunkában történő megoldása.

A problémamegoldás során a felső tagozatra áttérve az alsó tagozaton már megismert

blokkprogramozást folytatjuk tovább, az életkornak megfelelő, az iskolában rendelkezésre álló eszközökkel. A vezérlőszervezetek megismerése után azok tudatos választását, kezelésének jártasságát kell kialakítani. A hangsúlyt azonban nem a mélyebb összefüggésekre (pl. programozási tételekre) kell helyezni, hanem a problémák játékos, de átgondolt, kreatív megközelítésére, algoritmikus megoldására, többféle lehetőség végig gondolására.

Az 5–6. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	Helyi tanterv 5. osztály	Helyi tanterv 6. osztály
Algoritmizálás és blokkprogramozás	14	7	7
Online kommunikáció	5	3	2
Robotika	11	6	5
Szövegszerkesztés	12	0	12
Bemutatókészítés	8	8	0
Multimédiás elemek készítése	8	4	4
Az információs társadalom, e-Világ	6	4	2
A digitális eszközök használata	4	2	2
Összes óraszám:	68	36	36
Szabadon felhasználható órakeret (ismétlés, gyakorlás, számonkérés):		2	2
Éves óraszám:		36	36

5. évfolyam

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.
- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmusok megismerése; algoritmus leírásának módja
- Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- A programozás építőkövei
- Számok és szöveges adatok
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái
- Animáció, grafika programozása
- A program megtervezése, kódolása
- Tesztelés, elemzés

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás
- Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
- Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- Algoritmus készítése lépésekre bontással
- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével
- Robotvezérlési alapfogalmak
- Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés, elágazás, ciklus

TÉMAKÖR: Bemutatókészítés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.
- ismeri a prezentációkészítés alapszabályait, és azokat alkalmazza;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Szöveget, képet tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása
- Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése
- Bemutatószerkesztési alapelvek
- A bemutató objektumaira animációk beállítása

- Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

prezentáció, animáció, dokumentumformátum, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, információforrások etikus felhasználása

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre.
- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Feladatleírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk
- Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép digitális rögzítése; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri a digitális környezetet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.
- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;
- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;
- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az információ szerepe a modern társadalomban
- Információkeresési technikák, stratégiák
- Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák
- Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság;

adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése
- Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

6. évfolyam

TÉMAKÖR: Algoritmizálás és blokkprogramozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- érti, hogyan történik az egyszerű algoritmusok végrehajtása a digitális eszközökön;
- egyszerű algoritmusokat elemez és készít;
- ismeri a kódolás eszközeit;
- adatokat kezel a programozás eszközeivel.
- megkülönbözteti, kezeli és használja az elemi adatokat;
- ismeri és tanári segítséggel használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- ismeri és használja a programozási környezet alapvető eszközeit;
- a probléma megoldásához vezérlési szerkezetet (szekvencia, elágazás és ciklus) alkalmaz a tanult blokkprogramozási nyelven;
- tapasztalatokkal rendelkezik az eseményvezérlésről;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Hétköznapi tevékenységek és információáramlási folyamatok algoritmusának elemzése, tervezése
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése; algoritmus leírásának módja
- Nem számítógéppel megoldandó feladatok algoritmizálása
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata
- Szekvencia, elágazások és ciklusok; egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján
- A programozás építőkövei
- Számok és szöveges adatok
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése; többirányú elágazás; ciklusok fajtái
- Animáció, grafika programozása
- A program megtervezése, kódolása
- Tesztelés, elemzés

FOGALMAK

algoritmus, folyamat, adat, adattípus, szöveges adatok, számok, bemenet, kimenet, problémamegoldó tevékenység, változó, algoritmus leírása, szekvencia, elágazás, ciklus, ciklusok fajtái, feltétel, algoritmustervezés, lépésenkénti finomítás elve, fejlesztői felület, blokkprogramozás, kódolás, tesztelés, elemzés, hibajavítás

TÉMAKÖR: Online kommunikáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri, használja az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, a családi és az iskolai környezetének elektronikus szolgáltatásait;
- ismeri és betartja az elektronikus kommunikációs szabályokat.

- tisztában van a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Online kommunikációs csatornák önálló használata, online kapcsolattartás
- Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében
- Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök
- Adattárolás és -megosztás felhőszolgáltatások használatával

FOGALMAK

online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások, adattárolás, megosztás

TÉMAKÖR: Robotika

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri és használja a blokkprogramozás alapvető építőelemeit;
- adatokat gyűjt szenzorok segítségével;
- mozgásokat vezérel szimulált vagy valós környezetben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése
- Algoritmus készítése lépésekre bontással
- Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével
- A gyakorlati életből vett egyszerű problémák megoldása algoritmusok segítségével
- Robotvezérlési alapfogalmak
- Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással
- Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során

FOGALMAK

robot, szenzor, algoritmus, blokkprogramozás, kódolás, vezérlés, elágazás, ciklus

TÉMAKÖR: Szövegszerkesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat.
- ismeri és tudatosan alkalmazza a szöveges és multimédiás dokumentum készítése során a szöveg formázására, tipográfiájára vonatkozó alapelveket;
- a tartalomnak megfelelően alakítja ki a szöveges vagy a multimédiás dokumentum szerkezetét, illeszti be, helyezi el és formázza meg a szükséges objektumokat;
- ismeri és kritikusan használja a nyelvi eszközöket (például helyesírás-ellenőrzés, elválasztás);
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Szövegszerkesztési alapelvek
- Szöveges dokumentumok létrehozása, formázása
- Feladatlírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése
- A dokumentum céljának megfelelően képek választása, beillesztése, átméretezése, elhelyezése
- Adott tanórai, iskolai, hétköznapi problémához dokumentum készítése
- Nyelvi funkciók kritikus használata, helyesírás-ellenőrzés, elválasztás
- Az információforrások etikus felhasználásának kérdései

FOGALMAK

szövegbevitel, megnyitás, mentés, kijelölés, másolás, törlés, áthelyezés, szövegegységek, karakter, karakter formázása, karakter típusa, karakter stílusa, karakter mérete, bekezdés, bekezdés formázása, behúzás, margó, lapméret, helyesírás-ellenőrző, elválasztás, kép beillesztése, képméret változtatása, információforrások etikus felhasználása, idézés szabályai

TÉMAKÖR: Multimédiás elemek készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- digitális képeken képkorrekciót hajt végre.
- ismeri egy bittérképes rajzolóprogram használatát, azzal ábrát készít;
- bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő programban rajzeszközökkel ábrát készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Feladatlírás, illetve minta alapján rasztergrafikus ábra létrehozása, összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba
- Digitalizáló eszközök megismerése. Kép, hang és video digitális rögzítése
- Képszerkesztési műveletek: beillesztés, vágás, kitöltés, kijelölés, színválasztás, feliratozás, retusálás, képméret változtatása, transzformációk
- Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása grafikai programmal: ábrák készítése, képek, fotók szerkesztése

FOGALMAK

rajz, rasztergrafika létrehozása, rasztergrafika szerkesztése, rajzeszközök; kép digitális rögzítése; digitalizáló eszköz, képszerkesztési műveletek, transzformációk, színválasztás, retusálás, képméret változtatása

TÉMAKÖR: Az információs társadalom, e-Világ

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- ismeri a digitális környezet, az e-Világ etikai problémáit;
- ismeri az információs technológia fejlődésének gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.
- önállóan keres információt, a találatokat hatékonyan szűri;
- az internetes adatbázis-kezelő rendszerek keresési űrlapját helyesen tölti ki;
- ismeri az információs társadalom múltját, jelenét és várható jövőjét;

- védekezik az internetes zaklatás különböző formái ellen, szükség esetén segítséget kér.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az információ szerepe a modern társadalomban
- Információkeresési technikák, stratégiák
- Adatok biztonságos kezelése, technikai és etikai problémák
- Az informatikai eszközök használatának következményei a személyiségre és az egészségre vonatkozóan

FOGALMAK

e-Világ; e-ügyintézés; virtuális személyiség; információs társadalom; adatbiztonság; adatvédelem; digitális eszközöktől való függőség

TÉMAKÖR: A digitális eszközök használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- célszerűen választ a feladat megoldásához használható informatikai eszközök közül;
- önállóan használja az operációs rendszer felhasználói felületét;
- önállóan kezeli az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait.
- az informatikai eszközöket önállóan használja, a tipikus felhasználói hibákat elkerüli, és elhárítja az egyszerűbb felhasználói szintű hibákat;
- értelmezi az informatikai eszközöket működtető szoftverek hibajelzéseit, és azokról beszámol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai
- Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata
- Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek
- Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése
- Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

adat, információ, hír, digitalizálás, minőség, ergonómia, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, fájl, fájlműveletek, mappa, mappaműveletek, mobileszközök operációs rendszere, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyam tananyaga szervesen kapcsolódik az 5–6. évfolyam tananyagához, annak spirális-teraszos logikát követő mélyítése, bővítése.

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, vektorgrafikus ábrák beillesztése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A digitális írástudás alapjainak elsajátítását a 8. évfolyam végére lényegében lezárjuk.

A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszinten ugyan, de kerek egészet alkot. Az algoritmizálás, programozás témakörében a tanulók már csoportmunkában önállóan fejlesztenek blokkalapú programokat, megismerkednek az 5–6. osztályban tanulttól eltérő platformmal is. A 8. osztály végére a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz lezárásra kerül.

A 7–8. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám	Helyi tanterv 7. osztály	Helyi tanterv 8. osztály
Algoritmizálás és blokkprogramozás	15		
Online kommunikáció	4		
Robotika	8		
Szövegszerkesztés	8		
Bemutatókészítés	6		
Multimédiás elemek készítése	6		
Táblázatkezelés	12		
Az információs társadalom, e-Világ	5		
A digitális eszközök használata	4		
Összes óraszám:	68	34	34
Szabadon felhasználható órakeret (ismétlés, gyakorlás, számonkérés):		2	2
Éves óraszám:		36	36

ÚJPESTI BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM
HELYI TANTERVE

DIGITÁLIS KULTÚRA TANTÁRGYBÓL

Alap óraszám

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent oktatási rendszerünk számára. Ahhoz ugyanis, hogy tanulóink sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel, eljárásokkal történő megoldását is. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a tanulók digitális kultúrájának sokoldalú fejlesztését is igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani háttérrel és koherenciával a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A tanulók digitális kultúráját a középiskolában is elsősorban gyakorlati problémák tudatos és célszerű megoldásával fejlesztjük, amelyben nagy szerepet kell kapnia a tanulók kreativitásának és együttműködésének is. A problémák összetettségében építünk a korosztályra jellemző, magasabb absztrakciós szintre, és célként már megjelenik az elméleti tudás rendszerezése és mélyítése is. A középiskolás korosztálynál is fontos, hogy a hagyományos PC-központú megközelítés helyett egy sokkal szélesebb spektrumot bemutató és használó rendszert írjunk le. Az ismeretszerzés, kompetenciafejlesztés, tudásépítés és -alkalmazás szempontjából a mindennapokban megjelenő, a diákok életében jelen lévő hálózati, mobil- és webes eszközök is kiemelt szerepet kapnak.

A kerettanterv által ajánlott tevékenységek, projektek konkrét témájának és a megvalósulás módjának megválasztása a szaktanár feladata. E tekintetben célszerű a természettudományos tárgyakat oktató tanárok szoros együttműködése.

Az ismétlés és a számonkérés időzítéséről szintén a szaktanár dönt.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a tanulónak a problémák megoldása során szükséges analízáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat a középiskolában is négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.

Az informatikai eszközök használata önálló tartalmi elemként csak a közép- és emelt szintű érettségi vizsgát közvetlenül előkészítő kurzusokban jelenik meg, elsősorban a 11-12. évfolyamon. Ezt a fejlesztési területet integráltan dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A tanuló ugyanakkor több olyan témakörrel is találkozhat, ahol az elméleti háttér fontos alapokat biztosít a feladatok gyakorlati megoldásához (pl. grafika, adatbázis-kezelés). A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a tanulók különböző informális tanulási utakon megszerzett tudására, melyet kiegészítünk, rendszerezünk. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett elképzelést.

A *digitális írástudást* a középiskolás tanulóktól a többi tantárgy tananyagának feldolgozása során, az iskolai élet egyéb területein, a hétköznapi életben és később, a felsőoktatásban is elvárják. A digitális írástudás alapjait a tanulók az általános iskolában megszerezték. A középiskolában ezt a tudást a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően összetettebb problémákon - együttműködésben a többi tantárgy oktatóival - ismételjük, alkalmazzuk, illetve néhány ponton kiegészítjük (pl. körlevélkészítés, vektorgrafika, weblapkészítés). Nem egy szoftver részletes funkcionalitásának ismeretére kell törekednünk, hanem a tanulóknak minél több célprogrammal minél több szituációban érdemes találkozniuk. Ki kell alakítani a megfelelő szemléletet ahhoz, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, alkalmazzon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulásának.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés, a felsőoktatás fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása és tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap.

Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. A középfokú oktatásban, az életkori sajátosságoknak megfelelően, fontos szerepet kap az algoritmusok megfogalmazása.

létrehozása, és adott problémák megoldása során azok alkalmazása. Míg a tanulók az általános iskolában a blokkprogramozás eszközeivel ismerkedtek meg, középiskolai tanulmányaikban a grafikus felületet is kezelő fejlesztői környezetben egy könnyen tanulható programozási nyelvvel találkozhatnak.

Az *információs technológiákat* nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári jogok és kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe, egyéni adottságaikhoz, szükségleteikhez igazítva - beleértve ebbe a tanulók saját mobileszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

A prezentációra alapuló számonkérés, a teszt, a gyakorlati feladatok, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése mellett a középiskolában előtérbe kerülhet az önálló vagy kiscsoportokban végzett projektmunka, az életkori sajátosságoknak megfelelő komplexebb kutatómunka is. Ezek megválasztása a szaktanár kompetenciája.

9-10. ÉVFOLYAM

A 8. évfolyam végére a tanulók a *digitális írástudás* alapjainak elsajátítását lezárták. A 9-10. évfolyamon feladatunk a tanulók tudásának egy szintre hozása, felkészítése a középiskolában elvárt, a korábbinál bonyolultabb feladatok megoldására. Ugyancsak feladatunk az új környezetben a tanulók közötti együttműködés fejlesztése. A differenciált fejlesztés lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók egy-egy részterületen, egyéni érdeklődésüknek megfelelően elmélyültebb munkát végezzenek.

A *programozás és algoritmizálás* témaköreiben a tanulók új kihívással találkozhatnak. Míg korábban a blokkprogramozás segítségével gyakran közvetlenül vezéreltek eszközöket, most magasabb szintű absztrakciót igénylő feladatokat oldanak meg hagyományosnak nevezhető, azaz a programkód közvetlen beírását elváró fejlesztői környezetben. Célszerű a fejlesztői környezetet és a programozási nyelvet úgy megválasztani, hogy az lehetőséget adjon az elterjedt grafikus felületek alkalmazására, továbbá könnyen kezelhető és hiteles, azaz akár ipari környezetben is elterjedt legyen.

A Nemzeti Alaptanterv fő témakörei:

1. Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata
2. Információs társadalom, e-Világ
3. Mobiltechnológiai ismeretek
4. Szövegszerkesztés
5. Számítógépes grafika
6. Multimédiás dokumentumok készítése
7. Online kommunikáció
8. Publikálás a világhálón
9. Táblázatkezelés
10. Adatbázis-kezelés
11. A digitális eszközök használata

9. osztály

Heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Témakör neve	Óraszám
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	10
Információs társadalom, e-Világ	3
Mobiltechnológiai ismeretek	4
Szövegszerkesztés	5
Számítógépes grafika	10
Multimédiás dokumentumok készítése	4
Publikálás a világhálón	14
Táblázatkezelés	12
A digitális eszközök használata	6
Gyakorlás, ismétlés	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érti az egyszerű problémák megoldásához szükséges tevékenységek lépéseit és kapcsolatukat;
- ismeri a következő elemi adattípusok közötti különbségeket: egész, valós szám, karakter, szöveg, logikai;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákban, feladatok megoldásában használja egy formális programozási nyelv fejlesztői környezetének alapszolgáltatásait;
- szekvencia, elágazás és ciklus segítségével algoritmust hoz létre, és azt egy magas szintű formális programozási nyelven kódolja;
- a feladat megoldásának helyességét teszteli;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata
- Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója
- A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései
- A problémamegoldáshoz tartozó algoritmusok megismerése. Algoritmus leírása egy lehetséges módjának megismerése
- Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata

Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata
Szekvencia, elágazások és ciklusok

FOGALMAK

algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, sorozat, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése

Témakör: **Információs társadalom, e-Világ**

Javasolt óraszám: **3 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tisztában van az e-Világ - e-szolgáltatások, e-ügyintézés, e-kereskedelem, e-állampolgárság, IT-gazdaság, környezet, kultúra, információvédelem - biztonsági és jogi kérdéseivel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a gyakorlatban alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;
- tisztában van a digitális személyazonosság és az információhitelesség fogalmával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az információ megjelenési formái, jellemzői
- Az információhitelesség ellenőrzésének egyszerű módjai
- A személyes adatok védelmének fontosabb szabályai
- Személyhez köthető információk és azok védelme

FOGALMAK

adat, információ, csatorna, személyes adat, e-ügyintézés, e-személyi igazolvány, e-kereskedelem, e-szolgáltatások, elektronikus aláírás, álhír, lánclevél

Témakör: **Mobiltechnológiai ismeretek**

Javasolt óraszám: **4 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és használja a mobiltechnológiát, kezeli a mobil eszközök operációs rendszereit és használ mobilalkalmazásokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az applikációkat önállóan telepíti;
- céljainak megfelelően használja a mobil eszközök és a számítógépek operációs rendszereit;
- az iskolai oktatáshoz kapcsolódó mobil eszközökre fejlesztett alkalmazások használata során együttműködik társaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mobiltechnológia körébe tartozó eszközök ismerete
- Mobil eszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása
- Mobil eszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok használata
- Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés

FOGALMAK

mobiltechnológia, mobileszköz, alkalmazás, applikáció, alkalmazás telepítése, alkalmazás eltávolítása, kezelőfelület, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat

Témakör: **Szövegszerkesztés**

Javasolt óraszám: **5 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri egy adott feladat megoldásához szükséges digitális eszközök és szoftverek kiválasztásának szempontjait;
- adatokat táblázatba rendez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- speciális dokumentumokat hoz létre, alakít át és formáz meg;
- tapasztalatokkal rendelkezik a formanyomtatványok, a sablonok, az előre definiált stílusok használatáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tipográfiai ismeretek
- Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése

Fogalmak

karakterformázás, bekezdésformázás, élőfej és élőláb, oldal elrendezése, stílus,

Témakör: **Számítógépes grafika**

Javasolt óraszám: **10 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- létrehozza az adott probléma megoldásához szükséges rastergrafikus ábrákat;
- létrehoz vektorgrafikus ábrákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a raster-, a vektorgrafikus ábrák tárolási és szerkesztési módszereivel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Digitális képek jellemzőinek és tárolásának megismerése
- A rastergrafikus kép jellemzői: felbontás, színmélység
- Rastergrafikus rajzolóprogram használata
- Színrendszerek, alakzatok színezése, átlátszóság, takarás, vágás
- Dokumentumszerkesztő program alakzataival ábra készítése minta vagy leírás alapján
- Rastergrafikus és vektorgrafikus ábra tárolási módszerének ismerete
- Alakzatok egymáshoz képest történő elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk
- Vektorgrafikus szerkesztőprogram használata
- Alakzatok rajzolása: rajzolóeszközök, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap
- Vektorgrafikus ábra elkészítése minta vagy leírás alapján
- Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése

- Alakzat tulajdonságainak módosítása: méret, szegély, kitöltés, feliratozás, átlátszóság, transzformációk: elforgatás, tükrözés

FOGALMAK

rajzolóeszközök, színrendszerek, képfájlformátumok, felbontás, színmélység, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap, átlátszóság, takarás, vágás, elforgatás, eltolás, tükrözés, feliratozás, igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk, rasztergrafika, vektorgrafika, vonal, kör, ellipszis, sokszög, törött vonal, spirál, csillag, szín, színátmenet, vastagság, vonalvégződés, szaggatottság, csoportosítás

TÉMAKÖR: Multimédiás dokumentumok készítése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- digitálisan rögzít képet, hangot és videót, azokat manipulálja;
- ismeri egy adott feladat megoldásához szükséges digitális eszközök és szoftverek kiválasztásának szempontjait.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- alkalmazza az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemeket új dokumentumok készítéséhez;
- gyakorlatot szerez a fotó-, hang-, video-, multimédia-szerkesztő, a bemutatókészítő eszközök használatában.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Multimédia állományok manipulálása
- Az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása
- Más tantárgyak projektfeladatainak bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával

FOGALMAK

fénykép, video, hangállomány készítése; fotó-, hang-, video-, multimédia-szerkesztő; digitális képfeldolgozás, -megosztás

TÉMAKÖR: Publikálás a világhálón

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a HTML formátumú dokumentumok szerkezeti elemeit;
- érti a CSS használatának alapelveit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- dokumentumokat szerkeszt és helyez el tartalomkezelő rendszerben;
- több lapból álló webhelyet készít.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egy webes tartalomkezelő rendszer önálló használata
- Webdokumentum szerkezetének és alapelemeinek ismerete

- Webdokumentum tartalmának és stílusának szerkesztési lehetőségei, szétválasztásuk jelentősége
- Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok, fájlformátumok
- Az internetes publikálás módszereinek megismerése, szabályai
- Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása tartalomkezelő rendszerben
- Weblapkészítés HTML nyelven weblapszerkesztővel
- Stíluslap csatolása weblaphoz, és a benne lévő stílusok használata a dokumentum formázásához
- Összetett webdokumentum készítése

FOGALMAK

böngészőprogram, tartalomkezelő rendszer, weblap részei, weblap szerkezete, címsorok, bekezdések, felsorolások, táblázat, link, képek elhelyezése, stílusok, weblap szerkezeti elemek, weblap elemeinek formázása stílusokkal, szín és háttér beállítása, szövegformázás, táblázatok használata, hivatkozás készítése

Témakör: **Táblázatkezelés**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adatokat táblázatba rendez;
- táblázatkezelővel adatelemzést és számításokat végez.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a problémamegoldás során függvényeket célszerűen használ;
- az adatokat diagramon szemlélteti;
- tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adatok táblázatos elrendezése
- Adatok bevitele, javítása, másolása, formázása
- Szám, szöveg, logikai típusok. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása
- Számítási műveletek adatokkal, képletek szerkesztése
- Cellahivatkozások használata
- Függvények használata, paraméterezése
- Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel. Statisztikai függvények, feltételtől függő számítások, adatok keresése
- Más tantárgyakban felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével
- Diagram létrehozása, szerkesztése

FOGALMAK

cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet, szöveg, szám- és logikai típus, számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum; relatív, vegyes és abszolút cellahivatkozás; saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, függvények egymásba ágyazása, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők

Témakör: A digitális eszközök használata

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és tudja használni a célszerűen választott informatikai eszközöket és a működtető szoftvereit, ismeri a felhasználási lehetőségeket;
- követi a technológiai változásokat a digitális információforrások használatával;
- céljainak megfelelően használja a mobileszközök és a számítógépek operációs rendszereit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a digitális eszközök és a számítógépek fő egységeit, ezek fejlődésének főbb állomásait, tendenciáit;
- tudatosan alakítja informatikai környezetét. Ismeri az ergonomikus informatikai környezet jellemzőit, figyelembe veszi a digitális eszközök egészségkárosító hatásait, óvja maga és környezete egészségét;
- használja az operációs rendszer segédprogramjait, és elvégzi a munkakörnyezet beállításait;
- igénybe veszi az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait;
- használja az állományok tömörítését és a tömörített állományok kibontását;
- tisztában van a digitális kártevők elleni védekezés lehetőségeivel;
- önállóan használja az informatikai eszközöket, elkerüli a tipikus felhasználói hibákat, elhárítja az egyszerűbb felhasználói hibákat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai; a károsító hatások csökkentése
- Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése
- A digitális eszközök főbb egységei
- Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei
- Operációs rendszer segédprogramjai
- Állomány- és mappatömörítés
- Digitális kártevők elleni védekezés
- Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés
- Felhőszolgáltatások igénybevétele, használata a csoportmunkában
- Állományok kezelése és megosztása a felhőben

FOGALMAK

ergonómia, periféria, kommunikációs eszközök; lokális, illetve hálózati fájl- és mappaműveletek; tömörítés, digitális kártevők és védekezés ellenük, mobileszközök operációs rendszere, felhőszolgáltatások, szinkronizálás, etikus információkezelés

10. osztály

Heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Témakör neve	Óraszám
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	15
Szövegszerkesztés	6
Számítógépes grafika	4
Online kommunikáció	4
Adatbázis-kezelés	5
Gyakorlás, ismétlés	2
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata

Javasolt óraszám: **15 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az elemi és összetett adattípusok közötti különbségeket;
- érti egy algoritmusleíró eszköz alapvető építőelemeit;
- érti a típusalgoritmusok felhasználásának lehetőségeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról;
- hétköznapi, oktatáshoz készült szimulációs programokat használ;
- tapasztalatokat szerez a kezdőértékek változtatásának hatásairól a szimulációs programokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Példák típusalgoritmus használatára
- A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben
- Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok
- Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása
- A program megtervezése, kódolása, tesztelése
- Az objektumorientált szemlélet megalapozása
- Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata

FOGALMAK

vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás

Témakör: Szövegszerkesztés

Javasolt óraszám: **6 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- az adatbázisban interaktív módon keres, rendez és szűr;
- etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- speciális dokumentumokat hoz létre, alakít át és formáz meg;
- tapasztalatokkal rendelkezik a formanyomtatványok, a sablonok, az előre definiált stílusok használatáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adatok kezelése, szűrése, rendezése körlevél készítése céljából. Körlevél készítése
- Hosszú dokumentumok készítése, formázása. Előfej és előláb kialakítása, lábjegyzet, tartalomjegyzék létrehozása
- Más tantárgyhoz kapcsolódó feladatok

FOGALMAK

sablon, körlevél, lábjegyzet, tartalomjegyzék, szakasztörés, hasáb

Témakör: Számítógépes grafika

Javasolt óraszám: **4 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- létrehozza az adott probléma megoldásához szükséges rasztergrafikus ábrákat;
- létrehoz vektorgrafikus ábrákat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tisztában van a raszter-, a vektorgrafikus ábrák tárolási és szerkesztési módszereivel.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Alakzatok egymáshoz viszonyított elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, eltolás, forgatás, csoportosítás, kettőzés, klónozás
- Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek
- Raszter- és vektorgrafikus ábrák konverziója
- Elemi műveletek 3D-s modellel

FOGALMAK

kettőzés, klónozás, csomópont, csomópontműveletek, 3D-s alakzat

Témakör: Online kommunikáció

Javasolt óraszám: **4 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségeket és alkalmazásokat;
- a gyakorlatban alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az online kommunikáció során alkalmazza a kialakult viselkedési kultúrát és szokásokat, a szerepelvárásokat;
- ismeri és alkalmazza az információkeresési stratégiákat és technikákat, a találati listát a problémának megfelelően szűri, ellenőrzi annak hitelességét;
- ismeri és alkalmazza a fogyatékkal élők közötti kommunikáció eszközeit és formáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az online kommunikáció jellemzői
- Az identitás kérdésének összetettebb problémái az online kommunikáció során
- Az online közösségek szerepe, működése

FOGALMAK

chat, online közösség, kiegészítő lehetőségek (az operációs rendszerben), digitális identitás, önérvényesítés, tolerancia

Témakör: **Adatbázis-kezelés**

Javasolt óraszám: **5 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- struktúrában tárolt nagy adathalmazokat kezel, azokból egyedi és összesített adatokat nyer ki.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az adatbázis-kezelés alapfogalmait;
- az adatbázisban interaktív módon keres, rendez és szűr.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Struktúrált adattárolás
- Adattípusok: szöveg, szám, dátum és idő, logikai
- Közérdekű adatbázisok elérése, adatok lekérdezése
- Szűrési feltételek megadása
- Hozzáférési jogosultság szerint adatlekérés, módosítás, törlés

Fogalmak

adatbázis, adattábla, sor, rekord, oszlop, mező, adattípus, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; szűrés, szűrési feltétel, logikai műveletek; hozzáférési jogosultság

Technika és tervezés

A technika és tervezés tantárgy a problémamegoldó gondolkodást, a saját tapasztalás útján történő ismeretszerzést helyezi a középpontba, melynek eszköze a tanórákon megvalósuló kreatív tervező és alkotómunka, a hagyományos kézműves és a legmodernebb digitális technológiák felhasználásával. A tantervben kiemelt szerepet kap a tanulni tudás, az alkalmazás, a problémamegoldáson alapuló alkotás. Ezt szolgálják a kínált tevékenységek, a nevelés, a kompetenciafejlesztés és a műveltségterület leírt rendszere, az egyes elemek arányos megjelenítése.

A technika és tervezés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A kommunikációs kompetenciák: A tantárgy tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre. Kiemelt jelentőségű a szaknyelv használata, a szakkifejezések helyes és szakszerű alkalmazása. Ezzel párhuzamosan – a tananyag jellegéből adódóan – a tanuló vizuális kommunikációs kompetenciái is fejlődnek. Megtanul rajz, ábra, műszaki leírás alapján építeni, tárgyakat kivitelezni, terveit rajzban bemutatni, szóban fogalmazni, előadni. A tantárgy technikatörténeti ismeretei hozzájárulnak a régi korok – esetleg tájegységenként eltérő – elnevezéseinek megismeréséhez és elsajátításához, amin keresztül bemutatható a gyakorlati tevékenységhez kapcsolódó nyelvhasználat gazdagsága, árnyaltsága és a tájnyelvi értékek.

A digitális kompetenciák: A tantárgy olyan értékrendet közvetít, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe. A tanuló elsajátítja az alapvető technikákat ahhoz, hogy az információ hitelességét és megbízhatóságát értékelni tudja. A technika és tervezés a különböző tevékenységek, munkafolyamatok, technológiák algoritmizálásával támogatja a digitális tervezői kompetenciákat, hozzájárul a rendszerszintű gondolkodáshoz. A tantárgy tanítása során kiemelt fontosságú a vizuális szemléltetés, és speciális lehetőségeket nyújt a különféle digitális tervezőprogramok felhasználása számára.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A technika és tervezés a természettudományos tantárgyak – környezetismeret, természettudomány 5–6. évfolyam – előkészítésében, valamint azok bevezetését követően a tanult ismeretek szintetizálásában és gyakorlati alkalmazásában tölt be fontos szerepet. A célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét, segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A tanuló az anyaghasználat, az eszközök, a technológiák fejlődésének követésével, a változások hatásainak elemzésével értékeli környezete állapotát, életvitelét.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy változatos tevékenységeken keresztül ad lehetőséget a praktikus feladatmegoldó képesség fejlesztésére, valamint a kedvelt, sikerélményt nyújtó tevékenységi területek azonosítására, ezzel segítve a tanuló pályaválasztási döntését is. A tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerez tapasztalatot a csoporttagokkal tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödik a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkára vonatkozó igényességhez, az életvitel aktív alakításához, fejlesztéséhez. A kreatív alkotás készségei tekintetében fejlesztési lehetőséget biztosít a különböző tárgyak és működőképes eszközök tanulói tervezése. Az emberek mindennapi életet átalakító jelentős

technikai találmányok történetének és emberi életre gyakorolt hatásának megismerése hozzájárul a kulturális tudatosság fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgyi keretekben végzett tevékenységek elősegítik, hogy a tanulók számára olyan munkavállalói és vállalkozói készségek fejlesztésére nyíljon lehetőség, mint a tervezés, szervezés, irányítás, tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, az egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, felelősségvállalás. Ezek a készségek alapvető alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak a szakmák gyorsan változó világában történő eligazodáshoz. A tevékenységek során szerzett munkatapasztalat hozzájárul a pályaválasztási önismeret, a továbbtanulási és a szakmaválasztási célok kirajzolódásához, valamint az élethosszig tartó tanulás mint szükségesség és érték felismerésének megalapozásához.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása. A tanulók a tanulási folyamat során használható (működő, megehető, felvehető stb.) produktumokat hoznak létre valódi anyagokból, ezekhez az adott életkorban biztonságosan használható szerszámokat, eszközöket alkalmazva.

A tantárgy sajátossága, hogy a tanórai tevékenység gyakorlatközpontú; kiemelkedő jellemzője, hogy a tanulási folyamatban központi szerepet kap az ismereteken túlmutató tudásalkalmazás, ezért az értékelés elsősorban az alkotó folyamatra, a munkavégzési szokásokra, az elkészült produktumra irányul, és jelentős szerepet kap benne az elért sikerek, eredmények kiemelése, a pozitív megerősítés.

A tantárgy tanulása és tanítása során célszerű alkalmazni azokat a közismereti tárgyak tanulása során elsajátított ismereteket, amelyek segíthetnek a mindennapi életben felmerülő problémák megoldásában. Olyan cselekvőképesség kialakítása a cél, amelynek mozgatója a felelősségérzet és az elköteleződés, alapja pedig a megfelelő autonómia és nyitottság, megoldási komplexitás. A tantárgy struktúrájában rugalmas, elsősorban cselekvésre épít és tanulócentrikus. A megszerezhető tudás alkalmazható, s ezzel lehetővé teszi a mindennapi életben használható és hasznos készségek kialakítását és a munka világában való alkalmazását.

A technika és tervezés tantárgy tanterve négy modult kínál, melyekből az iskola kiválaszthatja és a helyi tantervébe illesztheti a sajátosságaihoz illő, a tanulók érdeklődésének leginkább megfelelő tantervi tartalmakat tartalmazó modul tantárgyat.

MODUL „A”: Épített környezet – tárgyalótechnológiái

A technika és tervezés tantárgy A: **Épített környezet – tárgyalótechnológiái** modul középpontjában az embert körülvevő mesterséges környezet, az épített tér áll. Ezt a modult azok az iskolák is eredményesen alkalmazhatják, ahol nem áll rendelkezésre technika szaktanterem, mert egyszerű szerszámokkal, a legváltozatosabb anyagokból teljesíthetők a kerettantervben meghatározott modellezési és makettépítési feladatok.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy az embert körülvevő szűkebb lakókörnyezet – település, lakás, lakóépület – kialakításával, használatával kapcsolatos alapvető ismeretek közvetítésén keresztül kialakítsa a tanulóban az egészségtudatos életvitel-vezetés igényét.

Az ismeretek nem önálló tananyagként jelennek meg, hanem az adott feladat elvégzéséhez szükséges információként, vagyis az ismeretszerzés és -alkalmazás szinte egy időben történik, ami elősegíti annak rögzülését. A legtöbb feladat csoportmunkában végezhető el, így a tanulók a gyakorlatban tapasztalhatják meg a munkamegosztás jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összehadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömeit, a munka megbecsülését. Ezek együttesen szolgálják a teljes nevelési folyamatot átható, munkára, életpálya-építésre, együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés megvalósítását, az önismeret, a társas kultúra fejlesztését.

A modul alkalmazása során lehetőség van projekt munkára, a story line módszer alkalmazására, az egyéni ötletek megvalósítására, a kreativitás fejlesztésére. Ez tág teret enged a differenciálásnak, és megteremti a lehetőséget, hogy minden tanuló érdeklődésének és képességeinek megfelelően válasszon magának szerepet, feladatot a csoportban.

A különböző modellezési, makettépítési feladatok során a legváltozatosabb anyagok és technológiák használhatók, az anyagok újrahasznosításától egészen a 3D-s nyomtatás alkalmazásáig. A különböző anyagok tulajdonságainak irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel történő megismerése után a tanulók a céljaiknak megfelelően választhatnak a rendelkezésre álló anyagokból.

A tanuló a tanórán tevékenységét megtervezi, terveit megosztja. Alkotótevékenységét az előzetes tervek mentén folytatja.

Tevékenysége során célszerűen kiválasztja és rendeltetésszerűen használja a szükséges szerszámokat, eszközöket. Balesetmentesen dolgozik, a munkaterületen rendet tart. Munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi, melynek jelentőségét felismeri a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Társaival együttműködve, feladatmegosztás szerint tevékenykedik.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

A tanórai tevékenység fejleszti a technológiai-problémamegoldó gondolkodást. Célja, hogy a tanuló érdeklődjön és szerezzen tapasztalatokat szűkebb és tágabb lakókörnyezetéről és annak változtatásairól. Ismerje fel és alkosson véleményt az emberi tevékenységek építő és romboló hatásairól.

Ugyancsak célként szolgál, hogy a tanuló gyűjtsön információt a régi korok építészetéről, a jelenkor építészeti irányairól, a népi építészet, ezen belül a saját tájegységének jellegzetességéről, a saját településének történetéről. A hagyományok megismerése során legyen nyitott az értékek felfedezésére, értse azok jövőt meghatározó szerepét.

A technológiai fejlődés vívmányait gazdaságossági, környezet- és egészségtudatos szempontok szerint elemezze, alkalmazza. Ismerje fel az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységében jelenjen meg a globális felelősség érzése.

A modul ismeretanyaga hozzájárul ahhoz, hogy a későbbiekben a tanuló fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismeretei, attitűdjei irányítsák.

Felismeri az egyes munkatevékenységek értékét a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságában. A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának

lehetőségeiről tájékozott a modul szerinti területen.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a település, a települést meghatározó épületek, a közlekedési infrastruktúra, a lakás, lakókörnyezet áll. A tanórai modellezési, makettépítési feladatokon keresztül a tanuló a környezetéről szerzett tapasztalatait rendszerezi, megismeri a települések szerkezetét, a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot, a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket. Felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében. Eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon, helyszínrajzot értelmez. Lakásterveket, modelleket készít, melyen keresztül megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát, az alaprajz és a berendezés közötti kapcsolatot, a legfontosabb karbantartási, állagmegóvási munkákat. Az információgyűjtés, tervezés során lehetőség van különböző digitális eszközök, alkalmazások, például tervezőprogramok használatára.

Irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információt szerez a felhasznált anyagok tulajdonságairól. Anyagválasztásnál értékeli a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

Tevékenységet irányítással tervezi. Terveit szóban, rajzban megosztja. A terv szerinti lépések megtartásával, külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Érti a forma és funkció összefüggéseit, ajánlat mentén választ szerszámot, eszközt. A szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja. A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában tevékenykedik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével. A csoportban feladata szerint dolgozik, segítséget kér, segítséget ad.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Megadott szempontok szerint környezetét jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri azok múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

Érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – megtapasztalható – környezetére vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatását. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. Ismeri fogyasztási szokásainak egészségre és környezetre gyakorolt hatását.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri az egyes foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Modell- és makettépítés technológiái	8

Település – a település kialakulása, településtípusok	6
Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek	8
Közterek, közösségi terek, középületek	8
Közlekedés – közlekedés egykor és ma	6
Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek	8
Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések	8
Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák	6
Komplex modell- és makettkészítés	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Modell- és makettépítés technológiái
Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit;
- felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a méretmegadás elemeit;
- felismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- ismeri a vetületi ábrázolást;
- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a modellezés során felhasznált anyagok tulajdonságairól, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szabályok szükségességének belátása, a szabálykövető magatartás fejlesztése
- A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- A modellezés, makettépítés feladata, jelentősége
- A modell és a makett közötti különbségtétel
- A mérés célja, fontossága
- Mérőeszközök alkalmazása
- Mérés milliméteres pontossággal
- Műszaki ábrázolás alapismereteinek elsajátítása
- Méretmegadás elemei, szabályai

- Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása, a méretarányos kicsinyítés, nagyítás jelentősége
- Rajzolvasási gyakorlatok. A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése
- A modellezéshez felhasználható anyagok (például papír, fa, műanyag, fém, textil, agyag vagy egyéb képlékeny anyag) tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel (szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján)
- Különböző profilok, szerkezetek építése, terhelési próba végzése
- Az anyagok megmunkálásához, alakításához, szereléséhez szükséges technológiák, szerszámok megismerése, célszerű, balesetmentes használatuk elsajátítása

Fogalmak

modell, makett, mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajta, méretszám, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, vetület, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Modellek és makettek megfigyelése megadott szempontok szerint, azonosságok, különbségek megfogalmazása, a modell-, illetve makettkészítés jelentőségének felismerése
- A műszaki rajz szükségességének felismerése térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozásán, elemzésén keresztül. A valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés azonosítása
- Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal
- Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása
- Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről
- A modellezéshez, makettépítéshez felhasználható anyagok néhány tulajdonságának megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel
- A rendelkezésre álló szerszámok és a velük végezhető műveletek megismerése, gyakorlása
- Azonos anyagú, különböző profilú rudak terheléspróbája
- Térbeli szerkezetek, tornyok építése rudakból, stabilitásuk, terhelhetőségük vizsgálata

Témakör: Település – a település kialakulása, településtípusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a legfontosabb településfajtákat, azok jellemzőit;
- összehasonlítja a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, azonosságokat, különbségeket fogalmaz meg;
- összehasonlítja a különböző életformákhoz kötődő lakó- és gazdasági épületeket;

- ismereteket gyűjt a saját településéről;
- elemzi a lakóépületek és a természeti környezet közötti kapcsolatot;
- átlátja a lakóház tervezésének szempontjait – alaprajz, tájolás, épület alakja;
- lakóépületet tervez megadott szempontok és méretarány alapján;
- lakóépület-makettet épít egyszerű geometrikus testek felhasználásával.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- A települések kialakulása
- Különböző településtípusokhoz (város, falu) és életformákhoz (pl. gazdálkodás) kötődő lakó- és gazdasági épületek tanulmányozása, összehasonlítása
- A lakóépületek és a természeti környezet kapcsolatának elemzése
- Információk gyűjtése a saját településről, annak történetéről
- Lakóépületek típusai
- Lakóépület-makett készítése egyszerű geometrikus testekből

Fogalmak

lakóhely, település, város, falu, mezőgazdaság, ipar, városiasodás, városodás, urbanizáció, ház (családi ház, sorház, toronyház, lakópark), kert, gazdasági épület, melléképület, lakás, udvar, alaprajz, homlokzat, tető, nyílászárók, az építkezés menete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a települések kialakulásáról, az egyes éghajlati viszonyok jellegzetes lakóépületeiről megadott szempontok szerint. Az információk rendszerezése, megosztása
- Település-makett elkezdése közös döntések megfogalmazásával: a makett méretarányának meghatározása, a lakóövezet kijelölése, az utcahálózat megrajzolása, a telkek kiosztása, a lakóépületek jellegének meghatározása
- Lakóépület-makett készítése egyéni munkában a közös döntéseknek megfelelően
- A település régen és ma – a lakóhely egy tere, része változásainak nyomon követése
- A mi falunk, városunk: útikalauz készítése

Témakör: Építészet – forma és funkció, anyagok és szerkezetek
Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;

- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a lakóház részeit – alap, tartószerkezet, falazat, nyílászárók, homlokzat, tető;
- ismereteket gyűjt a régi korok épületeiről, építőanyagairól, a hagyományos népi építészet épületeiről, építőanyagairól;
- információkat gyűjt építőanyagokról, építőipari szakmákról;
- megtervezi a lakóépület közvetlen környezetét – kert, gazdasági épületek;
- modellezi a lakóépületek környezetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Véleményformálás támogatása a természeti és a lakókörnyezet kapcsolatának felismeréséhez
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Építményekre ható hatások és az építményekkel kapcsolatos követelmények elemzése, összehasonlítása
- Régi korok jellemző épületeinek, a hagyományos népi építészet építményeinek, építőanyagainak tanulmányozása, elemzése
- Az egyes tájegységek jellegzetességei – lakó-, gazdasági és középületek alakja, elrendezése –, a használt anyagok és építési technológiák közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A modern kor építésze – iparosított technológia, vasbeton szerkezetek, építőipari gépek
- Az építészet építőanyagainak, építőipari foglalkozások tanulmányozása, elemzése
- Az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatok feltárása, elemzése
- A lakóépület-makett közvetlen környezetének kialakítása

Fogalmak

építészet, épület, építmény, alapozás, vízszigetelés, hőszigetelés, tájolás, természetes (szoláris) energia, passzív napenergia, benapozottság, árnyékolás, kő, fa, föld, agyag, vályog, tégl, pala, cserép, beton, vasbeton, üveg, kötőanyag, teherhordó szerkezet, mennyezet, tetőszerkezet, panel

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése az egyes történelmi korok, tájegységek jellemző épületeiről, a felhasznált anyagokról, technológiákról. Az információk rendszerezése, megosztása
- Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés

- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról
- A lakóházmakett környezetének megtervezése és kialakítása

Témakör: Közterek, közösségi terek, középületek
Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket;
- egy adott terület helyszínrajzát értelmezi, összeveti a valósággal, például nyomtatott, interneten elérhető térképek, fényképek alapján;
- eligazodik egyszerű építészeti vázlatokon;
- a társakkal együttműködve településmodellt tervez;
- csoportban településmodellt épít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A település arculatát alakító tényezők tanulmányozása
- Az emberek mindennapos tevékenysége (munka, háztartás, szabadidő) és a településtípusok (épületek, építmények, szabad területek és infrastruktúrák) közötti kapcsolatok feltárása
- Különböző közösségi épületek feladata. Helyszínrajzok tanulmányozása, elemzése
- Adott terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- Településmakett készítése

Fogalmak

középület, közintézmény, közösségi épület, szolgáltatás, helyszínrajz

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tanulmányi séta az iskola közvetlen környezetében, a település arculatát alakító tényezők tanulmányozása. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, közös megbeszélés
- A bejárt terület helyszínrajzának összevetése a személyes tapasztalatokkal
- A településmakett folytatása a közösségi terek, középületek megtervezésével, megépítésével
- A végzett munka értékelése, a tervektől való eltérések vizsgálata, a továbbfejlesztés lehetőségeinek megbeszélése

Témakör: Közlekedés – közlekedés egykor és ma
Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a települések kialakulásában, fejlődésében, a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- Az adott kor technikai fejlettsége és az alkalmazott anyagok, technológiák közötti összefüggések felismerése
- Szabálykövető magatartás fejlesztése
- A városi és a közúti közlekedés rendszereinek megismerése
- A vízi és a légi közlekedés
- A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, -rendszerezés
- Gyalogos közlekedés helye, alkalmazkodás a közlekedési szituációkhoz
- Közlekedésbiztonsági ismeretek
- A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozások, szakmák
- A közlekedés infrastruktúrájának modellezése a településmaketten

Fogalmak

jármű, navigáció, közlekedési rendszer, közlekedésbiztonság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanulók közlekedési szokásainak (iskolába járás) feltérképezése, az adatok elemzése
- A település közlekedési infrastruktúrájának tanulmányozása
- Irányított információgyűjtés a közlekedés fejlődéséről, a legfontosabb találmányokról, jelentős feltalálókról, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Információk megosztása
- A településmakett úthálózatának befejezése, a közlekedés jelzőrendszereivel való kiegészítése – például útburkolati jelek, közlekedési táblák, jelzőlámpák, gyalogos-átkelőhelyek, parkolók
- Közlekedési helyzetek szimulálása a terepasztalon

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – a lakás jellemzői, lakástípusok, funkciók, helyiségek
Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- lakásalaprajzot tervez – akár tervezőprogram segítségével – megadott létszámú család számára;
- berendezett lakásmakettet készít;
- alaprajzok tanulmányozása során megismeri a lakás jellemző helyiségeit, azok funkcióját, egymással való kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Jellemző tulajdonságok és igények közötti összefüggések értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- A lakás kialakítása (építése) és a külső hatások elleni védelem összefüggésének felismerése (feladat – anyag – technológia)
- A lakás fizikai adottságai és a benne folyó tevékenységek közötti kapcsolat felismerése, elemzése
- Épület, lakás alaprajzának értelmezése és összevetése a valósággal
- A lakásalaprajz jellemzői
- A lakás helyiségeinek csoportosítása
- A helyiségek egymással való kapcsolatának elemzése
- A lakás beosztásának, az egyes helyiségek egymással való kapcsolatának jelentősége, szerepe
- Lakásalaprajz tervezése, lakásmakett készítése

Fogalmak

alaprajz, helyszínrajz, tájolás, fizikai jellemzők, egyéni és közösségi terek, háztartási és higiénés terület, közlekedők, tárolók, szabad terület

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Saját lakás leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás
- Ismert épület bejárása új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés
- Lakásalaprajzok tanulmányozása megadott szempontok szerint, azonosságok megfogalmazása, szükségszerűségek felismerése
- A megbeszélte szempontok szerint lakásalaprajz tervezése, lehetőleg digitális alkalmazás segítségével
- A lakástervek elemzése, megvitatása, lakásmakett készítése

Témakör: Lakás, lakókörnyezet – funkciók, berendezések

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a társakkal együttműködve megtervezi a lakás berendezését;
- felismeri a lakás alaprajza és a lakás berendezhetősége közötti kapcsolatot;
- ismeri a lakás helyiségeinek jellemző bútorait;
- információkat gyűjt a bútorok történetéről;
- ismeri az ergonómiai, esztétikai szempontokat a bútorok kiválasztása, elhelyezése során;
- felismeri a lakás berendezése és a lakók eltérő igényei, szokásai közötti kapcsolatot;
- ismeri a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek szerepét a lakberendezésben;
- információkat gyűjt a régi magyar konyhák berendezéseiről, eszközeiről;
- ismeri a modern konyhával szemben támasztott követelményeket;
- a konyhatervezés során használja a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Igények és jellemző tulajdonságok közötti összefüggések értelmezése
- Egyéni tulajdonságok és igények közötti kapcsolat feltárása
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Önismeret és együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Ízlés formálása
- Egészségtudatos magatartás igényének erősítése
- A lakás berendezésének jellemzői
- Az egyes lakóterületek funkcióinak kialakítása a megfelelő berendezéssel
- A különböző helyiségek jellemző bútorzatai, a lakótér feladata, a bútorzat és a tevékenységek közötti kapcsolat felismerése
- A berendezés stílusa és az egyéni ízlés közötti kapcsolat elemzése
- Bútortörténet
- A bútorok kiválasztásának, elhelyezésének szempontjai
- A berendezés szerepe a téralakításban
- A lakberendezés modellezése
- A munkavégzés ergonómiája
- A helyes munkavégzés szükségességének felismertetése

- A leggyakoribb egészségkárosító helyzetek és azok elkerülése
- A konyha ergonomikus berendezése
- Konyhatervék készítése

Fogalmak

funkció, esztétika, stílus, ízlés, harmónia, színek szerepe, ergonómia, design, téralakítás eszközei, helykihasználás, nyugalmi területek, közlekedőutak, bútorok helyigénye, kényelmi és tároló bútorok, bútorválasztás szempontjai, egészségkárosító helyzetek, statikus, dinamikus terhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Egy bútoráruház meglátogatása vagy egy ott dolgozó meghívása. Katalógus, folyóiratok, prospektusok, internetes anyagok képei alapján berendezett lakások, lakásrészek elemzése meghatározott szempontok szerint
- Információk gyűjtése, megosztása a bútorok történetéről, a világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és díszek lakberendezésben betöltött szerepéről
- A lakásmakett vagy egy választott helyiség berendezésének megtervezése lehetőség szerint 3D-s lakberendező program segítségével. A berendezés modellezése
- Konyhaterv készítése lehetőség szerint digitális alkalmazással, figyelembe véve a kialakítás, berendezés higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjait
- Munkaműveletek, tárgyak, eszközök elemzése ergonómiai szempontból, a helyes munkavégzés, a helyes ülés gyakorlása

Témakör: Lakás karbantartása – a legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkák
Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- Digitális alkalmazások használatával információk gyűjtése, rendszerezése
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása a munkavégzés során
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése
- A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése
- Információk gyűjtése a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Szagtalanítás, védekezés a kártevők ellen

- Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenység során
- A hagyományos tisztítószeres és eljárások alkalmazása és a környezetvédelem összefüggéseinek felismertetése
- A laikus által végezhető munkák határai, annak felismerése, hogy nagyobb munkálatokhoz szakembert kell hívni
- A tevékenységgel érintett foglalkozások, szakmák

Fogalmak

állagmegóvás, karbantartás, mázolás, festés, tapétázás, burkolás, takarítás, tisztítószer, környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése, megosztása a lakásban előforduló legfontosabb állagmegóvási, karbantartási munkákról
- Állagmegóvási, karbantartási munkák végzése a helyi lehetőségek szerint, például: bútorok megjavítása, festése; folttisztítási gyakorlat környezetbarát anyagokkal, ruházat, lakástextiliák gondozása stb.
- Különböző háztartási vegyszerek címkéinek tanulmányozása a felhasználás, tárolás, balesetveszély szempontjai szerint
- Baleseti források azonosítása, megtörtént balesetek elemzése, elsősegélynyújtási szabályok megbeszélése
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról. A tanulók szerepjáték formájában bemutathatják egymásnak az egyes foglalkozások jellemző feladatait

TÉMAKÖR: Komplex modell- és makettkészítés

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az órai munkák során tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok;
- terveit szóban, rajzban megosztja;
- a terv mentén lépésenkénti külső ellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a szerszámokat és eszközöket tanári útmutatás segítségével használja;
- a munkavégzési szabályokat betartja;
- felismeri az egyes műveletek balesetveszélyeit, a védőeszközök használatának szükségességét;

- csoportmunkában, feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartatja, betartja;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, segítséget kér, segítséget ad;
- felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanult ismeretek alkalmazása, mélyítése
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése
- Kreativitás fejlesztése
- Különböző épületek vagy településrészlet modellezése helyszínrajzok, fényképek alapján
- Komplex modell tervezése és kivitelezése egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult ismeretek, műveletek alkalmazása valós igényt szolgáló, tárgyalható tevékenység során
- A tanulók választása alapján elkészülhet egy híres épület, esetleg egy településrészlet makettje a rendelkezésre álló anyagok minél kreatívabb felhasználásával, vagy a lakáshoz, lakókörnyezethez kapcsolódó tárgy, lehetőség szerint újrahasznosított anyagokból

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaszállal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a település és lakás legfontosabb technikai rendszerei, a közművek, a közszolgáltatások és a településeket összekötő közlekedési rendszerek állnak. A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a lakás, a lakókörnyezet megismerése.

A korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet témakör áttekinti a lakás legfontosabb, életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezőit. A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához. Az egészséges település témakör felismerteti az épített tér és a természeti környezet közötti összhang megteremtésének szükségességét a fenntarthatóság érdekében. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi. A komplex modellezési feladat, a jövő városának elkészítése a modul során elsajátított ismeretek, készségek kreatív alkalmazását teszi lehetővé.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg.

A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében.

Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. Az ismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.

Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkánál részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntésein változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál. Döntéseit tudatosság, holisztikus szemlélet jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások	6
Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet	8
Az egészséges település	6
Közlekedés, közlekedési rendszerek	6
Komplex modellezési feladat	8
Összes óraszám:	34

Témakör: A települések közműellátása, a legfontosabb közművek, közszolgáltatások

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján, és a kapott adatokat értékeli, rendszerezi, elemzi;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- azonosítja a települések legfontosabb közműveit, közszolgáltatásait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerszemlélet fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információgyűjtési technikák fejlesztése, például interjú formájában
- Célzott információszerzés, a kapott adatok értelmezése, feldolgozása
- A települések legfontosabb közművei, közszolgáltatásai – elektromos hálózat, vízvezeték, szennyvízelvezetés, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás
- Épület közműveinek tanulmányozása, elemzése
- A közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggések felismerése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól

Fogalmak

közmű, közszolgáltatás, építési engedély, összközműves épület, elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, szennyvíz, csatorna, gázvezeték, távfűtés, szemétszállítás, szelektív hulladékgyűjtés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés és -megosztás megadott szempontok szerint a vízellátás, csatornázás, fűtés, villamosítás, gázellátás, szemétszállítás témában
- Információk gyűjtése a saját település, lakás közműveiről, közszolgáltatásairól
- Véleményformálás a közművek megléte és a település élete, a lakóház használata közötti összefüggésekről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül információk gyűjtése a lakások közműellátottságáról, számítások végzése a szolgáltatások áráról
- Az iskola adottságai szerint látogatás egy közműtelepen vagy a témakörhöz kapcsolódó film megtekintése

Témakör: Korszerű, egészséges lakás és lakókörnyezet

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;

- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tevékenysége során tapasztalatokat szerez a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről;
- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- elemzi, összehasonlítja az építményekre ható hatásokat és az építményekkel kapcsolatos követelményeket;
- tanulmányozott példák alapján áttekinti az épületek legfontosabb közműveit – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika;
- beazonosítja a lakás elektromos hálózatában alkalmazott leggyakoribb érintésvédelmi módokat – kettős szigetelés, védőföldelés, nullázás, FI relé;
- azonosítja a legfontosabb üzemeltetési, karbantartási feladatokat, a leggyakoribb hibákat és azok okait;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad tevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- grafikonok, diagramok alapján elemzi a háztartások energiafogyasztását;
- példákat mond az energiapazarlásra;
- példákat mond takarékosági lehetőségekre az elektromosáram-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia területén.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Egészségtudatosság
- Tudatos fogyasztói magatartás
- A lakás életminőséget, komfortérzetet befolyásoló tényezői – vízminőség, hőmérséklet, levegő páratartalma
- A rossz szigetelés káros hatásai
- Információk és tapasztalatok gyűjtése a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről – elektromos hálózat, vízvezeték-hálózat, fűtés, klimatizálás
- A lakás elektromos hálózatának részei, biztonsági és életvédelmi berendezések, megoldások
- Követelmények a fűtőberendezésekkel, fűtési rendszerekkel szemben, szabályozhatóság, egészségvédelem
- A klíma fogalma, az egészséges levegő, hőérzet, komfortérzet
- A relatív páratartalom fontossága, az alacsony vagy magas relatív páratartalom egészségkárosító hatásai
- A lakóház használata, a lakók szokásai és az energiafelhasználás közötti összefüggések elemzése, a környezettudatosság fontossága

Fogalmak

komfortérzet, ivóvíz, levegő páratartalma, fogyasztásmérő, biztosíték, életvédelmi relé, fázis, nulla, védőföldelés, fűtés, klíma, környezettudatosság, tudatos fogyasztói magatartás, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése és megosztása az egészséges lakókörnyezetről
- Táblázatok, grafikonok elemzésén keresztül az ember számára optimális környezet meghatározása
- Az épületek legfontosabb közműveinek áttekintése – elektromos hálózat, vízellátó rendszer, fűtési rendszer, légtechnika – folyamatábrák segítségével
- Tapasztalatok gyűjtése a környezetben található épületgépészeti rendszerekről, például az iskolaépület új szempontú bejárása és feltérképezése során
- Ökológiai lábnyom számítása valamelyik digitális alkalmazás segítségével, a kapott értékek véleményezése
- Ötletek, javaslatok gyűjtése az elektromosenergia-fogyasztás, a vízfogyasztás, a fűtési és más hőenergia-felhasználás takarékosági lehetőségeiről, a hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokásokról

- Költségszámítások végzése a megtakarításokkal kapcsolatban

Témakör: Az egészséges település

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- célzottan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- felsorolja az egészséges, élhető település kritériumait;
- elemzi a különböző településtípusokhoz kötődő életformákat, felismeri a törvényszerűségeket;
- elemzi az épített környezet és az életvitel összefüggéseit;
- összehasonlítja a hagyományos és a modern építőanyagokat;
- feltárja az építőanyagok és építési technológiák, építőipari foglalkozások közötti kapcsolatokat;
- megnevezi a településeken található legfontosabb középületeket, közintézményeket és azok szerepét a településen lakók életében;
- régi térképek, fényképek alapján nyomon követi egy adott terület változásait;
- gyűjtött dokumentumok alapján megismeri a települése történetét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- A városok kialakulásának és fejlődésének okai és szükségessége, a város fogalmának mélyítése
- A különböző környezetszennyeződések hatása az épített környezetre és a településen élők életminőségére
- Az épített környezet alakításának szempontjai, a zöld területek szerepe, környezetvédelem
- Az épített tér és a természeti környezet közötti összhang szükségességének felismertetése
- A funkcionalista és az organikus építészet főbb jegyeinek megismertetése, összehasonlítása
- Információk gyűjtése különleges épületekről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra
- Követelmények a XXI. század településeivel szemben
- Pozitív példák, építészeti megoldások gyűjtése
- Parktervezés

Fogalmak

légszennyezés, környezetszennyezés, tervszerű városépítés, városrehabilitáció, funkcionalista építészeti, organikus építészeti, tájépítészeti

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információgyűjtés a településformák fejlődéséről, a különböző országok, illetve kontinensek jellemző településeiről, híres építészekről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra. Az információk rendszerezése, megosztása
- Egy adott település, településrészlet változásának, fejlődésének nyomon követése térképek, fényképek segítségével, következtetések megfogalmazása az ott élők életformájára, életminőségére vonatkozóan
- Az egészséges, élhető település kritériumainak összegyűjtése, megfogalmazása
- Információk gyűjtése a települések környezetszennyezését okozó tényezőkről, esettanulmányok alapján
- Séta a településen. A település vagy településrész részletes, elemző megfigyelése az építészeti stílusok, zöld környezet szempontjából
- Egy kijelölt területhez kapcsolódó településfejlesztési kérdések megvitatása
- A XXI. század településeivel szembeni követelmények megfogalmazása, pozitív példák, építészeti megoldások keresése, megosztása
- Parktervezés, az intézmény lehetősége szerint – zöld terület kialakítása, gondozása

Témakör: Közlekedés, közlekedési rendszerek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;

- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- átlátja a közlekedési hálózatok szerepét, fontosságát a település lakóinak életminőségében.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Rendszerszemlélet fejlesztése
- Fenntarthatóság fogalmának mélyítése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Közlekedés a településen, a települések között
- Közösségi közlekedés
- A közlekedés infrastruktúrája
- Információk gyűjtése környezetbarát megoldásokra a közlekedésben
- Híd- vagy felüljárómodell építése

Fogalmak

tömegközlekedés, közút, kerékpárút, híd, aluljáró, felüljáró

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése, megosztása a saját település, lakókörnyezet úthálózatáról, tömegközlekedéséről, annak az ott élők életmódjára gyakorolt hatásáról
- Információk szerzése, képek gyűjtése a személy- és teherszállítás történetéről, a közlekedési infrastruktúra fejlődéséről
- Statisztikai adatok, táblázatok, diagramok elemzése alapján véleményformálás a közlekedési hálózatok szerepéről, a személy- és teherszállítás jelentőségéről
- Tájékozódás a közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatásokról esettanulmányokon keresztül
- Példák gyűjtése, bemutatása környezetbarát, biztonságos megoldásokra a közlekedésben
- Híd- vagy felüljárómodell építése önálló tervek alapján. Az elkészült modellek vizsgálata terhelési próbával

Témakör: Komplex modellezési feladat

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- jártasságot szerez a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározásában;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;

- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával, esetleg rajzoló- vagy tervezőprogram segítségével készíti el és osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- anyagválasztásnál elemzi a megismert anyagok jellemzőit a felhasználhatóság szempontja szerint;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az eddig tanult ismeretek mélyítése, alkalmazása
- Kreativitás fejlesztése
- „A jövő városa” – komplex modellezési feladat egyéni tervek alapján projektmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A „Jövő városának” elkészítése projektmunkában, akár a storyline módszer alkalmazásával. Modellezni lehet az épületeket, a város infrastruktúráját, energiaellátását. A kivitelezés során alkalmazni lehet a legkorszerűbb technológiákat (például lézervágó, 3D nyomtató), amennyiben ezek az iskolában rendelkezésre állnak
- Kutatás a városok és a közlekedés várható fejlődési irányáról, az emberek élet- és munkakörülményeinek változásáról. A szerzett információk felhasználása a tervezési folyamatban
- Alkotótevékenység a tervek mentén. Az elkészült modell értékelése, a tervektől való eltérés vizsgálata

A tevékenységek megvalósíthatók átlagos osztályteremben is egyszerű anyagokból, alapvető szerszámokkal, de eredményesebb, ha rendelkezésre áll egy felszerelt műhelyterem, mely 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel rendelkezik. 15 főnél nagyobb létszámú osztály esetében mindenképpen szükséges a csoportbontás biztosítása.

MODUL „B”: Háztartásökonómia – életvitel technológiái

A technika és tervezés tantárgy „B” **Háztartásökonómia – életvitel technológiái** moduljának tengelye az önellátás, a másokról történő gondoskodás. Középpontja a család, melynek hétköznapijait jelentősen befolyásolja a családellátó tevékenységek megvalósulásának színvonala. A modul tananyagának témaköreibe a négy fő családellátó tevékenység szerveződik: gazdálkodás és munkamegosztás; otthonteremtés; táplálkozás és táplálás; textiltechnika és ruházkodás.

A hagyományokat és értékeket megőrző tartalom kiegészül a XXI. században elvárt tudástartalmakkal. Ennek összetevői magukban foglalják mindazt, amelynek segítségével érthetővé válik és fenntarthatóan tanulható a környezet szervezett átalakítása, fejlesztése, megismerhető a tudományok eredményeinek felhasználása, a korszerű eszközök használata, az emberi és gépi munkával végzett tevékenység. A tudás elsajátításának elválaszthatatlan részét képezi az ember környezetátalakító tevékenységének, felelősségének megismerése, megértése, az ehhez kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdések feltárása, az etikus magatartás kialakítása.

A tanórákon megvalósuló aktív tanulási folyamatban, komplex alkotótevékenységek útján sajátítják el a tanulók a sikeres önellátó, családellátó tevékenységhez szükséges praktikus ismereteket. Ezért a modult azok az intézmények tudják eredményesen alkalmazni, ahol rendelkezésre áll háztartástan szaktanterem, mely helyet, teret és eszközkészletet biztosít kiscsoportos munkáltatásra ételkészítés és textilmunkák végzése során.

A gyerekek megélik az alkotó munka örömét az egyéni vagy közös tevékenységek során. Büszkéik alkotásaikra, a létrehozott produktumokra. Az esetleges sikertelenséget lehetőségként élik meg, kreatívan továbbfejlesztik alkotásaikat. Saját felelősségüket felismerik, megélik egészségük megőrzésében. Konfliktuskezelési technikájuk kialakul, fejlődik, tudatossá válik. Szabálykövető magatartásuk segíti a rendeltetésszerű, balesetmentes szerszám- és eszközhasználatot.

A tanulóknak a társas tanulási tevékenységek során lehetőségük nyílik érzelmeik hiteles kifejezésére, az empátiára, a kölcsönös elfogadásra. A döntéshozatal során ismereteiket alkalmazzák, mérlegelnek, rugalmasság jellemzi őket álláspontjuk változtatására. A közös döntés mentén tevékenykednek. Korrekciót hajtanak végre hibás döntés, tévedés felismerésekor. Munkatevékenységekben a gyerekek megtapasztalják saját képességeiket, korlátaikat, fejlődési lehetőségeiket.

A munkavégzés során szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi a tanulókat. Ismerik ennek jelentőségét a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Felelősséget vállalnak az elvégzett munkáért. A csapatban betöltött szerepük szerint vesznek részt komplex probléma megoldásában. Együttműködőek, együttérzőek, képesek szerepet váltani. Vezető szerepben felelősség és empátia jellemzi őket, nyitottak a társak ötleteire, igényeire.

A tanulók fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismereteik, attitűdjeik irányítják. Különbséget tesznek a valós és a virtuális történések között.

Az egyénileg vagy csapatban végzett alkotótevékenységek során a gyerekek biztonságos (modellezett) helyzetben önállóan igazodnak el a változó körülmények és elvárások között. Folyamatosan szükség van a tervhez viszonyított haladás ellenőrzésére, értékelésére, célok kitűzésére, szükség szerinti újratervezésre. A tanulók meglévő ismereteiket kreatív alkotótevékenységek során újraszervezik, alkalmazzák, további tapasztalatokkal bővítik, gyakorlattá téve az autonóm tanulási folyamatot.

A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozottak a tantervi témák szerinti területeken. Az egyes munkatevékenységek értékét felismerik a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságában.

A technológiai kultúrák, az emberiség történetét meghatározó nagy találmányok, életvitelünk

hagyományainak megismerése során a gyerekek értékeket fedeznek fel, felismerik azok jövőt meghatározó szerepét. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanulás- és tanításszervezési eljárások.

Évfolyamról évfolyamra haladva a tanulók önállósága egyre nő a tervezési folyamatban, az anyaghasználatban, a cél eléréséhez vezető tanulási út megválasztásában. A pedagógus közvetlen irányító és ellenőrző szerepe változik, hangsúlyosabb lesz a segítő, támogató jellege. A témakörök sorában szereplő „Szabad alkotás” megadott időkeretében az iskola helyi tantervében a technika és tervezés tantárgy A, C és D moduljaiból választhat tartalmakat az intézményi sajátosságok, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével. A jelenségalapú tanulás biztosítására ebben az időkeretben akár a modulokon átívelő komplex alkotó folyamat is megvalósítható egy projekt keretében.

A tanulók felismerik az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységeikben megjelenik a globális felelősség érzése. Konkrét problémahelyzetekben – a gyerekek életkori sajátosságaival összhangban – cselekvő elkötelezettség jellemzi őket: tudnak és akarnak tenni önmagukért, másokért, a helyért, ahol élnek.

5–6. évfolyam

A kétéves szakasz tevékenységei építenek az 1–4. évfolyamon kialakult motivációs bázisra, anyagismeretre, szerszám- és eszközhasználatra. Minden témakörben átfogó rendezőelv a múlt–jelen–jövő együttállása. Tevékenységeik során a tanulók vizsgálják, hogy a múltban ezt hogyan végezték az emberek, megismerkednek hagyományainkkal, értékeinkkel. A múlt örökségén túl megismerik, melyek, milyenek a mai lehetőségeink, milyenek a jövőbeni kilátásaink. Ez a szemléletmód alkalmassá teszi a felnövő nemzedéket a változások értéként, lehetőségként történő kezelésére. Hangsúlyos, hogy minden tevékenység a környezet- és egészségtudatosság irányába mutat, kiemelve az egyén, a közösség felelősségét. A gyerekek a tanórákon mindig terveznek, készítenek valamit. A munkafolyamat komplexitása biztosítja a jelenségalapú tanulást. Ehhez megfelelő pedagógiai és környezeti feltételeket kell biztosítani az intézménynek, a fenntartónak. Kiemelten fontos a biztonságos munkakörnyezet megteremtése, ezért a csoportbontás, az anyagellátás, a megfelelő biztonságos használatot lehetővé tévő eszközök, a szaktantermi környezet nélkül a tantervi követelmények nem teljesíthetőek.

A pályaaorientáció keretében javasolt – akár a tanórai vagy más, témanapokhoz kötődő időkeretben – a tantárgy tartalmához igazodóan tanévenként üzem-, munkahely-látogatás szervezése.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gazdálkodás, munkamegosztás	6
Otthon a lakásban	10
Táplálkozás és ételkészítés	18
Textiltechnika	14
Szabad alkotás	20
Összes óraszám:	68

Témakör: Gazdálkodás, munkamegosztás

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A személyes pénzügyi tevékenységek és a fogyasztás megszervezésével kapcsolatos kompetenciák fejlesztése
- A háztartás, a család mint gazdálkodási egység
- Családellátó tevékenységek munkaszervezése és munkamegosztása

Fogalmak

család, háztartás, gazdálkodás, bevételek, kiadások, családellátó tevékenységek, munkamegosztás, munkaszervezés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Családi heti időmérleg elemzése: családellátó tevékenységek beazonosítása, munkamegosztás helyzetértékelése. Véleményformálás, vélemények ütköztetése
- Egy választott családellátó tevékenység (pl. egy konkrét étel elkészítése, heti mosás stb.) elemzése. Ráfordítások: szükséges anyagok, eszközök, energiafelhasználás, munkaórák, környezetterhelés
- A vizsgált folyamat értékelése, optimalizálása. Gazdálkodási, takarékosági lehetőségek számbavétele

Témakör: Otthon a lakásban

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén ésszerű kockázatokat felvállal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Műszaki kommunikáció értelmezése és alkalmazása
- Digitális tervezés alkalmazása
- Véleményformálás támogatása a környezettudatos otthon kialakításáról

- Különböző korok otthonainak összehasonlítása, véleményformálás
- Otthon a településen
- Közlekedési rendszerek
- Az épületek rajzai
- Az épületek főbb szerkezeti elemei, anyaga, a tulajdonság és felhasználhatóság összefüggései
- Helyiségek funkciói, térkapcsolatai, tájolása
- Helyiségek kialakításának, berendezésének szempontjai
- A lakás stílusa, hangulata
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

épület, telek, helyszínrajz, alaprajz, homlokzati rajz; szerkezeti elemek, anyagok; helyiségek területigénye, funkciói; térkapcsolat, tájolás, a lakótér kialakítása; a lakberendezés elemei

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Műszaki rajzok értelmezése, olvasása
- Makettépítés elemekből, mintaívекből. Épület, telek, településrész vagy település makettjének elkészítése
- Egyszerű tértervezés és téralakítás különböző eszközökkel. Építés dobozokból vagy más elemekből
- Rajzolás: eligazodás helyszínrajzon, alaprajzon, homlokzati rajzon – építészeti elemek beazonosítása
- Saját lakóház leírása szóban – elbeszélés utáni rajzolás
- Ismert épület bejárása, új megfigyelési szempontok meghatározásával, vázlatkészítés
- Látogatás egy építkezésen vagy film megtekintése egy építkezésről. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés

Témakör: Táplálkozás és ételkészítés

Javasolt óraszám: 18 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;

- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A táplálkozás jelentőségének értelmezése az egészségtudatos életvitelben
- Fogyasztói tudatosság alkalmazása az egészséges táplálkozás – mint önérdék – mentén
- Rugalmas alkalmazkodás döntési helyzetekben
- Kezdeményező és kitartó munkavégzés alkalmazása
- Táplálkozás az egészségtudatos életvitelben
- Élelmiszerek, ételek, tápanyagok
- Konyhatechnikai eljárások
- A felhasznált élelmiszerek eredete, forrásai
- A felhasznált élelmiszerek tulajdonságai
- Az ételkészítés folyamata
- Az ételkészítés, terítés, tálalás eszközei
- Biztonságos élelmiszer-, ételkészítés, étel
- A magyar konyha értékei, hagyományai
- Hungarikumok, tájjellegű ételek
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

táplálkozás és egészség; élelmiszer, étel, tápanyag, tápanyagszükséglet, szénhidrátban gazdag élelmiszerek; fehérjékben gazdag élelmiszerek; étkezési zsírok; vitaminban és ásványi anyagokban gazdag élelmiszerek; fűszerek, térszalazítók, ételkészítési eljárások, magyar konyha, tájjellegű ételek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- „Okostányér” elemzése, élelmiszertípusok beazonosítása. Főbb élelmiszertípusok vizsgálata, kóstolása, értékelése (pl. zöldségek, gyümölcsök, tejtermékek stb.)
- Heti étrend elemzése, értékelése megadott szempontok szerint
- Fogyasztói kosár készítése – élelmiszerek csoportosítása megadott szempontok szerint
- Ételkészítési gyakorlatok tervezése, kivitelezése, különféle alapanyagok kiválasztása, mérése, előkészítése, konyhatechnikai eljárások alkalmazása
- Az elkészült ételek kóstolása, értékelése. A munkaszervezés, munkavégzés értékelése
- Terítési gyakorlat. Egyes ételek fogyasztásához használt eszközök beazonosítása, használata
- Receptgyűjtés megadott szempontok szerint
- Látogatás élelmiszer-feldolgozó üzemben vagy piacon. Film megtekintése a témában

Témakör: Textiltechnika

Javasolt óraszám: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kreatív alkotás alkalmazása
- Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről
- Textil alapanyagok és félkész termékek
- Szövött és hurkolt textíliák előállításának kézműves technológiái és eszközei
- Textíliák díszítésének technológiái és eszközei
- Anyagok biztonságos megmunkálása
- Viseletek, hagyományok, hungarikumok
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

textil alapanyagok, textilkészítési eljárások, kézi varrás, hímzés, textílfélék csoportosítása, ruházat, viselet, a ruházat gondozása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Textilek anyagvizsgálata, alapanyagok beazonosítása, csoportosítása. Még nem alkalmazott textilkészítési eljárások kipróbálása (fonás, csomózás, nemezelés, szövés, hurkolás)
- Textíliák díszítése: Még nem alkalmazott festési mód kipróbálása
- Hímzések, díszítmények: Saját vagy választott vidék hímzésének, motívumainak rajzolása, öltéstípusainak kipróbálása, alkalmazásuk ruházaton
- Látogatás múzeumban, tájházban, alkotóházban, népi együttesnél, vagy film megtekintése a témában. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés

Témakör: Szabad alkotás

Javasolt óraszám: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét.

- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kreatív alkotás alkalmazása
- Designe thinking (tervezői gondolkodás) lépéseinek alkalmazása problémamegoldás során
- Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről

Fogalmak

problémamegismerés, problémafeltárás, definiálás-értelmezés, megoldáskeresés, tervezés, alkotás (minta), használatbavétel, gyártás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A szabad alkotás időkeretében az egyes témakörök alkotótevékenysége bővíthető, vagy más modul tevékenységrendszere választható a tanulók érdeklődése, az iskola lehetőségei szerint

A tevékenységek megvalósításához háztartástan szaktanterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaszállal, a háztartást modellező konyharésszel (3-5 fős csapatok foglalkoztatására), háztartási gépekkel, eszközökkel.

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakasz tanóráin folytatódik az alkotótevékenységre épülő tanítási folyamat. Hangsúlyosabbá válnak a felnőtt szerephez tartozó döntési folyamatok, biztonságos iskolai keretek közötti szimulált környezetben. Fókuszba kerül a pénzügyi tudatosság, az otthonteremtés és -fenntartás, a család ellátása, mindez úgy, hogy az egyén feladatain és érdekein túl a társadalmi érdekek, globális célok is helyet kapnak a döntési folyamatban.

A tanórai munkák során komplexebbé válnak a tevékenységek, a tanuló csapatban, munkamegosztásban dolgozik, modellezve a családi vagy munkahelyi munkamegosztást. Mivel a tevékenységek időigényesek, ezért javasolt a tanórák tömbösítése, alkalmanként legalább két tanóra megtartása. Fontos, hogy a tanulóknak a tanulási folyamat során legyen alkalmuk üzem-, munkahely-látogatásra, ahol már az iskolaválasztási, megélhetési szempontok is előtérbe kerülnek.

Ajánlott a tantárgy kiterjesztése a 8. évfolyamra, mivel a tantervi szabályozás szerint a középfokú iskolában a tanulónak már nincs lehetősége a tantárgy tanulására. Ezért az intézmény felelőssége, hogy tanórai vagy tanórán kívüli keretekben, a kialakított feltételrendszert kihasználva, lehetőséget, időkeretet biztosítson olyan ismeretek elsajátítására, olyan készségek fejlesztésére, melyeket alkalmazva a tanuló tudatosan hoz döntéseket majdani életében.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gazdálkodás, munkamegosztás	4
Otthon a lakásban	6
Táplálkozás és ételkészítés	8

Textiltechnika	6
Szabad alkotás	10
Összes óraszám:	34

Témakör: Gazdálkodás, munkamegosztás

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Tudatosság alkalmazása a tanuló saját életvitelével kapcsolatos döntéseiben
- A véleményformálás támogatása
- A háztartási, családi költségvetés
- A háztartás fogyasztása, környezetterhelése

Fogalmak

a háztartási költségvetés feladata; készítésének formái; takarékosági formák; vagyonleltár, értékek védelme; környezetterhelés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Különböző élethelyzetekben (feladatleírásban) lévő családok havi költségvetésének elkészítése, elemzése
- Bevételek, kiadások csoportosítása, rendszerezése. Javaslattétel a fogyasztás optimalizálására
- Vagyonleltár készítése a szaktanterem meghatározott részéről
- Látogatás egy közeli bankfiókba vagy banki tanácsadó meghívása: Tájékozódás megtakarítási lehetőségekről, a bank által nyújtott szolgáltatásokról

Témakör: Otthon a lakásban

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;

- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A világítás, a színek, az anyagok és minták, a tárgyak és a díszek szerepének értelmezése, alkalmazása a lakberendezésben
- Kreatív tevékenységek készségeinek fejlesztése
- Életterek, otthonok
- Lakberendezési tervek, rajzok, makettek (digitális tervezés és kivitelezés)
- A konyha mint munkahely kialakításának higiéniai, munkaszervezési, ergonómiai szempontjai
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

fény, fényerősség, fényforrások, a lakás világítása: általános, helyi és hangulatvilágítás; színek, anyagok, minták, díszek szerepe; a konyha bútorai, konyhai gépek elhelyezése; higiénia, munkaszervezés, ergonómia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Látogatás lakberendezési áruházban vagy film megtekintése. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, megbeszélés
- Berendezési tervek elemzése
- Konyhaberendezési terv készítése, egyeztetett szempontok szerint, ingyenes tervezőprogramok használatával
- Lakberendezési tárgy vagy dekoráció tervezése, kivitelezése

Témakör: Táplálkozás és ételkészítés

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az élelmiszerek megválasztásában fogyasztói tudatosság alkalmazása – az önérdeken túl, a társadalmi érdekek mentén is
- Környezeti szempontok alkalmazása tevékenység értékelése során
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatának vonatkozásában
- Táplálkozás és egészség
- Élelmiszer-beszerzés, -tárolás, -tartósítás
- Ételkészítési folyamat tervezése, kivitelezése
- Konyhai gépek és alkalmazásuk
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

élelmiszer-biztonság, bevásárlás, tárolási módok, tartósítási eljárások, konyhai gépek és biztonságos üzemeltetésük; ételcsoportok, menüelemek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Étrendtervezés – az egészséges életmód és a fenntarthatóság szempontjai szerint
- Ételkészítési gyakorlatok tervezése és kivitelezése. Munkák során a rendelkezésre álló konyhai gépek használata, gondozása. Tartósítási eljárások alkalmazása
- Élelmiszer-beszerzés tervezése, napi, heti, időszakos bevásárlásokhoz
- Látogatás az iskolai konyhán vagy egy közeli étterem konyháján. Megfigyelési szempontok szerinti adatgyűjtés, elemzés

Témakör: Textiltechnika

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése
- Textilkészítés során a gépi varrás biztonságos alkalmazása
- A tanuló saját képességeinek és érdeklődésének azonosítása a témához kötődően
- Textilfélék (alapanyagok, késztermékek) környezetünkben
- Textilfélék tisztítása, gondozása, javítása

- A háztartási szabás-varrás eszközei
- Lakástextilek kivitelezése
 - Textilfestés, varrás varrógéppel
- A tanórai tevékenységekhez kötődő szakmák, foglalkozások, tanulási utak

Fogalmak

lakástextilek csoportosítása, egyes típusok gondozása; a textilfestés anyagai, eljárásai; varrógép, gépi varrás; foltvarrás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A varrógép üzembe helyezése, használata
- Egyszerű használati tárgy vagy ruhadarab kivitelezése gépi varrással
- Maradék textilanyagok gyűjtése, újrahasznosítása a foltvarrás alaptechnikáinak alkalmazásával
- Lakástextil-tervezés, -kivitelezés (lehet párna, terítő vagy közös munka: falikép, függöny, játék)

Témakör: Szabad alkotás

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét.
- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- a fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Kreatív alkotás alkalmazása
- A kerékpár biztonságos használata, karbantartása
- Design thinking (tervezői gondolkodás) lépéseinek alkalmazása problémamegoldás során

- Véleményformálás támogatása a témához kapcsolódó kulturális örökségünkről

Fogalmak

problémamegismerés, problémafeltárás, definiálás-értelmezés, megoldáskeresés, tervezés, alkotás (minta), használatbavétel, gyártás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A szabad alkotás időkeretében az egyes témakörök alkotótevékenysége bővíthető vagy más modul tevékenységrendszerre választható a tanulók érdeklődése, az iskola lehetősége szerint.

A tevékenységek megvalósításához háztartástan szaktanterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, a háztartást modellező konyharésszel (3-5 fős csapatok foglalkoztatására), háztartási gépekkel, eszközökkel és varrógépekkel.

MODUL „C”: Kertészeti technológiák

A technika és tervezés tantárgy „C”: **Kertészeti technológiák** modulja ajánlott azoknak az intézményeknek, ahol:

- a teljes iskolai életet meghatározza a felelős környezet- és egészségtudatos életvitel kialakítása és fejlesztése,
- az iskolakerti tevékenységeket a természettudományos nevelés alapjának tekintik,
- rendelkezik az intézmény iskolakerttel, vagy tervezi annak kialakítását.

Külön jelentősége lehet a modulnak azokban az intézményekben, ahol:

- az iskola körzetében élő tanulók kertes lakóházakban élnek (falvakban, kisvárosokban, nagyvárosok kertvárosaiban, zöldövezeteiben), lehetőségük van az iskolában elsajátított ismereteket, fejlesztett készségeket otthonukban gyakorlati tevékenység során alkalmazni, továbbfejleszteni;
- a lakosság megélhetésének fő vagy jelentős forrása a mezőgazdaság, hagyománya van a gazdálkodásnak;
- a fiataloknak a mezőgazdaság felé orientálódva esélyük van majdani szakmai tanulmányaik után megélhetést biztosító munkára;
- a családok nehéz körülmények között élnek, s esélyt teremtenek számukra, ha gyermekeik az iskolában elsajátíthatnák az alapvető családellátó mezőgazdasági tevékenységeket;
- sajátos nevelési igényű gyermekeket tantermen kívüli eszközökkel is szeretnének integrálni az iskola munkájába, ill. kiemelt cél a szabálykövetés, a társas és életviteli kompetenciák, attitűdök fejlesztése,
- fontosnak tartják az informális tanulás, szabadtéri és valóságalapú tanulás, az aktív rekreáció lehetőségeit.

A kerettanterv értelmezésében az iskolakert bármilyen gyermekközösség (többségében óvodai, iskolai) rendszeres és értelmező tevékenységével gondozott, oktatás-nevelés és felüdülés céljával művelt kert.

A tantárgy tanulásának-tanításának célja, hogy alapvető kertészeti ismeretek közvetítésével, a tanulók életkorának megfelelő kertművelési, -ápolási technikák elsajátításával, begyakorlásával biztosítsa a környezet- és egészségtudatos életvitel vezetésének feltételeit.

A modul ismeretanyaga háttérrel teremt olyan napi döntések meghozatalához, amelyek tudatos fogyasztói magatartásról tesznek tanúságot.

Az iskolakertben végzett munka – biztonságos, felnőttek által irányított kertművelés – megteremti a feltételrendszerét annak, hogy a tanulók döntéseikért, cselekedeteikért és azok következményeiért felelősséget vállaljanak, felelősségtudatuk elmélyüljön. Lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók a gyakorlatban tapasztalhassák meg a munkamegosztás jelentőségét, az egyénenként, kis csoportokban végzett munka összehadódó értékét, az együttműködés jelentőségét, az értékteremtés, az alkotás örömét, a munka megbecsülését. Ezek együttesen szolgálják a teljes nevelési folyamatot átható, munkára, életpálya-építésre, együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés megvalósítását, az önismeret, a társas kultúra fejlesztését.

A tanulók megismerik szűkebb környezetük (vidékük, tájegységük) sajátos mezőgazdasági hagyományait, őshonos növényeit, állatait. Néprajzi ismereteiket gyakorlati tapasztalatokkal egészítik ki. Felértékelődik a környezet folyamatos észlelése, a népi kalendárium, a jeles napok bölcsessége, az előttünk járó generációk tudása, tapasztalata.

Az egészségnevelés terén kiemelkedő jelentőségű a modul tanítása, hiszen élelmiszer előállításáról szól. A kerti terményeket azonnal megköszönhetik a gyerekek, feldolgozhatják,

tartalékot képezhetnek. Mindezek a tevékenységek az élelmiszer-biztonság és az öngondoskodás irányába mutatnak. A gyerekek megismerik, vásárlás során ki tudják választani az egészséges élelmiszereket, biztonsággal tudják azokat feldolgozni, tárolni.

Az iskolai kerti tevékenység otthon a családot is arra készítheti, hogy néhány alapvető növényt termesszenek, illetve alkalmat teremthet számukra új fajok, fajták vagy éppen a régi, őshonos, mára elfeledett növények megismerésére, kipróbálására.

A rendszeresen végzett kerti munka az egészséges testmozgáson túl a lelki egészség megőrzésének is egyik eszköze.

A környezeti nevelés terén a környezet ismeretén alapuló tudatosságot alakítunk ki. A tantárgy tanítása során a tanuló megtapasztalja az erőforrások tudatos, takarékos használatát (pl. locsolás-esővízgyűjtés, komposztálás stb.), a felelősségteljes gazdálkodás gyakorlatát. Így válik napjai részévé a javakkal való észszerű gazdálkodás, s megtanulja mérlegelni döntései következményeit és kockázatát.

A kertben mint „szabadtéri tanteremben” megvalósuló valóság alapú tanulás lehetőséget nyújt más tantárgyak ismeretanyagának szemléltetésére, mélyebb megértést, gyakorlati alkalmazást célzó tanítására a jelenség alapú tanulás keretében.

Az iskolakerti munka csak a tanév meghatározott részében végezhető, ezért a témakörök sorában szereplő „Téli tevékenységek” megadott időkeretébe az iskola helyi tantervében a technika és tervezés tantárgy A, B és D moduljaiból választhat tartalmakat, az iskolakerthez, biztonságos közlekedéshez kapcsolódó témákat, az intézményi sajátosságok, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában az egészség- és környezettudatos életvitel áll. A tanuló megismeri az iskolakertben termesztett zöldségféléket, gyümölcsöket, fűszer- és gyógynövényeket, szántóföldi növényeket, jelentőségüket, helyüket az étrendünkben. Megismeri ezek tárolásának, tartósításának, elkészítésének különféle módjait. A tanulási folyamat valóságra épülő, jelenség alapú, tapasztalati, cselekvésorientált tevékenység. A tanuló haszonnövényekkel foglalatoskodik, a tanórákon valódi földet művelve, saját terv mentén; csapatban dolgozva zöldségeket, gyógy- és fűszernövényeket termeszt, kóston, feldolgoz, elfogyaszt. Ez a tevékenység problémamegoldásra, munkára készíti a tanulót, alkalmat ad az együttműködésre, a közösséghez tartozás megélésére.

Tevékenysége során a tanuló megismerkedik a hagyományos gazdálkodással, a mai nagyüzemi termesztéssel, megtapasztalja, hogy milyen a gazdák élete.

A kert alapú tanulás fő helyszíne az iskolakert, mely égisz alatt tanteremként funkcionálva teret, helyet ad a tanórán kívüli tevékenységnek is. Mindez folyamatos projekt alapú munkát kíván a tanulóktól, hiszen a termesztési időszak tavasztól ősziig, a tanéveken átívelve tart, így az egyes évfolyamok egymásba fonódnak, a nyári szünetben is gondozni kell a növényeket, be kell takarítani a termést.

Hangsúlyos a fenntarthatóságra nevelés: az iskolakert nemcsak segít megismertetni a természetet, hanem felelős, gondozói magatartás kialakítását is szolgálja. Ebben gyakorlati tapasztalatokkal támogatja a természetismeret, a hittan és etika fenntarthatósággal, a természeti környezetünk iránti felelősséggel kapcsolatos tartalmait.

A kert, a kertben végzett munkatevékenység, a gazdálkodás továbblépési lehetőséget kínál a felsőbb évfolyamokon indított diák vállalkozás, a gazdálkodási-pénzügyi ismeretek közvetítésének irányába.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
--------------	------------------

Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben	8
Élet a talpunc alatt	4
Téli tevékenységek	10
Zöldségnövények termesztése	12
Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák	6
A talaj gondozása, javítása	4
Növényvédelem a biokertben	4
Téli tevékenységek	10
Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Ősz a zöldségesben és a gyümölcsösben

Javasolt óraszám: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- egészségség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- A növényekről, az egészséges táplálkozásról tanult ismeretek szintetizálása, alkalmazása
- Környezet- és egészségtudatos véleményformálás
- A fenntartható fejlődés értelmezése
- A cselekvő tudatosság alkalmazása
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során
- Kertészeti alapismeretek
 - A zöldséges- és gyümölcsöskert jellemző növényei és csoportosításuk: Az iskolakertben fellelhető növények azonosítása, jellemzőik; Csoportosítás szempontja: fogyasztásra szánt részek és a gazdasági érettség időpontja szerint
- Kertművelés és ápolás
 - A betakarítás folyamatai, munkaszervezés: az iskolakertben található zöldség vagy gyümölcs betakarításának (szüretelésének) munkafolyamatai, eszközei, munkamegosztás a csoportban
 - Baleset-megelőzési szabályok: a használt eszközökkel történő munkavégzés szabályai

- Élelmiszer-termelés és -feldolgozás
 - Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban: a vizsgált növények jellemző tápanyagai, szerepük szervezetünk egészséges működésében
 - Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához: a betakarított termés feldolgozása, téli tárolása (pl. must, befőtt, lekvár, savanyúság készítése, aszalás, fagyasztás, veremelés stb.)
 - Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok: a végzett munkafolyamatok higiéniai szabályai
 - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: a feldolgozott élelmiszerhez köthető hagyományaink, értékeink bemutatása
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások: élelmiszeripari szakmacsoport
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

zöldség, gyümölcs, élelmiszer, biológiai érettség, gazdasági érettség, étel, tápanyag, tartósítási eljárások, higiénia

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Séta az iskolakertben. Az egyes kertrészek elkülönítése, a növények szempontok szerinti megfigyelése, tapasztalati vizsgálata (érintés, szaglás, ízlelés). Növények, növényi részek begyűjtése, csoportosításuk
- Az iskolakerti lehetőségek szerint betakarítás (gyümölcs vagy zöldség). Munkaszervezés, munkavégzés. A feldolgozás előkészítése
- A termés feldolgozása – a lehetőségek szerint mustkészítés, lekvárfőzés, befőzés vagy savanyítás, esetleg aszalás
- A felhasznált anyagok beazonosítása (szerepük a táplálkozásban, a készítményben)
- Ételkészítési gyakorlatok előkészületei során alkalmazott szabályok: kézmosás, hajviselet, védőruha. A felhasznált eszközök, anyagok tisztasága, a tisztítás módjainak alkalmazása, eszközeinek, anyagainak használata
- Választott hungarikumok bemutatása – projekt, csapatban. Javaslattétel helyi értéktárba történő beválasztásra
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról – önálló munka. A mi cégünk – storyline játék: a témakörben tanult ismeretek mentén a gyerekek egy cég dolgozói, bemutatják egymásnak foglalkozásukat (Mit, hol tanultak? Mi a szakmájuk, a foglalkozásuk? Hogyan telik egy napjuk a munkahelyen?)

Témakör: Élet a talpunk alatt

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális kompetenciák alkalmazása mérési, vizsgálati eredmények rögzítése, elemzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Tényeken alapuló következtetések levonása
- Felelősségérzés a munkavégzés eredményéért és minőségéért
- Talajtani alapismeretek:
 - A talajszelvény fogalma: a talaj szintjei, a talajképződés folyamata
 - A talaj alkotói, jellemzői, egyszerűbb talajvizsgálatok; a talaj színe, szerkezete, kötöttsége; a talajnedvesség kimutatása, vízáteresztő képesség vizsgálata a környezetben fellelhető mintákon
 - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: a talaj megfigyelése, vizsgálata; eredmények rögzítése, értékelése; élőlények a talajban; komposztvizsgálatok
 - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
- Kertművelés és -ápolás
 - Baleset-megelőzési szabályok
 - A talajművelés eljárásai: forgatás, lazítás és porhanyítás, tömörítés, egyengetés
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari, geológiai, talajtani) szakmák, foglalkozások: mezőgazdasági szakmacsoport
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

talaj, talajalkotók, humusz, lebontó szervezetek, kötöttség, vízáteresztő képesség, komposzt

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Megfigyelések végzése az iskolakertben, a természetismeret tantárgyban tanultak beazonosítása talajszelvényen
- Mintavétel az iskolakert talajából. Minták vizsgálata irányítással. Mérési eredmények rögzítése, értékelése. Beavatkozás tervezése
- Az iskolakert talajművelési feladatainak végzése
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról – önálló munka

Témakör: Zöldségnövények termesztése

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Tervezési folyamat során algoritmizálás alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások következményének mérlegelése
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben
- Kertészeti alapismeretek
 - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei: a vetőmagok jellemzői, a csírázás feltételei
 - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
 - Növénytermesztési módok: a vetésforgóban, a vegyeságyban történő termesztés; a vetésforgó hatása a talajra és a növények fejlődésére, a növényvédelemre; a növénytársítás alapvető szabályai, alapvető konyhakerti növények egymásra gyakorolt hatása; öntözési ismeretek (öntözési módok, öntözési idő, takarás és öntözés, gyökerezési mélység, öntözővíz minősége: hőmérséklet, oldott anyagok, mulcsozás szerepe)
 - Vetési, termesztési terv: a növények csoportosítása választott termesztési mód, tápanyagigényük, vetési idejük és termésidejük szerint
- Kertművelés és -ápolás
 - A vetés műveletei; talaj-előkészítés, vetés szabadföldbe (sorba, szórva, fészekbe)
 - A kertrész gondozási munkái: öntözés, egyelés, gyomlálás, karózás, betakarítás, terv szerint másod- és harmadvetés
 - Komposztálás – komposztálható anyagok a kertben
 - A méhek jelentősége a növénytermesztésben: beporzás, termésképződés

- A növénytermesztés és állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai; méhek élete és „munkája”; a méhtartás hagyományai
 - Baleset-megelőzési szabályok
- Élelmiszer-termelés és -feldolgozás
- A méz előállítása, tárolása, feldolgozása, felhasználásának szabályai; méhészeti termékek
 - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai; vidékünk mézes hagyományai
- Pályaorientáció
- A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások: kertész, méhészt
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

növények ivaros szaporodása, beporzás, termésképződés, mag, csíra, sziklevel, csírázási próba, környezeti igény, tűrőképesség, vetésforgó, vegyeságy, növénytársítás, vetési módok, másod- és harmadvetés, öntözési módok, mulcsozás, méhcsalád, méhészt, méhészeti termékek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Környezeti megfigyelések végzése, eredmények összevetése az éves munkák rendjével, a népi megfigyelésekkel
- A vetőmagkészlet áttekintése, vizsgálata
- A szerszámoskamra áttekintése, szerszámok ellenőrzése, szükség szerinti előkészítése
- Termesztési módok hatásvizsgálata, információgyűjtéssel, tapasztalatok összegzésével
- A növények vízigény szerinti csoportosítása, öntözés tervezése
- Vetési, termesztési terv készítése magas ágyáshoz – csapatonként
- Vetési előkészületek, vetési munkák elvégzése
- Megfigyelés, változások rögzítése, a veteményes gondozási munkálatainak végzése
- Komposztálható anyagok gyűjtése, komposztálás
- A virágzás, termésképződés megfigyelése, feljegyzések készítése
- Látogatás egy gazdaságban, vagy gazda, méhészt meghívása rendhagyó órára
- Ételkészítési gyakorlat méz felhasználásával a lehetőségek szerint (édesítés mézzel, mézes sütés stb.)

Témakör: Gyógynövénytermesztés és szántóföldi kultúrák

Javasolt óraszám: 6 óra

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A növény azonosításához szükséges lényeges tulajdonságok felismerésének fejlesztése
- Jellemző tulajdonságok és termesztési igények közötti összefüggések értelmezése
- Problémahelyzetben megoldási stratégiák összehasonlítása
- Tevékenység során együttműködési készségek fejlesztése
- Véleményformálás az egészséges táplálkozásról
- Környezet- és egészségtudatos szempontok alkalmazása a tevékenységek végzése során
- Globális élelmezési probléma értelmezése
- A cselekvő tudatosság alkalmazása
- Szabálykövető, kooperatív magatartás alkalmazása munkavégzés során
- Kertészeti alapismeretek
 - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
 - A fűszernövénykert jellemző növényei, csoportosításuk és felhasználásuk
 - Szántóföldi növényeink, csoportosításuk és felhasználásuk
- Kertművelés és -ápolás
 - Baleset-megelőzési szabályok
 - Őszi munkák a fűszer- és gyógynövénykertben: növényi részek begyűjtése, magfogás, növények ritkítása, visszametszése, fagyvédelme
 - Őszi munkák a szántóföldi parcellában: betakarítás, téli tárolás előkészítése
- Élelmiszertermelés és -feldolgozás
 - Az iskolakertben termesztett növények szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban
 - Ételkészítési technológiák a megtermelt élelmiszerek feldolgozásához
 - Higiéniai és élelmiszer-biztonsági szabályok
 - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai
 - Az állattartás hagyományai, értékei, hungarikumai
 - A gabonafeldolgozás (malom-, sütőipar) technológiai folyamatai
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

gyógynövény, fűszernövény, gabonafélék, olajnövények, nagy fehérjetartalmú növények; takarmánynövények, ipari növények; GMO, liszt, dara, kása, lisztek jelölési rendszere, a kenyér alapanyagai

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A szerszámoskamra szerszámai, eszközei, azok gondozása, balesetmentes használata
- Séta az iskolakertben. Növények, kultúrák megfigyelése, a megfigyelések rögzítése
- Térképkészítés. Védnöki rendszer szervezése
- Biztonság a kertben

- Növények begyűjtése, betakarítása
- Magok begyűjtése
- Növényápolási munkák végzése
- A téli időszakra szükséges felkészülés az iskolakert sajátosságai szerint
- A begyűjtött élelmi anyagok feldolgozása, a termékhez igazodóan többféle módon
- Az egyes technológiai folyamatok alkalmazása
- A megismert szabályok alkalmazása
- Ételkészítési gyakorlat, a megismert (termesztett) alapanyagok felhasználásával a saját vagy választott vidék jellemző hagyományai szerint

Témakör: A talaj gondozása, javítása

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Tényeken alapuló következtetések levonása
- Felelősségérzés munkavégzésének eredményéért és minőségéért
- Kertészeti alapismeretek
 - Talajjavítási módok
 - A talajerő-utánpótlás szükségessége és lehetőségei (állati és növényi szerves trágyák, műtrágyák előnyei-hátrányai); a talaj védelme
- Kertművelés és -ápolás
 - A talaj előkészítése növénytermesztésre: hulladékgazdálkodás, komposztálás
 - A talaj védelmének módjai (mulcsozás, növényborítás, védelem szermaradványoktól és szennyezőktől, megfelelő vízgazdálkodás és öntözővíz, talajnedvesség és talajszerkezet – a talajpusztulási folyamatokkal összefüggésben)
 - Baleset-megelőzési szabályok
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari, geológiai, földmérési) szakmák, foglalkozások

- Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

a talaj tápanyagai; tápanyag-utánpótlás; szerves trágya; műtrágya, komposztálható anyagok; komposztprizma, vetésforgó, talajképződés, talajvédelem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A talaj állapotának megfigyelése, vizsgálata, értékelése, beavatkozások meghatározása
- A kert őszi munkálatainak végzése, az iskolakert sajátosságai szerint. A talajgondozás műveletei, talajtípustól függően – ásás, tápanyag-utánpótlás

Témakör: Növényvédelem a biokertben

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ember személyes felelősségének felismerése a környezet alakításában
- Konkrét problémahelyzetben cselekvő elkötelezettség értelmezése
- Digitális kompetenciák fejlesztése mérési, megfigyelési adatok összegzése során
- Ok-okozati összefüggések értelmezése adatok elemzése során
- Következmények, kockázatok becslésére, értékelésére vonatkozó kompetenciák fejlesztése tervek, tapasztalatok mentén
- Kertészeti alapismeretek
 - A kert mint ökológiai egység
 - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei
 - Az ökológiai (bio) kertművelés alapszabályai (vetésforgó, fajtaválasztás, talajerő-utánpótlás, immunerősítés)
- Kertművelés és -ápolás
 - A biogazdálkodás jellemzői
 - Növényi immunerősítő levek készítése és használata
 - A madárbarát, rovar- és méhbarát kert jelentősége a biokertben

- A vegyszeres növényvédelem előnyei-hátrányai általában és az iskolakertben, az ökológiai (bio) gazdálkodásban megengedett szerek jellemzői
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági) szakmák, foglalkozások
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

az iskolakert, mint életközösség; növények kártevői; növényvédelem; vegyszer nélküli növényvédelem; biológiai növényvédelem; mechanikai növényvédelem; biogazdálkodás, madárbarát kert; madár-, rovar- és méhvédelem az iskolakertben

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Környezeti megfigyelések, állapotörögzítés, mérések, adatok elemzése
- Az emberi tevékenység hatása a környezetre – egyes technológiák előnyei, hátrányai – projektmunka
- Védekezési módok egyes (az iskolakertben is jellemző) kártételek esetén – projektmunka
- Saját készítésű szerek készítésének eljárásai, feladatai (növények begyűjtése, szerkészítés, -alkalmazás). Tervezés
- A téli madár- és rovarvédelem előkészületei (madárkalács, odú, etető, rovarhotel készítése a lehetőségek szerint)

Témakör: Zöldségfélék, gyógynövények termesztése az iskolakertben

Javasolt óraszám: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A munkatevékenység értékteremtő lényegének, felelősségének értelmezése

- Tervezési folyamat során gazdálkodási szempontok alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások környezeti és gazdasági következményének mérlegelése
- Döntéshozatal során ismeretek alkalmazása, véleményformálás, konszenzusra jutás
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák, munkakultúra fejlesztése, csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben
- Véleményformálás támogatása a mezőgazdaság, a gazdák tevékenységéről, az ágazat jelentőségéről
- Kertészeti alapismeretek
 - A környezeti állapot mérésének, értékelésének eljárásai, eszközei; az időjárás változásainak követése, értékelése a növénytermesztés vonatkozásában
 - Az egyes műveletek végzésének szerszámai, eszközei és használatuk
 - Növények ivartalan szaporítása; szaporítási módok: hajtásdugványozás, tőosztás, levéldugványozás, bujtás
 - Zöldségfélék, fűszer- és gyógynövények szaporítása, termesztése, palántanevelés; szaporítás növényi részekkel: dughagymával, fiókhagymával, gumóval
 - A növénytársítás szabályai: gyógynövények, dísnövények a zöldségágyban; a növények egymásra gyakorolt hatása; vetési, termesztési terv; az ágyásban egymást követő növények termesztésének tervezése, a termőterület maximális kihasználásával
- Kertművelés és -ápolás
 - A gazdasági év munkarendje
 - Kertészeti munkák: az iskolakerti környezet értékelésén alapuló beavatkozások tervezése; kertgondozás; a felhasználásra érett növényi részek betakarítása
 - Baleset-megelőzési szabályok
- Élelmiszer-termelés, -feldolgozás
 - Az élelmiszer-termelés hagyományai, értékei, hungarikumai: élelmiszer-termelés hazánkban; mezőgazdasági ágazatok, termékek; a betakarított növényi részek felhasználása, feldolgozása
- Pályaorientáció
 - A tanórai tevékenységekhez kötődő (mezőgazdasági, élelmiszeripari) szakmák, foglalkozások; gazdák és gazdaságok hazánkban és Európában
 - Tanulási utak a megismert szakmák megszerzéséhez

Fogalmak

növények ivaros és ivartalan szaporítása, palánta, tőosztás, dugványozás, bujtás, gazdálkodás, a termőterület kihasználtsága; a termesztési folyamat munkaműveletei; mezőgazdasági ágazatok, gazdaságok; hagyományos és nagyüzemi gazdálkodás; élelmiszerek előállítása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Környezeti megfigyelések, értékelések végzése
- Szerszámoskamra rendje, szerszámok gondozása
- Ivartalan szaporítási módok alkalmazása a rendelkezésre álló növényeken

- Növénytermesztés ivartalan szaporítási módokkal, hajtatasos növénytermesztéssel az iskolakert lehetőségei szerint
- Zöldségtermesztés tervezése
- Növénytársítás szabályainak alkalmazása a termesztési terv készítése során
- A témakör elsajátítása során saját terv szerinti növénytermesztés, gazdálkodás, a megtermelt élelmiszer hasznosítása – ételkészítési gyakorlatok keretében
- A tanulók nyári kertészeti gyakorlaton való részvétele (az iskola sajátosságai szerint)

7. évfolyam

A nevelési-oktatási szakaszban a tanulási folyamat középpontjában a hazai gyümölcstermesztés, szőlészet és borászat áll.

E területek kiemelkedő jelentőségűek hazánk mezőgazdaságában. Ismeretük, jelentőségük értékelése, hagyományainak ápolása fontos része nemzeti öntudatunknak, európaiságunknak.

Az iskolakert gondozásában előtérbe kerül a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a segítőkészség, az önkéntesség.

Az egészségnevelés terén továbbra is hangsúlyos az élelmiszertermelés, az egészséges táplálkozás. A tantárgy tanulása során elsajátított ismeretek, fejlesztett kompetenciák mentén kialakuló tudatosság alkalmassá teszi a tanulókat arra, hogy fogyasztóként értékelvű döntéseket hozzanak az élelmiszerek, ételek, italok, kozmetikumok, gyógyhatású termékek kiválasztása során.

Az iskolakertben végzett alkotó, értékteremtő fizikai munka sikerélményt biztosít, hozzájárul a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzéséhez. A tanulók a munka során speciális önismeretre tesznek szert, kipróbálhatják, megismerhetik képességeiket a gyakorlatban, s ez a megalapozott önismeret segíti pályaeorientációjukat, iskolaválasztásukat.

A környezeti nevelés terén az iskolakerti munka során holisztikus szemlélet érvényesül. A környezethez való viszonyulás, a gondozói magatartás gyakorlati tapasztalatot nyújt a globális gondolkodáshoz és a lokális cselekvéshez.

A modul választása azoknak az intézményeknek javasolt, akiknek iskolakertjében van néhány gyümölcsfa – leginkább korai érésű cseresznye és meggy, kései érésű szilva, alma, körte –, esetleg természetesen többféle bogyós gyümölcsöt, és van néhány töke csemege- és borszőlő.

Mivel a termesztési időszak átnyúlik az évfolyamok között, a helyi tantervben indokolt legalább a 8. évfolyam első félévére heti 1 órát biztosítani a tantárgy számára, a termesztési folyamat lezárására.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Ősz a gyümölcsösben	6
Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben	2
Gyümölcsfák szaporítása	4
Téli tevékenységek	10
Gyümölcstermesztés az iskolakertben	12
Összes óraszám:	34

Témakör: Ősz a gyümölcsösben

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tevékenységét társakkal együttműködve tervezi;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait; felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A talaj minősége, a környezeti jellemzők és a gyümölcsstermesztés közötti kapcsolatok értelmezése
- Véleményformálás támogatása a helyi gyümölcsfajták értékéről, a „tündérkertek” jelentőségéről
- Együttműködési készségek fejlesztése a munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Felelősségvállalás kompetencia fejlesztése a környezet- és egészségtudatos cselekvés gyakorlatában
- Élelmiszer-termelés és -feldolgozás
 - A gyümölcsösben termesztett növények jellemzői (növényismeret, botanikai jellemzők)
 - Tájegységre jellemző faj- és fajtaismeret (növényismeret, termesztési igények, a termés használati értéke)
 - A termesztett növények helye, szerepe, jelentősége az egészséges táplálkozásban (ételek, élelmiszerek, tápanyagok; tápanyagmegőrző ételkészítési eljárások; fogyasztóvédelmi ismeretek)
 - Gyümölcsök betakarítása, tárolása, feldolgozása (technológiai folyamatok)
 - A gyümölcsstermesztés hagyományai, hungarikumai
 - Őszi növényvédelmi munkák
 - Fajtamentő tündérkertek a Kárpát-medencében
- Pályaorientáció
 - A gyümölcsfeldolgozáshoz kötődő szakmák, foglalkozások, munkakörnyezetek

Fogalmak

az egyes levél-, virág- és terméstípusok jellemzői; az egyes termőhelyek jellemzői; termesztett gyümölcsök környezeti igényei; egészséges táplálkozás, tápanyagok, ételkészítési eljárások, tartósítási eljárások, kártevők elleni védekezés, fajtamentő tündérkert

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Séta a gyümölcsösben, termesztett gyümölcsök megfigyelése, terméstípusok beazonosítása
- Egyes fajták beazonosítása. Megfigyelések rögzítése, adatgyűjtés, elemzés, térképrajzolás, a kert sajátosságaitól függően kóstolás
- Gyümölcs az étrendben – projektmunka

- Ételkészítési gyakorlat – a helyi sajátosságok szerint (befőzés, lekvárfőzés, gyümölcsös étel készítése). Technológiai folyamatok alkalmazása
- Gyümölcstermő növények őszi gondozása
- Tündérkertek – projektmunka

Témakör: Talajművelés az iskolakertben és a nagyüzemben

Javasolt óraszám: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az ok-okozati összefüggés értelmezése a talajszennyezés okai és következményei között
- Véleményformálás támogatása az egyén felelősségéről az értékek megőrzésében és a közös értékteremtésben
- Kertészeti alapismeretek
 - A talaj minősége (a talaj vízgazdálkodása, levegő- és hőgazdálkodása; a talaj minőségének vizsgálati módszerei)
 - Talajszennyezés (szennyező anyagok hatása az élővilágra)
 - Fenntarthatóság az iskolakertben és a nagyüzemben
- Kertművelés és -ápolás
 - Talajvédelem, talajhasználat: őszi talajmunkák az iskolakertben; komposzt kezelése és felhasználása

Fogalmak

a talaj vízgazdálkodása; levegő- és hőgazdálkodása; savasság, lúgosság, a talaj kémhatása; talajszennyező anyagok; a talajművelés munkái

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A talaj megfigyelése, vizsgálata
- Javaslattétel az iskolakert talajának javítására
- Javítási módok, gondos talajhasználat feladatai
- Talajmunkák végzése az iskolakertben

Témakör: Gyümölcsfák szaporítása

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- szempontokat határoz meg környezetének megfigyeléséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Együttműködési készségek fejlesztése
- Kertészeti alapismeretek
 - Fás szárú növények jellemzői: gyümölcstermő cserjék és fák az iskolakertben
- Kertművelés és -ápolás
 - Alanynevelés ivaros és ivartalan szaporítási móddal
 - Oltványnevelés szemzéssel
 - Fás szárú növények telepítése (gyümölcsültetvények fajtatársítása)

Fogalmak

ivarúság, lakiság, öntermékenység, fás dugványok; bujtások; szemzés, oltás, faültetés, telepítés, csemete, szabad gyökerű, földlabdás, faiskola, rezisztens fajták, növénynemesítés, növényvédelem, lemosó permetezés, ökológiai gazdálkodás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Fás szárú növények szaporítási lehetőségei – projektmunka (jellemzően az iskolakert növényeinek vonatkozásában)
- Vetés és dugványozás. Oltás és szemzés műveletének elsajátítása gyakorlóanyagon
- Fás szárú növények ültetési munkálatainak végzése

Témakör: Gyümölcsstermesztés az iskolakertben

Javasolt óraszám: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;

- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri az egyes modulokhoz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit;
- a fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képzési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- A társadalmi munkamegosztás lényegének, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségének értelmezése
- Tervezési folyamat során holisztikus szemlélet alkalmazása
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Tevékenységek, beavatkozások következményének többszemponútú mérlegelése
- Döntéshozatal során tudatosságra épülő konszenzus alkalmazása
- Cselekvő tudatosság alkalmazása
- Önismeret, társas kompetenciák fejlesztése csapatban végzett munkatevékenységek során, különböző szerepekben
- Kertészeti ismeretek
 - Fialat fák és cserjék gondozása: koronaalakítás metszéssel és hajtáskötözéssel; növényvédelem
 - Termő fák és cserjék gondozása: koronaforma fenntartása és a termés szabályozása metszéssel; támrendszerek kialakítása
- Kertművelés és -ápolás
 - Az iskolakert gyümölcsösének gondozása
 - Szőlőművelés: a növény jellemzői, termesztett fajtái; a szőlő telepítése; termesztési módok kiskertben és nagyüzemben; a szőlő gondozási munkái
- Élelmiszer-termelés, feldolgozás
 - Tavaszi, kora nyári időszak gyümölcstermésének feldolgozása
- Pályaorientáció

- A gyümölcsstermesztéshez, a szőlészethez, a borászathoz tartozó szakmák, foglalkozások azonosítása

Fogalmak

fás szárú növények jellemzői; metszés, koronaalakítás; termés hozam-szabályozás, gyümölcsösök növényvédelme; szőlőnövény jellemzői; szőlőfajták, szőlőtelepítés, szőlőgondozás munkái

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Metszés munkálatainak végzése
- Gyümölcsfák szükség szerinti gondozása
- Szőlészeti munkák kora tavasztól télig (az iskolakert szőlőinek gondozása, a helyi sajátosságok szerint), a telepítéstől a szüretig (A tevékenység a nyári szünetben és a 8. osztály őszi időszakában is tart, függetlenül a tantárgy óraszámától – a modult választó iskola ezért lehetőséget biztosít a tanulóknak a tevékenység végzésére és lezárására.)
- Ételkészítési gyakorlat – az intézményi sajátosságok szerint

A tevékenységek megvalósításához szükséges iskolakert: Zöldségeskert, ágyások biztosítása a saját terv mentén végzett gazdálkodáshoz az 5–6. évfolyamon. Gyógynövénykert, többféle gyógynövénnyel. Gyümölcsfa, mely tanítási időszakban terem (korai vagy kései fajták választása), szőlő (néhány őszi termő fajta), más gyümölcsök (szamóca, málna, ribizli stb.) a helyi lehetőségek szerint. Az ételkészítési gyakorlatokhoz háztartást modellező szaktanterem, az előírt 15 tanulóra kialakítva.

MODUL „D”: Modellezés – tárgyalás technológiái

A technika és tervezés tantárgy „D”: **Modellezés – tárgyalás technológiái** modulját azoknak az intézményeknek ajánljuk alkalmazásra, melyek rendelkeznek megfelelően felszerelt technika szaktanteremmel, illetve tervezik annak kialakítását, és meg tudják oldani a folyamatos anyagellátást.

A modul tanulásának-tanításának célja, hogy a tárgykészítésen, modellezésen keresztül fejlessze az alkotóképességet. A tanuló a manuális tevékenységek során elsajátítja az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatát. Ebben a modulban érvényesülnek legjobban a technika tantárgy hagyományos alappillérei, az anyag – energia – információ; rendszer és modell.

Ezt a modult elsősorban a műszaki érdeklődésű tanulóknak ajánljuk, akiknek örömet okoz a kreatív alkotómunka, a szerszámokkal végzett termékkészítés. A csapatmunka, az együttgondolkodás fejleszti a műszaki kommunikációs készséget, a döntési képességet, kedvet csinálva az anyagmegmunkáló, tárgykészítő szakmák, a mérnöki pályák választásához.

A kerettanterv nem ír elő konkrét munkadarabokat, ezek kiválasztása a tárgyat tanító tanár feladata. Fontos, hogy ebbe a döntésbe a lehetőségekhez képest vonja be a tanulókat is, hiszen a modul eredményességének legfőbb záloga a tanulói motiváció. A munkadarabokat, modelleket úgy kell megválasztani, hogy azok legfeljebb 2-3 tanóra alatt elkészíthetők legyenek, megfeleljenek a tanulócsoport szintjének és érdeklődésének. Az elkészített modellnek legyen funkciója, használati értéke. A megfelelő érdeklődés fenntartása érdekében az ügyesebb, gyorsabb gyerekeknek legyen lehetőségük a munkadarabok továbbfejlesztésére, egyéni ötleteik, elképzeléseik megvalósítására, míg a lassabban haladóknak is elég idő álljon rendelkezésre a befejezéshez.

A szerszámok megfelelő, balesetmentes használata, a technológiai utasítások pontos betartása megköveteli a tanulótól a szabálykövető magatartást, ugyanakkor a már megismert műveleteket önállóan, kreatív módon kell alkalmaznia a saját tervek megvalósítása során.

A pályaaorientáció ismeretei nem külön témakörként jelennek meg. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezzék belső értékeiket, és kipróbálják, hogy mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a csoportmunkában való feladatvállalás, az együttműködési képesség fejlesztése, a szakmák, foglalkozások jellemzőinek és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaaorientációhoz ad támpontokat.

A tanuló a tanórán tevékenységét megtervezi, terveit megosztja. Alkotótevékenységét az előzetes tervek mentén folytatja.

Tevékenysége során célszerűen kiválasztja és rendeltetésszerűen használja a szükséges szerszámokat, eszközöket. Balesetmentesen dolgozik, a munkaterületen rendet tart. Munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartás jellemzi, melynek jelentőségét felismeri a munka biztonságának, eredményességének vonatkozásában. Társaival együttműködve, feladatmegosztás szerint tevékenykedik.

Az elkészült produktumot a tervhez viszonyítva értékeli. Értékként tekint alkotására, a létrehozott produktumra.

A tanórai tevékenységek fejlesztik a technológiai problémamegoldó gondolkodást. Céljuk, hogy a tanuló megfigyelés útján szerezzen tapasztalatokat környezetéről és annak változtatásairól. Ismerje fel és alkosson véleményt az emberi tevékenységek építő és romboló hatásairól.

A technika történetének megismerése során legyen nyitott az értékek felfedezésére, értse azok jövőt meghatározó szerepét.

A technológiai fejlődés vívmányait gazdaságossági, környezet- és egészségtudatos szempontok szerint elemezze, alkalmazza. Ismerje fel az ember személyes felelősségét a környezet alakításában. Lokális tevékenységben jelenjen meg a globális felelősség érzése.

A modul ismeretanyaga hozzájárul ahhoz, hogy a későbbiekben a tanuló fogyasztói döntéseit, magatartását, életvitelét környezet- és egészségtudatos ismeretei, attitűdjei irányítsák. Felismeri továbbá az egyes munkatevékenységek értékét a társadalom boldogulásában, a hétköznapi biztonságban. A családellátó és megélhetést biztosító foglalkozások elsajátításának lehetőségeiről tájékozott a modul szerinti területen.

5–6. évfolyam

A kétéves nevelési-oktatási szakaszban a tantárgy tanításának középpontjában a környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak megismerése és felhasználása áll. Az Anyagok és alakításuk témakör bevezeti a különböző anyagokból való tárgykészítést, hozzájárul az ember környezetátalakító tevékenységének megértéséhez.

Ebben a szakaszban a tárgykészítés elsősorban egyéni munka során valósul meg. Fontos eleme a mintakövetés, az egyes szerszámok célszerű, balesetmentes használatának elsajátítása, a megkívánt műveletek minél pontosabb végrehajtása és a már megismert műveletek gyakorlása. Lehetőséget kell adni a tanulóknak arra, hogy a munkavégzés során megadott szempontok szerint egyéni terveket készítsenek, és azokat megvalósítsák.

A Gépek, gépelemek és az Elektromos áram, elektromos áramkör témakör előkészíti a következő nevelési-oktatási szakaszt. A tanuló tapasztalati úton szerez ismereteket a környezetében lévő gépekről, elektromos eszközökről. A különböző háztartási és egyéb eszközök megfigyelése, a gépek kiválasztásának szempontjai hozzájárulnak a tudatos fogyasztói magatartás kialakításához.

Az órai munkák során a tanuló tapasztalatot szerez a felhasznált anyagokról, például természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papírok, textilek, képlékeny anyagok. Anyagvizsgálati módszerekkel – hajlítás, törés, hasítás, keménység-, rugalmasság-, nedvszívás-, korrózióvizsgálat – szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján önállóan szerez ismereteket a használt anyagokról. Tapasztalatait szóban és írásban is megfogalmazza. Áttekinti a papírok, textilek, természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek legfontosabb tulajdonságait.

Tevékenységet irányítással tervezi, a tervezésnél figyel a célszerűsége és a takarékosagra. Terveiről vázlatot, szabadkézi rajzot készít.

Milliméteres pontossággal mér. Többféle mérőeszközt használ.

Tanári bemutatás alapján megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, ráspoló, reszelő, kalapács, csavarhúzó, lemezolló, fűrész, különböző fogók. Tanári útmutatás alapján választ szerszámot, eszközt. Többféle anyagból, több alkatrészből álló használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint, egyéni tervek alapján.

A munkavégzési szabályokat betartja. Csoportmunkában feladata szerint dolgozik, a szabályokat betartja, betartatja. Felismeri az egyes műveletek baleseti veszélyeit, tisztában van a védőeszközök használatának szükségességével.

Felismeri az elkészült produktum tervtől való eltérésének ok-okozati összefüggéseit. Megérti a munkatevékenység értékteremtő lényegét.

Környezetét megadott szempontok szerint jellemzi. Felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket. Tevékenységének következményeit mérlegeli.

Konkrét munkatevékenységek, témák vonatkozásában ismeri annak múltbéli és a jelenben tapasztalható megvalósulását. A probléma megoldásához, tanári támogatással, több úton közelít. A problémamegoldás során irányítottan választ stratégiát.

A tanuló érti a jóllét fogalmát. Ismeri az ok-okozati összefüggéseket döntései egészségére gyakorolt hatásáról. Ismeri a döntés-előkészítés, döntés folyamatának elemeit. Hibás döntését felismeri. Döntésén segítséggel változtat.

Közvetlen – megtapasztalható – környezetére vonatkoztatva végzi az elemzést és az alkalmazást. Ismeri az egyes technológiai folyamatok végzése során felhasznált anyagok környezeti hatásait. Ismeri az emberi tevékenység eredményeként kialakuló globális problémákat és a lokális felelősségre épülő tevékenységi lehetőségeket. Ismeri fogyasztási szokásainak egészségre és környezetre gyakorolt hatását.

A munkavégzés során figyel társaira, a környezetre, a terv szerinti haladásra. Probléma esetén segítséget kér. Ismeri a csapat feladatrendszerét. Változó szerepekben vállal feladatokat. Ismeri a csoportmunka kereteit, elfogadja a csoport döntéseit, a delegált feladatokat. Részfeladatait pontosan, felelősséggel végzi.

Ismeri a tevékenységgel érintett foglalkozások jellemzőit, helyét a termelési, szolgáltatási rendszerekben.

Az 5–6. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 68 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Anyagok és alakításuk	6
Műszaki kommunikáció	8
Papír	6
Textil	8
Természetes és mesterséges faanyagok	12
Fém	8
Műanyag	6
Gépek, gépelemek	8
Elektromos áram, elektromos áramkör	6
Összes óraszám:	68

Témakör: Anyagok és alakításuk

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések ok-okozati összefüggéseit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- áttekinti a legfontosabb energiafajtákat, a primer energiahordozókat;
- csoportosítja a primer energiahordozókat aszerint, hogy megújuló vagy nem megújuló energiahordozóról van szó.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az emberi tevékenység hatása a természeti környezetre
- Védekezés a természet hatásai ellen
- A természetben található anyagok kitermelési módszereinek megismerése
- A nyersanyag és az alapanyag fogalmának tisztázása
- Az emberiség energiaigénye

- Az energiaforrások fajtái
- Annak felismerése, hogy a mesterséges környezet anyagait a természeti környezetből nyeri az ember
- Az anyagok kitermelése és a természeti környezet károsítása közötti összefüggés felismerése

Fogalmak

technikai környezet, természeti környezet, társadalmi környezet, mesterséges környezet, alapanyag, nyersanyag, érc, bányászat, erdőgazdálkodás, fakitermelés, természetvédelem, környezetszennyezés, hulladék, szükséglet, időjárási hatások, energiafajták, megújuló energia, nem megújuló energia, elsődleges (primer) és másodlagos (származtatott) energia, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának megismerése esettanulmányokon keresztül, többféle nézőpont figyelembevételével. Véleményformálás, vélemények ütköztetése
- Üzemlátogatás vagy film megtekintése (erdészet, fatelep, bánya stb.)
- A legfontosabb energiafajták, energiahordozók megismerése. Az emberiség energiaigényének áttekintése grafikonok, diagramok elemzésén keresztül

Témakör: Műszaki kommunikáció

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a méretmegadás elemeit;
- műszaki rajzon azonosítja a műszaki rajzjeleket – látható él, nem látható él, hajlítási él, szimmetriatengely, átmérő, sugár;
- ismeri a méretarányos kicsinyítés, nagyítás feladatát, jelentőségét;
- felismeri a vetületi ábrázolást.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szabályok szükségességének belátása, szabálykövető magatartás fejlesztése
- A térszemlélet és az elvont gondolkodás fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- A mérés célja, fontossága
- Mérőeszközök alkalmazása
- Mérés milliméteres pontossággal
- Műszaki rajzi alapismeretek elsajátítása
- Méretmegadás elemei, szabályai

- Vetületi ábrázolás, méretarány alkalmazása
- Rajzolvasási gyakorlatok, műszaki rajz készítése egyszerűbb tárgyról
- A valóság és az ábra összefüggéseinek felismerése

Fogalmak

mérés, mérőeszköz, mérési pontosság, méretmegadás elemei és szabályai, vonalfajták, méretszám, méretarány, vetület, hajlítási vonal, középvonal, látható él, nem látható él, átmérő, sugár, anyagvastagság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Térbeli alakzatok, tárgyak és róluk készült műszaki rajzok, axonometrikus ábrák tanulmányozása, a valóság és az ábra közötti kapcsolat, megfelelés felismerése
- Mérőeszközök használata, mérés milliméter pontossággal
- Műszaki rajzok értelmezése, a műszaki ábrázolás jelképeinek, szabályainak megismerése, azonosítása, alkalmazása
- Vetületi ábra, egyszerű műszaki rajz készítése szabadkézzel, majd szerkesztéssel geometrikus testekről, és később a tárgyszervezési folyamat részeként

Témakör: Papír

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;
- megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámain;
- elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;
- tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a papíryananyagok tulajdonságairól;
- áttekinti a papírok legfontosabb tulajdonságait;
- használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít papírból tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján;
- gyakorolja a papírmunkálás legfontosabb műveleteit, az azokhoz szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A térszemlélet fejlesztése
- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Munkavégzési szokások fejlesztése
- Anyagok újrahasznosítása

- Papíralapanyagok, papírfajták
- A papír tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel – szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján
- Térbeli testek, tárgyak, modellek, makettek készítése papírból
- A tulajdonságok és a felhasználási terület közötti összefüggés felismerése
- A feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megismerése
- A papír előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

a papír fizikai és technológiai tulajdonságai, anyagok újrafelhasználása, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A papírral kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése
- A papír tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel, egyes papírfajták elkülönítése. Javasolt anyagvizsgálatok: szálirány meghatározása tépéspróbával, nedvszívó képesség vizsgálata, íráspróba, hajtogathatóság vizsgálata
- Használati tárgyak – például díszdoboz – készítése papírból, leírás, illetve saját terv alapján
- A munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra
- A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Textil

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;
- megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámait;
- elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;
- tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a textilanyagok tulajdonságairól;
- áttekinti a textilek legfontosabb tulajdonságait;
- használati tárgyakat készít textilből tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján;
- elsajátítja, gyakorolja a textilkészítés, -megmunkálás legfontosabb műveleteit, az azokhoz szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Munkavégzési szokások fejlesztése
- Textilipari nyersanyagok csoportosítása
- Textiliák egyszerű összehasonlító vizsgálata
- Textilkészítési eljárások – szövés, hurkolás, nemezelés
- A textil alapanyagok, a textilkészítési módok és az alkalmazásuk közötti összefüggés felismerése
- Egyszerű munkadarab készítése textiltől – 2-3 öltésfajta gyakorlati alkalmazása
- Az öltésfajta és alkalmazásuk közötti összefüggések felismerése
- Anyagok újrafelhasználása, újrahasznosítása
- A textil előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

természetes szálak anyagok, mesterséges szálak anyagok, fonás, szövés, hurkolás, nemezelés, öltésfajta – ideiglenes öltés, rögzítő öltések, hímző öltések; az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A textilanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése
- A textil tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: nedvszívás, lég- és vízáteresztési próba, szakíthatóság, gyűrődési hajlam vizsgálata, alapanyag fajtájának meghatározása égetési próbával
- Textilfélék csoportosítása különféle szempontok szerint
- Használati tárgyak – például zsákok, tartók, figurák – készítése textiltől, leírás, illetve saját terv alapján. Az öltésfajta és alkalmazásuk közötti összefüggések felismerése
- A munkavégzés eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása. A munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, az anyagok újrafelhasználására
- A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Természetes és mesterséges faanyagok

Javasolt óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;
- megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámaikat;
- elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;

- tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a faanyagok legfontosabb tulajdonságairól;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást;
- megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, ráspoló, reszelő, kalapács, csavarhúzó, fűrő;
- használati tárgyakat, maketteket, modelleket készít fából tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Munkavégzési szokások fejlesztése
- A fa fizikai tulajdonságainak megismerése összehasonlító vizsgálatokkal – keménység, megmunkálhatóság
- A természetes fát helyettesítő mesterséges faanyagok megismerése
- Használati tárgyak, modellek készítése fából, rétegelt lemezből, farostlemezből
- Darabolás fűrészszel, a felület alakítása ráspollyal, csiszolás, szegzés, csavarozás, ragasztás
- Fa szerkezeti kötése – illesztés, csapolás
- Fatárgyak védelme, díszítése lazúrozással, festéssel
- A fa kitermeléséhez, feldolgozásához kötődő szakmák

Fogalmak

fafeldolgozás, a fa anyagszerkezete, fűrészüzem, fűrészárufajták, hasítás, keménység, furnérlemez, rétegelt lemez, farostlemez, bútorlap, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A faanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése
- A természetes és mesterséges faanyagok tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: keménység, hajlíthatóság, faraghatóság, szegzés vizsgálata
- Használati tárgyak, modellek – például képkeret, doboz, járműmodellek, bábok, figurák, játékok, madáretető, madárodú, rovarház – készítése fából, leírás, illetve saját terv alapján
- Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása
- A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, a hulladékok felhasználására
- A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Fém

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;
- megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámain;
- elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;
- tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a fémek legfontosabb tulajdonságairól;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást;
- megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket, például fűrész, reszelő, lemezolló, pontozó, csavarhúzó, fűrő, különböző fogók;
- használati tárgyakat, modelleket készít fémből tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tapasztalati úton történő információgyűjtés képességének fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Munkavégzési szokások fejlesztése
- Anyagok újrahasznosítása, fenntarthatóság
- Fémek jellemző tulajdonságai, fajtái, csoportosításuk
- A különböző fémek tulajdonságai és felhasználási területük összefüggései
- A környezet fémekre gyakorolt hatása
- A korrózió fogalma
- Fémek felületkezelése, korrózió elleni védelem
- A környezet fémekre gyakorolt hatásának, az anyag károsodásának és az anyagvédelem lehetőségeinek összefüggései
- Használati tárgy készítése fémből – lemezmegmunkálás, huzalmegmunkálás
- Darabolás fűrészszel, lemezvágó ollóval, hajlítás fogóval, szerelés csavarozással, szegecselezéssel, forrasztással
- Tapasztalatok szerzése a különféle fémek fizikai jellemzőiről a megmunkálás során
- A fémek előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

fém, érc, olvasztás, vas, acél, alumínium, réz, ötvözet, rozsdá, korrózió, hajlító és fārasztó anyagvizsgálat, védőbevonat, lemez, huzal, zárt szelvények, profilok, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A fémekkel kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése
- A fémek tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: rugalmasság, kifáradás, mágnesesség, korrozíóállóság vizsgálata
- Fémlemezből (alumínium, réz), huzalból használati vagy dísz tárgyak – például szalvéta-, gyertya-, mécsestartó, ékszerek, szélcsengő – készítése leírás, illetve saját terv alapján
- Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása
- A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra
- A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Műanyag

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- felismeri a környezeti tapasztalások, megfigyelések közötti ok-okozati összefüggéseket;
- megismeri a legfontosabb anyagok tulajdonságait, alakításuk műveleteit, szerszámain;
- elsajátítja a kézi anyagmegmunkálás legfontosabb műveleteihez szükséges szerszámok célszerű, balesetmentes használatát;
- tevékenységének következményeit mérlegeli.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- irányítással, egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel információkat szerez a műanyagok legfontosabb tulajdonságairól;
- elemi műszaki rajzi ismereteit alkalmazza a tervezés során;
- alkalmazza a vetületi ábrázolást;
- megismer, majd önállóan használ új szerszámokat, alkalmaz új műveleteket;
- használati tárgyakat, modelleket készít műanyagból tanári minta alapján vagy megadott szempontok szerint egyéni tervek alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Munkatevékenység értékteremtő lényegének értelmezése
- Munkavégzési szokások fejlesztése
- A mindennapi életben leggyakrabban előforduló műanyagok tulajdonságainak megismerése
- Egyszerű munkadarab készítése műanyagból
- Alakítás hőkezeléssel
- Az anyagtulajdonságok és a kézi megmunkálás lehetőségei közötti összefüggések felismerése

- Anyagok újrafelhasználása, újrahasznosítása
- A műanyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák

Fogalmak

műanyagok csoportosítása, hőre lágyuló, hőre keményedő, lemezek, fóliák, palackok, profilok, az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A műanyagokkal kapcsolatos előzetes ismeretek felelevenítése, rendszerezése
- A műanyagok tulajdonságainak megismerése egyszerűbb anyagvizsgálati módszerekkel. Javasolt anyagvizsgálatok: hőre lágyulás, ragasztási próba
- Műanyag lemezekből, csövekből, palackokból, fóliából használati tárgy, járműmodell készítése leírás, illetve saját terv alapján
- Az egyes műveletek eszközeinek célszerű, balesetmentes használatához szükséges mozdulatok elsajátítása, begyakorlása
- A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra, anyagok újrahasznosítása
- A tapasztalatok és egyéb információk értelmezése és felhasználása a munkavégzés során
- Információgyűjtés a végzett tevékenységekhez kötődő szakmákról, tanulási utakról

Témakör: Gépek, gépelemek

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tapasztalatokat szerez a környezetében lévő néhány gép működéséről és használatáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- gépeket, mechanikai szerkezeteket tanulmányoz energiaáram, energiaátalakítás szempontjából;
- megfigyelés alapján azonosít részegységeket – erőgép, munkagép, közlőmű – különböző mozgó mechanikus szerkezeteken, például kerékpár, háztartási eszközök, fűrógépek stb.;
- áttekinti az alapvető mechanikai hajtásokat – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás;
- gépek megfigyelése során azonosítja a hajtásokat;
- érti és elmagyarázza a mechanikai hajtások alapfeladatát;
- érti az áttétel fogalmát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése.
- Gépek szerepe, feladata az ember életében, technikatörténet. Egyszerű gépek – ék, emelő
- Gépek tanulmányozása az energiaáram szempontjából

- Tapasztalatszerzés a környezetünkben lévő gépekről, a gépek csoportosítása feladat, működési elv szerint
- Hajtásokat tartalmazó gépek vizsgálata
- A hajtások fajtái és a megvalósítható kapcsolat összefüggéseinek felismerése
- Mechanikai hajtások modellezése valamilyen építőkészlet elemeiből, például fém építőkészlet vagy LEGO-elemek
- A mechanikai hajtások alapfeladatainak megismerése – forgómozgás továbbítása, forgásirány megváltoztatása, fordulatszám módosítása – a készített modell segítségével

Fogalmak

gép, ék, emelő, erőgép, közlőmű, munkagép, a mozgás fajtái, jellemzői, mechanikai hajtások – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás, fordulatszám, gyorsítás, lassítás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Önálló technikatörténeti kutatás végzése egyes gépek fejlődéséről, az emberiség életében betöltött szerepéről, kiadott vagy érdeklődésnek megfelelően választott témában. A kutatás eredményének társakkal való megosztása, tanulói kiselőadás vagy fájlmegosztás formájában
- A környezetben lévő gépek, modellek megfigyelése során a részegységek – erőgép, munkagép, közlőmű –, az alapvető mechanikai hajtások – dörzshajtás, szíjhajtás, fogaskerék-hajtás, lánc-hajtás – azonosítása
- A mechanikai hajtások alapfeladatának, a gyorsítás és lassítás fogalmának megértése és elmagyarázása
- Mechanikai hajtások modellezése valamilyen építőkészlet elemeiből, például fém építőkészlet vagy LEGO-elemek felhasználásával
- Az egyes hajtások összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása

Témakör: Elektromos áram, elektromos áramkör

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tapasztalatokat szerez a világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működéséről és használatáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri az elektromos áram szerepét, jelentőségét a mindennapokban;
- azonosítja az egyszerű áramkör részeit – áramforrás, fogyasztó, kapcsoló, vezeték;
- megkülönbözteti a vezető és szigetelő anyagokat;
- tapasztalatokat gyűjt a környezetben használt elektromos eszközök működéséről;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Tudatos fogyasztói magatartás fejlesztése
- A környezet- és egészségtudatos cselekvés fejlesztése
- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Az elvont gondolkodás fejlesztése
- Az egyszerű áramkör részei, jelképei
- Az áramköri elemek szerepe az áramkörben
- Egyszerű áramkör építése, egyszerű áramkört tartalmazó modell készítése
- Elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és használatuk – világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök
- Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése
- Gépek kiválasztásának szempontjai

Fogalmak

áramforrás – galvánelem, hálózat, fogyasztó – lámpa, elektromos motor, fűtőszál, kapcsoló – tartós és pillanatkapcsoló (nyomógomb), elektromos vezetés, szigetelés, vezeték, zárt áramkör, baleset-megelőzési szabályok, tudatos fogyasztói magatartás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyszerű áramkör részeinek, jelképeinek megismerése
- Egyszerű áramkör szerelése szerelőkészleti elemekkel páros munkában
- Elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működésének megfigyelése, hiba- és baleseti források azonosítása
- A gépek felépítése és biztonságos használata közötti kapcsolat felismerése, általános baleset-megelőzési és érintésvédelmi szabályok
- A használat elektromos és mechanikus veszélyeinek, az elhárítás lehetőségeinek elemzése, a biztonságos munkavégzés szabályainak megtanulása
- Feladatlírásban meghatározott szempontoknak megfelelő gép kiválasztása – például háztartási gép vásárlása – szerepjáték keretében, forrásanyagok felhasználásával
- Egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatok elvégzése meglévő szerkezeteken

A tevékenységek megvalósításához technika műhelyterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, az anyagok, munkadarabok tárolására alkalmas berendezéssel vagy szertárral kialakítva, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel felszerelve.

7. évfolyam

Az adott nevelési-oktatási szakaszban a tanuló a tanulási folyamat során tapasztalatokat szerez a világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek működéséről és használatáról. Használati útmutatók, műszaki leírások alapján megérti a gépek működését, mozgásátalakítását, azonosítja a legfontosabb gépelemeket, elvéggez egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatokat.

Ebben a szakaszban az egyéni munkát felváltja a csoportban végzett tevékenység – szerelés, modellezés. A különböző elektromos, mikroelektronikai áramkörök építése során a tanuló

megérti az irányítástechnika alapvető feladatát, átlátja a legfontosabb technikai rendszereket. A témakör anyaga rámutat a környezettudatosság fontosságára, hozzájárul az egészséges életvitel, a tudatos fogyasztói magatartás igényének kialakításához.

A géptani és elektrotechnikai ismeretek együttes alkalmazása előkészíti a robottechnika, az automatizálás korszerű technológiai ismereteit.

A komplex modellezési feladat során változatos anyagokból, műszaki leírás vagy önálló terv alapján hoz létre működő modellt csoportmunkában, alkalmazva a tárgykészítés során elsajátított ismereteit, készségeit.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján. A célzott önálló információgyűjtés a digitális eszközök széles körű használatát feltételezi.

Környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból. Tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi, terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg.

A terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében. Alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt. A megismert szerszámokat és eszközöket önállóan használja, az újakat tanári útmutatással.

Részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat. Felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait. Csoportmunkában részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik. Önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét. Alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz. Vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát. Alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait. Hibás döntéseit változtat. Az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli. Megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben.

Érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét. Tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe veszi a környezeti szempontokat. Felismeri a technológiai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát. A probléma megoldása során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat. Komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát. Optimalizál. Holisztikus szemléletű, döntéseit tudatosság jellemzi. Felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában. Egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik.

Érti a társadalmi munkamegosztás lényegét. A fizikai és digitális környezetből információt gyűjt a számára vonzó foglalkozások alkalmassági és képesítési feltételeiről, keresi a vállalkozási lehetőségeket, a jövedelmezőséget és a jellemző tanulási utakat. A lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel rövid és középtávú terveket fogalmaz meg.

A 7. évfolyamon a technika és tervezés tantárgy alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Mechanikai hajtások, mechanizmusok	6
Gépek felépítése, gépelemek	6
Elektromos áramkör – fogyasztók és kapcsolók soros és párhuzamos kapcsolása	6
Környezetünk gépei, gépszerelési gyakorlatok	6
Az irányítástechnika alapjai – vezérlés, szabályozás	4
Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése	6
Összes óraszám:	34

Témakör: Mechanikai hajtások, mechanizmusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- gépek tanulmányozása során felismeri a gépek mozgásátalakító, energiaátviteli rendszerét;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- gépek megfigyelése, műszaki leírás, rajz tanulmányozása során azonosítja a hajtásokat;
- áttételt számít egyszerű aránypár segítségével;
- példákön szemléltetve érti a forgatónyomaték fogalmát;
- gépek megfigyelése során felismer és azonosít egyszerű mechanizmusokat, úgymint forgattyús mechanizmus, karos mechanizmus, bütykös mechanizmus, fogasléces mechanizmus;
- mechanikai hajtások, mechanizmusok tulajdonságait elemzi, összehasonlítja, megfogalmaz különbségeket, azonosságokat, tud érvelni azok felhasználásával kapcsolatban;
- hajtásokat, mechanizmusokat tartalmazó gépet modellez minta, tanári útmutatás, ábra vagy műszaki leírás, önálló terv alapján szerelőkészletből;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Elvont gondolkodás fejlesztése

- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Áttételt tartalmazó gépek (például kerékpár, fűrőgép) tanulmányozása
- A kapcsolódó kerek nagysága és fordulatszáma közötti összefüggés – áttétel – megértése
- Áttétel számítása egyszerű aránypár segítségével
- A forgatónyomaték fogalmának, jelentőségének megismerése
- Különleges közlőművek
- A mozgások (egyenes vonalú és körmozgás) közötti kapcsolat elemzése, a mozgások egymásba való átalakításának lehetőségei – a mechanizmusok feladata, fajtái
- Információk gyűjtése mechanizmusokat tartalmazó szerkezetekről
- Mechanizmusok modellezése a szerelőkészlet elemeinek felhasználásával

Fogalmak

a mozgás fajtái, jellemzői, mozgás- és energiaátalakítás, áttétel, nyomaték, áttételszámítás, mozgások egymásba való átalakítása, mechanizmusok – karos mechanizmus, forgattyús mechanizmus, büttykös mechanizmus, fogasléces mechanizmus

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Mechanikai hajtások modellezése önálló terv alapján, csoportmunkában, géptani szerelőkészlet elemeivel
- Az áttétel fogalmának mélyítése, áttétel számítása egyszerű aránypár segítségével. Példákon keresztül a forgatónyomaték fogalmának megértése, jelentőségének felismerése
- Mechanizmusokat – karos, fogasléces, forgattyús, büttykös – tartalmazó gépek, modellek megfigyelése, a mozgások – az egyenes vonalú és a körmozgás – közötti kapcsolat elemzése, egymásba való átalakításuk lehetőségeinek megismerése
- Mechanizmusok modellezése önálló terv alapján csoportmunkában géptani szerelőkészlet elemeivel
- Gépek megfigyelése, műszaki leírás, rajz tanulmányozása során a hajtások, mechanizmusok felismerése, azonosítása

Témakör: Gépek felépítése, gépelemek

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- önállóan elemzi a gépek felépítését a gépelemek kapcsolata és feladatuk szerint;
- a gépek tanulmányozása során felismeri a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatát, a forma és funkció közötti összefüggéseket, az anyagválasztás szempontjait;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;

- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- azonosítja a legfontosabb gépelemeket, úgymint váz, állvány, burkolat, tengely, tengelykapcsoló, csapágy;
- felismeri a tengelyek összekapcsolásának fontosságát, a használat közben jelentkező igények és a lehetséges megoldások közötti összefüggést;
- áttekinti és alkalmazza a gépelemek egymáshoz való illesztésének, kötésének leggyakoribb megoldási módjait, úgymint oldható, például csavarkötés, zsugorkötés, nem oldható, például forrasztás, szegecseles;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseit változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Gépek szerkezete, felépítése
- Géptani modell készítése csoportmunkában egyéni választás és leírás alapján
- Összefüggések felismerése a gépek (tárgyak) alakja és funkciója között – váz, állvány, burkolat

- Gépek vizsgálata az elemek kapcsolata szerint – tengely, tengelykapcsoló, csapágó
- A tengelyek összekapcsolásának lehetőségei, a használat közben keletkező erőhatások azonosítása

Fogalmak

gépelem, váz, állvány, burkolat, tengely, tengelykapcsoló (merev, oldható, flexibilis), csapágó

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A környezetben lévő gépek megfigyelése során a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatának, a forma és funkció közötti összefüggések, az anyagválasztás szempontjainak felismerése
- A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés írott és elektronikus információforrásokból
- Géptani modell (például jármű-, lift-, darumodell) készítése csoportmunkában leírás vagy önálló terv alapján
- A gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása
- Az ismert munkaműveletek pontos végrehajtása, műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

Témakör: Elektromos áramkör – fogyasztók és kapcsolók soros és párhuzamos kapcsolása
Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkalmazza a legfontosabb áramköri jelképeket;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- megkülönbözteti a legfontosabb áramkörü jelképeket;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- az általa készített áramkörök tulajdonságai alapján felismeri és megfogalmazza a különbséget a soros és párhuzamos kapcsolások között;
- azonosítja a mindennapi életben található eszközökön a kapcsolók soros, illetve párhuzamos kötését – kényelmi, illetve biztonsági kapcsolat, ezekre példákat mond.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása
- Kapcsolók soros és párhuzamos kötése – biztonsági és kényelmi kapcsolat
- Több fogyasztós és több kapcsolós áramkörök építése
- Információ gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a kapcsolat módja és a felhasználás közötti kapcsolat felismerése
- Gépek biztonságos működtetése

Fogalmak

soros kapcsolat, párhuzamos kapcsolat, biztonsági kapcsolat, kényelmi kapcsolat, alternatív kapcsolat

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyszerű áramkör részeinek, jelképeinek felelevenítése
- Áramkörök szerelése szerelőkészlet elemekkel páros munkában – fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása, kapcsolók soros és párhuzamos kötése, alternatív és váltó kapcsolat készítése

- Kapcsolások tanulmányozása konkrét gépeken, kapcsolási rajzokon – a tanult kapcsolások azonosítása, a kapcsolat módja és a felhasználás közötti összefüggés felismerése
- Kapcsolási rajzok készítése, kapcsolások tervezése
- Elektromos áramkört tartalmazó modell (például ügyességvizsgáló, villogó karácsonyfa, motoros járműmodell) készítése forrasztással
- Az ismert munkaműveletek pontos végrehajtása, az új szerszámok használatának elsajátítása
- A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

Témakör: Környezetünk gépei, gépszerelési gyakorlatok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a gépek tanulmányozása során felismeri a szerkezeti és a használati jellemzők kapcsolatát, a forma és funkció közötti összefüggéseket, az anyagválasztás szempontjait;
- önállóan elemzi a gépek felépítését a gépelemek kapcsolata és feladatuk szerint;
- a műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatait felhasználja a problémák megoldása során;
- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészségs- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;

- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntésein változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- felismeri az egyszerűbb mechanikai hajtások, mechanizmusok szerepét, jelentőségét az egyes gépek – például gépkocsi, kerékpár – működésének tanulmányozása során;
- megérti, értelmezi a használati utasításokban, leírásokban lévő egyszerűbb információkat;
- megfogalmazza a környezetében lévő gépek közül néhánynak az alapvető feladatát, kezelését, az üzemeltetéshez szükséges biztonsági szabályokat, az alapvető karbantartási feladatokat – például háztartási gépek;
- felismeri a gépek felépítése és biztonságos használata közötti kapcsolatot;
- elvégez egyszerű beállítási, karbantartási, szerelési, javítási feladatokat a környezetében található szerkezeteken;
- információkat gyűjt elektromos balesetekről, elemzi a balesetek okát, véleményt formál az elkövetett hibákról.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Információk gyűjtése a környezetünkben előforduló gépekről – háztartási gépek (például varrógép, konyhai kisgépek), közlekedési eszközök (például gépkocsi, kerékpár), az anyagmozgatás gépei (például lift, daru, targonca)

- Technikatörténeti adatgyűjtés – feltalálók, találmányok, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra
- Használati útmutatók, műszaki leírások tanulmányozása, egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatok elvégzése valódi gépeken (például varrógép, fűrógép, kerékpár)
- A laikusok által elvégezhető munkák határai
- A tevékenységgel érintett szakmák, foglalkozások

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz, tevékenységekhez kapcsolódó technológiák, gépek és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tapasztalatszerzés a környezetben, háztartásban előforduló gépek (motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök) működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése, összehasonlítása, értékelése
- Technikatörténeti kutatás a közlekedés fejlődéséről, különös tekintettel a magyar vonatkozásokra, kiadott vagy érdeklődésnek megfelelően választott témában. A kutatás eredményének társakkal való megosztása, tanulói kiselőadás vagy fájlmegosztás formájában
- A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése
- Információk gyűjtése a gépkocsi biztonsági berendezéseiről, a balesetmentes közlekedés feltételeiről, a járműmeghajtások jövőjéről
- A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások megvitatása, többféle nézőpont figyelembevételével, esetleg szerepjáték formában. Véleményformálás, vélemények ütköztetése
- Használati útmutatók, műszaki leírások tanulmányozása, egyszerűbb üzemeltetési, karbantartási, beállítási feladatok elvégzése valódi gépeken (például varrógép, fűrógép, kerékpár)
- Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról, információgyűjtés a tanulási utakról

Témakör: Az irányítástechnika alapjai – vezérlés, szabályozás

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- környezetében észrevesz olyan problémákat, melyeket az irányítástechnika eszközeivel meg lehet oldani;
- a műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatait felhasználja a problémák megoldása során;

- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;
- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészségs- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi az irányítás fogalmát;
- különbséget tesz vezérlés és szabályozás között;
- megismeri az irányítástechnika és az automatizálás alapjait a készített modell segítségével;
- tud példát mondani a környezetében található technikai rendszerek alapján irányítástechnikai és automatizálási feladatokra;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;

- a problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;
- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális alkalmazások használatával információk, adatok rendezése, értelmezése
- Véleményformálás támogatása a technológiai fejlődés és a társadalmi gazdasági fejlődés kapcsolatának felismeréséhez
- Információgyűjtési, -rendszerezési, -értelmezési képességek fejlesztése
- Elektronikai áramkör készítése kapcsolási rajz és leírás alapján
- Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a modell segítségével
- Az irányítás módszereinek megismerése. A vezérlés és a szabályozás folyamatának megismerése

Fogalmak

irányítástechnika, vezérlés, beavatkozó egység, szabályozás, visszacsatolás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Irányítási feladatot tartalmazó elektronikai áramkör (például navi poloska, autóbussz-leszállásjelző, nedvességérzékelő, sötétedéskapcsoló) készítése kapcsolási rajz és leírás alapján
- Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a modell segítségével
- Az irányítási módszerek megismerése különböző, a tanulók környezetében előforduló eszközök (például hőfokszabályozó vasaló, fűtésvezérlés, klímaberendezés, automata mosógép) működését leíró információforrások – prospektusok, műszaki leírás, szerkezeti ábra, használati útmutató – alapján
- Az irányítástechnikai megoldások azonosítása a környezetben található eszközökön. Olyan problémák megfogalmazása, melyeket az irányítástechnika eszközeivel meg lehetne oldani

Témakör: Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egy műszaki probléma megoldása során önállóan vagy társakkal határoz meg megoldási alternatívákat;
- célzottan szerez információkat a tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó műszaki útmutatókból, használati leírásokból;

- megérti az egyén felelősségét a közös értékteremtésben;
- felméri és tervezi a tevékenység munkavédelmi szabályait;
- alkalmazza a forma és funkció összefüggéseit, önállóan választ szerszámot, eszközt;
- önismeretére építve vállal feladatokat, szem előtt tartva a csapat eredményességét;
- környezeti, fenntarthatósági szempontokat is mérlegelve, céljainak megfelelően választ a rendelkezésre álló anyagokból;
- az egyes részfeladatokat rendszerszinten szemléli;
- komplex szempontrendszer mentén választ stratégiát, optimalizál;
- holisztikus szemlélettel rendelkezik, az összefüggések megértésére törekszik;
- döntéseit tudatosság jellemzi, alternatívákat mérlegel;
- érti és értékeli a globális változásokat érintő lehetséges megoldások és az emberi tevékenység szerepét, jelentőségét;
- felismeri a technikai fejlődés és a társadalmi, gazdasági fejlődés kapcsolatát;
- felismeri a személyes cselekvés jelentőségét a globális problémák megoldásában;
- felismeri saját felelősségét életvezetése megtervezésében és megszervezésében, tudatosan gazdálkodik a rendelkezésre álló anyagi és nem anyagi erőforrásokkal;
- rendszerszinten végzi az elemzést és az alkalmazást;
- tisztában van a saját, a családi és a társadalmi erőforrásokkal és az azokkal való hatékony és tudatos gazdálkodás módjaival;
- egészség- és környezettudatosan dönt és tevékenykedik;
- érti a társadalmi munkamegosztás lényegét, az egyes foglalkoztatási ágazatok jelentőségét;
- ismeri a témakörhöz kapcsolódó foglalkozások jellemzőit, ezekkel kapcsolatban megfogalmazza saját preferenciáit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan szerez információt megfigyelés, vizsgálat, adatgyűjtés útján;
- tevékenységét önállóan vagy társakkal együttműködve tervezi;
- terveit a műszaki kommunikáció alkalmazásával osztja meg;
- a terv szerinti lépések megtartásával, önellenőrzéssel halad alkotótevékenységében;
- a megismert szerszámokat és eszközöket önállóan, az újakat tanári útmutatással használja;
- részt vesz a munkavégzési szabályok megalkotásában, betartja azokat;
- terv szerint tevékenykedik, probléma esetén észszerű kockázatokat felvállal;
- csoportmunkában feladatot vállal, részt vesz a döntéshozatalban, és a döntésnek megfelelően tevékenykedik;
- a csoportban feladata szerint tevékenykedik, tudását megosztja;
- alkalmazkodik a változó munkafeladatokhoz, szerepelvárásokhoz; vezetőként tudatosan vezeti a csoport döntési folyamatát;
- problémamegoldás során önállóan vagy társakkal együtt fogalmaz meg megoldási alternatívákat;
- alkalmazza a döntés-előkészítés, döntéshozatal eljárásait, hibás döntéseinek változtat;
- adott szempontok mentén értékeli saját és mások munkáját;
- a használatbavétel során, az eltéréseket kiindulópontként alkalmazva javaslatot tesz produktuma továbbfejlesztésére;

- tevékenységének tervezésénél és értékelésénél figyelembe vesz környezeti szempontokat;
- szempontokat határoz meg a környezeti állapot felméréséhez, bizonyos eltéréseket számszerűsít.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális technológiák alkalmazása a tervezésben
- Együttműködési készségek fejlesztése munkatevékenységek tervezése és végzése során
- Ok-okozati összefüggések felismerése
- Kreativitás fejlesztése
- Áramkört tartalmazó komplex modell tervezése és kivitelezése lehetőleg egyéni választás alapján csoportmunkában

Fogalmak

az elvégzett feladatokhoz kapcsolódó technológiák és szerszámok, eszközök megnevezése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Áramkört tartalmazó komplex modell (például napelemes ház, napelemes járműmodell) tervezése és kivitelezése, lehetőleg egyéni választás alapján, csoportmunkában
- Az eddigi ismeretek alkalmazása, a gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása
- Anyagigény tervezése, költségek számítása. A munkaműveletek pontos végrehajtása. A műveletekhez szükséges biztonsági szabályok betartása, a munkavédelmi felszerelések használata, a munkakörnyezet rendjének fenntartása, törekvés a takarékosagra

A tevékenységek megvalósításához technika műhelyterem szükséges, az előírt 15 tanuló foglalkoztatásához megfelelő munkaasztallal, az anyagok, munkadarabok tárolására alkalmas berendezéssel vagy szertárral kialakítva, a különböző anyagfajták megmunkálásához szükséges szerszámokkal, eszközökkel, elektromos kisgépekkel felszerelve.

KERETTANTERVI MEGFELELŐSÉG

Az alábbi helyi tanterv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 2020. 02.08-tól hatályos, 110/2012. (VI. 4.) számú Kormányrendeletben foglaltaknak, figyelembe véve Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI.13.) Kormányrendelet, valamint Az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002 (V.24) OM rendeletet előírásait.

A helyi tanterv a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet alapján az oktatásért felelős miniszter által kiadott, az Oktatási Hivatal honlapján közzétett, az általános iskola 5–8. évfolyama számára és a gimnáziumok 9-12. évfolyamára vonatkozó kerettantervek szerint készült

Testnevelés

Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszába lépve az 1–4. évfolyamon elkezdett sokoldalú pszichomotoros és az ezen keresztül megvalósuló kognitív, affektív-emocionális képesség-összetevők fejlesztése tovább folytatódik. A személyiségformálás – a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével, a szenzitív időszakokhoz igazodó mozgástartalmakon keresztül – a tanulási, nevelési célokat úgy valósítja meg, hogy közben a Nat kompetenciarendszerében realizálja az Európai Unió kulskompetenciáinak fejlesztését. Kiemelt terület a személyes és társas kompetencia-összetevők rendszerében a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság és az emberi kapcsolatok minősége.

A testnevelés tartalmi elemei közé az 5. évfolyamtól belép a sportági alaptechnikák és taktikák rendszere, a hozzájuk kapcsolódó elméleti ismeretekkel, miközben folytatódik a széles spektrumú koordinációsképesztés. A nevelési szakasz elején a kondicionális képességek differenciált fejlesztése itt is elsősorban a mozgáskészségek elsajátításán, játékos gyakorláson keresztül történik, majd később fokozatosan előtérbe kerül az életkori sajátosságokhoz igazodó kondicionális képzés. A mozgástanulás folyamatában fontos szerepet kap az elméleti tudatosítás, az ok-okozati összefüggések ismertetése, mely elősegíti a mentalizációs folyamatokat. Mindez a változó környezeti feltételekhez igazodó, egyre összetettebb mozgássorok hatékony elsajátítását teszi lehetővé.

A testi-lelki egészségre nevelés célrendszere a tanulási terület egészét áthatja. A tanulók tovább bővítik az egészséges életvitel alapjaival összefüggő ismereteiket. A közvetlen mozgáspasztallattal szoros kapcsolatban álló elméleti ismeretekkel gyarapodva tudatosul bennük a különböző mozgásformák egészségmegőrző hatása. Tisztában vannak az alapszintű anatómiai, edzéselméleti törvényszerűségekkal (pl. a bemelegítés módja, funkciói), ami a baleset-megelőzés, a biztonságos sportolás, az egészséges testi fejlődés legfőbb záloga. A testi higiéniai tevékenységeket igyekeznek mindennapi szokásrendszerükbe illeszteni, mellyel párhuzamosan a XXI. századi életforma stresszhatásainak kezelésére megfelelő stratégiákat (pl. relaxációs módszerek) sajátítanak el. A tanulókörzpontú szemlélettel átítatott oktatási környezetben erősödik a tanulói sportolási kedv, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd. Ehhez kapcsolódóan prioritást kapnak a játékos feladatmegoldások, az élményalapú tananyag-

feldolgozás. A változatos munkaformák alkalmazása, a gyakran változó összetételű, képességű heterogén csoportok együttes sporttevékenysége a méltányosság, a társakhoz való alkalmazkodás, a tolerancia, a csapatszellem, az egymás tanításának lehetőségét is magába foglalja. Ez a tanulók társas kapcsolataiban az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelés célját valósítja meg. A társas mozgásformák egyben az elfogadást, a konfliktuskezelés asszertív eszközeit kínálják. A változatos küzdőfeladatokban előtérbe kerül az iskolai küzdősportokra jellemző technikák végrehajtása és azok test-test elleni küzdelemben történő kreatív alkalmazása. Ezek az egyszerű mozgásformák esetében szabadon végrehajthatók, mások tanári irányítás mellett, a legnagyobb mozgásbiztonság elérésére törekedve, a balesetveszély minimálisra csökkentése mellett.

A tanár-diák interakciókban a pedagógus mintaadó, facilitátor szerepe a tanulók kommunikációs kultúrájának kialakításában realizálódik, mely a kooperatív jellegű gyakorlásban kihat a diákok közötti kommunikáció minőségére is. Mindezen tényezők a mozgással, sportolással kapcsolatban jelentős attitűdformáló erőt jelentenek.

A nevelési-oktatási szakasz végéhez közeledve egyre nagyobb mértékben kapnak szerepet az induktív jellegű feladatmegoldások, melyek a gondolkodást és a problémamegoldó képességeket fejlesztik. A tanulási terület – sajátosságaiból adódóan – folyamatosan fejleszti az önismeretet, az önelfogadás képességét, melynek rendszeresen alkalmazott eszköze – a pedagógus általi előremutató formatív visszajelzések mellett – az ön- és társértékelés. Ezek a folyamatok a 7–8. évfolyamon hozzájárulnak a tanulók saját készség- és képességszintű erősségeinek, illetve hiányosságainak felismeréséhez, ezáltal a képességek tanári segítséggel tudatosan fejleszthetők. A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpiikonjainak megismerésével a tanulókat a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás is hangsúlyos szerepet kap.

Az IKT-eszközök a mozgástanulás, a diagnosztika, az egészséges életvezetés kialakításának hatékony segítői, mindemellett a konstruktív jellegű elméleti ismeretszerzést is jelentősen támogatják. Ezzel a tanulók motivációjára és digitáliskompetencia-szintjére gyakorolhatunk pozitív hatást. Az egészségfejlesztés mozgáshoz kapcsolódó eszközrendszerével tudatosítjuk a szabad levegőn, a természetes környezetben folytatott rendszeres testedzés testi és lelki jólétet erősítő hatását, ami pozitív irányú befolyást gyakorol a tanulók környezettudatos szemléletmódjára. Ezzel a testnevelés hozzájárul a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséghez mint nevelési célhoz.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe

veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos, hogy a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális módszerek által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy

bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerőkölsi tulajdonságok (például fegyelmezettség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljeség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkézség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő, döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, kreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenését a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

Az 5-8. évfolyamon a gyógytestnevelés területén elvárás az egyéni és differenciált gyakorlatok tudatos végrehajtása, valamint, hogy a tanulók az egészségük fejlesztése érdekében tudatosan alkalmazzák a szabadidős és sportjátékokat. A gyakorlások során kiemelten jelenik meg a kontrollált légzés, a pulzusszámlálás és a relaxáció.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése. A tanultsági szint méréséhez fontosak a különböző pontérték-táblázatok, számszerűsített vagy grafikonos statisztikai eljárások, de az egyes próbákban és tesztekben elért eredmények mellett legalább olyan fontos az érzelmi-akaratú tényezők figyelembevétele az értékelés, osztályozás során.

5–6. évfolyam

Az 5. évfolyamba lépő diákok testi fejlődésében a fiúk és a lányok között jellemző különbségek még nem mutatkoznak. A lányok egy hosszú (9 éves kortól tartó), mérsékelt ütemű megnyúlási szakasz közepén, míg a fiúk a pubertáskort megelőző testalkati telítődési szakaszban járnak. A két nem terhelhetősége közel azonos. A 11–12 éves diákok, a sokoldalú alapokra építkezve, eredményesen tanulnak új sportági technikákat mind a zárt, mind a nyílt jellegű mozgáskészségekben. Mozgásigényük igen jelentős, figyelmük, koncentrációképességük tartós, ami az időhatékony óraszervezéssel tovább segíti a pszichomotoros tanulási folyamatokat.

A korosztály kondicionális képzésében kiemelt szerepet kap a gerincoszlop tartóizmainak, a törzs általános erő-állóképességének folyamatos fejlesztése. Fontos az aerob állóképesség kezdetben játékos formájú, majd egyre inkább tartós futással történő növelése, ugyanakkor az intenzív anaerob munkavégzés kerülendő. A koordinációs képességek közül kiemelten fejleszthető a ritmusérzék, az egyensúlyozó képesség, a téri tájékozódó képesség, emellett a nyílt jellegű mozgásformákban megmutatkozó összekapcsolási-átállási képesség is dinamikus javul. A sportjátékok oktatásában a technikai képzés mellett megjelennek az emberelőnyös és létszámaazonos kislejátékok alaptaktikai elemei (add és fuss; szélességi és mélységi mozgások), először célfelület nélkül, majd célfelülettel. Továbbra is hangsúlyos szerepet kapnak a sportjátékokat előkészítő testnevelési játékok. Az ízületi és izomzati mozgékonyosság a prepubertás idején még mindkét nemnél jól fejleszthető, így ebben az időszakban a dinamikus és statikus nyújtó hatású feladatokkal egyaránt eredményes a rendszeres gyakoroltatás, ezzel is elősegítve a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását.

Az önvédelmi és küzdősportok a test-test elleni játékos küzdőgyakorlatok megtanításán túl a sportági képzésre helyezik a hangsúlyt. Míg az eddigi játékok és feladatok olyan játékos mozgásformákon keresztül csináltak kedvet a küzdelemhez, melyek a különböző küzdősportok mozgástechnikáihoz hasonló elemeket tartalmaztak, most a három iskolai küzdősport, a birkózás, a judo és a karate mozgásanyagára kerül a hangsúly. E gyakorlatok kondicionális képességfejlesztő hatásai elsősorban az erő-állóképesség, a gyorsaság fejlesztésében érezhetők, valamint a gerincoszlop tartóizmai, a hát- és a hasizmok erősítése terén, valamint a gerinc egészséges, fiziológiás tartásának javításában realizálódnak. A karate lazító és nyújtó gyakorlatai a csípő- és bokaízület, valamint az egész alsó végtag ízületi mozgástartományának növelésével járulnak hozzá az egészséges fejlődéshez.

Az önvédelmi és küzdősportok a koordinációfejlesztés szempontjából elsősorban a kognitív koordinációs képességeket fejlesztik az ellenfél eltérő mozgására adott folyamatosan változó reakciók miatt. A téri tájékozódó képesség, a reakcióképesség, a ritmusképesség, a kineztészis, a mozgásszabályozó és átalakító képesség folyamatos fejlődésen mennek át a sportági mozgásanyag tanítása révén.

A test-test elleni küzdelem tekintetében továbbra is kiemelt fejlesztési terület a tanuló személyisége, hiszen a sportági technikák nagy koncentrációval történő végrehajtása az önuralom és akaraterő próbája elé állítja a tanulót.

Az 5–6. évfolyam tanulóinak példaképválasztó igénye a megfelelő irányba terelve elősegíti a

hosszú távú elköteleződésüket a szabadidős és/vagy versenysport felé. A tanulók a versengésen alapuló mozgásformákat szeretik, melyek – jól megszervezett, kooperációs elemekben gazdag, a társak eltérő képességeit tiszteletben tartó, a fair play szellemiségét prioritásként kezelő viselkedésmintákkal – kontrollált módon kiválóan gyakoroltathatók. Oktatásmódszertani szempontból a tanórák jelentős részét a mozgásos tartalmak bemutatásán, bemutattatásán alapuló képi, vizuális forrásokra épülő direkt oktatási stratégiák jellemzik, de megjelennek már az indirekt módszertani elemek is.

A tanulók a gyógytestnevelés mozgásformáiban – a korrekciós gimnasztika gyakorlatok mellett – elsajátítják a nyújtó hatású, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, optimális aerob terhelést biztosító gyakorlatokat, melyek elváltozásukra, betegségükre nézve is kedvező hatásúak. A testnevelési játékokkal párhuzamosan megismerkednek az állapotuk javulását szolgáló szabadidős és sportjátékokkal is.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult alapvető mozgásformák kombinációiból álló cselekvéssorokat változó térbeli, időbeli, dinamikai feltételek mellett készségszinten kivitelezzi;
- a tanult mozgásforma készségszintű kivitelezése közben fenntartja érzelmi-akaratit erőfeszítéseit;
- minden sporttevékenységében forma- és szabálykövető attitűddel rendelkezik, ez tevékenységének automatikus részévé válik.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- a motoros képességeinek fejlődési szintje révén képes az összhang megteremtésére a cselekvéssorainak elemei között;
- relatív erejének birtokában képes a sportágspecifikus mozgástechnikák koordinált, készségszintű kivitelezésére;
- az alapvető mozgásainak koordinációjában megfelelő begyakorlottságot mutat, és képes a változó környezeti feltételekhez célszerűen illeszkedő végrehajtásra;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat tanári irányítással tudatosan alkalmazza.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére;
- tanári segítséggel, egyéni képességeihez mérten, tervezetten, rendezetten és rendszeresen fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- ismeri a tanult mozgásformák gerinc- és ízületvédelmi szempontból helyes végrehajtását;

- a családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mérten tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a higiéniai szokások terén teljesen önálló, adott esetben segíti társait;
- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelően tervezett, rendezett és rendszeres, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A harmadik nevelési-oktatási szakaszba lépve az előző években megkezdett sokoldalú alapozó és sportági jellegű pszichomotoros, kognitív, affektív-emocionális irányú képzés tovább folytatódik. A testnevelés – szenzitív időszakokhoz igazított – tartalmi kerete a mozgáshoz fűződő felnőttkori pozitív viszonyulást, az egészségtudatos magatartás igényének, napi életritmusba ágyazott struktúrájának kiépülését teszi lehetővé. A Nat-ban megfogalmazott nevelési célok mentén az Európai Unió által kialakított kulcskompetenciák kialakítása a középfokú nevelési-oktatási szakaszban is folytatódik, a Nat-ban meghatározott tanulási kompetencia-összetevők fejlesztésével.

A testnevelés tanulása során kiemelt szerepet kap a testi-lelki egészségre nevelés, ezen belül az egészségtudatos magatartás kialakítása, a primer prevenció jelentőségének, módszereinek hangsúlyozása, a mindennapi stresszel történő megküzdés pozitív stratégiáinak elsajátítása, tudatos alkalmazása. Az egyéni érdeklődéshez, adottságokhoz igazodó önálló mozgásprogramok kialakítása a konstruktív tanulás alapelvein keresztül realizálódik, mely az autonóm tanulásra és tudatos életpálya-építésre nevelés célját valósítja meg. A testnevelés sajátos társas környezetben megvalósuló mozgástartalmai az együttműködésre és kölcsönös tiszteletadásra nevelik a tanulókat a társas kapcsolataikban.

A mozgástanuláson keresztül megvalósuló motorikus fejlesztés mellett ebben az időszakban kiemelt hangsúlyt kap az alapvető kondicionális képességek fejlesztése, azok gyakorlati hasznának tudatosítása. A mozgással kapcsolatos pozitív attitűd mellett szükséges kialakítani a mozgásszegény életmód rizikótényezőivel szembeni egészséges félelmet. A tanuló megismeri az egészségorientált képesség-összetevőket, azok jelentőségét az egészségmegőrzésben. Tudatos lépéseket tesz egészsége megőrzése érdekében, amelynek megvalósításához a sport eszközrendszerének felhasználását stratégiai fontosságúnak tartja. Ismeri a testi-lelki jóllét fogalmát, jelentőségét. Sokoldalú mozgástapasztalatai birtokában képes választani a különböző rekreációs mozgásformák közül, önálló és tudatos sporttevékenységet végez. Értéknek tartja a természetben folytatott mozgást, tudja és tapasztalja annak pozitív, egészségmegőrző hatását, ami erősíti a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettségét.

A korosztály kondicionális fejlesztésében kiemelt szerepet kap a teljes nevelési szakaszon átívelő aerob állóképesség-fejlesztés, melynek módszereit, különböző lehetséges mozgásformáit, a biztonságos fejlődést elősegítő alapelveit, eljárásait megismeri és egyre tudatosabban alkalmazza.

A kondicionális képesség fejlesztésénél figyelembe kell venni a nemi különbségekből fakadó biológiai-élettani eltéréseket. Míg a fiúk esetében a szervezetben lezajló változások kedvezően hatnak a teljesítmény fejlődésére, a lányok helyzetében a 15-16 éves korra elért teljesítmény maximum szinten tartása is relatív fejlődésként értelmezhető, mivel fejlesztő hatások nélkül

jelentős a visszaesés mértéke.

A koordinációs képesség fejlesztésében a 15–18 éves kor a differenciáló-irányító képesség fejlődésének kiemelt szenzitív időszaka. Ez elsősorban a nyílt jellegű mozgásvégrehajtások során megmutatkozó kreativitásban, a játékszituációkhoz történő gyors alkalmazkodásban ölt testet.

A tanulási terület nevelési-oktatási stratégiájában egyre fontosabb szerepet játszanak az egyéni tanulási útvonalakra épülő, kognitív dominanciájú, tanulóközpontú indirekt módszerek. Itt fokozatosan megjelenik a tanulók által szervezett, tervezett tanulás.

A tanár-diák kapcsolatokban egyre kevésbé a hierarchián alapuló tekintélyelvű, mindinkább a mentor jellegű viszony kap hangsúlyos szerepet. A korosztály nevelését koordináló pedagógiai kultúra legfontosabb részét továbbra is a tanulók pozitív énképét, önismereti folyamatait alakító, a pedagógustól érkező formatív értékelés képezi, melyet az ön- és társértékelés egészít ki.

A tradicionális sportágak meghatározó szereplőinek, olimpiikonjainak megismerésével a tanulókat az általános iskolában megkezdett személyiségformáló tevékenység folytatásaként a nemzeti azonosságtudatra, a haza szeretetére neveljük, amelyben a példaképformálás kiemelt szerepet kap.

A digitális technológiák segítségével a tanulói teljesítmények monitorozásán keresztül erősíthetjük a tanulói motivációt és igényt az egészségorientált fittségösszetevők fejlesztésére. A technológia adta lehetőségek további felhasználásával az elméleti ismeretek elmélyítésére nyílik mód, különböző projektek megvalósításával, az aktív tanulás alapelvét követve.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A motoros tanulásra is igaz, hogy a környezettel kialakult kölcsönhatás eredményeként létrejövő, tartós és alkalmazkodó változás, amely a különböző tanulási formákkal összekapcsolódva a személyiség fejlődésének más területeire is hatást gyakorol. A különböző mozgásformák elsajátítása – különös tekintettel az általános iskola kezdeti szakaszában – jelentős befolyással van a tanuló kognitív fejlődésére, hiszen a mozgásos cselekvés célirányos, komplex kognitív-motoros tevékenység. Hatékony és eredményes motoros tanulás-tanítás csak akkor valósulhat meg, ha annak során figyelembe veszik az életkori és tanulási sajátosságokat, s ha az spirálisan építkező és gyakorlatorientált.

A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A testnevelésben a kommunikáció általában nehezített körülmények között, felhívó, felszólító módon zajlik, amelynek nem lehet sajátja az erőtlenül formált és artikuláció nélküli beszéd. A tantárgy fejleszti a hallás utáni szövegértés mellett a kommunikáció más formáit is, úgymint a kéz- és karjelzéseket, a testmozgás, a sportolás közbeni gesztusokat, a tekintet és/vagy az arc izmainak játékát. A sporttevékenységek folyamatos metakommunikáció mentén folynak, elég csak a jelzésértékű testtartásokra vagy a távolodó-közeledő mozgások kifejezőerejére gondolni. A szakkifejezések, a helyes terminológia elsajátításával lehetővé válik a procedurális tudás átfordítása a gondolkodás révén tervezhető motoros produktummá.

A digitális kompetenciák: Az információs és tudástársadalom korában meghatározóan fontos,

hogyan a korszerű digitális eszközök hogyan épülnek be a nevelés, az oktatás és a képzés tanítási-tanulási folyamataiba. A digitális kompetencia főbb területeinek – digitális jelenlét, életvezetés és produktivitás – fejlesztése a testnevelésnek és egészségfejlesztésnek is egyik kiemelt célja. A digitális kompetencia a testnevelés tantárgy esetében is elengedhetetlen, példaként említhető a teljesítménymonitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A motoros tanulás során elsősorban a cselekvéses tényező dominál, de a hatékonysága és eredményessége – a verbális metódusok által – a kognitív komponensektől is függ. A beszéd és a gondolkodás kapcsolata révén válik lehetővé a motoros tevékenységekkel összefüggő ismeretek és tapasztalatok tárolása, felidézése. A nyelvhasználat teszi lehetővé a mozgásos cselekvéstanuláshoz szükséges ideomotoros kép, a gondolati modell kialakítását, tervezését. A kreatív feladatmegoldásokon alapuló problémamegoldó gondolkodás egyaránt megjelenik a nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyezeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban (pl. táblajátékok mozgásos változatai).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. Az iskolának fejlesztenie szükséges a szomatikus egészséggel, a társas-érzelmi jólléttel, a biztonsággal kapcsolatos kompetenciákat. A fejlesztés kiterjed a testi jóllét és a motoros teljesítőképesség kialakítására is. A tantárgy tanulásának és tanításának jelentős közösségfejlesztő hatása van. Külön kiemelendők a csapatsportokban fontos szerepet játszó együttműködési formák, a közösséget alakító tényezők (a közös célkitűzések, a közös gyakorlás élménye, a teljesítmény egyént és csapatközösséget formáló szerepe, a csapaton belüli összetartozás és egymásrautaltság stb.).

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az iskola a kiemelkedő sportszakemberek és sportolók által létrehozott kreatív produktumok megismerésének egyik helye, ami az alkotó produkálás biztosításával támogatja, hogy a tanuló értelmezni tudja a sporteredmények személyes és társadalmi életre gyakorolt hatását. A tanuló ezeknek a kompetenciáknak az elsajátításával képessé válik arra, hogy saját tanulási tevékenységében is értékesnek tartsa a testnevelés, az egészségfejlesztés kreatív ötleteit és produktumait. Önmaga kreatív alkotásokat hoz létre (pl. alkotóképes játéktevékenység vagy bemelegítő gyakorlatok és edzésprogramok összeállítása) a tanulási tevékenység ezen területén, és elsajátítja a fizikai aktivitás, a testedzés és a sportolás rekreációt támogató elemeit. A tanuló megtanulja értékkeént kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére. A sporttevékenység hozzájárul a munkaerőkölsi tulajdonságok (például fegyelmezettség, közösségi szemlélet, lelkiismeretesség, felelősségteljeség, munkaszeretet) kialakításához. A testnevelésben és a sportban alkalom nyílik a bátorságot, a kockázatot, az önállóságot, a monotóniatűrést és az innovációt igénylő tevékenységekre, a vállalkozáshoz szükséges kezdeményezőkéesség alkalmazására és a határozott viselkedésre. Az önállóságot igénylő,

döntési helyzeteket biztosító sportolás a tanulót hozzásegíti, hogy a munkavégzés során is hasonló módon cselekedjen. A testedzés, a sportolás – a szabadidő egészséges eltöltésén keresztül, rekreatív hatásával – elősegíti a munka utáni pihenést, kikapcsolódást és regenerálódást.

Az iskolai testnevelés óra keretén belül megvalósuló könnyített testnevelés esetében - amelyen egészségi állapotváltozásuk miatt ideiglenesen illetve tartósan csökkent teljesítőképességű tanulók vesznek részt – a testnevelő tanárnak az egészségi állapotot és az abból adódó egyéni sajátosságot maximálisan figyelembe véve, differenciáltan kell megvalósítania a fejlesztési feladatokat. Ezekhez a fejlesztési feladatokhoz nyújt segítséget a gyógytestnevelés témakör.

A korszerű gyógytestnevelés szemlélet, amely szakít az eddigi korrekciós gyakorlatok túlsúlyára épülő tananyagtartalommal, indokoltá teszi a mindennapos testnevelés szerves részként való megjelenést a kerettantervben. A korszerű szemléletben elvárásként jelenik meg a korrekciós gyakorlatokkal egyenlő arányban megjelenő, a kerettantervben megvalósuló témakörök elsajátítása a gyógytestnevelésre utalt tanulók körében is. A fentiek indokolják, hogy minden témakör mellett megjelennek a gyógytestnevelés specifikus gyakorlatelemei. Az önállóan megjelenő „Gyógytestnevelés” témakör csak az ezen a területen érintett tanulókra vonatkozik, mely külön órakeretben valósul meg. A gyógytestneveléssel kapcsolatos órakeret meghatározásához ad segítséget „A témakörök áttekintő táblázata” kiegészítő szövege.

A fő célok mellett kiemelt rész cél a 15–18 éves korosztály körében nagyobb arányban megjelenő mozgásszervi elváltozásokkal és belgyógyászati betegségekkel rendelkező tanulók adaptív testedzésének, mozgásműveltségük bővítésének biztosítása, az egészségi állapot, a teljesítőképesség helyreállítását kínáló testgyakorlatok elsajátítása és tudatos, rendszeres végzése, a preventív szemlélet alkalmazása. A tanulók kiválaszthatják a betegségüktől, elváltozásuktól függetlenül végezhető különböző testgyakorlatokat, szabadidős és sportjátékokat.

A tanulók mozgáshoz fűződő pozitív attitűdjének kialakítása érdekében az értékelés alapja a különböző sportági mozgáskészségekben, valamint a motorikus képességekben a tanuló önmagához mért fejlődése, ami egyre növekvő tanulói felelősségen alapuló eljárások (ön- és társértékelés) megjelenésével válik módszertanilag változatos repertoárrá. A teljesítmények méréséhez ebben az életkori szakaszban is fontosak a különböző kritériumokra vagy normákra vonatkoztatott pontérték-táblázatok, melyeket a tanulók tudatosan nyomon követnek, de az egyes próbákon és teszteken elért eredmények nem lehetnek kizárólagos eszközei a tanulói teljesítmény értékelésének. A motoros tanulói teljesítmények mellett az értékelés részét képezik még az érzelmi-akaratú tényezők is. A minősítésbe beszámítható a tanuló által önállóan választott és rendszeresen gyakorolt szabadidős vagy versenyszerű sporttevékenység, valamint a különböző sporteseményeken való szurkolói, szervezői és versenybírói aktivitás. Ez nemcsak emocionális, hanem pedagógiai és sportszakmai kérdés is.

Az 5–6. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	36
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	46

Torna jellegű feladatmegoldások	46
Sportjátékok	70
Testnevelési és népi játékok	34
Önvédelmi és küzdősportok	40
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	32
Úszás	36
Összes óraszám:	340

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megnevez és bemutat egyszerű relaxációs gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok bemutatás utáni önálló végrehajtásra törekvő pontos és rendszeres kivitelezése
- 2-3 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatsor összeállítása tanári kontrollal
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékony, hajlékony fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok gyakorlása
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását, ellazulását szolgáló gyakorlatok összeállítása segítséggel, azok helyes végrehajtása
- Légzőgyakorlatok összeállítása segítséggel, azok végrehajtása
- A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása
- A nyugalomban lévő és bemelegített izomzat tulajdonságainak megismerése, a fáradt izmok lehetséges sérüléseinek (izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz) ok-okozati tényezők szerinti beazonosítása
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló (kis tanári segítséggel) összeállítása, végrehajtása
- a terhelések utáni nyújtó gyakorlatok jelentőségének megismerése
- A stressz fogalmának, fajtáinak beazonosítása, pozitív megküzdési stratégiáinak megismerése
- Az egyszerűbb relaxációs technikák elsajátítása és alkalmazása
- Egyszerű és összetett gimnasztikai gyakorlatok zenére

FOGALMAK

menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; szergyakorlatok, utasítás,

szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, relaxáció, stresszkezelés, izomhúzódás, izomszakadás, izomgörcs, izomláz, keringésfokozás

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- ellenőrzött tevékenység keretében rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, egyúttal tudatosan felkészül az időjárás kellemetlen hatásainak elviselésére sportolás közben;
- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- futótechnikája – összefüggő cselekvéssor részeként – eltérést mutat a vágta- és a tartós futás közben;
- magabiztosan alkalmazza a távol- és magasugrás, valamint a kislabdahajítás és súlylökés – számára megfelelő – technikáit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Futóiskolai és futófeladatok egyenesen és íven, előre, hátra, oldalra mozgás közben 20–40 m hosszan
- Ugrófeladatok el- és felugrással, akadályokra és akadályok átugrásával
- Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből, térdelőrajt 20–30 m kifutással időre, sprintfutások 30–60 m-en időre
- Váltófeladatok alsó és felső váltással párban és csapatban, helyben és mozgás közben
- Dobógyakorlatok 1–3 kg-os tömött labdával fekvésben, ülésben, térdelésben, állásban, beszőkkenéssel, dobások különböző eszközökkel (labdák, karikák, szivacsgerely, szoknyás labda, sípoló rakéta)
- Távolugrás lépő technikával, rövid nekifutásból emelt elugró helyről és elugró gerendáról 4–10 lépés nekifutásból
- Felugrások egy lábról gumiszalagra, lécre, szemből és oldalról nekifutással 5–7 lépésből, átlépő, hasmánt technikával
- Az állóképesség, a szív működés és a testtömegkontroll összefüggéseinek megismerése
- Folyamatos futások egyenletes ritmusban és tempóváltással 8-10 percen keresztül
- Az atlétika főbb versenyszabályainak megismerése, gyakorlatban történő alkalmazása

FOGALMAK

elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- tervezetten, rendezetten és rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a mindennapi sporttevékenységébe tudatosan beépíti a korrekciós gyakorlatokat;
- a helyes testtartás egészségre gyakorolt pozitív hatásai ismeretében önállóan is kezdeményez ilyen tevékenységet;
- a torna, a ritmikus gimnasztika, tánc és aerobik jellegű mozgásformákon keresztül tanári irányítás mellett fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- segítségadással képes egy-egy általa kiválasztott tornaelem bemutatására és a tanult elemekből önállóan alkotott gyakorlatsor kivitelezésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyaság, izomérzékelés) további fejlesztése
- A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése
- A cselekvési biztonság növelése
- Segítségadás tanítása, tanulása
- Igényesség kialakítása az esztétikus test iránt, valamint a „tornász” mozgás elsajátítására
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- Preakrobatikus és akrobatikus elemek, egyensúlyi elemek, gurulások, emelések, fellendülések, billenések, átfordulások végrehajtása
- Gimnasztikus elemek (csak lányok) – lépések, járások, testsúlyáthelyezések, szökkenések, ugrások, fordulatok – kivitelezése
- Egyensúlyozási gyakorlatok megvalósítása helyben helyzetváltoztatásokkal és különböző kartartásokkal, valamint helyváltoztatással eltérő irányokba tornapadon, annak merevítő gerendáján és/vagy gerendán
- Mászókulcsolással mászás (rúdon, kötélén), vándormászás lefelé; függeszkedési kísérletek, mászóversenyek
- A női és férfítorna főbb versenyszámainak, azok alapvető szabályainak megismerése
- Talajon:
 - Gurulóátfordulások előre-hátra különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe
 - Fejállás
 - Kézállásba fellendülés segítségadással, falnál és önállóan
 - Kézenátfordulás oldalra mindkét irányba

- Repülő gurulóátfordulás
- Híd, mérlegállás és spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése
- Összefüggő talajgyakorlat összeállítása
- Ugrószekrényen:
 - Keresztbe állított ugrószekrényen zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás és guggoló átugrás
 - Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás után gurulóátfordulás előre, leguggolás, valamint leterpesztés
 - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaskodással
- Gerendán:
 - Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és lábterpesztéssel leugrás
 - Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás
 - Gerendán: támaszhelyzetben át fel- és leugrás
- Gyűrűn:
 - (Fiúknak) Érintő magas gyűrűn: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület; zsugorlefuggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; hátsó függésből emelés lebegő függésbe; homorított leugrás
 - Gyűrűn: hátsó függés; fellendülés lebegő függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás
 - (Lányoknak) Lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés

FOGALMAK

függeszkedés, támlázás, fejállás, talajgyakorlat, terpeszleugrás, lefüggés, lebegőfüggés, hátsó függés, zsugorlefuggés, homorított leugrás, érintőjárás, hármaslépés, fellendülés, ellendülés, billenés, átfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, huszárugrás, guggoló átugrás

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 70 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséget mutat;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak elsajátítása
- Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- 1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámaazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása
- A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása
- Kézilabda
 - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések elsajátítása
 - Az egy és két kézzel történő labdaátadások helyben és mozgásból, labdaátvételek különböző irányokból
 - Az „add és fuss” elv alkalmazása az egyszerű és összetett labdás koordinációs gyakorlatokban (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
 - Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek alkalmazása 1-1 elleni játékokban
 - Kapura dobások helyből, kilépéssel, 3 lépésből, különböző támadó helyekről
 - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, a szabaddobás, a büntetődobás, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
 - A szélességi vonalvédekezés (6-0-ás területvédekezés) megismerése
 - A kapus alaphelyzetének kialakítása; magasan, félmagasan, laposan és pattanásból érkező labdák védési technikájának elsajátítása kézzel és lábbal
- Kosárlabda
 - A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játéksituációkban
 - Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel

- Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás)
 - A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása
 - 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval)
 - 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas)
 - Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása
 - Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására
 - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálmódosításokkal
- Röplabda
- A labda nélküli alaphelyzet, valamint az érkező labdához történő helyezkedés tudatosítása
 - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás jellegzetes mozgásdinamikájának elsajátítása egyéni és páros gyakorlatokban
 - Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő játékra könnyített feltételek mellett
 - Helyezkedési módok megismerése a különböző csapatlétszámú játékokban
 - Forgásszabály alkalmazása
 - A csapattársak közötti kommunikáció jelentőségének tudatosítása az eredményes játék érdekében
- Labdarúgás
- A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában
 - Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel
 - Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
 - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
 - A labda nélküli támadó szerepek (helyezkedési módok) megismerése 2-0-ás, 3-0-ás gyakorlási helyzetekben
 - A különböző védőszerepek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés)
 - Kényszerítő átadások gyakorlása 2-0-ás taktikai helyzetben
 - Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játékszituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával
 - 2-1, 3-1 elleni emberelőnyös kisjátékokban a támadó játékosok együttműködésének, a védő játékosok helyezkedésének gyakorlása
 - Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
 - A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

- Floorball
 - Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása
 - Labdabiztonságot növelő gyakorlatok
 - Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással
 - Labdaütések palánkra és társnak
 - Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése
 - Folyamatos labdaátadások társnak
 - Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából
 - Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védeke nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, feltérdelő pozícióból ütővel, lábbal
 - 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása

FOGALMAK

kétszer indulás, lépéshiba, alsó egyenes nyitás, védőérintés, támadóérintés, állásrend, röplabda – forgás, hosszú- és rövidindulás, egy- és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás, szabadrúgás, büntetődobás, büntetőrúgás, alakzattartásos passzgyakorlat, alakzattartó és alakzattartó helyezkedés, kényszerítő átadás, területvédekezés, emberfogás, egykezes tolt átadás, páros és hármas lefutás, floorball – ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajttechnikákat a játékok, a versengések és a versenyek közben készségszinten használja;
- a testnevelési és sportjáték közben célszerű, hatékony játék- és együttműködési készséggel rendelkezik;
- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a sportjátékok előkészítő kisjátékaiban tudatosan és célszerűen alkalmazza a technikai és taktikai elemeket;
- a tanult testnevelési és népi játékok mellett folyamatosan, jól koordináltan végzi a választott sportjátékokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A figyelemmegosztást igénylő egyszerű fogó- és futójátékokban (pl. keresztező fogó, mozgásutánzó fogók, labdavezetési fogók) a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése

- A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, egyéni és csapatjátékokban
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos versengések alkalmazása
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben)
- A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések
- Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek gyakorlása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal
- Célfelületre törekvő emberfőlényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek gyakorlása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal

Néptánc – szabadon választható

- A táncos motívumok összefűzése adott ritmusképletek interpretálásával
- Mozgásmemória fejlesztése hosszabb motívumsorok betanulásával, végrehajtásával
- Dunai táncdialektusból választott csárdás, ugrós és verbunk táncok mozgáselemeinek, kulturális értékeinek megismerése

FOGALMAK

laza és szoros emberfogás, szélességi mozgás, mélységi mozgás, elszakadás a védőtől, célfelület védelme, algoritmikus gondolkodás, ütempassz, testcsel

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 40 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egészséges versenyszellemmel rendelkezik, és tanári irányítás vagy ellenőrzés mellett képes a játékvezetésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a küzdő jellegű feladatokban életkorának megfelelő asszertivitást mutatva tudatosan és célszerűen alkalmazza a támadó és védő szerepeknek megfelelő technikai és taktikai elemeket;
- a tanári irányítást követve, a mozgás sebességét növelve hajt végre önvédelmi fogásokat, ütéseket, rúgásokat, védekező és ellentámadásokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- Küzdőjátékok közben a tervszerű gondolkodás és a kreativitás, a hatékony problémamegoldás fejlesztése
- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett
- Az állásban és egyéb kiinduló helyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéklet, az erőt fejlesztő társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszköz nélküli és eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéklet fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- A küzdelem tanult technikai elemeinek tudatos alkalmazása
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra épülő páros küzdőjátékok képességfejlesztő célú alkalmazása
- Egy- és kétkézes lefogások (csuklófogás, átkarolás, fojtás, hajfogás) elleni védekező mozgások gyakorlása
- Eszköz-, majd társemelés technikájának elsajátítása (egyenest, lábval, lábval emelés)
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak elméleti tudatosítása
- Előre, hátra és oldalra történő esések gyakorlása fokozatosan emelkedő súlyponti helyzetből indítva egyénileg, majd társakkal
- Oldalra esés technikájának elsajátítása oldalterpeszállásból indulva mindkét irányba
- Egy választott küzdősport korosztály-specifikus alaptechnikájának és elméleti ismereteinek elsajátítása
- Birkózás
 - A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás)
 - A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása
 - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
 - Hídban forgási kísérletek
 - Hídból kifordulás fejtámaszba

- Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével
- Birkózó alapállás technikájának elsajátítása
- Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)
- Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával
- Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika
 - Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással

FOGALMAK

lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés, egyenes ütés, karate védéstechnikák, ellentámadás, küzdőtávolság, ötlépéses alapküzdelem

9–10. évfolyam

A pubertáskor viharos évei és annak fokozatos lecsengése tehető erre az időszakra. A 9. évfolyamba lépve a fiúk egy jelentős növekedési szakaszban vannak, melynek során koordinációs képességeik átmeneti visszaesése folyamatosan megszűnik. A tanulók között biológiai fejlettségük tekintetében jelentős eltérések tapasztalhatók, ami fokozott odafigyelést, gondos tervezést és differenciált terhelésadagolást igényel a pedagógus részéről. A lányok 7–8. évfolyamban elkezdődött testösszetétel-változási szakasza tovább folytatódik. Az egészségorientált képességösszetelevők közül az aerob állóképesség fejlődése az előző évekhez hasonlóan sok tanulónál megtorpanást mutat, melynek befolyásoló tényezője a testalkati átrendeződés és a motivációs bázis jelentős átalakulása. Itt hangsúlyossá válik a kognitív folyamatok szabályozó szerepe a rendszeres mozgás kialakításában. A nyílt jellegű mozgásformák iránti – a szituációkhoz kötött és a személyiségvonást érintő – érdeklődés csökken, viszont a hatékony pedagógiai folyamatok eredményeként a különböző mozgásformák összetett hatásainak elérésére irányuló autonóm külső motiváció növekszik, mely idővel belső hajtóerővé válhat. A belépő tevékenységként ezen iskolafokon megjelenő ritmikus gimnasztika és az aerobik jól illeszkedik a lányok megváltozott érdeklődéséhez. Az eredményesség, a mozgáshoz fűződő pozitív attitűd kialakítása tekintetében a teljes középfokú nevelési-oktatási időszakban kulcsfontosságú tényezővé válnak a kortársak visszajelzései.

A sportjátékok oktatása terén nagy kihívást jelent a tanulók eltérő általános iskolai előképzettségének összehangolása; oktatásmódszertani szempontból fokozott jelentőséget kap a társtanítás, társtutorálás. Az előző években kialakított sokoldalú, széles körű mozgásműveltség az eltérő sportágspecifikus tudástartalmak problematikáját hatékonyan képes feloldani. A cél elsősorban a fair play szabályai melletti folyamatos játék kialakítása, melynek során fokozatosan formálódik a tanulók önszabályozó képessége. A tanulók egyre inkább

felismerik a sportjátékok rekreációs célú, a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló lehetőségeit. Serdülőkorra tehető a mozgásszervi betegségek számának ugrásszerű növekedése. Ebből kiindulva kiemelt szerepet kell szánni a saját testtömeget felhasználó vagy kisebb súlyú eszközökkel támogatott relatíverő-növelésnek, de különösen a törzsizom erő-állóképessége javításának, valamint az aerob állóképesség fejlesztésének.

A testnevelés tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

MOZGÁSKULTÚRA-FEJLESZTÉS

- a tanult mozgásformákat alkotó módon, a testedzés és a sportolás minden területén használja;
- a testedzéshez, a sportoláshoz kívánatosnak tartott jellemzőknek megfelelően (fegyelmezetten, határozottan, lelkiismeretesen, innovatívan és kezdeményezően) törekszik végrehajtani az elsajátított mozgásformákat;
- sporttevékenységében spontán, automatikus forma- és szabálykövető attitűdöt követ;
- nyitott az alapvető és sportágspecifikus mozgásformák újszerű és alternatív környezetben történő felhasználására, végrehajtására.

MOTOROSKÉPESSÉG-FEJLESZTÉS

- olyan szintű motoros képességekkel rendelkezik, amelyek lehetővé teszik a tanult mozgásformák alkotó módon történő végrehajtását;
- relatív erejének birtokában a tanult mozgásformákat változó környezeti feltételek mellett, hatékonyan és készség szinten kivitelez;
- a különböző sportágspecifikus mozgásformákat változó környezeti feltételek mellett, hatékonyan és készség szinten hajtja végre;
- a (meg)tanult erő-, gyorsaság-, állóképesség- és ügyességfejlesztő eljárásokat önállóan, tanári ellenőrzés nélkül alkalmazza;
- tanári ellenőrzés mellett digitálisan méri és értékeli a kondicionális és koordinációs képességeinek változásait, ezekből kiindulva felismeri saját motoros képességbeli hiányosságait, és ezeket a tulajdonságokat tudatosan és rendszeresen fejleszti.

VERSENGÉSEK, VERSENYEK

- a versengések és a versenyek közben toleráns a csapattársaival és az ellenfeleivel szemben, ezt tőlük is elvárja;
- a versengések és a versenyek közben közösségformáló, csapatkohéziót kialakító játékosként viselkedik.

PREVENCIÓ, ÉLETVITEL

- megoldást keres a különböző veszély- és baleseti források elkerülésére, erre társait is motiválja;
- az egyéni képességeihez mértén, mindennapi szokásrendszerébe építve fejleszti keringési, légzési és mozgatórendszerét;
- családi háttere és a közvetlen környezete adta lehetőségeihez mértén, belső igénytől vezérelve, alkotó módon, rendszeresen végez testmozgást.

EGÉSZSÉGES TESTI FEJLŐDÉS, EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- mindennapi életének részeként kezeli a testmozgás, a sportolás közbeni higiéniai és tisztálkodási szabályok betartását;

- az életkorának és alkati paramétereinek megfelelő pozitív, egészségtudatos, testmozgással összefüggő táplálkozási szokásokat alakít ki.

A 9–10. évfolyamon a testnevelés tantárgy alapóraszám: 340 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	36
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	46
Torna jellegű feladatmegoldások	46
Ritmikus gimnasztika és aerobik (választható)	
Sportjátékok	64
Testnevelési és népi játékok	34
Önvédelmi és küzdősportok	42
Alternatív környezetben üzhető mozgásformák	38
Úszás	34
Összes óraszám:	340

TÉMAKÖR: Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció

JAVASOLT ÓRASZÁM: 36 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- belső igénytől vezérelve rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismer és alkalmaz alapvető relaxációs technikákat;
- megoldást keres a testtartási rendellenesség kialakulásának megakadályozására, erre társait is motiválja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemekből gyakorlatok tervezése segítségével, azok önálló végrehajtása
- 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszer-gyakorlatok tervezése segítségével
- Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása
- Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban
- Mozgékony, hajlékony fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal)
- A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok önálló összeállítása, azok önálló gyakorlása

- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló hosszabb távú edzésprogramok, tervek tanári segítséggel történő összeállítása, célzott alkalmazása
- A gyakorlatvezetési módok megértése, elsajátítása, egyszerűbb gyakorlatok esetén azok alkalmazása
- Légzőgyakorlatok végrehajtása
- A különböző sportsérülések megelőzésével, rehabilitációjával összefüggő elemi szintű eljárások tudatos alkalmazása tanári segítséggel
- Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása és végrehajtása
- Terhelések után a különböző testrészek izomzatának nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal
- A sportágspecifikus bemelegítések önálló összeállítása, levezetése társaknak tanári kontrollal
- A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák önálló alkalmazása
- Relaxációs technikák tudatos alkalmazása
- Zenés bemelegítés összeállítása tanári segítséggel

FOGALMAK

légzőgyakorlatok, relaxáció, utasítás, szóban közlés, dinamikus és statikus gimnasztika, szergyakorlatok, sor- és oszlopalakzat, kéziszergyakorlatok

TÉMAKÖR: Atlétikai jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajtolási módokat a játékok, versenyek, versengések közben hatékonyan, kreatívan alkalmazza;
- önállóan képes az életben adódó, elkerülhetetlen veszélyhelyzetek célszerű hárítására;
- rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, erre – lehetőségeihez mérten – társait is motiválja;
- belső igénytől vezérelve, rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a korábbi évfolyamokon elért eredményeihez képest folyamatosan javítja futóteljesítményét, amelyet önmaga is tudatosan nyomon követ;
- képes a kiválasztott ugró- és dobótechnikákat az ilyen jellegű játékok, versengések és versenyek közben, az eredményesség érdekében, egyéni sajátosságaihoz formálva hatékonyan alkalmazni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgáskéesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása
- Az egészségmegőrzést, a testtömegkontrollt támogató intenzitászónában végzett tartós futások tanári segítséggel történő rendszeres végrehajtása
- Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása és azok összevetése korábbi saját eredményekkel
- Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése
- Futások:
 - Futóiskolai gyakorlatok (térdemelés, saroklendítés, taposó futás, ollózó futás, keresztezőfutás) és futófeladatok (repülő- és fokozófutások kar- és lábmunkájának fejlesztése, dinamikai jellemzőinek növelése, különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással)
 - Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből 20–30 m távolságra, térdelőrajt rajttámlából versenyszerűen, időre 20–40 m kifutással. Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskéesség-fejlesztéssel
 - Váltóversenyek rövidített (pl.: 4×50 m, 4×200 m) távokon alsó vagy felső botátadással. Váltórend és váltótávolság segítséggel történő kialakítása
 - Folyamatos futások 10-12 percen keresztül egyenletes ritmusban és tempóváltással
 - Egyenletes futások tempótartással megadott időre, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban
- Ugrások:
 - Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből, az elrugaszkodás és lendítések dinamikus mutatóinak és térbeli irányának javítása (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés saszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, váltott lábú elugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon)
 - Hasmánt, átlépő és flop felugrások gumiszalagra emelt elugró helyről (svédsekreány tető, dobantó). Hasmánt, átlépő és flop magasugrás 5–9 lépés nekifutásból gumiszalagra, lécre
 - Távolugrás lépő technika dinamikai és technikai javítása 10–14 lépés nekifutással. Versenyszerű ugrások eredményre. Ismerkedés a homorító és ollózó technika alapjaival emelt elugró helyről, közepes távolságról (4–8 lépés) nekifutással
 - Ismerkedés a hármassugrás technikájával, elugrások a gödörtől 4-8-mre kijelölt sávból.
- Dobások (tárgyi feltételektől függően a hajítás mellé egy lökö vagy vető technika választása kötelező):
 - Lökö, vető és hajító mozgások különböző testhelyzetekből, helyből és lendületből medicinlabdával, könnyített és nehezített dobószerekkel, egy és két kézzel
 - Kislabda- vagy gerelyhajítás helyből, 1 és 2 keresztlépéssel járásból és lendületből célra és távolságra. Ismerkedés a lekészítés mozdulatával

- Súlylökés 3 kg-os (lányok) és 5 kg-os (fiúk) szerrel, oldalt beszökkenéssel vagy háttal becsúszással. Ismerkedés a forgással történő lökés technikájával
- Egy- és kétkezes vetések szemből, oldal- és háttal felállással. Ismerkedés a diszkoszvetés és kalapácsvetés forgómozgásával könnyített vagy kiegészítő szerek alkalmazásával (pl.: gumilabda, frizbi, hulahoppkarika, ugrókötel)

FOGALMAK

álló- és térdelőrajt, edzés módszer, hajítás, vetés, lökés, lendületszerzés, nekifutási távolság, induló jel, lépéshossz, lépésfrekvencia, sebesség, gyorsulás, tempó, kézi időmérés, elektromos időmérés, előkészítő gyakorlat, rávezető gyakorlat, állóképesség, gyorsaság, erő, aerob, anaerob, hajlékonyság, biomechanika, futóiskola, futófeladatok, keresztlépés, kimért pálya, dobószektor

TÉMAKÖR: Torna jellegű feladatmegoldások

JAVASOLT ÓRASZÁM: 46 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes az életben adódó, elkerülhetetlen veszélyhelyzetek célszerű hárítására;
- belső igénytől vezérelve, rendszeresen végez a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatokat;
- a torna, ritmikus gimnasztika, aerobik és tánc jellegű mozgásformákon keresztül fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- önállóan képes az általa kiválasztott elemkapcsolatokból tornagyakorlatot összeállítani, majd bemutatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása
- A korábbi követelményeken túlmutató mozgásanyag tanulása és gyakorlása. Az elemek nehézségi fokának emelése differenciáltan
- A téri tájékozódó képesség és az egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyaság, izomérzékelés) további fejlesztése
- A segítségadás biztonságos és szakszerű módjainak megismerése és elsajátítása a különböző tornaszereken, tanári felügyelettel történő alkalmazás
- A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése
- A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása
- A testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően differenciált gyakorlás

- Mászókulcsolással mászás 4–5 m magasságig (lányok), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek 3–5 m magasságig (fiúk) felfelé-lefelé, mászóversenyek
- A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- *(Választható anyagként) Az alapugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon*

További tornaszer(ek) választása a helyi lehetőségeknek megfelelően, a diákok képességeihez igazodó differenciálással.

- Talajon:
 - Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is
 - Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal
 - Emelés fejállásba – kísérletek
 - Fellendülés kézállásba, a kézállás megtartása 1-2 mp-ig
 - Kézenátfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel, kézen- és fejenátfordulás segítséggel, tarkóbillenés segítséggel
 - Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk)
 - Híd, mérlegállás különböző kiinduló helyzetekből, a spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése
 - Vetődések, átguggolások
 - A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek alkalmazása
 - Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel
- Ugrószerényen:
 - A korábban elsajátított ugrások továbbfejlesztése, az első és második ív növelése
 - Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással
 - Hosszába állított ugrószerényen felguggolás, leterpesztés
 - Lányoknak keresztbe, fiúknak hosszába állított ugrószerényen terpeszátugrás

Lányoknak:

- Gerendán:
 - Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzetben át fel- és leugrás
 - Ülések, térdelések, térdelő- és fekvőtámaszok, támadóállások, lebegőállások
 - Járások előre, hátra, oldalra utánlépésekkel, különböző kartartásokkal és karlendítésekkel
 - Fordulatok állásban, guggolásban
 - Tarkóállási kísérletek segítséggel
 - Leugrások feladatokkal
 - Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok

Fiúknak:

- Gyűrűn:
 - Magas gyűrűn: alaplendület, lebegőfüggés, emelés lefüggésbe, ereszkedés hátsó lefüggésbe, emelés lebegőfüggésbe

- Vállátfordulás előre
 - Lebegőfüggésből lendületvétel, homorított leugrás
- Korláton:
- Terpeszülés, támaszok (nyújtott támasz, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz), felkarfüggés
 - Alaplendület támaszban és felkarfüggésben
 - Támlázás, terpeszpedzés, szökkenés
 - Felkarállás
 - Gurulás előre terpeszülésből terpeszülésbe
 - Lendület előre terpeszülésbe
 - Vetődési leugrás, kanyarlati leugrás

FOGALMAK

kézenátfordulás, fejenátfordulás, emelés fejállásba, tarkóbillenés, átguggolás, támaszugrások első és második íve, utánlépés, térdelőállások, lebegőállások, kelepfellendülés, vállátfordulás, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz, felkarfüggés, terpeszpedzés, felkarállás, vetődési leugrás, kanyarlati leugrás, térdfüggés, fekvőfüggés, alugrás, kelepfelhúzóadás, kelepforgás, térdfellendülés

TÉMAKÖR: Ritmikus gimnasztika és aerobik (választható)

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a torna, ritmikus gimnasztika, aerobik és tánc jellegű mozgásformákon keresztül fejleszti esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a zenei ütemnek megfelelően, készségszintű koordinációval végzi a kiválasztott ritmikus gimnasztika és/vagy aerobik mozgásformákat;
- önállóan képes az általa kiválasztott elemkapcsolatokból tornagyakorlatot összeállítani, majd bemutatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Aerobik:

- A kondicionális és koordinációs képességek (dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ritmus, ízületi hajlékonyság) szinten tartása, illetve további fejlesztése
- Alaplépések elsajátítása, lépéskombinációk végrehajtása
- szökdelések forgással, kéz- és lábmozgásokkal, irány- és helyzetváltoztatásokkal, a zenével összhangban történő végrehajtással
- Sorozatok összeállítása, ismétlése zenére
- Az aerobikedés felépítésének megismerése, a különböző edzésszakaszok (bemelegítő, aerob, erősítő-tónusfokozó, nyújtó) alap-mozgásanyagának elsajátítása
- Az aerobik jellegű foglalkozások gyakorlatvezetését elősegítő verbális és nonverbális jelzések megismerése

FOGALMAK

laza kötél tartás, low-impact alaplépés, high-impact alaplépés, kombi impact alaplépés, tempó, ritmus, lépéskombináció, sasszé, dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ízületi hajlékonyság

TÉMAKÖR: Sportjátékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 64 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajtolási módokat a játékok, versenyek, versengések közben hatékonyan, kreatívan alkalmazza;
- önállóan képes az életben adódó, elkerülhetetlen veszélyhelyzetek célszerű hárítására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanult testnevelési, népi és sportjátékok összetett technikai és taktikai elemeit kreatívan, az adott játékhelyzetnek megfelelően, célszerűen, készségszinten alkalmazza;
- a szabályjátékok alkotó részese, képes szabálykövető játékvezetésre;
- játéktevékenységét kreativitást mutató játék- és együttműködési készség jellemzi.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai, alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása
- A folyamatos csapatjáték kialakítása a tanulók által meghatározott szabálmódosítások mellett
- A nagyobb létszámú (5–7 fő/csapat) sportjátékoknál az ellenfél erős és gyenge oldalának felismerése, a támadó taktika tudatos igazítása az ellenfél védekező magatartásához
- A sportjátékokban az 1-1, 2-1, 2-2 elleni játékhelyzetek jelentőségének, a hatékony csapatjátékkal történő összefüggéseinek tudatosítása
- A játékhelyzetnek megfelelő 1-1, 2-1, 2-2 elleni technikai és taktikai elemek felismerése, tudatos gyakorlása a folyamatos sportjátékokban
- Sportjáték előkészítő kisjátékaiban a labda nélküli játékosok üres területre történő szélességi és mélységi mozgásába a kooperatív elemek bekapcsolása
- A dinamikusan változó helyzetű, típusú és méretű célfelületet alkalmazó kisjátékokban a védekező játékos gyors helyezkedése a megváltozott játékhelyzethez
- Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása
- Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése
- Mérkőzésjátékokban és az azokat előkészítő kisjátékokban a divergens gondolkodásra épülő feladatmegoldások gyakorlása
- Tanári irányítással tanulói szabályalkotás

- Szabályok tudatos alkalmazása (játékvezetés gyakorlása)
- A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- Kézilabda:
 - A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – célszerű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során
 - A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban)
 - 1-1, 2-1, 2-2 elleni játékok (labdavezetés, irány- és iramváltások, indulócselek alkalmazása) kapura lövéssel összekapcsolva
 - Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen
 - Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben
 - Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban
 - A kapus-alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben
- Kosárlabda:
 - A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben
 - A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban
 - Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása
 - Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban
 - Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve
 - Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében
 - A folyamatos játékban történő szabálytalanságok felismerése, a fair play alkalmazása
 - Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitásra épülő szabálmódosításokkal
- Röplabda:
 - A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben
 - A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre
 - Távolról érkező labda megjátszása a hálózhoz közel helyezkedő feladóhoz alkar- és kosárérintéssel
 - Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállításának ismerete

- Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása
- A csapattársak közötti kommunikáció gyakorlása az eredményes játék érdekében
- 3-3 és 4-4 elleni játék könnyített szabályokkal
- Labdarúgás:
 - A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások – tudatos és célszerű alkalmazása a kisjátékokban és a mérkőzésjátékokban
 - Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) alkalmazása a kisjátékokban és a mérkőzésjátékokban
 - Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, valamint létszámfölényes játékhelyzetekben
 - A területvédekezés és emberfogásos védekezés alkalmazása a játékban
 - A területszerzéssel történő emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának alkalmazkodása a területszerzéssel járó játékhelyzetekhez
 - A kapusalaphelyzet gyakorlása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával
- Floorball
 - Labda nélküli technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütfogás, ütfovel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása kisjátékokban, mérkőzésjátékokban
 - Gondolkodás és döntéskészség gyakorlása egyérintős és kétérintős játékokkal
 - Labdavezetések, átadások, átvételek megfelelő módjainak alkalmazása kisjátékokban és mérkőzésjátékokban
 - Mozgások passzív, félaktív, aktív védő elleni palánkra ütött labdával
 - Labdatartást fejlesztő játékok
 - Kapura lövések labdavezetésből nehezített körülmények között
 - Szabad ütések, büntető ütések kisjátékokban, mérkőzésjátékokban
 - Kapusalaphelyzet kialakítása, kapura lőtt labdák védeése, a kapus és a védő játékosok együttműködése
 - Csereszituációk kisjátékokban és mérkőzésjátékokban
 - Emberfogásos védekezés és területvédekezés kialakítása
 - Létszámazonos kisjátékok a tanulók által alakított szabályok szerint

FOGALMAK

játékrendszer, egyéni és csapattaktika, területvédekezés, emberfogás, elzárás, felső egyenes nyitás, sáncolás, forgásszabály, alapfelállás, gyorsindulás, lerochanas, pozíciós játék, alakzatbontás és alakzatépítés, területvédekezés, emberfogásos védekezés, helyezkedés

A gyógytestnevelés-óra keretében a sportjátékok rekreációs lehetőségként és az élethosszig tartó fizikai aktivitásra való felkészülés részeként jelennek meg.

TÉMAKÖR: Testnevelési és népi játékok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a rajtolási módokat a játékok, versenyek, versengések közben hatékonyan, kreatívan alkalmazza.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanult testnevelési, népi és sportjátékok összetett technikai és taktikai elemeit kreatívan, az adott játékhelyzetnek megfelelően, célszerűen, készségszinten alkalmazza;
- játéktevékenységét kreativitást mutató játék- és együttműködési készség jellemzi;
- a szabályjátékok alkotó részese, képes szabálykövető játékvezetésre.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A különböző testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása
- A dinamikusan változó méretű, alakú játéktérületen a figyelemmegosztást igénylő fogó- és futójátékokban a teljes játéktér felöllelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése
- Az azonos pályán párhuzamosan zajló 2 vagy több önálló fogó- és futójátékban az irányváltatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása
- A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalon)
- Statikus és dinamikus célterületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban
- A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkénszer bekapcsolásával
- Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek)
- A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal
- A támadó és védő szerepek gyors váltakozására épülő, azokhoz való alkalmazkodást segítő páros, csoportos versengő játékok
- A védekezés és támadás hatékonyságát növelő csapattaktikai elemekre épülő kooperativitást igénylő versengő játékok gyakorlása
- 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása
- Önálló tanulói kreativitáson alapuló szabályalkotás (pl. célterület fajtája, átadási módok, pálya méretei és alakja, csapatok létszáma stb...) pontszerző kisjátékokban

- Önálló tanulói szabályalkotásra épülő különböző haladási, megfogási, kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása
- Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos, manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása
- A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő összetett mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)

TÉMAKÖR: Önvédelmi és küzdősportok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 42 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes az életben adódó, elkerülhetetlen veszélyhelyzetek célszerű hárítására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a különböző eséstechnikák készségszintű elsajátítása mellett a választott küzdősport speciális mozgásformáit célszerűen alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett
- Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva
- Konfliktuskerülő magatartás kialakítása, a támadások tudatos megelőzése, kikerülése
- A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzékletet fejlesztő, páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával
- Küzdőtávolság megtartására és csökkentésére irányuló összetett játékok, sarok- és oldalszituáció megoldását segítő, támadást és védekezést segítő küzdőjátékok
- Térérzékelést segítő összetett játékok küzdőtechnikák alkalmazásával, eszköz nélkül és eszközzel
- Egy és több választásos reakciót fejlesztő páros játékok küzdőtechnikák alkalmazásával
- Az ellenfél mozgásritmusának érzékelését fejlesztő játékok
- A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása
- A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása
- A fizikai kontaktussal, a társ erő kifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra, védekezésekre, ellentámadásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása
- Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása
- Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása
- Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák jártasságszintű elsajátítása

- Különböző támadási technikák (lefogások, ütések) elleni megfelelő védekező mozgás jártasságszintű elsajátítása
- Alapvető karateütések, -rúgások és azok védelére irányuló védéstechnikák és ellentámadások biztonságos, jártasságszintű végrehajtása
- Dzsúdógurulás alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása harántterpeszállásból indulva, mindkét irányba, előre és hátra
- A grundbirkózás alaptechnikáinak, szabályrendszerének jártasságszintű alkalmazása a küzdőfeladatokban
- A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- Birkózás
 - A gerincoszlop mozgékonyágát a nyakizmok erejét növelő birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása
 - Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül
 - Hídban forgás
 - Hídba vetődés fejtámaszból
 - Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával
 - Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögékerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül
 - Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban
 - Mögékerülés karberántással: támadó és védekező technika
 - Mögékerülés: könyökelütéssel, kibújással
 - Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben
 - A tanult rézsút és oldalsó leszorítástechnikák gyakorlása a különböző mini judo jellegű földharcjátékokban
- Dzsúdó
 - Társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással)
 - Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyak alatt) és oldalsó leszorítás technika végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások
 - A bokasöprés, a nagy külső horogdobás és a nagy belső horogdobás technikájának elsajátítása passzív ellenfélen

FOGALMAK

fair play, társas felelősségvállalás, egyéni határok megismerése, rézsútleszorítások, oldalsó leszorítások, bokasöprés, nagy külső horogdobás, nagy belső horogdobás, karateállások és -lépések, karatevédek, karatetámadások kézzel és lábbal

TÉMAKÖR: Alternatív környezetben űzhető mozgásformák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 38 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan képes az életben adódó, elkerülhetetlen veszélyhelyzetek célszerű hárítására.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- rendszeresen mozog, edz, sportol a szabad levegőn, erre – lehetőségeihez mérten – társait is motiválja;
- a szabadban végzett foglalkozások során nem csupán ügyel környezete tisztaságára és rendjére, hanem erre felhívja társai figyelmét is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A sporttevékenységek és a környezeti hatások összefüggésrendszerének ismeretében a pozitív beavatkozási stratégiák megismerése, tanári segítséggel történő alkalmazása
- A különböző intenzitási kategóriákba tartozó egészségmegőrző mozgásformák ismeretének elmélyítése, törekvés azok alkalmazására a mindennapos életvezetésben
- A környezetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása a társak körében
- Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készség szintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrázás, túrakenuzás, kerékpártúrák)
- Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek, fitnesztermek tudatos használata. Egyszerűbb edzéstervet önálló összeállítás, tanári segítséggel, azok végrehajtása
- A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, görkorcsolya, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, strandkézilabda, strandröplabda, nordic walking, lovaglás, montain bike, görhoki, sportlövészet, íjászat, tenisz, falmászás, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás)
- Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb túrák tervezése
- A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása
- Az alternatív környezetben űzhető sportágak specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpiikonjainak megismerése

FOGALMAK

görhoki, nordic walking, túrakenu, kajak, lövészet, kerékpártúra, életmód, vándortábor, sáortábor

TÉMAKÖR: Úszás *(Amennyiben adottak a feltételek.)*

JAVASOLT MINIMUM ÓRASZÁM: 34 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a szárazföldi és az uszodai korrekciós gyakorlatait készségszinten sajátítja el, azokat tudatosan rögzíti.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- az elsajátított egy (vagy több) úszásnemben vízbiztosan, készségszinten úszik, a természetes vizekben is;
- önállóan képes az elkerülhetetlen vízi veszélyhelyzetek célszerű kezelésére;
- önállóan, de tanári ellenőrzés mellett végez számára megfelelő uszodai tevékenységet.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása
- A különböző uszodai tevékenységek egészségfejlesztő hatásaival és egészségtani kockázataival összefüggő ismeretanyag elmélyítése
- A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrő továbbfejlesztése
- A balesetek megelőzésére tett intézkedések ismerete és betartása
- A természetes vizekben úszás veszélyeinek ismerete (vízbe ugrások veszélyei, áramlatok, hullámozás stb.)
- Alapvető vízből mentési, életmentési ismeretek elsajátítása. Vízből mentés gyakorlása passzív társsal
- A korábban tanult úszásnem(ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása
- A választott újabb úszásnem(ek) megtanulása és folyamatos gyakorlása
- A tanult úszásnemekhez kapcsolódó rajttechnikák és fordulások elsajátítása
- A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése
- Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően
- Aerob állóképesség fejlesztése az úszás ritmusának alakításával
- Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával
- Úszóversenyek. Merülési versenyek, víz alatti úszóversenyek
- Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása
- A vízilabdázás és egyéb vízben űzhető sportok megismerése

FOGALMAK

rajttechnikák, fordulók, hullámozás, áramlat, szauna, wellness

Vizuális kultúra

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet.

Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumként digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megerősítésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A

csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek, és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételhetők.

5–6. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulóknál a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható. Az objektív és szubjektív ítéletek között képesek különbséget tenni. A valósághű ábrázolás igénye és a gyerek meglévő képességei közti eltérés vezethet az ábrázolási, alkotási kedv elvesztéséhez. A tantárgy tanításának egyik alapvető célja az alkotásra készítő motiváció fenntartása. Ez a kiskamaszkorba lépő gyerek érdeklődésére számot tartó vizuális feladatrendszerben valósítható meg. A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. A személyiségformálás e szakaszában is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek, melyek összetevőinek, a konkrét képességeknek, készségeknek fejlesztése alsó tagozaton már megkezdődik.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

Az 5–6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
---------------------	-------------------------

Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	10
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	10
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	8
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok
Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Vizuális művészeti alkotások megfigyelése, és egyéni véleményformálás során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi művészettörténeti korszak jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is.
- A történelem tantárgyból már megismert művészettörténeti korokban (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század) készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása (pl. történelmi háttér, téma, műfaj, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása az alkotás során.
- A történelem tantárgy keretében feldolgozott korszakok egy-egy jellemző műalkotásának, tárgyának, díszítő stíluselemének felhasználásával kifejező képalkotás, plasztikus mű, vagy újraértelmezett tárgy készítése. (pl. fekete alakos vázakép stílusában modern olimpiai sportág megjelenítése, timpanon forma kitöltése jelen korunkra jellemző témájú csoportképpel).

- Különböző jellegű, stílusú látványok (pl. tárgyfoto, magyar néprajzi motívum, film képkockája), vizuális alkotások (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) adott részeinek, részleteinek meghatározott célú, személyes kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió **Javasolt óraszám: 10 óra**

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeleteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelet és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;
- adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzelet, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeletéseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adott tartalmi keretekhez (pl. irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény) illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzeletése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzeletések bemutatása és vizuális megjelenítése érdekében többféle forrásból (pl. könyvtár, internet, valóság) vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és megfelelő alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.
- Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése, és az egyéni ötletek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a hétköznapi életben, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok (pl. fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék) sajátosságainak, jellemző kifejezési eszközeinek (pl. használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világossötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.
- Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek leginkább megfelelő médium kiválasztása. (Pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve.) A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.
- Hagyományos (nyomtatott) információhordozó digitális médium számára történő átalakítása társai számára is értelmezhető rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával. (Pl. más tantárgy számára készült tankönyv egy érdeklődésére számot tartó oldalának átalakítására internetes oldallá, mobil applikációvá.) A tapasztalatok felhasználása a további alkotó tevékenység közben egyénileg vagy csoportmunkában.

Fogalmak

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás,

nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képirási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek (pl. kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva) megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján. (egyiptomi falfestmények, középkori miniatűrök, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád).
- Az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak megismerése, és az ismeretek felhasználása kitalált tér ábrázolására épülő alkotó munkában.
- Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), és egy rövid történet (pl. teaőzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), időbeli változás, folyamat (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.

Fogalmak

tér, nézőpont, képkivágás, rövidülés, fókuszpont, horizont, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;
- célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A téma feldolgozásakor aktuálisan más tantárgy keretében tanult korhoz illeszkedő művészettörténeti korszak jellemző műalkotása, vagy ökológia, társadalmi probléma témájában ismeretek és érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termékcsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif). A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok, adekvát képnyelvi eszközök felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.
- Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. képtelen reklám).
- A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok (pl. sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével”) tapasztalatai alapján csoportmunkában is.
- Felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, hír/álhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).
- Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok, de nem dísz tárgy!) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, bőrmunka).
- Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomtatás; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).
- A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának (pl. épület, tárgy, öltözet) összehasonlítása megadott szempontok (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), személyes igényeknek megfelelően.

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újfelfogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján (pl. különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek) a közvetlen környezetben található valós terek, térrészletek saját kezű vázlatrajzának (pl. buszmegálló, kapu/bejárat ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé) áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció megvalósítása (pl. biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés) érdekében. A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.
- A már tanult történelmi korszakokhoz kapcsolódó művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíuselemeinek megismerése, felismerése a klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein (Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum). A megismert stíuselemek felhasználása a tanuló valós környezetében található valós terek, épületrészletek áttervezésére.
- Egy választott tárgy, tárgytípus (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a vizsgálat eredményeinek részletes szöveges és vizuális bemutatása (pl. tábló, prezentáció formájában).
- Szokatlan egyéni funkcióra (pl. álmkép-rögzítés, „időbefogás”, „lustaság elszívás”, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg vagy csoportmunkában, hulladékanyagok felhasználásával, valamint a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat).

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erekteion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztká Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfűjő VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranyszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

7–8. évfolyam

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúráközvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A kamaszkorú tanulók szívesen versengenek egymással, kortársaik véleménye, elismerése látszólag fontosabb a szülők és pedagógusok elismerésénél, ezért a tárgy műveltségi anyagának elsajátítását érdemes felnőttekre szabott műveltségi játékok formájában motiválni. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása bennük. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a

szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

A 7–8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	10
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	10
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	8
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	8
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	12
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	10
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	10
Összes óraszám:	68

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása,

parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).

- Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.
- Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tabló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása.
- Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.
- Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Giacometti, Giotto, Haring, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiota, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, életműbe illő „hamisítvány” kreálása, öltözet kollekció tervezése)
- Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kiborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott

vizuális alkotások (pl. Matisse: Csendélet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot)

- A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása

Fogalmak

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.
- Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

Fogalmak

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).
- A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágyott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).
- A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében.
- Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.
- A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikátörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.

Fogalmak

állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 12

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;

- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang- és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.
- Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).
- Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tábló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció).
- Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;

- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.
- Személyes tárgyak (pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz).
- Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).

Fogalmak

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének

(pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció”).

- A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétgyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.
- Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefonok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók: 7-8. évfolyam

A szemléltetés érdekében az alábbi műtípusok, művek, vagy alkotók valamely művének bemutatása ajánlott:

Építmények: Gaudi: Sagrada Família, Gropius: A Bauhaus
Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack M.
Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei, Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok, Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászatonthébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei, Man Ray: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái, Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica, Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrzár, Shiota: Emlékeső, Vermeer: Geográfus

Egyéb: Cristo, Dali, Vasarely

Vizuális kultúra

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen

alapul.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók büszkék legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt, váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve a XXI. század művészeti jelenségeinek befogadására.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület – a képzőművészet, a tárgy- és környezetkultúra, valamint a vizuális kommunikáció – képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig a képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotást tartalmazza. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotótevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világ vizsgálata, valamint a környezetalkotás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, élményekben gazdag alkotótevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, ami mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, az általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A kerettanterv segíti e célok megvalósítását, adott iskolaszakaszokra és ciklusokra kijelölve a legfontosabb fejlesztési feladatokat, a tanterv témaköreire reflektáló tanári szabadság figyelembevételével. A kerettanterv fő tematikai egységei, témakörei a – vizuális kultúra részterületein alapuló – Nat-ban foglalt fő témakörök további részletezéseként alakultak ki. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat megadott tanulási eredményeire, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, ugyanakkor a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek és a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően ismételhetők.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más tudásterületeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

Kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

Digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumként digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan

értelmes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodás kompetenciái: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amit a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái: Az életkori sajátosságok változásával az identitás keresésének egy sajátos és izgalmas lehetősége a szűkebb, majd az egyre tágabb kulturális környezettel való ismerkedés. A vizuális kultúra tantárgy ezen belül bemutatja kulturális örökségünk bizonyos részeit, amelynek kapcsán egyrészt felhívja a figyelmet a közös értékeinkre és azok megőrzésének jelentőségére, másrészt a vizuális alkotásokkal való kapcsolat megalapozott értékítélet megfogalmazására ösztönöz. A kortárs képzőművészet fontos feladata, hogy a művészet sajátos kifejezési formáival hívja fel a társadalom figyelmét a kortárs problémákra, így a vizuális kultúra tantárgy sajátos, szokatlan megjelenésekkel is képes üzeneteket közvetíteni a körülöttünk lévő társadalmi és környezeti jelenségekkel kapcsolatban. Ugyanakkor – miután a vizuális kultúra tantárgy feladata nem csupán a kultúra és a magasművészet közvetítése, hanem a média és az épített, tervezett környezetünk vizuális szempontú vizsgálata is – e tartalmakhoz kapcsolódóan hatást gyakorol a társadalmi felelősség erősítésére is.

Személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy a *Művészetek* tanulási terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló

lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokat kívánnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

9–10. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban a vizuális kultúra tantárgy szokásos részterületeinek további fejlesztése mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a mérlegelő szemlélet és a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális érzékenység további erősítése. A felnőtté válás ezen időszakában rendkívül fontos a reális önértékelés és az önismeret megerősítése, ami a tantárgyhoz kapcsolódó tudásterületek alkotó-befogadó folyamatain keresztül juthat érvényre. Ebben fontos szerepük van az egyéni feladatoknak éppúgy, mint a társadalmi együttműködést mintázó csoporttevékenységeknek. A fiatalok és a kortárs környezet médiahasználati szokásai szükségessé teszik a médiatudatosság elvének és gyakorlatának erősítését, vagyis a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló mérlegelő médiaértés kompetenciájának megszilárdítását. Ebből következtethető, hogy e korosztálynál nem pusztán a kifejező képzőművészeti produktumok létrehozása a cél, hanem az is, hogy a tanulók képesek legyenek újszerű technikai eszközök használatával is továbbvinni a hagyományos képalkotási eljárások kialakult gyakorlatát, mint például a képi elemek elrendezésének alapvető eseteit. A 9–10. évfolyamos tanulóktól elvárható komplex gondolkodás és látásmód lehetőséget nyújt a korábbi évfolyamokon megszerzett ismeretek és tapasztalatok rendszerezésére, a befogadó jellegű vizuális képességek fejlesztésére, ami tovább segíti a problémamegoldó gondolkodás és kreativitás fejlődését.

Az 5–8. évfolyamon megadott műlista képezi a 9–10. évfolyam vizuális ismeretanyagának alapját.

A 9–10. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Korszak, stílus, műfaj	12
Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet	10
A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás	8
Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség	6
Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás	16
Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya	16

TÉMAKÖR: Korszak, stílus, műfaj**JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 ÓRA****TANULÁSI EREDMÉNYEK****A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:**

- alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit;
- a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti;
- adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerezés érdekében adekvátan keres;
- az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti;
- alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeiteit szabadon párosítja a felkínált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud;
- a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is;
- a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban;
- adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projekt munkát végez;
- érti és megkülönbözteti a klasszikus és a modern művészet kultúrtörténeti összetevőit, közlésformáinak azonosságait és különbségeit;
- adott feladatnak megfelelően alkalmazza az analóg és a digitális prezentációs technikákat, illetve az ezekhez kapcsolható álló- és mozgóképi lehetőségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Adott vagy választott – vizuális művészet által is feldolgozott – problémák, jelenségek (pl. személyes, környezeti, tudományos, társadalmi, művészeti) önálló feldolgozása és tudatos, vizuális jellegű bemutatása (pl. prezentáció, hagyományos tabló, táblaképpel kísért kiselőadás) a szakszerű kutatás lépéseinek érvényesítésével (pl. cél megfogalmazása, információgyűjtés, beleértve a felhasznált forrás megjelenítését, elemzés, szelektálás, lényegkiemelés). A probléma/téma megfelelő, hatásos bemutatása érdekében az optimális műfaj, stílus, kifejezési eszköz megválasztása, tervezett felhasználása, csoportmunkában is
- Meglévő művészettörténeti tudás felhasználásával és célirányos megfigyelések, elemzések alapján reflektív alkotások létrehozása (pl. grafika, fotó, film, festmény, fotósorozat, kollázs), adott történelmi korok, korszakok jellemző problémáinak, jelenségeinek (pl. szabadság, érték, szakralitás, humánus, szülő-gyermek viszony, bűn, identitás, szépség) változását tükröző vizuális művészeti megjelenések megértése és mások számára is érthető bemutatása érdekében, mindezt csoportmunkában is

- Egy választott művészettörténeti korszakra, stílusirányzatra (pl. gótika, reneszánsz, barokk, realizmus, századforduló izmusai, op-art, pop-art, land-art, hiperrealizmus) jellemző probléma (pl. valósághoz, transzcendenshez, társadalmi vagy tudományos változásokhoz való viszony) kapcsán önálló információgyűjtés, a probléma, téma önálló értelmezése a vizualitás lehetőségeit is felhasználva (pl. fotósorozattal, poszterrel, prezentációval), reflektálva napjaink kifejezési nyelvére

FOGALMAK

interaktív mű, parafrázis, művészi hatás

TÉMAKÖR: Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi;
- alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit;
- az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti;
- alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeiteit szabadon párosítja a felkínált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud;
- a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is;
- a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban;
- adott vagy választott kortárs művészeti üzenetet személyes viszonyulás alapján, a társadalmi reflexiók kiemelésével értelmez;
- képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak megfelelően;
- saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során;
- vizuális megjelenéseket, alkotásokat újraértelmez, áttervez és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újraalkot;
- adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A személyes érdeklődésben jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretek által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel
- A XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásainak (Szervátiusz Tibor, Schaar Erzsébet, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Melocco Miklós és Kovács Margit munkái) megismerése anyaghasználat és kifejezés tekintetében. Összefüggések keresése a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában

- Szabad kísérletezés elvont tartalmak megjelenítésére önállóan tervezett anyaghasználattal alkotott plasztikus mű létrehozásával

FOGALMAK

koncepció, önreflexió/társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet

TÉMAKÖR: A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi;
- alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit;
- a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti;
- adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres;
- adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projekt munkát végez;
- megfelelő érvekkel alátámasztva, mérlegelő szemlélettel viszonyul az őt körülvevő kulturális környezet vizuális értelmezéseinek mediális csatornáihoz, amit társaival is megvitát;
- különböző mediális produktumokat vizuális jelrendszer, kommunikációs szándék és hatáskeltés szempontjából elemez, összehasonlít, és következtetéseit társaival is megvitátja;
- bemutatás, felhívás, történetmesélés érdekében térbeli és időbeli folyamatokat, történeteket, cselekményeket különböző eszközök segítségével rögzít;
- tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja;
- valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre társaival együttműködésben is;
- szabadon választott témában társaival együtt ok-okozati összefüggéseken alapuló történetet alkot, amelynek részleteit vizuális eszközökkel is magyarázza, bemutatja;
- adott téma újszerű megjelenítéséhez illő technikai lehetőségeket kiválaszt és adott vizuális feladatmegoldás érdekében megfelelően felhasznál;
- technikai képnél és számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét;
- egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél továbbgondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő

szereplők szemszögéből, antireklám/antikampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés), mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében csoportmunkában

- Egyszerű animációs technikák (pl. tárgymozgatás, papírkivágás, homokba rajzolás) felhasználásával változatos célokat következetesen szolgáló mozgókép (pl. reklámfilm, zenei klip, adott vers inspirálta filmetűd) elkészítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése
- Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípa, eredeti megoldások, célközönség elérése)
- A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírporthál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm)

FOGALMAK

média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípa, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság

TÉMAKÖR: Digitális képkalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit;
- adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerezés érdekében adekvátan keres;
- megfelelő érvekkel alátámasztva, mérlegelő szemlélettel viszonyul az őt körülvevő kulturális környezet vizuális értelmezéseinek mediális csatornáihoz, amit társaival is megvitát;
- vizuális jelrendszer, kommunikációs szándék és hatáskeltés szempontjából különböző mediális produktumokat elemez, összehasonlít, és következtetéseit társaival is megvitátja;
- adott feladatnak megfelelően alkalmazza az analóg és a digitális prezentációs technikákat, illetve az ezekhez kapcsolható álló- és mozgóképi lehetőségeket;
- saját munkáit bátran újraértelmezi és használja további alkotótevékenység során;
- valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre társaival együttműködésben is;
- technikai képnél és számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét;
- egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is
- Választott, személyes tartalmakat bemutató online megjelenések (pl. blog, vlog, személyes profil közösségi médiában) elemzése vizualitás és tartalomszervezés (pl. kép és szöveg

aránya, menürendszer/címek és tartalmak megfelelése, színek kommunikációs funkciója, interaktivitás, hipertextualitás) szempontjából, és a tapasztalatok bemutatása és megvitatása egyénileg vagy csoportmunkában

- A sztárjelenség kulturális hátterének elemző vizsgálata példák alapján, a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. fiktív szuperhős bemutatása különböző vizuális eszközökkel, szelfikészítés különböző kifejezési szándék érdekében, youtuber-témák gyűjtése különböző szempontok szerint, vlog készítése szokatlan/abszurd témában), a személyes célok következetes alkalmazása érdekében (pl. profilkészítés, kreatív „instasztori” készítése)

FOGALMAK

újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság

TÉMAKÖR: Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi;
- a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti;
- adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres;
- új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében;
- adott szempontok alapján érti és megkülönbözteti a történeti korok és a modern társadalmak tárgyi és épített környezetének legfontosabb jellemzőit;
- tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja;
- képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak megfelelően;
- saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során;
- adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot;
- a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az építészettörténet különböző korszakaiból (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) választott példák összehasonlító vizsgálata, csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. funkció, szerkezet, építőanyag, térlefedés, tömeg, homlokzattagolás), a tapasztalatok különböző játékos vizuális megjelenítésével (pl. gyors szabadkézi rajz, alaprajz rekonstruálása, makett készítése)

- Az organikus építészet célkitűzéseinek és formanyelvének (Le Corbusier, Hundertwasser, Gaudi) megfigyelése után valós vagy fiktív gyárépület rajzának kreatív, funkcióváltoztató átalakítása rajzban
- Kós Károly, Makovecz Imre és Csete György munkásságának megismerése után közösségi tér és környezetének megtervezése organikus szemlélettel. A tervek alapján makett készítése szabadon választott anyag- és eszközhasználattal
- Személyes példák alapján az aktuális divatot és annak rövid távú változásait befolyásoló tényezők (pl. tárgyi környezet, fogyasztói szokások, társadalmi-gazdasági-kulturális háttér) elemző vizsgálata kreatív feladatokban (pl. stíluslap készítése, karakterteremtés adott szempontoknak megfelelően, fiktív brand tervezése adott cél érdekében) a saját identitás erősítése céljából
- A XIX-XX. századi magyar tárgykultúra egy-egy jellemző termékének, gyártójának (pl. Zsolnay épületkerámia, Hollóházi és Herendi porcelán, Csepel biciklik és motorkerékpárok, Ikarusz busz, Kandó mozdony, Ganz gépgyártás, Tisza cipő) megismerése és társakkal való megismertetése prezentáció formájában. Az adott termék formatervezésében tetten érhető társadalmi vonatkozások, a forma és funkció viszonya, a termékek ikonikus jellegének, az e mögött álló okok, a kultúrkörben betöltött szerep bemutatása. A fentiekből választott témakör tárgyának értelmezése és alkotómunkában történő újrafogalmazása. A tervezett és létrehozott alkotásban saját korunk elvárásaira való reagálás

FOGALMAK

térszervezés, design, divat, identitás, brand, designgondolkodás

TÉMAKÖR: Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya
JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi;
- a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti;
- adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres;
- az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti;
- új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében;
- a vizuális alkotás során befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szóvegesen és képi megjelenítéssel is;
- személyes élményei alapján elemzi a tárgy- és környezetkultúra, valamint a fogyasztói szokások mindennapi életre gyakorolt hatásait és veszélyeit, és ezeket társaival megvitatja;
- adott vagy választott célnak megfelelően, környezetátalakítás érdekében, társaival együttműködésben, környezetfelméréssel alátámasztva tervet készít, amelyet indokolni is tud;

- tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja;
- vizuális megjelenéseket, alkotásokat újraértelmez, áttervez, és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újraalkot;
- a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Lokális vagy globális környezeti problémára (pl. természet, levegő, víz, fény, közlekedés, fogyasztói szemlélet, nagyvárosi lét, civilizációs fenyegetettség) reflektáló alkotás, produktum (pl. köztéri alkotás, akció, interaktív tér, esemény, szerkezet, közösségi médium kampány, installáció) tervének, makettjének létrehozása. A tervek megfelelő elkészítése érdekében a választott probléma (pl. vízpocsékolás, ballagók lufieregetése, szemetes járda, buszmegálló-rongálás), helyszín (pl. település, köztér, parkoló, víztorony, iskola) és az ideális megjelenítés eszközeinek (pl. eseményművészet, reklám, látvány, hang, filmnyelvi eszközök) tanulmányozása, felmérése egyénileg és csoportmunkában
- A történeti korok és a modern társadalmak környezetalakítási jellemzőinek mérlegelő felhasználásával, esztétikai és funkcionális szempontok érvényesítésével saját, közvetlen környezetben megoldásra váró környezeti problémák (pl. kocogók, futók számára megfelelő hely, szeméthyűjtés, -tárolás, csomagolóanyagok mennyiségének csökkentése) megoldásához tervek, koncepciók elkészítése, csoportmunkában is, a koncepció jól értelmezhető vizuális és szöveges bemutatásával
- A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is
- A műemlékvédelem korszerű irányelveinek megismerése. A lakóhelyen vagy annak környékén található, felújításra váró épületről prezentáció tartása az épületet konzerváló vagy funkcióváltó átépítéssel kapcsolatban.

FOGALMAK

fenntartható fejlődés, személyes/közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimál tér

Tantárgy neve: Ének-zene

Készült az Ének-zene 5-6. évfolyamig kerettanterve alapján

Évfolyam: 5.

heti óraszám: 2

Éves óraszám: 72

Évfolyam: 6.

heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Helyi tanterv

5-6. évfolyam

Az ének-zene tanításának legfőbb célja a tanulók zenei anyanyelvi ismereteinek bővítése. Fontos cél továbbá, hogy a megalapozott zenei képességek *tovább fejlődjenek*. Középpontban továbbra is a zenei aktivitás, ezen belül az éneklés áll. A kerettantervben két évre vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző órai tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelzik. A tematikai egységek és a tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek/Népdalok, műdalok
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés
4. Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés
5. Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás.

A Készségek fő területei: előadói, befogadói és alkotó készség, melyek a fenti témakörökön belül találhatók. Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a meg tapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

Fontos, hogy a tanulók minél differenciáltabban tudják megfogalmazni a zeneművek üzenetét és megtalálják önmagukat bennük. Ehhez szükséges a tanár változatos, és életkori sajátosságokhoz igazodó gazdag motivációs tárháza.

Az ének-zene órák fontos célja a komplex élményátadás, mely a tanulót különféle tevékenységeken keresztül vonja be a zenélésbe. Ide tartozik a mozgás, koncertlátogatás, tánctanulás, a zenei anyaghoz kapcsolódó dramatikus előadások létrehozása és az órán kívüli gyűjtőmunka. A zenepedagógiai tevékenység jelentős mértékben alapoz a kortárs kulturális és zenei környezetre is, segít megérteni és feldolgozni a modern életvitelhez kapcsolódó nagy mennyiségű hangzó anyagot és megtalálni bennük a művészi értékeket. Az élményszerzés kiteljesedhet koncerteken az élő zenével történő találkozáskor, de legmagasabb fokát az iskolai minőségi kóruséneklésben érheti el.

Összességében továbbra is fontos cél, hogy tovább erősödjön a tanulóknál kulturális és társadalmi identitásuk. A művészeteket, ezen belül a zenét, mint pótolhatatlan emberi szükségletet élik meg.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat és figyelmet kell fordítani a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is.

Tematikai egység címe	Órakeret			
	kerettanterv alapján	kerettanterv alapján	helyi tanterv	helyi tanterv
	5.évfolyamra	6.évfolyamra	5.évfolyam	6.évfolyam
	heti 2 órára	heti 1 órára	heti 1 órára	heti 1 órára
Zeneművek/Népdalok, műdalok	34	17	34	17
II. Zeneművek/Zenehallgatási anyag	14	7	14	7
III. Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	8	4	8+2	4+1
IV. Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	6	3	6	3
V. Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás	6	3	6+2	3+1
Összes óraszám	68+4	34+2	72	36

A kerettanterv az ének-zene tantárgy tanítására 5-6. évfolyamon heti 2-1 órát tervezett. Iskolánkban az ének-zene tantárgy tanítására 5. évfolyamon heti 2, 6. évfolyamon heti 1 óra biztosított. A helyi tanterv 36 tanítási hétre készült.

Ének-zene 5-6. évfolyam

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló továbbvezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszer használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső készletének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.

A tanulók megismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.

A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.

A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Ének-zene 5. évfolyam

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban: 34 óra

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből – 5. osztály

A bundának nincs gallérja; A kapuban a szekér; A karádi faluvégen; Aki dudás; Árpá is van; Az ürögi faluvégen, Csínom Palkó, Csínom Jankó; Dudaszó hallatszik; Erdő, erdő, de magos a teteje; Egy kis kertet keríttek; Erdő, erdő, erdő; Érik a szőlő; Esik az eső, ázik a heveder; Hej, Dunáról fúj a szél; Hidló végén; Hol jártál az éjjel; Hull a szilva; Jaj, de beteg vagyok; Jó gazdasszony vagyok én; Kicsi vagyok, nagy az eszem; Kitrákotty – mese; Megyen már a hajnalcsillag lefelé; Még azt mondják, nem illik; Megismerni a kanászt; Összegyűltek, összegyűltek; Póda Péter, Póda Pál; Régi táncdal, Sej, Nagyabonyban; Száraz tónak nedves partján; Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt

Műzenei szemelvények, más népek dalai

M. Praetorius: Viva la Musica (kánon); J.S. Bach: Üdv rád és házad népére; L. van Beethoven: A mormotás fiú dala; Johannes Brahms: Bölcsődal; Bárdos Lajos: Szép kis család; Szőnyi Erzsébet: Postaváró (amerikai dallam); A kis lányok (cseh népdal.); Édes fülme (tatár népdal.); Pál, Kata, Péter (francia); Áll egy ifjú nyírfá (orosz népdal.)

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Báránkamon csengő szől; Bárcsak régen felébredtem volna; Föl, föl vitézek; Haj, ki, kisze, haj; Kossuth Lajos azt írta; Pásztorok, keljünk fel; Új esztendő; Regös ének, Talalaj, talalaj, Tóth Lőrinc

ISMERETEK

- 5. osztályban 50 dal megismerése
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése
- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével
- A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is
- A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszereken játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Különböző stílusú műdalok, kánonok, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- Megzenésített versek éneklése tanár, hangszereken játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani
 - Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni
 - Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül
- Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
 - A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben

Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban

- A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; adatközlő a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés; tempo giusto, parlando, rubato, mezzoforte.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, táncok előadása
- Népszokások eljátszása
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó iskolai műsorok előadásában
- Részvétel az iskolai kórus munkájában
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából az iskolában megvalósuló rendezvényen
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban: 14 óra

Zenehallgatási anyag – 5. osztály

Dunántúli ugrós táncok

Kodály Zoltán: Hány János: Sej, Nagyabonyban; Székelyfonó: Kitrákotty mese; Karácsonyi pásztortánc: gyermekkar

Bartók Béla: Magyar képek: Este a székelyeknél; Ürögi kanásztánc; Román népi táncok: 6., 7. tétel

Bárdos Lajos: Régi táncdal - vegyeskar

Zene Mátyás király udvarából

J. S. Bach: Parasztkantáta: (Mer hahn en neue Oberkeet)

W. A. Mozart: Egy kis éji zene; A- dúr zongoraszonáta - III. Török induló

Liszt Ferenc: Manók tánca

Johannes Brahms: V. magyar tánc

Mogyeszt Muszorgszkij: Egy kiállítás képei –Ódon várkastély; Tüilériák kertje

Farkas Ferenc: Régi magyar táncok – Lapockás tánc, Ugrós

Ligeti György: Sípbal, dobbal, nádi hegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire

John Williams: Csillagok háborúja – induló

ISMERETEK

- a legelterjedtebb magyar népi hangszerek (pl. tekerő, duda, cimbalom, citera, doromb, furulya, tárogató, síp) ismerete
- A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafúvók rézfúvók, vonós, ütős)

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben
- Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz
- Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között.
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

- Népi és klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel ifjúsági hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólintatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 8 óra +2 óra

ISMERETEK

- A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján
- Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója
- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban
- Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-tí, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal

FOGALMAK

- Kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 6 óra

ISMERETEK

- Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv
- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund
- Dúr és moll hangzás
- Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése
- Ismerje a fi, szi, ta, módosított szolmizációs hangok dallamalkotásban betöltött szerepét
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- Alkotói készség: az 1. – 4. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)

FOGALMAK

- Hangköz; hangzat; hármashangzat;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5. osztályban 6 óra + 2 óra

ISMERETEK

- a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- a tiszta hangközök grafikai képe és írása

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodok, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival

- az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- rövid dallamok írása betűkottáról hangjegyre, C-dóban

FOGALMAK

- Tempójelzés; relatív szolmizáció

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása.

Ének-zene 6. évfolyam

A fenti életszakaszban a fejlesztés fő célja a tanuló továbbvezetése a tevékenységközpontú zenei megismerés folyamatában. Cél továbbá, hogy minél több játékos és kreatív módszert használjanak képzeletük fejlesztésére. A közös éneklések, zenélések, mint a személyiség egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen formái segítik a másokkal történő harmonikus együttműködést, a közösségi összetartozás érzését, az önkifejezés, az önismeret belső készletének kialakulását. Kodály útmutatása szerint, az így megszerzett tapasztalatok elvezetnek a remekművek befogadásához.

A tanulók tovább ismerkednek a klasszikus zenekar hangszereivel, valamint magyar népi hangszerekkel is.

A zenei készségfejlesztés célja ebben az életkorban a zenei anyagban megismert ritmus- és ütemfajták megismerése és gyakorlása. A ritmikai, dallami, és hallási készségek fejlesztésében és gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kap az önkifejezés, a tanult zenei elemek és eszközök önálló alkalmazása.

A zenehallgatás célja a művek megismerésén túl a zenei kifejezőeszközök mélyrehatóbb elemzése és a zeneművek tágabb történelmi és társadalmi kontextusban való értelmezése. Az értelmezés része a zene keltette gondolatok, érzések, vélemények szóbeli kifejezése is, melyek az érzelmi nevelést segítik.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

TÉMAKÖR: Zeneművek/ Énekes anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6. osztályban: 17 óra

Dalok a mindennapi élet, munka, szerelem témaköreiből - 6. osztály

A Vargáék ablakja; De szeretnék páva lenni, Duna parton; Elment a két lány; Este van már; A Mátrai Képek dalai: A Vidrócki híres nyája, Elmegyek, elmegyek, Madárka, madárka, Sej, a tari réten; Nem vagyok én senkinek sem adósa; Nézd meg lányom, nézd meg jól; Ősszel érik babám; Tavaszi szél; A jó lovas katonának

Műzenei szemelvények, más népek dalai

John Of Fornsete: Nyár-kánon; Te álomszuszék, ébredj! – angol kánon; Tinódi Lantos Sebestyén: Egri históriának summája; J. Haydn: Falusi jókedv; Fa fölött, fa alatt – szlovák népdal

Dalok alkalmakra, keresztény ünnepekre, jeles napokra

Egressy Béni: Szózat; Ki, s ki népei vagytok; A kis Jézus megszületett; Hayes – Kerényi György: Karácsony ünnepén – kánon; A, A, A, a farsangi napokban; Azért, hogy én huszár vagyok; Örvedetes napunk támadt

ISMERETEK

- 6. osztályban 26 dal megismerése
- A dalokban előforduló népi kifejezések értelmezése
- A dalok témájához, karakteréhez igazodó tempók, éneklési módok megismerése
- A Szózat hallás utáni megtanulása és éneklése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Népdalok a magyar népzene régi és új rétegéből, más népek dalai és műdalok hallás utáni megtanulása, éneklése kottaképről és emlékezetből, szöveggel
- A tanult dalok tiszta intonációjának fejlesztése az éneklés helyes szokásainak gyakorlásával és szolmizációs éneklésével

- A tanult magyar népdalok meghallgatása tanári előadásban, adatközlő által és feldolgozott formában is
- A tanult dalok feldolgozása dramatizált előadással és tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- Különböző stílusú műdalok, kánonok, duettek, zenei szemelvények hallás utáni megtanulása és éneklése kottaképről és emlékezetből
- Megzenésített versek éneklése tanár, hangszeren játszó osztálytárs, vagy zenei alap által megszólaltatott hangszerkísérettel
- A tanult dalok feldolgozása a kapcsolódó táncsal, dramatizált előadással és hangszerkísérettel
- Előadói készség: Éneklését tudja a dalok karakteréhez, hangulatához igazítani
 - Előadásában tud hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez alkalmazkodni
 - Éneklése az alsóbb évfolyamokban kialakított helyes éneklési szokásokra épül
- Befogadói készség: Az új dalok egyre értőbb meghallgatása
 - A képzelet használatának szorgalmazása a zeneművek befogadása közben
- Alkotói készség: Aktív részvétel szorgalmazása az alkotói folyamatokban
 - A megélt élmények feldolgozásának segítése

FOGALMAK

Régi és új stílusú népdal; kvintváltás; ereszkedő és kupolás dallamvonal; adatközlő a cappella; kamaraének – társasének; versmegzenésítés; tempo giusto, parlando, rubato, mezzoforte

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A népdalokhoz kapcsolódó gyermekjátékok, táncok előadása
- Népszokások eljátszása
- Résztétel az ünnepekhez kapcsolódó iskolai műsorok előadásában
- Résztétel az iskolai kórus munkájában
- Résztétel a Zenei Világnap alkalmából az iskolában megvalósuló rendezvényen
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dalok kapcsán

TÉMAKÖR: Zeneművek/Zenehallgatási anyag

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6. osztályban 7 óra

Zenehallgatási anyag – 6. osztály

Kapuvári verbunk (Magyar népzenei antológia)

Kodály Zoltán: Lengyel László – gyermekkar; Gergely-járás – részlet - Jobb az árpa – gyermekkar; Kállai kettős – vegyeskar, népi zenekari kíséréttel; Mátrai képek - vegyeskar

Bartók Béla: Magyar képek – Medvetánc; Gyermeknek – Fa fölött, fa alatt

Hans Leo Hassler: Gagliarda - vegyeskar, olasz nyelven

Georg Friedrich Handel: Vízizene – D- dúr szvit I. tétel

Joseph Haydn: Üstdob szimfónia II. tétel

W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek

Erkel Ferenc: Hunyadi László – Palotás, Meghalt a cselszövő

Liszt Ferenc: 2. magyar rapszódia - részlet

Bedrich Smetana: Moldva – részlet

Benjamin Britten: Variációk és fuga egy Purcell témára (szimfonikus zenekar bemutatása)

ISMERETEK

- A klasszikus zenekar hangszercsaládjainak felsorolása, és alapvető hangszereinek megnevezése (fafűvők rézfűvők, vonós, ütős)
- A karmester és a karvezető különböző szerepének megértése
- A madrigalizmus (szövegfestés) megfigyelése a különböző korokban, a szöveges és abszolút zenében

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A zene keltette érzések, gondolatok, vélemények megfogalmazása tanári kérdések segítségével
- Párhuzamok felismerése a régmúlt, közelmúlt és a jelen zenei megnyilvánulásai között a hallgatott zenékben
- Jellegzetes hangszerek, hangszercsoportok kapcsolása a megismert népzenei és műzenei stílusokhoz/műfajokhoz
- Befogadói készség: kapcsolatot talál a dalokban, zeneművekben megjelenő élethelyzetek és saját élete között
- Azonosítani tudja a különböző zenei karaktereket
- Követni tudja a rövidebb zenei formahatárokat, tagolásokat akár énekes, akár hangszeres részletek tekintetében

FOGALMAK

Klasszikus hangszercsaládok és hangszerek; karmester; karvezető, programzene; színpadi zene; alkalmazott zene; cselekmény, műfaj; funkció; zenei téma; komolyzene, könnyű zene; madrigál; a vegyeskar szólamai (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus)

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszóltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TÉMAKÖR: Ismeretek / - Ritmikai fejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6. osztályban 4 óra + 2 óra

ISMERETEK

- A tanult ritmusértékek bővítése a 16-od, kis éles és nyújtott ritmussal. Ismeri és használja gyakorló nevüket, grafikai jelüket és értéküket
- Érzékeli a páros, páratlan és a váltakozó ütemet

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Páros és páratlan lüktetés felismerése hallás és kottakép alapján
- Az énekes és a zenehallgatási anyag metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója
- Váltakozó ütemek megfigyelése az énekes- és zenehallgatási anyagban

- Alkotói készség: páros és páratlan lüktetésű ritmussorok alkotása a tanult ritmusokkal hiányos ritmussorok tud kiegészítése vagy teljes megalkotása a megadott formai kereteken belül tá-titi, szinkópa, nyújtott és éles ritmusokkal, tizenhatodokkal

FOGALMAK

Kis éles, kis nyújtott ritmus; tizenhatod; váltakozó ütem

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A dalok ritmusának hangoztatása
- Ritmuskánon, felelgetős a tanárral, később az osztály csoportjai között
- Improvizáció, kreativitás támogatása a tanult ritmikai elemek felhasználásával
- Egyszerűbb ritmushangszerek készítése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

TÉMAKÖR: Ismeretek - Hallásfejlesztés

JAVASOLT ÓRASZÁM 6. osztályban 3 óra

ISMERETEK

- Tiszta kvint, tiszta kvárt, tiszta oktáv
- Kis terc, nagy terc, kis szekund, nagy szekund
- Dúr és moll hangzás
- Módosított hangok: fi, szi, ta szolmizációs hangok felismerése, dallamalkotó szerepük értelmezése

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tiszta hangközök felismerése és megnevezése
- A kis és nagy terc és szekund hangzatkötő szerepének érzékelése és megértése
- A dúr és moll jellegű hangzás megfigyelése a zenehallgatási és az énekelt anyaghoz kapcsolódóan
- Az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallami elemek megfigyelése és megnevezése
- Ismerje a fi, szi, ta, módosított szolmizációs hangok dallamalkotásban betöltött szerepét
- A tanult dalok, egyszólamú zenei részletek követése kottából
- Az intonációs készség és a megosztott figyelem képességének fejlesztése a többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével
- A tanult énekelt zenei anyaghoz köthető szolmizációs hangok kézjelről történő éneklése
- Alkotói készség: az 1. – 4. osztályban és az újonnan tanult zenei elemeket készség szinten, alkotó módon tudja használni (Rövidebb pentaton és hétfokú dallamokat tud kiegészíteni, befejezni és egyszerűbb formában megalkotni.)

FOGALMAK

Hangköz; hangzat; hármashangzat; dúr - moll jelleg; módosított hangok; módosító jelek

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei elemek vizuális megjelenítése kézjelekkel
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására

TÉMAKÖR: Ismeretek – Zenei írás, olvasás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6. osztályban 3 óra + 1 óra

ISMERETEK

- a tizenhatod – formációk grafikai képe és írása
- a kis éles és kis nyújtott ritmusok grafikai képe és írása
- a tiszta hangközök grafikai képe és írása
- a módosított hangok grafikai képe és írása
- az abszolút hangnevek
- C-dúr, a-moll

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- ritmusgyakorlatok olvasása és hangoztatása tizenhatodos, kis éles és kis nyújtott ritmusok fordulataival
- az új ritmikai elemek felismerése kottaképben
- az új ritmikai elemek leírása rövid gyakorlatokban
- a tiszta, kis- és nagy hangközök megfigyelése, megnevezése és írása az énekelt és a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan
- a tanult hangközök éneklése tanári segítséggel
- a tanult hangközök megszólaltatása egyidejűleg is, énekelve és hangszeren próbálva
- rövid dallamok írása betűkottáról hangjegyre, C-dóban

FOGALMAK

Tempójelzés; relatív szolmizáció; abszolút hangnevek; dúr; természetes moll; előjegyzés

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A tanult zenei elemek vizuális megjelenítése
- Zenei írás - olvasás a tanult ritmusokkal, dallamhangokkal
- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása

Tantárgy neve: Ének-zene

Készült az Ének-zene 9-10. évfolyamig kerettanterve alapján

Évfolyam: 9.

heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Évfolyam: 10.

heti óraszám: 1

Éves óraszám: 36

Ének-zene

9-10. évfolyam

A kilencedik és tizedik évfolyamokon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

Az egyes témaköröknél megjelölt minimum óraszámok, csak arányaiban segítik a tájékozódást. A témakörökön belül megjelenő fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik. Ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A Kerettanterv témakörei:

1. Zeneművek /Énekes anyag
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag
3. Komplex készségfejlesztés.

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme, melynek színvonala a tanár igényességén múlik. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek e két évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A 10. évfolyamon a korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

A tanár megismertethet diákjaival „kedvenc” dalokat, figyelmet fordít a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is. Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak. A kialakult évezredes értékrendhez képest gyakran változó normák miatt a tanár csak naprakész ismerettel tudja az ízlésformálás eszközeként alkalmazni. Ezt a rendelkezésére álló szabad órásválasztásban teheti meg.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés*, *Hallásfejlesztés* és *Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

Az ének-zene tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát azzal a világgal, amelyben létrejött, illetve azzal a világgal, melyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és meg tanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

A 9 -10. évfolyamon a Kerettanterv ének-zene tantárgy alapóraszám: 68 óra

A 9. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra**

A 10. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra**

Témakörök	9. -10 évfolyamon Óraszám	9. évfolyam Óraszám	10. évfolyam Óraszám
	Kerettantervi	Helyi tantervi	
Zeneművek/ Énekes anyag	20	10	10
Zeneművek/Zenehallgatási anyag	36	18	18
Komplex készségfejlesztés	12	6	6
Szabadon felhasználható	4	2	2
Összesen:	68	36	36

Ének-zene

9. évfolyam

A kilencedik évfolyamokon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A Helyi tanterv témakörei:

1. Zeneművek /Énekes anyag: **10 óra**
2. Zeneművek /Zenehallgatási anyag: **18 óra**
3. Komplex készségfejlesztés: **6 óra**
4. Szabadon felhasználható: **2 óra**

A 9. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra (heti 1 óra)**

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek ezen az évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak.

Megismertetem diákjaimmal „kedvenc” dalaimat, figyelmet fordítok a 20. századi népies műdalokra, illetve a zenei rétegműfajok napjainkban folyamatosan változó jelenségeire is Ezek sajátos értékrendet képviselnek, társadalmi szerepek szerint formálódnak.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés*, *Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

TÉMAKÖR: Zeneművek / Énekes anyag

ÓRASZÁM: 10 óra

Népdalaink világa

Szerelem

Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Hej, rozsmaring, rozsmaring; Körösfői kertek

alatt; Nem úgy van most, mint volt régen; Szerelem, szerelem; Szeress egyet, s legyen szép; Én is voltam, mikor voltam;

Életképek

Annyi nekem az irigyem; Éljen a barátság; Vígán, vígan

Ünnepek

Paradicsom mezejibe; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat.

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Szeikilosz sírverse; Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); John of Fornsete: Nyárkánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Farkas Ferenc: Hajnalnóta; W. Byrd: Tavasz – kánon; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének; J. Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart: Jöjj, drága május;

ISMERETEK

- A zsoltár típusú dallamok jellemzői.
- Ugrós és csárdás tánc típusok.
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban.
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben.
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése.
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése.
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése.
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése.
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára.

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Éneklés az iskolai kórusban.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekből.
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

TÉMAKÖR: Zeneművek / Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 18 óra

Szerelem, barátság

Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és

9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc.

Zeneművek és a történelem

J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 –ig.

Életképek

Ugrós és csárdás dallamok – válogatás megújuló népzenei felvételekből.

J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menüett.

Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus.

L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV. tétel.

Régi muzsika kertje

Szeikilosz sírverse.

Missa de Angelis – Kyrie.

Dufay: L’homme arme mise – Kyrie.

G.P. Palestrina: Sicut cervus.

Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel – részlet.

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása.
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban.
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése.
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

Vokális műfajok, gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, duett, motetta.

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.

- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása.
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete.
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

Ének-zene

10. évfolyam

A tizedik évfolyamokon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A Helyi tanterv témakörei:

1. Zeneművek /Énekes anyag: **10 óra**
2. Zeneművek/Zenehallgatási anyag: **18 óra**
3. Komplex készségfejlesztés: **6 óra**
4. Szabadon felhasználható: **2 óra**

A 10. évfolyamon az ének- zene helyi tanterv alap óraszám: **36 óra (heti 1 óra)**

A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez, a „*mindenre van hangja*” kodályi megállapításhoz.

Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg.

A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek ezen az évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnek, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.

Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

1. TÉMAKÖR: Zeneművek / Énekes anyag

ÓRASZÁM: 10 óra

Szerелеm

Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Nézd meg, lányom; Szivárvány havasán; Hej, révész, révész

Életképek

Eddig vendég; Én az éjjel nem aludtam; Hej, igazítsad; Irigyeim sokan vannak

Ünnepek

Sok számos esztendőket; Víg volt nekem az esztendő; Szent János áldása

Műzenei szemelvények, és más népek dalai

Franz Schubert: A hársfa; Franz Schubert: A rózsza a gerle, Franz Schubert: Már olvad, ó...-kánon, Johannes Brahms: Bölcsődal, Giuseppe Verdi: Nabucco: Rabszolgák kórusa, Erkel Ferenc: Bánk bán: Hazám, hazám, vagy Bortal, Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe- spirituálé.

ISMERETEK

- A tanult dalok kulturális közegének megismerése.
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Hallás utáni daltanulással és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése.
- Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése.
- A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése.
- A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.

FOGALMAK

Tradíció, átdolgozás, műzene, dalciklus, duett, tercett, kvartett, kvintett.

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben.
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

2. TÉMAKÖR: Zeneművek / Zenehallgatási anyag

ÓRASZÁM: 18 óra

Szerelem, barátság

Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás; Liszt Ferenc: Szerelmi álmok; G. Bizet: Carmen – Habanera; G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélárja; R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős; Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el...

Zeneművek és a történelem

F. Chopin: Forradalmi etűd

R. Schumann –H. Heine: Két gránátos

Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz

A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek

D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek

A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán - részletek

Zeneművek és az irodalom

F. Schubert –J. W. Goethe: Margit a rokkánál

S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca
Carl Orff: Carmina Burana – In taberna
Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas
Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek

Életképek

M. Ravel: Bolero
Johann Strauss: Éljen a magyar - polka
Kodály Zoltán: Galántai táncok-részletek
Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat
I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete
G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet
Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek
Kodály Zoltán- Arany János: Csalfa sugár
Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet
Kurai József: Estélinótázás

Szemelvények a magyar zenetörténetből

Liszt Ferenc: Esz-dúr zongoraverseny – I. tétel
Erkel Ferenc: Bánk bán –Keserű bordal, Hazám, hazám
Bartók Béla: Concerto – II. tétel, Párok játéka
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus- részletek
Szokolay Sándor: Ima, rontás ellen
Kurtág György: Játékok – részletek
Ligeti György: Hungarian rock

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása.
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban.
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése.
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

Vokális műfajok, dalciklus, etűd, bicinium.

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszóltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

TÉMAKÖR: Komplex készségfejlesztés

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása.
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete.
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

Minden korábban szereplő fogalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközők és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

DRÁMA

Célok, fejlesztési területek

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye. Tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad. Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitágítja. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek. Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak kortárs élethelyzetekben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszféra, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával. Fejleszti a matematikai, gondolkodási kompetenciákat, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében. Fejleszti a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát. A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében. Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.

Kerettantervi megfelelés, általános jellemzők

Gimnáziumunkban a dráma és színház tantárgy a 8. évfolyamon heti egy órában valósul meg. Éves óraszám: 36.

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus

tevékenységben megvalósuló tanulást.

A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlása az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást.

A kerettantervre épülő helyi tantervben megjelenő témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Szabályjátékok, népi játékok	7
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	4
Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	3
Dramaturgiai alapfogalmak	3
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	2
Színházi előadás megtekintése	3
Összes óraszám:	34

Részletes tananyagtartalmak és óraszámok az 8. évfolyamon dráma tantárgyból

Témakör: Szabályjátékok, népi játékok

Javasolt óraszám: 7 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)
- A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése
- Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével
- A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire
- Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzéklet fejlesztő gyakorlatok
- A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése
- Csoportépítő játékok

Fogalmak

beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés

Javasolt tevékenységek

- A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készítő játékok, hanggyakorlatok)

- Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel
- Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával
- Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban
- A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok
- Az egész csoport együttműködését igénylő játékok

Témakör: Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése
- A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát módon történő alkalmazása
- A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban
- A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során
- A feszültség élményének és szerepének felfedezése a dramatikus tevékenységben
- Kommunikációs játékok
- Interakciós játékok

Fogalmak

drámajáték, kommunikáció, interakció

Javasolt tevékenységek

- Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok
- Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok
- Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)
- Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására

Témakör: Rögtönzés

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségek felfedezése
- A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása
- Rögtönzéses gyakorlatok közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével
- Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában
- A rögtönzés értelmezése, megvitatása
- A rögtönzésre épülő alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák alkalmazása

Fogalmak

szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Javasolt tevékenységek

- Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján
- Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve
- Szituációs játékok a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával, befejezetlen történetre
- Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)

- Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és közös értelmezése; a szereplők cselekvési lehetőségeinek keresése (célok, szándékok, gátak vizsgálata)
- Rögtönzés a megismert kifejezési formák alkalmazásával

Témakör: Saját történetek feldolgozása

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása
- A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása
- Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösen választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása
- Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása

Fogalmak

forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet

Javasolt tevékenységek

- Spontán beszédre késztető gyakorlatok (pl. közös mondandó, történetgazda)
- Feszültségteli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában
- Közös történetalkotás feszültségteli jelenetekre építve
- Analóg történetek alkotása, analóg helyzetek dramatikus feldolgozása
- A távolítás egyéb technikáinak alkalmazása (pl. a megfordítás vagy a szerepcsere lehetőségeinek alkalmazása)
- A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)
- Távolítás más művészeti területek formanyelvének alkalmazásával

Témakör: Műalkotások feldolgozása

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A látott-hallott-olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő értelmezése
- Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek elemzése, feldolgozása dramatikus tevékenységekkel (pl. balladák, mesék, elbeszélő költemények, mítoszok, mondák, kortárs irodalmi alkotások, a tanulókat érdeklő konfliktushelyzetek, emberi problémák alapján)
- Az irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek lehetséges megoldási alternatíváinak felismerése és vizsgálata különféle dramatikus tevékenységekkel
- Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával
- Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése

Fogalmak

fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia

Javasolt tevékenységek

- Ritmusjátékok a műelemzésben
- Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése
- Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal

- Művészi szövegrészletek, a (nép) hagyomány szövegeinek és/vagy más elemeinek felhasználása különböző dramatikus tevékenységekben

Témakör: Dramaturgiai alapfogalmak

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése és alkalmazása dramatikus játékok során
- A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása

Fogalmak

szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény

Javasolt tevékenységek

- Szerepjátékok megadott dramaturgiai szerkezetekre
- Közös történetépítés dramatikus eszközökkel
- A felépített és megjelenített történetek dramaturgiai szempontú elemzése

Témakör: A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szöveg megjelenési formái a színpadon
- A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése
- A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zörej stb.)
- A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.)
- Bábhasználat, bábszínház
- Mozgás és tánc a színpadon

Fogalmak

dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték

Javasolt tevékenységek

- Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek
- Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során
- Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal
- Kapcsolatfelvétel, dialógus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben
- A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi műfajok, stílusok

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése
- Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban
- A színházi előadások formanyelvi jellemzőinek felismerése és azonosítása a látott előadásokban
- Egyszerűbb stílusgyakorlatok

Fogalmak

tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus

Javasolt tevékenységek

- A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel
- A zene, az ének színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában
- Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok
- Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz
- A színházi műfajok, stílusok értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Témakör: Színházi előadás megtekintése

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Előadástípusok és műfajok alapvető jellemzőinek felismerése
- A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése
- A színházi kommunikáció erejének felfedezése
- A színházi élmény fontosságának felismerése
- Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében
- Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével
- A színház közösségi feladatai, funkciói

Fogalmak

színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok

Javasolt tevékenységek

- A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben
- A színpad összetett hatásrendszerének vizsgálata
- A szereplők és a történet színpadi ábrázolásának értelmezése
- A színpadi térformáknak és használatuk következményeinek vizsgálata
- A zene, a mozgás és a tánc színpadi szerepének, hatásának értelmezése

Etika

Bevezetés

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló

önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképének kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás. A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.

Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.

A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.

Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.

A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5-6. évfolyam

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében,

a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók éntudatát már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonyává válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5. osztályban heti 1 óra, összesen 36 óra.

A 6. osztályban heti 1 óra, összesen 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
5. évfolyam	
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
6. évfolyam	
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összefoglalás	4
Összes óraszám:	72

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjait, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;

- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Testi és lelki változások

- A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
- Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
- Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
- A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.

Én és mások

- A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
- Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
- Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
- Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
- Az önértékelés módjainak tudatosítása.

Harmonikus jövő

- Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
- A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
- Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;
- Az egyéni sikerek értelmezése;
- Saját tanulási célok megfogalmazása;
- Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

Témakör: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- azonosítja saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kapcsolatok hálója

- Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
- Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
- A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
- Az érzelmek vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.

A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban

- Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
- A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
- Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
- Segítségkérés, segítség felajánlása.

Családi erőforrások

- A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
- Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
- A legértékesebb családi szokások azonosítása;
- A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
- Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
- Az érték- és érdeklődési körök, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Témakör: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;

- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Szükségünk van társakra

- A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
- Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
- A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása
- A kapcsolat kezdete
- A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
- Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása
- A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai

A kapcsolat ápolása

- A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése
- A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
- A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
- A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
- Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

Témakör: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A közösségek összetartó ereje

- Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
- Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja
- A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése

A közösségek értékei

- A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
- Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
- Az alapvető gyermekjogok megismerése
- A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme

A közösségek működése

- Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
- A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
- A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése

- Egyéni és közösségi érdekek összevetése
- A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

Témakör: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére

felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;

megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;

megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Létezésünk feltételei

Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre

A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten

A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása

Fejlődés: értékek és veszélyek

Ember és környezete viszonyának értelmezése

A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére

A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége

Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata

Felelősség és cselekvés a jövő érdekében

A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata

A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása

Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás

Témakör: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Kérdések és válaszok a világról

- A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
- Az információk elemzése a hitelesség alapján
- A logikai érvelések gyakorlása
- A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése
- Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása

A helyes és a helytelen dilemmái

- Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
- Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
- A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben
- Személyes erkölcsi elvek feltárása
- Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból

A vallási és a kulturális hagyományok tanításai

- Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
- A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

Hon és népismeret

HON ÉS NÉPISMERET

5. évfolyam

A hon- és népismeret tartalmazza a népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a Kárpát-medence, a magyar nemzet és a Magyarországon élő népek megismeréséhez, megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti a közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző tanítási területeket. Rendszerezett ismeretanyagként lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékeinek megismerésére, a különböző kultúrákat, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.

A tanulók felfedezik, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi hagyomány összeköti őket a múlttal, és segít nekik eligazodni a jelenben. Felismerik, hogy az emberiség évezredek óta felhalmozódott tapasztalatai a legegyszerűbb és éppen ezért a legfontosabb mindennapi kérdésekre adott gyakorlati válaszok tárházai. Megértik, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltség része.

A tantárgy megalapozza a tanulók nemzeti önismeretét, nemzettudatát, a tevékeny hazaszeretetet. Tudatosítja a tanulóknál, hogy először minden népnek a saját hagyományait, nemzeti értékeit kell megismernie, hogy azután a nemzetiségek, a szomszéd és rokon népek, valamint a világ többi népének kultúráját, az egyetemes értékeket, a köztük lévő kölcsönhatást is megérthesse. Ösztönöz a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület és a Kárpát-medence hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére, a még emlékezetből felidézhető vagy az élő néphagyományok gyűjtésére. Lehetőséget biztosít a Határtalanul! programban történő részvétel néprajzi megalapozásához. Bővíti a tanulók művelődéstörténeti ismereteit, erősíti a hagyományőrzést, kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését. Értékrendjével hozzájárul a tanulók értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai neveléséhez, a természettel való harmonikus kapcsolatuk kialakításához és a társadalomba való beilleszkedésükhöz.

A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A tananyag témakörei az ismeretek egymásra épülésével, rendszerben történő megjelenítésével lehetővé teszik, hogy a tanulók megismerjék, megértsék a hagyományos gazdálkodó életmód szemléletét, amely a természettel való harmonikus együttélésre alapult, valamint a polgári értékeken alapuló városi életforma sajátosságait is. Mintát kapnak a közösségi életforma működésére, az egymásnak nyújtott kölcsönös segítség megvalósítható formáira. Részesek lehetnek a játékok segítségével történő nevelés folyamatának, amely életkori sajátosságaiknak megfelelően nyújt mintát a családon belüli szerepek, feladatkörök elsajátítására.

A tantárgy tanulási eredményeinek követésére a fejlesztő szöveges értékelés is alkalmazható a Nat-ban meghatározott szabályok szerint. Fontos szerepet kap az önértékelés, a társak értékelése, a csoportban történő reflektív értékelés, amelynek alapját képezi többek között az önálló ismeretelsajátítás keretében végzett gyűjtőmunka, forráselemzés, illetve a kooperatív tevékenységekben való részvétel is.

Összegző értékelés a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfelelően alkalmazható (ötfokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel) a témakörökhöz kapcsolódó ismeretek

elsajátítását ellenőrző feladatsorok esetében, amelyek nem tanórán teljesítendő felmérések, hanem otthoni kutatómunkára, az ismeretek önálló alkalmazására épülő, a tanulási motivációt élénkítő feladatok.

A hon- és népismeret tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló egyéni tanulási utakon, belső motivációval, önszabályozó stratégiák alkalmazásával jut el a nemzeti múlt, a szülőföld értékeinek megismeréséhez, a hagyományos népi élet és a népszokások megismeréséhez, a táji jellegzetességek felfedezéséhez. Az aktív tanulást önállóan, valamint másokkal is együttműködve alkalmazza céljai megvalósítása érdekében. Tanári iránymutatással, segítséggel képes a hiteles források feldolgozására, a lényegkiemelésre. Mások véleményének, egyéni tapasztalatainak megismerésével fejlődik vitakultúrája, hálózati csoportos tanulási képessége.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló saját tapasztalatainak megosztása, önállóan gyűjtött információinak közvetítése, vitahelyzetekben való megszólalása, érvelése során a kommunikációs helyzetnek megfelelően alkalmazza anyanyelvi kompetenciáit, tanult viselkedési mintáit. Az információcsere változatos területeken valósulhat meg, a hagyományos auditív és vizuális csatornák mellett a digitális lehetőségek alkalmazásával. Kommunikációközpontú helyzetgyakorlatokban, játékszituációkban (színjátékszerű népszokások, köszöntők, mondák, mesék, népdalok, népi játékok, mondókák) alkalmazni tudja az elsajátított kötött nyelvi formájú és improvizatív szövegeket.

A digitális kompetenciák: A tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez a könyvtári dokumentumok mellett forrásként használja az elektronikusan elérhető szakirodalmat, képgyűjteményeket (múzeumok online adatbázisait). Digitális kompetenciáit változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan és másokkal is együttműködve, céljai megvalósítása érdekében tudja alkalmazni. A digitális kultúra tantárgy keretében elsajátított ismereteit felhasználva mutatja be a választott témát.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló elsajátítja a hon- és népismeret alapfogalmait; információkat, tényeket, adatokat gyűjt, válogat, önállóan vagy társaival együttműködve rendszerez. Összehasonlítja a természeti környezet által meghatározott életmódbeli különbségeket, a közösségi szerepeket, a kölcsönös segítségnyújtáson alapuló társas munkavégzés jelenségeit, összefüggéseket állapít meg, következtetéseket, magyarázatokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló érveit, gondolatait, véleményét szabadon kifejti, ugyanakkor nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire, amelyek hatására álláspontját rugalmasan kezeli, korábbi döntéseit felülbírálja, módosítja. Fejlődik, alakul az önismerete-énképe, nyitottá válik a másik ember élethelyzete iránt. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat, elemez forrásszövegeket, készít bemutatókat, megosztja véleményét, érvel álláspontja mellett. Aktívan részt vesz a köszöntők vagy színjátékszerű népszokások élményszerű elsajátításában, bemutatásában.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló megtanulja értékként kezelni, hogy saját gondolatai kifejezését és mások véleményének befogadását sokféle szempont alapján tudja megvalósítani. Önállóan és a társaival történő együttműködés során alkotója lesz a felfedezett lokális értékeket bemutató leírásoknak, képi illusztrációknak, maketteknek. Kreatív alkotásokat tud létrehozni, valamint alkalmazza a művészi önkifejezés elemeit a tanult népművészeti motívumok és alkotások segítségével a szülőföld értékeinek megőrzése során. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népdalok, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére, a munkavégzésben rejlő fejlődési folyamatok, az

alkotó tevékenység személyiségfejlesztő hatásának felismerésére. Fejleszti kreativitását, képzeletét, problémamegoldó és mérlegelő gondolkodását a megismert hagyományos munkafolyamatok saját korának munkafolyamataival történő összehasonlító elemzése során. A tanuló felelősséget érez munkavégzésének eredményéért és minőségéért, értékesnek tartja a másokkal való együttműködést.

5–8. évfolyam

A hon- és népismeret tantárgy a régebbi korok – különös tekintettel a 19–20. század fordulójára – jellemző városi és falusi életet mutatja be, középpontba helyezve a mindennapi tevékenységeket, az ünnepi szokásokat, valamint ezek táji eltéréseit. Ennek a tanulási folyamatnak a lokális értékek megismerése ad keretet. A szülőföld honismereti, népismereti jellemzőiből kiindulva körvonalazódik a magyar népi kultúra sokszínű világa, majd ismét visszatér a szülőföldre. A tanév során megszerzett sokféle tudás és tapasztalat tükrön keresztül nyílik lehetőség a helyi értékek, hagyományok újbóli értelmezésére.

A tananyag épít az általános iskola korábbi évfolyamain tanult magyar nyelv és irodalom, ének-zene, vizuális kultúra, valamint testnevelés tantárgyakban megjelenő népköltészet, népzene, népművészet és néptánc ismeretekre. A tanulók előzetes tudásának figyelembevételével bővíti tovább a népi kultúra területeit. A rendszerbe foglalt ismeretanyag támogatja a meglévő tudáselemek aktivizálását, az új ismeretek rögzítését.

A tananyag központi eleme a néphagyományok élményszerű megismerése, amelyben a tanulók cselekvő és alkotó módon vesznek részt, tapasztalati úton és személyes élményeken keresztül is jutnak el az elméleti ismeretekig, az összefüggések meglátásáig. A tanulói munkaformák között kiemelkedő szerepet kap a kooperatív csoportokban történő együttműködés. A pedagógusnak a tanulási folyamat koordinálása mellett törekednie kell az önszabályozó tanulás kiépítésére, a belső motiváció növelésére, melyben fontos szerepet játszik a személyes érintettség. Ezért minden témakörben jelentős szerepe van a tanulók önálló gyűjtőmunkájának és az erre épülő tudásmegosztási gyakorlat erősítésének, a prezentációs készség fejlesztésének. Egy-egy témakör komplex megismerése, élményszerű feldolgozása megvalósítható témahetek, tematikus hetek vagy projektnapok keretében is, amelyek lehetővé teszik az ismeretek többféle kontextusban történő vizsgálatát.

Ajánlott témák témahetek, tematikus hetek, projekt napok:

- 1./ A lokális értékek felfedezése: Szülőföldünk értékei
- 2./ A közösségi élet működésének megismerése. Pl. Községi alkalmak: társas munkák, vásár
- 3./ Ünnepek a családban és a közösségben: Pl. Karácsonyi népszokások
- 4./ Hungarikumok

A tanév során legalább egy alkalommal ajánlott ellátogatni a helyi vagy a közelben elérhető tájházba vagy szabadtéri néprajzi múzeumba, hogy a tanulók autentikus környezetben találkozzanak a tárgyi kultúrával, és külső szakértői tudás igénybevételével részt vehessenek múzeumpedagógiai foglalkozáson.

A hon- és népismeret kötelező tantárgy, amely az 5–8. évfolyamok valamelyikén, legalább egy tanéven keresztül heti egy óra keretében jelenik meg. Javasolt az 5. vagy a 6. évfolyamon történő teljesítése.

A hon- és népismeret tantárgy alapóraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	10
Összes óraszám:	34

Témakör: Az én világom

Javasolt óraszám: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megtapasztalja a legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzését;
- megismeri a közvetlen környezetében található helyi értékeket, felhasználva a digitálisan elérhető adatbázisokat is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;
- megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;
- önálló néprajzi gyűjtés nyomán, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A családtagok, a közösség emberi értékei iránti érzékenység fejlesztése
- Ok-okozat összefüggések felismertetése
- Kommunikációs készség fejlesztése
- Az önálló ismeretszerzés erősítése
- Hagyományos szerepek megismertetése a családban.
- A nemzedékek közötti távolság csökkentése
- Az önálló ismeretszerzésben való jártasság növelése
- Ismeretek megosztási készségének fejlesztése
- Véleményalkotás gyakorlatának erősítése
- Családi történetek, családfa
- Szomszédság, rokonság fogalma, rokoni viszonyok, elnevezések
- A település jellegzetes mesterségei
- Nagyszüleink, dédszüleink és a régebbi korok világának erkölcsi normái
- A lakóhely épített és természeti környezetének adottságai, helytörténete, néphagyományai

FOGALMAK

család, rokon, közösség, helyi értékek, helytörténet, mesterség, foglalkozás, norma, épített környezet, természeti környezet, fenntarthatóság

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Családfa készítése a rokoni viszonyok, elnevezések alkalmazásával
- Családi történetek gyűjtése, mesélése a nagyszülők, dédszülők gyermekkorából. A megismert családi történetek megosztása – az önkéntesség betartásával – az osztályközösséggel
- A felmenő családtagok, rokonsághoz tartozó személyek életének időbeni behatárolása, családi időszalag készítése
- A helyi hagyományok megismerése, feldolgozása krónikairással.
- A településre jellemző mesterségek összegyűjtése, rendszerezése valamilyen grafikai szervező segítségével
- A közvetlen környezet értékeinek feltárása páros vagy csoportmunkában: épített örökség elemeinek makett formájában történő elkészítése, tabló a természeti értékekről. Az emlékhelyek gondozása.

TÉMAKÖR: Találkozás a múlttal

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- érdeklődő attitűdjével erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet.
- érvekkel tudja alátámasztani, hogy a természet kínálta lehetőségek felhasználásának elsődleges szempontja a szükségletek kielégítése, a mértéktartás alapelvének követése.
- megismeri a gazdálkodó életmódra jellemző újrahasznosítás elvét, és saját életében is törekszik ennek megvalósítására.
- tevékenyen részt vesz a kooperatív csoportmunkában zajló együttműködő alkotási folyamatban, digitális források közös elemzésében;
- a feladatok vállalásánál mérlegel, hogy melyek felelnek meg legjobban személyiségének, többféle intelligenciájának.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megbecsüli az idősebb családtagok tudását, nyitott a korábbi nemzedékek életmódjának, normarendszerének megismerésére, elfogadására;
- ok-okozati összefüggést állapít meg az eltérő természeti környezet és a különböző tájakon élő emberek eltérő életmódja között.
- megállapításaiban rámutat a néphagyományok közösségformáló, közösségmegtartó erejére;
- szöveges és képi források, digitalizált archívumok elemzése, feldolgozása alapján önálló előadásokat hoz létre, csoportos szerepjáték során reprodukálja a megismert szokásokat;
- meghatározott helyzetekben önálló véleményt alkot, a társak véleményének meghallgatását követően álláspontját felül tudja bírálni, döntéseit át tudja értékelni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ok-okozat összefüggések felismertetése
- Kommunikációs készség fejlesztése
- Az önálló ismeretszerzés erősítése
- A környezettudatos szemlélet fejlesztése
- Az életmódot befolyásoló természeti tényezők megismerésének bővítése
- A változások felismerésének erősítése
- A szerepbe lépés képességének fejlesztése

A paraszti háztartás

- Az egymásra utaltság, a közösen végzett munka jelentőségének megismerése
- A lakókörnyezet funkciójának megértése
- Mesterségek megismerése nyomán a fizikai munka megbecsülése, értékelése
- A magyarok és a magyarországi nemzetiségek házainak külső jellegzetességei, táji különbségei
- A konyha és az ételkészítés eszközei
- A szoba berendezése, bútorzata
- A családon belüli munkamegosztás

Ünnepek, jeles napok

- A keresztény ünnepek a népi hagyományokban:

- Őszi jeles napok, ünnepek
- Karácsonyi ünnepkör, köszöntők, színjátékszerű szokások
- Farsangköszöntők, maszkos alakoskodások, iskolába toborzó szokások
- Nagyböjt, böjti játékok, húsvéti ünnepkör szokásai
- Májusfaállítás, pünkösdi szokások
- Szent Iván-napi szokások, nyári jeles napok,
- A közösségi alkalmak (vásárok, pásztorünnepek, búcsúk) és jelentőségük a hagyományos közösségi életben
- Keresztelő, népi játékok, gyerekalakodalmak
- Leány-, legényélet jellegzetességei, szokásai
- A lakodalmak, lakodalmi szokások

Életmód

- A társas munkák és gazdasági, társadalmi jelentőségük
- A munkaalkalmakhoz (aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó) kapcsolódó szokások és játékok
- Hétköznapi és ünnepi viselet
- Hagományos paraszti ételek
- A népi táplálkozás jellemzői
- A gazdálkodó ember legfontosabb munkái
- Gyermekjátékok
- A városi életforma sajátosságai és változásai a 19-20. században
- *A diákélet jellemző pillanatai a 19-20. században* (abban az esetben ajánlott, ha a tantárgy a 8. évfolyamon kerül megszervezésre)

FOGALMAK

jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, sparhelt, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás;

ünnep, jeles nap, böjt, advent, köszöntő szokások, lucázás, kántálás, betlehemezés, bölcsőske, regölés, aprószentek napi vesszőzés, háromkirályjárás, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villózás, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösödölés, pünkösdkirályné-járás, nyári napforduló, kaláka, pásztorünnep, búcsú, gyerekalakodalmak, leányélet, legényélet, lakodalmak;

szántás, vetés, aratás, szüret, szilaj és fészilaj pásztorkodás, fonás, szövés, fonó, ing, gatyka, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, körjáték, utánzó játék, eszközös játék, sport jellegű játék, gyermekfolklor, népi játék, kávéház, kaszinó, „korzózás”, polgár, munkás, értelmiség, keresztelő

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Tanulmányi kirándulás néprajzi tematikájú kiállítás megtekintésével (például Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum)
- A szűkebb és tágabb lakóhely életmódja és a háztípusai történeti változásainak elemzése fényképek, korabeli leírások alapján

- A természeti körülmények, a rendelkezésre álló építési anyagok és a különböző háztípusok kialakulása közötti összefüggések ábrázolása térképen. Egy-egy tájegységhez kapcsolódó háztípus grafikus ábrázolása
- Az évszázaddal korábbi idők családon belüli, korosztályok és nemek szerinti munkamegosztás összehasonlítása a mai kor feladataival: heti munkaterv készítése saját, családon belüli feladatokkal, a munkaterv egy-egy kiválasztott elemének előadása
- Népi játékok élményszerű elsajátítása: sport jellegű, mozgásos játékok, párválasztó játékok megtanulása és eljátszása
- Audiovizuális és írott néprajzi forrásanyagok feldolgozása grafikai szervezők segítségével
- A különböző jeles napokhoz, keresztény ünnepi szokásokhoz kapcsolódó témanap, tematikus hét vagy témahét szervezése, tablókészítéssel, kiválasztott ünnephez kapcsolódó szokások hagyományhű, dramatikus megjelenítésével
- A kalendáriumi szokásokhoz kapcsolódó szokásokról, tevékenységről előadás készítése pl. termés- (pl. lucabúza ültetés), férj- (pl. András napi böjtölés), időjárásjóslás (pl. hagymakalendárium);
- Egyéni vagy csoportos munkában népi kalendárium készítése az ünnepekhez, jeles napokhoz, társas munkákhoz kapcsolódó szokások rövid képi és szöveges bemutatásával, felhasználva a digitális technológia lehetőségeit
- Képzelt élménybeszámoló készítése egy, a szűkebb vagy tágabb lakóhelyhez kapcsolódó hagyományos közösségi, ünnepi alkalomról
- A fonó, a kukoricafosztó vagy egyéb a társas munka szokásainak dramatikus feldolgozása a kapcsolódó játékok felelevenítésével, meséléssel, közös énekléssel
- Helyi vőfélyversek gyűjtése, gyermeklakodalmas eljátszása
- Vásári témanap, tematikus hét vagy témahét keretében portékák elkészítése, vásári kikiáltók megtanulása, a vásári forgatag megjelenítése, az alku eljátszása, vásári élmények megosztása az osztályközösségben.
- Vásári életképek bemutatása plakát vagy képregény készítésével
- Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások néhány jellegzetességének összehasonlítása a mai korról irodalmi szemelvények alapján
- A szülőföld vagy egy választott táj jellegzetes népviseletének megismerése eredeti ruhadarabok, fotók vagy múzeumlátogatás segítségével.
- A hétköznapi viselet elemeinek összehasonlítása a gyerekek ruházatával képek alapján. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása
- A hagyományos paraszti táplálkozás jellemzőinek és a gyerekek étkezési szokásainak összevetése heti étrend készítésével.
- Gyermekmondókák gyűjtése
- Digitális archívumok segítségével régi képek gyűjtése, majd életképsorozatok összeállítása a városi életforma jellegzetességeiről a 19-20. század fordulóján pl. kávéház, piac, hivatal, színház
- A kor városi életformáját bemutató irodalmi szemelvények feldolgozása csoportmunkában
- *Egyéni gyűjtőmunkát követően közös beszélgetés a 19-20. századforduló és a 20. század iskolai életéről, felhasználva az elérhető digitális tartalmakat* (abban az esetben ajánlott, ha a tantárgy a 8. évfolyamon kerül megszervezésre)

TÉMAKÖR: Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önálló néprajzi gyűjtés segítségével, digitális archívumok tanulmányozása nyomán be tudja mutatni a néprajzi tájak jellemzőit;
- helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre;
- nyitottá válik a hazánkban élő nemzetiségek kultúrája iránt.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- meglátja az összefüggést a szülőföldhöz kötődés kialakulása és a lokális értékek megismerése között
- életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat;
- tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzeti identitástudat erősítése
- A magyar népszokások, hagyományok, mint kulturális értékek megismertetése
- Az önálló ismeretszerzés támogatása
- Ismeretek megosztási készségének fejlesztése
- Véleményalkotás gyakorlatának erősítése
- Néprajzi tájak, tájegységek Magyarországon és a Kárpát-medencében
- Dunántúl, Felföld, Alföld, és a kapcsolódó határon túli területek néprajzi jellemzői
- Erdély és Moldva hon- és népismereti, néprajzi jellemzői
- A magyarság kulturális öröksége a határon túli területeken
- A hazánkban élő nemzetiségek kultúrája, hagyományai
- Természeti kincseink, az épített környezet értékei
- A magyar tudomány és kultúra eredményei és alkotói a nagyvilágban
- A hungarikumok

FOGALMAK

néprajzi csoport, nemzetiség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, szórvány, nemzeti összetartozás, haza, hazaszeretet, hungarikum, világörökség

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A határon túli magyarok lakta területek, illetve a magyar nyelvterület nagy néprajzi tájainak azonosítása térképen. A magyar nyelvterületen élő néprajzi csoportok (pl. palóc, matyó, kun, székely), nemzetiségek (pl. német, szlovák, szerb, horvát) megnevezése
- Egy-egy határon túli tájegység legfontosabb természeti kincseinek, épített örökségének, népszokásainak feldolgozása plakátkészítéssel csoportmunkában
- Képek gyűjtése a megismert tájakra jellemző viseletekről, népi építészetéről, népművészetéről, hagyományokról. Csoportonként tabló készítése egy választott táj kulturális jellemzőinek ábrázolásával

- Képekből montázs készítése a nagy tájegységek területén lévő, a világörökség részét képező, illetve a magyar szellemi kulturális örökség helyszínekről, nemzeti parkokról, hungarikumokról
- Gyűjtőmunkát követően egy-egy megismert helyi népszokás, népdal, népmese vagy monda dramatikus bemutatása
- Világhírű magyar művészek és tudósok bemutatása, lehetőség szerint prezentációk, digitális tartalmak segítségével
- A lakóhely nevezetes épületeinek, jeles szülötteinek történelmi korszakokhoz kötése, illusztrált történelmi időszalag készítése
- Digitális vagy papír alapú térkép készítése a természetvédelmi, tájvédelmi területek jelölésével, jellemző növény és állatvilágának rövid felsorolásával